Hiji studi
ti belahan Old Believer

Sangta Dimitri ti Rostov (Tuptalo)

Eusi:

Ka pamaca anu wijaksana.... 3
Kecap Panganteur.... 3
Uskup saderhana Dimitri, ku rahmat Gusti, Metropolitan Rostov jeung Yaroslavl.... 4
Bagéan I. Ngeunaan Iman Skismatik.... 5
Artikel Kahiji. Naha iman maranéhna téh iman anu sajati?.... 5
Bab 1. Naon éta iman?.... 5
Bab 2. Iman téh éta nu panon teu bisa ningali, ogé leungeun teu bisa ngarasa.... 6
Bab 3. Sagala anu katingali ku panon jeung diraba ku leungeun sanés iman.... 7
Bab 4. Iman skismatik dina hal-hal anu katingali jeung tiasa diraba.... 8
Bab 5. Kabeneran Iman Ortodoks Ngeunaan Ikon-ikon Para Kudus.... 9
Bab 6. Ngeunaan Salib Suci.... 12
Bab 7. Ngeunaan prosphora.... 12
Bab 8. Ngeunaan Buku Heubeul jeung Anyar.... 13
Bab 9. Bapa-bapa Suci Henteu Disalametkeun ku Buku.... 13
Bab 10. Buku Anyar Henteu Ngarobah Iman.... 14
Bab 11. Ngeunaan Adat Gereja Kuna.... 14
Bab 12. Ngeunaan Hal-hal Anyar.... 16
Bab 13. Ngeunaan Beda Pamanggih di Antara Para Injilist Suci.... 16
Bab 14. Ngeunaan Doa Yesus.... 18
Bab 15. Ngeunaan Ngaran Yesus.... 19
Artikel Dua. Naha iman maranéhna téh iman baheula?.... 21
Bab 16. Naon anu diwangun ku iman baheula?.... 21
Bab 17. Ngeunaan Trinitas Nu Maha Suci.... 21
Bab 18. Ngeunaan Inkarnasi Kristus. Iman Avvakum.... 23
Bab 19. Ngeunaan Turunna Kristus ka Naraka.... 25
Bab 20. Ngeunaan ngaran-ngaran biara Bryn.... 26
Bab 21. Ngeunaan Tradisi Garéja.... 28
Bab 22. Ngeunaan Pangajén ka Injil Suci.... 29
Bab 23. Ngeunaan Jalma Anu Henteu Ditahbiskeun Anu Ngalaksanakeun Upacara Suci.... 29
Bab 24. Ngeunaan Injil Avvakum.... 30
Bab 25. Ngeunaan Fedka Diakon.... 30
Bab 26. Ngeunaan kapamingpinan Avvakum.... 31
Bab 27. Ngeunaan Visi Avvakum.... 31
Bab 28. Ngeunaan Acephalites.... 31
Bab 29. Kapercayaan Skismatik dina Adat.... 32
Bab 30. Kabeneran Iman Ortodoks.... 32
Bagéan II. Ngeunaan Doktrin Skisma.... 33
Artikel Kahiji.... 33
Bab 1. Pangajaran kedah asalna ti guru anu teu bohong.... 33
Bab 2. Pangajaran kedah asalna ti guru anu trampil.... 34
Bab 3. Pangajaran kedah asalna ti guru anu hirupna teu aya cela.... 36
Bab 4. Ajaran anu leres diwartakeun sacara terbuka, henteu sacara rusiah.... 37
Bab 5. Kabohongan skismatik ngeunaan Antikristus.... 37
Bab 6. Interpretasi maranéhna anu nyimpang ngeunaan kurban suci.... 43

Bab 7. Ngeunaan sawatara individu.....44
Bab 8. Ngeunaan Injil jeung Anátema.....45
Bab 9. Ngeunaan garéja buatan manusa.....46
Bab 10. Ngeunaan Sél.....53
Bab 11. Ngeunaan Ibadah.....56
Bab 12. Ngeunaan Ikon Suci.....60
Bab 13. Debat antara Santo Gregorius ti Omirus jeung Ervan si Yahudi ngeunaan Ikon-ikon Para Kudus.....68
Bab 14. Debat antara Anu Mulya Stefanus Anyar jeung Copronymus.....70
Bab 15. Ngeunaan Relik Para Wali.....72
Bab 16. Ngeunaan Poé-poé Panungtungan.....79
Bab 17. Ngeunaan Iman di Dunya.....95
Bab 18. Ngeunaan Gambar jeung Sarupa Gusti dina Manusa.....97
Bab 19. Ngeunaan janggut.....99
Bab 20. Ngeunaan Kumis.....116
Bab 21. Ngeunaan Carita Injil jeung Parabel.....117
Bab 22. Ngeunaan Sadaakah sacara Rusiah.....128
Bagéan Kadua.....129
Bab 23. Ngeunaan Ajaran Sesat di Brynyany.....129
Bagéan Katilu.....129
Bab 24. Hujat skismatik ngalawan salib opat ujung, jeung pilarian salib.....129
Bab 25. Ngeunaan tanda salib.....155
Bab 26. Ngeunaan caci maki skismatik ngalawan komposisi nu gemeter.....162
Bab 27. Ngeunaan caci maki maranéhna ka Misteri Ilahi.....164
Bab 28. Ngeunaan Waragad Imam.....166
Bab 29. Ngeunaan Kahirupan Imam.....170
Bab 30. Ngeunaan Anak Domba Suci, boh disembelih boh dipaéhkeun.....172
Bab 31. Blasfem skismatik salajengna ngalawan Misteri Ilahi.....175
Bab 32. Ngeunaan hinaan maranéhna ka kalungguhan uskup.....175
Bab 33. Bantahan kana Dua Hujah Blasphemi Skismatik Utama Ngalawan Garéja Allah.....176
Bagéan III. Ngeunaan Lampah-lampah Para Skismatik.....177
1. Ngeunaan Sipat Lampah-lampah Skismatik.....177
Artikel Kahiji.....178
Bab 2. Ngeunaan Lampah-lampah Anu Katingalina Hadé, tapi Anu Kasukaanana ka Gusti Henteu Dipikanyaho.....178
Bab 3. Ngeunaan Lampah Munafik.....181
Bab 4. Ngeunaan Amal Nu Hadé Tapi Teu Ngahasilkeun; Kusabab Éta Asalna Ti Asih Diri.....183
Bab 5. Ngeunaan lampah anu hade tapi teu ngahasilkeun buah; sabab éta aya di luar Garéja Ortodoks.....185
Bab 6. Ngeunaan Paripolah Guru Munafik.....186
Bab 7. Kahirupan nu saleh henteu ngabsahkeun iman nu palsu.....187
Artikel Kadua.....188
Bab 8. Ngeunaan lampah skisma jahat, jeung ngeunaan guru-guru.....188
Bab 9. Ngeunaan Kapiton, Avvakum jeung batur-baturna.....189
Bab 10. Hiji Awéwé Anu Ngabagi Komuni Kalayan Kismis.....190
Bab 11. Sétan-sétan bungah ka jalma-jalma anu kabakar.....190
Bab 12. Ngeunaan jantung orok anu dipotong pikeun sihir.....191
Bab 13. Anu Kabakar Njerit Ti Handapeun Tanah: 'Aduh, Urang Leungit!'.....192
Bab 14. Ngeunaan Mantra Ajaib, jeung Ngeunaan Imam Anu Dilempar kana Jurang Seuneu.....194
Bab 15. Ngeunaan sihir Yahudi jeung skismatik.....195
Bab 16. Ngeunaan Morelitsy.....196
Bab 17. Aranjeunna henteu nganggap zinah salaku dosa, tapi salaku kanyaah ka Kristus.....197
Bab 18. Ngeunaan biara-biara Brynski.....198
Bab 19. Daptar lampah skismatik anu maranéhna sangka hadé.....202
Bab 20. Diskusi ngeunaan masalah skismatik.....203
Bab 21. Kumaha sakabéh lampah hadé anu mecah Garéja téh jahat.....208
Bab 22. Carita Jujur ngeunaan Urusan Skismatik, yén éta henteu nyenangkeun Gusti.....208
Bab 23. Kasimpulan Buku, jeung Saran ka Ortodoks.....211

Paniliti ngeunaan iman skismatik Bryn, ngeunaan ajaran jeung lampahna, sarta bukti yén iman maranéhna palsu, ajaran maranéhna ngarugikeun jiwa, jeung lampahna henteu dipikaresep ku Gusti

Hayu urang mertimbangkeun: kumaha urang tiasa ngakuan guru-guru skismatik?
Ku kecap-kecap anu maranéhna ngagungkeun iman maranéhna,
ti ajaran maranéhna anu ngahina, jeung
Ti gaya hirupna anu munafik.

Ka nu maca anu wijaksana

Lamun karya basajan ieu abdi kénging kahormatan ngahontal ka salah sahiji nu maca anu wijaksana tur sieun ka Gusti, abdi nyuhunkeun ka anjeun, ulah kaget ku basa basajan jeung susunan nu tacan dipoles di dieu; sabab ieu henteu ditulis pikeun nu wijaksana atawa nu geus wawuh kana Kitab Suci, tapi pikeun jalma-jalma nu paling basajan, nu tacan nyaho kakuatan Kitab Suci, nu sanajan omongan basajan ogé ampir teu kaharti. Ka jalma-jalma sapertos kitu para Bapa Suci jeung guru jaman baheula nyaluyukeun wacana maranéhna kana basa sapopoe; kitu ogé Santo Krisostomus, anu mimitina biasa nyusun kecap-kecapna kalayan hikmah anu jembar: tapi sanggeus ditepikeun nasehat ku saurang awéwé, manéhna miceun retorika ilmiahna sarta nyarita dina basa sapopoe. Sabab nalika anjeunna keur ngajar rahayat di garéja, aya saurang awéwé ti antara jamaah nu ngagero bari nyarios: 'Guru spiritual, atanapi langkung tepatna, Yohanes Krisostomus! Anjeun parantos ngulik jero kana sumber ajaran suci anjeun, tapi akal urang kawates sarta teu tiasa ngartosna.' Anjeunna, sanggeus mikir yén teu aya gunana nyarita ka balaréa maké kecap-kecap anu rumit, ti harita manéhna miara supaya wacana na henteu dihias ku gaya basa anu rumit, tapi ku kecap-kecap basajan anu ngandung piwuruk moral, sangkan sanajan nu pangbasajanna ogé bisa ngartos jeung meunang mangpaat. Kitu deui, martir suci Alexander, Uskup Comana[1] (sapertos anu ditulis dina riwayat hirupna): anjeunna henteu paduli kana éndahna kecap-kecap dina khotbahna ka rahayat, tapi paduli kana mangpaat jiwa, sarta loba khotbahna basajan; diucapkeun pikeun jalma basajan, tapi pisan mangpaat pikeun jiwa. Sareng nalika anjeunna diejek ku saurang filsuf Attic kusabab omongan basajanana, filsuf éta ngalaman panglihatan kieu: Manéhna nyangka ningali sakumpulan merpati bodas anu éndah pisan, caang ku cahaya anu ajaib, sakumaha dijelaskeun dina Mazmur: *'Sayap merpati diperak, jeung rohangan di antara éta ngagurilap ku emas*' ([2]), sarta aya sora anu nyarita ka nu ningali, nyebutkeun: 'Ieu kecap-kecap Alexander Uskup, anu anjeun ejék!' Tapi filsuf éta, sanggeus hudang tina panglihatan éta, ngarasa isin kana kasalahanana. Tapi Kristus sorangan—Juru Salamet urang—nalika Anjeunna nyarita ka para ahli jeung guru Yahudi anu wijaksana, nembongkeun ka maranéhna kecap-kecap Gusti anu pinuh ku hikmah, nyutat bukti tina kitab-kitab Para Nabi: tapi nalika Anjeunna nyarios ka jalma-jalma biasa, Anjeunna ngajelaskeun ajaran-Na ngeunaan Karajaan Sawarga ka maranéhna ngaliwatan parabel basajan, nyarios: *'Sabab Karajaan Sawarga téh kawas hiji lalaki nu boga imah,* kawas *hiji lalaki nu melak biji hadé di lampahna,* kawas *hiji padagang*, kawas *biji sawi,* jeung *kawas ragi nu dicokot ku hiji awéwé tuluy disumputkeun* dina *tilu ukuran tipung nepi ka sakabéhna ngembang*[3] *.'* Sareng ngeunaan handap asor abdi sorangan, ka saha jalma-jalma basajan dipercayakeun saperti kumpulan domba, kawajiban abdi nyaéta masihan nasehat ku kecap-kecap basajan ka maranéhna anu nuju nyimpang kana kasalahan skismatik. *Kristus parantos ngutus abdi* (pikeun nyarita sareng Rasul) *pikeun nginjilkeun Injil, henteu dumasar kana hikmah kecap-kecap*[4] .

Kecap Panganteur

Dua buku anu saé pisan, ditulis ku para Paus Patriark Suci Pangluhurna baheula di Moskow babarengan jeung Sinode Suci, nyayogikeun jawaban anu cukup pikeun kekerasan skismatik; judul buku-buku éta nyaéta:

---

[1] 32 Agustus, folio 661, di tukangeun.
[2] Mazmur 67:14.
[3] Mateus, pasal 13.
[4] 1 Korinta 1:17.

Tongkat Pangaturan jeung Nasihat Spiritual. Sareng teu aya jawaban anu langkung saé pikeun bantahan anu diangkat ku alesan bodoh ti musuh Garéja Suci; tapi sabab abdi henteu terang naha buku-buku éta aya di mana waé di Keuskupan Rostov urang, sareng éta ampir teu kapanggih pisan—kusabab panangan kebencian ti para skismatik nu ngancurkeunana— Ku sabab éta, abdi parantos nyerat buku leutik ieu * * saluyu sareng kawajiban abdi: sabab nalika aya serigala di antara kawanan domba, teu pantes upami juru gembala kabawa sare.

Uskup saderhana Dimitri, ku Rahmat Allah, Metropolitan Rostov jeung Yaroslavl

Ka para arkhimandrit anu paling mulya, para abbas, sareng sakumna urutan monastik,

sareng ka para imam anu terhormat, diakon, sareng palayan garéja, anu cicing di sakumna kota sareng désa di keuskupan urang,

Sareng ka sakumna umat Kristen Ortodoks di Keuskupan Rostov, ti sagala pangkat jeung umur, dulur-dulur abdi anu dipikacinta sareng anak-anak spiritual abdi,

Berkah jeung karapihan ti Gusti urang Yesus Kristus.

* * *

Teu cukup pikeun handap asor urang ka anjeun, hai nu dipikacinta, ngan ukur nyalurkeun ngaliwatan kecap lisan; pantes ogé nepikeun naséhat anu mangpaat dina tulisan. Sabab kecap lisan ngan kadéngé di deukeut wungkul, sedengkeun nu ditulis bisa nepi nepi ka ujung dunya. Saur nu diucap gancang poho ku ingetan manusa; tapi nu ditulis moal hilap. Sabab abdi nyarioskeun ieu sadayana ku sungut abdi sorangan sarta ngawartosan ka anjeun; ku kituna abdi mutuskeun pikeun nyeratna sarta ngirimna ka Keuskupan; sabab abdi teu tiasa, ku sabab-sabab tinangtu, ngurilingan sakumna kawanan sarta ngawartosan rahayat Gusti di mana-mana, boh sacara lisan boh sacara langsung. Ku kituna, surat ieu ti abdi mugia janten wakil abdi nalika ngalalana ka kota-kota jeung désa-désa di wewengkon kita, ngajar jeung ngadorong anjeun sangkan ulah kabawa ku ajaran sesat skismatik, tapi tetep teguh dina iman Ortodoks, nyekel pageuh Indung urang, Garéja Ekumenis Apostolik nu Suci.

[5]Kahiji-tama, abdi nyatakeun ka anjeun kasedihan sareng kasangsaraan jiwa abdi pikeun anjeun, sabab abdi ngadangu *yén serigala galak* parantos asup *di antara anjeun*[6] , anu sumping ti leuweung oak sareng gurun Bryn, sarta ngagoda domba Kristus—ku kecap bohong sareng bisikan rusiahna (siga oray nu nipu Hawa) domba Kristus, lain ka kasalametan tapi ka binasa: maranéhna nyiksa kawanan Gusti, ngajar ajaran nu teu ortodoks jeung ngabohongkeun jiwa jalma nu teu nyaho; maranéhna ngadahar jeung ngancurkeun maranéhna ku bidahna, tuluy ngalungkeun maranéhna kana beuteung naraka nu teu kungsi wareg. Tapi *sanajan ti antara anjeun sorangan* (sakumaha abdi ngadéngé) *aya lalaki nu nyarita omongan sesat, nu hayang ngabobodo murid-murid* (anu polos) *sanggeus maotna* Yesus Kristus. Hal ieu nyababkeun kuring kasedihan jeung kasedih anu teu saeutik, sakumaha anu karasa ku Daud, anu ngeluh ngeunaan jalma-jalma sapertos kitu sarta nyarios: *'Abdi sedih ku jalma-jalma nu ngalanggar hukum Anjeun'*[7] .

Saatos nyatakeun ieu, abdi nyarios ka anjeun dina nami Kristus Jurusalamet abdi: *waspada ka nabi palsu*[8] , nya éta, jaga diri anjeun tina guru palsu. Sabab dina jaman baheula, guru disebut nabi. Sakumaha Rasul, dina Epistelna ka Titus, nyarioskeun ngeunaan urang Kreta, *nyebutkeun*: *'Sababaraha di antarana nyebut salah sahiji urang sorangan nabi:' 'Urang Kreta sok bohong'*[9] . Nabi maranéhna nyaéta (numutkeun Chrysostom) Epimenides ti Kreta, anu saurang pujangga, filsuf, imam pagan, jeung guru hukum Hellenic ka urang Kreta. Sabab nalika Kristus Gusti ngingetkeun ka nu nuturkeun-Na supaya waspada kana nabi palsu, Anjeunna ogé ngingetkeun maranéhna supaya waspada kana guru palsu, saperti maranéhna ti biara-biara skismatik Bryneki, anu mucunghul siga ti liang-liang sétan. Ati-ati ka maranéhna, hai nu dipikacinta! Ati-ati *ka jalma-jalma anu datang ka anjeun maké baju domba, tapi di jero haténa galak siga serigala* wolves[10] .

---

[5] Kisah Para Rasul 20:30.
[6] Kisah Para Rasul 20:29.
[7] Mazmur 118:83.
[8] Mateus 7:15.
[9] Titus 1:12.

Tapi anjeun tiasa naros: 'Kumaha urang tiasa nyaho naha batur téh serigala atawa jalma hadé?' Kristus ngajawab, nyarios: *'Anjeun bakal nyaho maranéhna tina buahna;* sakumaha *tangkal* dipikawanoh *tina buahna*.' *Tangkal anu hadé ngahasilkeun buah anu hadé, sarta tangkal anu goréng* ngahasilkeun *buah anu goréng*: *tangkal anu* goréng ogé teu bisa *ngahasilkeun buah anu hadé.* Kitu ogé, saur abdi, *guru-guru palsu* ieu*, serigala dina baju domba, dipikawanoh tina buahna*[11] , sabab maranéhna, sakumaha saur Rasul : *sakedah tangkal nu garing, mandul, dua kali maot*[12] *,* geus leungit buah jeung daunna, geus ragrag tina iman jeung harepan kasalametan, dicabut tina Garéja, teu ngahasilkeun buah hadé, iwal buah jahat, kawas apel Sodom.

St. Krisostomus nyerat *yén di tanah éta, tempat Sodom baheula nangtung, tangkal tumuwuh sarta ngahasilkeun buah*[13] . Tapi buah tina murka Gusti téh hiji pangéling. Sabab di dinya aya tangkal apel liar anu miboga penampilan caang, sarta masihan harepan gedé ka nu teu nyaho ngaliwatan raosna. Tapi lamun dicekel dina leungeun, éta kapanggih geus bosok; sabab éta henteu ngahasilkeun buah nanaon, tapi némbongkeun loba lebu jeung abu di jerona. Kitu deui tangkal para guru perpecahan, sarta kitu ogé buahna, anu ti luar katingali éndah tur mangpaat pikeun jiwa ngaliwatan ajaran maranéhna anu ngagoda; tapi nalika ajaran maranéhna dibuka ku akal jeung panalungtikan, bakal kapanggih, sarua jeung buah ara Sodom, yén éta pinuh ku lebu, kabohongan, jeung bau busuk karuksakan spiritual. Ku kituna, *ku buahna anjeun bakal nyaho maranéhna.*

Salaku bukti ieu, hayu urang nampilkeun di dieu tilu buah utama tina tangkal-tangkal éta di kebon Bryn—nya éta guru-guru skismatik:

Iman maranéhna,
Doktrin maranéhna, jeung
Amalna,

sareng urang bakal nalungtikna kalayan saksama, nguji sacara tuntas, sarta ngaliwatan pamikiran anu wijaksana jeung pertimbangan, ningali naon anu aya di jerona.

Di dieu ogé, KABENERAN IMAN ORTODOKS bakal disingget dina bagian kahiji.

Bagéan I. Ngeunaan iman skismatik

Mimitina, buah munggaran tina kebon skismatik: hayu urang nalungtik iman maranéhna, anu dihias ti luar ku kecap bohongna, nyaritakeun ka masarakat awam anu teu nyaho yén iman maranéhna téh iman anu sajati, iman maranéhna téh iman kuna, sarta yén hiji-hijina iman anu sajati aya di biara-biara Brynsk: sedengkeun di kota-kota, di garéja-garéja, di antara uskup jeung imam, teu aya iman anu sajati; maranéhna geus ngarobah iman, geus ngabengkokkeun iman, sarta hiji iman anyar geus muncul.

Hayu urang marios dua hal ieu:
I. Naha iman maranéhna téh iman anu sajati?
II. Naha iman maranéhna téh iman baheula?

Artikel Kahiji. Naha iman maranéhna téh iman anu sajati?

Nalika urang ngamimitian panalungtikan munggaran kana iman Bryn: naha iman maranéhna téh iman anu sajati? Pikeun ngamimitian, abdi nanyakeun:

Bab 1. Naon éta iman?

Hayu sakabéh guru skismatik anu sumping ka anjeun sacara rusiah ti Bryn jeung anu anjeun simpen di tempat persembunyian bawah tanah anjeun, kumpul babarengan tur ngajawab patarosan ieu:

Naon éta iman?

---

[10] Matt. 7:15.
[11] Mateus 7:10 jeung sajabana
[12] Yudas, v. 12.
[13] St Zlat. ngeunaan 1 Tesalonika 4, homili 8, surat 2265.

Urang terang yén sadayana bakal nyarios: Iman téh percaya ka hiji Allah anu dimulyakeun dina Trinitas Suci—Bapa, Putra, jeung Roh Suci—sapertos anu ditulis dina Kredo: *'Abdi percaya ka hiji Allah,'* jeung sajabana.

Ieu mangrupakeun pangakuan iman anu saé, diucapkeun ku biwir: *sabab,* sakumaha nu disebatkeun ku Rasul, '*ku hate jalma percaya pikeun kabeneran*, *jeung ku biwir jalma ngaku pikeun* kasalametan' ([14]); tapi abdi henteu naroskeun ngeunaan ieu—saha jeung kumaha anjeun percaya, atawa naha anjeun percaya ka hiji Allah? Sabab écés yén sakumna anu parantos disinarkeun ku baptisan suci percaya ka hiji Allah dina Tritunggal; tapi patarosan abdi ngeunaan ieu: naon éta iman? Abdi naroskeun ngan ngeunaan kecap (nami) ieu, *'Iman':* naon hartina kecap ieu? Dumasar kana naon iman disebut 'iman'?

Kuring terang anjeun moal ngajawab, sabab anjeun henteu terang: anjeun ngajar ngeunaan iman, tapi anjeun henteu terang naon ari iman; sabab anjeun teu mampuh ngajelaskeun harti sabenerna kecap *'iman'* éta sorangan.

Diajar, teras, ti Rasul Suci Paulus, dina Suratna ka Ibrani, Bab II, ayat 1, nu nyarios kieu: *'Iman téh kayakinan kana hal-hal nu diarepkeun, kapastian kana hal-hal nu teu katingali'*[15] . Santo Yohanes ti Damaskus ngartikeun kecap-kecap Rasul ieu kieu: *'Iman téh hakekat* tina hal-hal anu diarepkeun, *bukti tina hal-hal anu teu katingali*'[16] . Sareng Santo Krisostomus nyarios kieu: *'Sabab iman téh panglihatan kana nu teu dipikanyaho, anu mawa nu teu katingali kana ranah nu katingali'*[17] .

Naha anjeun ngartos kakuatan kecap-kecap ieu, hai Brynyan? Naha jelas pikeun anjeun *yén iman téh pangaweruh,* atawa (numutkeun Damascene), *hypostasis tina hal-hal anu teu katingali?* Lamun anjeun henteu ngartos, dengekeun katerangan singket tapi jelas ti para ahli teologi, anu nyarios kieu: naon ari iman lamun lain percaya kana naon anu teu katingali? Ieu panjelasan kecap 'iman*':* percaya kana naon anu anjeun teu tingali; ku sabab éta, iman disebut 'iman', sabab jalma percaya kana naon anu teu katingali. Naha masih aya anu teu jelas? Hayu maranéhna ngadéngékeun panjelasan anu leuwih jéntré ngeunaan ieu.

Bab 2. Iman téh éta nu panon teu ningali, jeung leungeun teu ngarasa

Iman téh éta nu panon jasmani anjeun teu ningali, ogé leungeun anjeun teu ngarasa, tapi haté jeung pikiran anjeun mastikeun tanpa ragu yén éta kitu, lain sabalikna: éta nu disebut Iman.

Urang teu ningali Gusti, sabab *'teu aya nu kungsi ningali Gusti'* ([18]), sakumaha saur Yohanes Teologian; tapi urang yakin tanpa ragu yén Gusti aya: ieu téh Iman.

Urang teu ningali tilu Pribadi Trinitas dina hiji Kasatuan Gusti, ogé teu tiasa ngartos kumaha Trinitas aya dina Hiji, jeung Hiji aya dina Trinitas; tapi urang yakin tanpa ragu yén aya hiji Gusti dina Trinitas: ieu téh Iman.

Urang teu acan ningali, ogé teu tiasa ngartos ku akal urang, Inkarnasi jeung Kelahiran Kristus—kumaha Firman Allah janten daging dina kandungan Gadis Maria, sarta kumaha Anjeunna lahir teu bisa rusak, ngajaga Indung-Na anu paling suci tetep gadis saméméh, salila, jeung sanggeus kalahiran-Na; tapi urang yakin ieu leres tanpa ragu: ieu téh Iman.

Urang teu acan ningali, komo deui teu tiasa ningali ku panon jasmani urang, dua sipat anu béda—ilahiah jeung kamanusaan—dina hiji Pribadi Kristus anu teu tiasa dipisahkeun; tapi urang yakin tanpa ragu yén éta leres: ieu téh Iman.

Urang teu ningali Jurusalamet urang; linggih di sawarga dina awak-Na anu mulya di tahta ilahi kalayan kamulyaan anu teu bisa dideukeutan, maréntah babarengan sareng Rama-Na jeung Roh Suci, tapi urang percaya tanpa ragu yén kitu: éta téh Iman.

Urang henteu ningali ku panon jasmani Gusti urang, anu aya di mana-mana sarta ogé aya di jero urang; tapi urang yakin yén kitu: ieu téh Iman.

Urang teu ningali Roh Suci nurun dina Baptisan Suci atawa dina sakramén séjénna di Garéja; tapi urang yakin yén Roh Suci memang nurun sarta Anjeunna ngalaksanakeun sakabéh sakramén: éta téh Iman.

---

[14] Rom. 10
[15] Ibr. 11:1.
[16] Buku 4, Bab 11 ngeunaan iman.
[17] Koméntar kana Surat ka Ibrani, diskurus *21,* folio 2978, bab 11.
[18] Yohanes 1:18.

Dina Misteri Kristus anu paling suci, dina wujud roti anu katingali, urang henteu ningali awak Kristus sorangan, sarta dina wujud anggur anu katingali, urang henteu ningali getih manusa-Na sorangan; tapi urang yakin yén sabenerna aya awak Kristus anu sajati, disumputkeun dina wujud jeung rasa roti; sareng getih sajati Kristus aya, disumputkeun dina rupa jeung rasa anggur: ieu téh Iman.

Hayu urang ogé nambahkeun ieu:

Urang teu ningali ku panon jasmani urang ka Ibu Allah anu paling suci, nu maréntah di sawarga babarengan Putrana jeung Allah, sarta nu nyuwunkeun urang, hamba-hamba-Na nu dosa; tapi urang yakin yén manéhna maréntah babarengan Kristus jeung nyuwunkeun urang: éta téh iman.

Urang teu ningali para wali suci Gusti, anu nangtung di luhur singgasana Gusti di Garéja nu meunang kameunangan sarta ngadoakeun urang ka Gusti; tapi urang yakin yén maranéhna aya di dinya sarta ngadoakeun urang: éta téh Iman.

Urang teu ningali malaikat jaga suci pikeun masing-masing urang; tapi urang yakin yén hiji malaikat jaga, nu dipasihkeun ka urang waktu dibaptis, aya jeung urang: ieu iman.

Urang henteu ningali makuta kamulyaan sawarga nu geus disiapkeun pikeun nu bogoh ka Gusti, ogé henteu ningali siksaan seuneu naraka nu langgeng disiapkeun pikeun jalma nu teu tobat; tapi urang yakin bakal aya ganjaran nu adil—hadé pikeun nu hadé, goréng pikeun nu goréng—sahiji-hijina nurutkeun lampahna: ieu iman.

Urang teu ningali nu paéh hudang tina kubur, tapi urang percaya tur ngarepkeun kabangkitan nu paéh dina poé panungtungan: éta téh Iman.

Sareng hayu abdi nyarios sacara ringkes: Iman téh nyaéta naon anu teu katingali ku panon urang, tapi anu urang percanten tanpa ragu. *Iman téh kapastian kana hal-hal anu diarepkeun* for[19] .

Bab 3. Sagala nu bisa katingali ku panon jeung bisa diraba ku leungeun sanés iman

Sabalikna.

Sagala anu katingali ku panon jeung karasa ku leungeun sanés iman, tapi éta mah materi anu katingali jeung karasa, sakumaha anu ogé disebatkeun ku Rasul: *'Mudah-mudahan anu katingali mah sanés deui mudah-mudahan; sabab saha waé anu ningali naon anu dipiharepna[20]* ?'

Sareng sabab naon anu katingali jeung karasa sanés iman, tapi materi, éta écés tina ieu, sakumaha rasul nyarios: *'Ayeuna urang ningali* (Gusti) *siga dina eunteung, samar; tapi engké beungeut ka beungeut: ayeuna urang terang sabagian; engké urang bakal terang sacara sampurna, sakumaha urang geus dipikanyaho sacara sampurna.' Sareng ayeuna tilu ieu anu tetep aya: iman, harepan, jeung kanyaah; tapi anu panggedéna di antarana nyaéta* love[21] .

Perhatikeun: kanyaah leuwih agung tibatan iman jeung harepan. Naha éta leuwih agung? Sabab, sakumaha saur Rasul anu sami, *kanyaah moal kungsi gagal[22]* . Perhatikeun kecap-kecap ieu: kanyaah moal kungsi gagal; kanyaah moal kungsi eureun nyaah.

Naha iman, babarengan jeung harepan, bakal eureun? Éta bakal eureun dina sagala hal. Pahamilah naon anu ku abdi carioskeun: salami urang hirup di bumi, salami urang teu ningali Gusti sacara langsung, salami urang teu ningali, atawa acan nampi, rahmat anu parantos disiapkeun di sawarga pikeun jalma-jalma anu bogoh ka Gusti—anu tacan kungsi katingali ku soca; nepi ka harita, iman jeung harepan cicing di jero urang, samentara ieu. Urang yakin yén dina kahirupan nu bakal datang urang bakal ningali Gusti; urang yakin nepi ka waktos urang ningali-Na. Urang miharep nampi berkah langit; urang miharep nepi ka waktos urang nampi éta. Sabab iman jeung harepan tetep aya pikeun ayeuna, nepi ka urang ningali Nu Dipikacinta ku panon urang sorangan, nepi ka urang nampi naon anu diarepkeun; tapi kanyaah moal kungsi gagal. Sabab nalika urang dianggap pantes aya di Karajaan Sawarga (mun Gusti nganggap aya nu pantes), sarta urang ningali Gusti di dinya, mangka iman moal aya deui: sabab urang bakal ningali Anjeunna sacara langsung, Anjeunna nu geus urang percanten. Harepan ogé moal aya deui, sabab urang geus nyekel dina leungeun urang naon nu geus urang harepkeun. Tapi kanyaah moal pernah

---

[19] Ibrani 11:1.
[20] Roma 8:24.
[21] 1 Korinta 13:12 jeung 13.
[22] Ibid., ayat 8.

eureun; sabab di dinya urang bakal nyaah ka Gusti jeung para wali-Na, sarta ka silih, salawasna. Naha anjeun narima iman anu ku abdi diomongkeun? Abdi pikir anjeun henteu. Ku kituna, percanten, lain ka abdi, tapi ka Santo Yohanes Krisostomus, anu nyarios kieu: *'Sabab iman jeung harepan eureun nalika hal-hal alus anu geus dipercaya jeung diarepkeun geus kajadian'*[23] . Sareng pikeun ngabuktikeun ieu, Paulus nyarios: *'Mudah-mudahan anu katingali mah sanes mudah-mudahan; sabab saha waé anu ningali naon anu dipiharepna*[24] ?' Sareng deui: *'Iman téh* jaminan kana *hal-hal anu dipiharep*, *bukti kana hal-hal anu teu katingali.'* Ku kituna, ieu bakal eureun nalika éta kabuka; tapi kanyaah bakal beuki ningkat, sareng bakal janten anu panggedéna tina sadayana. Nepika dieu, Chrysostom. Ti Santo Chrysostom écés yén iman jeung harepan kana kahirupan nu bakal datang, nyaéta di Karajaan Sawarga, bakal eureun; ngan kanyaah nu bakal tetep, teu robah salawasna. Naha, nya, iman jeung harepan bakal eureun? Kusabab naon anu ayeuna urang percanten, engké urang bakal ningali ku panon urang sorangan; jeung naon anu ayeuna urang harepkeun, engké urang bakal nampi.

Ti petikan di luhur tina Surat Rasul, sarta tina komentar Chrysostom, écés pisan ka urang yén iman téh hal anu teu katingali ku panon tapi dipercaya ku haté: *iman téh kayakinan kana hal-hal anu diarepkeun* for[25] . Nanging, sagala anu katingali ku panon jeung karasa ku leungeun sanés iman, tapi éta mah hal anu katingali jeung karasa; sarta saha waé anu percaya kana hal anu katingali jeung karasa mah henteu miboga iman Kristen anu sajati, ogé henteu aub dina paseduluran para nu iman, tapi bagianna mah babarengan jeung nu nyembah berhala; sabab maranéhna percaya kana hal-hal anu bisa katingali jeung diraba, ngadeifikasikeun karya leungeun sorangan, sarta nyembah hal-hal anu bisa katingali jeung diraba siga maranéhna téh Gusti.

Di dieu urang bakal neruskeun nalungtik artikel kahiji.

Bab 4. Iman Skismatik kana Hal-hal Nu Katingali jeung Nu Bisa Diraba

Naha iman skismatik téh iman anu sajati?

Para guru di Bryn ngaku iman ka hiji Gusti, tapi maranéhna néangan Kasucian dina materi anu katingali jeung karasa, sarta ngadegna iman maranéhna kana hal-hal anu katingali jeung karasa.

Ikon lami téh iman maranéhna.

Salib dalapan titik—éta iman maranéhna.

Tujuh prosphora dina Liturgi—éta iman maranéhna.

Buku-buku lami—éta iman maranéhna.

Cara maranéhna melipat ramo-ramo, nurutkeun adatna—éta iman maranéhna.

Hai anjeun nu edan, buta, jeung sesat, pikiran anjeun poék ku jelaga! Naha ikon téh Gusti? Naha jumlah lengan salib téh Gusti? Naha jumlah prosphora téh Gusti? Naha kadaluwarsa buku-buku téh Gusti? Naha cara anjeun melipat ramo téh Gusti?

Ikon suci téh dihormat, tapi sanés Gusti. Salib suci téh dihormat, tapi sanés Gusti. Prospora nu ditandaan ku tanda salib téh suci, tapi sanés déwa. Kitab-kitab Suci téh dihormat, tapi sanés déwa. Jari-jari anu ngabentuk gambar salib ogé dihormat, kumaha waé susunanna, tapi éta sanés déwa. Sadaya bahan sapertos kitu katingali jeung bisa diraba, tapi éta sanés Gusti.

Sareng sabab éta sanés déwa, teu aya iman.

Kacuali, meureun, anjeun ngarujuk kana tradisi Bapa Garéja, anu maréntahkeun ka nu iman pikeun ngahormat hal-hal suci kalayan hormat, tinimbang ka iman éta sorangan, anu teu boga obyék séjén iwal ti Allah anu teu katingali.

Sareng sabaraha loba ikon-ikon lami, sabaraha loba salib dalapan titik, sareng sabaraha loba deui objék anu katingali sareng tiasa diraba anu anjeun gaduh—dina éta anjeun nempatkeun iman anjeun—kitu ogé loba dewa sareng kapercayaan anu anjeun gaduh. Anjeun henteu deui nempatkeun iman sareng harepan kasalametan ka Allah anu teu katingali, tapi ka objék anu katingali sareng tiasa diraba; sareng sia-sia, hai Brynyan! Dina pangakuan iman anjeun nyarios: *'Abdi yakin ka hiji Gusti.'* Anjeun kedah nyarios: 'Abdi henteu yakin ka hiji, tapi ka loba dewa: ka ikon-ikon kuna, ka salib dalapan sudut, ka tujuh prosphora, ka buku-buku lami, sareng kana

---

[23] Zlat., ngeunaan 1 Kor. 13, ceramah 34, folio 967.

[24] Rom. 8:24.

[25] Ibrani 11:1.

lipetan ramo nurutkeun adat Brynian.' Tapi sanajan di tengah loba pisan hal nu katingali jeung karasa éta, anjeun teu manggihan iman sajati anjeun: sabab dina iman anjeun sorangan kurang iman, silih bantah jeung silih debat, 'Naha kieu atawa kitu?' Sareng parantos aya di antara anjeun anu henteu ngan ukur hoyong nyembah ikon anyar, tapi ogé nyembah ikon-ikon lami, sarta mawa tanda salib dina awakna, kalakuanana siga jalma bodo sarta silih sabalikna. Sabab aya nu ngajar ieu, aya deui nu ngajar éta: tapi euweuh di antarana nu nyaho kumaha, atawa naon anu dipercaya, atawa naon anu diajarkeun. Ti jalma-jalma sapertos kitu Rasul nyarios: *'Sanggeus nyimpang tina kabeneran, maranéhna ngalih ka omongan sia-sia; hayang jadi guru hukum, padahal maranéhna henteu ngartos naon anu diucapkeun atawa naon anu ditegeskeun*' ([26]). Kumaha maranéhna tiasa ngartos, lamun maranéhna henteu wawuh kana Kitab Suci atawa kakuatan anu aya di jerona? Sanajan aya nu maca, maranéhna bingung; sarta sanajan aya nu ngartikeun, éta salah. Sabab hésé pikeun jalma anu teu boga atikan, sarta teu diterangkeun ku cahaya pamahaman ilmiah, pikeun ngulik jero Kitab Suci anu suci jeung ngartikeun misteri-misterina anu teu kaharti, ngan saukur ngandelkeun kayakinan yén maranéhna apal bédana hideung jeung bodas sarta ngan saukur maca buku-buku sacara sasarengan: Tapi misteri Kitab Suci katingali ka manéhna kawas sinar panonpoé ka jalma buta.

Tingali, hai nu dipikacinta, ngaliwatan pamikiran urang parantos nyabut buah munggaran ti kebon Bryn, néangan iman maranéhna pikeun ningali naha éta leres. Sareng kami mendakan yén éta dihias ti luar ku pujian bohongna sorangan, siga awéwé nu ngalukis beungeutna; tapi di jero, sakumaha geus disebatkeun tadi jeung dijelaskeun dina khotbah-khotbah Chrysostom, aya buah apel Sodom, anu katingali beureum di luar, tapi di jero pinuh ku lebu jeung abu nu bau: sarta siga makam nu dicét bodas, pinuh ku tulang-tulang nu bau[27] .

Hayu panalungtikan dina risalah munggaran ieu ditutup ku argumén anu jelas kieu:

Saha waé anu henteu percaya ka hiji Allah anu teu katingali, tapi ka loba hal anu katingali jeung bisa diraba, percaya kalayan salah.

Sareng kusabab para skismatik henteu percaya ka hiji Allah anu teu katingali, tapi ka loba zat anu katingali jeung karasa—dina ikon-ikon kuna, dina salib dalapan sudut, dina jumlah prosphora, dina buku-buku lami, jeung dina susunan ramo maranéhna nurutkeun adatna—

ku kituna iman maranéhna lain iman anu sajati, tapi iman palsu, anu néangan Ketuhanan dina hal-hal anu katingali jeung karasa.

Di dieu, sabalikna tina sipat skismatik jeung salahna iman ieu, hayu urang sacara ringkes nampilkeun kabeneran sajati tina Iman Ortodoks urang anu Suci jeung Tanpa Noda.

Bab 5. Kabeneran Iman Ortodoks Ngeunaan Ikon Para Kudus

Ngeunaan iman Kristen urang anu sajati, anu henteu urang pelajari ti para pemberontak Bryn, jalma biasa wungkul, tapi ti Kristus Jurusalamet urang sorangan, anu ngajar urang dina Injil Suci, sarta anu parantos urang tampi ti Rasul-rasul-Na anu suci, sarta anu parantos dikuatkeun ku tujuh Konsili Ekumenis: iman éta percaya ka hiji Allah anu teu katingali, sarta henteu néangan Kasucian dina hal-hal anu katingali jeung tiasa diraba.

Urang ngahormat kana ikon-ikon suci, nyiumna jeung sujud di hareupeunna, tapi urang henteu ngadewa-dewaanana; urang henteu nyebut yén hiji ikon téh Gusti, tapi leuwih ti éta yén éta téh hiji gambar anu ngagambarkeun rupa Kristus, atawa Indung Gusti, atawa salah sahiji wali suci. Pikeun ngajelaskeun leuwih écés, nurutkeun kecap-kecap Santo Yohanes ti Damaskus: *hiji ikon téh hiji carita ngeunaan Kristus Gusti jeung Para Kudus-Na, dicaritakeun ngaliwatan seni lukis, sakumaha ogé dicaritakeun ngaliwatan kecap nu ditulis.* Kitu saur Santo éta dina khotbahna pikeun Minggu Ortodoks: *'Boh nu nyerat boh nu ngagambar nyatet hal-hal ieu; nu kahiji ku ngahias kecap, nu kadua ku ngagambarkeunana dina papan'*[28] . Sabab nu nyerat geus nyerat Injil, sarta sagala nu ditulisna dina Injil—nyaéta kahirupan Kristus di bumi—manéhna nularkeunana ka Garéja. Kitu deui, sang pelukis geus nyiptakeun, ku ngagambarkeun dina papan kamewahan Garéja ti Adam kahiji nepi ka Kelahiran Kristus, sarta sakabéh kahirupan inkarnasi Kristus, ogé sangsara para Wali, sarta geus nularkeunana ka Garéja. Ku kituna, leuwih deui, duanana geus nyatet hiji narasi anu sarua sarta ngajar urang. Nepi ka dieu Damascene.

---

[26] 1 Tim. 1:6.

[27] Mateus 23:27.

[28] Dina Koleksi Cétak Agung, folio 325.

Urang, sanajan kitu, nurut kana omonganana, ningali yén ikonografi téh sarua ogé mangrupa wangun kitab suci saperti kecap nu ditulis. Sabab henteu sadayana jalma bisa maca naon nu ditulis dina buku, margi loba urang Kristen nu teu bisa maca; tapi naon nu digambarkeun dina ikon kaharti ku sadayana, komo ku jalma basajan nu teu bisa maca. Aranjeunna ngakuan ikon Kristus, jeung gambaran ngeunaan Kelahiran-Na nu paling suci, jeung Khitan-Na, jeung Baptisan-Na, jeung Dirusak-Na, jeung mujijat-mujijat-Na nu séjén, jeung sangsara-Na sacara sukarela pikeun urang, Penyaliban-Na jeung dipapaoskeun-Na di kubur, jeung Kebangkitan-Na, jeung datangna-Na nu kadua nu matak sieun—anu sabenerna loba pisan nu kudu diomongkeun: tapi ku ningali gambar-gambar éta, saurang langsung ngartos, ngartos, jeung ngakuan sadayana ieu ku pikiran; sarta seni lukis téh narasi anu panggancangna, paling jelas, jeung paling gampang kaharti, malah leuwih ti catetan nu ditulis.

Kitu deui, sadayana wawuh kana ikon Perawan Maria Nu Paling Suci, Indung Gusti, nu nyekel Yesus Kristus Nu Barudak Langgeng dina pangkuan indungna, sarta ngartos kana lampah-lampah hirupna nu paling suci, dimimitian ti kalahiranna, asupna ka Garéja Gusti, Pengumuman, sarta kumaha manéhna ngabungkus Putra Allah anu lahir ti dirina ku kain lampin, nempatkeun-Na di palungan, sarta, bari nyekel-Na dina pangkuanana, nyusu-Na ti payudara. Kumaha, nalika Kristus disalib, manéhna nangtung di gigireun salib bari ceurik jeung merang; kumaha manéhna nempatkeun Anjeunna di jero kubur; kumaha manéhna ningali Anjeunna hudang deui; jeung kumaha manéhna nyaksian Anjeunna naék ka sawarga kalayan panon pinuh asih; kumaha manéhna sorangan satuluyna pindah ka Putrana jeung Gustina, sarta ayeuna nangtung di sawarga di katuhu tahta Gusti.

Kitu deui, lampah-lampah para Wali, sakumaha digambarkeun dina ikonografi, kahartos ku sadayana: tobatna Petrus, konfirmasi Tomas, lemparna batu ka Stefanus, panggero Saul ku Kristus di jalan, jeung sajabana. Sareng sakumaha urang ngahormat sareng nyium carita kahirupan Kristus anu kacatet dina Injil; kitu ogé urang ngahormat jeung nyium beungeut Kristus anu digambarkeun dina ikon, ngundukeun sirah urang lain ka wangun materialna tapi ka caritana, saluyu jeung kecap-kecap Santo Yohanes Damaskus anu nyarios kieu ngeunaan hal éta: *'Caritakeun ka kuring, saha anu anjeun sembah dina Injil—roti* (bentuk materialna), *atawa caritana?' Anjeun pasti bakal nyarios ka abdi: 'Ka narasi ngeunaan penampilan Kristus.' Ku kituna abdi henteu ngahormat kana potongan kai, ogé henteu ka témbok, ogé henteu ka* bahan *ikon éta sorangan, tapi ka gambar awak* (Kristus) *jeung penampilan Gusti.* Nepi ka dieu Damascene[29] .

Sabab nalika urang sujud di payuneun ikon suci, urang henteu sujud ka sapotong kai, atawa ka cat, atawa ka salinan, atawa ka hal anu lami, atawa ka hal anu anyar; sabab urang henteu néangan zat dina ikon, ogé henteu ngahormat ka zat dina ikon; tapi urang ningali ka nu suci, urang ngahormat ka nu suci, sarta urang sujud di payuneun gambar anu digambarkeun. Ibadah urang, sakumaha diajarkeun ku Santo Basil Agung, naék ka Anu Asli, ka Anjeunna nu aya di sawarga.

Sabab nalika abdi nangtung di payuneun ikon Jurusalamet abdi sareng hoyong nyembah, pikiran abdi langsung diangkat ka Kristus sorangan, Jurusalamet abdi, nu maréntah di sawarga sareng Rama sareng Roh Suci, sareng abdi nyembah Anjeunna di payuneun ikon-Na: sareng ku kituna hormat nu abdi pasihkeun ka ikon Jurusalamet naék ka nu aslina, nya éta ka Jurusalamet sorangan anu maréntah di sawarga.

Kitu deui, nalika abdi sumping di payuneun ikon Indung Gusti sareng hoyong nyembah, heula abdi ngangkat pikiran ka Indung Gusti nu Maha Suci sorangan, anu maréntah di sawarga sareng Putrana sareng Gusti, sareng abdi nyembah anjeunna di payuneun ikonna; sareng hormat anu kuring pasihkeun ka ikon éta naék ka modél aslina, nyaéta Sang Putri Maria Nu Maha Suci, Nu Indungna Gusti, nu nangtung di katuhu singgasana Gusti di sawarga.

Kitu deui, iraha waé abdi hoyong ngahormat ikon wali mana waé, heula abdi ngangkat pikiran ka wali éta sorangan, anu nangtung di payuneun tahta Gusti di sawarga sarta ngadoa ka Gusti pikeun urang: sarta ku kituna hormatna ikon nu kuring ciptakeun naék ka modél aslina, ka Santo éta sorangan (ceuk kuring), nu kuring renungkeun dina pikiran, sarta ka anjeunna kuring sujud. Tapi saha waé anu néangan dina ikon éta hal-hal lami jeung nu dipindahkeun téh néangan materi, sarta nyembah materi tibatan Anjeunna nu aya di sawarga; sarta jalma sapertos kitu sarua jeung anu sujud ka karya leungeun manusa, sabab manéhna ngadeuwakeun materi. Sembah kitu téh teu saleh, lain saleh, sarta geus dikutuk ku Konsili Ekumenis Katujuh, anu dina éta konsili diadegkeun panghormatan nu saleh ka ikon-ikon suci. Sareng Bapa-Bapa Suci tina Konsili éta nerapkeun anathema husus

[29] Di sisi tukang folio 325.

kana ieu: saha waé anu henteu ngahormat kana ikon-ikon suci, anathema; kitu deui, saha waé anu ngadeifikasikeun ikon-ikon suci, anathema. Sareng Garéja ngajelaskeun ieu dina kidung-kidungna, nyatakeun yén anak-anak ortodoksna, sanajan ngahormat ikon-ikon suci kalayan panghormatan nu taat, henteu ngadeifikasikeunana. Ku kituna, dina Minggu kahiji Puasa Agung, salila Vespér Agung di Slavnik, Garéja nyanyi: 'Pikeun urang aya gambar Nu Ngajelmina, dihormat kalayan taat, *tapi henteu diangkat jadi déwa.'*

Sareng dina kanon, samémèh upacara ngutuk para ahli bidah, dina ode kalima, ayat ka-2, ditulis kieu: 'Ningali ikon, ngahormat kana Salib, urang cium Kristus kalayan kanyaah, ogé tanda éta, sarta urang nyembahna*, sanés salaku déwa.'*

Jeung dina Synaxarion pikeun minggu éta, dina ibadah Matins, kecap-kecap ieu ditulis: 'Lamun aya nu henteu ngahormat kana ieu (ikon suci) jeung henteu nyiumna—henteu *salaku lampah ibadah,* henteu *salaku déwa,* tapi salaku gambar, tina kanyaah ka aslina—sing jadi terkutuk.' Perhatikeun kecap-kecap ieu: *'henteu salaku lampah* ibadah'—sareng ngartos yén lampah ibadah, *nu* ku urang Yunani *disebut 'latria',* kudu dipidangkeun ku jalma ortodoks ka Gusti wungkul, sareng henteu ka mahluk naon waé atawa ka obyék nu katingali sareng bisa diraba. Sabab nalika Garéja maréntahkeun urang pikeun ngahormat ikon henteu dina harti liturgi, henteu kalayan sujud *'latria',* éta sacara jelas ngajarkeun urang ulah ngadeifikasikeun ikon para wali, tapi ngan saukur ngahormatna salaku objék suci. Sabab panghormatan nu saleh ka ikon suci téh nyaéta sujud di hareupeun hiji ikon salaku tempat suci Gusti, lain ka Gusti sorangan. Ka Gusti sorangan*,* urang sujud *nalika Liturgi* Ilahi, kalayan ibadah *ilahi*—anu disebut 'latria'—ngangkat pikiran urang ka Anjeunna sarta nyawang Nu Teu Katingali ku panon rohani iman. Najan kitu, ibadah ka ikon suci anu teu leres téh nyaéta ngadeuwakeun ikon éta jadi dewa jeung nganggap unsur-unsur matéri di jerona—sapertos cat jeung pigmén—siga keur sujud ka Gusti sorangan. Urang, sakumaha geus disebutkeun, nalika sujud di hareupeun ikon suci, ngangkat pikiran ka Anjeunna nu aya di sawarga, nu beungeutna digambarkeun dina ikon éta. Jeung ku sujud kieu, urang henteu nyembah kana zat material ikon éta, nu katingali jeung bisa diraba, tapi ka beungeut nu cicing di sawarga, nu teu katingali ku urang. Sakumaha dina Perjanjian Lama, rahayat Gusti ngahormatkeun Tabut Perjanjian jeung barang-barang anu aya di jerona: tempat simpan emas anu eusina manna, tongkat Harun, Lempeng Perjanjian, jeung kerub kamulyaan anu nungtungan altar; sarta dina nyembahna éta, maranéhna henteu nyembah barang-barang matéri éta sorangan, tapi Gusti nyalira, ngahormat ka Nu teu katingali ngaliwatan barang-barang suci anu katingali ieu. Ku kituna, dina rahmat anyar ieu, urang nyembah ikon-ikon suci, ngahormat ka Nu Teu Katingali ngaliwatan barang-barang suci anu katingali ieu.

Sareng sakumaha dina Perjanjian Heubeul, nalika Sulaeman ngawangun candi pikeun Gusti, anjeunna nyieun kerub anyar dina gaya anyar sarta nempatkeunana di luhur Tabut Perjanjian babarengan jeung kerub kuna nu dijieun ku Musa; masyarakat Israil anu hadir dina waktos éta henteu nampik kerub anyar Solomon, ogé henteu nyarios: 'Kami henteu hoyong ngahormat kerub anyar, tapi tetep nyekel kerub-kerub lami ti Musa'; maranéhna henteu nyarios kitu, tapi ngahormat kerub anyar Solomon sakumaha maranéhna ngahormat kerub-kerub lami ti Musa. Kitu deui, urang henteu ngabédakeun antara ikon lami jeung anyar, tapi ngahormatkeun nu anyar sarua jeung nu lami: sabab, sakumaha anu parantos disebatkeun tadi, urang henteu néangan zat material dina ikon, ogé henteu nyembah kana zat material dina ikon, tapi kana gambar suci. Sakumaha Santo Yohanes ti Damaskus nyerat dina khotbahna pikeun Minggu Ortodoks ngeunaan panghormatan kana ikon Kristus: 'Abdi henteu ngahormat,' saur anjeunna, 'ka papan, ogé ka témbok, , ogé ka plester, tapi ka gambar awak (Kristus) jeung paras Gusti[30] .' Kitu deui, ngeunaan ikon-ikon para wali Gusti, dina khotbah anu sarua anjeunna nyatakeun di luhur: 'Abdi ngahormat sareng nyium ikon-ikon suci éta*, sanés salaku berhala,* tapi salami éta tiasa ngaliwatan tulisan sareng carita pikeun nginget kasangsaraan anu aranjeunna tahan'[31] . Nepi ka dieu Damascene.

Ieu iman Ortodoks urang, lain siga Bryn, anu percaya kana zat ikon-ikon lami jeung nyembah ikon-ikon lami siga maranéhna téh Gusti.

[30] Dina Kumpulan Gedé nu Dicitak, folio 325, sisi tukang

[31] Dina sisi sabalikna folio 23

Bab 6. Ngeunaan Salib Suci

Urang ngahormat Salib Suci Gusti, atawa leuwih tepatna, gambar salib anu Kristus disalibkeun di dinya. Sabab salib anu sabenerna dipaké pikeun nyalibkeun Kristus teu bisa kapanggih; éta geus dipecahkeun jeung disebarkeun ku umat nu satia ka sakuliah dunya pikeun berkah jeung panyageur. Ayeuna, ku kituna, ngan saukur gambaran tina salib éta nu dijieun atawa dicét. Najan kitu, urang ngahormat éta salaku salib sajati, sanajan urang henteu nyatakeun yén éta ilahi; sabab salib Kristus éta sorangan sanés Gusti, tapi tangkal jeung pakakas hukuman pikeun nu jahat. Urang ngahormat salib éta lain kusabab jumlah tungtungna, tapi pikeun nginget sangsara Gusti; sareng kami ogé henteu nganggap éta miboga dalapan tungtung, atawa ngan opat: sabab kami henteu nyembah salib material, atanapi Kayu, atanapi ngan opat tungtungna, atanapi dalapan tungtungna, tapi Kristus Gusti urang, kalayan émut kana pangsaliban-Na dina salib. Kanggo salib éta sorangan, naha éta opat ujung, dalapan ujung, atawa malah hiji kalayan loba deui ujung, urang ngahormatna sarua. Sabab anjeun ngahormat salib sanés kusabab salib éta sorangan, tapi kusabab Kristus sorangan; sareng Gusti sanés salib pikeun urang, tapi Kristus Gusti urang. Ku alatan éta, urang henteu nempatkeun iman naon waé kana ujung-ujung salib, tapi ka Kristus Gusti sorangan. Ngeunaan salibna sorangan, naha éta opat ujung, dalapan ujung, atawa mibanda leuwih seueur ujung, urang ngahormatna sarua. Sabab urang ngahormat salib lain kusabab salibna sorangan, tapi kusabab Kristus sorangan anu disalibkeun di dinya, sarta urang nempatkeun harepan kasalametan urang lain dina salib materi, tapi dina Kristus anu disalibkeun di dinya. Ku kituna hayu urang ngadangukeun ka guru suci Yohanes Damaskus, anu nyarios: urang sujud di payuneun gambar Salib anu mulya jeung masihan kahirupan; sanajan dijieunna tina bahan séjén, *lain kana bahan éta* sorangan—muga-muga teu *kitu—tapi kana gambarna*[32] , salaku lambang Kristus. Sabab Anjeunna nyarios ka murid-murid-Na, masihan paréntah: 'Tanda Putra Manusa bakal nembongan di langit, nyaéta Salib,' saur Anjeunna. Nepika dieu pangajaran Damaskus. Hayu sadayana merhatikeun kecap-kecap ti guru éta: urang sujud di payuneun gambar Salib*, lain di payuneun* zatna—nya éta, lain ngahormat kana zatna—tapi gambar Salib, minangka lambang pangsaliban Kristus. Sareng deui, dina hiji bagian séjén, anjeunna nyarios: 'Saatos ningali gambar pangsaliban Kristus, sareng diémutan kana sangsara-Na anu nyalametkeun, urang sujud sareng nyembah *sanés kana zatna, tapi kana anu diwakilanana'*[33] . Nepi ka dieu anjeunna. Perhatikeun kecap-kecap ieu: 'henteu obyék materialna, tapi gambarna', hartina lain salib materialna, tapi gambarna pangsaliban Kristus anu diwakilan ku salib.

Ieu iman Ortodoks urang, lain siga Bryn anu percaya kana salib dalapan titik jeung nyembah salib material siga éta téh Gusti.

Kuring ngadéngé para skismatik muka sungutna nu ngahujat, sarta siga anjing ngagogog ka salib opat ujung Kristus, nyebutna minangka cap Antikristus jeung salib Romawi. Hujat jahat maranéhna geus cukup dibantah dina bagian séjén tina buku leutik ieu.

Bab 7. Ngeunaan Prosfora

Ngeunaan prosphora, kami nyatakeun yén sakramén henteu dilaksanakeun dina lima prosphora atawa tujuh, tapi dina hiji wungkul, anu ti dinya domba dicokot. Sabab Garéja Moskow jeung sakumna Rusiah Agung, babarengan jeung urang Yunani, negeskeun yén partikel-partikel anu dicokot tina prosphora pikeun nu hirup jeung nu parantos tilar dunya henteu transubstansi jadi Awak Kristus, tapi ngan hiji Anak Domba anu transubstansi. Lamun, kumaha ogé, partikel-partikelna henteu transubstansi, tapi ngan hiji Anak Domba wungkul: sabab sakraménna dirayakeun ngan ku hiji prosphora—nya éta hiji Anak Domba, ceuk abdi—lain ku lima atawa tujuh prosphora, anu partikelna dicokot ngan saukur pikeun émut ka nu diémut, lain pikeun transubstansi. Saéstuna anéh pisan lamun aya pasualan di antara para skismatik ngeunaan jumlah prosphora. Sabab di Garéja munggaran, dina jaman Para Rasul, Liturgi dirayakeun ngan ku hiji prosphora, sakumaha diwariskeun ku Kristus Gusti sorangan dina Perjamuan Terakhir. Saterusna, sanajan kitu, prosfora séjén ditambahkeun kana hiji prosfora éta, pikeun nginget-nginget ngaran jalma-jalma anu dipersembahkeun kurban tanpa getih.

---

[32] St Damascene, Buku 4, Ngeunaan Iman, Bab 12

[33] Dina buku anu sarua, Bab 17

Bab 8. Ngeunaan Buku-buku Heubeul jeung Anyar

Ngeunaan buku-buku lami jeung buku-buku anyar, kami nyatakeun yén éta téh hiji jeung sarua, sakumaha ikon-ikon lami jeung anyar téh hiji jeung sarua. Sagala parobahan dina sawatara hal di jero buku-buku éta henteu ngawakilan parobahan dina iman: sabab buku-buku anyar ngajar urang pikeun percaya ka Allah anu sami jeung buku-buku lami; buku-buku anyar ngandung dogma iman anu sarua jeung buku-buku lami. Buku-buku anyar maréntahkeun urang pikeun ngadoa ka Allah anu sarua jeung buku-buku lami; maranéhna ngajar amal-amal hadé anu sarua jeung buku-buku lami; sarta teu aya ajaran sabalikna dina buku-buku anyar, saperti ogé teu aya dina buku-buku lami. Sareng maranéhna anu parantos ngarobih sawatara bagian henteu ngaruksakna, tapi ngabenerkeunana. Sabab loba kasalahan asup kana buku-buku kuno nu ditulis ku panangan alatan kecerobohan para panulis nu tacan ahli, sanajan saméméh percetakan buku dimimitian di Rusia. Sabab percetakan buku dimimitian di Moskow dina taun 7061 nurutkeun creation[34] dunya, dina jaman pamaréntahan Tsar munggaran Moskow, Ivan Vasilyevich, dina pamingpinan Metropolitan Makarii ti Moskow; tapi engké, nalika Moskow diruksak ku urang Polandia, imah percetakan éta, babarengan jeung sakabéh pakakasna, diruksak.

Éta lajeng dirobah deui dina mangsa pamaréntahan Tsar Mikhail Feodorovich, di tungtung pamaréntahanana, dina patuh ka patriarkat Anu Suci Joseph, sarta wangunan anu ayeuna aya téh hasil tina éta pamulihan; sarta percetakan buku dimimitian deui dina taun 7152 (1644), sarta buku-buku terus dicetak ti harita. Sateuacan éta, sanajan kitu, can aya percetakan buku di Rusia: sakabéh buku ditulis ku panangan, dimimitian ti jaman baptisan Vladimir. Sabab ti mimiti, urang Yunani anu sumping ka Rusia bareng Vladimir ti Cherson, sanggeus diajar basa Rusia tapi ngan saukur ngartos sacara teu sampurna, narjamahkeun buku-buku maranéhna kana basa Rusia. Kitu deui, urang Rusia, sanggeus diajar basa Yunani tapi ngan saukur ngartos sacara teu sampurna, mimiti narjamahkeun buku-buku Yunani kana basa Rusia maranéhna. Mimiti, para juru tarjamah Yunani, anu pamahamanana tacan sampurna kana sawatara ungkapan basa Rusia, narjamahkeun sababaraha bagian teu saluyu jeung aslina dina basa Yunani; kitu deui, para juru tarjamah Rusia, anu tacan ngartos sawatara ungkapan basa Yunani, narjamahkeun sababaraha bagian teu saluyu jeung basa Yunani. Saterusna, loba kasalahan jeung bagian anu kaliwat asup ngaliwatan loba salinan anu béda-béda: sakumaha anu katingali dina sakabéh buku naskah kuna, anu ti dinya dicitak buku-buku munggaran—anu ayeuna disebut 'anu heubeul' ku para skismatik. Mimitina, éta dicitak sakumaha katingalina dina naskah, teu sagemblengna leres. Saterusna, sanggeus ditilik leuwih jero, éta dibenerkeun saluyu jeung téks Yunani: sakumaha iman urang saluyu jeung iman urang Yunani, kitu ogé buku urang kudu saluyu jeung buku maranéhna; tapi dina ngabenerkeun kecap-kecap téks, maranéhna henteu ngarobah iman: sabab sawatara ungkapan téks, boh heubeul boh anyar, henteu ngawengku iman, tapi ngan saukur kecap-kecap, sakumaha geus disebutkeun tadi.

Bab 9. Bapa-bapa Suci Henteu Disalametkeun ku Kitab Suci

Ngeunaan para skismatik anu ngaku yén Bapa-Bapa Suci disalametkeun ku buku-buku lami, maranéhna bohong alatan kabodoan sorangan: sabab Bapa-Bapa Suci henteu disalametkeun ku ungkapan sastra jeung kecap-kecap, tapi ku kahirupan maranéhna anu saleh. Jeung loba di antara maranéhna anu malah henteu apal abjad, komo deui ngabahas urusan sastra. Sabab lain tulisan atawa rupa-rupa wacana ilmiah, tapi kahirupan anu nyugemakeun Gusti nu mawa kasalametan.

Lamun, kumaha ogé, nyalamet téh kapanggih dina kitab-kitab kuna para bapa suci, mangka pantes lamun maranéhna néangan nyalamet henteu dina buku cetak, tapi dina naskah; sabab naskah mah leuwih heubeul tibatan buku cetak, ti jaman Vladimir nepi ka Kakaisaran Moskow. Sareng sadaya bapa suci Rusia, dina jaman Para Pangeran Agung—anu sateuacan para Tsar Moskow—maca henteu tina buku dicitak, tapi tina naskah, sabab buku dicitak can muncul di Rusia. Sareng upami kasalametan para Bapa Suci kapanggih dina buku-buku kuna éta, sajaba ti kahirupan maranéhna anu saleh, mangka nepi ka ayeuna ogé moal pantes ngadoa tina buku nu dicitak, tapi tina naskah-naskah baheula.

Sareng upami kasalametan para bapa suci kapanggih dina buku-buku jaman baheula, tangtu éta bakal kapanggih di tengah loba kasalahan sareng bédana téks; sabab buku-buku naskah baheula éta pinuh ku éta, anu hiji atawa dua bakal disebatkeun di dieu. Dina poé kahiji Oktober, salila ibadah pikeun Perlindungan Indung Allah Nu

[34] Dina taun Gusti urang 1553

Maha Suci, sanggeus Polyeleos, buku-buku naskah kolot maca kieu: 'omophorion anjeun nu paling dihormat, caang leuwih caang tibatan electora'; sedengkeun dina nu séjén ditulis, 'caang leuwih caang tibatan alektora'; samentara dina édisi dicitak éta geus dibenerkeun ku Anu Dipikahormat Maksimus nu Yunani jadi maca 'ngagurilap leuwih caang tibatan elektra'. Teras jalma-jalma nu bodo jeung teu nyaho ngomel ngalawan Maksimus, nyebut manéhna ahli bidah, bari nyarita: ' ' (ceuk maranéhna), 'anjeun, ahli bidah, wani ngarobah kecap-kecap nu ku bapa-bapa suci urang dipaké pikeun disalametkeun?' Urang, kumaha ogé, bakal nalungtik harti kecap 'elektor', 'alektor', jeung 'elektra'. 'Elektor' hartina 'pilih', jalma anu milih hiji hal atawa batur; 'alektor' hartina 'hayam jalu', sakumaha anu ditulis dina Injil: *'Sateuacan hayam jalu jangjangan, anjeun bakal ngesépkeun Abdi tilu kali' (*[35]); sedengkeun 'elektra' nandakeun kilap emas murni. Hayu urang pertimbangkeun: ka mana di antara hal-hal ieu omophorion Ibu Perawan Nu Maha Suci ti Allah leuwih pantes disaruakeun—ka 'elektor', ka 'hayam jalu', atawa ka 'kilau emas'? Saéstuna, leuwih pantes disaruakeun ka 'elektr'—kilau emas—batan ka 'alektor'—hayam jalu—atawa ka 'elektor'—nu milih. Sabab, nurutkeun pamadegan jalma-jalma bodo nu teu nyaho nanaon, bapa-bapa suci disalametkeun ku omongan-omongan kuna éta—ngeunaan elektora jeung hayam jalu—kawasna kasalametan téh aya dina omongan-omongan kuna nu ditulis.

Salajengna: dina tanggal 19 Juni, dina Menaion ageung nu ditulis ku tangan ngeunaan Opat, nu disimpen di Katedral ageung Dormition di Moskow, dina riwayat Paissius nu Mulya, dina folio 459 ditulis yén nabi suci Yeremia mindeng nembongan ka Paissius nu Mulya. Dina éta petikan kapanggih katerangan kieu: 'sareng ku pikiran jahat manéhna ngupayakeun hayang kana berkah anu dijangjikeun'; gantina 'pikiran rusiah', ditulis 'pikiran jahat'. Naha Nabi suci éta bisa ngagerakkeun pikiran jahat dina diri Anu Dipikahormat? Teu mungkin. Perhatikeun ieu: lamun kasalametan para bapa suci aya dina paribasa kuna nu ditulis, mangka sanajan dina katerangan éta—dina 'pikiran jahat'—éta bakal kapanggih; tapi éta mah lain kanyataanna. Sabab kasalametan maranéhna lain aya dina paribasa kuna nu ditulis, ogé lain dina katerangan jeung kasalahan manuskrip, tapi aya dina kahirupan maranéhna nu saleh.

Pikeun maranéhna anu nyebut yén bapa-bapa suci disalametkeun ku kitab-kitab lami téh bohong: sabab euweuh nu disalametkeun ku omongan lami dina kitab, komo deui ku nu anyar, tapi ku lampah hadé maranéhna sorangan jeung iman nu taya cela.

Bab 10. Buku-buku Anyar Henteu Ngarobah Iman

Sareng ngeunaan para skismatik anu ngabohong ka kami, siga kami geus ngarobah iman ngaliwatan buku-buku anyar, kana ieu kami ngajawab: Santo Yakobus Rasul, adi Gusti, anu ditunjuk ku Kristus sorangan jadi Uskup munggaran di Yerusalem, nyusun Liturgi Suci. Liturgi éta dirayakeun di sakumna garéja Wétan salila ampir opat ratus taun. Kitu deui, Santo Basil Agung, tiang Garéja jeung guru jagat raya, sanggeus miceun Liturgi Yakobus jeung nyusun liturgi sorangan, nularkeunana ka garéja-garéja. Di dieu abdi naros ka para sofis ti Bryn: naha Basil Agung ngarobah iman baheula ku nyusun Liturgi anyar? Satutasna anjeunna, Santo Yohanes Krisostomus nyusun Liturgi sorangan—anu dugi ayeuna ogé dirayakeun—sareng nularkeunana ka para garéja: naha Krisostomus ngarobah iman?

Bab 11. Ngeunaan Adat Baheula Garéja

Naon, nya, anu bakal urang carioskeun ngeunaan adat jeung upacara baheula di Garéja, sarta ngeunaan Konsili Ekuménis jeung Konsili Lokal nu suci? Naha urang henteu manggihan loba hal nu geus dirobah, sabagian dirobah, sedengkeun nu séjénna geus loba ditinggalkeun, sakumaha anu ditulis dina buku *Kormchaya*, dina kanon Konsili Laodikea, dina Kanon 11[36] : 'Aya,' cenah, 'dina jaman baheula sawatara adat anu dipraktékkeun di garéja; tina éta, aya nu poho lila-lila, aya nu eureun sakabéhna, sedengkeun nu séjénna dibubarkeun ku kanon?' Kitu tungtungna 'The Helmsman'; urang, kumaha ogé, bakal nginget hiji hal. Dina jaman baheula, sababaraha uskup téh awam jeung nikah, sakumaha katingali dina kanon Konsili Ekumenis Ka-6, dina Kanon 12[37] ; sabab Rasul ogé nyarios: *'Hiji uskup kedahna teu boga cela, salaki ti hiji istri'*[38] . Kitu ogé Cherimon, Uskup Nilopolis

[35] Mateus 26:34.
[36] Cockpage 74, verso
[37] Kaca 180 tina 'Kormchiy', verso.

di tanah Mesir, anu dicaritakeun ku Eusebius, Uskup Kaisarea di Palestina, sajarahwan kuna ngeunaan kajadian gerejawi, anu hirup dina jaman Kaisar Konstantinus Agung,[39] : Kitu ogé sajarahwan saterusna Nicetas Callistus, pangarang synaxaria anu kapanggih dina Triodion; duanana satuju dina carita maranéhna yén Uskup Herimon ieu, sanggeus sepuh, kabur babarengan jeung pamajikanana ka pagunungan Arab pikeun nyingkahan panangan para panganiaya salila panganiayaan anu lumangsung dina jaman pamaréntahan Decius[40] .

Salajengna: sababaraha presbiter awam jeung diakon teu acan nikah, sakumaha katingali dina kanon ka-10 tina Konsili Lokal Agkir jeung dina kanon ka-6 tina Konsili Ekumenis Ka-6[41] . Dina manuskrip kuna , hiji buku kanon kuna, ditulis yén ti mimiti pisan Liturgi Suci dirayakeun sanggeus tuang. Hal ieu ogé dibuktikeun ku Sozomen ti Yunani, saurang kronikér kuna ngeunaan kajadian gerejawi, anu hirup dina jaman pamaréntahan Theodosius nu Ngora. Dina buku katujuh karya anjeunna, dina bab 19, anjeunna nyerat yén dina jamanana, di tanah Mesir, seueur kota anu masih ngajaga adat ieu: yén Liturgi kedah lumangsung sanggeus tuang, dituturkeun ku nampi Misteri Ilahi Awak jeung Getih Kristus. Aranjeunna ngalakukeun ieu pikeun nyonto Perjamuan Gusti, di mana Gusti urang Kristus, sanggeus tuang, masihan Awak jeung Getih-Na nu paling suci ka murid-murid-Na. Teodosius nu Ngora naék tahta opat ratus taun sanggeus Kelahiran Kristus, sarta kabiasaan éta masih kénéh dilaksanakeun di sawatara kota di Mesir. Prakték anu sarua ogé dilaksanakeun di nagara-nagara séjén: para imam ngalaksanakeun Liturgi bari tuang, sarta rahayat nampi Komuni Suci bari tuang, utamana dina Kemis Suci dina Minggu Sangsara. Kusabab déwan lokal Kartago (anu diayakeun nalika pamaréntahan Honorius di Roma jeung Theodosius Nu Ngora di Konstantinopel) ngalarang para imam ngalaksanakeun Liturgi jeung umat nampi Komuni Suci sapanjang taun, iwal dina Kemis Suci. Konsili Ekumenis Ka-6, sanajan kitu, parantos netepkeun yén dina Kemis Suci imam kedah henteu ngalaksanakeun Liturgi sanggeus tuang, sarta umat ogé henteu meunang nampi Komuni Suci sanggeus tuang, sakumaha anu ditulis dina kanon-kanon Konsili Ekumenis Ka-6 éta, dina Kanon 29, dina buku *Kormchiya*, dina folio 186. Salajengna, hiji naskah kuno anu otentik nyatakeun yén dina mangsa puasa, umat Kristiani mimiti tuang keju, susu, jeung endog, nepi ka maranéhna geus ajeg dina ngajalankeun puasa. Jeung dicatet yén baheula, awéwé ogé nyepeng hiji pangkat palayanan di ibadah garéja, sarupa jeung pangkat diakon; ku sabab éta maranéhna disebut diakonis, anu palayananana paling aktip dina mangsa nalika awéwé jeung gadis-gadis anu tobat ti kapageuan ka Kristus keur dibabtis, sakumaha anu katingali dina kahirupan para wali: nalika Santo Siprianus diangkat jadi uskup, anjeunna ngangkat gadis Justina jadi diakonis[42] . Santo Non, Uskup Heliopolis, nalika anjeunna ngabaptis pelacur Pelagia, nyuhunkeun ka diakonés Romana pikeun nampi anjeunna ti baptisan suci[43] . Santo Krisostomus, nalika anjeunna dibawa ka pangasingan panungtungna, nyauran diakonés nu mulya Olympias jeung batur-baturna, sarta ngadorong maranéhna supaya tetep teguh dina iman Ortodoks[44] . Theozwa nu diberkahan, pamajikan Santo Gregorius ti Nyssa, mangrupakeun diakonis[45] . Sareng loba para gadis jeung janda anu jadi diakonis; pikeun urutan maranéhna, tingali kanon Para Bapa Suci: Konsili Ekuménika Kahiji, Kanon 19, dina buku *Kormchiya*, folio 40, jeung Konsili Ekumenis Kaopat, Aturan 15, dina buku *Kormchiya*, folio 99 di tukang, jeung Konsili Lokal Kartago, Aturan 6, folio 120 di tukang, jeung Konsili Ekumenis Ka-genep, Aturan 14, folio 181 di tukang. Sareng geus dipikanyaho yén, dina jaman baheula, Komuni Suci henteu disalurkeun ka nu can disinikeun maké séndok, tapi Awak Kristus dipasihkeun misah dina leungeun (siga antidoron ayeuna dipasihkeun), sedengkeun Darah Kristus dipasihkeun misah tina piala. (San Chrysostom, kumaha ogé, netepkeun yén Awak jeung Darah Kristus kudu disalurkeun babarengan dina séndok kana sungut, lain Awakna misah dina leungeun. Tingali éntri pikeun dinten ka-9 Nopémber, dina kahirupan Venerable Theoktista ti Lezvia), sarta satuluyna sakabéh prakték ieu jeung loba deui diabolaykeun dina Konsili-konsili, utamana dina Konsili Ekuménika Ka-6.

---

[38] 1 Timotius 3:2.
[39] Eusebius, Buku 6, Bab 84.
[40] Nikephoros, Buku 5, Bab 31.
[41] Kaca 44 tina pituduh, jeung kaca 179, 566 jeung 567.
[42] 2 Oktober.
[43] 8 Oktober.
[44] 13 Nopémber.
[45] 10 Januari.

Di dieu abdi naros: nalika bapa-bapa suci ngaleungitkeun kabiasaan-kabiasaan kuna éta, naha maranéhna ngarobah iman Ortodoks baheula? Henteu pisan; sabab kabiasaan téh bisa dibenerkeun jeung dirobah, sedengkeun iman tetep teu robah di jero Garéja Kristus.

Bab 12. Ngeunaan Amal Anyar Anu Dikenalkeun

Sareng sakumaha sawatara tradisi kuna dirobah, sedengkeun nu sanésna ditunda, kitu ogé tradisi anyar séjén diasupkeun kana Garéja: ayeuna dengekeun naon éta. Dua sajarahwan Yunani ti Konstantinopel, George Kedrin jeung Nikephoros Kallistos, anu hirup dina jaman masing-masing, nyaritakeun yén di garéja-garéja awalna mah tacan aya pangberkatan cai dina peuting saméméh Epifani. Adat ieu munggaran diadegkeun dina jaman Zeno, Raja Yunani, di Antiochia, ku Patriark Peter anu teu ortodoks, anu ogé dipikawanoh minangka Knafeus jeung Fullos; Garéja sorangan nampik anjeunna salaku bidah, tapi nampi adatna salaku leres. Zeno naék tahta dina taun 474 Masehi, sarta écés yén sanajan dina jaman para Guru Ekumenis Agung—Basil Agung, Gregorius Teologian, jeung Yohanes Krisostomus, anu hirup dina abad kaopat Masehi—teu aya pangberkatan cai dina peuting saméméh Epifani. Para wali agung jeung kuna henteu ngadegkeun ieu; tapi nu panungtung, saurang uskup anu teu suci jeung teu ortodoks, ngadegkeunana, sarta pangadeganna ditampi ku Garéja, sarta masih kéněh dilaksanakeun nepi ka ayeuna. Petrus anu sarua , Patriark Antiohia nu sesat (siga nu disaksian ku sajarahwan di luhur), ogé netepkeun sangkan 'Kuring percaya ka hiji Allah' diucapkeun sacara sora di garéja unggal poé: padahal saméméhna éta ngan diucapkeun sakali sataun, dina Jumaah Agung, nalika jalma-jalma anu geus dikatekesis dibaptis. Saterusna, di Garéja Konstantinopel, pambacaan 'Kuring percaya ka hiji Gusti' diadopsi pikeun pamakéan sapopoe ku Patriark Timotius ti Konstantinopel, sakumaha ditulis ku Teodorus, juru maca di Garéja Konstantinopel. Salajengna, ti mimiti, himne ieu henteu kaasup kana Liturgi Ilahi: *'Putra Nu Tunggal-lahir jeung Kecap Allah'*[46] , jeung sajabana; tapi dina jaman pamaréntahan Justinianus Nu Agung, éta diasupkeun ku kaisar sorangan. Salajengna, George Kedrin ti Konstantinopel nyerat dina *Synopsis of Histories*-na yén salila pamaréntahan Justinus, anu naék tahta sanggeus Justinianus Agung[47] , diparéntahkeun yén Kidung Kerubim kudu dinyanyikeun dina Liturgi, hiji kidung anu saméméhna tacan kungsi dinyanyikeun. Kitu deui, dina Kemis Suci Agung, ditetepkeun yén kidung *'Pesta Misteri Anjeun, ya Putra Allah'*[48] kudu dinyanyikeun, anu saméméhna tacan kungsi dinyanyikeun. Disebutkeun ogé yén kidung ka Indung Allah Nu Paling Suci*, 'The Most Honourable Cherubim'*, digarap ku Cosmas, Uskup Maium, sasama jaman jeung Damascene, sarta diwariskeun ka garéja-garéja; sarta kidung éta henteu aya saméméh Cosmas ti Maium. Cosmas jeung Damascene hirup dina abad ka-7 sanggeus Kelahiran Kristus.

Di dieu abdi naros: nalika kidung anyar ieu, anu tacan aya saméméhna di garéja Ortodoks, diasupkeun, naha iman Ortodoks robah? Henteu pisan. Janten, naon anu kedah urang carioskeun ngeunaan seueur kidung garéja (lagu) anu ditambahkeun dina jaman anyar: sapertos Octoechos ti Damascene, Triodion karya Theodore the Studite, Kanon karya Mitrophan, Cosmas, Joseph jeung batur séjén? Sareng kumaha jeung ibadah nu disusun di Rusia pikeun wali anyar, nu teu aya dina jaman baheula: naha sakabéh tambahan ieu geus ngarobah iman?

Abdi kantos ngadangu jalma-jalma nu teu nyaho nyarios: teu pantes ngenalkeun nanaon nu anyar kana Garéja; sabab aya nu nyerat di ahir Kitab Wahyu: *'Lamun aya nu nambihan kana ieu hal, Gusti bakal nambihan ka manéhna bala nu dijelaskeun dina kitab ieu'*[49] . Abdi ngawaler: henteu pantes nambihan nanaon kana dogma iman, ogé henteu pantes ngaleutikanana; tapi ngeunaan perbaikan upacara jeung statutus garéja, sarta nambahan puji ka Gusti, éta pantes jeung leres pikeun dilakukeun, sakumaha Daud nyarios ka Gusti: *'Abdi bakal nambihan*' (ceuk anjeunna) *'kana sagala puji Anjeun'*[50] .

Bab 13. Ngeunaan Bédana di Antara Para Injilist Suci

Tapi sakali deui abdi nyarita ka maranéhna anu ngantosan jeung ngahinakeun buku-buku anyar. Lamun ku ngarobah sawatara bagian tina téks-téks lami dina buku anyar maranéhna geus ngarobah iman: sabab, nurutkeun

---

[46] Tabel, lambar 282.
[47] Kaca 390.
[48] Tablet, folio 609.
[49] Wahyu 22:18.
[50] Mazmur 70:14.

pamikiran anjeun, bisa waé disebutkeun yén sanajan Para Injil Suci, sanggeus nyatet sawatara omongan jeung lampah sacara teu konsisten, geus nyieun pamisahan dina iman di antara *maranéhna sorangan*. Sang Matius nyerat Injilna dalapan taun sanggeus Kristus naék ka sawarga[51] ; Sang Markus sapuluh taun sanggeusna; Sang Lukas lima belas taun sanggeusna; jeung Sang Yohanes tilu puluh dua taun sanggeusna. Hayu urang marios bédana antara maranéhna dina sawatara paribasa jeung carita. Dina Doa Gusti, 'Bapa Kami', Matius nyerat: *'Pasihan ka kami dinten ieu'*[52] ; sedengkeun Lukas nyerat: *'Pasihan ka kami roti sapopoe'.* Matius nyarios: *'ampura ka kami utang kami';* sedengkeun Lukas nyarios: *'ampura ka kami dosa kami'*[53] . Matius nyarios: *'sapertos kami parantos ngampura';* sedengkeun *Lukas* nyarios: *'sabab kami sorangan parantos ngampura'.* Mateus nyarios: *'ka maranéhna anu ngahutang ka urang';* sedengkeun Lukas nyarios: *'ka saha waé anu ngahutang ka urang'.* Mateus nyerat: *'sabab karajaan téh kagungan Anjeun* jeung sajabana', sedengkeun Lukas henteu nyebatkeun éta. Di dieu abdi naros: naha Santo Lukas parantos ngarobih iman ku nyerat Doa Gusti kalayan kecap anu béda sanggeus Matius? Naha iman Matius hiji hal, sarta iman Lukas hal séjén? Deui, aya hiji ayat séjén ngeunaan Kristus nu maréntahkeun para Rasul pikeun nyebarkeun Injil;. Mateus nyerat yén nalika Kristus maréntahkeun ka Para Rasul ulah mawa nanaon pikeun lalampahan, Anjeunna nyarios: *'tanpa sandal ogé tanpa tongkat'*[54] ; sedengkeun Markus nyerat: *'mung tongkat jeung sandal'*[55] . Deui, Mateus nyerat: *'Nalika* Yesus *keur ninggalkeun Yeriko, aya dua jalma buta nu keur diuk di gigir jalan* '[56] ; sedengkeun Markus nyerat ngeunaan hiji lalaki buta, nyaéta *Bartimaeus*[57] : naha Markus meureun béda jeung Mateus dina imanana, sabab manéhna nyerat ngeunaan hiji lalaki buta tinimbang dua? Deui, Mateus nyaritakeun: *nalika Yesus sumping ka wewengkon Gerasa, dua lalaki anu katempuhan satoa papanggih jeung anjeunna*[58] ; sedengkeun Lukas nyarios *ngeunaan hiji lalaki anu katempuhan satoa*[59] . Salajengna, maranéhna geus nyatet Kabagjaan sacara teu konsisten. Matius nyatet salapan Kabagjaan[60] , sedengkeun Lukas ngan nyatet opat[61] .: Naha Lukas ngarobah pamadeganana, nyerat béda ti naon anu geus ditulis ku Matius saméméhna? Deui, ngeunaan maling anu disalibkeun babarengan jeung Kristus, Matius jeung Markus nyerat yén duanana maling *ngahina Anjeunna;* tapi Lukas nyebutkeun: *hiji ngahina Anjeunna, sedengkeun nu séjénna ngadoa: 'Inget ka abdi, Gusti, nalika Anjeun sumping kana karajaan Anjeun.'* Salajengna, ngeunaan kabangkitan Kristus ti nu maot, Matius jeung Markus nyerat yén hiji malaikat nembongan ka para nu mawa mur di kubur; sedengkeun Lukas jeung Yohanes nyaritakeun yén dua malaikat nembongan. Deui, Lukas nyarioskeun ngeunaan dua malaikat éta, nyebut yén maranéhna nangtung: 'Tingali, *dua lalaki nangtung di hareupeun maranéhna maké pakean caang pisan'*[62] ; sedengkeun Yohanes nyebut yén maranéhna calik: *'Dua malaikat maké pakean bodas calik, hiji di sirah jeung hiji deui di suku, di tempat awak Yesus kungsi dibaringkeun'*[63] . Kitu rupa loba pisan bédana dina pernyataan jeung carita nu kapanggih dina Injil; tapi iman para Injilis téh hiji jeung teu robah.

Sabab guru-guru di Bryn téh tukang bohong, sarta siga anjing maranéhna ngagogog ka Garéja Kristus, ngaku yén sawatara pernyataan anu dirobah dina buku anyar geus ngarobah iman. Ti anjing-anjing nu ngagogog kitu, Rasul Suci maréntahkeun urang supaya waspada, nyarios: *'Ati-ati ka anjing-anjing'*[64] .

---

[51] Theophylact, dina prolog kana Injil Mateus.
[52] Mat. 6:11.
[53] Lukas 11:4.
[54] Matt. 10:10.
[55] Markus 6:8, 9.
[56] Mat. 20:29, 30.
[57] Markus 10:46.
[58] Lukas 8:27.
[59] Lukas 8:27.
[60] Matt. 5:3.
[61] Lukas 6:20, 21, 22.
[62] Lukas 24:4.
[63] Yohanes 20:12.
[64] Fil. 3:2.

Bab 14. Ngeunaan Doa Gusti

Leuwih ti éta, arwah-arwah malarat éta ngadusta Garéja Suci sabab dina Doa Gusti urang, tinimbang 'Putra Allah', urang nyebut 'Gusti Allah urang'; siga urang geus ngaleungitkeun doa Putra Allah. Wah, jalma-jalma bodo! Naon hinaanana ka Putra Allah lamun urang nyebut Anjeunna Gusti dina doa? Putra Allah disebut Allah—naha éta hal anu goréng? Gelar mana anu leuwih luhur jeung leuwih mulya: 'Putra Allah' atawa 'Allah'? Unggal urang Kristen Ortodoks disebut Anak Allah, sakumaha Allah nyalira nyarios dina Kitab Suci: *'Kuring bakal nampi anjeun, sareng Kuring bakal janten Bapa pikeun anjeun, sareng anjeun bakal janten putra sareng putri Kuring'* ([65]). Sareng deui, Santo Yohanes Teologian nyarios dina Injil: *'Anjeunna parantos masihan ka urang hak pikeun janten barudak Allah, ka urang anu percaya kana ngaran-Na*' ([66]). Ku kituna unggal urang Kristen disebat anak Allah, sanes ku kodrat, tapi ku rahmat; sapertos Santo Basil Agung disebat anak Allah dina kidung garéja tanggal 1 Januari, dina stichera Puji-pujian, anu ditulis kieu: "Geus jadi putra Allah ku rahmat, ngaliwatan kalahiran deui tina baptisan ilahi'—tapi naha aya nu bisa disebut Allah? Sabab nalika urang nyebut Putra Allah 'Allah', urang henteu ngaleungitkeun Anjeunna tina doa urang, tapi sabalikna ngajaga Anjeunna di jerona, nyarita ka Anjeunna ku gelar nu leuwih agung jeung leuwih mulya, nyaéta 'Allah'. Naha anjeun kungsi ngadéngé ngeunaan bidah Arianus, anu nyauran Kristus Gusti urang minangka Putra Allah, tapi henteu ngaku Anjeunna minangka Allah? Para Arian ngomong yén Putra Allah téh Putra Allah, tapi sanés Allah; henteu sarua jeung Rama, henteu sabagiah (consubstantial), henteu sabarengan di singgasana, henteu tina hakekat anu sarua, sarta sanés Nu Maha Nyipta, tapi mahluk; Anjeunna dihormat ngan kusabab disebut Putra Allah, tapi sanés Allah. Kitu carana para Arian ngahujat. Sanggeus mariksa perkara ieu, para Bapa ngadugikeun ka umat Ortodoks supaya nyauran Putra Allah 'Gusti', bari nyarios: 'Gusti Yesus Kristus, Allah urang, mugi welas asih ka kami!' Sabab nalika urang nyebut Putra Allah 'Allah' dina doa, urang ngaku dina iman Ortodoks yén Putra Allah téh Allah. Sedengkeun golongan skismatik, anu teu daék nyebut Putra Allah 'Gusti', malah ngabantu Arianus nu terkutuk. Naha Doa Gusti henteu ogé ditulis kieu dina buku-buku baheula: 'Gusti Yesus Kristus, Allah urang'? Naha anjeun, O Brynyan, henteu ngarujuk kana nu disebut 'buku lami' nu disebatkeun ku anjeun, Cyril ti Yerusalem—nyaéta buku nu dicitak di Moskow dina taun 7152 saatos diciptakeunna dunya, salila pamaréntahan Tsar nu Taat jeung Pangeran Agung Michael Feodorovich, sarta salila patrologi Patriark Kirill Joseph ti Moskow? Dina éta buku, di ahirna aya panjelasan Doa Yesus, anu dimimitian di sisi sabalikna folio 552 sarta ngahontal nepi ka ahir folio 556. Dina panjelasan éta, tingali kumaha Doa Yesus disusun: naha sanés kieu: 'Tuhan Yesus Kristus, Allah urang'? Naha, ari kitu, bari nyekel kana buku-buku lami, anjeun henteu merhatikeun buku lami anu ngajarkeun anjeun nyarios: 'Gusti Yesus Kristus, Allah kami'? Alah wé kana kabodoan jeung kekeuhan anjeun! Sanajan kitu, di keuskupan abdi ogé henteu ngalarang pamakéan doa ieu: 'Gusti Yesus Kristus, Putra Allah, welas asih ka kami!' Kalayan sarat yén euweuh nu nyimpen dina haténa hérésy Arian nu terkutuk. Nanging, diidinan pikeun nu miharep ngagabungkeun dua gelar—Putra Allah jeung Allah—ku cara nyebut kieu: 'Gusti Yesus Kristus, Putra Allah, Allah urang, mugi welas asih ka urang!'

Hayu urang ogé nyutat di dieu 'Limonar' ti Sophronius nu paling suci, Patriark Yerusalem, salaku bukti pikeun doa ka Yesus, Putra Allah, nu anjeunna sebut Allah. Katempona dina kitab Sophronius éta, dina Bab 51, yén Anu Maha Suci Ephrem, Patriark Antioch[67] , pikeun ngayakinkeun saurang stylite sesat, ngalungkeun omophorion-Na kana seuneu sarta ngadoa, nyarios: 'Pangéran Yesus Kristus, Allah kami,' jeung sajabana. Jeung dina Bab 44*:* saurang sesepuh ngadoa pikeun muridna anu lalawora anu geus maot, ceuk anjeunna: 'Gusti Yesus Kristus, Allah urang anu sajati, tampakeun ka abdi nasib jiwa lanceuk abdi.' Sareng dina Bab 155: Abba Jordan, sanggeus ningali tilu Saracen nu nahan saurang nonoman jadi tawanan, sarta hayang nyalametkeun anjeunna ti maranéhna, manggihan yén maranéhna henteu daék nampa tebusan pikeun anjeunna, sabab maranéhna geus jangji pikeun nyanggakeun anjeunna jadi kurban ka imamna; tah, sang wali, sujud di taneuh, ngamimitian ngadoa ka Gusti, nyarios: 'Ya Gusti Yesus Kristus, Allah kami, salametkeun abdi Anjeun tina jalma-jalma barbar nu teu boga iman ieu!' Lajeng langsung katilu Saracen éta kabawa amarah, sarta sanggeus nyabut bedogna, maranéhna silih patéhan; sarta nonoman éta, sanggeus dibebaskeun, nuturkeun sang wali.

---

[65] 2 Kor. 6:17, 18.

[66] Yohanes 1:12.

[67] Poé rayana nyaéta dina poé ka-11.

Ieu écés nunjukkeun yén sanajan bapa-bapa suci jaman baheula ogé ngucapkeun 'Doa Yesus', kalayan nyebut: *'Gusti kami*.' Naha anjeun jadi ambek, hai musuh-musuh Garéja Suci, ngomel ka kami kusabab Doa Yesus, siga kami nyebut Putra Allah 'Gusti'? Ulah ngeluh ka kami, tapi ka para wali baheula éta, lamun anjeun teu isin jeung teu sieun kana murka Gusti; hina aranjeunna, sabab maranéhna ngadoa kieu: 'Gusti Yesus Kristus, Allah kami!'

Bab 15. Ngeunaan Ngaran Yesus

Sareng para skismatik ogé ngabohongkeun kami, siga kami geus ngarobah nami Jurusalamet, nulis 'ї ѣ s' tibatan 'ї ѕ́ ', sarta maranéhna jijik kana nami suci pisan 'ї ѣ s', sareng ikon Kristus; lamun maranéhna ningali 'ї ѣ s' ditulis dina éta, maranéhna henteu nyembahna, tapi ngahina urang, bari nyebut: 'Dina éta ogé aya ї s̀ s.' Kitu ogé, para skismatik ieu sacara blasphemous ngartikeun ngaran suci pisan 'ї ѣ s' éta jadi 'dina ї s̀ s'. Sareng siga nu hayang ngabantah kami, maranéhna nyarios: 'Nalika nurutkeun Hukum Musa Kristus disunat dina poé ka dalapan, *maranéhna masihan manéhna ngaran* "ї ѕ́ ", *nyaéta ngaran anu dipasihkeun ku Malaikat, sanajan saméméh manéhna dikandung dina kandungan*[68] .' Malaikat masihan nami ka Putra Allah sateuacan Anjeunna diwangun, tapi maranéhna ngaleungitkeun nami anu dipasihkeun ku Malaikat sarta masihan nami séjén ka Anjeunna, 'ї ѣ s', sahingga 'in ї s̀ s' muncul di antara maranéhna.

Kami, sanajan kitu, pikeun ngungkab kabodoan pamikiran maranéhna, bakal nanya ka maranéhna: caritakeun ka kami, hai 'jalma wijaksana' nu bodo jeung para panuduh nu ngahujat! Nalika Malaikat ngumumkeun ka Perawan Nu Paling Suci ngeunaan kakandungan Putra Allah, dina basa naon, dina lambé naon manéhna nyarita ka manéhna—dina basa Rusia, atawa dina basa séjén? Sareng dina basa naon manéhna nyebat Jurusalamet—dina basa Rusia, atanapi dina basa séjén? Lamun Malaikat nyarita ka Perawan Nu Paling Suci dina basa Rusia, mangka klaim anjeun bakal leres, yén manéhna nyebut Putra Allah 'Iesus'; tapi lamun Malaikat henteu nyarita dina basa Rusia, mangka anjeun bakal kapanggih bohong.

Buka panon pikiran buta anjeun, sarta tingali sorangan: ti bangsa jeung basa naon Perawan Nu Paling Suci Indung Gusti, di mana manéhna cicing, jeung dina basa naon Malaikat nyarita ka manéhna dina Warta Kabungahan? Sabab manéhna téh hiji gadis asalna jeung bahasana Yahudi, lain basa Rusia; manéhna cicing di tanah Yahudi, lain di Rusia: sabab Malaikat nyarita ka manéhna dina basa Ibrani, lain basa Rusia, sabab manéhna téh hiji gadis Yahudi.

Di dieu deui kami naros ka anjeun: nami anu paling suci, anu nurutkeun adat Yunani ditulis minangka singketan 'їс ' di handapeun gelar, sarta diucapkeun 'Yesus'—kumaha éta diucapkeun dina basa Ibrani? Béjakeun ka kami, upami anjeun terang. Tapi kami terang yén anjeun moal nyarios, sabab anjeun henteu terang. Ku kituna, anjeun nu teu nyaho, perhatikeun jeung ngartos, upami anjeun sanggup ngartos.

Anu ahli dina basa Ibrani nyarios yén ngaran Jurusalamet diucapkeun ku rupa-rupa cara, nurutkeun adat di tanah Yahudi.

Di sawatara tempat maranéhna nyauran anjeunna: IOSVA.

Sababaraha – – – IESVA.

Sababaraha – – – IESKVA.

Sababaraha – – – IESKVA.

Sadaya ieu, sanajan kitu, miboga hiji harti: *Jurusalamet.*

Sareng Santo Basilius Agung (anu kedah urang turutan langkung ti saha waé) nyatakeun dina tatabasa-na yén nami 'ї ѣ s' asalna tina kecap Ibrani *'Yeshua',* anu hartina kasalametan; Kuring, kumaha ogé, yakin (saur Basil) yén éta asalna tina 'ΙἈΩ', nu hartina *'sakabéh',* wangun mangsa nu bakal datangna 'ΙΑΣΩ', ku kituna *'Yesus*'. Nepi ka dieu Basil. Gramatika Basil kapanggih dina jilid katilu karya-karyana, dicitak dina basa Yunani jeung Latin di Paris taun 1638 Masehi, dina kaca 595 jilid éta. Sabab *kecap 'Yesus'* dihartikeun tina basa Ibrani minangka *'Juru Salamet',* jeung tina basa Yunani minangka *'Nu Nyageurkeun'.* Ieu ogé kapanggih dina karya Santo Athanasius Agung, Uskup Agung Alexandria, dina risalah kaopat ngalawan Apollinaris, dimana anjeunna nyarios kieu: *'Yesus* dingaranan tina *'Iasato',* nya éta 'manéhna nyageurkeun kasangsaraan rahayatna'. Manéhna nyageurkeun, lajeng, nalika manéhna kersa nyandak wujud hamba. Nepika dieu St. Athanasius. Katingalina yén anjeunna, siga

[68] Lukas 2:21.

St Basil Agung, nyokot ngaran anu paling suci 'Iisus' tina kecap Yunani Ἰάω, nu hartina 'abdi nyageurkeun'; wangun mangsa hareupna nyaéta Ἰάσω (Iaso), sarta wangun paréntahna nyaéta Ἰάσατο (Iasato), ku kituna *jadi Iasous*. Sareng nalika Malaikat ngumumkeun ka Perawan Nu Paling Suci ngeunaan kakandungan Putra Allah, nyarios ka anjeunna dina basa Ibrani, anjeunna nyebat (numutkeun kana carita Baelius sareng Athanasius) Putra Allah éta 'Yesus' (sareng henteu, dina gaya Rusia, 'ї s□̀ s') Kitu deui, ngeunaan Injil Matthew, anu nyerat Injil dina basa Ibrani (sabab manéhna wungkul nyerat Injil dina dialék Ibrani), kedah dipikaharti yén nami Jurusalamet ditulis dina basa Ibrani salaku Iasous (numutkeun kana carita Basil jeung Athanasius Agung); sareng henteu dina wangun Rusia, їс□̀с .

Naha, nya, ngaran anu paling suci éta henteu ditulis atawa diucapkeun salaku 'їас□̀с ' dina basa Hellenic-Greek, tapi salaku 'їи҃с '? Ieu téh kusabab, di antara urang Helleno-Griéka, aturan tatabasa tina dialék Ionia pangkolotna nyatakeun yén hurup A, lamun nuturkeun hurup I dina abjad desimal, sok dirobah jadi I oktal, saperti kieu: *Iatír* (dokter) di dinya dirobah jadi *Iítír. Hermias* (Hermes) dirobah jadi *'Ermias'.* Ku kituna, *'Yesus'*, nu mangrupa ngaran Ibrani, dirobah ku maranéhna jadi 'ї is', ku ngaganti 'A' jadi 'I'. Jeung ieu lain distorsi atawa ngaruksak ngaran, tapi aturan tatabasa basa Hellenic, sakumaha geus disebutkeun. Sabab nalika opat Injilist suci nyerat Injilna ngeunaan Kristus Gusti, Matius, anu nyerat dina basa Ibrani, nyerat ngaran suci Jurusalamet (numutkeun carita Basil jeung Athanasius) salaku *'Yesus';* Markus, anu nyerat dina basa Romawi, nyerat *'Iesus';* pikeun urang Romawi, saluyu jeung aturan tatabasa dina basa maranéhna sorangan, ngaganti hurup 'A' ku 'E'—siga nu dipigawé ku urang Yunani kana 'I': sedengkeun Lukas jeung Yohanes, nu nulis dina basa Yunani, nulis 'ї їс '. Ti urang Yunani ieu, urang urang Rusia geus nyokot kabiasaan nulis jeung ngucapkeun ngaran nu paling suci éta, babarengan jeung iman Ortodoks Yunani.

Apal ogé ieu: dina basa Hellenic-Yunani, ngaran Jurusalamet ditulis ku dua cara: wangun lengkep—kalayan sakabéh hurup jeung tanpa judul—jeung wangun singket—handapeun judul. Wangun lengkepna ditulis kieu: *Isous*; wangun singketna їи҃с , sarta wangun singket deui nyaéta їс҃ . Sanajan maranéhna kadang nulis ngaran éta maké singketan pangpondokna—ngagunakeun ngan hurup kahiji jeung panungtung anu dibéré tanda baca pikeun ngabentuk 'їс҃ '—maranéhna henteu kungsi nyebut 'Jesus', tapi sok nyebut jeung nyanyikeun 'Iisous'.

Kusabab sanajan di antara urang, Ngaran Anu Paling Suci éta kadang ditulis pinuh tanpa gelar, sakumaha katingali dina buku khotbah John Chrysostom ngeunaan surat-surat Paulus, dina folio 1374, dimana ditulis kieu: *'Sabab lamun aya nu datang nginjilkeun Yesus anu séjén'* ([69]), jeung sajabana. Di antara urang mah leuwih ilahar nulisna dina judul 'їс҃ '; sanajan kitu, leresna diucapkeunana siga urang Yunani—henteu 'Jesus', tapi 'Iisus'—sanajan kadang maranéhna nulisna leuwih singket jadi 'їс҃ '. Sareng kusabab urang Rusia mah tacan trampil, béda jeung urang Yunani anu ngucapkeun ngaran éta dina wangun pinuh sanajan ditulis dina wangun singket, tapi sabab maranéhna nulisna dina wangun singket, maranéhna ogé ngucapkeunana dina wangun singket éta. Aranjeunna nyerat 'їс҃ ' jeung ngucap 'Jesus'; ku sabab éta, leuwih hadé urang nyerat 'їи҃с ' tibatan 'їс҃ ', sangkan ngaran lengkep Jurusalamet, siga di Yunani, diucapkeun dina tilu suku kata, lain ngan dua. Sabab kadang ditulis 'ї ї̀ s', kadang *'Jesus'.* 'ї ї̀ s', sakumaha geus disebutkeun tadi, ditarjamahkeun tina basa Ibrani jadi *'Juru Salamet',* sarta tina basa Yunani jadi *'Panyageur*'. Ngeunaan naon hartina 'Jesus', perhatikeun kalayan saksama. Dina basa Yunani, *'Isos'* hartina *'sarua'; 'Ous*' hartina *'ceuli':* nalika dua kecap ieu dihijikeun, jadi *'Isous',* nu hartina *'sarua-ceuli'.* Tapi hayu urang ulah nyauran Jurusalamet urang Kristus ku ngaran sapertos kitu. Ku sabab éta, langkung saé nulis 'їи҃с ' tibatan 'ї с҃ ', sareng ngucapkeunana dina tilu suku kata, anu ngagambarkeun *Jurusalamet* sareng *Panyageur* urang, Kristus , tibatan dina dua suku kata, anu ngagambarkeun *'ceuli sarua'.* Pikeun opat Injili, dina tilu basa—Ibrani, Yunani, jeung Latin—maranéhna nyerat ngaran Gusti dina tilu suku kata, lain dua, sakumaha geus disebutkeun. Dina basa Ibrani *éta 'Yeshua',* dina basa Latin *'Iesus',* jeung dina basa Yunani *'Iisous'*, nu hartina Jurusalamet jeung Pangubaran urang. Dina basa Rusia, kumaha ogé, para skismatik, maké ngan dua suku *kata—'Iisus*'—henteu ngaku Jurusalamet jeung Pangubaran jiwa urang. Sareng saéstuna, *'Yesus'* aya di jero maranéhna: sabab maranéhna henteu ngaku Iisus anu sajati, Jurusalamet sareng Panyageur, tapi *'Yesus'* séjén anu sora na sarua. Maranéhna ogé ngahujat Malaikat Nu Ngawartoskeun, anu ngumumkeun ngeunaan kakandungan Putra Allah ka Perawan Nu Paling Suci, siga-kuna mah anjeunna nu masihan nami 'Yesus'. Tapi ayeuna bohongna geus kabuka, jeung akalna nu bodo geus malarat; sarta hujat nu kaluar tina

[69] 2 Kor. 11:4.

sungutna nu beak kana ngaran Yesus nu paling suci bakal balik ka sirahna sorangan. Sabab dina maranéhna kapanggih Yesus, nu disebut 'equal-eared'; tapi dina urang ngan aya hiji, nu tiheula aya, ayeuna aya, sarta bakal aya salawasna, Yesus, anu disebut Jurusalamet jeung Pangubaran jiwa urang, Kristus Gusti, anu sanajan dina Injil ditulis dina wangun basa Yunani anu paling singket dina judul 'ї̑ s̑ ', tapi diucapkeun 'Їисоу́с ' kalayan tilu suku kata, lain dua.

Di perpustakaan Tsar, anu ayana di Rumah Percetakan di Moskow, aya Injil Yunani nu ditulis ku tangan dina aksara Kharatei. Sareng sakumaha anu ditulis kira-kira 1.100 taun ka tukang atawa leuwih, sakumaha ogé kacatet dina buku anu dipikawanoh minangka *Uvet Spiritual*, dina sisi tukang folio 32. Dina Injil éta, saméméh Injil Santo Yohanes Teologian, ngaran anu paling suci tina Jurusalamet ditulis dina wangun salib sapertos kieu:

I
H
Σ ω Σ O N
O
Υ
Σ

Dina basa Yunani, ***ΙΗΣΟΓΣ ΣωΣΟΝ***
Dina basa Slavia, Їисоу́се спасѝ
Ku kituna jadi écés yén, demi urang-urang Rusia anu teu boga élmu, leuwih hadé nulis ngaran Jurusalamet salaku 'ї̑ ї̑ s' tibatan 'ї̑ s̑ ', sangkan diucapkeun dina tilu suku kata tinimbang dua.

Ngeunaan nempatkeun ramo dina tanda salib di diri sorangan, geus cukup ditulis dina Kitab Mazmur anu dimimitian ku bubuka; sing saha nu hayang maca éta di dinya: tapi sing saha nu teu ngartos ajénna, sing dengekeun naon anu diomongkeun.

Ayeuna waktosna urang ngalih ka artikel anu sanés.

Artikel Dua. Naha iman maranéhna téh iman baheula?

Bab 16. Naon eusina Iman Kolot?

Iman baheula diwangun ku dua hal:

1) Dina dogma Ortodoks, anu dikonfirmasi ku Rasul Suci jeung Konsili Ekumenis:

2) Sareng dina tradisi kuna Garéja, anu diwariskeun ku Rasul Suci sareng Bapa-Bapa kuna suci ka umat pikeun dijaga dina iman Ortodoks.

Hayu urang, pikeun kapentingan kasederhanaan, nyimpulkeun ieu kieu: di dieu di Rusia, Iman Kolot téh nyaéta anu dipiboga ku Santo Vladimir Agung, nalika anjeunna dibaptis di Cherson, nampi ti urang Yunani sarta dibawa ka Rusia, sarta ku éta anjeunna ngahuripkeun tanah-tanah Rusia; sarta Garéja Rusia diadegkeun dina dogma Ortodoks jeung tradisi gerejawi anu dibawa ku Vladimir ti urang Yunani, sarta tetep dina éta dugi ka *ayeuna—éta anu disebut iman kuna.*

Hayu urang nalungtik boh dogma boh tradisi gerejawi anu dibawa ku Vladimir ti urang Yunani, sarta mertimbangkeun, dina cahaya duanana, naha iman Bryn téh iman baheula.

Panalungtikan Iman Kolot dina cahaya dogma Ortodoks.

Mimitina,

Bab 17. Ngeunaan Trinitas Nu Maha Suci

Percaya jeung ngaku yén Allah dina Tritunggal téh hiji—Bapa, Putra, jeung Roh Suci—béda dina pribadi tapi teu bisa dibagi dina hakekat Ketuhanan: ieu téh iman lami, anu dibawa ka Rusia ku Vladimir ti urang Yunani.

Tapi urang Bryn henteu ngaku hiji hakekat Ilahi dina Tritunggal, tapi misahkeunana jadi tilu jeung opat, sakumaha nu bakal urang kadéngé engké.

Sabab iman maranéhna lain kuna, tapi *anyar. Jeung* sabab urang Brynians henteu ngaku hiji hakekat Ilahi dina Tritunggal, tapi misahkeunana jadi tilu jeung opat, urang bakal ningali ieu sacara jelas tina tulisan maranéhna sorangan.

Teu lami ka tukang, ku pangayoman Gusti, salinan surat-surat ti guru skismatik kawentar Avvakum—mantan protopope anu dicopot jabatanana jeung dikucilkeun tina garéja, tapi ku urang Brynians dihormat minangka wali, disebat martir anyar, sarta digambar ikonana tur disembah—asup kana panangan kami. Dina surat-surat éta, di dieu kami parantos nyertakeun renungan ngeunaan Trinitas Suci anu kapanggih dina epistélna ka sepuh Solovetsky Ignatius.

Habakuk nyarios:

Tingali, Ignatius ti Solovetsky, sarta percanten *ka Trinitas Tilu-Sajati.*

Dengekeun, umat Ortodoks nu percaya kana Trinitas konsubstansial: saha nu kungsi ngadéngé ngeunaan Trinitas tilu-substansi? Naha Para Rasul Suci jeung Para Bapa Suci henteu ngajar urang pikeun ngaku hiji hakekat dina Trinitas Suci? Waktosna teu cukup pikeun urang anu nyerat sacara ringkes pikeun nyebutkeun sakabéh tulisan jeung ajaran dogmatik Ortodoks; hayu urang sebutkeun hiji waé, Santo Yohanes ti Damaskus, anu, dina Octoechos, dina nada katilu, dina Vespers Agung, nyanyi kieu: 'Abdi ngamulyakeun kakawasaan Rama jeung Putra, sarta abdi nyanyi ngeunaan kakuatan Roh Suci, kehadiran Gusti nu teu tiasa dibagi, nu teu diciptakeun, *Trinitas nu sarimbag hakekatna,* nu maréntah salawasna.'

Ieu Trinitas anu sarupa hakekatna, lain Trinitas tilu hakekat, anu urang pangaku dina iman Ortodoks.

Tapi di antara para skismatik muncul hiji pangakuan anyar, anu lain Ortodoks tapi sesat; maranéhna ngaku hiji Trinitas tilu Pribadi anu béda.

Sabab iman maranéhna lain iman baheula, tapi iman any*ar*—doktrin anyar nu sabalikna, nu tacan kungsi aya saméméhna, nu diciptakeun ku Vladimir jeung henteu dibawa ti urang Yunani.

Deui, Avvakum:

Ulah sieun kana pamisahan kana tilu ieu, sabab éta hiji hakekat jeung hiji sipat, dibagi kana tilu wujud.

Dengekeun, para umat Ortodoks: naha ieu sanés bidah jeung hujat ka Trinitas Suci, hiji hakekat ilahi jeung hiji sipat, anu kabagi jadi tilu? Naha ieu iman baheula? Naha ieu iman anu ditampi ku Garéja ti Rasul-rasul suci jeung Bapa-bapa suci? Naha ieu iman anu dibawa ku Santo Vladimir ti Yunani ka Rusia? Teu kitu pisan. Dina jaman Vladimir, sasarengan jeung iman suci anu ditarima, buku-buku garéja ogé diwanohkeun ka Rusia, ditarjamahkeun tina basa Yunani kana basa Slavia; tina éta buku ayeuna urang bakal muka hiji, anu dipikawanoh minangka Octoechos, sarta hayu urang ngalih ka nada kahiji, ka kanon pikeun Trinitas Suci Anu Maha Méré Kahirupan, anu dipidangkeun dina Ibadah Tengah Malam mingguan, disusun ku Mitrofanov, dina sedalion od ka genep, sarta hayu urang maca jeung ningali kumaha Trinitas anu sarupa hakekatna diaku. Di dinya ditulis kieu: 'Ka Trinitas Nu Maha Suci, *anu teu bisa dibagi dina hakekatna,* diwangun ku tilu Pribadi anu ngahiji sacara teu bisa dipisahkeun, sarta cicing *sacara teu bisa dibagi dina hakekat Ketuhanan,* urang para penyembah nu lahir di bumi sujud.' Dina ieu urang merhatikeun pangakuan Ortodoks ngeunaan Trinitas Suci: Trinitas Suci teu bisa dibagi dina hakekatna; Wujud-wujudna béda, tapi teu bisa dipisahkeun, sarta tetep teu bisa dibagi dina hakekat Keutuhanan.

Tapi guru skismatik Avvakum Rospopa ngajar murid-muridna di Brynyan pikeun misahkeun hiji mahluk ilahi jadi tilu mahluk, sarta misahkeun hiji hakekat ilahi jadi tilu hakekat. Kira-kira iraha agama anu jahat sapertos kitu jeung bidah anu ngahujat kungsi aya di Rusia? Naha éta aya dina jaman Bapa-Bapa Suci, para mujijat ti Rusia? Teu kungsi aya; tapi éta mangrupa fenomena anyar, diasupkeun dina jaman urang ayeuna ku spekulasi gila Avvakum jeung murid-muridna.

Sabab iman Bryn sanés iman baheula, tapi iman *anyar* anu misahkeun jeung ngabagi sipat jeung hakekat Ilahi anu teu tiasa dibagi tina Trinitas jadi tilu, hiji hal anu tacan kungsi aya di Rusia.

Deui, Avvakum:

Sumber Kasucian ngalir dina tilu; ulah nyarios, sapertos Arius, yén aya tilu sipat anu henteu sarua, tapi tilu sipat atawa ayana anu sarua—éta parantos cekap; ulah nyarios deui.

Hai Avvakum, lain ahli teologi tapi tukang omong kosong, anu ku dogmatisasi hina ieu ngabuktikeun dirina pabodoo pisan! *Kahiji,* sanajan pura-pura jadi guru, manéhna teu nyaho naon heresi Arian éta; sabab Arius henteu nyebut y aya tilu sipat ilahi, tapi ngan hiji dina Rama wungkul: manéhna ogé henteu ngaku Putra téh Allah, tapi ngan Putra wungkul; sarta manéhna nyebut yén Putra téh lain tina sipat anu sarua, tapi ku rahmat. *Kadua,*

Abbaqum téh bodo, sabab manéhna misahkeun sipat jeung hakekat Ketuhanan jadi tilu. Naha teu aya kajahatan nu sarua lamun gagal ngaku Trinitas Suci, siga nu dilakukeun Arius, jeung misahkeun sipat jeung hakekat ilahi jadi tilu, siga nu dilakukeun Abbaqum, anu, bari nyingkahan bidahna Arius, geus nyieun bidah sorangan anu teu kirang parahna, sarta jadi siga jalma bingung nu kabur tina seuneu, tapi malah ngalungkeun dirina kana dapu seuneu, sarta, bari nyingkahan pakarang batur, maéhan dirina sorangan ku bedogna dina kabingunganana?

Tapi Avvakum nerangkeun deui alesan sesatna, kieu cenah:

'Unggal hiji miboga korsi sorangan: Rama, Putra, jeung Roh Suci; tilu Raja Sawarga linggih di dinya, henteu disumputkeun.'

Saha di antara umat ortodoks anu moal seuri kana ajaran edan ti guru skismatik nu kasohor Habakkuk, siga Bapa linggih misah di sawarga, Putra misah, jeung Roh Suci misah? Naha tilu Hipostasi tina Trinitas henteu maréntah dina kasatuan Ketuhanan maranéhna?

Geus dipikanyaho yén, salila jabatna jadi imam, Abbaqum henteu maca Triodion Lenten—karya-karya Santo Theodore the Studite—salila Puasa Agung, atawa, lamun anjeunna maca éta, anjeunna henteu ngartosna. Dina Minggu kahiji Lenten, dina kanon pikeun panghukuman para bidah, dina Ode ka-9, Triodion maca kieu: 'Abdi ngamulyakeun Kasucian Rama, Putra, jeung Roh Suci, *hiji hakekat* dina tilu Hipostasi*, hiji ayana anu teu tiasa dibagi,* béda dina pribadi, *hiji dina* kakawasaan*,* aya di mana-mana.' Ku kituna Santo Teodorus Studita, babarengan jeung sakumna Garéja Ortodoks, ngaku Trinitas Suci salaku hiji dina kakawasaan, lain tilu dina kakawasaan; sedengkeun Avvakum sacara blasphemous ngaku yén éta tilu dina kakawasaan, lain hiji dina kakawasaan. Iraha aya pamanggih edan ngeunaan Trinitas Suci saperti kieu di Garéja Kristus, saperti pamanggih skismatik ieu? Henteu kungsi: ieu mangrupa hujat anyar ka Trinitas Suci nu diciptakeun ku maranéhna.

Sabab iman skismatik maranéhna lain iman baheula, tapi iman *anyar*, nu nyiptakeun bidah anyar.

Hai Avvakum nu paling bodo! Anjeun kuduna keur motong kai di imah sorangan maké kapak, tibatan ngurus urusan batur, sarta ku pamikiran kawas patani nyobian misahkeun Trinitas nu sarimbag jadi tilu.

Malahan para ahli teologi anu paling unggul, anu geus lila diajar doktrin teologi, nyarita kalayan ati-ati nalika ngabahas ngeunaan Ketuhanan: Anjeun, sanajan tacan kungsi ngadéngé ngeunaan teologi, komo henteu nyaho naon ari teologi, geus wani muka sungut sombong anjeun pikeun ngadogmakan Sifat Ilahi; sarta sanajan anjeun hayang katingali salaku ahli teologi, anjeun geus némbongkeun diri anjeun jadi nu ngahina, *nu sesat,* jeung nu ngajujurkeun Trinitas Suci. Anjeun kuduna geus maca dina *Margaret* kecap-kecap Santo Yohanes Krisostomus ngeunaan Nu Henteu Kaartos, sarta ti dinya anjeun kuduna geus diajar ngahormat ka Trinitas Nu Maha Suci Nu Sarupa Lian leuwih ku sepi tibatan ku ngucapkeun omongan kosong ngeunaan Anjeunna.

Deui, Avvakum nyarios:

Kristus linggih dina tahta anu misah, maréntah sacara sarua jeung Trinitas Suci.

Hayu langit ngadéngé, sarta hayu bumi merhatikeun, kana hérésy anyar ieu, anu tacan kungsi kadéngé ti jaman baheula: yén Kristus misah ti Trinitas Suci. Para skismatik henteu deui nyekel Trinitas, tapi nyekel kuatrinity: Rama, Putra jeung Roh Suci, kalayan Kristus salaku jalma kaopat. Di mana kungsi kadéngé kayakinan sapertos kieu? Iraha kungsi aya kayakinan sapertos kieu di Rusia? Naha ieu sanés bidah anyar anu misahkeun Putra Allah jadi dua—Putra Allah sorangan, jeung Kristus sorangan—sahingga (numutkeun bidahna) ayeuna aya dua Putra Allah Rama, sarta ku kituna kabentuk hiji 'kuadrupel'?

Naha ieu iman anu sajati? Naha ieu iman baheula? Naha Vladimir mawa ieu ti urang Yunani? Naha ieu pangakuan Ortodoks? Naha ieu Kristen nu saleh? Naha ieu lain hiji bidah nu ngaruksak, nu sabalikna tina iman suci baheula, nu dibenci ku Allah, tapi jadi sumber kabagjaan pikeun setan?

O kabodoan jeung tipu daya nu luar biasa! Kumaha wani anjeun, para skismatik malarat, nyebut iman anjeun 'iman baheula', padahal anjeun geus nyiptakeun jeung narima bidah-bidah kejem saperti kitu pikeun diri sorangan? Henteu, saéstuna henteu, iman anjeun sanés iman baheula, tapi *iman anyar* nu pinuh ku bidah anyar.

Bab 18. Ngeunaan Inkarnasi Kristus. Iman Avvakum

Abdi, Avvakum, ku kituna ngaku jeung percaya: hakekat Gusti téh teu robah; tapi, sanggeus ngalimpahkeun Sabda Gusti kana kandungan Sang Awewe Murni, kakuatan ayana-Na sacara alamiah—nya éta, rahmat anu sampurna—tunduk kana kahayang Gusti; sabab Anjeunna kersa jeung ngalimpahkeun diri-Na ku cara anu teu bisa diungkabkeun, sedengkeun hakekat-Na sorangan tetep pisan teu robah.

Naon pamikiran bodo ti saurang patani ieu! Naha manéhna sorangan sadar naon anu keur diomongkeunana? Naha kecap-kecapna téh lain poék, suram, suram, jeung omongan kosong wungkul?

Mimiti manéhna nyebut yén sipat Putra téh henteu immutable; padahal manéhna henteu nyatakeun komo henteu nyaho naon sabenerna sipat Putra éta. Manéhna ogé nyauran atribut ieu 'esénsi', teu sadar yén aya atribut séjén dina Trinitas Suci, anu béda tur misah pikeun tiap-tiap Pribadi, sakumaha nu diaku ku Santo Mitrophan dina Kanon Trinitas, nyarios: Urang ngumumkeun hiji citra Déwa, dina tilu *atribut* hipostatik *jeung béda* tina Rama, Putra, jeung Roh SuciSpirit[70] :

Kusabab éta mangrupa sipat Rama pikeun ngalahirkeun Putra jeung ngutus Roh Suci.

Sipat Putra nyaéta dilahirkeun ku Rama, tapi henteu ngalahirkeun Putra séjén ti dirina.

Sipat Roh Suci nyaéta asalna ti hiji Rama. Kitu sifat-sifat Wujud Tilu Saurang dina Trinitas.

Esensi ilahi, sanajan kitu, babarengan pikeun tilu Pribadi, sarta hiji jeung teu tiasa dibagi.

Leuwih ti éta, (Habakuk) nyarios yén Allah Sabda anu murag kana rahim Perawan sanés Dirina sorangan, tapi kakuatan alamiah tina hakekat-Na. Anjeunna ngartikeun kakuatan éta minangka rahmat tina ayana anu sampurna, sedengkeun hakekat Putra téh ilahi, siga anu henteu mustahil pikeun dihontal ti sawarga. Ku kituna, nurutkeun pamikiranana, jadi aya dua Putra: hiji jeung Rama di sawarga, sarta nu séjén inkarnasi dina kandungan Gadis, dikirim ku Putra nu aya jeung Rama di sawarga.

Manéhna ngedalkeun pangakuan sesat ieu kalayan kecap-kecap séjén anu leuwih écés kieu:

'Abdi ngaku kakawasaan Ketuhanan dina kandungan Gadis, tapi henteu ngaku Alesan Ilahi nyalira, anu asalna ti Nu Maha Luhur, tapi langkung hiji pangayoman anu teu tiasa diungkabkeun.'

Sareng deui anjeunna nyarioskeun hal anu sami:

Turun ti sawarga ku kakuatan rahmat-Na ka urang, sagemblengna kana Rahayu nu paling suci: dina hakekat-Na Anjeunna sagemblengna hadé, tapi dina ayana Anjeunna sagemblengna sarua jeung Rama, teu bisa dibagi. Nepi ka dieu Avvakum ngeunaan Inkarnasi Kristus.

Anjeunna ogé ngajar murid-muridna pikeun mikir ku cara anu sarua; salah sahijina, nu ngaranna Erofey Andreev, nyerat hal ieu dina surat-suratna:

Putra janten inkarnasi ngaliwatan kahadean jeung pangawasa, misah tina hakekat-Na.

Tingali Nestorius anyar dina Habakuk jeung murid-muridna! Guru jahat ieu, ku ngaku imanana anu ngabahayakeun, ngajar siga Nestorius, siga-siga sanés Putra Allah sorangan anu inkarnasi dina kandungan Gadis Maria, tapi ngan kakuatan atawa rahmat-Na anu dicurahkeun ka manéhna, sarta yén kakuatan atawa rahmat-Na éta, siga-siga, inkarnasi dina kandungan Gadis Maria, padahal Putra Allah sorangan henteu, sakumaha kitu, turun ti sawarga ka bumi. Sabab Indung Allah Nu Maha Suci (numutkeun ajaran sesat Avvakum, ogé pamikiran sesat Nestorius) sanés Indung Allah, tapi ngan Indung Kristus; sabab manéhna henteu ngalahirkeun Putra Allah Nyang Nyata (siga anu maranéhna hina sacara bohong), tapi ngan ngalahirkeun hiji kakuatan atawa rahmat nu disebut Kristus. Tapi urang, salaku umat ortodoks, ulah nepi ka mikirkeun ajaran sesat ieu dina pikiran urang; sabab urang yakin jeung ngaku yén Perawan Nu Paling Suci téh Ibu Allah nu sajati, anu ngalahirkeun Allah Nu Maha Kecap nu sajati, sakumaha nu diajarkeun ku Bapa-bapa Suci ka urang pikeun dipercaya dina Konsili Ekumenis Katilu di Éfésus ngalawan Nestorius nu jahat. Sareng Santo Yohanes Damaskus, dina Buku 4, ngeunaan Iman, Bab 15, nyerat: 'Indung Gusti téh sabenerna kitu sarta disebut kitu dina harti anu luhung tur sajati.' Sareng deui: 'Putra Gusti lahir ti manéhna, lain manusa nu mawa Allah, tapi Allah anu inkarnasi[71] .' Sareng Santo Mitrophan, pangripta kanon, dina Nada 3, dina Kanon Tritunggal, dina Ibadah Tengah Wengi mingguan, dina ode kalima, dina kidung Theotokos, nyarios: 'Ti anjeun Kristus lahir, dina *hakekat* jeung kahayang, *dua sipat.'* Kusabab sipat ilahi Gusti ngahiji jeung sipat manusa dina kandungan Gadis Maria jadi hiji Pribadi Kristus, sarta ti momen éta, nalika Kristus diinkarnasi, Gusti sampurna, kitu ogé manusa; sarta manusa sampurna, kitu ogé Gusti, dina sipat nu béda tapi ngahiji dina hiji pribadi tunggal nu teu bisa dibagi. Sebab sanajan Putra Allah inkarnasi dina kandungan Gadis Ku sifat ketuhanan-Na, Anjeunna henteu misah ti Rama; ogé sanes sakumaha pamanggih Habakuk sareng murid-muridna, yén upami Putra Allah sorangan turun kana kandungan Gadis Ku sifat ketuhanan-Na, Anjeunna moal aya deui di sawarga sareng Rama, tapi bakal misah ti Rama. Alah wungkul ka kabodoan jalma nu bodo, nu

[70] Nada 3, Oda 7, ayat 2, dina Minggu, waktu Matins

[71] Ibid., di handap.

teu wawuh kana Dzat Ilahi nu teu bisa dipisahkeun! Sabab sanajan Putra Allah aya di bumi dina hipostasi-Na, Anjeunna tetep teu bisa misah tina Kasucian Rama nu maréntah di sawarga; sarta dina waktos nu sarua Anjeunna aya di Hades jeung jiwa, di Paradiso jeung maling, sarta di tahta jeung Rama, sapertos nalika aya dina kandungan Sang Awewe Nu Murni Anjeunna henteu ninggalkeun Rama, sarta nalika cicing di antara manusa Anjeunna henteu ninggalkeun Rama; sakumaha Garéja Suci ngumumkeun dina kidung Perayaan Pangnaekan di Vesper Agung dina Slavnik: 'Anjeun henteu ninggalkeun pangkuan Rama, ya Yesus Nu paling amis, , sarta cicing di bumi salaku manusa.' Sareng dina Irmos nada katujuh, dina ode kaopat: 'Ulah ninggalkeun pangkuan Rama, ya Kristus Allah, anu turun ka bumi.' Tapi Kristus Gusti urang sorangan, nalika ditanya ku Santo Filipus, *'Gusti, tampikeun ka kami Rama,'* nyatakeun: *'Saha waé anu geus ningali Abdi, geus ningali Rama: naha anjeun henteu percaya yén Abdi* aya dina *Rama, jeung Rama* aya dina *Abdi*?'[72] . Tingali ieu, hai Brynyans! sabab Putra sajati Allah, ku hakekat ilahina, parantos janten inkarnasi dina kandungan Indung Allah nu Maha Suci, sarta henteu ngutus batur ti dirina pikeun janten inkarnasi: sarta Indung Allah nu sajati nyaéta Perawan Maria nu Maha Bersih, anu ngandung sarta ngalahirkeun Allah sajati nu teu tiasa diungkapkeun. Ku kituna, terkutuklah Nestorius, terkutuk ogé Abbaqum, duanana babarengan jeung para pangikutna anu sapikiran, anu ngahujat Inkarnasi Allah Logos, kitu ogé Inkarnasi Allah ngaliwatan Ibu Allah anu sajati.

Dengekeun, he para nu iman leres, guru saperti naon anu dipiboga ku para ahli belah; ti manehna ogé lahir guru-guru maranéhna nu séjén. Maranéhna boga guru Abbaqum nu sesat, babaturan Arius dina ngahina Trinitas Suci, sarta nu satia kana pamadegan Nestorius dina ngahina Inkarnasi Allah. Aranjeunna misahkeun Dzat Ilahi Tritunggal nu teu tiasa dibagi, mecahkeunana jadi tilu jeung opat, sakumaha anu parantos anjeun dengekeun; maranéhna ogé henteu ngaku yén Putra Allah sabenerna ngadaging dina kandungan Perawan Nu Paling Suci, tapi ngan saukur yén Anjeunna ngirim rahmat-Na ka manéhna. Naha ieu iman baheula? Naha iman skismatik maranéhna disebut 'kolot' ngan kusabab maranéhna ngahirupkeun deui bidah lami Nestorius?

Bab 19. Ngeunaan turunna Kristus ka naraka

Naon anu diomongkeun ku guru skismatik Avvakum?

Manéhna ngaku yén jiwa Kristus naék ti salib ka sawarga ka Rama; tapi sanggeus naék ti kubur, Kristus turun ka naraka kalayan awakna sanggeus dibangkitkeun ti nu maot.

Dengekeun, hai nu satia, naon nu diomongkeun ku guru edan éta: manéhna téh protopope, tapi manéhna henteu maca ibadah pikeun Kebangkitan Mulya, atawa lamun maca ogé henteu ngartos, di dinya ditulis: 'dina kubur sacara jasmani, ka Hades kalayan jiwana salaku Allah'. Ieu pangakuan Ortodoks tina iman suci kuna ngeunaan turunna Kristus ka naraka: yén Kristus Gusti urang ngagolér di kubur dina daging, sementara kalayan jiwa-Na anu paling suci, ku kakuatan Ketuhanan-Na, Anjeunna turun ka naraka pikeun ngangkat jiwa-jiwa karuhun suci ti dinya. Sareng Santo Yohanes ti Damaskus nyarios kieu ngeunaan hal ieu: 'Roh anu diilahikeun (Kristus) turun ka Hades, sangkan sakumaha panonpoé nyorot ka jalma-jalma di bumi anu saleh, kitu ogé cahaya nyorot ka jalma-jalma anu linggih dina poékna pepeteng jeung bayangan pati di handapeun bumi'[73] . Nepi ka dieu, Damaskus. Ku kituna, sanggeus misah tina daging, jiwa Kristus langsung turun ka Hades pikeun nyalametkeun jiwa-jiwa para wali ti dinya; tapi Avvakum nyatakeun yén jiwa Kristus heula angkat ti daging ka Rama, teras balik deui ti Rama ka daging pikeun ngahirupkeun deui éta daging, sarta ku kituna Kristus, sanggeus Kebangkitan-Na, turun ka Hades kalayan awak-Na. Keur iman Habakuk jeung murid-muridna, para Brynians, lain iman baheula, tapi *iman anyar,* hiji iman anu sabalikna tina iman suci baheula.

Di dieu deui abdi nyarios ka para Brynyan:

Lamun anjeun, hai para Brynians, nganggap éta dosa ageung yén sawatara ungkara kuna geus dirobah dina buku anyar (anu parobahanana henteu sabalikna tina iman suci, tapi ngan saukur koreksi téks), mangka putuskeun sorangan: mana nu leuwih ageung dosana—ngarobah hiji ungkara dina hiji buku, atawa ngaruksak dogma iman? Sareng naon anu leuwih ngaruksak iman: hiji ungkara nu dirobah dina hiji buku, atanapi doktrin Nestorian anu sesat nu anjeun sorangan ciptakeun? Di Moskow, dina buku-buku anu kakara dibenerkeun, sawatara bagian heubeul anu merlukeun beneran geus dirobah: tapi anjeun, ku nolak nampa buku-buku anu kakara dibenerkeun,

[72] Yohanes 14:8, 9 jeung 10.
[73] Buku 3 ngeunaan Iman, Bab 29

geus nampik iman Ortodoks baheula, bari nyieun sorangan iman anyar anu ngahujat. Saha, nya, anu geus dosa leuwih parah; anu geus ngabenerkeun kitab-kitab éta, atawa maranéh anu geus nampik dogma-dogma Ortodoks tina iman Ortodoks? Jeung ku naon maranéh ngaharep disalametkeun? Ku kitab-kitab lami, atawa ku iman? Lamun ku kitab-kitab, mangka maranéh teu peryogi iman; tapi lamun ku iman, naha maranéh geus nyimpang tina iman Ortodoks lami? Mana anu leuwih agung: kitab-kitab lami, atawa iman lami? Urang terang yén anjeun ngabanggakeun diri siga nu ngajaga iman baheula; tapi kabaruan iman anjeun geus écés katingali, lain kakunaanna, sarta anjeun henteu deui nyekel hiji iman, tapi loba: sabab urang ngadéngé aya sabaraha iman sakumaha loba biara di leuweung Bryneki. Naha henteu kitu? Pariksa éta sorangan.

Bab 20. Ngeunaan Ngaran Para Rahib Bryn

Dina taun kamari 1708, dina bulan Nopémber, saurang Pendeta Hideung nu ngaranna Joasaph, pangadeg Biara Spasskaya Roevskaya di Distrik Balakhonsky, ngadatangan kami di Rostov; anjeunna masihan kami sababaraha buku leutik nu ngamuat téks * *—hiji jawaban pikeun golongan skisma—sanajan ngaran pangarangna henteu disebatkeun. Dina téks éta, nami-nami biara Brynsky, sakumaha ditulisna, abdi susun di dieu kieu:

Ngaran-narima pangasingan Brynsky:
Nyembah Kristus, atawa leuwih tepatna, nyembah *Antikristus.*
Ikonoklasme.
Nyembah imam.
Faksi 'Tanpa Pendeta'.
Sensualis.
Para bidah.
Anufriyevisme.
Efrosinovisme.
Iosifovisme.
Kalinovisme.
Kipreyanovshchina.
Ilarionovshchina.
Serapionovshchina.
Kozminshchina.
Volosatovshchina.
Isakovshchina.
Stefanovisme.
Avvakumovshchina.
The Burners.
Para Morelite.

Sareng anu sanés dingaranan nurutkeun guru-guru maranéhna; sareng sakabéh penipu malang ieu silih bentrok, silih hina, henteu nginum, henteu tuang, henteu ngadoa babarengan, sarta silih sebut bidah. Nepi ka dieu dina buku catetan éta ngeunaan ngaran jeung pasualan pangasingan-pangasingan Bryn.

Dina taun ayeuna, 1709, dina bulan Maret, dina Minggu kahiji Lenten Agung, di antara urang aya sababaraha lalaki anu kungsi aya di leuweung Bryn jeung cicing di dinya, nya éta: Peter Ermilov ti Yaroslavl, jeung Sesepuh Andronik ti Biara Borisoglebsky di Pereslavl-Zalessky; sareng sanggeus maranéhna sumping sesepuh Pakhomius, anu nalika budak diangkut ti distrik Poshekhonsky ka leuweung éta, di dinya manéhna tumuwuh sareng dibaptis deui dua kali ku para skismatik sanggeus baptisan sajati di dieu. Kami naros ka maranéhna ngeunaan panginepan pertapa Bryn anu disebat tadi, nanyakeun naha éta sabenerna sapertos anu dijelaskeun. Aranjeunna nyaritakeun ka kami yén henteu sadaya biara ayeuna dipikawanoh ku ngaran éta, sanajan baheula disebut kitu; sabab sabagian pangurus biara parantos tilar dunya, sedengkeun anu sanésna pindah ka wewengkon séjén, sarta seueur anu angkat ka Polandia; sabab, numutkeun aranjeunna, loba pisan di antarana anu netep di sawatara tempat di dinya, sedengkeun anu sanésna nyicingan tempatna di dieu.

Ngeunaan skete nu ayeuna kapanggih di leuweung Bryn, maranéhna nyaritakeun ka kami kieu, saluyu jeung pangaweruh maranéhna:

Ieu disebut *'Sembah Kristus*' sabab maranéhna boga guru saurang lalaki nu disebut 'Kristus', sarta maranéhna ngadoa ka anjeunna siga anjeunna téh Kristus sajati.

Para IkonoKLast, anu nampik sakabéh ikon suci, boh nu lami boh nu anyar.

Sekta 'Tanpa Pendeta', anu nampa pendeta nu kabur jeung ngalaksanakeun sawatara sakramén garéja nurutkeun buku-buku baheula.

Sekta 'tanpa imam', anu sacara tuntas nampik sakabéh sakramén jeung henteu nampa imam nanaon.

Sensualis, anu ngaku yén Antikristus geus datang ka dunya dina wangun nyata, tapi henteu ngungkabkeun jati dirina anu sajati.

'Nu Salah Ngartikeun'. Sadaya sekte hérétikna ngagem ngaran ieu, sabab maranéhna sadayana salah ngartikeun Kitab Suci.

Aya ogé *Anufrians*, kitu ogé *Avvakumites;* sabab biara-biara saurang Imam Agung Avvakum ngajaga ajaranana.

Aya ogé *sekte Serapionite*, kitu ogé *Morelian,* anu ngalaparan diri nepi ka maot (kawas pikeun kapentingan Kristus); tapi Serapion sorangan geus maot, sedengkeun ajaranna tacan leungit.

Aya ogé *sekte Volosatov*, ogé *'Burners',* anu ngayakinkeun loba jalma pikeun ngalakukeun ngabakar diri siga pikeun kasucian Kristus, bari nyokot harta sésana ti jalma-jalma anu geus kabakar pikeun kapentingan sorangan.

Ilarionit. Di skétna, lalaki anu teu diangkat jadi imam ngalaksanakeun tugas salaku imam, sarta maranéhna ngaku yén Ekaristi jeung krisma suci geus dikonsékrasi saméméh jaman Patriark Nikon.

Sekta Fedosian. Aranjeunna ngajauhan nikah anu sah, nyebutna zinah. Aranjeunna ngahina jabatan imam, tapi henteu ngiring gerakan anti-imam.

Para Yosefit ngatur deui para rohaniawan nurutkeun hierarki gaya patani sorangan.

Yefremovite henteu nampik salib opat ujung, tapi ngahina sakabéh upacara garéja.

Para Jacobite. Pamimpinna nyaéta Jacob, nu boga julukan Zubov. Kawas skismatik séjén, maranéhna nampik salib opat ujung, tapi maranéhna boga biarawati nu cicing babarengan di sel nu sarua; hal nu sarua ogé kajadian di hermitase séjén.

Para Sabbatarian, anu ngajaga Sabat nurutkeun cara Yahudi.

Sareng seueur deui nu nyarios yén di leuweung-leuweung éta aya pangasingan gedé jeung leutik pikeun lalaki jeung awéwé, anu kayakinanana rupa-rupa jeung praktékna anéh; sabagian di antarana disebatkeun dina bagian katilu tina risalah ieu, dimana lampah-lampah skismatik anu sabalikna tina Garéja Suci dijelaskeun pikeun ngungkab kasalahanana.

Di dieu, kumaha ogé, ditegeskeun sacara pasti yén sanajan sakabéh tempat pangasingan maranéhna béda-béda dina kayakinan, maranéhna sapuk dina hiji hal wungkul: yén maranéhna babarengan ngahujat Garéja Kristus, sakramén suci, jeung urang, para umat ortodoks. Sakumaha Pilatus jeung Herodes *silih musuhan*[74] , tapi nalika waktuna pikeun maéhan Kristus, maranéhna ngahiji kakuatan: kitu ogé para Brynians, sanajan béda kapercayaan, silih musuhan; tapi maranéhna ngahiji dina ngahujat Garéja Kristus, sarta babarengan, saperti ku hiji sungut, ti haté jahatna, maranéhna ngucapkeun hujat-hujat parah anu kacida ngerakeun ceuli.

Naha sakabéh ajaran nu teu sapukah éta, sabenerna mah ajaran anyar anu tacan aya saméméhna? Sareng naha Gurun Bryn, kalayan kayakinanana, henteu *siga* chimera—sato atawa hantu—nu ngaluarkeun seuneu tina irungna, sakumaha dicaritakeun, kalayan sirah jeung dada singa, beuteung kambing, jeung buntut naga[75] ? Sabab Gurun Bryn ngahambarkeun kajahatanana ka Garéja Allah siga ku seuneu, ngagerem kalawan kecap-kecap kafir kawas singa, sarta ngagembala sacara ngaruksak diri, tanpa panggembala, teu nurut hukum, kawas kambing: sarta sarua jeung ula anu katingali dina Wahyu, *ku moncongna ngaleupaskeun sapertilu béntang di langit ka bumi*[76] : Ku kituna Gurun Bryn ngirimkeun buntutna kawas ular—para guru, ceuk abdi, anu siga ular—ka kota-kota jeung désa-désa, ngaleupaskeun jiwa-jiwa umat Kristen Ortodoks tina karajaan langit Garéja siga béntang, teras

[74] Lukas 23, ayat 12
[75] Onomasticon Gesner
[76] Wahyu 12:4

ngalungkeunana kana jurangna sorangan. Sabab teu aya iman Bryn, teu aya iman baheula, tapi aya iman *anyar*, *chimera* anyar.

Bab 21. Ngeunaan Tradisi Garéja

Panalungtikan ngeunaan Iman Kuna dina cahaya tradisi gerejawi.

Ti mimiti, iman suci geus diadegkeun henteu ngan ku Injil jeung tulisan apostolik, ajaran para guru agung, jeung dogma Konsili Ekuménis, tapi ogé ku tradisi maranéhna. Ieu écés tina kecap-kecap Rasul Suci Paulus, anu nyarios ka urang Korinta: *'Abdi muji anjeun, dulur-dulur, sabab anjeun émut kana sagala nu kagungan abdi, sareng sakumaha abdi parantos masrahkeunana ka anjeun, anjeun tetep nyekel tradisi-tradisi* éta'[77] , sareng ka urang Tesalonika anjeunna nyarios: *'Ku kituna, dulur-dulur, ajeglah pageuh sareng tetep nyekel tradisi-tradisi anu parantos diajarkeun ka anjeun, naha ku lisan atanapi ku surat abdi*'[78] . Dina hal ieu, Santo Krisostomus nyerat kieu: 'Ti ieu écés yén Para Rasul henteu nularkeun sagalana ku surat, tapi loba nu ditularkeun tanpa nulis'[79] ; sanajan kitu, duanana sarua dipercaya. Ku kituna, urang kudu nganggap *tradisi Garéja téh dipercaya*; kitu ceuk Santo Krisostomus:

'Tradisi téh sagalana; ulah néangan nanaon deui.'

Tradisi aya dua rupa: hiji patali jeung dogma iman—sapertos tujuh sakramén jeung pangajén suci ka relik suci Gusti—jeung nu séjénna patali jeung tata cara jeung ritual Garéja, sapertos perayaan , pangamatan puasa, pangeling-eling ka nu parantos tilar dunya, jeung upacara sarta statutus gerejawi séjénna; sabab sanajan ieu henteu ditulis dina Injil Suci atawa dina tulisan Apostolik, komo deui henteu mangrupa iman nyalira—sapertos iman ka hiji Allah nu teu katingali—tapi, sabab éta mangrupa bagian tina tradisi gerejawi jeung tanda nu diaku tina iman nu sajati ti hiji jalma ortodoks; ku kituna urang wajib ngajaga éta, sakumaha St Chrysostom ngadesek: 'Tradisi téh sagalana; ulah néangan nanaon deui.'

Nanging, urang kedah nalungtik tradisi mana tina iman suci anu dibawa ku Santo Vladimir ti urang Yunani ka Rusia; sareng upami aya anu ngajaga tradisi-tradisi éta anu dibawa ku Vladimir babarengan sareng iman, jalma éta gaduh iman lami: tapi saha waé anu henteu ngajaga éta henteu gaduh iman lami, tapi parantos nyiptakeun iman anyar pikeun dirina sorangan.

Ti mimiti iman di Rusia, Garéja Ortodoks Rusia urang geus ngajaga sakabéh sakramén Garéja sacara utuh jeung teu goyah, nurutkeun tata cara jeung upacara anu geus aya ti jaman baheula sarta dibawa ka Rusia ku Vladimir babarengan jeung iman: sabab iman urang téh iman baheula.

Brynians, kumaha ogé, henteu ngalaksanakeun sakramén Garéja, malah ngahina éta: sabab iman maranéhna sanés iman lami, tapi iman *anyar* nu dijieun ku maranéhna sorangan.

Sareng sabab Brynians henteu ngalaksanakeun sakramén suci, ieu dipikanyaho ku sadayana.

Aranjeunna henteu ngalaksanakeun Baptisan Suci sakumaha anu dilakukeun nurutkeun tata cara Garéja.

Teu aya Krisma, anu dilakukeun dina baptisan.

Aranjeunna henteu ngalaksanakeun Ekaristi, komuni Awak jeung Getih Kristus anu sajati.

Maranéhna teu boga imam.

Maranéhna teu boga sakramén Tobat atawa pangampura dosa.

Maranéhna teu boga nikah anu sah, sabab maranéhna nyandak pamajikan tanpa upacara nikah; sarta sanajan aya nu nikah, éta dilakukeun sacara teu bener, ku pendeta sorangan anu teu diangkat sacara resmi, atawa ku para pelarian anu dilarang ngalaksanakeun upacara: ieu téh kusabab loba di antara maranéhna anu ngahirupkeun deui ajaran sesat Nikolait, anu ngamungkinkeun lalaki boga sababaraha pamajikan, sakumaha dibahas dina bagian katilu.

Teu aya olesan minyak pikeun nu gering di antara maranéhna.

Sareng saprak sakabéh misteri suci, anu dijaga ku Garéja Suci ti jaman baheula tur dibawa ka Rusia babarengan jeung Iman ku Vladimir, kaum Brynians geus nampik éta: sabab maranéhna geus nampik iman baheula jeung nyieun iman anyar keur dirina sorangan; jeung kumaha maranéhna teu isin nyebut iman baheula

---

[77] 1 Korinta 11

[78] 2 Tesalonika 2:15.

[79] Paguneman 4

maranéhna 'iman', padahal geus nampik sakabéh tradisi kuna Garéja jeung teu boga sanajan sakedik tapak iman baheula di jero dirina?

Ti mimiti iman di Rusia, imah-ibadah Gusti mimiti diwangun, liturgi suci dilaksanakeun di jerona, sarta kurban jeung sesajen dipersembahkeun pikeun nu hirup jeung nu parantos tilar dunya.

Urang Brynians teu boga nanaon tina ieu: sabab maranéhna teu boga tapak iman baheula di jero diri maranéhna.

Ti mimiti ayana iman di Rusia, ikon-ikon lami jeung anyar sarua dihormat; sabab dina waktos éta tanah Rusia teu wareg ngan ku ikon-ikon anu dibawa ku urang Yunani, tapi mimiti ngagambar ikon-ikon anyar sorangan.

Tapi ayeuna urang Brynian ngan ngahormat ikon-ikon lami jeung nampik nu anyar: sabab maranéhna henteu nuturkeun iman Rusia lami, tapi hiji iman *anyar*.

Ti mimiti ayana iman Kristen di Rusia, boh salib suci opat-ujung boh dalapan-ujung dihormat sacara sarua; bukti anu jelas nyaéta salib opat-ujung anu dibawa ku Vladimir ti Cherson, anu nepi ka ayeuna masih katingali nangtung di altar di tukangeun tahta di Katedral Agung di Moskow.

Brynians, kumaha ogé, ngan narima salib dalapan titik, sedengkeun maranéhna nampik salib opat titik; sabab maranéhna henteu nuturkeun iman Rusia baheula, tapi hiji iman *anyar*.

Bab 22. Ngeunaan Panghormatan ka Injil Suci

Ti mimiti iman di Rusia, urang geus nuturkeun tradisi gerejawi pikeun ngahormat Injil Suci, anu dibawa ti altar ka jamaah dina Matins Minggu sanggeus maca Injil Minggu, supaya rahayat bisa sujud jeung nyiumna.

Brynians, kumaha ogé, ngajar yén teu meunang nyembah Injil Suci; sabab maranéhna henteu nuturkeun iman Rusia baheula, tapi hiji iman *anyar* nu tangtu.

Sareng yén para Brynians ngajar ulah nyembah Injil Suci écés tina surat-surat murid Avvakum, Erofey Andreev, jeung babaturanana, anu nyerat kieu: nyembah Injil, hiji téks anu ditulis ku tinta, mangrupa kabiasaan urang Tatar.

Dengekeun, hei para umat Ortodoks, kecap-kecap ti si skismatik, 'ahli' edan éta—kecap-kecap nu pantes dipiceun. Manéhna ngaku yén ngahormat ka Injil Suci téh kabiasaan urang Tatár. Naha kungsi aya Injil dina agama Tatár anu dipikahormat ku urang Tatár? Naha teu écés yén si skismatik ieu keur bohong jeung ngalantur, bari ngahukom urang siga urang keur sujud ka tinta nu dipaké nulis Injil? Tapi, hai ahli bidah nu terkutuk, nu teu boga akal séhat jeung iman sajati! Naha anjeun nyaho kumaha Injil Suci dihormat ku umat Kristiani Ortodoks? Lamun anjeun teu nyaho, perhatikeun hadé-hadé:

Nalika urang sujud di payuneun Injil Suci, urang henteu sujud ka obyék fisikna sorangan, ogé henteu ka papan nu dihias ku pérak atawa emas, ogé henteu ka kertas, ogé henteu ka tinta, tapi ka Firman Allah, sakumaha nu ditulis dina Injil. Sakumaha nalika urang sujud di hareupeun ikon suci, urang henteu sujud ka papan, cat, goresan kuas, atawa bahanana sorangan, tapi ka gambar beungeut wali; sarta sakumaha nalika urang sujud di hareupeun Salib, urang henteu sujud ka bahanana sorangan, komo ka kai atawa zat séjén naon waé anu dijieun tina kai éta; ogé urang henteu ningali salib opat ujung atawa dalapan ujung, tapi iraha waé urang ningali salib naon waé, urang émut kana Kasangsaraan Gusti, sarta urang sujud di payuneun Kasangsaraan Gusti: ku cara anu sami, nalika urang sujud di payuneun Injil Suci, urang henteu ngahormat kana zat materialna, tapi kana Firman Allah.

Anjeun, Brynians nu malarat, ku nampik panghormatan ka Injil Suci, ogé nampik panghormatan ka Kecap Allah, anu ku Garéja Suci ti jaman baheula dipikaresep pikeun dihormat. Jeung sabab anjeun nampik adat gerejawi kuna nu saleh ieu, teu aya iman Rusia kuna di jero anjeun, tapi aya iman *anyar*.

Bab 23. Ngeunaan Jalma Anu Henteu Ditahbiskeun Anu Ngalaksanakeun Upacara Suci

Ti mimiti iman di Rusia, para imam geus ngalaksanakeun upacara suci di Garéja Allah; sedengkeun jalma anu teu diangkat teu ngan saukur dilarang ngalaksanakeun upacara suci, tapi ogé teu diidinan nyabak barang-barang suci ti Allah.

Tapi di antara kaum skismatik, lalaki jeung awéwé anu teu diangkat ngalaksanakeun upacara suci, sakumaha geus dipikanyaho di sawatara tempat di wewengkon keuskupan urang.

Di hiji kota (nami kota éta moal disebatkeun), aya saurang lalaki nu teu diangkat jadi imam, nu bisa maca jeung nulis, nyebut dirina imam sarta sanggeus nyumput di ruang handapeun imah-imah skismatik lila, manéhna ngalaksanakeun Liturgi sanajan teu diangkat jadi imam, masihan Komuni Suci ka jalma-jalma nu sacara rusiah ngalaksanakeun skisma, sarta ngalaksanakeun sakabéh sakramén pikeun maranéhna. Tapi naon pangaruhna, naon kakuatanna, naon konsékrasi nu aya lamun jalma nu teu diangkat ngalaksanakeun lampah-lampah ieu?

Carita éta nyebar di antara urang di Rostov yén, dina jaman uskup nu parantos tilar dunya, nu dipikelingna berkah, Anu Mulya Jonah, Metropolitan Rostov, teu jauh ti kota di sisi sabalikna situ, di hiji lembur, aya hiji awéwé ngora ti hiji sekte sesat jeung jahat sarta nyumput di ruang handapeun imah patani, manéhna sacara rusiah ngalaksanakeun hiji ibadah hérés, ngadéngékeun pangakuan jalma-jalma jeung masrahkeun Komuni Suci—henteu ngan ka masarakat biasa, tapi ogé ka para imam: sabab sanajan sabagian imam nu bodo ogé datang ka manéhna sacara rusiah pikeun pangakuan jeung nampa Komuni nu teu suci tina panangan manéhna. Kacida edan pisan! Palayanan naon éta téh? Komuni naon éta téh? Pangampura dosa naon éta téh? Pangaturan sakramén séjén naon waé, nu dilakukeun ku hiji awéwé? Naha ieu iman baheula? Naha hal-hal sapertos kieu kungsi kajadian saméméhna, dina jaman bapa-bapa suci urang di Rusia? Henteu kitu.

Sabab iman skismatik sanés iman lami, tapi iman *anyar*; sabenerna mah éta mah kapercayaan buta tinimbang iman.

Saéstuna aya imam anu diangkat di antara maranéhna, tapi maranéhna téh pelarian nu teu boga imah, anu geus diasingkeun tina palayanan ku uskupna sorangan alatan kalepatan maranéhna, atawa maranéhna sorangan geus nyimpang tina iman nu suci; maranéhna ngalaksanakeun sawatara sakramén di imah-imah di Bryn. Hal ieu katingalina anéh ka kami, sabab urang Brynya nampik buku anyar nu dicitak tapi narima imam anyar nu diangkat; maranéhna benci kana buku anyar tapi bogoh ka imam anyar. Lamun anjeun nampik buku anyar, hai rahayat Bryn, mangka pantes ogé lamun anjeun nampik imam anyar anu kakara diangkat; tapi lamun anjeun nampa imam anyar anu kakara diangkat, mangka anjeun ogé kudu nampa buku anyar.

Bab 24. Ngeunaan Injil Avvakum

Ti mimiti iman di Rusia, ngan Injil Opat-Tiang Kristus, nu ditulis ku para Injilist suci Matius, Markus, Lukas, jeung Yohanes, nu ditarima; sarta teu aya Injil séjén salian ti Injil Kristus nu aya nepi ka ayeuna.

Nanging, di Brynyan kapanggih Injil anyar anu sanés, sanés Injil Kristus, tapi Injil Avvakum: Pikeun Avvakum, guru palsu anu kasohor di kalangan skismatik, nyerat bukuna sorangan anu pinuh ku alesan sesat, sarta ngaranana **Injil Langgeng*,* ngaku*,* 'Ieu henteu ditulis ku abdi, tapi ku ramo Gusti.'

Sareng kusabab maranéhna gaduh Injil anyar salian ti Injil lami Kristus—nyaéta Injil Avvakum, sanés Injil Kristus—iman maranéhna ogé janten *anyar*, sareng henteu deui lami.

Ngeunaan naon sabenerna anu ditulis ku panginjil anyar ieu—anu sanés milik Kristus tapi milik Setan—dina Injilna, urang henteu terang pasti; sabab urang tacan nampi buku éta ti anjeunna: sanajan kitu, tina salinan surat-suratna écés yén anjeunna henteu nyerat nanaon iwal tina, nurutkeun pamikiran hérésina anu jahat, caci maki ka Trinitas Suci, ka Inkarnasi Putra Allah—sapertos anu parantos urang jelaskeun di luhur—jeung fitnah caci maki ka Garéja Kristus.

Bab 25. Ngeunaan Fedka Diakon

Hayu urang ogé émut hiji hal deui tina salinan surat-suratna. Avvakum nyerat ka Fyodor sang diakon, muridna, ngeunaan Trinitas Suci kieu: 'Fyodka, oh Fyodka! Numutkeun anjeun, aya loba pisan maranéhna, hiji jalma jeung hiji gambar; oh, anak jalang, anjing silindrik, penderita nu bodo! Lamun anjeun teu nyaho kakuatan buku-buku éta, tanyakeun ka awéwé désa: 'Caritakeun ka abdi, ibu, ngeunaan Trinitas Suci; naon ari Trinitas?' Teras manéhna bakal ngajawab anjeun sarta nyarios: 'Jeung anjeun, Fedka, teraskeun, ku dahi anjeun—anak jalma sundal—tekan dahi anjeun ka taneuh di hareupeun awéwé désa éta.' Éta téh hiji kaajaiban sanajan keur kuring nu dosa, kumaha hadéna jawaban si aki-aki éta. Tanyakeun ogé ka manéhna, 'Naon hakekat Gusti?' teras manéhna bakal ngajawab ka anjeun."

Dengekeun, hei nu satia, sabaraha alusna susunan kecap nu dijieun ku juru Injil palsu skismatik ieu, sarta manfaatkeunana. Naha omonganana teu pantes dipiceun? Kumaha manéhna wani nulis hal-hal saperti kitu? Sareng kumaha jalma-jalma skismatik ayeuna wani nganggap omonganana anu ngaco éta minangka Injil? Naha

ieu jinis wacana anu kapanggih dina Injil Kristus—di Mateus, Markus, Lukas, sareng Yohanes? Oh, pikiran saurang patani!

Bab 26. Ngeunaan kapamingpinan Avvakum

Leuwih ti éta, juru Injil palsu anu sarua ogé ngalanturkeun ngeunaan ieu dina surat-suratna:

'Sareng nalika urang hudang ti paéh, Gusti bakal ngajadikeun abdi *ataman*.'

Omongan budak bodo nu lieur éta téh bener-bener matak seuri! Saha nu kungsi ngadéngé ngeunaan pangkat 'ataman' di antara para wali? Urang ngadéngé ngeunaan pangkat Para Nabi, pangkat Para Rasul, pangkat Para Martir, pangkat Para Hierarki Suci, pangkat Para Anu Dipikahormat! jeung pangkat-pangkat séjénna di antara para wali: tapi urang tacan kungsi, kungsi ngadéngé ngeunaan pangkat 'ataman' di antara para wali.

Pangkat anyar ieu diciptakeun ku Avvakum si bidah, jeung iman maranéhna sabenerna *anyar,* lain nu baheula.

Bab 27. Ngeunaan Panglihatan Avvakum

Évangelis palsu jeung guru bidah nu sarua, Avvakum, negeskeun ajaran gilana ku hiji panglihatan mujijat nu kungsi manéhna alami, nu ditulisna kieu:

'Abdi ngalakukeun puasa salami 14 poé dina Masa Puasa Agung, teras ningali diri abdi—leungeun abdi, suku abdi, huntu abdi—sumebar ka sakuliah langit; teras Gusti nempatkeun di jero abdi langit-langit, bumi, jeung sakabéh ciptaan.'

O, panglihatan anu ajaib! O, saurang nu sajati nyieun mujijat! Anjeunna ngadahar langit jeung bumi jeung sakabéh mahluk, ditelan ku tikoro-Na, sarta diémutan dina beuteung-Na! Anjeunna pasti lapar pisan; sanggeus opat belas poé puasa, anjeunna hayang dahar nepi ka ngadahar lain ngan batu, tapi sakabéh bumi, langit jeung sakabéh mahluk. Kumaha beuteungna henteu meledak! Jeung matak heran manéhna henteu ngadahar murid-muridna. Kuring curiga, sabenerna manéhna geus lila nélan jiwa maranéhna tuluy miceun ka jero naraka.

Juru mujijat palsu éta jadi raksasa anu gagah; Naha anjeunna sanés lanceukna raksasa éta anu kungsi katingali ku Anthony Agung nu dipikahormat, anu dicaritakeun ku anjeunna sorangan, nyarios: 'Kadang-kadang aya setan nu ngetok panto biara, sarta nalika abdi kaluar abdi ningali saurang lalaki jangkungna luar biasa, ngangkat sirahna nepi ka langit, sarta nalika abdi naros, "Saha anjeun?" manéhna ngajawab: 'Abdi téh Satan[80] .'

Tapi Abbaqum leuwih agung tibatan Satan éta; sabab manéhna nyebarkeun dirina ka sakuliah langit, sarta ngawengku sakabéh ciptaan dina dada-Na. Pangrajapati anyar ieu téh saurang skismatik: urang teu manggihan hiji ogé nu sarupa jeung manéhna di antara para pangrajapati baheula; sabab iman maranéhna ogé *anyar,* lain nu baheula.

Bab 28. Ngeunaan Acephalites

Lamun aya nu nyebut iman skismatik éta 'iman lami', éta ngan 'lami' sabab maranéhna geus ngahirupkeun deui bidah-bidah lami. Aranjeunna parantos ngahirupkeun deui bidah *Nestorius,* anu ngahina Inkarnasi Allah, sakumaha anu parantos kami papanggihkeun di luhur. Aranjeunna parantos ngahirupkeun deui bidah *Acephalites,* anu asalna ti Severus nu tanpa sirah; ngeunaan éta, dina tanggal 30 Agustus, dina Biografi Santo Yohanes ti Kapadokia, Patriark Konstantinopel,[81] ditulis kieu:

Ti Severus nu terkutuk mucunghul bidah *Acephalites,* nyaéta 'anu tanpa sirah', disebut kitu sabab maranéhna teu hayang tunduk ka uskup ortodoks nu mingpin garéja, sakumaha sirah mingpin anggota awak séjén; tapi maranéhna ngajadikeun dirina sorangan jadi pamingpin jeung guru, nurut kana pamikiran pikiran maranéhna anu edan, sarta di handapeun uskup jeung presbiter maranéhna anu teu ortodoks, maranéhna henteu ngalaksanakeun upacara gereja anu biasa saperti baptisan atawa Liturgi Ilahi. Aranjeunna ngadahar Awak Kristus, Anak Domba, anu geus lila disiapkeun jeung disimpen, ngariung dina poé Paskah Suci teras mecahna jadi potongan-potongan leutik pisan; teras masing-masing, nurutkeun kahayangna, nyusun keur dirina sorangan iman palsu, sarta, nyokot wewenang pikeun ngajar sacara mandiri, ngajar batur nurutkeun khayalan kosongna

[80] 17 Januari, folio 302.
[81] Kaca 550, sisi sabalikna.

sorangan, jeung ti loba di antarana mucunghul bidah séjén, salah sahijina nu ngalawan golongan Friends; ngeunaan ieu, Nikephoros Kallistos, saurang sajarahwan gerejawi Yunani, nyerat dina Buku 18, Bab 45.

Dengekeun jeung perhatikeun, hai umat iman Ortodoks! Naha iman Bryn nu nyieun belah teu sarua jeung bidah nu teu boga sirah éta? Saéstuna éta sarua, sarta henteu saukur sarua, tapi sabenerna éta téh bidah nu sarua pisan; sabab maranéhna teu boga garéja, teu boga imam, teu boga Liturgi Ilahi, teu boga Komuni Suci tina sakramén, teu boga baptisan nurutkeun upacara Garéja, sarta maranéhna ogé teu nurut ka uskup-uskup Ortodoks, tapi maranéhna pisan *teu boga pamingpin,* kawas Akephalite baheula. Ku kituna, salaku kebangkitan deui bidah-bidah baheula, iman maranéhna pantes disebut iman bidah kolot, lain iman Ortodoks.

Tingali, hai umat Ortodoks nu dipikacinta, domba sajati dina kandang Kristus, jeung barudak satia Garéja Suci-Na! Ku pamikiran anu wijaksana, urang parantos mecahkeun buah munggaran Taman Brynsky—*iman* herétik maranéhna—jeung ngaliwatan panalungtikan jero, urang parantos mastikeun dua hal ieu:

Naha iman maranéhna téh iman anu sajati?

Sareng naha iman maranéhna téh iman baheula?

Sareng kami mendakan dina buah éta, sapertos dina apel beureum Sodom, sanés rasa amis, tapi lebu jeung abu anu teu raoseun; abdi nyarios, iman maranéhna sanés iman anu sajati, tapi iman anu sesat: sareng iman maranéhna sanés iman baheula, tapi iman anyar.

Bab 29. Iman Skismatik dina Adat

Kumaha bisa aya iman anu sajati jeung leres di antara maranéhna, padahal maranéhna ogé henteu nyaho naon ari iman? Sabab urang mindeng ngadéngé ti jalma-jalma anu paling basajan yén maranéhna henteu ngan saukur nyebut kabiasaan jeung tradisi maranéhna—anu lain saukur goréng, tapi kalakuan anu paling jahat—salaku 'iman'. Tanyakeun ka jalma biasa: naha anjeun maling, ngarampog, jeung ngalakukeun perampokan? Anjeunna ngajawab: kitu iman urang. Naha anjeun pesta kaleuleuwihi, mabok, ngagunakeun kecap kasar, rebutan, jeung gelut? Kitu iman urang. Naha loba pisan kajahatan nu lumangsung di antara anjeun—naha anjeun silih nipu, silih bohong, jeung silih fitnah? Kitu iman éta. Naha kalakuan hina jeung keji dilakukeun di antara anjeun—zinah, silih zinah, jeung kalakuan keji séjén anu kacida ngajijikkeun nepi ka ceuli teu kuat ngadéngé? Kitu iman éta.

Hai iman nu suci! Hai nanem iman nu paling luhung tur mulya! Hai iman, nu nyicingan Gusti nu hiji-hijina nu teu katingali! Kumaha jero hina anu geus anjeun ragrag di antara jalma-jalma basajan, sabab maranéhna henteu ngan saukur ngaitkeun anjeun ka hal-hal anu katingali jeung karasa, tapi ogé ka kateu-patuhan maranéhna, malingna, mabokna, kateu-adilanana, jeung kahirupan maranéhna anu hina. Janten, kumaha bisa kapercayaan anu hadé kapanggih di antara jalma-jalma sapertos kitu?

Bab 30. Kabeneran Iman Ortodoks

Kami, sanajan kitu, salaku umat Kristen Ortodoks, dipandu ku rahmat Kristus Gusti kami, nyaho naon éta iman, sarta kami nyekel pageuh lain kana iman anyar, tapi kana iman kuna jeung saleh anu diamanatkeun ku Kristus Gusti ka murid-murid-Na jeung Rasul-Na anu suci, anu diwartakeun ku Rasul-Rasul anu suci ka sakuliah dunya, anu diajarkeun ku guru-guru agung Garéja, anu dikonfirmasi ku Konsili Ekuménis, anu dibawa ku Santo Vladimir ti Yunani ka Rusia, sarta anu disinarkeun ku lampu-lampu agung Garéja jeung cahaya dunya, para Bapa suci Rusia jeung para mujijat.

Kami percaya ka hiji Allah anu teu katingali, anu dimulyakeun dina Trinitas Suci: Rama, Putra, jeung Roh Suci.

Dina Tritunggal Nu Suci urang henteu misahkeun hakekat Ilahi ogé henteu ngahijikeun Pribadi-Pribadi; tapi urang tetep teguh, babarengan jeung Santo Andreas ti Kreta, anu nyanyi kieu: 'Abdi ngaku hiji Allah Tritunggal, teu bisa dibagi dina hakekat, teu ngahiji dina Pribadi-Pribadi, anu babarengan ngawasa jeung babarengan linggih dina singgasana'[82] . Sareng sakumaha urang yakin dina hate urang, kitu ogé urang ngaku ku biwir urang, ngamulyakeun Trinitas nu Suci, nu teu tiasa dibagi unggal dinten, sareng nyarios:

Mulyakeun *ka Trinitas* nu Suci, *Sarupa Hakikat,* Nu Méré Kahirupan, jeung *Nu Henteu Bisa Dipisahkeun,* salawasna, ayeuna jeung salamina, nepi ka jaman ka jaman.

---

[82] Kanon téh hébat; dina Kemis minggu ka-5 Puasa Agung, Ode 4, Kamulyaan.

Urang saéstuna yakin jeung ngaku Inkarnasi Putra Allah, yén Anjeunna, ku Hipostasi Ilahina sorangan, ngawujud dina kandungan Perawan Nu Paling Suci, tanpa misah ti Rama. Urang henteu ngabagi Putra jadi dua putra, tapi urang nyatakeun yén Anjeunna téh hiji anu sarua, boh di kandungan Perawan boh sareng Rama di sawarga: sabab Keberhalaan henteu diwatesan ku tempat.

Urang saéstuna ngaku yén Perawan Nu Paling Suci téh Indung Gusti, lain saukur Indung Kristus, tapi manéhna anu dina hakekatna ngalahirkeun Firman Gusti anu inkarnasi di jero dirina, dina dua wujud jeung sipat anu béda—ilahiah jeung kamanusaan—anu teu campur, tapi teu bisa dipisahkeun dina hiji pribadi Kristus.

Kami henteu misahkeun Kristus tina Putra Allah, ogé henteu nempatkeun-Na dina tahta misah gigireun Trinitas Suci, saperti nu dipigawé ku Abbaqum jeung murid-muridna; ogé henteu ngajadikeun Trinitas jadi opat, tapi kami yakin jeung ngaku yén Putra Allah jeung Kristus téh hiji jeung sarua, anu disebut boh Putra Allah boh Putra Manusa. Putra Allah ku hakekat keu-Tuhanan, Putra Manusa ku hakekat kamanusaan; tapi sanes dua Putra, tapi hiji Putra, sakumaha Garéja sacara dogmatis nyanyikeun dina Octoechos, Nada 6, dina ibadah Vespers, nyarios: 'henteu kabagi jadi dua pribadi, tapi diaku salaku dua hakekat tanpa kacampur'.

Iman urang, ku kituna, sanés anyar, tapi kuna: urang nahan iman suci éta tanpa gagal, henteu nampi inovasi atawa bidah naon waé. Urang ngaku éta, urang narima éta, sarta ku éta urang miharep disalametkeun tanpa ragu, ngaliwatan rahmat jeung pitulung Gusti.

Salajengna, urang ngalaksanakeun sakumna sakramén suci, sakumna upacara jeung *ritual,* sarta sakumna adat garéja saluyu jeung tradisi jeung paugeran Bapa-bapa Suci, kalayan ajeg jeung teu goyah, sakumaha nu dibawa ku Santo Vladimir nu Yunani ka Rusia, sarta nepi ka ayeuna urang teras ngalaksanakeunana ku rahmat Kristus.

Tapi ayeuna waktuna pikeun ngaléngkah ka Panalungtikan salajengna.

Bagian II. Ngeunaan Doktrin Skisma

Saenggeus mariksa buah munggaran tina kebon Bryn skismatik, sarta geus nalungtik sacara tuntas iman maranéhna anu sesat, ayeuna urang nyanghareupan buah séjén ti maranéhna—siga apel Sodom séjén—anu kudu diuji: *doktrin* maranéhna, anu maranéhna, salaku musuh Garéja Kristus, nyebarkeun ti sarang-sarang satanik Bryn, tanemkeun sacara rusiah di antara umat ortodoks di kota jeung désa, kawas gulma di tengah gandum.

Urang Bryn ngaku yén doktrin maranéhna mangpaat pikeun jiwa.

Ku kituna, hayu panalungtikan ieu diadegkeun dina prinsip di handap ieu:

Ajaran anu mangpaat pikeun jiwa nyaéta ajaran anu teu aya kabohongan, teu aya bidah, atawa hujat ka hal-hal suci.

Tapi lamun dina hiji ajaran kapanggih kabohongan, bidah, jeung hujat ka hal-hal suci, mangka ajaran éta henteu mangpaat pikeun jiwa, tapi ngarugikeunana.

Hayu urang bener-bener nalungtik *tilu hal ieu* ngeunaan ajaran skismatis Bryn*:*

1) *Naha ajaran maranéhna bébas tina kabohongan?*
2) *Naha ajaran maranéhna bébas tina bidah?*
3) *Naha ajaran maranéhna* ngandung *hujat ka hal-hal suci?*

Artikel Kahiji

Bab 1. Ajaran kedah asalna ti guru anu teu bohong

Hiji ajaran téh leres lamun éta asalna tina sungut guru anu lain palsu, tapi leres.

Najan kitu, guru sajati téh lain anu nyokot jabatan guru ku kahayang sorangan, tapi anu diangkat ku Garéja Allah ngaliwatan rahmat Roh Suci, sarta diutus pikeun nginjil, sapertos dina jaman Rasul, guru-guru dikirim ku Garéja ngaliwatan Roh Suci, sakumaha kacirian dina Kitab Kisah Para Rasul, pasal 15, anu nyerat kieu: *'Ka maranéhna anu ngawula ka Gusti jeung keur puasa,' saur Roh Suci, 'pisahkeun keur kuring Barnabas jeung Saulus pikeun pagawean anu geus kuring panggil maranéhna.' Teras, sanggeus aranjeunna puasa jeung doa,*

sarta nempatkeun leungeunna kana maranehna, maranehna ngutus aranjeunna. Aranjeunna, anu diutus ku Roh Suci, turun ka Seleukia[83] . Sareng deui dina pasal 15 ditulis: *'Urang* (Gereja Yerusalem) *geus mutuskeun, sanggeus ngahiji dina hiji niat, pikeun ngirim lalaki-lalaki pilihan ka anjeun* (ka Gereja Antiochia) babarengan jeung *Barnabas nu dipikacinta jeung Paulus, lalaki-lalaki anu geus ngorbankeun nyawa maranéhna pikeun ngaran Gusti urang Yesus Kristus: sabab kami parantos ngirim Yudas sareng Silas, anu ogé nyarioskeun pesen anu sami. Sabab parantos diputuskeun ku Roh Suci sareng ku kami*[84] , sareng sésana sakumaha anu ditulis di dinya.

Numutkeun kana para Rasul suci, kalungguhan pangajaran dipegang ku uskup, imam, jeung batur séjén anu kaasup kana urutan anu disucikeun dina Garéja. Aranjeunna nyepeng kalungguhan ieu ku kahayang Roh Suci, sabab aranjeunna diangkat ngaliwatan pamilihan jeung konsékrasi anu luyu.

Para guru sapertos kitu téh sajati, lain palsu, sarta ajaran maranéhna ogé sajati, lain palsu, sabab éta diucapkeun ku Roh Suci.

Hayu urang pertimbangkeun ieu: ku saha guru-guru skismatis ti Brynsk dikirim? Ku Roh Suci? Atawa ku Garéja Kristus? Teu aya pisan. Aranjeunna teu boga Garéja; aranjeunna geus nampik cap kurnia Roh Suci nu dipasihkeun dina baptisan ngaliwatan krisma, nyebutna cap Antikristus, sarta aranjeunna ogé teu boga sakramén séjén nu dilakukeun ku Roh Suci. Kusabab maranéhna henteu boga sakramén, maranéhna ogé henteu boga Roh Suci, anu nurun kana sakramén; sarta kusabab maranéhna henteu boga Roh Suci, maranéhna henteu diangkat ogé henteu disurung ku Anjeunna pikeun nginjil jeung ngajar. Henteu disurung ku Roh Suci atawa ku Garéja Suci, maranéhna sanés guru sajati, tapi guru palsu, anu geus ngarebut jabatan ngajar pikeun dirina sorangan. Sabab ajaran maranéhna lain leres, tapi *palsu.* Ngeunaan guru-guru sapertos kitu Gusti nyarios dina nubuat Yeremia: *'Kuring henteu ngutus nabi-nabi ieu, tapi maranéhna lumpat; Kuring henteu nyarita ka maranéhna, tapi maranéhna ngaramal'*[85] . Tapi Rasul ogé nyarios: *'Kumaha maranéhna tiasa nginjil lamun henteu diutus*?'[86] . Lamun kitu, guru-guru palsu henteu diutus ku Gusti, ku saha maranéhna diutus? Saéstuna, ku euweuh batur iwal ti Setan sorangan, anu jadi bapa bohong jeung sumber sagala kateuadilan; sareng sanés Roh Suci nu nyarita ngaliwatan biwir maranéhna, tapi roh kabohongan, roh nu sarua nu geus nyarita baheula ngaliwatan biwir nabi-nabi palsu dina jaman nabi suci Mikah, pikeun nipu Ahab, raja Israil; saha waé nu miharep sapertos anu kacatet dina Kitab 1 Raja-raja, pasal 22, sareng dina Kitab 2 Tawarikh, pasal 18.

Bab 2. Pangajaran kedah asalna ti guru anu ahli

Salajengna:

Ajaran anu sajati nyaéta anu asalna tina sungut para guru anu ahli dina Kitab Suci jeung pinuh ku hikmah pangajaran, anu ngartos kakuatan Kitab Suci jeung sanggup napsirkeunana kalayan leres. Sabab saurang guru henteu ngan saukur kudu dikuduskeun jeung diangkat ku Garéja ngaliwatan Roh Suci kana jabatan ngajar, tapi ogé kudu pinter pisan, miboga akal anu séhat, saluyu jeung kecap-kecap Gusti sorangan anu diucapkeun dina ramalan: *'Sing émut kana kecap-kecap imam, sarta néangan hukum ti lambéna*' ([87]).

Ajaranna nu nyimpang, kumaha ogé, henteu asalna tina sungut nu wijaksana sapertos kitu, sabab guru-guruna henteu ngan saukur henteu diangkat ku Garéja ngaliwatan Roh Suci kana jabatan guru, tapi ogé henteu wawuh kana Kitab Suci Ilahi, boh teu boga daya pikeun ngartosna boh teu mampuh napsirkeunana kalayan leres, tapi maranéhna téh jalma basajan pisan, loba di antarana anu jadi guru, nu malah teu apal abjad. Henteu ngan maranéhna, tapi komo awéwé ogé ngajar di antara maranéhna, padahal maranéhna kuduna cicing nurut kana paréntah apostolik: *'Maranéhna awéwé kudu cicing di jemaat-jemaat, sabab maranéhna teu diidinan* nyarita' (, 'ngajar'), *tapi kudu tunduk*[88] ; sarta deui: *'Maranéhna awéwé kudu diajar kalayan cicing jeung sagala katuangan; tapi abdi teu ngidinan awéwé ngajar'*[89] . Tapi dina iman sesat Bryn, maranéhna teu ngahargaan paréntah apostolik éta, sarta awéwé ngarebut jabatan guru. Sabab ajaran maranéhna lain leres, tapi *bohong.*

---

[83] Kisah Para Rasul 13:2 sarta salajengna.
[84] Kisah Para Rasul 15:25 saterusna.
[85] Yer. 23:21.
[86] Roma 10:15.
[87] Mal. 2:7.
[88] 1 Korinta 14:31.

Sabab mustahil pikeun jalma biasa nu teu boga élmu henteu ngan saukur ngajar batur kalayan leres ngeunaan dogma iman, tapi ogé pikeun ngalaksanakeun jalan anu leres sorangan, ngandelkeun pamahaman basajan tur polosna sorangan bari ngahina guru-guru sajati. Ku kituna, ajaran sesat, pasualan jeung perpecahan timbul, sabab jalma nu teu nyaho wani nalungtik jeung ngajar perkara iman. Sakumaha nu leres disebatkeun ku Santo Anastasius ti Nikosia jeung Santo Yohanes Krisostomus: teu nyaho Kitab Suci téh hiji kajahatan gedé, sarta sarua jeung jadi sasatoan nu teu boga akal; sabab loba pisan kajahatan anu timbul tina teu apal kana Kitab Suci. *Ti dinya* mucunghul *kajahatan* gedé *tina bidah;* ti dinya ogé timbul gaya hirup anu lalawora, pagawean anu teu aya buahna, kabuta rohani, jeung tipu daya setan. Kawas jalma nu buta sacara fisik teu bisa leumpang dina jalan anu leres, kitu deui jalma nu teu wawuh kana Kitab Suci Ilahi, atawa teu ningali kana sinar-sinar éta, maranéhna kajiret dina kasalahan[90] .

Ngeunaan rahayat Brynya, sanajan maranéhna henteu wawuh kana Kitab Suci Ilahi, maranéhna tetep nganggap dirina wijaksana jeung yakin keur leumpang dina jalan iman anu sajati, sarta wani ngajar batur. Sareng maranéhna di antara maranéhna anu bisa maca jeung nulis, anu cahaya hampang pamahaman geus sumebar dina pikiran maranéhna, ngajadikeun diri maranéhna ahli teologi agung sarta, dina kabanggaanana, ngagedean diri minangka guru iman anu teu aya tandinganana. Tapi maranéhna nu sabenerna ahli teologi jeung guru sajati—nu geus ngahaturkeun hirupna pikeun diajar ti yuswa ngora, ka saha misteri Kitab Suci diwaharkeun, sarta ka saha cahaya sampurna akal geus nyorot—maranéhna disebutkeun ahli bidah, nu sesat, jeung nu teu apal jalan anu leres. Nu buta nyarios ka nu ningali: 'Anjeun teu ningali'; sarta nu sesat nyarios ka nu leumpang dina jalan anu leres: 'Anjeun keur leumpang ka arah anu salah'; sarta nu bodo ngaganggu nu wijaksana: 'Anjeun teu nyaho nanaon'. Tapi pikirkeun, punten, saha anu ningali cahaya leuwih seueur: jalma anu ningali ti kamar poék ka buruan ngaliwatan liang leutik, atawa jalma anu muka jandéla tur nenjo cahaya? Saha nu leuwih hadé nyalurkeun cahaya iman suci jeung jalan anu leres tina takwa sajati: nu ngan saukur apal maca buku tapi saeutik ngartos eusina, atawa nu henteu ngan saukur maca tapi ogé ngartos pinuh kana eusina sarta ngahontal jero Kitab Suci? Naha guru nu teu boga élmu jeung ngagelar dirina sorangan leuwih hadé minangka pangajar tibatan jalma nu boga élmu, nu henteu nyebut dirina guru ku kahayang sorangan, tapi diangkat ku rahmat Roh Suci?

Kuring ngadéngé aya nu nyarios: 'Kristus Gusti ngumpulkeun sakelompok Rasul nu teu nyaho tulisan, jalma basajan jeung teu atikan; Anjeunna henteu nyauran maranéhna ka diri-Na tina buku, tapi ti jaring nelayan, sarta ngaliwatan maranéhna Anjeunna masihan pencerahan jeung ngajar sakuliah dunya.' Ka ieu abdi ngajawab kieu: Anjeunna ngumpulkeun nu teu bisa maca, tapi ngutus nu boga élmu; Anjeunna nyauran nu basajan jeung nu teu nyaho ka dirina sorangan, tapi ngutus ahli-ahli teologi nu wijaksana ka ujung dunya, sanggeus muka pikiran maranéhna pikeun ngartos Kitab Suci[91] Anjeunna ngumpulkeun maranéhna siga guru ngumpulkeun murid-muridna, sarta salila leuwih ti tilu taun nungtun maranéhna babarengan jeung Anjeunna, ngajar jeung méré pitunjuk ka maranéhna, sarta henteu ngutus maranéhna pikeun nginjil nepi ka nepi ka Kuring parantos ngajarkeun maranéhna sacara tuntas sarta ngamampuhkeun maranéhna pikeun ngartos Kitab Suci; sarta nalika Anjeunna parantos ngahuripkeun pikiran maranéhna pikeun ngartos Kitab Suci, sarta ngeusian maranéhna ku Roh Suci, sarta ngajar maranéhna nyarita dina basa-basa asing: harita Kuring ngutus maranéhna ka dunya pikeun nginjilkeun Firman Allah.

Tapi anjeun, hai rahayat Bryn, guru-guru anu teu boga atikan, para bijaksana anu teu bisa maca jeung nulis, caritakeun ka kami: iraha anjeun leumpang jeung Kristus? Iraha anjeun nampi Roh Suci dina basa seuneu? Iraha anjeun diajar nyarita dina basa asing, siga nu dipigawé ku Para Rasul? Naha pikiran anjeun geus kabuka pikeun ngartos Kitab Suci, siga nu kajadian ka Para Rasul? Ku kituna, isinlah, hai para guru di Bryn, anjeun jalma-jalma basajan boh lalaki boh awéwé anu nyalahgunakeun jabatan guru, sabab sabenerna anjeun kudu jadi murid, lain guru, sarta kudu diajar ti guru-guru ortodoks di Garéja, tinimbang ngajar batur sorangan jeung nyieun kapercayaan anyar nu rupa-rupa pikeun diri anjeun.

---

[89] 1 Tim. 2:11.

[90] St. Anastasius, Patarosan 78 ngeunaan Kitab Suci; ieu ogé kapanggih dina prakata St. Chrysostom pikeun surat-surat Paulus.

[91] Lukas 24:45.

Bab 3. Pangajaran guru kedah leres, sareng kalakuanana teu aya kasalahan

Salajengna:

Pangajaran anu sajati kudu asalna ti guru anu henteu ngan saukur wawuh kana Kitab Suci, tapi ogé boga kalakuan anu suci, sakumaha nu ditulis ku Rasul Paulus ka Timotius: *'Janten conto dina sagala hal— —dina ucapan, dina kalakuan, dina kanyaah, dina iman, dina kasucian'*[92] . Hayu urang merhatikeun dua kecap munggaran ti Rasul: *'Janten conto*' (ceuk anjeunna) *'dina ucapan jeung kalakuan',* tina éta écés pisan naon kawajiban guru, sabab guru kudu heula wijaksana dina ucapan jeung taya kasalahan sarta suci dina kalakuan; sabab 'ngajar, tapi henteu ngalaksanakeun naon anu diajarkeun, sabab anjeun siga gong nu ngagero atawa simbal nu ngageredag'.

Ngeunaan kalakuan guru-guru skismatik, ukur Gusti nu nyaho; urang moal nalungtikna; tapi di dieu urang bakal ngingetkeun akal jeung lampah salah sahiji guru maranéhna, anu nyebut dirina rasul, sakumaha nu geus dicatet ku batur.

Di kota karajaan Moskow, di Rumah Pencétan Karajaan, di perpustakaan, aya buku leutik nu ditulis nu judulna 'Pangrékapan Pamundut Solovetsky', nu disusun di Siberia ku saurang Yuri nu ti Serbia, dina pangawasan Uskup Siberia, Anu Mulia Cornelius. Dina buku éta, dina Bab 5, Yuri nyerat ngeunaan guru jeung rasul skismatik, imam Lazarus, kieu:

Kota ieu (Tobolsk) apal ka Lazar, sabab aya mangsa jalan-jalan di dieu kacida sempitna pikeun manéhna, nepi ka jalma-jalma kudu nungtun manéhna ku leungeun (lamun manéhna keur mabok) sabab manéhna teu bisa balik ka imahna sorangan. Sareng hiji waktos, nalika Lazarus linggih sareng tamu di imah abdi, anjeunna ngamimitian nyaritakeun dongéng-dongéng sareng teka-teki para sepuh—sapertos kumaha aya hiji nini anu sanajan miharep ngora deui, manéhna ngarangkak mundur di jalan, sareng sajabana. Para tamu katingalina murung sareng isin ngadangu omongan sapertos kitu ti saurang pastur; sareng anjeunna, nyadar kana éta, ngomong ka abdi: 'Yuri! Kumaha bisa urang sok ngamimitian ku urusan rohani, tapi ngalaksanakeunana ku cara dunyawi?' Teras abdi, sanggeus para tamu angkat, ngingetkeun anjeunna: 'Bapa Lazarus! Pikirkeun kaayaan Garéja Kristus ayeuna geus nepi ka kumaha, jeung sabaraha parah kaayaanana?' Lamun memang kawajiban urang pikeun ngaréformasi éta, ceuk abdi, urang sorangan geus kacida korupna, malah urang nyaritakeun carita-carita anu memalukan, jeung jalan-jalan jadi sempit teuing keur urang basa keur mabok: ieu mah lain ciri para Rasul, ogé lain ciri guru-guru anu dikirim ku Gusti pikeun ngaréformasi Garéja; sareng di antara hal-hal séjén (ceuk Yuri), abdi ngutip ka anjeunna paribasa ieu ti Augustine, guru Kulon: 'Di luar Garéja jeung dina skisma, hiji jalma tiasa mibanda sagala kasucian, tapi anjeunna teu tiasa mibanda kasalametan nyalira.' Tapi Lazarus ngajawab kalayan argumén sabalikna: 'Naon mangpaatna pikeun Nikon jeung para pangikutna anu sapikiran, lamun maranéhna mibanda jabatan uskup jeung sakabéh upacara suci, tapi teu bisa ngahontal kasalametan?' Kuring ngajawab ka anjeunna: 'Kamusulmian Nikon henteu kungsi ninggalkeun Garéja; tapi anjeun, Bapa, sanggeus misah ti Garéja, nyababkeun perpecahan, sarta omongan Augustine lumaku ka anjeun. Kitu ngeunaan Lazarus. Tapi di dieu, Bapa-bapa Solovetsky (ceuk Yuri), ulah ngahukum kami, siga kuring nu ngungkab dosa jalma nu tulus lantaran niat jahat. Kanggo abdi sorangan, salaku jalma nu loba dosa, henteu ngungkabkeun dosa-dosa rusiah jalma nu tulus, ogé henteu nyarita kalayan niat jahat ka dulur; tapi kusabab Lazarus, sanggeus ngajadikeun dirina rasul, geus ngahujat Garéja Apostolik, sarta geus nyababkeun paséa jeung karusuhan ngeunaan iman di antara anjeun sadayana jeung di sakumna rahayat: ku sabab éta abdi ngingetkeun ka nu satia—henteu tina niat jahat, tapi tina kanyaah dulur—ngingetkeun ka apostel anu mulya éta, anu kota ieu jadi saksina; sareng abdi henteu ambek ka anjeunna kusabab ieu, ogé henteu ngadakwa anjeunna tanpa alesan atanapi sia-sia. Kusabab pantes jeung perlu sangkan sadayana nyaho kana lampah jeung kahirupan guru mulya éta, ka saha sadayana hayang masrahkeun jiwana, sarta dumasar kana ajaranna maranéhna ngawangun kasalametanana, sarta ku doktrinana maranéhna ngahukam sakabéh Garéja Apostolik." Nepi ka dieu tina buku Yuri nu ti Serbia. Ti katerangan ieu, sanajan kitu, pamikiran guru skismatik jeung 'rasul' Lazarus geus jadi jelas ka urang—jalma anu ahli dina dongéng-dongéng memalukan (lain dina Kitab Suci)—jeung kalakuanana anu cabul geus kabuka. Pantes upami 'rasul' sapertos kitu henteu kaasup kana barisan rasul, ogé henteu kedah nuturkeun ajaranna, kajaba manéhna kaasup kana golongan

[92] 1 Tim. 4:12.

pseudo-rasul jeung miboga tempat di antara guru-guru palsu. Urang ogé henteu nganggap yén guru-guru skismatik séjén leuwih hadé tibatan Lazarus; bagian katilu tina risalah ieu bakal ngabuktikeun éta.

Kusabab jalma-jalma sapertos kitu teu pantes janten guru.

Bab 4. Ajaran anu leres diwartakeun sacara terbuka, henteu sacara rusiah

Deui:

Ajaran anu sajati jeung murni diwartakeun sacara terbuka di mana-mana di hareupeun sadayana, teu sieun ka saha waé, sakumaha ajaran apostolik diwartakeun *kalayan wani pinuh jeung tanpa halangan*[93] ; sedengkeun ajaran anu diwartakeun sacara rusiah, disumputkeun di tempat-tempat sepi, sanés leres, tapi pinuh ku bau amis bohong.

Ngeunaan ajaran skismatik, éta henteu diwartakeun sacara terbuka di mana waé, tapi diajarkeun sacara rusiah, disumputkeun di ruang handapeun taneuh, malah teu wani nembongkeun ka beungeut urang; sarta kawas kalélawé (beurit bersayap) nu kabur tina cahaya poé ka celah-celah, kitu ogé maranéhna ngajar—atanapi leuwih tepatna ngabohong—ka jalma-jalma polos di tempat rusiah, nyumput ti urang.

Sabab ajaran maranéhna lain leres, tapi bohong.

Bab 5. Bohongan Skismatik Ngeunaan Antikristus

Salajengna:

Ajaran anu sajati henteu meunang aya kabohongan nanaon; tapi lamun kabohongan kapanggih dina hiji ajaran, ajaran éta teu bisa disebut sajati, tapi bohong.

Doktrin Bryn, kumaha ogé, pinuh ku bohong jeung kabohongan, sakumaha écés katingali tina hal di handap ieu.

Ngeunaan Antikristus.

Aranjeunna mikir jeung ngajar yén datangna Antikristus sanés kajadian fisik, tapi ngan saukur kakawasaan mental di dunya, sarta yén sosok Antikristus, kitu cenah, sabenerna teu aya: sarta maranéhna nyebut yén Antikristus geus lila ngawasa dina roh, ti saprak lumangsungna réformasi buku di Moskow; sareng siga Moskow téh Babilonia jeung tahta karajaan Antikristus; sarta siga waktos datangna Kristus anu kadua, anu pikasieuneun, jeung Poé Pangadilan geus caket, maranéhna ngajaga peuting sadayana, sedengkeun sabagian di antarana, sanggeus hurungkeun lilin, tetep hudang nepi ka hayam jalu meong. Pangaluyuan jeung ajaran maranéhna, dina sagala hal, bohong, sabalikna tina Kitab Suci jeung para guru suci Garéja, nu ngajelaskeun Kitab Suci. Anu Mulia Uskup Stephen, Metropolitan Ryazan jeung Murom, geus sacara cekap jeung sajati ngabantah ajaran palsu maranéhna éta, dumasar kana kasaksian anu teu bisa salah tina Kitab Suci, dina hiji buku leutik—anu pinuh ku kahati-hatian jeung hikmah rohani—anu anjeunna judulkeun: *Tanda-tanda Datangna Antikristus jeung Ahir Zaman*, anu dicitak di Moskow ku paréntah Sang Pangawasa Agung dina taun 7212 ti saprak nyiptakeun dunya, jeung 1705 ti saprak lahirna Allah Sabda dina daging.

Tapi sabab buku éta ampir teu kapanggih di mana waé di Keuskupan urang, sarta ngan dipiboga ku saeutik pisan jalma: ku kituna wajib pikeun urang pikeun ngabantah ajaran skismatik jeung palsu éta sacara ringkes di dieu, dumasar kana Kitab Suci nu sarua, ngalawan para skismatik jeung guru skismatik nu aya di wewengkon kita, nu nyumput di imah-imah nu geus maranéhna karuksakan, sarta sacara rusiah nyebarkeun sekam hérésina di antara rahayat basajan.

Kami nyatakeun yén sakabéh pamikiran jeung ajaran skismatis ngeunaan Antikristus, Babilon, jeung Datangna Kristus Kadua téh sagemblengna bohong, nya éta sanggeus mariksa sakabéh kaayaan anu écés dina Kitab Suci jeung sakumaha dibuktikeun ku para juru tafsir Kitab Suci.

1) Ti diri Antikristus sorangan.
2) Ti tempat dimana Antikristus bakal datang, jeung dimana anjeunna bakal maréntah.
3) Ti jumlah taun anu bakal anjeunna pimpin.
4) Ti lampah-lampah anu bakal dilakukeun ku anjeunna.

---

[93] Kisah Para Rasul 28:31.

Tapi heula, hayu para guru anu nyieun perpecahan jeung nu teu nyaho, sarta murid-muridna anu ngadéngékeun maranéhna, dipikaharti ieu: yén ngaran *'Antikristus',* anu hartina *lawan Kristus,* sacara husus dipikaharti dina Kitab Suci (sapertos anu dijelaskeun *sacara kias* ku Yang Mulia Uskup Stephen dina risalahna*, sarta* ieu *pantes*, sarupa, jeung penting; pikeun ngajelaskeun leuwih écés: boh sacara analogi boh sacara nyata, dina hakekat perkara éta, ka jalma anu hayang jadi Antikristus.

Sacara kiasan atawa analogi, ngaran 'Antikristus' biasana disebatkeun ka loba jalma; tapi dina hakekatna, dina kanyataan jeung dina lampah, éta ngan ukur patali jeung hiji Antikristus anu bakal datang dina ahir jaman. Naha anjeun ngartos, hai para guru palsu? Henteu. Sabab ngaran Kristus kudu dicokot minangka kiasan jeung conto.

Ngaran anu paling suci jeung mulya tina Jurusalamet urang, Kristus, biasana dipaké sacara kiasan atawa analogi ka sakabéh anu diurapi ku Gusti, raja-raja Kristen, sakumaha dina Perjanjian Lama, Saul, Raja Israil, disebut 'Kristus' ku Daud, anu nyarios: 'Ulah ngangkat *leungeun abdi ka anjeunna, sabab ieu téh Kristus Gusti*' ([94]), hartina, 'ieu téh anu diurap ku Gusti'. Sabab ieu téh harti tina ngaran 'Kristus': *anu diurap*. Sareng Daud sorangan nyauran dirina Kristus nalika, sanggeus dibebaskeun tina musuh-musuh anu ngudag anjeunna, anjeunna muji syukur ka Gusti, nyarios: *'Ayeuna kuring terang yén Gusti parantos nyalametkeun Kristus-Na'*[95] . Tapi dina hal hakekatna, ayana, sareng pagawéanana, ngaran suci ieu ngan milik Kristus wungkul.

Sareng deui: gelar mulya ieu, *'Putra Allah',* dina harti kiasan, umum pikeun sakumna urang Kristen; sabab unggal nu percaya tiasa (sakumaha geus disebatkeun tadi) disebut putra Allah ku rahmat, Allah sorangan saying : *'Anjeun bakal jadi putra-putri abdi'*[96] . Ngeunaan hakekat dasarna, ieu husus pikeun Kristus Yesus, Gusti urang, nurut kana hakekat-Na sorangan.

Ku kituna, anjeun kedah ngartos ieu ngeunaan gelar Antikristus.

Sabab geus aya loba antikristus, nu ngalawan Kristus jeung kabeneran-Na, sarta ayeuna ogé loba, sakumaha nu disebatkeun ku Santo Yohanes Teologian: *'Anak-anak, ayeuna geus jam panungtungan, sarta sakumaha anjeun geus ngadéngé yén Antikristus bakal datang, kitu ogé ayeuna geus aya loba antikristus'*[97] . Sareng deui anjeunna nyarios ngeunaan hal anu sami: *'Unggal roh anu henteu ngaku yén Yesus Kristus parantos sumping dina daging*' (sapertos para penyembah berhala jeung urang Yahudi anu teu percaya henteu ngaku Anjeunna waktu éta, sarta sapertos urang Turki, urang Tatars, jeung urang Yahudi anu sami ogé henteu ngaku Anjeunna ayeuna, sarta sakumna anu aya di handapeun langit anu henteu wawuh ka Allah), *lain ti Allah: jeung ieu téh Sang Antikristus, anu geus anjeun kadéngé bakal datang, jeung ayeuna geus aya di dunya*[98] . Santo Yohanes Teologis nyatakeun, komo dina jaman hirupna, yén Sang Antikristus geus aya di dunya. Kumaha Antikristus aya di dunya dina jaman para Rasul? Ieu kedah dipikaharti (numutkeun para komentator) yén manéhna henteu hadir sacara pribadi, tapi dina para pendahulu-na, saperti Simon si Ahli Sihir, anu ngaku jadi Kristus, jeung para pendahulu Antikristus séjén anu sarupa. Kusabab sumanget anu nentang Kristus Allah, anu bakal ngalakukeun pagawean dina Antikristus sajati, geus aktip waktu éta, sarta ayeuna ogé aktip dina para pendahulu-na; ku alatan éta disebutkeun waktu éta, sarta ayeuna ogé disebutkeun, yén Antikristus geus aya di dunya sacara kiasan, lain sacara nyata.

Sabab dina jaman baheula aya antikristus—nyaéta dukun jeung tukang sihir anu ngaku-ngaku ngagunakeun ngaran Kristus—jeung para panganiaya jeung panyiksa umat Kristiani, saperti Nero, Diocletian, Maximianus, Julianus si Apostata, jeung nu séjénna saperti maranéhna: maranéhna téh ahli bidah, nu nentang kabeneran Kitab Suci, sabagian di antarana ngahujat kasucian Kristus, saperti golongan Arian; nu séjénna nampik Inkarnasi Putra Allah, saperti Nestorius; sareng aya deui anu nyusun ajaran sesat anu sabalikna tina iman anu sajati (sapertos anu dipigawé ku para Brynians ayeuna): maranéhna téh antikristus, nu ngalawan Kristus, anu biasana urang sebut minangka pangacau Antikristus. Sareng ayeuna, dina jaman urang sorangan, aya jalma-jalma anu sarupa jeung antikristus munggaran; sabab maranéhna téh ahli sihir murtad, anu masrahkeun diri ka setan jeung ngalawan Kristus babarengan jeung maranéhna; maranéhna ogé nu ngudag-ngudag Garéja Kristus, siga para

---

[94] 1 Raja-raja 24:7.
[95] Mazmur 19:7.
[96] 2 Kor. 6:18.
[97] 1 Yohanes 2:18.
[98] 1 Yohanes 4:3.

Agarian; sarta maranéhna téh jalma-jalma anu sesat kana rupa-rupa bidah, siga para bidah jeung para Brynian. Sadaya ieu téh antikristus, para panganteur pikeun anu hayang jadi Antikristus sorangan, sarta musuh Kristus. Sabab saha waé anu nentang Garéja Suci, nentang Kristus; saha waé anu ngudag-ngudag Garéja Kristus, ngudag-ngudag Kristus; saha waé anu ngahina dogma Ortodoks tina iman jeung tradisi Garéja, ngahina Kristus, sarta sarua jeung Antikristus.

Antikristus sorangan bakal mucunghul samémèh ahir jaman, henteu deui dina wujud para pendahulu-Na, tapi dina wujud diri-Na anu sajati.

Hal anu sarua ogé lumaku pikeun Babilonia, sakumaha écés kahartos dina Kitab Suci: boh dina harti kias boh dina harti harfiah. Dina harti kiasan, sagala kota nu pinuh ku kajahatan bisa disebut Babilon; tapi dina harti harfiah, ngan aya hiji kota Babilon nu disebut dina Kitab Suci, nu perenahna di Kaldea, tempat karajaan Persia ogé perenahna. Kitu nu ditulis ku Santo Andreas ti Kaisaria dina komentárna ngeunaan Wahayang, ngeunaan kecap-kecap ieu: 'Babilon nu Agung, indungna para pelacur, jeung sajabana'; sarta deui, 'Abdi ningali hiji awéwé mabok, jeung sajabana', téksna nyebutkeun: 'Kitu ngaran Babilon baheula, pelacur kabagjaan, nyaéta kota para pelacur nu kabungah dina pelacuranana, pangawéhna para tukang sihir jeung ahli sihir'; sareng Yerusalem baheula (anu dina nubuat Yeremia diibaratkeun ka Babilonia dina zinahna), *beungeut anjeun siga beungeut jalang*[99] ; sareng Roma baheula disebut Babilonia dina surat Petrus[100] . *Tapi Gusti* (sareng ieu nu jadi inti) nyauran pangawasa urang Persia, Babilon, si jalang, sareng sagala kota séjén anu bungah kana rajapati jeung tumpahan getih[101] . Nepi ka dieu Santo Andreas ti Kaisarea. Ti kecap-kecapna écés yén, ku analogi, boh Yerusalem kuna boh Roma kuna, sarta sagala kota nu pinuh ku anarki, disebut Babilon: sanajan dina harti anu luhung atawa hakiki, ngan aya hiji Babilonia—nyaéta Babilonia bangsa Kalde, anu ogé mangrupa Babilonia bangsa Persia, di mana Raja Koresus ti Persia, sanggeus Darius ti Media, ngadegkeun karajaan Persia.

Saatos ngajelaskeun nami-nami Antikristus jeung Babilon ka nu tacan apal, hayu urang teraskeun nalungtik kaayaan-kaayaan anu parantos disebatkeun tadi, ngaliwatan éta ajaran skismatik palsu ngeunaan Antikristus, Babilon, jeung Poé Pangadilan bakal kacida écésna kabuka.

Kahiji

Titik *kahiji* ngeunaan jalma Antikristus sorangan.

Golongan skismatik ngajar (siga anu geus disebutkeun tadi) yén datangna Antikristus moal kajadian sacara nyata, tapi ngan ukur dina imajinasi (numutkeun pamikiran maranéhna) pikeun ngawasa dunya éta, sedengkeun pribadi Antikristus sorangan, kitu cenah, moal aya.

Urang, kumaha ogé, nentang kabohongan maranéhna ku guru anu teu bisa salah, Rasul Suci Paulus, jeung guru-guru suci séjénna di Garéja babarengan jeung anjeunna.

Rasul Suci Paulus, nalika nyerat ka umat Tesalonika, nyarios: *'Ulah aya nu nipu anjeun ku cara naon waé; sabab lamun teu aya heula apostasi, jeung manusa kalepatan téh geus nembongan—anak karuksakan, musuh jeung anu ngangkat dirina leuwih luhur tibatan sagala nu disebut déwa atawa obyék ibadah—nepi ka manéhna linggih di candi Allah, ngajukeun dirina salaku God*[102] .

Ngeunaan jalma ieu, Rasul Suci nu nyarios salaku saksi nu satia jeung juru harti surat-surat Paulus, Santo Yohanes Krisostomus nyatakeun: 'Di dieu anjeunna nyarioskeun ngeunaan Antikristus, sarta anjeun nuju ngungkabkeun misteri-misteri ageung.' Naon ari apostasi? Manéhna nyebut Antikristus sorangan 'apostasi', sabab manéhna ditakdirkeun pikeun ngancurkeun loba jalma jeung nyasabkeun maranéhna, pikeun ngagoda, *upami mungkin, komo umat* pilihan[103] ; sarta manéhna ogé nyebut manéhna 'jalma dosa'; sabab manéhna bakal ngalakukeun kajahatan anu teu kaétang jeung ngadorong batur pikeun ngalakukeun lampah jahat; sarta manéhna nyebut manéhna 'anak karuksakan', sabab manéhna ogé bakal binasa. Janten saha jalma ieu? Naha éta Setan? Teu kitu; tapi hiji lalaki nu ngalakukeun sakabéh lampahna. Nepi ka dieu, Chrysostom, juru tafsir Paulus. Kitu deui,

---

[99] Yer. 1:3.
[100] 1 Petrus 5:13.
[101] St Andrew ti Kaisarea, Homili 18, Bab 17, folio 81.
[102] 2 Tes. 2:3 jeung 4.
[103] Mat. 24:24.

Santo Ephrem, dina ceramahna ngeunaan Antikristus, nyarios: 'Setan sorangan moal lahir, tapi hiji nu pikasieuneun pisan bakal datang dina wujudna, siga maling'[104] .

Hayu urang Brynya merhatikeun ieu, sarta tingali saha nu dimaksud ku Rasul Paulus, Yohanes Krisostomus, jeung Santo Efrem nalika maranéhna nyarioskeun ngeunaan Antikristus: naha éta mahluk rohani? Atawa naha éta sanés ngeunaan hiji mahluk anu sabenerna aya, anu maranéhna henteu nyauran Sétan—anu mangrupa Antikristus anu teu katingali jeung konseptual—tapi hiji lalaki tina daging, anu katingali ku panon?

Sareng Santo Hippolytus, Martir Suci, dina homilina pikeun Minggu Meatfare[105] , sarta Santo Andreas, Uskup Agung Kaisarea di Kapadokia, dina komenterna ngeunaan Wahayang dina Bab 7, ogé nyatakeun tina silsilah mana Antikristus bakal muncul, nyaéta ti suku Dan, anu asalna ti keturunan Yahudi[106] . Santo Efrem, dina khotbahna anu geus disebut tadi, kitu ogé Santo Yohanes ti Damaskus, ogé nyatakeun ieu: yén manéhna bakal lahir lain tina nikah anu sah, tapi tina zinah, ti hiji awéwé anu diruksak ku zinah[107] . Kitu deui, martir suci Hippolytus nyaksian, nyarios: 'Musuh bakal mucunghul di bumi ti hiji pamajikan anu teu suci'[108] . Tina sakabéh kasaksian ieu écés pisan yén Antikristus sanés makhluk spiritual, tapi hiji anu nyata jeung jasmani, nu ditakdirkeun mucunghul di ahir dunya.

Di dieu, unggal umat ortodoks anu waras kudu mutuskeun sorangan saha anu leuwih hadé dipercaya: guru palsu Bryn, anu ngaku yén datangna Antikristus moal kajadian sacara nyata, tapi manéhna ngan bakal maréntah dina imajinasi? Atawa percanten ka Rasul Suci Paulus, sareng juru tarjamahna Santo Krisostomus, sareng martir suci Hippolytus, sareng Uskup Agung Andrew, sareng Anu Dipikahormat Ephrem sareng Yohanes ti Damaskus, anu dina sagala cara mastikeun ayana Antikristus, sareng anu ngajelaskeun silsilahna sareng nembongkeun cara kalahiranna?

Lisan Kristus téh lisan Paulus; lisan Paulus téh lisan Krisostomus; sarta lisan Krisostomus, babarengan jeung lisan Bapa Garéja séjén anu disebut babarengan jeung manéhna, sabenerna téh lisan Kristus. Naha aya kabohongan nu kapanggih dina lisan nu mulya jeung suci sapertos kitu?

Tapi saha nu boga biwir para guru palsu di Bryn? Saéstuna, biwirna téh biwirna Setan sorangan, nu ku Gusti Kristus disebatkeun dina Injil Suci: *'Manéhna ti mimitina geus jadi juru maéhan, sarta manéhna henteu nangtung dina kabeneran, sabab dina dirina euweuh kabeneran; basa manéhna nyarita bohong, manéhna nyarita nurutkeun sipatna sorangan, sabab manéhna téh tukang bohong jeung bapa sagala bohong*' (*[109]*).

Sabab urang Brynians bohong, ngaku yén datangna Anti-Kristus moal sacara jasmani, tapi ngan saukur sacara rohani.

Pertimbangan *kadua* nyaéta ngeunaan lokasi, *tempat* asalna Antikristus, jeung tempat anjeunna bakal maréntah.

Aranjeunna nyarios—atanapi leuwih tepatna, para Brynians skismatis ngahujat—siga-kuna Antikristus maréntah di Moskow, sarta maranéhna nyebut kota nu maréntah éta Babilon, ngahina éta kota kalayan hina.

Urang, kumaha ogé, bakal mertimbangkeun ieu: naha Antikristus—makhluk anu nyata, manusa sajati (lain roh anu teu katingali)—aya, ti manéhna Babilon bakal timbul, naha tina imajinasi atawa tina kanyataan: mun ti nu imajinér, mangka lain ngan Moskow, tapi unggal kota (siga nu geus disebut tadi) jeung unggal tempat nu dilakukeun sagala rupa kalakuan teu patuh hukum disebut sacara kiasan Babilon; sarta jiwa nu dosa disebut Babilon, sarua jeung jiwa nu bener disebut Yerusalem. Sareng Brynya, anu ngaku suci, henteu tiasa disebut tanpa dosa: sabab rahim para gadis, awéwé, jeung awéwé anu can kolot anu balik ti dinya jadi bukti yén éta sabenerna tiasa disebut Babilon. Sabab teu dipikanyaho ti Babilon mana Antikristus bakal muncul—naha ti Moskow, atanapi ti Brynya?

Tapi Sang Antikristus, anu jasmani tinimbang rohani, pasti bakal muncul ti nu jasmani, ti Babilonia anu nyata sorangan, anu aya di tanah Kalde (lain di Rusia), anu nangtung di gigir walungan Eufrat (lain di gigir walungan Moskwa), sabab ti dinya *Nimrod[110]* , nu ngawangun menara jeung panyiksa munggaran di handapeun

---

[104] Khotbah 106, folio 268 verso.
[105] Folio 126, verso.
[106] Folio 33.
[107] St Yohanes ti Damaskus, Buku 4, Bab 27.
[108] Folio 128, verso.
[109] Yohanes 8:44.

langit, ngamimitian ngalegaan kakaisaranna. Sabab sakumaha Nimrod téh panyiksa munggaran, kitu ogé panyiksa panungtung, Antikristus, kudu asalna ti dinya.

Sareng sakumaha Antikristus bakal muncul ti Babilonia Kaldea, kitu ogé disaksian ku Santo Andreas anu teu tiasa salah, Uskup Agung Kaisarea (lain jalma ti Bryn), nyaksian dina komentárna ngeunaan Wahyu, anu dina bab 9, anjeunna nyarios kieu: éta mangrupa rujukan ka Walungan Eufrat, sabab Antikristus bakal mucunghul ti tanah-tanah éta[111] ; sareng deui dina bab 17 anjeunna nyarios: Antikrist bakal sumping ti tanah-tanah di wétan Persia, dimana suku Dan, turunan tina akar urang Yahudi, babarengan sareng raja-raja sanés, bakal nyebrang Walungan Eufrat, sareng sajabana[112] .

Tingali, perhatikeun naon anu disebatkeun di dieu ngeunaan Babilonia! Éta nu nangtung di Kaldea di antara dua walungan, Tigris jeung Eufrat; di dinya, sanggeus karajaan Asyur, kakaisaran Parsa dimimitian ku Cyrus.

Tapi ogé écés tina Kitab Wahyu sorangan, anu loba nyerat ngeunaan Babilon: sarta nalika Kitab Wahyu ditulis, naha kota Moskow geus aya dina waktos éta? Sabab anu dimaksud sanés Moskow simbolis, tapi Babilonia Kaldaya anu nyata pisan—sareng ogé Babilonia (baheula) Persia—anu dijelaskeun dina Kitab Wahyu: sabab Antikrist bakal muncul ti Babilonia éta, lain ti Moskow.

Hayu urang ogé pastikeun di mana Antikrist bakal maréntah sanggeus mucunghul ti Babilonia Kaldea éta.

Santo Hippolytus jeung Santo Andrew ti Kaisarea, duanana, sarta Bapa-bapa Suci séjén nyatakeun yén manéhna bakal maréntah di Yerusalem, sabab di dinya kungsi aya Karajaan Yahudi, nu bakal dipulihkeun ku manéhna; sarta manéhna bakal ngawangun hiji candi sarupa jeung candi Solomon di tempat nu sarua persis jeung tempat candi Solomon kungsi aya, sarta manéhna bakal linggih di dinya siga déwa[113] .

Sabab urang Brynians bohong nalika maranéhna nyebut yén karajaan Antikristus bakal aya di Moskow.

Pertimbangan *katilu* ngeunaan lilana pamaréntahan Antikristus.

Para Brynyans nyarios yén Antikrist bakal maréntah di Moskow ti waktos nalika nyerat deui kitab-kitab suci dimimitian.

Hayu urang tingali iraha reformasi buku-buku liturgi dimimitian di Moskow. Éta dimimitian nalika pamaréntahan Tsar nu saleh jeung Pangeran Agung Alexei Mikhailovich, nu émutanana dipikahormat, sarta nalika masa patriarkat Kabagjaanana Nikon.

Nikon digulingkeun tina jabatan patriark dina usum panas taun 7175.

Taun ayeuna diitung 7217.

Leuwih ti opat puluh taun geus kaliwat ti pangasingan Nikon nepi ka taun ayeuna.

Sareng ngeunaan pamaréntahan Antikristus, Santo Hippolytus jeung sakabéh Bapa Suci séjénna nyarios yén éta ngan bakal lumangsung satengah taun jeung saparapat, sakumaha Gusti urang Kristus, sanggeus nembongan di bumi, nginjil ka dunya: '[114] '.

Ku kituna, para Brynians bohong nalika maranéhna nyebut yén Antikristus geus ngawasa di Moskow leuwih ti opat puluh taun.

Ti bagian *kaopat*, urang bakal nalungtik lampah-lampah anu bakal dilakukeun ku Antikristus.

Santo Hippolytus nyarioskeun ngeunaan lampah-lampah Antikristus, nyebut yén manéhna bakal ngalakukeun kaajaiban anu luar biasa: ku idin Gusti, sarta kalayan pitulung setan, manéhna bakal ngalakukeun mujijat ageung pikeun nipu umat manusa; tapi mujijat-mujijat éta moal sajati, tapi ilusi jeung nipu. Sareng Santo Hippolytus nyarioskeun ieu kieu: 'Manéhna bakal nempatkeun pagunungan di hareupeun panon jalma-jalma anu ningali manéhna; manéhna bakal leumpang di luhur sagara kalayan suku garing; manéhna bakal nurunkeun seuneu ti sawarga; manéhna bakal ngarobah poé jadi poék jeung peuting jadi caang; sabab manéhna bakal ngarobah panonpoé sakahayangna, kitu deui bulan; sarta sakabéh unsur, bumi jeung sagara, ku kakuatan ilusina, manéhna bakal némbongkeun yén éta nurut di payuneun jalma-jalma anu nyaksianana[115] '. Sareng deui: 'Manéhna

---

[110] Kejadian 10:9.
[111] Folio 43.
[112] Folio 76.
[113] St Hippolytus, folio 127 jeung 129 di sisi sabalikna, jeung St Andrew, folio 49 jeung 101.
[114] Kaca 130 jeung 131.
[115] Kaca 130 (verso).

bakal némbongkeun setan siga malaikat cahaya, sarta ngaluarkeun pasukan gaib, sabab maranéhna teu kaétang, sarta samémèh sagala hal manéhna bakal némbongkeun dirina diangkat ka sawarga kalayan trompét jeung sora-sora jeung sora nu teu kaétang, sarta kalayan sorak-sorai anu kuat, muji manéhna kalayan lagu-lagu nu teu bisa diungkabkeun, sarta manéhna bakal sumebar minangka cahaya nu jadi pangeran kaperangan' jeung sajabana[116] .

Ieu téh kalakuan Antikristus. Hayu urang pikirkeun: saha ayeuna nu ngalakukeun kalakuan saperti kitu di Moskow atawa di mana waé? Saha nu ngagerakkeun gunung? Saha nu nurunkeun seuneu ti sawarga? Saha nu ngarobah beurang jadi peuting, jeung peuting jadi beurang? Saha nu naék ka sawarga kalayan kamulyaan di hareupeun sadayana nu ningali? Teu aya.

Para skismatikus Brynya bohong, sabab maranéhna ngaku yén Antikristus geus ngawasa di Moskow.

Ku kituna kabohongan maranéhna kabuka, nu ngaku yén waktos sumpingna Kristus anu kadua, anu pikasieuneun, jeung Poé Pangadilan geus sumping. Sabab sakabéh Kitab Suci, boh nu Kolot boh nu Anyar, ngajar, sarta sakabéh ahli tafsir jeung guru negeskeun, yén Poé Pangadilan moal datang samémèh sumpingna jeung pamaréntahan Antikristus, tapi bakal lumangsung sanggeus pamaréntahanana jeung ahirna anu ngancurkeun. Kumaha maranéhna bisa teu isin bohong, siga-siga waktos jeung poé kadatangan Kristus geus caket, padahal Antikristus can datang jeung tilu satengah taun pamaréntahanana can kacumponan? Leuwih ti éta, sanggeus pupusna Antikristus anu ngancurkeun, maranéhna anu masih aya bakal dipasihan waktos tinangtu ku Gusti pikeun tobat, sakumaha anu écés dina nubuat Daniel, nalika Malaikat ngawartosan Daniel lilana pamaréntahan Antikristus, nyebutkeun jumlah poé ieu: 1.290 (anu di antarana aya satengah taun), ditambah kecap: *'Bagja saha waé anu sabar nepi ka 1.*355 *poé'*[117] . Sabab lamun diitung ti tungtung angka kahiji nepi ka angka kadua, aya 45 poé leuwih ti angka kahiji. Kanggo para juru tafsir Kitab Suci nyarios yén sanggeus ahir pamaréntahan Antikristus bakal aya periode 45 poé nepi ka Poé Pangadilan anu pikasieuneun. Ngeunaan jaman anu can kaliwat ogé anu bakal datang, kumaha urang kedah percaya kana pamanggih jeung ajaran Bryn ngeunaan Poé Pangadilan ayeuna?

Pikeun urang Kristen Ortodoks, wajib pikeun masing-masing urang ngantosan jam nu teu dipikanyaho tina paéh urang unggal poé jeung peuting, sarta siap pikeun ahir; sabab masing-masing urang boga pangadilan pikasieuneun sorangan samémèh pangadilan umum nu pikasieuneun pikeun sadayana, sarta urang teu meunang ngaduga-duga waktos pasti tina Poé Pangadilan nu paling pikasieuneun éta sorangan. Urang wajib percaya yén éta bakal datang, sarta geus deukeut sanajan can dugi; sarta ngeunaan iraha éta bakal kajadian, urang teu meunang ngulik-ngulik, tapi kudu merhatikeun kecap-kecap Gusti, nu nyarios: *'Tapi* ngeunaan *poé jeung jam éta euweuh nu nyaho, komo malaikat*-heaven[118] ogé'. Jeung lamun malahan malaikat-malaikat suci henteu nyaho poé atawa jam pangadilan anu pikasieuneun ti Gusti, kumaha carana urang Brynians bisa nyaho éta, nepi ka ngaku yén waktos pangadilan anu pikasieuneun geus sumping? Kacuali lamun maranéhna sorangan miharep poé pangadilan geus sumping, sangkan ramalan palsu maranéhna kacumponan. Tapi Santo Krisostomus, nalika nyarioskeun nubuat Amos, nyarios ka aranjeunna: 'Celaka ka maranéhna anu ngarep-ngarep poé Gusti'[119] . Sabab poé Gusti téh poék, lain caang: poék, saur anjeunna, sabab éta tacan dipikanyaho.

Dumasar kana panalungtikan sakabéh poin anu parantos disebatkeun tadi, *kabohongan* ajaran Brynsky geus écés.

Salajengna:

Doktrin anu sajati nyaéta anu napsirkeun Kitab Suci kalayan leres, nurutkeun kana kabeneran sorangan, lain nurutkeun kana kabohongan.

Para guru palsu ti Bryn, kumaha ogé, ngartikeun Kitab Suci kaliru, lain leres; ku sabab éta maranéhna disebut juru tafsir palsu.

Sabab doktrin Bryn téh lain leres, tapi bohong.

Sareng sabab para Brynian ngartikeun Kitab Suci sacara bengkok jeung bohong, ieu écés tina sawatara ayat dina Kitab Suci anu bakal urang ajukeun di dieu.

---

[116] Folio 132.
[117] Dan. 12
[118] Markus 13:32.
[119] Amos 5, Chrysostom ngeunaan 1 Tesalonika 5. Diskursus 9, folio 2276.

Bab 6. Interpretasi maranéhna nu ngalieurkeun ngeunaan kurban suci

Dina kitab nabi suci Daniel, dina bab 3, kecap-kecap ieu ditulis: 'Ayeuna teu aya pangeran, teu aya nabi, teu aya pangawasa, *teu aya korban bakaran, teu aya korban, teu aya persembahan, teu aya kemenyan, teu aya tempat pikeun dahar* di payuneun Anjeun sarta meunang rahmat'[120] .

Para heretik Bryn salah napsirkeun Kitab Suci ieu pikeun dilarapkeun ka jaman ayeuna, sarta maranéhna nyebut yén ayeuna teu aya deui korban atawa sesajen, garéja lain garéja, uskup lain uskup, imam lain imam, Liturgi lain Liturgi, sarta korban lain korban. Kitu téh tafsiran Bryn.

Hai para Brynian nu bodo, teu boga akal séhat jeung bener-bener teu nyaho kana kakuatan Kitab Suci Ilahi! Buka panon pamahaman anjeun, sarta pertimbangkeun ieu hal-hal pikeun diri anjeun sorangan:

1) Saha subjek tina kecap pagawéan éta?

2) Di mana éta diucapkeun?

3) Dina taun sabaraha éta diucapkeun?

4) Pikeun naon tujuan éta diucapkeun?

Sareng sanggeus anjeun nalungtik hal-hal ieu kalayan taliti, anjeun bakal sadar sorangan yén interpretasi anjeun téh salah.

1) Saha subjek tina kecap pagawéan?

Tilu nonoman suci nyarios: Ananias, Azarias, jeung Misael, babaturan nabi suci Daniel.

2) Di mana maranéhna nyarita?

Di Babilonia, nalika keur ditawan, sanggeus dibuang kana tungku seuneu.

3) Dina taun sabaraha maranéhna nyarita?

Dina taun-taun samémèh Kelahiran Kristus, *opat ratus taun samémèh Kelahiran Kristus* jeung leuwih.

4) Naha maranéhna nyarita?

Ieu téh kusabab Yerusalem waktu éta geus diruksak ku urang Kalde, sarta maranéhna teu boga pamingpin deui; sabab Zedekiah, Raja Yerusalem, geus dibutakeun, diiket ku ranté beusi, sarta dibawa ka Babilonia. Teu aya korban bakaran atawa korban Yahudi di antara maranéhna, sabab imam agung jeung para imam Yahudi geus dibunuh ku bedog atawa dibawa ka pangasingan. Teu aya ogé tempat pikeun nyanggakeun kurban; sabab Bait Suci Solomon geus kabakar tur ruksak. Saéstuna, tilu nonoman éta nyarios kecap-kecap ieu dina waktos éta: 'Ayeuna mah teu aya pamingpin, teu aya pangawasa, teu aya kurban kabakar, teu aya kurban, komo deui nanaon.'

Tingali ieu, hai nu salah harti! Kusabab kecap-kecap tilu nonoman suci éta henteu pantes pikeun jaman ayeuna, tapi pikeun jaman nalika maranéhna hirup; sarta opat ratus taun sanggeus maranéhna pupus, Kristus lahir, sarta janten kurban ka Allah Rama pikeun urang, sanggeus ngalaman sangsara dina salib, sarta janten pangawasa jeung pamimpin, sareng sirah Garéja-Na nu suci, nu geus ditebus ku getih-Na nu mulya, sarta Anjeunna netepkeun kurban tanpa getih: Awak-Na nu paling suci dina wangun roti, sareng Getih-Na nu paling suci dina wangun anggur, paréntah sangkan ieu dilakukeun ngaliwatan upacara suci, bari nyarios: *'Lakukeun ieu pikeun émut ka* Abdi'[121] . Sareng nu nuturkeun Anjeunna nyaéta pamingpin Garéja, Rasul-rasul nu suci; sanggeus Rasul-rasul sumping guru-guru, uskup-uskup suci, jeung imam-imam, silih ganti; sarta kalungguhan uskup jeung imam parantos diwariskeun ka urang, sarta bakal lumangsung ngaliwatan urang nepi ka ahir jaman. Kitu deui, Gusti parantos maréntahkeun sangkan kurban tanpa getih ieu lumangsung nepi ka datangna Anjeunna anu kadua kalina anu mulya, sakumaha nu disaksian ku Rasul Suci Paulus, nyarios: *'Sadulur, abdi nampi ti Gusti naon anu ogé abdi sampaikan ka anjeun,* sareng sajabana'; Anjeunna ogé nyarios: *'Sabab iraha waé anjeun tuang roti ieu jeung nginum cangkir ieu, anjeun ngumumkeun paéhna Gusti dugi ka Anjeunna sumping*' *(*[122]). Sareng Santo Yohanes ti Damaskus, dina buku kaopatna ngeunaan Iman, dina bab ka-14, nyarios: 'Gusti nyarios: "Ieu badan abdi sareng ieu getih abdi; lakukeun ieu pikeun émut ka abdi"; sareng ku paréntah-Na nu Maha Kawasa*,* ieu terus lumangsung *dugi ka Anjeunna sumping*.' Hal ieu écés disaksian ku Rasul jeung ku Damascene, yén kurban suci kudu dilaksanakeun nepi ka Datangna Kadua Kristus, nepi ka Anjeunna sumping. Ayeuna, ku rahmat Kristus, aya pamingpin jeung pituduh anu ngajar batur dina jalan kasalametan: uskup, imam, jeung anggota klerus séjénna; aya

---

[120] Ayat 38 jeung 39.

[121] 1 Kor. 11:24.

[122] [122]

ogé kurban, nu dipigawé unggal poé ngaliwatan Liturgi; sarta aya tempat-tempat nu kurban éta dipersembahkeun: garéja-garéja Allah di mana waé Ortodoksi Kristen aya.

Sabab para juru tafsir palsu bohong, salah napsirkeun kecap-kecap Tilu Nonoman Suci, sarta ngaku yén dina jaman ieu teu aya kurban, teu aya sesajen, jeung teu aya tata upacara suci.

Naha urang Brynya moal hayang nolak ajaran apostolik ieu *nepi ka waktuna sumping*, sarta émut kana kecap-kecap Santo Ephrem, yén dina jaman Antikristus kurban suci bakal eureun, sarta kecap-kecap apostolik moal kajadian; sabab Santo Efrem nyarios: 'Teras sakumna garéja Kristus bakal nangis kalayan ratapan anu ageung, sabab moal aya ibadah suci di altar, ogé moal aya kurban'[123] ? Kitu deui, Santo Hippolytus nyatakeun dina khotbahna yén garéja-garéja bakal ditinggalkeun sarta kurban bakal eureun; sabab anjeunna nyarios: 'Garéja-garéja suci bakal siga gudang buah, sarta Awak jeung Darah Kristus anu mulya moal katingali dina poé-poé éta; ibadah bakal eureun[124] .' Nepi ka dieu kecap Hippolytus.

Para Brynians nyarios: 'Naha moal aya kurban nepi ka Kristus sumping, atanapi naha éta ngan bakal eureun?'

Abdi ngawaler: kurban moal katingali, tapi bakal lumangsung sacara rusiah; moal aya ibadah di gereja, tapi di tempat-tempat nu nyumput; éta moal lumangsung di kota-kota jeung désa-désa, tapi di pagunungan, guha, jeung gurun: sabab Santo Efrem sorangan, dina khotbahna éta, nyarios yén loba jalma bakal manggihan diri maranéhna dipikaresep ku Gusti, sarta sanggup disalametkeun di pagunungan, di bukit-bukit, jeung di tempat-tempat sepi, ngaliwatan loba doa jeung cimata nu teu kaétang. Sareng Gusti nu Suci, ningali maranéhna kitu dina kasedihan nu teu aya watesna jeung iman nu suci, bakal nembongkeun welas asih ka maranéhna saperti bapa nu bogoh pisan ka anak-anakna, di mana waé maranéhna nyungsi panyalindungan[125] . Sareng deui salajengna: sabab loba para wali, saha waé anu kumpul dina waktos éta, sanggeus langsung ngadangu sumpingna nu jahat, bakal ngocorkeun walungan cimata kalayan rintihan ka Allah Nu Suci, supaya dibebaskeun tina naga, sareng maranéhna bakal kabur kalayan buru-buru ka gurun, sarta nyumput di pagunungan jeung di guha kalayan sieun, sarta nutupan awakna ku taneuh jeung lebu, ngadoa kalayan cimata beurang peuting, kalayan handap asor anu jembar; sareng pitulung bakal dipasihkeun ka aranjeunna ti Gusti, sareng Anjeunna bakal nungtun aranjeunna *ka tempat-tempat anu parantos ditangtukeun,* sareng aranjeunna bakal disalametkeun ku nyungsi ka jurang-jurang (bumi) sareng ka guha-guha[126] " Nepi ka dieu Suci Ephrem. (Kitu deui, Suci Hippolytus nyarios dina khotbahna). Di tempat-tempat éta nu ditunjuk ku imam-imam suci, di mana maranéhna nyumput, korban moal eureun dipersembahkeun nepi ka Kristus sumping[127] . Leuwih ti éta, urang kedah nempatkeun iman anu leuwih gedé kana kecap-kecap wadah anu dipilih, suci, jeung unggul, Rasul Paulus, guru bangsa-bangsa, anu diangkat ka sawarga katilu, sarta diadegkeun ku kecap-kecapna tibatan ku kecap-kecap Hippolytus jeung Ephrem. Aranjeunna téh saéstuna wali, tapi anu paling suci, nu disebut ku Kristus sorangan, nu ngumbara ka sakuliah dunya, ngalaman rupa-rupa panyakit jeung pagawean, sarta masrahkeun sirahna pikeun Kristus ku hantem bedog. Kecap-kecap wali ieu—Hippolytus jeung Ephrem—leres, tapi kecap-kecap Paulus anu paling leres, sakumaha dibuktikeun ku Kitab Suci Ilahi. Kecap-kecap ieu bakal kajadian, sabab kurban bakal eureun di garéja-garéja di sakuliah dunya; sarta kecap-kecap Paulus ogé bakal kajadian, sabab kurban moal eureun nepi ka Gusti sumping; komo deui moal eureun, sakumaha geus ku nyarios, di gurun, pagunungan, jeung guha-guha di bumi.

Bab 7. Ngeunaan Jalma-Jalma Tinangtu

Salajengna, dina Surat ka Timotius, kapanggih kecap-kecap ieu: *'Roh sacara jelas nyatakeun yén dina poé-poé panungtungan aya nu bakal ngaléngkah tina iman, ngadéngékeun roh-roh nu nipu jeung ajaran-ajaran sétan*' (*[128]*), jeung sajabana; sarta deui dina Surat ka Galatia: *'Aya nu ngaganggu anjeun jeung hayang ngabengkokkeun Injil Kristus*' (*[129]*). Tapi Brynsky, kalayan interpretasi nu bengkok, sacara bohong ngabalikeun

---

[123] Khotbah 106, folio 272 di sisi sabalikna.
[124] Kaca 133, tukang.
[125] Kaca 265, verso.
[126] Kaca 272.
[127] Kaca 133.
[128] 1 Tim. 4:1.
[129] Gal. 1:7.

kecap-kecap ieu ka urang Ortodoks, siga urang nu geus nyimpang tina iman, jeung siga urang nu nyababkeun kabingungan jeung ngaruksak Injil Kristus.

Tapi, hai Galatia nu bodo – hai Brynians! Naha anjeun teu émut ka diri sorangan, anjeun nu nyebarkeun fitnah sapertos kitu ka kami? Pariksa deui perkara ieu sorangan tur tingali saha nu jahat: naha éta kami, atawa anjeun? Mana nu leuwih agung: Garéja Katolik Ortodoks Apostolik nu aya di sakuliah jagat raya, atawa Brynia anjeun? Gereja Ortodoks Apostolik Ekumenis (abdi henteu nyarioskeun témbok jeung wangunan, tapi ngeunaan lobana umat nu satia) henteu ngan aya di nagara Rusia , tapi ogé di tanah Yunani, Arabia, Siria, Mesir, Serbia, Bulgaria, Dalmatia, jeung Moldavia, sareng pertimbangkeun sakabéh dunya: Brynya anjeun téh ngan hiji pojok nagara Rusia, sareng éta saageungna dibandingkeun sakabéh Garéja Katolik Ortodoks Apostolik kawas sakedik cai dina genggaman dibandingkeun sagara anu lega. Gereja Ortodoks Apostolik Ekumenis, kalayan para pastur jeung pangajarna, henteu disumputkeun; henteu caang sacara rusiah, tapi caang sacara kabuka, siga dina kaki lilin, di sakuliah dunya: Anjeun, kumaha ogé, kalayan pangungsian hermit anjeun, nyumput siga sasatoan di leuweung oak jeung leuweung; sarta nalika anjeun kaluar ti tempat cicing anjeun pikeun indit ka kota jeung désa, anjeun henteu nembongkeun diri, tapi siga beurit di liangna, nyumput di imah-imah anu geus anjeun kuasai.

Sabab kami, nu nempel kana Garéja Katolik Ortodoks Apostolik nu aya di sakuliah jagat raya, lain saeutik, tapi sakabéh Garéja babarengan jeung Garéja nu di luhur; tapi anjeun, nu geus nyimpang ti Garéja jeung aya di luar iman Katolik Ortodoks, sabenerna *saeutik pisan;* henteu loba; sabab sanajan sapuluh rébu atawa dua puluh rébu di antara anjeun kumpul, tapi ngalawan sakabéh Garéja anu aya di sakuliah dunya, anjeun kirang ti sapersaribèdana, tapi saéstuna teu aya hartina, henteu leuwih ti *sababaraha urang wungkul*. Kanggo kecap-kecap nu tadi disebutkeun ti Rasul téh dituliskeun pikeun anjeun, lain pikeun kami: *'Sababaraha urang bakal ngalalaworakeun iman';* sarta deui: *'Aya sababaraha urang nu nyieun kagok, nu hayang ngabengkokkeun Injil Kristus'.*

Tapi anjeun, ku salah napsirkeun Kitab Suci, sacara bohong nyusun doktrin sorangan, siga guru-guru palsu jeung nu nentang kabeneran suci.

Bab 8. Ngeunaan Injil jeung Anathéma

Deui, dina Epistélna ka urang Galatia, Rasul Suci Paulus nyerat: *'Lamun urang, atawa malaikat ti sawarga, nginjilkeun ka anjeun Injil anu béda ti nu geus urang wartakeun ka anjeun, sanggeusna accurs*ed[130] .' Sakumaha geus urang carioskeun saméméhna, ayeuna urang carioskeun deui: lamun aya nu nginjilkeun ka anjeun Injil anu béda ti nu geus anjeun tampi, sanggeusna jadi terkutuk.

Kecap apostolik ieu disalahhartikeun ku para Brynskian, nu nyababkeun parobahan sawatara paribasa lami dina buku-buku anyar basa Rusia, siga-siga ku ngarobah kecap-kecapna maranéhna geus mimiti ngadakwah iman ku cara nu béda ti nu diajarkeun jeung diwariskeun ku para Rasul.

Tapi maranéhna téh bodo, pikiranana poék, teu daék jeung teu mampuh ngabédakeun, ningali, atawa ngartos kakuatan Kitab Suci, sarua jeung jalma buta nu sok kasandung di mana-mana. *Ku kituna, pahamlah, anjeun nu bodo di antara rahayat, jeung anjeun nu baheula bodo*, *jadi wijaksana*[131] , sarta pertimbangkeun tilu hal ieu:

1) Ka saha Rasul nulis kecap-kecap ieu?

2) Iraha éta ditulis?

3) Naon anu ditulisna?

Ka saha éta ditulis? Ka urang Rusia? Henteu kitu; tapi ka urang Galatia, anu henteu wawuh ka urang Rusia atawa ka buku-buku Slavia.

Ieu ditulis iraha? Dina mangsa hirupna, salapan ratus taun atawa leuwih saméméh dibaptisna Rusia.

Naon anu ditulisna? Naha éta ngeunaan buku-buku Rusia baheula jeung anyar, atawa ngeunaan paribasa tina buku-buku baheula anu geus dirobah dina buku-buku anyar? Henteu kitu; sabab dina waktos éta henteu ngan saukur teu aya buku naon waé di Rusia, tapi iman Kristen ogé can acan nyicingan di dinya; ngaran Kristus ampir teu kungsi kadéngé di wewengkon ieu ngaliwatan dakwah Apostel suci Andrius baheula, sarta sanajan kitu ngan di sababaraha tempat wungkul; sarta aksara Slavia ogé can acan kapanggih. Sareng kumaha para bidah Bryn wani

[130] Gal. 1:8.

[131] Mazmur 93:9.

mawa ka urang kecap-kecap Para Rasul éta, anu henteu ditulis pikeun urang, boh ngeunaan buku urang, boh ngeunaan omongan urang, naha éta lami atanapi anyar. Naha nu ditulis ku Rasul ngeunaan naon? Dengekeun:

Di Antiohia timbul pasualan antara urang Yahudi jeung urang Yunani anu percaya ka Kristus ngeunaan sunat: sabagian ngajarkeun yén mustahil keur urang Kristen disalametkeun tanpa sunat, sedengkeun nu séjén nganggap sunat téh hiji beban beurat burden[132] . Ku sabab éta, Rasul suci Paulus jeung Barnabas, anu waktu éta aya di Antiokia, ngarasa perlu indit ka Yerusalem ka para Rasul jeung para sepuh, pikeun naroskeun ngeunaan sunat: sareng ogé ngalaporkeun ka maranéhna yén Allah parantos muka panto iman pikeun bangsa-bangsa séjén, hiji béja anu pisan ngabingahkeun sakumna dulur di Yerusalem. Sareng sanggeus para Rasul jeung para sepuh ngadébat babarengan di Yerusalem, maranéhna ngabolaykeun prakték sunat dina Perjanjian Lama, nganggap éta teu perlu dina rahmat anyar; tapi maranéhna ngan ukur paréntah supaya maranéhna ngajaga diri tina dahareun anu disembah ka berhala jeung tina kahadéan séksual, sarta ulah nyababkeun dulur maranéhna kasandung dina naon waé; sarta kalayan ieu maranéhna ngirim balik Paulus jeung Barnabas ka Antiochia, sarta babarengan jeung maranéhna Yudas jeung Silas. Nalika maranéhna sumping di Antiochia, sanggeus mérékeun surat majelis apostolik ka garéja di Antiochia ngeunaan dibatalkeunna sunat, maranéhna misah pikeun nginjil ka bangsa-bangsa séjén. Pikeun Santo Paulus, guru anu paling utama pikeun bangsa-bangsa séjén, sanggeus sumping ka Galatia jeung ngawanohkeun iman Kristus ka urang Galatia, ngajar hukum Kristen ka maranéhna, lain hukum Yahudi, maréntahkeun maranéhna ulah disunat, ulah ngajaga poé Sabat, jeung ulah nuturkeun sagala ritual (upacara) Yahudi séjén tina Perjanjian Lama, tapi ngan saukur percaya ka Kristus Allah kalayan taqwa, sarta hirup dina cara anu nyugemakeun Allah. Sanggeus ngawuruk urang Galatia kitu, Santo Paulus angkat ka Roma. Sanggeus manéhna angkat, kumaha ogé, aya sababaraha dulur palsu ti antara urang Yahudi anu geus percaya ka Kristus datang ka Galatia; sareng maranéhna ngamimitian nyasabkeun jalma, ngajar yén henteu cukup pikeun kasalametan ngan saukur percaya ka Kristus, tapi ogé kudu ngajaga Hukum Musa: disunat, ngajaga Sabat, ngarayakeun bulan anyar, sareng ngalaksanakeun upacara-upacara séjén tina Perjanjian Lama. Nalika Paulus, basa aya di Roma, nyaho ngeunaan ieu, anjeunna nulis surat ti Roma ka umat Galatia, nyarios: *'Sanaos aya malaikat ti sawarga nu nginjilkeun Injil séjén ti nu geus kami wartakeun ka anjeun, sanggeusna terkutuk.'* Hal ieu ogé dijelaskeun dina bubuka Epistel ka umat Galatia, sarta écés yén Rasul henteu nyerat kecap-kecap ieu ka urang Rusia, ogé henteu ngeunaan buku-buku atawa ajaran nu ditulis ku urang Rusia; tapi ka umat Galatia ngeunaan sunat, ngalarang maranéhna ngalaksanakeun Yudaisme.

Sabab para ahli bidah Bryn bohong, maksa ka urang kecap-kecap Rasul ngaliwatan interpretasi maranéhna anu salah.

Bab 9. Ngeunaan Garéja nu Dijieun ku Leungeun Manusa

Salajengna, golongan skismatik salah napsirkeun kecap-kecap santo martir munggaran Stefanus, nu kacatet dina Bab 1 Kitab Karya Para Rasul, di mana Santo Stefanus, basa nyarita ka pasamoan urang Yahudi, nyarios: *Salomo ngawangun hiji candi pikeun-Na; tapi Nu Maha Luhur cicing di garéja-garéja anu teu dijieun ku leungeun manusa, sakumaha nu disebatkeun ku nabi* (Yesaya)*: 'Langit téh tahta abdi, jeung bumi téh tapakan suku abdi: candi naon nu bakal aranjeun bangun pikeun abdi, saur Gusti, atawa tempat naon pikeun pangaso abdi*?[133] ' Tapi Brynski nu sesat dina kabodoanana ngartikeun kecap-kecap ieu kieu: teu perlu indit ka garéja pikeun ngadoa. Nu Maha Luhur henteu cicing di garéja nu dijieun ku manusa; garéja téh lain di balok kai, tapi di iga (nya éta, lain di témbok, tapi di dada atawa haté); cukup keur hiji jalma ngadoa ka Gusti sorangan, tanpa garéja.

Salaku jawaban kana bantahan anu timbul tina pamikiran maranéhna anu bodo jeung interpretasi anu salah, perlu diajukeun panjelasan teologis ngeunaan Gusti, anu nunjukkeun yén aya tempat *material,* katingali, jeung bisa diraba; sarta aya tempat *immaterial,* teu katingali, jeung spiritual. Tempat material ngawengku dirina sorangan, saperti témbok ngawengku kota, candi ngawengku jalma, kamar ngawengku barang-barang nu ditempatkeun di jerona, jeung kebon ngawengku naon nu ditanam di jerona; sedengkeun tempat immaterial, nu teu katingali, intelektual ngawengku naon nu immaterial, teu katingali, jeung intelektual; sareng sifat anu teu wujud, pinter ogé moal bisa dikandung atawa dihartikeun ku tempat material, kajaba éta ogé pinter. Sareng kusabab Gusti,

---

[132] Kisah Para Rasul 15.
[133] Kisah Para Rasul 7:47–49. Yesaya 66:1, 2.

ku hakekat-Na, teu boga rupa, teu materiil, teu bisa digambarkeun jeung teu bisa dipikaharti, teu aya ukuranana jeung teu aya nu bisa ngajangkau-Na: Anjeunna henteu diwatesan ku tempat materiil mana waé, ogé henteu dihartikeun ku éta; ayana di mana-mana, Anjeunna ngeusian sagala rupa jeung ngajaga sagala rupa, Anjeunna sorangan, sanajan kitu, henteu diwatesan ku nanaon—boh ku langit, boh ku hal-hal di handapeun langit, boh ku candi mana waé. Sabab Anjeunna (numutkeun Saint Damascene) mangrupakeun tempat pikeun Dirina sorangan, sarta cicing di jero Dirina sorangan, dina sipat rasional-Na, dina Kasucian-Na anu teu kaharti[134] . Sareng saluyu jeung pamahaman teologis ieu, martir munggaran nu suci, Stefanus, nyarios ka urang Yahudi: 'Nu Maha Luhur henteu cicing di candi-candi nu dijieun ku leungeun manusa. Tapi Anjeunna cicing di candi-candi nu dijieun ku leungeun manusa, ayana di mana-mana sarta ngeusian sagala rupa; tapi lain salaku ayana di jero Diri-Na, tapi salaku ayana di luar hakekat ketuhanan-Na, ngan ku rahmat sajati-Na wungkul, ngasucikeun sarta ngeusian tempat nu disucikeun pikeun-Na, sarta ayana di dinya ngaliwatan rahmat welas asih-Na.' Luhureun sagalana, Gusti Allah mikaresep cicing di jero hate jeung jiwa jalma-jalma anu bogoh ka-Anjeunna jeung ngabdi ka-Anjeunna kalayan satia, nganggap maranéhna minangka garéja Anjeunna anu teu dijieun ku manusa jeung tempat cicing ayana-Na. Ku alatan éta, Rasul nyarios ka jalma-jalma sapertos kieu: *'Anjeun téh garéja hirup Allah, sakumaha ceuk Allah: "Kuring bakal cicing di jero maranéhna jeung leumpang di antara maranéh*na"'[135] . Ngeunaan garéja-garéja suci nu diwangun ku panangan manusa, nu henteu leungit ayana Gusti, Santo Damascene ngadugikeun kieu: 'Disebutkeun yén Gusti ayana di tempat nu nyata, sarta disebutkeun yén hiji tempat jadi milik Gusti lamun karya-Na nu nyata lumangsung di dinya: sabab disebutkeun yén tempat Gusti téh di mana waé karya jeung rahmat-Na kacida loba ayana; sareng Garéja ogé disebut tempat Gusti, sabab urang parantos netepkeunana janten candi pikeun ngamulyakeun-Na, di mana urang ngahaturkeun doa ka Anjeunna.' Nepi ka dieu Damascene;

Panafsiran kecap-kecap martir munggaran ieu geus cukup; tapi sabab para ahli bidah ti Bryn teu boga pamahaman spiritual, tapi mikir sacara murni sacara jasmani, sarta henteu napsirkeun nurutkeun Roh tapi nurutkeun daging, ngabayangkeun Allah siga mahluk jasmani, diwatesan jeung ditangtukeun ku tempat material; sareng ngaku yén Gusti henteu aya pisan di garéja nu dijieun ku manusa, sarta henteu pantes indit ka garéja pikeun ngadoa; Sabab Nu Maha Luhur (ceuk maranéhna) henteu cicing di garéja nu dijieun ku manusa: ku alatan éta, perlu nyangking tafsiran sapertos kieu pikeun ngalawan kabodoan maranéhna, siga éta téh hiji zat nu katingali jeung karasa, sacara jelas ngungkab kabodoan maranéhna.

Hayu urang nalungtik kecap-kecap ti Martir Kahiji sarta nalungtik hal-hal di handap ieu:

1) Gereja mana anu disebat ku Martir Kahiji nu suci?

2) Naha Nu Maha Luhur kungsi cicing di garéja-garéja buatan manusa anu disebut ku Martir Kahiji?

5) Ti mangsa iraha Nu Maha Luhur eureun cicing di garéja-garéja anu disebut ku Martir Kahiji éta?

4) Ka saha anjeunna nyarios kecap-kecap ieu?

5) Naha anjeunna nyarios éta kecap-kecap éta?

6) Iraha anjeunna nyarioskeun éta kecap-kecap éta?

Hayu urang ogé mertimbangkeun naha Gusti Allah cicing di garéja Kristen buatan manusa, nu diwangun tina batu atawa kai?

Ti ieu, kabodoan perpecahan bakal jelas katingali.

(Abdi ngagunakeun istilah 'gereja' jeung 'kuil' sacara silih ganti di dieu, sanés kusabab abdi teu nyaho bédana antara kuil jeung gereja: sabab kuil diwangun ku témbok, sedengkeun gereja kabentuk ku kumpulan para nu iman; tapi sabab boh Kitab Suci boh jalma-jalma geus biasa nyebut kuil-kuil Gusti 'gereja' alatan kumpulan para nu iman di jerona[136] ; ku alesan ieu, istilah 'kuil' jeung 'gereja' kudu dipikaharti salaku hiji jeung sarua di dieu.)

1) PANALUNGTIKAN

Gereja mana anu disebat ku martir munggaran nu suci, Stefanus, nalika anjeunna nyarios yén Nu Maha Luhur henteu cicing di candi nu dijieun ku leungeun manusa?

---

[134] Buku 1, Bab 17.

[135] 2 Korinta 6

[136] Matius 24

Anjeunna nyarioskeun ngeunaan candi-candi Yahudi, ngingetkeun Salomon, lain ngeunaan garéja Kristen; sabab dina jaman anjeunna garéja Kristen can diwangun, sarta anjeunna parantos nyatakeun yén Nu Maha Luhur henteu cicing di candi-candi Yahudi.

Anjeun tiasa nyarios: 'Urang Yahudi ngan boga hiji imah ibadah, lain loba.'

Abdi ngawaler: sanés hiji, tapi tilu, masing-masing dina waktosna.

Gereja munggaran maranéhna (sanggeus nyebrang Laut Beureum) aya di gurun, nu ku Musa, nurut kana paréntah Gusti, dijieun siga tenda tina beureum caang, beureum poék jeung lawon halus, sarta ditutupan ku kulit kambing; ieu gereja ku Sang Martir Kahiji nu Suci, dina ceramahna ka urang Yahudi, disebut 'tenda kasaksian'[137] . Tabernakel éta ngalalana babarengan jeung rahayat Israil dina lalampahanana, diusung ku para Lewi; sarta nangtung di mana maranéhna nangtung.

Kuil kadua maranéhna nyaéta nu diwangun ku Salomo, anu sababaraha taun saterusna diruksak ku Nebukadnezar, Raja Babilonia.

Gereja katilu diwangun ku Zerubbabel, saurang pangeran Yahudi ti imah Daud jeung karuhun Kristus, sanggeus pangasingan di Babilonia. Geus tujuh puluh taun kalangkung ti karuksakan Yerusalem jeung Bait Suci Solomon, nalika pangeran Zerubbabel dikirim ti Babilon babarengan jeung loba jalma ka kota ruksak Yerusalem pikeun ngawangun deui Bait Suci Gusti. Ku kituna, candi nu diwangun ku Zerubbabel, karuhun Kristus, nangtung di Yerusalem dina jaman Kristus jeung Para Rasul; tapi engké Titus, putra Vespasian, datang kalayan kakuatan Romawi sarta ngancurkeunana nepi ka taneuh. Sabab martir suci kahiji nyarios: 'Nu Maha Luhur henteu cicing di candi nu dijieun ku panangan manusa,' manéhna nujul ka tilu candi Yahudi éta: candi Musa, candi Sulaiman, jeung candi Zerubabel. Urang, kumaha ogé, nganggap ieu hartina manéhna keur nyarita ngeunaan candi-candi Yahudi, *lain candi Kristen,* sabab candi Kristen can diwangun dina jaman Martir Kahiji.

2) PANALUNGTIKAN.

Naha Nu Maha Luhur kungsi cicing di candi-candi anu disebatkeun ku Martir Kahiji?

Anjeunna saéstuna cicing di dinya, lain ku ninggalkeun sawarga, tapi ku cicing di jero éta kalawan hakekat ketuhanan-Na, nyaluyukeun diri-Na kana témbok-témbokna—Anjeunna anu kacida agungna nepi ka teu bisa dikandung sanajan ku langit—tapi ningali ka handap ka aranjeunna ti luhur, Anjeunna ayana pikeun aranjeunna ngaliwatan rahmat-Na, sarta ngajaga aranjeunna ku malaikat-malaikat suci-Na salila kahayang-Na. Dina jemaat-jemaat Perjanjian Heubeul éta, ayana Gusti ngaliwatan rahmat-Na jeung para malaikatna dipikanyaho ku tanda-tanda anu jelas.

Gusti cicing di jemaat Musa ku rahmat-Na anu ajaib, tanda-tandana nyaéta mega anu nutupan Kemah Saksi, kamulyaan Gusti anu ngeusian Kemah Saksi[138] , jeung sora Gusti anu nyarita ka Musa ti mezbah, sakumaha anu ditulis dina pasal kahiji Kitab Imamat: *'Pangéran nyauran Musa sarta nyarita ka anjeunna ti* Kemah *Suci, saurna: "Saurkeun ka barudak Israil"*[139] . Kitu deui, nalika Samuel nu ngora keur sare di Kemah Suci peuting, Pangéran nyauran anjeunna opat kali ti altar[140] .

Gusti cicing di candi Sulaeman ku rahmat-Na, tanda-Na nyaéta méga jeung kamulyaan Gusti, anu ngeusian candi éta nalika diresmikeun: jeung para imam teu bisa nangtung pikeun ngaladénan di hareupeun méga éta, sabab kamulyaan Gusti ngeusian candi éta[141] . Leuwih ti éta, dina hiji panglihatan, Gusti nyarios ka Sulaeman: *'Mata abdi jeung haté abdi bakal aya di dinya salawasna*[142] .'

Gusti cicing ku rahmat-Na anu ajaib di candi anu geus dipulihkeun ku Zerubbabel; tanda-Na nyaéta cai anu robah jadi seuneu, sakumaha anu ditulis dina Kitab Kadua Maccabees, bab 1. Sabab nalika cai anu geus dicurkeun kana kurban dinyalakeun, seuneu hurung ngabeledug ti cai éta. Leuwih ti éta, panglindungan malaikat pikeun garéja éta kacida jelasna nalika malaikat Gusti tanpa welas asih ngéléhkeun gubernur Heliodorus, anu geus nyoba ngarampog garéja éta[143] . Sareng ka Santo Zacharias, anu keur ngaladénan di garéja nurutkeun giliran dina urutan

---

[137] Kisah Para Rasul 7
[138] Kaluar 40
[139] Imamat 1:1, 2
[140] 1 Raja-raja 3
[141] 3 Raja 8
[142] 3 Raja 9:3.
[143] 2 Makkabeus 3.

imam, Malaikat Gabriel nembongan di mezbah kemenyan, ngumumkeun ngeunaan kakandungan Yohanes. Dina karya St. Yohanes Krisostomus, anjeun bakal manggihan hiji kutipan ngeunaan Indung Allah Nu Paling Suci, anu nyerat yén nalika Perawan Maria Nu Paling Suci, yuswa dua belas taun, keur ngadoa di Garéja Gusti (anu diwangun ku Zerubabel) di hareupeun mezbah, cahaya anu teu bisa diungkabkeun sumebar, sarta sora kadéngé ti Rohang Suci Nu Paling Suci: 'Anjeun bakal ngalahirkeun Putra abdi.' Tina tanda-tanda ieu jadi écés yén Gusti Nu Maha Suci ayana di garéja-garéja Perjanjian Heubeul éta—garéja Musa, Sulaiman, jeung Zerubabel—ku rahmat-Na, cicing di dinya nepi ka waktos-Na milih angkat.

3) PANALUNGTIKAN

Ti waktos iraha Nu Maha Luhur eureun cicing di garéja-garéja Perjanjian Lama éta?

Dosa manusa ngusir rahmat jeung welas asih Gusti ti dirina sorangan jeung ti tempat-tempat suci. Sabab Allah eureun ayana ku rahmat-Na di Bait Saksi dina waktos nalika, kusabab dosa-dosa putra-putra Eli, urang Filistin nyandak Tabut Allah sarta mawa ka Ashdod; teras pamajikan Pinehas, nalika keur paéh dina ngalahirkeun, ngucapkeun kecap-kecap panungtung ieu: *'Mulia-Na* Gusti *parantos angkat* ti Israil, sabab *Tabut Allah parantos dicokot*[144] ; kamulyaan Israil leungit, sabab Tabut Allah parantos dicokot!' Tapi dina waktuna, ngaliwatan doa nabi suci Samuel, kamulyaan Gusti uih deui ka tempatna sasarengan jeung Tabut.

Gusti cicing di candi Solomon ku rahmat-Na nepi ka raja-raja jeung rahayat Yerusalem balik kana nyembah berhala. Kusabab kieu Gusti parantos nyarios ka Salomon dina hiji panglihatan: *'Kuring parantos ngahususkeun imah ibadah ieu anu anjeun wangun, supaya Nami Kuring aya di dinya salawasna; sarta panon Kuring jeung hate Kuring bakal aya di dinya salawasna*.' *Jeung lamun anjeun leumpang di payuneun abdi sakumaha Daud bapa anjeun leumpang, kalayan hate nu sajati jeung jujur, abdi bakal nguatkeun tahta karajaan anjeun salawasna. Tapi lamun* anjeun *atawa barudak anjeun* ngalalaworakeun *abdi, sarta henteu ngajaga paréntah jeung ketetapan abdi, sarta ngabakti ka dewa séjén jeung nyembah ka maranéhna, abdi bakal nyabut Israil tina tanah anu parantos abdi pasihkeun ka anjeun, sarta candi ieu, anu parantos abdi sucikeun pikeun ngaran abdi, bakal abdi buang ti panon abdi*[145] . Hayu urang merhatikeun kecap-kecap Gusti: Anjeunna jangji cicing di candi Solomon salawasna, tapi kalayan sarat ieu: yén anjeun jeung barudak anjeun ulah ngalalaworakeun ka Kuring pikeun ngabdi ka dewa asing; tapi lamun anjeun ngalalaworakeun ka Kuring, mangka Kuring ogé bakal ngalalaworakeun ka anjeun, sarta Kuring bakal ngusir ti ayana Kuring candi anu geus disucikeun pikeun ngaran Kuring. Sareng kitu kajadianana: para raja di Yerusalem jeung rahayat henteu ngajaga perjangjian Gusti; sarta Gusti Allah henteu ngajaga jangjina ka maranéhna pikeun cicing salawasna di bait suci maranéhna. Sababaraha taun parantos kaliwat, sarta kalakuan jahat beuki nambahan, nepi ka kamulyaan Allah dicabut ti candi Solomon samémén invasi Nebukadnezar jeung pasukan Kalde; tingali kahirupan Nabi Suci Yehezkiel, dina poé ka-21 bulan Iul, taun[146] ; sareng ogé dina kitab nabi na: bab 8, 9 sareng 10.

Dina garéja anu diwangun deui ku Zerubabel, karuhun Kristus, Gusti ayana ngaliwatan rahmat-Na nepi ka waktos Kristus Gusti urang kersa sangsara pikeun urang. Sabab nalika urang Yahudi henteu nampi Putra Allah anu diutus ka aranjeunna, malah ngalantang Anjeunna ka salib ku leungeun jalma-jalma anu teu boga hukum[147] : mangka rahmat Allah angkat ti garéja maranéhna, tanda-na nyaéta tabir garéja anu kabagi dua ti luhur nepi ka handap. Kitu cenah Santo Theophylact ngeunaan ieu: 'Kain tiré éta sobek, nandakeun ka Allah yén rahmat Roh geus ninggalkeun Garéja.' Santo Ephrem ogé, dina ceramahna ngeunaan Kasangsaraan Gusti, nyaritakeun kieu: 'Nalika kain tiré Garéja sobek, hiji merpati ngapung kaluar tina Garéja, anu jadi tanda angkatna Roh Suci'[148] .

4) PENCARIAN.

Ka saha protomartir suci ngahaturkeun kecap-kecap ieu: 'Nu Maha Luhur henteu cicing di garéja nu dijieun ku manusa'?

Anjeunna nyarios ka urang Yahudi nu teu percaya, nu henteu narima Kristus, Putra Allah, Mesias sajati nu diutus ka aranjeunna; maranéhna henteu percaya ka Anjeunna, malah benci ka Anjeunna, sarta sanggeus ngadusta Anjeunna di payuneun Pilatus salaku lawan Kaisar jeung salaku kriminal, maranéhna masrahkeun Anjeunna ka

---

144 1 Raja-raja 4:22.
145 3 Raja 9:3 sarta salajengna
146 Kaca 342.
147 Mateus 22.
148 Éfraim, kaca 48, folio 102.

pati dina salib: tapi nalika Kristus bangkit tina kubur dina poé katilu, maranéhna nyobian nyumputkeun kabangkitan-Na; sarta sanggeus-Na naék ka sawarga, maranéhna henteu hayang émut ka-Na, sarta ngudag-ngudag saha waé anu percaya ka-Na. Martir Kahiji nyarios kecap-kecap ieu ka maranéhna, *lain ka umat Kristiani Ortodoks,* ogé henteu nyarioskeun ngeunaan garéja Kristiani, tapi ngeunaan garéja Yahudi.

5) INVESTIGASI

Naha Martir Kahiji nyarios kecap-kecap ieu ka urang Yahudi?

Ku sabab éta, disebutkeun yén urang Yahudi yakin maranéhna teu boga tempat di bumi pikeun cicing pikeun Allah ti sawarga, iwal di hiji garéja maranéhna, anu (siga nu geus kajadian saméméhna) hiji-hijina nu dipiboga: Teu aya deui di sakuliah tanah maranéhna, ogé teu aya garéja séjén di handapeun langit nu dijieun pikeun Allah langit, padahal waktu éta panyembahan berhala ngawasaan sakumna alam, iwal éta hiji di Yerusalem. (Aya hiji nu sarupa di Sikhem di Samaria, tapi éta geus kotor ku berhala; nu bakal urang bahas engké.) Sareng urang Yahudi ngabanggakeun garéja maranéhna di Yerusalem kalayan sombong, ngangkat diri maranéhna leuwih luhur tibatan sagala nu aya di handapeun langit, sakumaha kacirian dina kitab nabi Yeremia, pasal 1, dimana kabanggaan sombong maranéhna ngeunaan garéja éta diteges ku Gusti kalayan kecap-kecap ieu: 'Ulah ngandelkeun *kecap-kecap bohong,* bari nyarios: "*Bait suci Gusti, bait suci Gusti, bait suci Gusti téh*[149] .'" Sareng Gusti nyarios ka maranéhna dina bab éta yén maranéhna tiasa cicing di candi éta salami maranéhna ngalakukeun amal hadé; tapi nalika maranéhna ngalakukeun kajahatan, mangka Anjeunna bakal malikeun beungeutna boh ti candi maranéhna boh ti dirina sorangan. Nanging, maranéhna sabenerna ngaléngkah kana kajahatan, sarta maranéhna henteu kungsi eureun ngabanggakeun kalayan sombong pisan ngeunaan Bait Suci Gusti di Yerusalem; ku kituna, santa martir munggaran nyarioskeun kecap-kecap ieu ka maranéhna pikeun ngalawan kabanggaan sombongna: Nu Maha Luhur henteu cicing di garéja nu dijieun ku manusa; hartina, Gusti henteu diwatesan ku témbok garéja nu dijieun ku manusa. Anjeunna aya di mana-mana, di sawarga jeung di bumi, sarta henteu diwatesan ku hiji tempat waé, sabab Anjeunna kacida lega nepi ka teu bisa dikandung ku langit atawa ku sagala nu aya di handapeun langit. Salami anjeun ngabdi ka Gusti kalayan satia, Gusti aya sareng anjeun, cicing di antara anjeun ngaliwatan rahmat-Na di candana nu suci. Tapi sabab anjeun geus ninggalkeun Gusti jeung nampik Putra Gusti, Gusti ogé geus ninggalkeun anjeun jeung garéja agung buatan manusa anjeun, bari nyarios: 'Tingali*, imah anjeun ditinggalkeun jadi ruksak'*[150] . Kitu kakuatan kecap-kecap para martir munggaran.

6) INVESTIGASI

Dina waktos iraha martir munggaran nu suci nyarioskeun kecap-kecap ieu?

Dina waktos éta, nalika Gusti urang parantos naék ka sawarga, ninggalkeun Garéja Yahudi kosong, sanggeus nyabut rahmat-Na tina éta garéja alatan karuksakan jeung kajahatan anu maranéhna lakukeun ka Anjeunna; sarta dina waktos éta ogé Nu Maha Luhur henteu deui cicing dina rahmat-Na di jero garéja buatan manusa urang Yahudi anu aya di Yerusalem. Sareng saéstuna, dina waktos éta ogé, Santo Stefanus nyarios ka aranjeunna: 'Nu Maha Luhur henteu cicing di candi-candi buatan manusa—nya éta, sanés di candi-candi Yahudi anjeun—tapi bakal cicing di garéja-garéja Kristen.'

PERTIMBANGAN

Naha Gusti Nu Maha Suci cicing di garéja Kristen nu dijieun ku manusa, nu diwangun tina batu atawa kai?

Lamun Gusti cicing di garéja-garéja Perjanjian Heubeul ku rahmat-Na, sakumaha anu geus urang kadéngé—anu ngan saukur aya bayangan, rupa, jeung gambaran saméméhna ngeunaan Perjanjian Anyar—kumaha deui Anjeunna cicing di garéja-garéja Perjanjian Anyar sorangan, di mana Awak jeung Getih Kristus disucikeun, sakabéh Sakramén Kristen dirayakeun, sareng Roh Suci nurun kana Sakramén anu dirayakeun. Hayu urang mimitian, nya, ku garéja Kristen munggaran nu dijieun ku manusa:

Gereja Kristen munggaran nu dijieun ku manusa dimimitian di Yerusalem, di Sion nu suci, di kamar luhur éta, dimana Kristus Gusti urang, nu bade ngalaman SangSangna sacara sukarela, tuang Paskah jeung murid-muridna, sarta, ku ngahaturkeun diri-Na dina wujud roti jeung anggur, masrahkeunana ka murid-murid jeung Rasul-rasul-Na nu suci, saurna: 'Candak, tuang; ieu Awak Abdi; inum sadayana; ieu Getih Abdi.' Dina rohangan

[149] Yer. 7:4.
[150] Mateus 23:38.

luhur anu sami (numutkeun Synaxarion dina Rebo Agung), murid-murid awéwé Kristus kumpul babarengan kusabab sieun ka urang Yahudi, sarta Kristus nembongan ka maranéhna ngaliwatan panto anu ditutup sarta méré katenangan ka Tomas. Sareng deui, sanggeus Pangungkitanna Gusti, para Rasul suci, sanggeus balik ti Gunung Zaitun ka Yerusalem, *naék ka kamar luhur éta, sarta maranéhna ngahiji kalayan taat dina doa jeung pamohonan, babarengan jeung para awéwé sarta Maria, Indungna Yesus, jeung dulur-dulurna*[151] ; di kamar luhur éta Roh Suci turun ka para Rasul suci dina wangun lidah-lidah seuneu[152] . Sareng ngaliwatan hiji khotbah ti Rasul suci Petrus, tilu rébu jiwa percaya ka Kristus sarta dibaptis: *maranéhna teras satia dina pangajaran Rasul-rasul, dina kabersamaan, dina patahkeun roti* (nyaéta Daging Kristus), *sarta dina doa-doa*[153] . Naha Gusti Allah henteu cicing sacara teu katingali ku rahmat-Na di garéja Kristen munggaran nu dijieun ku manusa, di mana Misteri paling suci Kristus dirayakeun, sarta di mana Indung Allah hadir babarengan jeung para Rasul?

Saterusna, para Rasul suci nyebar ka sakuliah dunya; di mana waé maranéhna angkat, maranéhna ngahuripkeun unggal kota jeung nagara ku iman suci, maranéhna ngadegkeun garéja-garéja Gusti, ngangkat uskup-uskup, sarta maréntahkeun ka umat pikeun kumpul di garéja-garéja Gusti pikeun ngadoa. Kuring naros, nya: di garéja-garéja Gusti nu diadegkeun ku para Rasul, naha rahmat Gusti henteu hadir sacara teu katingali?

Ka Santo Krisostomus, anu geus diangkat jadi presbiter ku Patriark Flavianus ti Antiokia, mucunghul hiji merpati bodas anu caang, ngapung di luhur sirahna[154] ; Kitu deui, ka Santo Gregorius ti Akragas, anu diangkat jadi uskup di Roma, hiji merpati ngagolér dina sirahna: naha rahmat Allah henteu cicing di garéja-garéja éta?

Aya nu ditulis dina Prolog pikeun dinten *ka-27* Januari: hiji lalaki nu gering di Konstantinopel, di garéja gigireun makam Santo Yohanes Krisostomus, ditinggalkeun di dinya sanggeus kidungan panutup; sarta basa manéhna ningali ikon Kristus Jurusalamet nu aya di luhur garéja, manéhna ngaku dosa-dosana, sarta sora sumping ka manéhna ti ikon éta, nyarios: 'Dosa-dosa anjeun geus dihampura,' sarta langsung lalaki éta cageur: naha ieu sanés tanda anu jelas ayana Gusti di garéja?

Maria ti Mesir, basa di Yerusalem, nepi ka manéhna sadar tur tobat, teu bisa asup ka garéja babarengan jeung batur; tapi manéhna ditahan di panto garéja ku kakuatan anu teu katingali, sakumaha anu ditulis dina riwayat hirupna[155] : naha ieu lain tanda ayana Gusti di garéja éta?

Nalika Alexius, jalma Allah, pupus di Roma, kadéngé sora di jero garéja ti méja pangorbanan: 'Ka abdi, sumping ka abdi, sadayana nu payah jeung beurat beban, sarta abdi bakal masihan anjeun katentreman'; teras sora kadua: 'Pilarian jalma Allah di imah Euthymianus': naha éta sora sanés tanda écés ayana Allah di garéja?[156]

Deui, dina Prolog, ditulis dina tanggal 5 Maret: nalika Imam Ammonius keur ngalaksanakeun Liturgi di garéja, anjeunna ningali hiji Malaikat nangtung di sisi katuhu altar, nu keur nyatet ngaran jalma-jalma nu asup ka garéja, bari ngahapus ngaran jalma-jalma nu kaluar samémén pamundut pamitan: naha ieu sanés tanda ayana Malaikat di garéja ku rahmat Gusti?

Salajengna, dina Prolog pikeun tanggal 30 Séptémber, dicaritakeun ngeunaan saurang saudara anu geus sesat ngeunaan Misteri Ilahi Kristus anu paling suci, siga-kuna mah éta sanés Awak jeung Getih Kristus anu sajati; sarta kumaha wahyu anu pikasieuneun sumping ka anjeunna nalika Liturgi Suci: manéhna ningali tabir garéja kabuka, langit kabuka, seuneu nurun bareng loba malaikat, jeung hiji budak leutik disembelih di luhur Méja Suci, getihna ngalir kana kalice; ngeunaan ieu, Santo Efrem ogé nyerat dina homili ka-86-na. Kitu deui, dina tanggal 3 April, Prolog nyaritakeun ieu, sarta ogé ditulis dina Kahirupan Santo Arsenius Agung[157] .

Naha ieu sanés tanda anu jelas yén Gusti Allah hirup ngalangkungan misteri ilahi-Na jeung rahmat-Na dina garéja Kristen nu dijieun ku manusa, sarta yén Anjeunna ngadatanganana ngalangkungan malaikat-Na?

Sareng réa deui mujijat jeung kaajaiban anu kapanggih dina buku-buku gerejawi, anu geus kajadian sarta terus lumangsung di garéja-garéja para kudus; éta sadayana ngagero leuwih nyaring tibatan trompet yén Gusti

---

[151] Kisah Para Rasul 1:13, 14.
[152] Kisah Para Rasul 2.
[153] Kisah Para Rasul 2:41 jeung 42.
[154] 13 Nopémber, folio 322, verso. 23 Nopémber, folio 397, verso.
[155] 1 April, folio 171.
[156] 17 Maret.
[157] 8 Méi, folio 363.

ayana di candana, anu diwangun jeung dipangsuci pikeun ngahormat jeung ngamulyakeun Ngaran-Na anu paling suci.

Di dieu, kabodoan para panyimpang jelas katingali, anu siga-siga nyatakeun yén Gusti Nu Maha Luhur henteu cicing di garéja buatan manusa, sarta ajaran bohong maranéhna—anu ngalarang asup ka garéja pikeun sembahyang—kabuktian salah.

Tingali, hai para bidah nu bodo! Ti mimiti awal iman Kristen, diadegkeunana garéja-garéja Gusti geus dimimitian, dimimitian ti Konsili Konstantinopel, ti dinya hukum Kristen asalna, ti para Rasul, sarta ngalangkungan maranéhna ti para penerusna, ogé ti raja-raja jeung pangeran-pangeran agung. Kaisar Konstantinus Agung ngadegkeun hiji garéja di Roma; indungna nu suci Helena ngadegkeun hiji garéja di Yerusalem; Kaisar Yustinianus ngadegkeun Garéja Kabijaksanaan Allah di Konstantinopel; Pangeran Agung Vladimir ngadegkeun Garéja Persepuluhan di Kyiv, sarta sanggeus anjeunna putra-putrana, di kadipatan masing-masing, ngadegkeun garéja-garéja anu megah; sarta nepi ka ayeuna umat nu satia di mana-mana keur ngadegkeunana, sarta euweuh saurang ogé nu kungsi nyarios siga anjeun, yén Gusti henteu cicing di garéja-garéja Kristen nu dijieun ku manusa. Leuwih ti éta, para Wali henteu ngan ukur caang di nagara séjén, tapi ogé di Rusia urang sorangan: sarta euweuh saurang ogé nu kungsi ngajar, siga nu anjeun lakukeun, yén jalma teu meunang asup ka candi Gusti pikeun ngadoa. Naha para mujijatna Rusia sorangan henteu ngawangun garéja buatan manusa di Rusia: Santo Petrus, Metropolitan sakumna Rusia, ngawangun garéja di kota karajaan Moskow; Santo Sergius nu Mujijat ngawangun garéja di Radonezh; Santo Zosima di Pulo Solovetsky, jeung nu séjén di rupa-rupa tempat. Tapi anjeun, para nu nolak garéja-garéja Gusti, boh leuwih suci tibatan sakabéh nu ngawangun garéja-garéja Gusti—anu mustahil—atawa leuwih terkutuk tibatan sakabéh ahli bidah: sabab sanajan maranéhna nu geus murtad ti Ortodoksi ogé ngawangun garéja nu pantes pisan pikeun Gusti nurutkeun iman maranéhna, sarta kumpul di dinya pikeun doa maranéhna; tapi anjeun sacara sagemblengna nampik wangunan garéja, jeung doa-doa anu dipanjatkan di jero garéja; sabalikna, anjeun nganggap sel-sel jeung kamar-kamar bawah tanah anjeun, tempat anjeun kumpul pikeun ngadoa, leuwih mulya tibatan garéja-garéja Gusti, sarta anjeun nyarios yén Nu Maha Luhur henteu cicing di candi-candi buatan manusa. Naha Anjeunna meureun parantos nyicingan di ruang handap taneuh anjeun? Naha gubuk anjeun ogé henteu dijieun ku manusa? *Lamun* (numutkeun kecap anjeun) Gusti henteu aya di garéja, kumaha Anjeunna tiasa cicing di gubuk anjeun? Saéstuna, Anjeunna aya di mana-mana: tapi béda di garéja-Na nu suci; béda dina tempat cicingna jalma nu dosa, ogé béda di sawarga, jeung béda deui di naraka; sabab disebutkeun yén ayana Gusti karasa sanajan di naraka, sakumaha anu ditulis dina Mazmur: *'Lamun abdi turun ka naraka, Anjeun aya di* dinya'[158] , ngawasa di sawarga, sedengkeun di naraka Anjeun nyiksa setan-setan jeung nyiapkeun siksaan pikeun musuh-musuh Gusti. Ku kituna aya bédana: di hiji sisi, di Garéja-Na nu suci, Anjeunna nampi doa jeung pamohonan umat nu satia; di sisi séjén, di panjara jeung kamar handapeun taneuh anjeun, Anjeunna ngabenci palayanan anjeun nu dilakukeun sacara rusiah, nu nentang jeung misah ti Garéja-Na nu suci.

Sareng nalika anjeun nyarios yén garéja henteu aya dina kai tapi dina rusuk—nya éta, dina haté manusa—ka ieu abdi ngawaler: leres pisan yén unggal jalma ortodoks anu sajati nyugemakeun Gusti, sarta anu nyimpen-Na dina haténa, mangrupikeun candi Gusti, numutkeun kecap-kecap para Rasul: *'Naha anjeun henteu terang yén anjeun téh candi Gusti, sarta Roh Gusti cicing di* jero *anjeun*?' ([159]). Tapi caritakeun ka kami, naha anjeun terang yén Roh Gusti cicing di jero rusuk anjeun? Lamun anjeun terang yén Roh Gusti cicing di jero anjeun, naha anjeun henteu asup ka garéja suci, tapi malah ngahina éta? Naha Roh Allah henteu maréntahkeun jalma nu bener pikeun indit ka garéja? Naha Anjeunna henteu malah ngadorong jalma pikeun buru-buru ka candi Allah? Naha anjeun henteu kantos ngadangu dina Injil Suci carita ngeunaan Santo Simeon Nu Nampi Allah*, anu ku Roh asup ka garéja*[160] ? Roh Allah nu nungtun jalma nu bener asup ka garéja. Sareng naha para Rasul suci sanés candi Roh Allah ? Tapi maranéhna henteu kabur ti garéja Allah, malah nempel ka dinya, sakumaha nu ditulis ngeunaan maranéhna di ahir Injil Suci Lukas: *'Sareng maranéhna aya di garéja, muji sareng méré berkah ka Allah*'[161] . Tapi anjeun ngajauhan garéja jeung ngahina éta: sabab écés yén Roh Allah teu aya dina haté anjeun, kitu deui garéja

158 Mazmur 138:8.
159 1 Kor. 3:16.
160 Lukas 2:26.
161 Lukas 24:53.

Allah teu aya dina dada anjeun; tapi dada anjeun téh sarang maling, tempat cicingna roh najis anu ngabohongkeun anjeun jeung nungtun anjeun ka karuksakan.

Anjeun nyarios: 'Naha jalma-jalma nu cicing di gurun tanpa garéja henteu ngahontal kasalametan, sapertos Onuphrius nu agung, Paulus ti Thebes, Maria ti Mesir, jeung batur-baturna?'

Abdi ngawaler: maranéhna disalametkeun tanpa garéja, sabab di gurun tempat maranéhna cicing mah teu aya garéja, sarta maranéhna dirojong ku garéja batinna sorangan, sakumaha anjeun nyarios: lain tina kai, tapi tina awakna sorangan; Tapi pikeun jalma-jalma anu cicing di kota jeung désa, di tengah loba pisan gereja, tapi nyingkahanana, kumaha bisa maranéhna meunang kasalametan? Naha teu katulis dina kitab, sakumaha ceuk Pangemudi, dina kanon-kanon konsili lokal di Haggra, Kanon 5: 'Lamun aya nu ngajar yén imah Allah, nya éta garéja, kudu dipiceun, sarta kudu diabaikeun, atawa teu ngariung di jerona dina waktu doa pikeun nyanyi, sangkan manéhna dikutuk[162] . Sareng Aturan ka-6 nyatakeun: 'Lamun aya nu kumpul sorangan misah ti garéja katedral, sarta tanpa musyawarah jeung garéja, tapi hayang ngayakeun ibadah, sang presbiter, ku paréntah uskup, ulah boga persekutuan jeung manéhna; manéhna kudu dikutuk.' Sabab nurutkeun aturan ieu, golongan skismatis téh terkutuk, anu, sakumaha anu disatakeun dina Kitab Suci: 'Nu Maha Luhur henteu cicing di garéja nu dijieun ku manusa', nyingkahan garéja-garéja Allah, sarta ngayakeun pasamoan pribadi sacara rusiah di tempat ibadah nu teu disucikeun.

Bab 10. Ngeunaan Sél

Kuring masih ngadéngé jalma-jalma nu salah ngartikeun ngajelaskeun kecap-kecap Kristus ieu kalayan salah: *'Tapi nalika anjeun ngadoa, asup ka jero kamar anjeun, sarta sanggeus ngagembok panto, ngadoakeun ka Bapa anjeun di* rusiah'[163] ; sarta tina kecap Kristus ieu maranéhna nyokot ajaran bohong, nya éta yén jalma-jalma teu meunang indit ka garéja pikeun nyanyi babarengan, bari nyarios: Kristus maréntahkeun urang pikeun ngadoa sacara rusiah, di kamar urang sorangan; ku kituna teu pantes indit ka garéja pikeun ngadoa, di mana loba jalma kumpul pikeun nyanyi.

Ayeuna urang bakal nalungtik opat poin ieu:

1) Pikeun alesan naon Kristus nyarios kecap-kecap éta?
2) Naha ku kecap-kecap éta Anjeunna ngalarang jalma datang ka garéja pikeun ngadoa?
3) Di kamar mana anu paling pantes pikeun solat?
4) Naha mangpaat indit ka garéja pikeun ngadoa?

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Kunaon Kristus ngucapkeun kecap-kecap éta?

Salila mangsa Kristus cicing di bumi di antara manusa, aya sawatara jalma di Yerusalem anu dipikawanoh minangka munafik (atawa, sakumaha urang nyebutna, jalma nu ngarasa leuwih suci tibatan batur), anu hayang katingali suci di panon batur, maranéhna ngalipet doa-doana leuwih ti nu dipanjatkeun di garéja, sareng ngadoa sacara munafik di sakuliah kota kalayan doa anu panjang, nangtung di jalan-jalan jeung di simpang-simpang, dina kelompok dua, tilu, atawa opat urang, sangkan katingali ku jalma-jalma anu ngaliwatan ti mana waé, sarta dihormat salaku wali; tapi doa munafik maranéhna henteu dipikaresep ku Gusti, tapi ngan ku manusa. Ku sabab éta, Kristus Gusti urang ngingetkeun ka unggal pangikut-Na, nyarios: *'Lamun maraneh ngadoa, ulah siga para munafik*, *nu resep ngadoa nangtung di sinagoga jeung di pojok-pojok jalan, supaya katingali ku batur; 'Amin*, *Kuring nyarios ka anjeun*, *maranéhna bakal nampi ganjaranana[164]* ' (ku kecap 'ganjaran' Anjeunna hartosna kamashuran manusa anu sia-sia, sabab éta ganjaran para munafik): *tapi nalika anjeun ngadoa, asup ka jero kamar anjeun* jeung sajabana. Ieu écés kunaon Gusti nyarios kecap-kecap éta; Anjeunna nyarios, ngajar jalma-jalma supaya nyingkahan doa-doa munafik nu pura-pura, lain doa babarengan di garéja nu geus ditetepkeun ku kanon. Sabab para ahli bidah Bryn jeung guru palsu bohong, maranéhna ngajar jalma basajan supaya nyingkahan kidungan jeung doa babarengan di garéja, tapi nyumput di selna pikeun ngadoa.

PERTIMBANGAN KADUA

---

[162] Kaca 58.
[163] Matt. 6:6.
[164] Mateus 6:5.

Naha Gusti, ku kecap-Na éta, ngalarang jalma-jalma datang ka garéja pikeun ngadoa?

Anjeunna henteu ngalarang éta, sabab Anjeunna henteu nyebut nyanyian di garéja minangka 'doa munafik', tapi nu dipigawé di luar garéja, di jalan-jalan kota, pikeun pamer ka batur; ogé Anjeunna henteu ngalarang doa di garéja, tapi doa-doa nu di luar garéja, nu dipigawé ku para munafik di hareupeun balaréa—Anjeunna ngajar urang pikeun nyingkahan hal-hal saperti kitu; Ngeunaan datang ka garéja pikeun salat, Gusti urang sorangan parantos masihan conto pikeun sadayana, nalika ti yuswa leutik sareng rumaja Anjeunna ngamimitian angkat ka garéja di Yerusalem, sakumaha anu écés kacatet dina Injil Suci; Opat puluh poé sanggeus Anjeunna lahir, Anjeunna dibawa ku Indung-Na nu taya dosa, Perawan Maria nu Maha Suci, ka garéja di Yerusalem, sarta Sesepuh Simeon nyandak Anjeunna dina pangkuanana[165] . Saatos maranéhna balik ti Mesir, kolot-Na (Perawan Nu Paling Suci sareng Yusuf, bapa angkat-Na) biasana indit (ti Nazaret) unggal usum panas ka Yerusalem pikeun perayaan Paskah[166] ; sarta maranéhna indit ka Garéja Yerusalem pikeun salat. Sareng nalika budak Yesus yuswa dua belas taun, manéhna cicing di Yerusalem, sarta kapanggih di candi, linggih di antara para guru. Nalika manéhna tumuwuh, Injil nyaksian sabaraha sering manéhna kapanggih di candi. Dina Injil Mateus, pasal 85: *Yesus asup ka imah ibadah Allah teras ngusir sakabéh jalma nu keur meuli jeung ngajual di dinya, teras nyarios ka maranéhna, 'Aya tulisan: "Imah abdi bakal disebut imah doa," tapi anjeun geus ngajadikeunana sarang maling.' Sareng jalma lumpuh jeung buta sumping ka Anjeunna di imah* ibadah[167] . Dina Bab 85: *nalika Anjeunna asup ka imah ibadah, imam-imam kapala jeung para sepuh rahayat sumping ka Anjeunna, bari nyarios: 'Ku kawenangan naon anjeun ngalakukeun ieu sadayana*?'[168] . Dina Bab 108: *'Unggal poé abdi calik sareng anjeun di imah ibadah ngajar, tapi anjeun henteu ngakuan abdi'*[169] . Dina Lukas, bab 98: *'Anjeunna ngajar sapopoé di candi'*[170] . Dina bab 108: *'Salila beurang Anjeunna ngajar di candi, tapi peutingna Anjeunna kaluar sarta nginep di Gunung Zaitun'*[171] . Dina Yohanes, bab 26: *'Dina tengah poé paskah, Yesus naék ka candi'*[172] . Dina Bab 27: *Yesus angkat ka Gunung Zaitun; isukna, manéhna datang deui ka candi, sarta sakabéh jalma sumping ka manéhna*[173] . Dina Bab 37: *aya pésta di Yerusalem, sarta Yesus angkat ka candi*[174] . Ayeuna, lamun catetan Injil nyaksian ieu—yén Kristus Gusti urang sorangan resep sumping ka garéja—kumaha Anjeunna tiasa ngalarang batur sumping ka garéja pikeun ngadoa? Sabab guru-guru palsu bohong nalika maranéhna nyarios yén Kristus henteu maréntah urang angkat ka garéja, tapi ngan ukur ngadoa di sel nu sepi. St. Yohanes Krisostomus ogé ngabantah kabohongan maranéhna dina homili ka-19 ngeunaan Injil Mateus, dina kaca 240, nyarios: 'Asup ka kamar anjeun: sabab naha, cenah, teu pantes ngadoa di garéja?' Sareng éta pisan pantesna, tapi kalayan niat sapertos kitu (tanpa munafik); sabab Gusti néangan haté jalma-jalma anu hadir di mana waé. Kitu deui, Santo Teofilaktus, dina komentárna ngeunaan Injil, ngeunaan kecap-kecap Kristus ieu, 'Asup ka bilik anjeun', nyarios: 'Terus kumaha? Naha abdi henteu kedah ngadoa di garéja?' 'Leuwih ti éta (abdi bakal ngadoa):' tapi kalayan niat anu leres, supaya teu katingali siga ngalakukeunana ngan saukur pikeun kapentingan batur; sabab anu penting lain tempatna, tapi pamikiran, niat, jeung lampahna: sabab loba anu ngadoa sacara rusiah ngalakukeunana ngan saukur pikeun nyugemakeun batur.' Nepi ka dieu Theophylact.

PERTIMBANGAN KAHITUNG 3

Dina jinis sel naon anu paling pantes pikeun ngadoa?

Manusa miboga *dua rupa* panjara pikeun doa: nu lahiriah jeung nu batiniah. Panjara lahiriah dijieun tina kai atawa batu; panjara batiniah mah nyaéta haté atawa pikiran manusa. Ku kituna, Santo Teofilakt, nalika ngartikeun kecap-kecap Kristus nu geus diwartakeun, nyarios: *'Panjara téh pamikiran rusiah.'* Sel fisik cicing di hiji tempat; sedengkeun sel spiritual ngiringan jalma ka mana waé. Di mana waé jalma aya, haténa salawasna aya

---

165 Lukas 2.
166 Lukas 20.
167 Mateus 21:12 saterusna
168 Ibid., v. 23.
169 Ibid., bab 26, ayat 56.
170 Lukas 19:47.
171 Lukas 21:37.
172 Yohanes 7:14.
173 Yohanes 8:1 jeung 2.
174 Yohanes 10:22 jeung 23.

di jero dirina; di dinya, ku ngumpulkeun pikiranana, manéhna bisa mundur kana dirina pikeun merenung, ngangkat haténa ka Gusti, sarta ngadoa sacara rusiah, sanajan di tengah-tengah jalma. Kitu pangajaran Santo Ambrosius: Jurusalamet nyarios: 'Asup ka bilik anjeun, sanés bilik anu dikurung ku témbok, anu ngajebak anggota awak anjeun, tapi ka bilik anu aya di jero anjeun, anu ngajebak pikiran anjeun. Sel doa éta aya jeung anjeun di mana waé, sarta rusiah di mana waé; euweuh nu ningali éta iwal Gusti wungkul.' Nepi ka dieu pangajaran Santo Ambrosius. Sabab dina sel spiritual ieu, anu dibawa ka mana waé ku anjeun—nya éta, dina hate—leuwih pantes pikeun ngadoa tibatan di sel fisik, anu nangtung di hiji tempat; kalayan sél spiritual ieu, saurang kedah sumping ka garéja, sarta ngahaturkeun doa-doa anu diangkat ka Gusti ku pikiran ti jero haté anu jero; tapi ulah ngadoa di sél haté anjeun kalayan doa-doa anu diangkat ka Gusti ku pikiran, sanajan anjeun nyumput di kamar-kamar handapeun taneuh pikeun ngadoa, atawa sanajan anjeun asup ka guha-guha di bumi pikeun ngadoa; manéhna henteu ngadoa, tapi ngobrol kosong, sarta doana téh dosa… Sabab guru-guru palsu bohong, ngajar yén hiji jalma kudu nyumput di sel fisik wungkul pikeun ngadoa, bari ngalalaworakeun garéja jeung doa-doa anu diajukeun di dinya ti jero haté ka Gusti.

Pertimbangan ka-4

Naha aya mangpaatna datang ka garéja pikeun ngadoa?

Ka ieu, hayu hiji jalma (tinimbang loba jalma) nu ngajawab: Santo Yohanes Krisostomus, dina buku nu dingaranan *Margarit*, dina Khotbah ka-5, ngeunaan Nu Teu Kaartos: khotbah éta diajukeun ka rahayat basa manéhna masih presbiter di Antiochia, dina khotbah éta manéhna nyarangan rahayat sabab teuing males hadir dina Liturgi Suci; tapi nalika khotbahna, anu dibikeun sanggeus Liturgi, lumangsung, maranéhna buru-buru hadir kalayan sumanget gedé, ninggalkeun sagala hal sarta silih dorong. Sabab anjeunna nyarios ka aranjeunna: 'Naon ieu kalemahan? Jalma nu lobana teu kaétang geus kumpul di dieu ayeuna, ngadangukeun kalayan hormat pisan kana naon nu diomongkeun; tapi dina wanci nu paling suci (salila Liturgi), abdi teu tiasa mendakan aranjeun di antara balaréa, sarta abdi kacida sedihna.' Sabab nalika abdi, abdi nu handap asor, nyarios ka anjeun, aya sumanget nu gedé tur ajeg, anjeun silih dorong sarta cicing nepi ka ahir ceramah; tapi nalika aya nu hayang mucunghul di payuneun Kristus dina misteri suci, garéja mindeng kosong, sanajan sumangetna kitu[175] . Tapi naon jawaban umum loba jalma: 'Abdi tiasa ngadoa di bumi,' ceuk maranéhna, 'tapi henteu tiasa nampi khotbah jeung piwuruk di bumi.' Anjeun keur nipu diri sorangan, sobat: sanajan bisa ngadoa di imah, *teu bisa ngadoa di dinya siga di garéja,* di mana loba bapa, sarta di mana seruan babarengan diangkat ka Gusti. *Doa ka Gusti sorangan henteu gancang kadéngé dibanding doa babarengan jeung dulur-dulur*. Sabab di dieu aya loba hal: kasatuan pikiran jeung harmoni, ikatan kanyaah, jeung doa para rohaniawan. *Ku sabab éta para imam nangtung di payuneun-Na, sangkan doa-doa rahayat, anu paling lemah, bisa, ku ngahiji jeung doa-doa anu pangkuatna* (imam)*, naék babarengan ka sawarga[176]* . Nepi ka dieu Chrysostom.

Di dieu, sangkan sadayana merhatikeun sareng ngartos kecap-kecap Chrysostom ieu: tiasa ngadoa di bumi, tapi henteu tiasa ngadoa di dinya ku cara anu sami sareng di garéja; jeung salajengna: doa henteu kadéngé ku cara anu sarua nalika ngadoa ka Gusti nyalira tibatan nalika ngadoa babarengan jeung dulur-dulur; sarta deui: ku alatan éta para imam nangtung di payuneun Gusti, sangkan doa rahayat, sanajan leutik kakuatanana, bisa babarengan jeung doa para imam anu pangkuatna naék ka sawarga; sareng tingali sabaraha mangpaatna sumping ka garéja pikeun ngadoa.

Sareng deui, guru agung anu sami, dina ayat anu sami di handap, nyarios: dina waktos éta, nu dipikacinta (nyaéta, salila Liturgi), sanés ngan manusa anu ngaluarkeun sora pangagungna, tapi Malaikat ogé sujud di payuneun Gusti, sareng Juru Utusan ngadoa: sabab maranéhna gaduh waktos anu merenah, sareng kurban anu ngabantosan maranéhna. Sakumaha manusa, sanggeus motong dahan zaitun, sumping di payuneun raja, ngingetkeun maranéhna ka kebon, ka rahmat jeung ka kanyaah ka umat manusa: kitu ogé Malaikat dina waktos éta, tinimbang dahan zaitun, maranéhna ngahaturkeun Sanggeus Gusti sorangan, Aranjeunna ngadoa ka Gusti pikeun umat manusa, henteu ngan saukur nyarios, 'Kami ngadoakeun ieu jalma-jalma, anu ku Anjeun parantos dipikacinta tiheula, sakumaha Anjeun parantos masrahkeun nyawa Anjeun pikeun aranjeunna: pikeun ieu jalma-

[175] Kaca 23.
[176] Handap.

jalma kami ngahaturkeun pamundut, pikeun saha Anjeun ngucurkeun getih Anjeun; pikeun ieu jalma-jalma kami ngadoa, pikeun saha Anjeun ngabakar awak Anjeun'[177] . Nepika dieu St. Krisostomus.

Sabab para ahli bidah bohong nalika maranéhna nyarios yén teu aya mangpaatna datang ka garéja pikeun ngadoa.

Mungkin waé jalma-jalma anu ngahujat garéja-garéja Allah ieu hayang nyebut kecap-kecap ti Santo Yohanes Krisostomus anu sarua pikeun ngadukung hujatna, sakumaha anjeunna nyarios dina Éksposisi ngeunaan Surat Kahiji ka Korinta, dina Ekshortasi 56: "Dina jaman harita (dina jaman Rasul) aya ogé imah-imah Garéja; tapi ayeuna Garéja sorangan geus jadi hiji imah, sarta sabenerna euweuh bédana antara éta jeung warung inuman atawa losmen, saperti garéja-garéja urang ayeuna. Loba pisan seuri, loba pisan karusuhan, kawas di kamar mandi umum, kawas di pasar, jalma-jalma silih teriakeun, '[178] "?"

Abdi ngawaler: Santo Krisostomus henteu ngahina candi-candi Gusti, tapi jalma-jalma anu asup ka garéja tanpa sieun ka Gusti, sarta henteu mintonkeun hormat nalika nangtung di garéja, tapi ngobrol tibatan ngadoa, sarta ngabahas urusan dunya tibatan ngadangukeun kidung garéja; Éta jalma-jalma éta nu anjeunna maréntah, sedengkeun anjeunna muji imah Allah kalayan pujian pangluhurna, nyarios di dinya: 'Gereja sanés bengkel tukang cukur, ogé sanés toko anu ngajual minyak wangi, ogé sanés rupa-rupa warung pasar, *tapi hiji tempat pikeun malaikat, hiji tempat pikeun jenderal malaikat, karajaan Allah, sawarga sorangan.'* Sareng dina Epistel Kadua ka Korinta, dina homili ka-50, anjeunna nyarios: *'Hayu urang cium ambang jeung lawang garéja,* sarta silih cium.' Atawa anjeun henteu ningali yén para awéwé jeung ambang garéja ieu dicium?[179] . Nepi ka dieu Chrysostom. Ieu écés nunjukkeun yén guru suci ieu henteu ngidinan jalma anu ngahujat ka garéja, sabab anjeunna henteu ngahina garéja sorangan, tapi jalma-jalma anu teu sieun nangtung jeung nyarita teu hormat di jerona.

Sabab para fitnah téh bohong pisan, sarta dina kajahatan maranéhna maranéhna ngamuk, ngahina tempat-tempat suci Gusti sarta ngalarang jalma-jalma asup ka dinya pikeun ngadoa.

Bab 11. Ngeunaan Ibadah

Anyar-anyar ieu ka perhatian kami yén sababaraha lalaki jeung awéwé di diosek kami, sanggeus diajarkeun ku guru palsu jeung ahli bidah anu sacara rusiah ngadatangan maranéhna, sareng ngajar batur siga maranéhna lain ngan saukur ulah indit ka garéja pikeun ngadoa, tapi ogé ulah ngadoa di bumi kalayan ibadah hormat nu pantes ka Gusti di hareupeun ikon-ikon suci—nya éta, nungkulkeun awak jeung sirah ka taneuh—tapi ngan ukur ngadoa dina pikiran maranéhna. Pikeun ngukuhkeun ajaran bohongna, maranéhna nyebutkeun kecap-kecap Kristus anu diucapkeun dina Injil ka *awéwé* Samaria: *'Nu sajati ibadah bakal nyembah ka Rama dina roh jeung kabeneran*' (*[180]*); sarta maranéhna salah harti kana kecap-kecap ieu, nyarios: 'Henteu pantes ngabungkukkeun awak jeung sirah ka taneuh: Kristus maréntahkeun sangkan urang ibadah ngan dina roh, sanajan keur ngagolér. Maranéhna ngarujuk kana buku nu disebut Injil Minggu, nu dina Minggu ngeunaan awéwé Samaria, kecap-kecap Kristus éta dihartikeun kieu: 'Nu sajati ibadah ka Rama mah lain dina daging, tapi dina roh'[181] . Alangkah bodo pisan para guru palsu jeung ahli bidah nu edan éta! Aranjeunna ngahujat kecap-kecap Gusti—kecap nu murni—siga teu maréntahkeun urang sujud ka taneuh dina ibadah ka Gusti. Tina kecap-kecap éta sorangan, nu sabenerna kuduna jadi mangpaat keur maranéhna, maranéhna malah mawa cilaka ka diri sorangan ku harti nu edan tina kecap-kecap Kristus. Ajaran bohong maranéhna kieu: nalika kembang disiram ku embun isuk, lebah ngapung asup jeung ngumpulkeun embunna; kitu deui, lalaba naék sarta ngumpulkeun embun nu sarua ti kembang éta; tapi embun anu dikumpulkeunana henteu robah jadi zat anu sarua: sabab keur lebah éta robah jadi madu, sedengkeun keur lalaba éta jadi racun maot. Ku kituna, tina kembang-kembang kecap Gusti, jalma-jalma ortodoks jeung saleh, kawas lebah nu ngumpulkeun madu, ngumpulkeun gizi amis pikeun jiwa; sedengkeun tina kecap-kecap Gusti anu sarua, kawas lalaba, maranéhna nampa karuksakan tina bidah. Santo Doroteus nyarios saé: 'Jiwa anu boga watak jahat karugian ku sagala hal, sanajan hal éta mangpaat'[182] . Ku kituna, ulah urang gagal

[177] Lembar 25.
[178] Lembar 1007.
[179] Kaca 1452.
[180] Dina. 4:23.
[181] Lembar 115.
[182] Kecap 18, folio 103.

ngabales kabodoan maranéhna jeung ngungkab ajaran palsu maranéhna; hayu urang mertimbangkeun kecap Kristus kieu:

1) Pikeun alesan naon Gusti Kristus nyarios kecap-kecap éta ka awéwé Samaria?

2) Naha Anjeunna, ku kecap-kecap ieu, ngalarang jalma sujud ka Allah anu aya dina daging?

Urang ogé bakal usaha ngartos: naon hartina ibadah dina roh jeung kabeneran?

Tapi heula, abdi bakal sacara ringkes ngajelaskeun sajarah belah-belah antara urang Yahudi jeung urang Samaria, sangkan naon anu rék urang taliti leuwih gampang kaharti ku jalma anu paling basajan.

Ti maotna Salomon, sarta ti mimiti pamaréntahan putrana Rehabeam, timbul pamisahan di antara suku-suku Israil jeung antara Yerusalem jeung Samaria (anu dicaritakeun sacara jéntré dina Kitab Raja-raja Katilu jeung Kaopat), nepi ka pangasingan ka Babilonia[183] . Saatos maranéhna balik ti Babilonia, pamisahan antara maranéhna timbul deui, utamana ti mangsa imam agung Yahudi, nami Jadda, lanceukna Manasé, anu diusir tina palayanan di mezbah alatan nikahna jeung awéwé asing—nyaéta putri pangeran Samaria—indit ti Yerusalem ka Samaria ka bapa mertuana (ieu kajadian dina jaman Alexander Agung). Manaseh, di Samaria, di gunung pangluhurna nu dingaranan Gerizim (anu di handapeunna aya kota Shechem, nu engké dingaranan Sychar), kalayan pitulung bapa mertuana, ngawangun hiji candi nu dina sagala hal sarua jeung candi di Yerusalem, sarta jadi imam agung munggaran di dinya. Ti harita, belah antara Yahudi jeung urang Samaria jadi kéněh ajeg. Pikeun urang Samaria, sanajan maranéhna asalna ti imah Israil, henteu indit ka Garéja Yerusalem pikeun ibadah, tapi di garéja sorangan di Gunung Gerizim maranéhna nyanggakeun kurban ka Allah langit, sarta maranéhna leuwih resep garéja sorangan tibatan garéja di Yerusalem, sanajan garéja di Yerusalem engkéna jadi nampung arca-arca di jerona: Sabab Antiochus, nu dipikawanoh minangka Epiphanes, Raja Siria, geus ngadegkeun arca Zeus di dinya. Sareng aya kabencian anu gedé antara rahayat Yerusalem jeung urang Samaria, sarta maranéhna silih jijik, nepi ka maranéhna henteu daék dahar, nginum, atawa ngobrol silih; ku alatan éta, awéwé éta nyarios ka Gusti Yesus: *'Kumaha anjeun, salaku urang Yahudi, nyuhunkeun ka abdi, awéwé Samaria, pikeun nginum?'*

Leuwih ti éta, maranéhna henteu silih asup ka kota-kotana. Urang Yerusalem henteu asup ka kota-kota urang Samaria, margi maranéhna dianggap pagan, nya éta jalma nu musyrik. Ku alatan éta, Gusti urang Yesus Kristus, nurut kana niat jahat urang Yahudi, paréntah ka murid-murid-Na supaya nyingkahan urang Samaria, bari nyarios: *'Ulah asup ka jalan bangsa-bangsa séjén, jeung ulah asup ka kota-kota urang Samaria*' ([184]). Urang Samaria, pikeun bagianna, ogé henteu asup ka kota-kota di Yerusalem, sarta disingkahan ku urang Yahudi. Jeung urang Samaria kacida dibenci ku urang Yahudi nepi ka ngan nyebut ngaran 'Samaritan' wungkul geus jadi hal anu jorok keur maranéhna. Jeung basa maranéhna hayang nyalahkeun Gusti urang, maranéhna nyarios: *'Naha urang teu bener nyebut yén anjeun téh urang Samaria*?'[185] . Maranéhna ogé mindeng rebutan ngeunaan sinagogna. Urang Yahudi nyarios: 'Kami gaduh tempat anu pantes pikeun nyembah Allah di sawarga, di garéja kami di Yerusalem; *sabab Hukum asalna ti Sion, sareng kecap Gusti ti Yerusalem,'* sakumaha anu disebatkeun ku Nabi says[186] ; sareng anu sanés: *'Gusti bakal nyaur ti Sion, sarta ti Yerusalem sora-Na bakal kadéngé';* sarta Gusti nyalira nyarios: *'Abdi téh Gusti Allah anjeun, nu cicing di Sion, di gunung suci Abdi, sarta Yerusalem bakal suci'*[187] . 'Sabab Gusti cicing ngan di antara urang,' (ceuk urang Yahudi), 'jeung pantes urang nyembah ka-Na jeung ngadamel kurban ka-Na di dieu; sarta teu aya tempat séjén di handapeun langit anu dipilih pikeun cicing-Na jeung ibadah ka-Na, iwal Garéja urang di Yerusalem.'

Samaritana, nu henteu narima kitab-kitab nabi salian ti kitab Musa, nyarita nolak, nyebutkeun yén pantesna nyembah ka Allah langit kalayan kurban di gunungna jeung di candina, alatan alesan-alesan di handap ieu: yén Abraham, sumping ti Mesopotamia (tanah di antara walungan) ka tanah Kanaan, munggaran nepi ka Sikhem sarta di dinya ngadegkeun mezbah munggaran ka Gusti, nyanggakeun kurban, sarta nampi jangji ti Gusti[188] ; kitu ogé Yakub, sanggeus balik ti Mesopotamia jeung pamajikan-pamajikanana jeung barudakna, ngadegkeun tempat suci-na di dieu di Sikhem, sanggeus mésér sabagian taneuh ti Emmor, bapa Sikhem, jeung

---

[183] 3 Raja 12.
[184] Mateus 10:5.
[185] Yohanes 8:48.
[186] Mika 4:2.
[187] Yoel 3:10 jeung 17.
[188] Kejadian 12.

putra-putra Yakub, Simeon jeung Lewi, anu ku kawani maranéhna maéhan lalaki-lalaki di Sikhem alatan ngotoran adi maranéhna, Dina; sarta tulang-tulang Yusuf, anu dibawa ti Mesir, dipikaso di dieu nurutkeun paréntah Yusuf sorangan; sabab Yakub, basa manéhna keur paéh, ngwariskeun tempat éta ka anjeunna minangka warisan[189] . Di dieu ogé, Yosua, sanggeus nyebrang Walungan Yordan jeung ngancurkeun Yeriko, sarta sanggeus ngéléhkeun Raja Gaius, ngadegkeun mezbah munggaran pikeun Gusti Allah Israil, sakumaha anu diparéntahkeun ku Musa, abdi Gusti: sareng anjeunna ngukir Hukum Allah dina batu, sarta maca éta sacara nyaring ka sakabéh pasamoan putra-putra Israil, sareng di dieu, pikeun kahiji kalina, anjeunna maparin berkah ka rahayat Israil[190] . Sabab di dieu (ceuk urang Samaria) pantes nyembah ka Allah Nu Maha Luhur, sarta teu aya tempat séjén di handapeun langit nu dipilih pikeun cicing jeung nyembah ka-Na, iwal gunung ieu jeung garéja urang ieu.

Kitu ogé, urang Samaria jeung urang Yahudi, salaku jalma-jalma nu hirupna saukur jasmani jeung teu wawuh kana urusan rohani, duanana netepkeun tempat husus pikeun Gusti: nu kahiji yakin yén Gusti cicing ngan di tempat maranéhna sorangan; nu kadua, di tempat sorangan, teu sadar yén Anjeunna aya di mana-mana jeung ngeusian sagala rupa.

Hayu urang ayeuna neruskeun kana panalungtikan urang.

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Naha Kristus Gusti nyarios kecap-kecap éta—'panyembah anu sajati', jeung sajabana—ka awéwé Samaria?

Anjeunna nyarios kecap-kecap ieu pikeun alesan-alesan di handap ieu:

1) Pikeun némbongkeun pandangan maranéhna anu salah ngeunaan Gusti, siga-na Gusti diwatesan di hiji tempat wungkul di bumi jeung di hiji candi wungkul; ku sabab éta Anjeunna nyarios: 'Anjeun nyembah ka naon anu anjeun henteu terang.' Anjeun henteu terang, saur Anjeunna, yén Gusti henteu diwatesan ku tempat atawa candi naon waé, tapi aya di mana-mana, teu tiasa dihartikeun jeung teu tiasa diukur.

2) Pikeun ngarendahkeun kesombongan urang Samaria jeung urang Yahudi, anu reueus kana candana, bari ogé ngaramal karuksakanana; ku sabab éta anjeunna nyarios: 'Aya hiji waktos nu bakal datang nalika anjeun sadayana bakal nyembah ka Rama, boh sanes di gunung ieu boh sanes di Yerusalem' ( ). Hartina, boh garéja di Yerusalem, nu dipikabanggakeun ku urang Yahudi, boh garéja anjeun, nu dipikabanggakeun ku anjeun, moal lami deui bakal ruksak, sarta tanah anjeun bakal ruksak, jeung kurban anjeun bakal eureun.

3) Mugi Anjeunna ngaleungitkeun tina maranéhna permusuhan jeung pasualan anu teu perlu, sarta nganteurkeun maranéhna kana harmoni anu pinuh ku kanyaah, sangkan Garéja kabentuk tina boh urang Yahudi boh urang non-Yahudi jadi hiji; ku alatan éta Anjeunna ogé nyuhunkeun ka Rama, sangkan Anjeunna nyiptakeun barudak pikeun Gusti, ngadegkeun silaturahmi di antara maranéhna, sarta nembongkeun para penyembah sajati di antara urang Yahudi jeung non-Yahudi anu percaya ka Anjeunna.

4) Mugia Anjeunna nembongkeun ibadah palsu maranéhna ka Allah, anu dilakukeun ngan saukur nurutkeun daging jeung lain nurutkeun Roh; ku sabab éta Anjeunna nyarios: *'Nu sajati ibadahna bakal nyembah ka Rama dina roh jeung kabeneran,* lain ngan ukur ngaliwatan ibadah daging jeung pangorbanan sasatoan.'

PERTIMBANGAN KADUA

Naha Gusti Kristus, ku kecap-kecap ieu, ngalarang jalma sujud ka Gusti kalayan awakna jeung dahi na nepi ka taneuh?

Teu kitu. Sabab lamun Anjeunna ngalarang éta, Anjeunna moal nampi, basa masih kéneh dibungkus ku lampin, ibadah anu dipersembahkeun ku sakabéh awak ku para panggembala jeung ku tilu raja ti Persia, *anu sujud tur nyembah ka Anjeunna. Lamun* Anjeunna ngalarang sujud ka Gusti ku sakabéh awak, Anjeunna moal ngidinan awéwé nu berdosa nyabak suku-Na[191] , komo deui ngumbahna ku cimata, ngusapna ku buuk sirahna, atawa nyiumna. *Kitu deui, An*jeunna moal ngidinan *penderita kusta nu sujud di payuneun-Na, bari nyarios: 'Gusti! mun Anjeun kersa, Anjeun tiasa ngajantenkeun abdi bersih[192]* ; *sarta aya saurang pangeran nu sumping lajeng sujud di payuneun-Na, bari nyarios: 'Putri abdi bade maot; tapi sumping tur pasang panangan Anjeun kana dirina,*

[189] Kejadian 33 jeung 34.
[190] Yosua 8.
[191] Lukas 7:38.
[192] Mateus 8:2.

sangkan manéhna hirup'[193] ; sarta murid-murid Kristus, basa maranéhna aya di parahu, sanggeus Petrus disalametkeun tina karam, *sumping lajeng sujud di payuneun-Na, bari nyarios: 'Saéstuna, Anjeun téh Putra Allah'*[194] . *Jeung awéwé Kanaan, sanggeus ragrag, nyembah ka-Na*[195] *; jeung Maria, adi Lazarus, sanggeus ningali Yesus, ragrag di suku-Na, bari nyarios: 'Gusti! Lamun Anjeunna aya di dieu, lanceuk abdi moal maot*[196] . Lamun Kristus, salaku manusa, ngalarang sujud sacara fisik ka Gusti, Anjeunna sorangan moal sujud di kebon nalika ngadoa ka Bapa, komo deui Anjeunna moal ragrag ka taneuh, sujud dina doa di payuneun Bapa-Na. Lamun Anjeunna geus ngalarang sujud, kumaha Anjeunna henteu ngalarang éta ka murid-murid-Na, nalika sanggeus Kebangkitan-Na Anjeunna sumping ka gunung di Galilea, sarta nalika Anjeunna nembongan ka maranéhna, maranéhna*, sanggeus ningali Anjeunna, sujud di payuneun-Na*[197] . *Sareng nalika Anjeunna naék ka sawarga,* naha *maranéhna henteu sujud di payuneun-Na*[198] ? Leuwih ti éta, di sawarga, hiji wangun ibadah ka Allah ditingalikeun ka Santo Yohanes Teologian dina Kitab Wahyu, dina dua puluh opat sesepuh anu sujud *di payuneun Anjeunna anu linggih di tahta* sarta nyembah *Anjeunna anu hirup salawasna*[199] . Tapi upami urang tinggalkeun heula argumén-argumén ilmiah, hayu abdi saderhanakeun: naha para Bapa Rusiah anu mulya henteu ngalakukeun sujud fisik dina doa maranéhna ka Gusti? Sareng naha maranéhna anu ayeuna paduli kana kasalametan sorangan henteu ogé ngalakukeun hal anu sami? Sabab guru-guru palsu bohong, maranéhna nyieun hal anyar, ngajar jalma ulah sujud ku awakna, sarta ngahujat Kristus sorangan, siga-siga Anjeunna henteu maréntahkeun urang sujud ku awak, tapi ngan ukur ku sumanget.

Panjelasan Kecap-Kecap Kristus.

Pikeun meunang pamahaman anu leuwih hadé ngeunaan ibadah ka Rama dina roh jeung kabeneran, urang kudu heula mertimbangkeun kumaha urang Yahudi jeung urang Samaria nyembah ka Allah. Hayu urang nalungtik deui buku éta, nu dipikawanoh minangka Injil Minggu Pangajaran, hiji buku anu, sakumaha geus disebutkeun tadi, jadi sasaran salah paham, saperti ajaran anu nyebutkeun yén urang teu meunang sujud ku awak, tapi ngan ku sumanget, sarta hayu urang maca tafsirna dina buku éta.

Di dinya ditulis kieu: 'Anjeunna nyauran jalma-jalma anu percaya ka Anjeunna salaku nu sajati nyembah ka Bapa: urang anu jadi anggota Garéja téh sabenerna jalma-jalma anu sajati ngahormat ka Gusti, sarta henteu sujud ka bayangan wungkul, saperti nu dipigawé ku urang Yahudi jeung urang Samaria: sabab unggal kurban Yahudi téh hiji bayangan jeung pratanda tina kabeneran; tapi nu sajati nyembah Rama mah lain ku awak, tapi ku sumanget; hartina lain ku kurban jasmani, tapi ku kurban rohani'[200] —ieu téh tafsirna nepi ka dieu. Tingali kumaha kitab éta ngartikeun dirina sorangan: henteu dina daging, nyaéta henteu ngaliwatan kurban fisik urang Yahudi jeung urang Samaria, tapi dina Roh, nyaéta ngaliwatan kurban Kristen spiritual. Di dieu mah henteu nyarioskeun ngeunaan awak manusa, sangkan hiji jalma henteu nyembah ka Allah ku awakna, tapi nyarioskeun ngeunaan kurban Perjanjian Lama; sabab éta téh wangun Perjanjian Heubeul tina ibadah jasmani: pangorbanan awak sasatoan—domba, anak sapi jeung kambing—salaku kurban ka Gusti. Urang Yahudi jeung Samaria memang ibadah maké awakna, tapi maranéhna teu nyaho kumaha ngangkat sumangetna—nyaéta pikiran jeung pamikiranana—ka Gusti jeung ngarahkeunana ka Anjeunna. Sanajan kitu, Pangarang Mazmur nyarios: *'Sumanget anu remuk* téh *kurban pikeun Gusti*' ([201]); tapi, dina kurban anu maranéhna pasihkeun ka Gusti, maranéhna henteu masrahkeun sumanget anu remuk; ku kituna, ibadahna téh jasmani, lain rohani. Maranéhna masrahkeun kurban, tapi maranéhna henteu hirup sacara suci jeung nyugemakeun Gusti; ku kituna, ibadahna henteu sajati di payuneun Gusti. Ti ieu, écés ka urang naon hartina ibadah dina roh jeung kabeneran: lain ngan ukur ku awak, tapi ogé ku roh—nyaéta ku pikiran jeung pamikiran anu diarahkeun ka Gusti—supaya awak bisa nyungkeun sirah ka taneuh, sakumaha paréntah diakon di garéja: *'Deui jeung deui, kalayan dengkul nu ngalipet, hayu urang ngadoa ka Gusti':*

---

193 Mateus 9:18.
194 Mateus 14:33.
195 Matt. 15:22.
196 Yohanes 11:21.
197 Mateus 28:17.
198 Lukas 24:51 jeung 52.
199 Wahyu 4:10.
200 The Samaritan Weekly, kaca 114 jeung 115.
201 Mazmur 50:19.

samentara pikiran urang, ngaliwatan pamikiran nu pinuh ku doa, naék ka sawarga jeung nangtung di payuneun Gusti; sarta deui: urang teu meunang nyembah ngan ukur ku sumanget wungkul, tapi ogé ku awak, sakumaha nu dipigawé ku Rasul Suci Paulus. Anjeunna, nalika nyerat ka umat Roma, nyarios: *'Gusti Allah nu jadi saksi abdi, nu abdi layani ku sumanget abdi*' ([202]); sarta anjeunna ogé nyerat ka umat Éfésus: *'Abdi sujud dina dengkul abdi di payuneun Rama Gusti urang Yesus Kristus*' ([203]). Rasul ieu sujud ka Gusti boh sacara roh boh sacara jasmani, lain sakumaha diajarkeun ku para ahli bidah—yén jalma kudu sujud ngan sacara roh, tanpa sujudkeun awakna dina ibadah ka Gusti.

Sembah sajati téh nyaéta ngajalankeun kahirupan anu nyugemakeun Gusti—kahirupan anu suci, adil, jeung rajin dina ngawula ka Gusti; sabab éta sababna urang nyebut hiji jalma nu boga akhlak mulya minangka abdi sajati Gusti, nalika urang ningali manéhna digawé dina amal-amal hadé jeung nyugemakeun Gusti ngaliwatan kahirupan anu adil jeung taat ka Gusti. Sabab urang sabenerna nyembah ka Rama dina roh, kalayan akal anu éling ka Gusti, tapi henteu tanpa ibadah jasmani dina doa, sakumaha geus urang sebat. Urang nyembah sacara sajati ngaliwatan kahirupan anu bermoral jeung rajin, kalayan paduli kana kasalametan urang sorangan. Inti tina kecap-kecap ieu téh hiji tafsiran spiritual, tapi henteu écés ka jalma-jalma biasa, kieu: pantes upami urang nyembah Rama dina kabeneran, nya éta dina Putrana anu tunggal, anu nyaéta Kabeneran; jeung dina Roh Suci, anu ngajarkeun urang dina sagala kabeneran kabajikan, nya éta, urang kedah nyembah ka hiji Allah dina Tritunggal, Rama, Putra, jeung Roh Suci: ngaliwatan sumanget ka Allah, jeung ku hirup nurutkeun kahayang-Na, dina kahaneutan Roh jeung dina prakték kabeneran Kristen.

Sabab para ahli bidah bohong, sanggeus nyusun tafsiran anyar nu tacan kungsi kadéngé, siga ku kecap-kecap Gusti urang Kristus ieu, Anjeunna henteu maréntahkeun jalma sujud ka Anjeunna kalayan awak jeung sirah nepi ka taneuh, tapi ngan saukur dina sumanget, nya éta dina pikiran, sanajan keur ngagolér.

Bab 12. Ngeunaan Ikon Suci

Dina taun 1708, sanggeus Kebangkitan Kristus anu mulya, di Garéja Pangluhurna Salib Suci, anu perenahna di kota Rostov, Bapa Anthony ngalaporkeun ka kami ngeunaan salah sahiji jamaahna, saurang warga kota, Trophimus, anu nyingkahan garéja suci jeung henteu ngahormat ikon-ikon suci, geus katipu jeung kabawa ku sababaraha guru palsu skismatik nu nyumput. Jalma éta tuluy dipanggil ka hareupeun kami jeung ditanyakeun ngeunaan skismana; manéhna ngabuktikeun dirina memang kitu boh dina lampah boh dina omongan. Saleresna, nalika anjeunna asup ka kamar uskup nu disebat Kamar Salib, anjeunna henteu nyieun tanda salib, komo deui henteu ngahormat kana ikon-ikon suci. Anjeunna ogé ngabuktikeun dirina minangka skismatik dina omongan, sabab anjeunna mimiti nyarita kalawan ngahujat ikon-ikon suci, sakumaha diajarkeun ku para bidah: sabab manéhna sorangan teu boga élmu; tapi, ku émut sababaraha kecap tina Kitab Suci, manéhna ngartikeunana sacara salah, sakumaha anu diajarkeun ku para juru tafsir palsu; sarta manéhna nyarita ka urang kalayan sumanget hérés Lutheran jeung Calvinis, babarengan jeung sumanget Yahudi, nu sabalikna tina Kitab Suci. Aya nu nyerat: *'Anjeun moal nyieun keur diri anjeun berhala, atawa sagala rupa wujud naon waé nu aya di langit luhur*, *atawa di bumi handap*, atawa di jero cai di handapeun bumi' ([204]); sarta deui anjeunna nyarios: 'Ikon téh sarua *jeung berhala, karya leungeun manusa; maranéhna boga sungut tapi teu nyarita, boga panon tapi teu ningali, boga ceuli tapi teu ngadéngé; muga-muga jalma-jalma anu nyieunna, jeung sakumna anu ngarepkeun ka maranéhna, jadi sarua jeung* maranéhna[205] . Sanggeus nyarios kitu, manéhna nanya ka kami: 'Saha anu maréntahkeun urang pikeun nyembah ikon: naha éta hiji nabi? Atawa Kristus? Atawa hiji Rasul? Lamun éta lain nabi, lain Kristus, atawa hiji Rasul anu maréntahkeunana, naha urang kudu ngadangukeun batur séjén anu ngajar urang sujud di hareupeun ikon?' Saatos ngajawab kalayan handap asor kana kecap-kecap skismatisna éta, kami ngadorong anjeunna pikeun taat ka Garéja Suci, sarta ngagabung dina pangakuan iman, Komuni Suci, jeung panghormatan kana ikon-ikon suci.

---

[202] Roma 1:9.
[203] Efe. 3:14.
[204] Kaluar 20:4.
[205] Mazmur 113:12.

Sanajan kitu, kami nganggap perlu, demi batur séjén, pikeun nyatakeun ieu di dieu sarta sacara ringkes némbongkeun bédana antara berhala jeung ikon suci. Ieu bakal kami buktikeun ngaliwatan pertimbangan-pertimbangan di handap ieu:

1

Naon ari berhala?

Sareng naon ari ikon suci?

Sareng naon bédana antara duanana?

2

Ti iraha arca-arca geus aya?

Ikon mimiti muncul iraha?

3

Saha anu nyembah berhala?

Sareng saha anu munggaran ngahormat kana ikon-ikon para wali?

4

Naha nyembah berhala dilarang?

Sareng kunaon pangajén kana ikon suci henteu ngan saukur teu dilarang, tapi malah dirojong?

5

Saha anu maréntahkeun ka garéja-garéja pikeun ngahormat kana ikon-ikon para wali?

Sareng saha anu mimiti nolak panghormatan kana ikon?

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Naon ari berhala?

Béla éta mangrupa gambar hiji jalma anu hina, jahat, dibenci ku Gusti, anu nyéépkeun poé-poéna dina kaburukan dosa, binasa dina sangsara, sarta ayeuna dicekel di naraka babarengan jeung sétan; atawa gambaran sasatoan, diukir tina kai, atawa dipahat tina batu, atawa dijieun tina tambaga, pérak atawa emas, atawa dicét dina papan: jeung gambaran saperti kitu, naha manusa atawa sasatoan, diangkat jadi dewa ku urang pagan, sanajan éta sanés Gusti, sarta dihormat ku ibadah jeung kurban siga-siga éta Gusti: ieu disebut berhala, nyaéta gambar atawa wujud déwa palsu.

Naon ari ikon suci?

Ikon suci nyaéta gambaran Kristus Jurusalamet urang, Allah anu sajati, dina wangun manusa, anu hirup di bumi di antara manusa; atawa gambaran Perawan Maria anu Paling Suci, Indung Allah; atawa gambaran salah sahiji hamba Allah suci anu hirupna leres jeung taat, dianggap pantes pikeun Karajaan Sawarga, sarta ayeuna cicing babarengan jeung Malaikat.

Naon bédana antara berhala jeung ikon suci?

Sanajan duanana—berhala, ceuk abdi, jeung ikon suci—téh karya panangan manusa, tapi aya bédana anu ageung pisan antara duanana, saperti bédana antara hal anu teu mulya jeung hal anu mulya: sasarua gedéna jeung bédana antara leutak jeung emas, antara jelaga jeung salju, antara poék jeung caang; sarta sarua gedéna jeung bédana antara jalma jahat jeung jalma saleh: antara nu ngalakukeun kajahatan jeung nu dihormat ku ungu karajaan: urang ngajauhan nu ngalakukeun kajahatan, tapi ngahormat raja; urang ngahina nu kahiji, tapi nyembah nu kadua: kitu bédana antara arca déwa jahat jeung ikon jalma suci: sakumaha Simeon Metaphrastes, dina Biografi Santo Andreas ti Kreta—anu sangsara demi ikon suci jeung dihormat dina tanggal 17 Oktober—ngajelaskeun, nyerat kieu: Di mana hiji hal jahat, ngabahayakeun jiwa jeung dilarang, di dinya citra tina hal éta ogé jahat, ngabahayakeun jiwa jeung dilarang; tapi di mana hiji hal alus, mangpaat jeung teu dilarang, di dinya citra tina hal éta ogé alus, mangpaat jeung teu dilarang[206] . Déwa-déwa bangsa pagan jahat, ngarugikeun jiwa, sarta dilarang disembah; ikon-ikonna ogé jahat, ngarugikeun jiwa, sarta hukum Gusti ngalarang ngahormat ka éta. Gusti Allah Yesus Kristus téh hadé, sarta para abdi-Na ogé hadé, sarta maranéhna méré mangpaat anu gedé pikeun jiwa urang: sarta sanés ngan saukur diidinan, tapi ogé diparéntahkeun, sangkan urang ngahormat ka Gusti jeung ka para kudus-Na, sakumaha Dawud nyarios: *'Babaturan-Mu, ya Gusti, kacida ngahormatna ka abdi'*[207] . Kusabab boh

[206] Kaca 200, sisi tukang.

[207] Mazmur 138:17.

ikon Gusti boh ikon para sobat-Na anu mulya—anu ku Gusti disebut: *'Anjeun téh sobat abdi*' [208] —alus tur miboga mangpaat ageung pikeun jiwa urang, sarta urang kedah ngahormat ka maranéhna, sabab urang terang yén hormat anu dipasihkeun ka ikon téh ngalih ka jalma anu digambarkeun di jerona.

Leuwih ti éta, bédana antara arca jeung ikon écés pisan dibuktikeun ku kecap-kecap Santo Yohanes ti Damaskus, anu ku anjeunna sacara tegas ngahujat para ahli bidah, bari nyarios: 'Ku alesan naon, hai ahli bidah nu teu nurut hukum, maneh nuduh kuring nyembah arca? 'Di payuneun arca mana abdi sujud? Béjakeun ka abdi: naha di payuneun Apollo nu geus musna, atanapi di payuneun gambar Gusti urang Yesus Kristus, anu ngajarkeun abdi pikeun ngakuan wujud manusa-Na?' Caritakeun ka abdi, anjeun nu ngabanggakeun diri ku hikmah anjeun di Yudea, ka arca mana abdi sujud: ka Artemis, atanapi ka gambar Ibu Nu Maha Suci tur Maha Murni, Indung Gusti, sareng Maria nu salawasna perawan, Indung Gusti urang Yesus Kristus? Béjakeun ka abdi, hai ahli bidah, ka arca mana abdi sujud: ka Zeus, atanapi ka gambar Santo Yohanes Pembaptis sareng Panginjil? Arca mana anu abdi sembah: Zeus, atanapi gambar para Rasul suci sareng martir, sareng sadaya wali nu parantos nyugemakeun Gusti ti jaman baheula? Sareng saha nu wani, ngaliwatan panyembahan berhala, ngotoran carita ieu (anu digambarkeun dina lukisan) sareng ngahina sangsara Kristus jeung para kudus-Na, atawa maranéhna anu parantos nularkeun ka urang Garéja Suci Allah? Sabab kitu ogé urang nampi éta, dihias ku Fathers[209] suci." Nepi ka dieu Damascene. Gambarna Apollo, Artemis jeung Zeus téh berhala anu jorok; tapi gambarna Kristus, jeung Ibu Perawan Nu Paling Suci ti Gusti, sarta gambarna para wali suci Gusti, téh ikon suci. Sabab berhala anu jorok dipiceun ku umat Kristiani, sedengkeun ikon suci dihormat.

PERTIMBANGAN KADUA

Ti iraha arca-arca téh aya?

Sababaraha urang nyebutkeun yén berhala asalna ti Serukh, karuhun Abraham; tapi éta lain kitu: sabab Serukh sanés nu nyiptakeun berhala, tapi leuwih ka tukang gawé tina nu geus aya, sabab éta pagawéanana pikeun nyumponan kahirupanana. Tapi arca-arca asalna ti raja Kaldeania Ninus, putra Vilov, anu maréntah di Asyur jeung Babilonia: sabab, sedih jeung meratapi pupusna bapana, manéhna nyieun patung ukiran bapana, nempatkeunana dina hiji tiang di tengah kota pikeun nginget bapana, sarta maréntahkeun ka rahayat pikeun nyembahna siga nu hirup. Jeung ieu téh arca munggaran di handapeun langit, disembah minangka déwa ku jalma-jalma anu henteu wawuh ka Allah anu sajati. Di nagri Mesir ogé, hal-hal di handap ieu kajadian dina awal panyembahan arca: saurang bangsawan kawentar nu ngaranna Syrophanis, keur ceurik jeung merang-merang pikeun anakna nu geus maot, sarta keur néangan panglipur tina kasedihanna, manéhna nyieun hiji arca nu sarupa jeung anakna, nempatkeunana di luhur peti jenazah, sarta ku ningali éta arca manéhna manggihan saeutik panglipur pikeun kasedihanna. Rakyat nu aya dina kakawasaanana, hayang nyugemakeun pamingpinana, mimiti ngahormat ka arca éta ku nyembahna jeung mikeun kurban. Ieu ogé disebatkeun ku Santo Krisostomus dina homilina ngeunaan Surat ka urang Efesus[210] .

Ti iraha ikon suci mimiti aya?

Ikon suci dimimitian dina mangsa nalika Gusti, nyarita ka Musa di Gunung Sinai sarta masihan Hukum, maréntahkeun sangkan Tabut Perjanjian jeung Kemah Kesaksian dijieun tina tirai beureum caang jeung ungu; sarta sangkan dua kerub, dijieun tina emas, dipasang di luhur Tabut Perjanjian[211] . Dina tirai ogé, Anjeunna maréntahkeun sangkan gambaran kerub digambarkeun ku sulaman, sarta Anjeunna nembongkeun wangun tabernakel éta jeung kerub-kerubna di Gunung Sinai di jero mega. Ti harita, pangagambaran ikon suci dimimitian, sabab Gusti maréntahkeun sangkan gambaran kerub suci digambarkeun di dinya. Ti ieu écés pisan yén sabagian téh berhala, wujud déwa-dewa pagan anu hina, anu jorok tur dibenci ku Gusti; sedengkeun nu séjénna téh ikon suci, wujud abdi-abdi Gusti anu nangtung di payuneun singgasana kamulyaan Ilahi. Sabab Gusti ngalarang nyieun arca, saur-Na: *'Ulah nyieun keur anjeun arca, atawa gambar naon waé nu aya di langit luhur*[212] , nya éta panonpoé, bulan, atawa béntang; sabab urang Israil geus biasa nyembah éta di Mesir. *Sareng naon waé anu aya di bumi di handap:* sabab maranéhna geus diajar ti urang Mesir henteu ngan saukur ngadewa-dewaan jalma jahat,

[208] Yohanes 15:14.
[209] Dina Koleksi, folio 325.
[210] Bab 5, ceramah 18, folio 1757.
[211] Kaluar 25 jeung 26.
[212] Kaluar 20:4.

tapi ogé rupa-rupa sasatoan. Sanggeus ngalarang syirik anu jahat ieu, Gusti paréntah sangkan ikon suci tina Kerub suci digambarkeun di candi-Na anu suci, sarta dihormat, lain dipiceun.

PERTIMBANGAN KAHITUNG 3

Saha nu nyembah berhala?

Anu nyembah berhala téh jalma-jalma anu henteu wawuh ka Allah anu sajati, anu sesat, anu henteu ngarepkeun kasalametan langgeng, sarta henteu nyaho naha aya kahirupan sanggeus ieu: jalma-jalma anu ditipu ku setan, anu masrahkeun diri kana sihir, sarta anu hirupna jahat—maranéhna téh nu nyembah berhala.

Saha nu ngahormat kana ikon-ikon para wali?

Musa jeung Harun, jalma-jalma suci jeung abdi sajati Allah Nu Maha Hirup; sarta sakumna rahayat Israil, anu disebut rahayat Allah. Aranjeunna, asup ka Tabernakel Kasaksian sarta ngurilinganana, nyembah ka Allah nu di sawarga; maranéhna nyembah di hareupeun Tabut Perjanjian, jeung di hareupeun Kerubim nu di tempatkeun di luhur Tabut, ogé nu digambarkeun dina tirai, ngahormat éta salaku ikon suci. Sakumaha Rasul Suci Paulus ogé ngingetkeun, nyarios: *'Aranjeunna ngaladénan salinan jeung bayangan hal-hal* di sawarga'[213] (nyaéta, gambar-gambar Kerubim), sakumaha anu diomongkeun ka Musa nalika anjeunna rék ngawangun Kemah Suci: *'Tingali,*' saur-Na, 'supaya *anjeun nyieun sagala rupa nurutkeun pola anu dipidangkeun ka anjeun di gunung.'* Ku kituna, palayanan jeung ibadah maranéhna ka Gusti Allah, anu dilakukeun di hareupeun Tabut Perjanjian jeung Kerubim, henteu dianggap salaku panyembahan berhala, anu ngahormat kana karya leungeun manusa; tapi dianggap minangka lampah taqwa anu agung; kamulyaan Allah nyorot ka aranjeunna, sarta Allah nyarita ka aranjeunna ngaliwatan malaikat-Na ti jero Tabernakel, anu dipikawanoh minangka Ruang Suci Pisan, anu ayana di balik tabing kadua. Sang Daud ogé ngahormat kana ikon jeung gambar Kerubim éta, saur dina Mazmur: *'Abdi bakal asup ka imah Anjeun; abdi bakal sujud di candi suci Anjeun, di tempat suci Anjeun'* ([214]). Hayu urang sadayana merhatikeun ieu: nalika Daud asup ka imah Gusti jeung nyembah ka Allah, naha anjeunna henteu nyembah di hareupeun ikon-ikon Kerubim? Sareng Sulaeman, sanggeus ngawangun hiji candi pikeun Allah jeung ngahiasna ku Kerubim emas, nalika anjeunna nangtung di hareupeun mezbah Gusti jeung ngangkat leungeunna ka langit pikeun ngadoa; naha anjeunna henteu ngadoa di payuneun gambar-gambar Cherubim[215] ? Tapi naha Bunda Allah Perawan Nu Paling Suci, anu dibesarkeun dina waktu budakna di Rohangan Suci pisan, sarta ngadoa peuting-poé di balik tabir kadua, henteu ngahormat gambar-gambar Kerub anu aya di dinya? Saéstuna, manéhna henteu ngahina éta, ogé henteu nganggap éta euweuh, tapi ngahormat éta salaku gambar para perantara suci Gusti. Sabab nalika manéhna ngadoa ka Gusti, sujud ka taneuh di payuneun mezbah, di payuneunana aya Tabut Perjanjian jeung Kerub kamulyaan, nu nungtungan mezbah. Kanggo manéhna sujud di payuneun ayana, lain ka zat material méja pangorbanan, ogé lain ka Tabut Perjanjian, atawa ka kerubim; tapi tina zat-zat nu katingali éta manéhna ngangkat pikiranna ka Allah nu teu katingali; sarta manéhna ngahormat kana zat-zat éta salaku tempat suci Allah. Sakumaha ayeuna urang ngadoa di hareupeun ikon-ikon suci, urang henteu nyembah bahan material anu katingali tina ikon-ikon éta, tapi ngalihkeun pikiran urang ka nu immaterial jeung nu teu katingali; sarta urang ngahormat ikon-ikon suci éta salaku gambar para wali.

PERTIMBANGAN KA-4

Naha nyembah berhala dilarang?

Penyembahan berhala dilarang pikeun alesan-alasan di handap ieu:

1) Sabab berhala téh lain Gusti, tapi hiji benda anu euweuh ajénna, sakumaha ceuk Rasul: *'Tahoeun ieu, yén berhala téh euweuh nanaon di dunya*' ([216]), sarta ibadah ka berhala téh teu saleh tur jorok di payuneun Gusti.

2) Sabab setan geus nyicingan arca-arca pikeun ngabohongkeun jalma.

3) Sabab ku ningali arca-arca panteistik anu keji—anu sabenerna arca maranéhna sorangan—jalma-jalma diingetkeun kana gaya hirupna, kana lampah-lampah cabul anu teu wajar jeung kajahatan séjénna. Sareng ku émut kana hal-hal éta, pikiran manusa karuksak ku pikiran jahat, hayang ngalakukeun kajahatan anu sarua anu geus dipigawé ku déwa-dewa maranéhna anu hina.

---

[213] Ibrani 8:5.

[214] Mazmur 5:8.

[215] 3 Raja 8.

[216] 1 Korinta 8:4.

4) Sabab dina festival idolatri, di jero candi-candi maranéhna, kajahatan anu keji lumangsung: kalaparan kaleuleuwihan, mabok, zinah—anu dilakukeun sacara kabuka jeung tanpa isin—jeung rajapati.

5) Sabab jalma-jalma nu teu takwa henteu ngan saukur nyembelih sasatoan tapi ogé barudakna sorangan minangka sesajen jeung kurban ka arca, sakumaha kacatet dina Mazmur: *'Aranjeunna ngadahar putra-putri maranéhna ka setan; maranéhna ngocorkeun getih nu teu dosa, getih putra-putri maranéhna, nu aranjeunna dahar ka arca-arca Kanaan'*[217] ; sarta deui disebutkeun: *'Aranjeunna ngadahar putra-putrana sarta ninggalkeun sésana pikeun orok-orokna'*[218] ; hartina, tina daging putra-putrana sorangan anu geus disembelih jeung dipanggang jadi kurban pikeun setan, bapa jeung indungna sanggeus ngadahar éta daging, maranéhna ninggalkeun sésana pikeun orok-orokna anu séjén.

Ku alesan éta hukum Gusti ngalarang nyembah berhala.

Naha, ku kituna, panghormatan kana ikon suci henteu ngan saukur teu dilarang, tapi malah diwajibkeun?

Ku alatan éta: sapertos ikon suci anu mangrupikeun gambar para wali, éta ngainspirasi urang pikeun ngajalankeun kahirupan suci. Ikon Kristus Jurusalamet urang, Allah anu sajati, anu digambar dina rupa manusa-Na, nalika urang ningali-Na, ngingetkeun urang kana Inkarnasi-Na, kalahiran-Na anu teu bisa diungkabkeun jeung teu bisa ruksak ti Perawan Anu Paling Suci, sarta pagawean anu dipigawé-Na ti yuswa ngora, nalika Anjeunna ngider ngadakwahkeun Injil Karajaan: sareng mujijat-mujijat-Na, kakawasaan-Na, sangsara sukarela-Na pikeun urang, Salib, pupus-Na, panguburan-Na, Kebangkitan-Na, sareng Pangangkatan-Na ka sawarga; nalika urang émut kana hal-hal ieu, hayu urang pinuh ku sukur anu agung, hurung ku kanyaah ilahi, sareng nyembah-Na kalayan handap asor di payuneun ikon suci-Na.

Nalika urang ningali ikon Perawan Nu Paling Suci, éta ngingetkeun urang kana kahirupan-Na nu paling suci jeung paling mulya: kumaha, ku kakuatan Roh Suci, manéhna ngandung Sabda Allah dina kandunganna, sarta tetep jadi Perawan saméméh, salila, jeung sanggeus Kelahiran. Kumaha, ku payudara perawanna, manéhna ngasuh orok ti jaman baheula, Nu Ngasuh sadayana. Kumaha manéhna kabur jeung anjeunna ka Mesir, tuluy balik deui ti dinya, sarta ngasuh anjeunna waktu budak nepi ka yuswa dewasa. Kumaha manéhna nangis di gigireun salib, ningali sangsara ageung anjeunna pikeun umat manusa, sarta ngumbah awakna ku cimata sanggeus diturunkeun tina salib, tuluy nempatkeun anjeunna di jero makam dibungkus lawon kafan. Kumaha manéhna pinuh ku kabagjaan anu teu bisa diungkabkeun nalika Anjeunna bangkit deui, sarta kumaha manéhna nyaksian ku panonna sorangan nalika Anjeunna naék ka sawarga, sarta kumaha nalika manéhna pupus manéhna angkat ka sisi Putrana jeung Gustina, sarta nangtung di katuhu tahta-Na, ngadoakeun urang nu dosa. Émut kana ieu, tina kanyaah ka anjeunna jeung ka Putrana, Gusti urang, urang ngangkat haté urang, kabawa ku pangabdian, usaha pikeun hirup nu suci jeung murni, sarta dikuatkeun dina pangharepan, sabab urang gaduh pangantara anu maha kuat di payuneun Gusti.

Ikon-ikon para wali Allah anu sanés, nalika urang nenjo éta kalayan saksama, ngingetkeun urang kana kahirupan maranéhna anu nyugemakeun Allah, kana jasa-jasa jeung pagawean maranéhna, sarta ngadorong urang pikeun nyonto maranéhna.

Ku sabab éta, ikon suci henteu ngan saukur teu dilarang, tapi diserahkeun ka urang pikeun dihormat.

PERTIMBANGAN KA-5

Saha anu maréntahkeun ka garéja pikeun ngahormat ikon-ikon suci?

Kristus Gusti urang sorangan nu ngalakukeun éta, nalika Anjeunna geus ngumbah beungeutna nu paling suci ku cai, tuluy ngusapna ku lawon, sarta gambaran beungeut ilahina nu paling suci kacatet dina lawon éta; teras mucunghul gambar Kristus, nu henteu dijieun ku leungeun manusa, nu Anjeunna kirimkeun ka Abgar, Pangeran Edessa: pikeun katerangan lengkep ngeunaan ieu, dina tanggal 16 bulan Agustus.

Saatos Kristus Gusti, lahirlah Santo Lukas Sang Injil; sareng dicaritakeun dina kahirupan anjeunna yén anjeunna téh pelukis munggaran ikon-ikon suci, sanggeus ngagambar kalayan kaahlian seni hiji gambar Perawan Maria Nu Paling Suci, nu nahan orok, Gusti urang Yesus Kristus Nu Langgeng, dina pangkuanana, sareng sanggeus ngagambar dua ikon deui ti Indung Allah, anjeunna mawa éta ka Indung Gusti, upami anjeunna kersa. Manéhna, sanggeus ningali gambar-gambar dirina éta, nyarios ku biwirna nu paling suci kieu: 'Mugia rahmat

[217] Mazmur 105:37.
[218] Mazmur 16:14.

Anjeunna nu lahir ti abdi sareng nu abdi piboga aya dina ikon-ikon ieu.' Kitu deui, Santo Lukas ngagambar gambar rasul utama nu suci Petrus jeung Paulus dina papan, sarta ti anjeunna dimimitian di sakuliah dunya karya hadé jeung paling ngahormat dina ngagambar ikon-ikon suci. Santo Damascene ogé nyarioskeun ngeunaan ikonografi Lukas, saurna: 'Tingali, naha Lukas nu Injilist jeung Rasul henteu ngagambar hiji ikon anu dihormat ti Maria nu Salawasna Awéwé, teras ngirimna ka Theophilus di[219] ?'

Salajengna, sajarah garéja nyaritakeun hiji ikon Kristus deui: awéwé anu cageur tina pendarahan ku nyabak ujung jubah Kristus ngukir hiji patung tina batu anu niru wujud fisik jeung umur Kristus, sarta di Fenisia, di lemburna, di kota nu dingaranan Paneada, manéhna masang éta di tempat husus: di handapeunna, jukut nu tumuwuh di dinya nyageurkeun panyakit baheula[220] . Gambar Kristus éta nangtung di tempat éta dugi ka mangsa pamaréntahan Julian si Apostat. Julian, sanajan kitu, ngancurkeun patung Kristus, masang patung dirina sorangan atawa berhala di tempatna, sarta langsung kilat ti langit nabrak, ngancurkeun berhala Julian jadi lebu. Ieu kacatet ku George Kedrin, sajarahwan Konstantinopel, dina Synopsis of Julian's Reign[221] ; ogé ku Nicephorus Callistus dina Buku 10, Bab 30; sarta ku Hermias Sozomen, Buku 5, Bab 20. Tingali ogé Kahirupan Martir Suci Artemius, dina tanggal 20 Oktober[222] .

Tapi naha kanopi Petrus téh lain gambaran awakna Petrus, sarta naha éta henteu miboga kakuatan nyageurkeun anu sarua anu dipasihkeun ku Gusti ka éta kanopi saperti ka Petrus sorangan, sakumaha dicaritakeun dina Kitab Karya Para Rasul, anu ditulis: *'supaya jalma-jalma nu gering bisa diusung dina tikar jeung diteundeun dina ranjang jeung sofa, sangkan nalika Petrus sumping, sahenteuna bayanganna bisa nimpah ka sabagian di antarana'*[223] ? Janten, naon ari ikon Petrus atawa wali séjén ayeuna? Naha éta sanés siga bayangan awakna, nu ngaliwatanana panyageuhan henteu mustahil ku iman para nu percaya?

Naon anu ditulis dina Kumpulan Téks Liturgi Agung Moskow, dina bacaan pikeun Senén minggu kadua Puasa Agung, sarta ogé dina gulungan rinci ngeunaan ikon Perawan Maria Nu Paling Suci, anu, dina jamanana, mucunghul dina hiji pilar ku leungeun anu teu katingali di garéja anu didédikasikeun pikeun Santo Petrus jeung Santo Yohanes Rasul di Lida. Parios ieu dina buku nu disebat dina folio 341 jeung 367; kitu deui dina édisi Menaion nu dicitak di Kiev, dina tanggal 26 Juni, di sisi tukang folio 177.

Salajengna, dina kahirupan santa protomartir Thekla, anu janten murid santo Rasul Paulus, dicatet yén saurang imam pagan anu gering nampi panyageur tina ikon-Na. Tingali ieu dina tanggal 24 Séptémber, dina kaca 103.

Ti catetan gerejawi anu sajati ieu écés pisan yén, dina Garéja munggaran, hiasan gereja ku ikon-ikon jeung panghormatan suci ka éta ikon diwariskeun ku Kristus Gusti jeung ku Para Rasul suci.

Sajaba ti éta, saha waé anu kersa maca kecap-kecap Santo Atanasius ngeunaan ikon Kristus, anu dihina tur ditusuk ku urang Yahudi di Virite nepi ka ngocor getih: kecap-kecap éta tiasa kapanggih dina Prolog, dina tanggal 11 Oktober; sarta dina Menaion nu dicitak, dina bulan jeung tanggal nu sami, di tukangeun folio 179 jeung folio 180.

Émut ogé yén, saméméh dibaptis, Santa Katarina Sang Martir Agung dipasihan ku pangurus rohani-na hiji ikon Bunda Maria Sang Awéwé Murni nu nyekel Bayi Ilahi dina pangkuan-Na, sarta anjeunna diparéntahkeun pikeun ngadoa ka éta ikon: sareng Catherine dipasihan hiji panglihatan anu ajaib, sarta sacara nyata nampi cincin ti Kristus Gusti minangka tanda tunangan. Tingali carita ngeunaan ieu dina tanggal 24 Nopémber di[224] .

Dina 'Limonar' ti Anu Maha Suci Sophronius, Patriark Yerusalem, dina Bab 180, dicatet yén aya saurang sesepuh, Abba Yohanes sang Pertapa, anu agung dina kasampurnaan, cicing di wates désa Sekhusta, kira-kira dua puluh poprish ti Yerusalem, samentara anjeunna masih kénéh hirup, nyimpen dina selna hiji ikon Sang Putri Maria Nu Maha Suci: sarta iraha waé anjeunna hoyong indit kana lalampahan jauh—naha ka gurun nu jauh, atawa ka Yerusalem pikeun ngahormat ka tempat-tempat suci jeung Makam Ilahi, sarta pikeun nyium Salib Nu Méré Kahirupan, atawa ka Gunung Sinai pikeun tujuan doa, atawa dina waktos séjén ka martir-martir suci anu

---

[219] Dina Koleksi, folio 327, verso.
[220] Lukas 8, awal kaca 39.
[221] Folio 305.
[222] Folio 209.
[223] Kisah Para Rasul 5:15.
[224] Folio 404.

perenahna jauh ti Yerusalem—sabab sang guru éta bogoh ka martir-martir anu jaya; sareng kadang ka Éfésus ka makam Santo Yohanes Teologian, kadang ka Santo Teodorus di Euchantus, kadang ka Santo Tekla di Isauria Seleukia, kadang ka Santo Sergius di Sarafas; kadang anjeunna nganjang ka hiji santo, kadang ka santo anu sanés. Sabab nalika anjeunna ninggalkeun selna, anjeunna bakal masang lampu di hareupeun ikon, hurungkeun éta, teras sanggeus ngadoa anjeunna angkat; sarta nalika anjeunna balik ti lalampahanana, anjeunna bakal manggihan lampu éta masih hurung, sanajan anjeunna geus lila teu aya. Kadang-kadang anjeunna indit salila sasasih, kadang-kadang dua sasasih, tapi anjeunna sok manggihan lampu éta masih hurung.

Santa Maria Mesir, basa keur ngadoa di narthex hiji garéja di Yerusalem di hareupeun ikon Perawan Nu Paling Suci, dipasihan idin asup ka garéja tanpa halangan, anu saméméhna manéhna teu tiasa asup, sabab dicegah ku kakuatan anu teu katingali di panto garéja; sarta sanggeus manéhna ngadoa deui di hareupeun ikon anu sarua, manéhna nampi pitulung ilahi pikeun ngabenerkeun hirupna, sarta indit ka gurun[225] .

Santa Yohanes ti Damaskus, sanggeus ngalaman putusna leungeun katuhu pikeun ikona suci, cageur nalika manéhna ngadoa di hareupeun ikona Indung Allah nu Paling Suci; sabab leungeunna nu geus dipotong, sanggeus ditempatkeun deui kana awakna, nyambung deui siga baheula, hirup deui, sarta manéhna nyerat buku-buku nu mangpaat pikeun Garéja. Pikeun langkung seueur ngeunaan ieu dina riwayat hirupna, dina tanggal 4 Désémber[226] .

Tapi ulah poho nyebutkeun conto pangkolotna: Santo Sylvester, Paus di Roma, nembongkeun ikon ti kepala Rasul suci Petrus jeung Paulus ka Kaisar Konstantinus Agung, anu keur gering jeung can dibaptis, sarta Kaisar éta ngakuan para Rasul nalika maranéhna nembongan ka anjeunna dina impian. Pikeun langkung lengkepna, tingali dina tanggal 2 Januari[227] .

Dina kahirupan Santa Merkurius Martir Agung, dina tanggal 24 Nopémber, ditulis dina[228] yén, sanggeus mangtaun-taun kalangkung ti martirna, sarta sanggeus Julianus si Murtad naék tahta sarta pisan ngudag-ngudag Garéja Allah, Santa Basil Agung keur ngadoa di garéja, anu di jerona aya ikon Santo Merkurius nu dicét dina papan, ngagambarkeun anjeunna nyekel tombak di leungeunna; sarta dina jero sajam, gambar dina papan éta ngaleungit, nepi ka nu katingali ngan papan kosong; sarta sanggeus sajam, ikon éta mucunghul deui dina papan kalayan tombak nu katutupan getih. Teu lila ti harita, warta maotna Julian sumping, sarta umat Kristiani ortodoks, sanggeus mariksa waktosna, sadar yén dina jam éta pisan—jam nalika ikon martir éta jadi teu katingali—Julian ditusuk sarta dipaéhan ku leungeun anu teu katingali jeung tombak anu teu katingali. Ieu ogé kacatet dina Biografi Santo Basil Agung, dina tanggal 1 Januari, dina kaca 219.

Sareng saha nu tiasa ngitung kaajaiban séjén anu teu kaétang anu asalna tina ikon-ikon para wali? Tapi para skismatik ieu, nu disebut ikonoklast, henteu narima artikel iman Garéja sarta nampik tradisi; sareng, anéhna, nalika Sétan parantos nyicingan jero maranéhna, maranéhna pisan benci kana pangajén ka ikon, sakumaha anu katingali dina *Limonar*, dina Bab *45,* anu ditulis kieu: aya saurang rahib di Gunung Zaitun anu disiksa ku hiji setan zina. Hiji poé, basa perjuangan éta pisan nyiksa anjeunna, sang tuwa mimiti ceurik pait sarta nyarios ka setan: 'Sakumaha lami deui anjeun rék terus nyiksa abdi? Indit ti abdi ayeuna ogé; anjeun geus sepuh babarengan jeung abdi.' Tuluy, sang demon nembongan ka anjeunna sacara nyata sarta nyarios: 'Sumpah ka abdi yén anjeun moal nyaritakeun ka saha waé naon anu bade abdi caritakeun, teras abdi moal deui nyiksa anjeun'; sarta sang sepuh nyumpah ka anjeunna, nyarios: 'Sakumaha abdi hirup di sawarga, abdi moal nyaritakeun ka saha waé naon anu bade anjeun caritakeun ka abdi.' Sareng setan nyarios ka anjeunna: 'Ulah nyembah patung ieu, teras abdi moal deui merangan anjeun.' Ayeuna éta téh patung Ibu Urang Anu Paling Suci, Perawan Maria, Indung Gusti, nu nahan Gusti urang Yesus Kristus dina pangkuanana; sareng rahib éta nyarios ka setan: 'Tinggalkeun abdi, sangkan abdi tiasa merenung.' Dina poé katilu, manéhna ngalaporkeun kajadian-kajadian ieu ka Abba Theodorus Eliot, anu waktu éta cicing di Biara Faran, sanggeus manéhna sumping ka dinya ku pangaturan Gusti. Abba ngomong ka rahib éta: 'Anjeun geus kacemar pisan, sabab anjeun geus ngucapkeun sumpah ka setan; tapi anjeun geus leres, sabab anjeun geus ngaku; Kuring nyarios ka anjeun: leuwih gampang pikeun anjeun ulah asup ka hiji tempat cabul

[225] 1 April, folio 171, verso.
[226] Halaman 26.
[227] Kaca 228, tukang.
[228] Lembar 412.

di mana waé kota nu anjeun asup, tibatan nolak sujud di hareupeun gambar Gusti urang Yesus Kristus jeung Indung-Na nu Maha Suci ti Allah.' Sanggeus ngahujat jeung nguatkeun rahib éta ku loba kecap, abbas ngidinan manéhna cicing di tempatna. Sareng setan nembongan deui ka rahib, bari nyarios: 'Naon ieu, rahib? Naha anjeun henteu sumpah ka abdi yén anjeun moal nyaritakeun ka saha waé naon anu parantos abdi carioskeun? Tapi anjeun parantos nyaritakeun ka batur séjén anu datang ka anjeun? 'Ku sabab éta, salaku nu ngalanggar sumpah, maneh bakal dihukum dina Poé Kiamat.' Sang pertapa ngajawab: 'Kuring terang yén kuring geus nyumpah, tapi kuring nyumpah ku Gusti kuring, ka Anjeunna, salaku Nu Nyipta kuring, kuring moal eureun-eureun sujud; tapi kuring moal nurut ka maneh.' Teras setan éta ngaleungit ti manehna.

Ti catetan sajati ieu, anu dibaca di Konsili Ekumenis Katujuh jeung ditarima ku Bapa-Bapa Suci, écés katingali sabaraha Satan benci kana panghormatan suci ka ikon-ikon suci: sabab golongan skismatik, anu sapikiran jeung Satan, ogé benci kana ikon-ikon suci, sarta maranéhna henteu ngahormat atawa ngahina éta.

Saha anu munggaran nampik panghormatan ka ikon?

Ngeunaan awal ikonoklasme di Konstantinopel, dina Biografi Stephen Anu Mulya Nu Anyar, dina tanggal 28 Nopémber, ditulis kieu:[229] Teu lila saméméh pamaréntahan Leo si Iseauria, sababaraha urang Yahudi ti Laodikea di Fenisia, sanggeus sumping ka hareupeun Isif, Pangeran Arabia, ngajangjikeun ka anjeunna, ngaliwatan ramalan bohong jeung sihir, opat puluh taun pamaréntahan jeung kakawasaan di luhur urang Arab, sareng manéhna ngusir jeung ngancurkeun ikon-ikon suci ti garéja-garéja Kristen di sakuliah karajaanana. Izif, sanggeus ngadéngékeun maranéhna, langsung maréntahkeun ikon-ikon suci éta diusir ka mana-mana jeung dibakar; tapi, kena hukuman ti Gusti, manéhna gancang maot, teu acan nepi ka sataun hirup. Putrana ngagentos anjeunna sarta niat méré ahir anu kejem tur maot ka urang Yahudi éta, ku nganggap maranéhna nabi palsu jeung tukang sihir; tapi maranéhna, ngarasa amarah pangeran ka dirina sarta sieun hukuman pati, kabur ka Isauria. Sarta nalika maranéhna keur reureuh di dinya di gigireun hiji mata cai, aya saurang nonoman ti Isauria nu ngaliwat; ngaranna Leo[230] (kawas manéhna kasohor engké, sanajan ngaran aslina Conon), saurang lalaki jangkung jangkung tur ganteng, nu hayang reureuh di mata cai nu sarua, ngalantur ti jalan tur calik babarengan jeung para ahli sihir Yahudi éta. Nalika maranéhna ningali anjeunna, maranéhna mimiti ngaramal ka anjeunna yén anjeunna bakal jadi raja Yunani; tapi anjeunna nampik éta sagala rupa, nganggap éta hal anu teu masuk akal, margi anjeunna ningali dirina asalna ti kulawarga basajan, saderhana jeung miskin, ampir teu sanggup nyukupan dahareun sorangan, sarta ngan ukur ngandelkeun pagawean leutik (sabab anjeunna téh tukang batu) . Tapi para Magi tetep keukeuh nyebut yén manéhna bakal jadi raja; maranéhna ngan ménta hiji hal ti manéhna: sangkan manéhna ngajangji ku sumpah yén nalika manéhna ngawasaan karajaan, manéhna bakal méré naon waé nu dipénta ku maranéhna. Janten, di garéja St. Theodore nu caket ditu, manéhna nyumpah ka maranéhna, teras maranéhna angkat. Teu lila sanggeusna, nonoman ti kulawarga patrisia Sisinias diasupkeun kana militér, sarta teu lila diangkat jadi spatharios; manéhna ogé diangkat jadi komandan di Wétan ku Raja Theodosius. Saatos Theodosius, Kakaisaran Yunani diwariskeun ka batur séjén, anu dina awal pamaréntahanana kabuktian pisan taat ka agama, tapi engkéna jadi korup. Pikeun urang Yahudi éta, anu geus ngaramal karajaanana ngaliwatan sihirna, datang ka anjeunna sarta nyuhunkeun sangkan anjeunna ngawujudkeun jangjina, sabab anjeunna geus sumpah bakal masihan naon waé nu dipénta ku maranéhna. Nalika raja nanya ka maranéhna naon anu dipikahayang, maranéhna—anu musuh Kristus jeung iman Kristen—henteu ménta emas, pérak, atawa harta séjén, tapi supaya manéhna miceun ikon-ikon suci ti garéja-garéja suci; teras maranéhna nyarios: 'Lamun anjeun ngalakukeun ieu, hai Raja! Gusti bakal ngajaga pamaréntahan anjeun salami mangtaun-taun; tapi lamun henteu, anjeun bakal gancang kaleungitan boh karajaan boh kahirupan.' Anjeunna, sanggeus mikir yén ramalan munggaran maranéhna ngeunaan meunangna karajaan geus kajadian, sieun yén ramalan kadua ngeunaan pangasinganana ogé moal kajadian lamun manéhna nurut ka maranéhna; sarta manéhna langsung ngaluarkeun paréntah sangkan ikon-ikon suci diusir ti garéja-garéja Gusti jeung ti sakabéh imah manusa sarta diinjak-injak, nyebutna berhala jeung nyebut jalma-jalma anu nyembahna salaku nu nyembah berhala. Sareng aya kagaduhan anu ageung di Garéja Kristus: sabab aya nu nurut kana paréntah raja sarta nginjak-nginjak ikon-ikon anu mulya, sedengkeun nu séjénna ngalawan kalayan sengit sarta ngalaman loba sangsara.

---

[229] Kaca 425, tukang. Georgy Kedrin.

[230] Damascene dina Sobornik, folio 334.

Saatos pupusna Conon atawa Leo si Iseauria, putrana Constantine Copronymus naék jadi raja—cikal bakal pangparahna tina akar anu jahat—sareng manéhna nyababkeun karusuhan anu leuwih gedé di Garéja Allah, ngudag-ngudag sareng nyembelih sacara kejem para umat ortodoks. Manéhna ngayakeun sidang para ikonoklas di Konstantinopel, di Garéja Blachernae. Déwan éta lumangsung dina taun 751 Masehi, di dinya pasamoan jahat éta nyatakeun yén ikon suci téh berhala sarta ngukum sakumna anu nyembah ikon suci; tapi déwan bidah éta satuluyna dibubarkeun. Sanggeus pupusna Copronymus jeung putrana Leo, nu dipikawanoh minangka Khazar, incuna Constantine, putra Copronymus, ngagentos kakawasaan babarengan jeung indungna Irene, sarta diayakeun Déwan Ekuménika Katujuh ti Bapa-Bapa Ortodoks Suci dina taun 787 Masehi, di mana Bapa-bapa Suci ngabolaykeun déwan ikonoklastik hérésik saméméhna éta sarta ngahukumna, bari mastikeun panghormatan nu saleh ka ikon-ikon suci.

Tapi engkéna bidah éta timbul deui, babarengan jeung panganiayaan ka Garéja, anu dipangger ku Leo si Armenia jeung Theophilus; sarta kalayan ragragna maranéhna anu rame, samentara éta Michael, putra Theophilus, babarengan jeung pamajikanna Theodora, ngadegkeun deui Ortodoksi; ku kituna bidah ikonoklastik leungit boh di Wétan boh di Kulon, nepi ka jaman Luther jeung babaturanana Calvin, anu dina taun 1.050 sanggeus Kelahiran Kristus, ngamimitian nyebarkeun bidahna jeung miceun ikon-ikon suci. Kitu deui, dina jaman urang ayeuna di karajaan Rusia, kalayan munculna loba golongan skisma jeung perpecahan, bidah ieu timbul ti maranéhna—nya éta, yén ikon suci teu pantes dihormat, tapi dianggap patung berhala.

Ku kituna, hayu para ikonoklast skismatik kiwari ngémutan ti saha maranéhna asalna; teras, dimimitian ti dieu, hayu maranéhna naék siga ngaliwatan tangga ngaliwatan ngaran-ngaran pamimpin jeung guru maranéhna. Aranjeunna nyokot bidah éta ti Calvin, ti Luther, ti Theophilus, ti Leo si Armenia, ti Copronymus, ti Conon atawa Leo si Iseauria, ti urang Yahudi, jeung ti Sétan sorangan, anu nuntut ka rahib di Eleon supaya manéhna ulah nyembah ikon-ikon Sang Putri Maria nu Maha Suci, Indung Gusti, nu nyekel orok Kristus dina pananganana.

Di dieu urang bakal émut hiji debat singket antara dua Bapa Suci jeung para ikonoklast: Santo Gregorius ti Omirus jeung Santo Stefanus Anyar.

Bab 13. Debat Santo Gregorius ti Omirus ngeunaan ikon-ikon para wali jeung Ervan nu Yahudi

Santo Gregorius, Uskup Agung Omirit, anu dihormat dina tanggal 19 Désémber[231] , gaduh pasualan sareng Ervan, saurang Yahudi anu kacida wijaksana. Dina poé kaopat, salila babak kaopat debat, Ervan mimiti nyalahkeun umat Kristiani ngeunaan ikon-ikon para wali, nyebut yén maranéhna nyembahna; manéhna nyebut ikon-ikon suci éta berhala, sarta nu nyembahna disebut penyembah berhala jeung nu ngalanggar hukum Gusti, sarta nyebut yén Gusti geus maréntahkeun sangkan euweuh patung atawa gambaran naon waé nu diukir; terus Uskup Agung nanya ka anjeunna: 'Waktu Banjir di jaman Nuh, ku naon anjeunna disalametkeun?' *Ervan:* 'Ku bahtera, dijieunna tina kai.' *Uskup Agung:* 'Naha Gusti tiasa nyalametkeun anjeunna tina Banjir tanpa bahtera tina kai, atanapi henteu tiasa? Kumaha pamanggih anjeun?' *Ervan:* Kuring yakin Anjeunna tiasa, sabab geus katulis yén sagala hal mungkin pikeun Gusti. *Uskup Agung:* Lamun Gusti tiasa ngalakukeun éta, naha Anjeunna merlukeun bahtera pikeun nyalametkeun jalma-jalma nu bener? Naha henteu pantes, sanggeus sagala k , Nuh ngucapkeun syukur ka bahtera pikeun kasalametanana, tibatan ka Gusti? *Ervan:* Jauh pisan ti éta; tapi puji kudu dipasihkeun ka Gusti salaku Nu Maha Nyipta, lain ka barang nu teu boga kahirupan. *Uskup Agung:* Tapi anjeun ngaku yén Gusti nyusun kasalametan ngaliwatan hiji objék nu teu hirup—bahtera; ku cara nu sarua, Anjeunna damel ngaliwatan ikon-ikon nu katingali ieu pikeun urang; sanajan maranéhna teu hirup, maranéhna tetep mangpaat pikeun kasalametan urang; sabab ku ningali ka aranjeunna, urang ngangkat pikiran ka nu aslina, sarta digugah ku kahayang ilahi jeung sumanget kasucian. Urang ngagambarkeun, sanés berhala, tapi Gusti urang Yesus Kristus dina manusa-Na, lain dina Kasucian-Na nu teu bisa diungkabkeun. Sareng sakumaha Nuh ngucapkeun syukur ka Gusti pikeun bahtera sareng kasalametanana ku ngadegkeun mezbah, kitu ogé urang ngucapkeun syukur ka Kristus Gusti urang ku ngagambar wujud-Na, sabab ngaliwatan panempoan-Na anu katingali dina daging urang parantos disalametkeun tina banjir ilusi; sareng sakumaha urang nganggap manusa-Na minangka bahtera kadua, anu ku-Na dipaké pikeun nanggung beban urang, ngaleungitkeun dosa di antara urang, sarta sanggeus ngahirupkeun urang ku Kasucian-Na, naék ka sawarga. Anjeunna, anu urang tingali ku panon

[231] Quadruple Minutes, folio 132, verso.

jasmani, urang gambarkeun dina kanvas, nembongkeun citra kasampurnaan manusa-Na; sarta dina paneduh citra jasmani ieu, urang nyembah ka Kedewaan-Na sarta, dina Anjeunna, ngahormat ka Rama jeung Roh Suci kalayan hormat anu pantes. *Ervan*, sanajan kitu masih ngahina ikon-ikon suci, nyarios: 'Abdi nampik dongéng Kristen anjeun, anu nyatakeun yén Gusti masihan rahmat-Na ka ikon-ikon anu dicét dina témbok jeung papan, anu teu bisa leumpang atawa nyarita?' *Uskup* Agung ngabales: 'Caritakeun ka abdi, Ervan, kunaon Allah maparin rahmat-Na ka Elias, anu teu dipasihan ka Elisha, sarta kunaon Anjeunna langkung milih rahmat jalma nu parantos maot tibatan nabi nu masih hirup? Sabab cai Walungan Yordan, anu teu bisa disabrang ku Nabi, kabagi ku rahmatna, sarta anjeunna nyabrang dina taneuh garing; jeung naon anu teu bisa dipigawé ku Elisha nu hirup ngaliwatan mujijatna, éta dihontal ku rahmatna nu geus maot. Tapi sanajan ka Musa, anu ngalakukeun mujijat di tanah Mesir, kunaon Gusti masihan kakuatan pikeun ngalakukeun mujijat lain ka dirina, tapi ka tongkatna, sarta ku kituna ngarobah cai jadi getih, misahkeun laut, jeung ngalakukeun kalakuan anu ajaib jeung mulya séjénna? Leuwih ti éta, Kemah Saksi jeung Tabut Perjanjian, kendi emas nu eusina manna, lempeng-lempeng hukum, tongkat Harun, méja, dupa, jeung lampu— Naha sadayana éta henteu mibanda rahmat agung ti Gusti, sanajan éta benda teu hirup tur dijieun ku panangan manusa tina bahan anu katingali jeung karasa? Tapi éta sadayana disinaran ku kamulyaan Gusti, pinuh tur dikurilingan ku mega, sarta teu bisa deukeutan atawa disentuh ku saha waé iwal ti para imam jeung kaom Lewi, sabab éta ilahi tur suci. Sabab lamun kitu dina Perjanjian Heubeul, kunaon anjeun heran yén dina Perjanjian Anyar rahmat Gusti dipasihkeun ka ikon-ikon suci? *Ervan* deui*:* Aya nu ditulis dina Zabur: *'Béla bangsa-bangsa téh pérak jeung emas, buatan leungeun manusa*' ([232]); sarta ikon-ikon anjeun téh béla, sabab éta téh buatan leungeun manusa. *Uskup Agung:* Abdi henteu nampik ieu, sabab béla bangsa-bangsa, anu henteu wawuh ka Gusti, sabenerna téh béla; sabab maranéhna diibaratkeun jeung jalma-jalma anu hirup tanpa Allah dina sagala rupa kajahatan—penyihir, tukang sihir, pembunuh, pezina—anu geus binasa tina kahirupan ieu dina kajahatan, sarta dina émutan maranéhna aya nu nyieun arca: Tapi generasi kiwari ieu, katipu jeung dibutakeun ku Satan, nyangka maranéhna téh déwa tur nyembah ka maranéhna; sareng anjeun ogé parantos ngalakukeun hal anu sami, nyembah *arca nu diukir,* sarta ngadahar *putra-putri anjeun ka setan*[233] , ngocorkeun getih nu teu dosa—getih putra-putri anjeun—anu parantos anjeun dahar ka arca nu diukir urang Kanaan; éta téh berhala. Tapi maranéhna anu ayeuna urang tulis—rupa-rupa wujud para suci Gusti—lain arca, tapi ikon anu mulya. Sabab urang ngagambarkeun rupa jalma-jalma anu wawuh ka Gusti, percaya ka Anjeunna, sarta nyugemakeun Anjeunna ngaliwatan takwa jeung kabeneran; maranéhna téh terhormat, suci, sarta dipikacinta ku Gusti; sarta ku rahmat Gusti maranéhna ngalakukeun loba mujijat: maranéhna ngahudangkeun nu maot, nyageurkeun nu gering, muka panon nu buta, mulangkeun kamampuh leumpang ka nu lumpuh, mulangkeun kadéngé ka nu budeg, ngangkat nu lumpuh tina ranjangna, ngabersihkeun nu kusta, jeung ngusir setan tina manusa; pupusna maranéhna mulya jeung émutanana pantes dipuji tur langgeng, sabab pupusna para wali-Na mulya di payuneun Gusti, jeung émutan nu bener pinuh ku pujian, sarta nu bener bakal salawasna diémutan. Deui, *ka Ervan* anu ngahujat, nyebut yén ikon henteu béda ti arca, *uskup agung* nyarios: 'Pakéan anjeun, Ervan, jeung kanopi kasaksian, duanana dijieunna tina bulu domba jeung linen—naha kakuatanana sarua?' Naha tongkat anjeun jeung tongkat Harun, anu tetep héjo, miboga hormat anu sarua? Naha periuk di imah anjeun jeung guci anu eusina manna sarua di panon anjeun? Naha peti jenazah anjeun, anu di jerona anjeun nempatkeun jasad anjeun, miboga kamulyaan anu sarua jeung Tabut Perjanjian Gusti? Naha seuneu jeung minyak anu anjeun hurungkeun di imah pikeun penerangan bisa dibandingkeun jeung kaki lilin emas nu boga tujuh cabang? Naha anjeun nyamakeun imah anu anjeun cicingi jeung imah ibadah anu diwangun ku Solomon? Teu kitu; tapi anjeunna ngahormat aranjeunna kalayan cara anu teu aya bandinganana, sabab ngaliwatan aranjeunna rahmat Allah kadang-kadang sumping. Ku cara anu sami, hayu urang salawasna ngakuan yén hiji hal téh berhala—gambaran jalma nu ngaruksak anu kajebak di naraka—jeung hal séjénna téh ikon hamba suci Allah, sabab tina éta rahmat Gusti dicurkeun ka urang ngaliwatan doa jalma anu digambarkeun dina éta. *Ervan* teras nyarios ka ngeunaan malaikat, nyebut yén maranéhna teu boga awak nurutkeun Kitab Suci: *'Malaikat téh roh'*[234] ; tapi umat Kristiani henteu isin ngagambarkeun maranéhna dina ikon, sarta ngagambarkeun roh dina wangun anu boga awak. Ka éta*, uskup agung ngajawab:* 'Anjeun teu boga nanaon

[232] Mazmur 112:12.
[233] Ps. 103:37.
[234] Mazmur 103:4.

pikeun diomongkeun, sabab ti anjeun sorangan kami diajar ngagambarkeun malaikat-malaikat Gusti.' *Ervan:* 'Prakték ieu henteu kungsi asalna ti kami.' *Uskup Agung:* 'Anjeun geus ngalalaworakeun sakabéh Hukum Lami. Naha anjeun henteu sadar kana éta?' *Ervan:* 'Mugi Gusti janten saksi abdi, abdi henteu terang aya waktos nalika gambar malaikat dilukis jeung dihormat di antara kami.' *Uskup Agung:* Saéstuna, anjeun nu ngamimitian perkara ieu: sabab nalika Sulaeman ngawangun candi ka Gusti Nu Maha Luhur, naha anjeunna henteu nyiptakeun, di luhur Ruang Suci Nu Paling Suci, kerub kamulyaan nu nungtungan méja pangorbanan? Kitu deui, naha anjeunna henteu nempatkeun kerub di luhur panto kahiji rohangan suci jeung di luhur panto kadua? Sareng dina Tabernakel Kasaksian, nu diwangun ku Musa, naha teu aya gambaran kerubim di luhur Tabut Perjanjian? Kitu deui, dina tirai, naha teu dihias raray kerubim? Sareng naha sakabéh gambaran malaikat éta henteu dihormat ku anjeun, babarengan jeung Tabernakel jeung Bait Suci? Sabab lamun anjeun ngahormatkeun gambar-gambar mahluk anu teu boga awak, naha anjeun ngadukeun urang sabab ngagambarkeun jeung ngahormatkeun rupa-rupa jalma suci anu nyugemakeun Allah nalika masih dina daging?

Bab 14. Debat antara Anu Mulya Stefanus Anyar jeung Copronymus

Nu Mulya Stephen, nu dipikawanoh minangka 'Nu Anyar', dipuja dina tanggal 28 Nopémber[235] , basa anjeunna dibawa pikeun disiksa ku Raja Copronymus, ménta ka saurang jalma saleh di tengah jalan hiji koin anu ngagambarkeun raja, lajeng sacara rusiah nempatkeunana dina tudungna. Nalika raja ningali anjeunna, manéhna mimiti ngagero: 'Aduh! Celaka kuring! Naon anu kudu kuring tahan! Naha jalma ieu rék ngahujat karajaan kuring? Naha manéhna rék ngahina kuring jeung teu ngahargaan kakawasaan kuring?' Sang santa, sanajan kitu, cicing meneng, nenjo ka handap, sedengkeun raja, bari ngambekan seuneu ku amarahna, ngalontarkeun loba cacian ka anjeunna. Anjeunna ogé nyarios: 'Naha anjeun henteu ngajawab abdi, hai jalma hina?' Tapi Santo Stefanus mimiti nyarita ka anjeunna kalayan lemes, nyarios: 'Lamun anjeun geus mutuskeun pikeun maéhan abdi, ya Raja, maéhan abdi ayeuna ogé; tapi lamun anjeun nyauran abdi ka dieu pikeun nanyakeun hiji hal jeung ngadéngé naon anu rék diomongkeun ku abdi, mangka pantes anjeun nunda amarah anjeun sarta nyarita ka abdi kalayan bageur. 'Tunda heula amarah anjeun, teras tanya ka abdi, sareng dengekeun ka abdi.' Lajeng raja nyarios ka kami, 'Tradisi para Bapa mana anu teu kami turutan, nepikeun ka anjeun nganggap kami salaku ahli bidah?' Nu Mulya ngawaler, 'Ngagambar ikon suci, hiji amalan anu diturunkeun ti jaman baheula ku para Bapa nu mawa Allah, geus jahat pisan diusir ti Garéja.' Nu nyiksa lajeng nyarios: 'Ulah nyebut ieu minangka lukisan ikon suci, sabab euweuh hal sapertos kitu, tapi leuwih tepatna gambaran berhala; sabab naon hubungan antara berhala jeung para suci?' Ka ieu, jalma suci éta ngajawab: 'Ku nyembah gambar éta, urang henteu masihan hormat atawa ibadah ka wangun matéri éta sorangan; sabab hormat ka gambar éta naék ka nu aslina, sakumaha ceuk Santo Basil.' Nu nyiksa teras nyarios: 'Naha pantes ngagambarkeun, dina wangun materi, misteri-misteri anu diomongkeun ku Bapa-Bapa Gereja—anu rupa-rupa jeung samar, ngaleuwihan pamahaman akal, sarta teu bisa dijelaskeun ku kecap? Sareng naha leres nyembah dina wangun materi maranéhna anu hakekatna teu aya nu nyaho?' Rébéntén ngawaler: 'Sareng saha di antara jalma-jalma nu boga pamahaman nu bakal nyarios yén gambar-gambar nu dijieun tina materi nu diciptakeun bisa ngagambarkeun hakekat immaterial tina Ketuhanan, nu ngaleuwihan sagala akal, sarta bentukna teu bisa dijelaskeun ku akal, komo deui digambarkeun ku gambar?' Tapi nalika urang ngagambarkeun Kristus dina ikon, urang henteu ngagambarkeun hakekat Kasucian-Na, tapi leuwih ti éta urang ngagambarkeun wujud ilahi-manusa-Na, anu nembongan dina rupa manusa jeung kungsi disentuh ku leungeun Para Rasul, sakumaha ceuk Santo Yohanes Teologian: *'Anu geus kami tingali, jeung anu geus disentuh ku leungeun kami*' ([236]). Lamun anjeun nembongkeun ka abdi kecap-kecap ieu anu diucapkeun ku Musa: *'Anjeun moal nyieun keur diri anjeun berhala, atawa sagala rupa wujud naon waé anu aya di langit luhur atawa di bumi handap'*[237] , abdi bakal nunjukkeun ka anjeun yén Musa sorangan nyieun hiji wujud dua kerub tina emas, anu ku Rasul Ilahi diomongkeun kieu: *'Kerub kamulyaan anu nutupan mezbah'*[238] . Tapi naha mezbahna sorangan, Tabernakel, jeung Ruang Suci pisan henteu ngagambarkeun wangun-wangun langit, sakumaha Rasul anu sami

---

[235] Opat Jam Leutik, folio 434, verso.
[236] 1 Yohanes 1:1.
[237] Kaluar 20:4.
[238] Ibrani 9:5.

deui nyarios: *'Aranjeunna ngaladénan salaku salinan jeung bayangan tina hal-hal di sawarga'*[239] ? Naon atuh nu urang lakukeun nu teu sah nalika urang ngagambar wujud manusa Kristus dina ikon teras nyembahna? Naha urang bener-bener nyangka yén ku sujud di payuneun salib—anu dijieun tina bahan—urang sujud ka bahan éta sorangan? Sareng wadah-wadah suci anu urang hormat ogé henteu nyababkeun kasangsaraan kana nurani urang; sabab urang terang yén éta disucikeun ku pangucapan nami Kristus . Naon deui atuh? Naha anjeun ogé nampik Ekaristi Suci ti Garéja, anu dina wangun roti jeung anggur sacara misterius ngandung Awak jeung Getih Kristus, sarta ngaliwatanana Awak Kristus sorangan—anu kasiksa di kayu salib sarta ayeuna cicing di sawarga tanpa sangsara—diwakilan; Naha urang henteu nyembahna, ngecumana, sarta ku ngarasakeunana, nampi kasucian? Tapi anjeun, anu henteu ngabédakeun antara nu suci jeung nu teu suci, henteu ragu nyebut ikon Kristus lain ti hiji gambaran Apollo, jeung ikon Indung Allah Nu Paling Suci, dijieun siga arca Artemis, minangka berhala; sarta anjeun geus nginjak-nginjakna jeung ngaleungitkeunana. Ka éta raja ngajawab: 'Hai anjeun nu buta pikiran, jeung leuwih ti sagala teu pantes diinget lantaran kurangna ingetan! Ku nginjak-nginjak gambar-gambar ieu, naha urang geus nginjak Kristus?' Lajeng Stefanus, anu ahli dina karya-karya Allah, nurutan kabiasaan para pahlawan kasohor pikeun nyerang musuh ku pakarangna sorangan jeung ngéléhkeunana ku kecapna sorangan, nyelepkeun leungeunna kana tudungna teras nyabut hiji makuta anu aya gambarna raja jahat éta, anu saméméhna anjeunna meunang ti saurang lalaki, tur nyiapkeunana pikeun tujuan éta; sarta nembongkeunana ka raja, manéhna nanyakeun ka manéhna ku kecap-kecap Kristus, nyarios: *'Saha* anu boga *gambar ieu jeung tulisan* "[240] "?' Raja éta, heran tur ngajawab: 'Jeung saha deui atuh, iwal ti raja?' Sang Suci nanya deui: 'Naon anu bakal kajadian lamun aya nu ngaleungitkeun gambar raja ka taneuh kalayan hina tur nginjak-nginjakna? Naha manéhna moal meunang hukuman?' Anu aya di dinya ngajawab: 'Saéstuna, jalma sapertos kitu bakal nampi hukuman anu parah; sabab manéhna geus ngahina gambar raja.' Tuluy Sang Rérén, ngadénghé napas jero sarta ngagero kalayan kasangsaraan dina haténa, nyarios: 'O, buta jeung bodo anu gedé! Lamun anjeun nyebut yén hukuman ageung pantes pikeun ngotoran gambar raja dunya anu fana jeung tiasa binasa, mangka hukuman naon anu pantes pikeun anjeun sorangan, anjeun anu geus nginjak-nginjak gambar Putra Allah jeung Indung-Na nu suci, sarta malah teu sieun pikeun miceunana kana seuneu? Sanggeus nyarios kitu, manéhna ngelupkeun ludah kana ikon éta, ngalungkeunana ka taneuh, teras nginjak-nginjakna. Jalma-jalma anu aya di dinya, ningali éta, langsung ngagolér ka manéhna kalayan amarah, niat ngalungkeun manéhna ti karaton kana sagara, sabab karaton éta nyanghareup ka sagara. Ari raja, sanajan haténa keur ngagolak ku amarah, pura-pura handap asor jeung némbongkeun kalembutan—manéhna ngalarang maranéhna nganyenyeri Stefanus, siga-siga manéhna teu kabawa ku ambek; tapi manéhna maréntah supaya Stefanus dibawa ka panjara umum, nyaéta praetorium, teras dikurung di dinya.

Ti sagala rupa musyawarah jeung argumén ngeunaan panghormatan suci ka ikon-ikon suci, écés katingali yén para bidah skismatik *téh bohong jeung ngalaksanakeun bidah*, maranéhna salah napsirkeun Kitab Suci ngeunaan ikon-ikon suci, nampik panghormatan suci ka ikon-ikon suci, sarta nanya ka urang: 'Saha nu netepkeun panghormatan ka ikon—nabi, atanapi Kristus, atanapi Rasul?' Cukup écés yén dina jaman baheula Gusti nyalira, nalika maréntahkeun nyieun Tabernakel Perjanjian, parantos ngatur prakték ieu: Musa jeung Harun, babarengan jeung sakumna Israél, nampi éta; Daud, Sulaeman, jeung para Nabi suci séjén ngahormat aranjeunna di Garéja Yerusalem; Indung Allah, nalika budak, dipiara di Rohang Suci Pisan, di antawis ikon-ikon Kerubim. Dina jaman anyar rahmat, Kristus nyalira maparin ieu ku ngirimkeun citra-Na, anu henteu dijieun ku leungeun manusa, ka Abgar; Rasul jeung Injilist Lukas ngamimitian ngagambar ikon suci; Indung Allah Nu Paling Suci muji éta; garéja primasi nampi éta; Bapa-Bapa Suci bogoh jeung ngahormat éta, sarta loba anu sangsara demi ngahormat éta. Déwan Ekuménis Katujuh mastikeun ieu; Vladimir mawa éta ti urang Yunani ka Rusia, sarta nepi ka ayeuna ogé dijaga ku urang, umat Ortodoks, sarta dihormat kalayan taat nurutkeun kabiasaan gerejawi kuna éta, nu ngeunaan éta Santo Gregorius Dialogus, Paus Roma, nyerat dina surat kadua ka Leo ti Isauria, nyarios: 'Sareng saméméh urang, Bapa-bapa Suci biasana mawa ikon nalika maranéhna sumping ka konsili, sarta euweuh nu bogoh ka Kristus jeung ngalalana dina kasatiaan nu indit tanpa ikon, salaku hamba-hamba Allah nu hadé,[241] ' Kitu nu ditulis ku Gregorius.

---

[239] Ibrani 8:5.
[240] Mat. 22:20.
[241] Dina Édisi Sinodal Agung, lambar dicitak 310, verso.

Tapi para heretik anyar di Garéja Kristus, sanggeus nampik tradisi gerejawi kuna ieu, geus nuturkeun tapak léngkah Calvin, Luther, Leo si Armenia, Copronymus, Conon, atawa Leo ti Isauria, nuturkeun tapak léngkah urang Yahudi, jeung Sétan sorangan, anu ngalarang rahib di Eleon pikeun ngahormat ikon Indung Gusti. Mugi maranéhna jeung nasibna aya babarengan jeung maranéhna salawasna.

Kami, kumaha ogé, nyatakeun naon anu dibaca ku Bapa Suci Basil, Uskup Agkir, tina gulungan di Konsili Ekumenis Katujuh: 'Kenging anathema ka maranéhna anu henteu ngahormat kana ikon-ikon suci. Kenging anathema ka maranéhna anu nyebut ikon-ikon suci éta berhala'[242] . Kenging anathema ka maranéhna anu nyutat ayat-ayat tina Kitab Suci pikeun ngalawan ikon-ikon suci. Anatema mugia ka saha waé anu nampik tradisi Bapa-Bapa Suci, saperti Arius, Nestorius, Eutyches, jeung Dioscorus; ogé ka saha waé anu teu daék nampa tradisi anu henteu écés disebutkeun dina Kitab Suci. Anatema mugia ka saha waé anu ngaku yén ikon-ikon suci henteu diturunkeun ku Bapa-Bapa Suci. Hayu anathema diucapkeun ka maranéhna anu nyebut yén Garéja Katolik narima berhala.

Bab 15. Ngeunaan relik suci para wali

Henteu ngan Kitab Suci wungkul, tapi ogé karya-karya Bapa Garéja disalahhartikeun ku para ahli bidah ti Bryn. Sabab kakara kuring ngadéngé ngeunaan saurang guru palsu jeung nu ngaruksak umat Gusti, anu sacara rusiah ngajar yén relik suci para wali teu pantes dihormat. Pikeun ngadukung ajaran bohongna, juru tafsir sesat ieu nyutat kecap-kecap St. Krisostomus tina Homili-Homili ngeunaan Injil St. Matius, Homili 34, dimana dina kaca 428 ditulis kieu: 'Sakumaha setan ngariung di makam, kitu ogé jiwa-jiwa loba jalma anu linggih di gigireun makam kalayan taat bakal salawasna ditampi ku setan,' jeung sajabana. Jeung guru palsu éta, anu napsirkeun ieu tafsiran nyimpang, nyarios: 'Naha abdi kedah ngahormat relik suci para wali jeung sumping ka makamna pikeun nyembah, padahal Chrysostom nyebut abdi setan lamun ngalakukeun éta?'

Salaku jawaban kana tafsiranana anu sesat, abdi nawiskeun pertimbangan-pertimbangan di handap ieu:

1) Ti kubur jeung relik saha Chrysostom nulis kecap-kecap anu disebatkeun tadi?
2) Naha makam jeung relik nu dosa sarua jeung makam jeung relik para Wali?
3) Naon bédana antara makam jeung relik nu dosa jeung nu Suci?
4) Naha pantes ngahormat relik suci, sareng kunaon éta kedah dihormat?
5) Iraha mimiti ngamimitian panghormatan ka relik para Santo?

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Ti *makam jeung relik saha Chrysostom nyerat kecap-kecap anu disebatkeun di luhur?*

Santo Krisostomus nyerat ajakan ieu pikeun jalma-jalma anu ceurik teu kendat ku pati rerencangan, tatangga, jeung dulur-dulurna anu dipikacinta, sarta nalika maranéhna sumping ka kuburan, ceurik bari mukul-mukul dada: jeung lain pikeun relik suci, nu euweuh nu ceurik pikeun pupusna para suci éta, iwal pikeun ngamulyakeun Gusti pikeun Para Suci-Na nu geus dimulyakeun, jeung pikeun ngadoa pikeun kasalametan ngaliwatan perantara maranéhna.

Buka, tuluy, pikiran anjeun nu bodo, hai nu ngabengkokkeun kabeneran! jeung ngartos naon anu diomongkeun ku guru suci éta dina khotbahna. Kahiji-tama, anjeunna ngajar urang pikeun teu merhatikeun pati—nya éta, ulah kaganggu atawa ceurik ku kanyataan yén urang bakal maot jeung awak urang bakal luntur di jero kubur, tapi kudu bungah, sabab urang keur ngaléngkah ka kahirupan anu leuwih hadé; iwal lamun anjeun ceurik pikeun jalma anu anjeun terang geus indit ka sangsara langgeng. Anjeunna ogé ngajelaskeun yén lamun awak urang henteu ruksak di kuburan, bakal aya tujuh karugian tina éta; tapi ngaliwatan ruksakna éta, urang meunang tujuh mangpaat.

Kahiji, lamun awak urang henteu ruksak sanggeus maot, urang bakal kabawa kana kabanggaan anu gedé. Kusabab sanajan awakna keur ruksak, loba jalma di dunya ieu nganggap dirina déwa (sapertos Nebukadnezar jeung nu sarupa): sabaraha sombongna lamun aya awak nu teu ruksak? Tapi ku ruksakna, kasombongan urang jadi handap asor.

Kadua, lamun awak urang henteu ruksak sanggeus maot, urang moal percaya yén urang asalna ti bumi; tapi ku ruksakna ieu, urang nyaho yén urang téh fana.

---

[242] Min. Readings, 25 Pébruari, dina Kahirupan St Taras, folio 741, verso.

Katilu. Urang bakal kacida nyaahna ka awak urang, sarta bakal paling napel kana daging; sarta urang bakal leuwih condong napel kana kubur jeung jasad kulawarga jeung rerencangan urang, lamun lain sabab wujud jasmani maranéhna tunduk kana karuksakan. Tapi nalika ningali karuksakan éta, urang jadi ngajauhan tina kanyaah kana daging ieu.

Kaopat. Urang moal bakal jadi kacida bogohna ka ahirat.

Kalima. Aranjeunna anu nyebut yén dunya téh abadi—nya éta, teu aya watesna—bakal leuwih yakin kana pamadegan maranéhna, sarta moal nyebut yén Gusti téh nu nyipta dunya.

Kagenep. Aranjeunna moal ngartos sabaraha jiwa leuwih luhung tibatan awak.

Katujuh. Loba jalma anu kaleungitan nu dipikacinta—nya éta bapa, indung, pamajikan, barudak, jeung sajabana—saatos ninggalkeun imahna, bakal miharep cicing di antara nu geus maot lamun awakna teu ruksak; maranéhna bakal ngadegkeun tempat suci pikeun aranjeunna, sarta nyauran setan ngaliwatan sihir, supaya maranéhna bisa asup kana awak-awak éta jeung nyarita ngaliwatanana, sakumaha ayeuna ogé aya nu ngalakukeun sihir ngaliwatan nu geus maot; sarta tina ieu bakal timbul kajahatan gedé tina nyembah berhala. Tapi Gusti, ngaleungitkeun sagala ieu, parantos maréntahkeun sangkan jasad jalma-jalma nu dipikacinta urang anu keur paéh jadi rusak di hareupeun panon urang, sangkan sanajan anu kungsi bogoh ka mojang geulis ogé bisa malikeun diri tina bangkéna anu geus ruksak tur bau.

Anjeunna ogé Guru Suci pikeun maranéhna anu meratapi nu maot kalayan kasedihan anu teu aya watesna, ceurik di kuburanana sarta ngetok-ngetok dada maranéhna, tanpa muji; sarta, ku ngajauhan maranéhna tina kabiasaan anu teu séhat éta, ngibaratkeun jalma-jalma sapertos kitu ka hiji setan anu resep cicing di kuburan Yunani, siga jalma anu kesurupan di wewengkon Gadara, *anu henteu cicing di candi tapi di kuburan*[243] .

Kitu kakuatan kecap-kecap Chrysostom, sarta kitu katerangan ngeunaan ajaran moralna.

Sabab anjeun *bohong*, hai nu ngabengkokkeun kalawan bodo, ngalieurkeun kecap-kecap guru—anu diucapkeun ngeunaan awak jalma nu dosa—tur nerapkeunana kana relik suci para Kudus: sarta sanajan ku kecap-kecap éta anjeunna henteu muji jalma nu ceurik tanpa wates pikeun nu maot, anjeun ngagunakeunana pikeun nyalahkeun umat ortodoks nu saleh ngahormat relik para kudus Gusti.

PERTIMBANGAN KADUA

Naha kuburan jeung relik nu dosa bisa dibandingkeun jeung kuburan jeung relik para Kudus?

Sanajan leres yén, nurutkeun panghakiman Gusti anu adil, aya hiji paéh pikeun sakabéh manusa—nya éta jiwa misah tina awak—sapertos anu disebatkeun ku Rasul: *'Manusa ditakdirkeun paéh sakali' (*[244]); sapertos réa jalma nu dosa nu parantos maot, kitu ogé réa jalma suci nu parantos maot: sabab pantes yén awak manusa, dicokot tina bumi—naha jalma nu dosa atawa jalma nu bener—balik deui ka bumi sarta cicing dina karuksakan kubur nepi ka Poé Pangadilan; tapi paéhna jalma nu dosa henteu sarua jeung paéhna jalma nu bener. Paéhna jalma saleh téh mulya, nurutkeun Mazmur: *'Di panon Gusti, paéhna para suci-Na téh mulya'* ([245]); tapi paéhna jalma dosa mah teu mulya tur nyiksa: *'Paéhna jalma dosa téh pahit*' ([246]). Nalika Lazarus nu saleh paéh, manéhna diangkat ku malaikat ka pangkuan Abraham; *tapi nalika lalaki beunghar paéh, manéhna ngangkat panonna di Hades, keur kasiksa* ([247]).

Kawas paéhna jalma nu dosa henteu sarua jeung paéhna jalma nu bener, kitu ogé kubur jeung sésa jasad jalma nu dosa henteu sarua jeung kubur jeung sésa jasad jalma nu bener.

Urang Israil ngadorong murka Gusti di gurun ku ngahina manna jeung hayang daging; tuluy maranéhna ceurik bari nyebut: *'Saha nu bakal masihan daging ka urang pikeun didahar*?'[248] ? Pangéran masihan maranéhna pakan ku manuk puyuh nu turun ti mega; *sarta nalika* daging éta *masih kéneh aya di sungut maranéhna, murka Allah timbul ka maranéhna, sarta Anjeunna maéhan loba di antarana*[249] , sarta tempat éta dingaranan 'Kuburan Kahayang', sabab di dinya maranéhna ngubur jalma-jalma anu hayang daging. Saatos éta, *Musa, abdi Gusti, pupus*

---

243 Lukas 8:27.
244 Ibr. 9:27.
245 Mazmur 115:6.
246 Mazmur 33:22.
247 Lukas 16:22 jeung 23.
248 Bil. 11:4.
249 Mazmur 77:30 jeung 31.

di tanah Moab, numutkeun kana kecap Gusti; lajeng manéhna dikubur, sarta nepi ka ayeuna euweuh nu nyaho ayana kuburanna[250] . Kusabab anjeunna teu dikubur ku leungeun manusa, tapi ku leungeun malaikat, sakumaha écés tina kecap-kecap Rasul Suci Yudas, anu nyarios: *'Mikaél Archangel, nalika ngabéla awakna Musa'*[251] , jeung di tempat séjén. Di dieu, hai nu ngabengkokkeun kabeneran, naha anjeun geus nyamakeun peti jenazah jalma-jalma anu ngudag hawa daging tur dihukum ku murka Gusti jeung peti jenazah abdi Gusti, nabi suci Musa, anu dikubur ku malaikat? Karuhun suci Kristus geus tilar dunya: Abraham, Ishak, Yakub jeung Daud: sarta Yoakim, nu ogé dipikawanoh minangka Eliakim, Raja urang Yahudi, anu ogé karuhun Kristus, nu ahir hirupna ku Gusti sorangan geus diwartakeun dina nubuat Yeremia, nyebutkeun: *'Manéhna bakal dikubur siga keledai,* nu bau *jeung dibuang di luar gerbang Yerusalem'*[252] . Di dieu, hai si schismatik, naha anjeun ngabandingkeun sésa-sésa kotor jalma nu dosa ieu, siga sésa keledai, jeung sésa-sésa jalma-jalma nu saleh?

Para nabi suci anu dibunuh ku urang Yahudi geus tilar dunya, kitu ogé jalma-jalma anu maéhan maranéhna. Di dieu, hai guru palsu, naha anjeun nyamakeun kubur jeung bangke nu maéhan maranéhna jeung kubur jeung relik para nabi anu dibunuh?

Sang Yohanes Pembaptis Kristus, anu dipenggal ku Herodes ku panggerak Herodias, bakal maot, kitu ogé Herodes jeung Herodias. Naha anjeun ngabandingkeun tulang-tulang Herodes jeung Herodias jeung relik Sang Pembaptis Gusti?

Yudas rasul palsu, panghianat Kristus, bakal maot ku dicekek; sarta Rasul-rasul suci, abdi sajati Kristus, bakal maot ku rupa-rupa martir pikeun Kristus. Naha anjeun tiasa ngabandingkeun tulang-tulang Yudas jeung relik Rasul-rasul suci?

Para Rasul Agung Petrus jeung Paulus pupus, dihukum pati ku Nero; sarta Nero, anu maéhan maranéhna, ogé pupus. Naha anjeun tiasa ngabandingkeun bangke jeung makam Nero jeung relik sarta makam Rasul Petrus jeung Paulus?

Sareng réa deui martir suci séjén anu ngalaman rupa-rupa paéh pikeun kasucian Kristus; sarta jalma-jalma anu nyiksa maranéhna—Diocletian, Maximian, Julian si Apostat, jeung panganiaya séjénna—ogé paéh. Naha tulang-tulang panganiaya jahat ieu sabenerna bisa dibandingkeun jeung tulang-tulang martir suci?

Santo Yohanes Krisostomus pupus sanggeus diasingkeun ku Ratu Eudoksia; Ratu Eudoksia, anu geus ngasingkeun anjeunna, ogé pupus, sarta kuburanna ngageter salila 32 taun. Sareng saha nu wani nyarupakeun kuburan Eudoksia jeung kuburan Krisostomus?

Kanggo saéstuna makam jeung relik nu berdosa mah teu bisa dibandingkeun jeung makam jeung relik para hamba suci Gusti.

PERTIMBANGAN KAHITUNGAN

Naon bédana antara peti jenazah jeung relik nu dosa jeung nu suci?

Bédana kieu: jalma nu berdosa, anu kungsi jadi musuh Gusti, miboga tulang nu berdosa; sedengkeun jalma suci, anu kungsi jadi babaturan Gusti, miboga tulang nu suci. Ngeunaan tulang-tulang jalma nu dosa, pemazmur nyarios: *'Tulang-tulangna sumebar di Hades*' ([253]); hartina, maranéhna caket kana sangsara Hades: sanggeus dihijikeun deui jeung jiwana dina kabangkitan umum, maranéhna langsung angkat ka Hades pikeun ngalaman sangsara langgeng. Sedengkeun pikeun tulang-tulang jalma nu bener, psalmis nu sarua nyarios: *'Pangéran ngajaga sakabéh tulangna; euweuh hiji nu bakal pegat'*[254] ; siga harta karun anu berharga, disumputkeun di bumi pikeun dijaga, sanajan engkéna bakal dibawa ka gudang harta di sawarga. Awak manusa dina kahirupan ieu téh kawas pakéan pikeun jiwa: sakumaha awak ditutupan ku pakean, kitu ogé jiwa ditutupan ku awak; sarta sakumaha jalma nu bade sare peuting nyabut pakeanana, kitu ogé jiwa nyabut awakna nalika jalma indit ka sare langgeng. Sareng nalika jiwa jalma nu berdosa misah tina awakna, awakna dibuang kana tumpukan tai, kawas baju compang-camping jalma nu nyuhunkeun; tapi nalika jiwa jalma suci misah tina awakna, awakna kawas jubah ungu karajaan—anu berharga tur dihormat—anu bakal dipaké deui, pikeun maréntah babarengan Kristus di

---

250 Ulangan 34:5 jeung 6.
251 Yudas 1:9.
252 Yer. 22:19.
253 Mazmur 140:7.
254 Mazmur 33:20.

karajaan sawarga. Sakumaha aya bédana antara pakéan compang-camping jalma nu nyuhun jeung jubah ungu raja, kitu ogé aya bédana antara mayit jalma nu dosa jeung relik jalma suci.

Sétan-sétan nyicingan di antara peti mayit jalma jahat, saperti anu maranéhna lakukeun di kuburan Yunani, sakumaha anu bisa katingali di loba tempat dina kahirupan para wali. Nu Mulya Alipius si Stylite nyicingan di hiji tempat nu sepi, anu dieusi ku loba makam Yunani kuna, sarta legiun roh najis cicing di dinya; ku sabab éta tempat dipikasieun ku sadayana, sarta euweuh nu bisa ngaliwatanana alatan kasieunan gedé nu disababkeun ku setan[255] . Hal anu sarupa kacatet dina kahirupan Sang Falaleus anu dipikahormat: dua puluh stadia ti kota Sir, anu dipikawanoh minangka Gaval, aya hiji makam gedé, kalayan tempat suci pagan anu ruksak di luhurna, kuburan Yunani, sarta loba sétan nu cicing di dinya. Tempat éta jadi sumber kasieunan pikeun saha waé anu ngaliwat; sabab para setan henteu ngan saukur nyingsieunan jalma ku impian jeung penampakan, tapi ogé nyerang jeung maéhan boh manusa boh sasatoan kalayan cara kejem, nyababkeun karugian ka loba jalma; sanggeus ngadéngékeun éta, Anu Mulya Falaleus indit ka dinya sarta cicing di dinya[256] . Nu Mulya Macarius ti Mesir, sumping ti tempat pertapaanna di Terinuf, sanggeus tuang tuang peuting, manéhna asup ka kuburan Yunani pikeun sare: di dinya aya sababaraha tulang kolot urang Yunani, teras manéhna nyokot hiji, nempatkeunana di handapeun sirahna. Nalika para setan ningali kawani anjeunna, maranéhna ambek ka anjeunna sarta hayang nyingsieunan anjeunna; ku kituna maranéhna ngagero ku sora awéwé, nyarios: 'Hai awéwé, ka imah mandi pikeun ngumbah awak.' Tuluy hiji setan séjén, ti tulang paéh nu aya di handapeun sirah sesepuh éta, ngajawab, nyarios: 'Aya jalma asing nu nungtung di luhur kuring, sarta manéhna teu bisa datang.' Tapi sang guru téh henteu sieun; kalayan wani manéhna ngadorong tulang éta, teras nyarios: 'Bangun jeung angkat, lamun anjeun bisa'[257] . Anu séjén, nu dipikahormat Macarius, nu kasohor salaku nu ti Alexandria, basa manéhna ngadeukeutan ka makam ahli sihir Mesir kuno, Iannias jeung Iambrias, nepi ka tujuh puluh setan dina rupa-rupa wujud kabur ka arah manéhna, bari ngagero kalayan amarah gedé: 'Naon anu anjeun hoyong di dieu, Macarius? 'Naha anjeun datang ka kami? Naha anjeun datang ka place[258] kami?'

Ti carita-carita ieu écés yén setan-setan cicing di kuburan jalma nu dosa, di antara tulang-tulangna.

Sanajan kitu, setan sieun ka makam jeung relik para wali, sarta kabur ti dinya. Di deukeut kota Antiohia aya hiji tempat nu dingaranan Daphne, di mana dina jaman nyembah berhala aya hiji candi pagan, sarta hiji setan cicing di jero berhala éta, masihan jawaban ka jalma-jalma nu nanya naon waé. Tapi nalika jaman Raja Constantius, putra Konstantinus, relik martir suci Babylus dipindahkeun ka dinya, setan éta langsung kaserang sieun sarta kabur ti dinya, sarta arca éta jadi sepi[259] .

Kitu deui, di deukeut Alexandria aya hiji tempat nu dingaranan Manufin, anu baheula aya kuil kuna jeung tempat cicingna setan; tempat éta pikasieuneun, sabab loba roh najis nu cicing di dinya. Tapi nalika Santo Siril, Patriark Aleksandria, mawa relik nu mulya ti para martir suci Cyrus jeung John ka tempat éta, kakuatan setan langsung kabur ti dinya[260] ; sarta ieu mah teu anéh: sabab di kubur jeung relik para wali, rahmat Gusti nu ngahuripkeun sagala aya, sarta malaikat-malaikat Gusti ngadatanganana.

Nalika relik Suci Martir Kahiji Stefanus diangkut ti Yerusalem ka Konstantinopel, sora malaikat nu nyanyikeun puji-pujian ka Gusti kadéngé di hawa di luhur relik éta, sarta aroma nu harumna pisan ngaluarkeun tina wadah relikna. Sora-sora setan ogé kadéngé ti jauh, ngagero: 'Celaka ka urang, sabab Stefanus datang, sarta manéhna bakal ngéléhkeun urang.' Tapi peutingna, hiji cahaya mucunghul di luhur relik suci[261] .

Di gigireun peti jenazah Martir Agung Suci Demetrius ti Thessaloniki, dua malaikat Gusti katingali ngobrol jeung martir éta[262] . Di gigireun peti jenazah Santo Petrus, Metropolitan sakumna Rusia, hiji lilin hurung sorangan, katingali ku sakumna nu ningali, minangka tanda rahmat Gusti, caang di luhur peti jenazah abdi-Na nu

---

[255] Min. Baca. 26 Nopémber, lambar 420 di tukang.
[256] 27 Pébruari, folio 510.
[257] 19 Januari, folio 321, verso.
[258] 19 Januari, folio 327.
[259] 4 Séptémber, folio 21.
[260] 9 Juni, folio 51.
[261] 2 Agustus, folio 414 (verso) jeung 415.
[262] 26 Oktober, folio 237 di tukangeun jeung 12 Pébruari, folio 456 di tukangeun.

dipikacinta. Nalika relik Sang Suci Theodosius ti Gua kapanggih, cahaya siga subuh katingali sumebar di luhur gua dina tengah peuting, sarta loba lilin katingali hurung[263] . Kitu Gusti ngamulyakeun relik para wali-Na!

Sakumaha gedéna bédana antara nu teu pantes jeung nu terhormat, antara nu cicing di naraka jeung warga sawarga, antara setan poék jeung Malaikat Cahaya: kitu ogé gedéna bédana antara peti jenazah jeung relik nu berdosa jeung nu dipiboga ku hamba-hamba suci Gusti.

Leuwih ti éta, aya bédana anu gedé ogé dina hal ieu: peti jenazah jalma nu dosa pinuh ku tulang nu bau jeung sagala rupa kotoran; sedengkeun kubur para wali suci mah murni, eusina awak anu teu ruksak, ngaluarkeun aroma amis, sarta aya ogé anu ngaluarkeun mur, saperti dina jaman baheula nalika Martir Agung Suci Demetrius Nu Méré Mur jeung Martir Agung Suci Euphemia Nu Dipuji Sadaya[264] ; sarta di Rusia, di kota karajaan Kazan, relik Wali Gury, murid Kristus, ngaluarkeun mur; jeung di Gua Suci Kyiv urang tiasa ningali tengkorak anu ngocorkeun murri[265] . Tulang-tulang jalma nu dosa henteu miboga kakuatan nyageurkeun nanaon; tapi tulang-tulang para wali masihan panyageuhan ka nu iman, sakumaha katingali dina kahirupan para wali di loba tempat; jeung naon anu matak heran? Teu ngan ukur leungeun hirup *ti* Rasul Suci Paulus, tapi *ogé saputanganana jeung kringet tina sirahna,* nalika diteundeun kana nu gering, nyageurkeun panyakitna[266] ; komo deui sanggeus pupusna, relikna—jeung milik unggal abdi Gusti—kuat pisan pikeun méré panyageuhan. Naha urang henteu maca dina Kitab Suci yén nalika mayit hiji lalaki nu geus maot dibuang kana makam nabi suci Elisha, *sarta nyabak tulang-tulangna,* lalaki éta nu geus maot *langsung hudang deui, nangtung dina suku sorangan[267]* , lajeng balik ka imahna dina kaayaan hirup? Tapi ngeunaan tulang-tulang jalma nu dosa, di mana aya kajadian saperti kitu? Naha teu aya bédana anu gedé antara kubur jeung tulang-tulang jalma nu dosa, jeung relik para wali? Bédana anu paling utama antara duanana nyaéta kieu: dina Poé Ahir, nalika sora terompet Malaikat Agung ngagerakeun sakabéh anu parantos maot ti saprak mimiti jaman tina sare maot, mangka jasad jalma-jalma shalih, sanggeus hirup deui, bakal naék pikeun kabangkitan kahirupan, sedengkeun jasad jalma-jalma dosa bakal naék pikeun kabangkitan pangadilan. Jasad jalma-jalma shalih bakal caang kawas panonpoé di Karajaan Sawarga; samentawis awak jalma jahat bakal hideung kawas batu bara, jelaga, tar, jeung urang Hideung ti naraka. Saha atuh anu ayeuna wani nyamakeun tulang jalma dosa jeung relik wali, atawa nganggap relik wali sajajar jeung nu milik jalma dosa? Ngan hiji ahli bidah jeung musuh Garéja Suci, anakna setan jeung ahli waris naraka.

PERTIMBANGAN KA-4

Naha pantes ngahormat relik para Santo, sareng kunaon maranéhna kedah dihormat?

Pantes pikeun ngahormat relik suci para wali:

1) Sabab maranéhna geus dihijikeun deui jeung jiwa suci maranéhna, hirup, sarta maréntah babarengan jeung Kristus. Sakumaha urang ngahormat ka raja henteu ngan saukur nalika anjeunna hudang tapi ogé nalika anjeunna sare, sabab urang yakin yén anjeunna bakal hudang tina sare-Na sarta ngobrol sareng urang: kitu ogé urang kedah ngahormat ka para abdi suci Gusti, anu miharep janten pangawasa babarengan Kristus, sanajan ayeuna maranéhna sare dina awakna, urang kedah ngahormat ka maranéhna; sabab maranéhna bakal hudang tina sare nu maot, sarta urang miharep dianggap pantes pikeun kaasup kana paseduluran maranéhna.

2) Pantes ngahormat relik para Kudus: sabab Gusti sorangan ngahormat maranéhna, sakumaha geus disebatkeun tadi, ngajaga maranéhna ku malaikat-Na, ngahuripkeun maranéhna ku rahmat-Na, sarta maparin maranéhna kakuatan nyageurkeun.

3) Pantes ngahormat relik suci para wali: sabab awakna nu fana bakal dibalut ku kateu-karuksakan, awakna nu fana bakal dibalut ku kateu-binasa, sarta maranéhna bakal diangkat ti bumi ka sawarga kalayan kamulyaan, kalayan sora kabungahan.

4) Pantes ngahormat relik Para Kudus; sabab éta bakal janten cicingna kamulyaan surga, wadah jiwana anu dimulyakeun, bentang anu caang di langit, panonpoé anu paling caang, teu luntur, teu ngurangan, cicing salawasna dina kasampurnaan rahmat jeung kamulyaan Gusti anu teu bisa dicabut.

---

263 Pater. Pechersk, folio 89

264 Min. Chet. 26 Oktober, folio 236 di tukang. 11 Juni, folio 284.

265 4 Oktober, folio 157.

266 Kisah Para Rasul 19:12.

267 2 Raja-raja 13:21.

5) Pantes ngahormat relik suci para Wali: sabab, sanggeus ngahiji jeung jiwana, maranéhna bakal jadi warga babarengan jeung Malaikat, rerencangan Archangel, sasagala rupa Kerubim jeung Serafim, nu mawa makuta caang, nu paling dihormat, paling mulya, nu nangtung di payuneun singgasana kamulyaan Ilahi, sobat Gusti, putra-putra nu dipikacinta ku Rama Nu Maha Luhur, ahli waris kahirupan langgeng.

6) Pantes ngahormat relik suci para Wali, ka aranjeunna nu jiwana reureuh di tempat cahaya jeung nangtung di payuneun Gusti, urang ngadoa supaya maranéhna jadi perantara urang di payuneun Pangeran; sarta urang yakin yén maranéhna memang jadi perantara, jeung ku alatan éta maranéhna pantes dihormat ku urang, sabab maranéhna jadi perantara pikeun urang. Urang diyakinkeun ku Kitab Suci, dina Kitab Kadua Maccabeus, bab 15, anu nyaritakeun yén Yudas Maccabeus miboga panglihatan ngeunaan nabi suci Yeremia, anu nembongan ka anjeunna sababaraha taun sanggeus pupusna, babarengan jeung Onias imam agung; anu ditulis kieu: *Manéhna* (Yudas Maccabeus) *miboga panglihatan ieu: Onias, imam agung baheula, saurang jalma alus tur bener, rupana* lemes*,* polahna *lemah lembut, tur carita na lancar*, anu *ti leuleutik* geus nyanggakeun dirina *kana sagala* kahadéan, *ngangkat leungeunna sarta ngadoakeun sakumna urang Yahudi, katingali*[268] . Tuluy mucunghul hiji lalaki séjén anu éndah pisan ku buukna nu abu-abu jeung kamulyaanana, sarta cahaya ageung ngurilingan anjeunna; teras Onias nyarios: 'Ieu dulur anu dipikacinta, anu loba ngadoakeun rahayat jeung kota suci, Yérémia, nabi Allah.' Teras Nabi Yeremia ngalegaan leungeun katuhu-Na sarta masrahkeun ka Yudas Maccabeus hiji pedang emas, bari nyarios: 'Tampi pedang suci ieu—hadiah ti Gusti—anu ku anjeun bakal dipaké pikeun ngancurkeun musuh-musuh anjeun.' Ti panglihatan ieu écés yén para abdi suci Gusti, sanggeus pupusna, ngadoakeun urang ka Gusti sarta nulungan urang, sakumaha Santo Yeremia nulungan Yudas Maccabeus ngalawan musuhna. Ku kituna urang kedah ngahormat kana relik suci maranéhna salaku panyalindung jeung perantara urang di payuneun Gusti.

7) Pantes ngahormat relik para Santo: sabab jiwa suci maranéhna nyaho jeung ningali hormat anu urang pasihkeun ka relik maranéhna anu mulya, sarta ku alatan éta maranéhna nyuwunkeun urang ka Kristus Gusti urang, sakumaha anu dipikanyaho tina martir suci Uar, anu poé rayana tanggal 19 Oktober, anu nembongan ka Cleopatra nu mulya, saurang nu bogoh jeung nu ngahormat kana relikna, sarta nyarios: 'Naha abdi bobo tuang kana kabajikan anu anjeun tampikeun ka abdi di Mesir jeung salila perjalanan? Atawa anjeun nyangka abdi henteu ngadéngé basa anjeun nyokot awak abdi ti antara bangkai sasatoan lajeng nempatkeunana di kamar anjeun? Naha abdi henteu salawasna ngadéngékeun doa anjeun, sarta naha abdi henteu ngadoakeun ka Gusti pikeun anjeun? Kusabab kuring munggaran nyuhunkeun ka Gusti pikeun kulawarga anjeun, anu ngareuhunkeun kuring di jero kubur, supaya dosa-dosa maranéhna dihampura; sarta kuring nyanyikeun ngeunaan putra anjeun ka Raja sawarga dina host[269] , jeung sajabana.

8) Pantes ngahormat relik para Santo, sabab sabagian di antarana ngucurkeun getihna pikeun Kristus, sedengkeun nu séjén, ku ngalatih diri sapopoé, jadi martir sukarela tanpa ngucurkeun getih, sarta aya deui nu nyugemakeun Gusti ku lampahna nu bener. Urang ogé ayeuna, nalika ningali relik suci maranéhna, émut kana jasa-jasa jeung pagawean maranéhna sarta sagala kalakuan hadé nu ku maranéhna dipigawé pikeun nyugemakeun Kristus Gusti dina kahirupan ieu; sarta urang meunang loba mangpaat pikeun jiwa urang tina carita-carita suci ngeunaan kahirupan maranéhna, sarta urang diilhaman ku conto maranéhna pikeun nyugemakeun Gusti.

9) Pantes ngahormat relik para Kudus sabagé rerencangan Gusti anu terhormat, anu disebatkeun ku Daud ka Gusti: *'Réréncangan Anjeun, ya Gusti, kacida dipikacinta ku abdi'*[270] *!*

10) Pantes ngahormat relik para Santo, sangkan Gusti sorangan—anu ajaib dina para Santo-Na jeung dimulyakeun ku maranéhna—dimulyakeun ku urang ngaliwatan maranéhna.

PERTIMBANGAN KA-5

Kira-kira sabaraha lami ka tukang panghormatan ka relik para Santo dimimitian?

Aya carita anu masuk akal ti Yakobus ti Edessa, anu janten guru Santo Efrem, yén Nuh, nalika asup ka bahtera samémeh Banjir, nyokot relik suci Adam tina kubur sarta mawa éta kana bahtera babarengan anjeunna, kalayan harepan yén ngaliwatan doa-doa maranéhna anjeunna bakal disalametkeun tina Banjir. Saatos Banjir,

---

[268] 2 Makabeus 15:12. Senén, 1 Méi, folio 305 di tukang.

[269] 19 Oktober, folio 206 di tukangeun.

[270] Mazmur 138:17.

anjeunna ngabagi éta ka tilu putrana; ka Sem, putrana anu pangkolotna, anjeunna masihan bagian anu paling terhormat – dahi Adam – sarta maréntah anjeunna cicing di tanah éta anu engkéna diadegkeun Yerusalem. Sem, ku pangayoman Gusti jeung ku kurnia nubuat anu dipasihkeun ku Gusti ka anjeunna, ngubur dahi Adam di tempat anu luhur, teu jauh ti tempat anu engkéna bakal diwangunna Yerusalem, sarta sanggeus ngabentuk gundukan gedé di luhur dahi éta, manéhna nyebutna 'Tempat Dahi', tina dahi Adam anu dikubur di dinya, anu engkéna Gusti urang Kristus milih pikeun disalib di dinya. Ti carita ieu écés yén pangajén ka relik para Wali dimimitian ku Nuh nu bener.

Urang ogé terang yén relik nu mulya ti Yusuf, anu pupus di Mesir, kacida dihormatna ku urang Israil; margi maranéhna mawa éta relik ti Mesir ka Tanah Nu Dijanjikeun, sarta mapagna kalayan hormat di lembur Yakub nu disebut Sikhem (saterusna dipikawanoh minangka Sychar). Hayu urang pertimbangkeun, sabaraha loba urang Israil anu binasa di Mesir, tapi ngan relik Yusuf anu dibawa kaluar ti dinya; sabab anjeunna hiji-hijina anu bener jeung suci, sarta abdi Agung Gusti, sakumaha kahirupanana nyaksian.

Sareng naha relik nabi suci Elisha—anu ku sentuhanana hiji jalma nu geus maot dihirupkeun deui[271] , sakumaha anu parantos urang sebatkeun—henteu dihormat ku urang Israil?

Jeung Injil nyatet yén di Yerusalem, dina jaman Kristus*, kubur-kubur para nabi diwangun, sarta kubur-kubur jalma-jalma saleh dihias* pikeun ngahormat relik suci maranéhna. Anjeun tiasa nyarios: 'Naha Kristus Gusti henteu muji rahayat Yerusalem pikeun lampah sapertos kitu, tapi sabalikna ngahukom aranjeunna, sabab Anjeunna nyarios ka aranjeunna: "*Celaka ka anjeun, para ahli kitab jeung urang Parisi, sabab anjeun ngawangun kubur para nabi* jeung ngahias *kubur jalma-jalma nu bener*"[272] , jeung sajabana.' Santo Teofilakt ngajawab ieu, nyarios: Anjeunna ngahukom maranéhna, lain kusabab maranéhna ngawangun kubur para nabi—sabab éta mangrupa amal hadé—tapi kusabab maranéhna ngalakukeunana kalayan munafik. Nepi ka dieu Teofilakt. Jadi, dengekeun alesanana kunaon Gusti ngahukum jeung ngahina rahayat Yerusalem; lain kusabab hiasan kubur para nabi, nu mangrupa amal hadé, tapi kusabab munafikna jeung niat jahatna ka Kristus Gusti, sarta bohongna nu terang-terangan, sabab maranéhna nyarios: 'Lamun urang hirup dina jaman bapa-bapa urang, urang moal maéhan para nabi.' Aranjeunna nyarios kitu, tapi sabenerna maranéhna keur nyiapkeun diri pikeun maéhan, néangan cara kumaha maranéhna bisa maéhan Putra Allah sorangan, anu geus diwartakeun ku para Nabi; ku sabab éta Gusti nyarios ka maranéhna: 'Celaka ka anjeun, para ahli kitab jeung urang Farisi, hai para munafik.' Sanajan kitu, ka urang écés yén sanajan dina jaman Kristus, relik para wali di Israél geus dihormat.

Dina jaman anyar rahmat, sanggeus Kebangkitan Kristus, nalika Injilist suci Lukas, bari nginjilkeun Kristus jeung ngumbara ngaliwatan loba kota jeung wewengkon, sumping ka kota Sebaste, di mana relik Santo Yohanes Pembaptis disimpen, sarta ti dinya, niatna rék indit ka tanah airna di Antiochia, manéhna hayang mawa awak Santo Yohanes Pembaptis, Sang Pangjurung, anu teu ruksak tur utuh[273] ; tapi ieu kabuktian hese, sabab warga Sebaste, anu ngahargaan relik Panganteur pisan tur ngajaga éta kalayan cemburu, teu daék masrahkeunana. Ku kituna, Injilis Santo Lukas ngan nyokot leungeun katuhu tina awak suci éta—leungeun anu kungsi ngabaptis Gusti urang Yesus Kristus— diangkut ku Santo Lukas Sang Injilist ka kota Antiochia, siga harta karun anu berharga, minangka tanda pangajén ka kota éta pikeun pangasuhanana di dinya: sarta ti harita, leungeun suci Sang Panganteur dijaga kalayan hormat anu agung di antara umat iman di Antiochia; sabab loba pisan mujijat anu kajadian ngaliwatanana. Simeon Metaphrastes nyerat ngeunaan ieu dina ceramahna ngeunaan mindahna leungeun Pangawali.

Ngeunaan kumaha relik mulya ti Martir Kahiji nu Suci, Stefanus, kapanggih, mujijat naon waé nu kajadian ngaliwatan éta, sarta kumaha umat nu satia ngahormat ka éta relik mulya, tingali dina poé ka-2 bulan Agustus[274] .

Sareng réa pisan carita ngeunaan relik mujijat jeung nyageurkeun ti para Santo, ogé ngeunaan pangajén anu dipasihkeun ka maranéhna, anu bisa kapanggih dina Biografi Para Santo; di dieu teu aya waktos anu cukup pikeun ngajelaskeunana sacara jéntré. Mugi nu maca tiasa ningali tautan di handap ieu ti : ngeunaan relik mujijat

---

[271] 1 Raja-raja 13:21.
[272] Mateus 23:29.
[273] Kementrian Pendidikan. Kemis, 7 Januari, lambar 232, sisi tukang.
[274] Kementrian Pangurus Umum, lambar 412, sisi hareup.

Santo Nikolaus, Rasul Suci Kristus[275] ; ngeunaan relik panyageur Santo Mina Sang Martir[276] ; sarta ngeunaan relik anu dipikahormat Santo Demetrius Sang Martir Agung[277] , jeung Santo Euphemia Sang Martir Agung, Anu Pinunjul Dipujina, ka saha umat ti sakuliah dunya ngariung pikeun nyembah[278] ; sareng ngeunaan relik suci para wali séjén, anu geus lila dihormat ku para umat, anjeun bakal manggihanana di mana-mana dina buku-buku Garéja.

Sabab jalma anu salah napsirkeun éta bohong, anu ngalieurkeun kecap-kecap Santo Krisostomus—anu diucapkeun ngeunaan kuburan jeung mayit jalma nu dosa—pikeun ngahina relik para wali, jeung ngaganggu jalma-jalma anu ngahormat ka maranéhna, nyebut maranéhna setan; manéhna sorangan téh setan dina daging jeung babaturan konspirasi setan.

Bab 16. Ngeunaan Poé-poé Panungtungan

Ogé parantos dugi ka perhatian kami yén guru-guru palsu ti Bryn, maranéhna salah napsirkeun kecap-kecap Guru, nyatakeun yén jaman ayeuna téh mangrupa poé-poé panungtungan pisan, sarta nyebarkeun ajaran sacara rusiah di antara masarakat yén dina jaman ayeuna moal aya nu bisa disalametkeun deui anu cicing di kota jeung désa, iwal di gurun Bryn maranéhna sorangan. Ajaran palsu maranéhna geus katingali ka urang kieu:

Aya hiji serigala ti gurun Bryn, nyamar ku baju domba, asup ka Rostov, sanajan nurutkeun kabiasaanana manéhna sacara rusiah ngudag kawanan Kristus. Teras manéhna sumping ka hiji jalma nu taat jeung terhormat, miharep manggihan loba artos di dinya, sarta hayang ngagoda jeung nganteurkeun anjeunna ka tempat cicingna, manéhna nyarios: 'Teu aya kasalametan pikeun anjeun anu cicing di kota-kota ieu, sabab ahir jaman geus caket ka urang, jeung Antikristus geus ngawasa dunya, jeung Poé Pangadilan anu pikasieuneun geus deukeut, jeung garéja ayeuna siga kandang kuda, jeung para imam siga serigala, sedengkeun doa-doa anjeun téh hiji kajahatan di payuneun Gusti; sabab Gusti parantos malikeun beungeut-Na ti anjeun; Anjeunna henteu ngadangukeun doa anjeun ogé henteu nampi puasa anjeun; sarta sanajan anjeun motong anggota awak sorangan, hirup saderhana tur usaha sagala cara, anjeun moal tiasa nyugemakeun Gusti, sabab sagala nu anjeun lakukeun parantos teu dipikaresep ku Anjeunna. Ngan di gurun jeung biara urang Gusti cicing; di dinya Anjeunna geus ngalihkeun beungeut-Na, sarta di dinya wungkul Anjeunna ngadangu jalma-jalma anu ngadoa ka Anjeunna jeung nyalametkeun maranéhna.

Ku kituna manéhna nipu jalma éta; tapi jalma anu ditipu, ku dilindungi ku Gusti, tetep teu katipu; sarta engkéna ieu dilaporkeun ka kami dina handap asor kami, tapi waktu éta srigala éta geus leungit tanpa bekas. Urang geus nyaho yén serigala-serigala keur kaluar ti gurun Bryn ka kota-kota jeung désa-désa séjén di wewengkon keuskupan urang. Ngaliwatan ajaran palsu éta, maranéhna nipu jeung mawa domba-domba Kristus. Pikeun ngadukung ajaran palsuna, maranéhna nyebut kecap-kecap Santo Hippolytus, tapi salah napsirkeunana.

Santa Hippolytus, dina khotbahna pikeun Minggu Meatfare, nyarios: 'Gereja-gereja Allah bakal siga pura wungkul, sarta korupsi gerejawi bakal aya di mana-mana; Kitab Suci bakal diabaikan, jeung sajabana[279] '; sarta salajengna: 'Para pangembala bakal siga serigala, sarta para imam bakal bogoh kana kabohongan'; para biksu jeung biarawati bakal ngidam-ngidamkeun kabeungharan dunya, jeung sajabana; sarta deui leuwih jauh: loba nu bakal kabur tina tipu dayana (Antikristus); sabab maranéhna bakal nyadar kana jebakan fitnahna jeung kabanggaan pujina, sarta maranéhna bakal kabur tina pananganana, sarta nyumput di pagunungan jeung di guha, sareng kalayan cimata jeung haté nu handap asor maranéhna bakal ngadoa ka Allah nu mikanyaah ka umat manusa, sarta Anjeunna bakal nyalametkeun maranéhna tina jebakan-jebakan-Na, nyalametkeun maranéhna tina godaan-Na nu galak, sarta sacara gaib ngalindungan ku panangan-Na maranéhna nu nyandak perlindungan ka Anjeunna kalayan pantes jeung adil. Naha anjeun ningali kumaha para wali dina jaman éta kedah ngalaksanakeun puasa jeung doa? Hayu sing saha waé anu cicing di kota jeung di désa sing waspada, sabab kumaha parahna jaman jeung poé-poé éta bakal datang[280] . Nepi ka dieu Hippolytus.

---

[275] 9 Méi.
[276] 11 Nopémber.
[277] 26 Oktober.
[278] 11 Juli.
[279] Kaca 107.
[280] Ibid., folio 116, verso.

Aranjeunna ngartikeun kecap-kecap Santo Hippolytus kieu: sabab ayeuna tungtungna geus caket pisan jeung waktuna geus deukeut; sabab garéja-garéja lain deui garéja, tapi ngan saukur tempat suci jeung kandang kuda; para pangembala jeung imam lain deui pangembala atawa imam, tapi serigala; di kota-kota jeung désa-désa, jaman jeung poé-poéna kejem; sabab Gusti geus malikeun beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa: Gusti nyalametkeun jalma-jalma anu nyungsi jeung ngadoa di pagunungan, di gurun, jeung di guha; sabab jalma-jalma anu henteu nyungsi di pagunungan, gurun, jeung guha, tapi cicing di kota-kota jeung désa-désa, moal disalametkeun; sabab Gusti cicing ngan di pangungsian gurun urang, sarta ngan ngadéngé doa urang, sarta ngan nyalametkeun urang; tapi anjeun, anu cicing di kota-kota jeung désa-désa, leungit pisan; sabab Gusti henteu ngadéngé doa anjeun ogé henteu nampi amal anjeun.

Kitu harti kecap-kecap Hippolytus nu ditegeskeun ku guru-guru palsu ti Bryn, anu nyalahkeun sakabéh karusuhan di jero Garéja, korupsi para rohaniawan, jeung kaayaan karuksakan spiritual di antara sakumna nu cicing di kota jeung désa—siga maranéhna teu boga kasalametan—kana hiji pamanggih wungkul: yén jaman ahir geus datang. Sareng dina hiji titik éta, siga dina hiji pondasi, maranéhna ngawangun ajaran bohongna, ngaku yén poé panungtungan geus datang; siga-siga sagala nu kajadian téh lain ku parentah jeung idin Gusti, tapi ku nu disebut 'jaman ahir'; jeung siga-siga lain Gusti nu nyiptakeun sagala hal, tapi 'jaman ahir'; jeung siga-siga lain Gusti nu nyalametkeun atawa henteu nyalametkeun saha baé nu dipikahayang-Na, tapi 'jaman ahir'.

Ku kituna, sangkan pondasi maranéhna anu rapuh bisa ruksak, jeung tafsiran bohong maranéhna bisa kabuka tur isin, hayu urang mertimbangkeun hal-hal di handap ieu:

1) Naon ari waktos, sareng naha waktos nyalira ngalakukeun nanaon nurutkeun kahayangna?

2) Naha nu disebut 'jaman panungtungan' ngarobah garéja-garéja Allah jadi saukur candi jeung kandang kuda?

3) Dina mangsa iraha garéja-garéja Allah jadi ngan saukur candi?

4) Naha waktosna parantos sumping di nagara Rusia, di kota-kota jeung désa-désa, sangkan garéja ngan saukur tempat ibadah jeung lumbung?

5) Dina poé-poé panungtungan ieu, saha para pangembala anu geus jadi serigala?

6) Dina jaman panungtungan anu pikasieuneun ieu, naha Gusti malikeun beungeut-Na ti nu satia, boh di kota boh di lembur?

7) Naha Gusti cicing ngan di gurun ayeuna, sarta naha Anjeunna nampi doa ngan ti gurun, sarta naha Anjeunna nyalametkeun ngan jalma-jalma nu cicing di gurun?

8) Naha kasalametan jiwa manusa ditangtukeun ku waktu jeung tempat?

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Naon ari waktos, sareng naha waktos nyalira ngalaksanakeun nanaon?

Waktu téh ukuran dunya nu katingali ieu, kahirupan urang, jeung sagala nu lumangsung di handapeun langit nurutkeun paréntah Gusti, diukur dina poé, bulan, taun, abad, ratusan taun, jeung rébuan taun. Waktos dibagi kana tilu bagian: jaman baheula, jaman ayeuna, jeung jaman nu bakal datang. Urang nyaho jaman baheula geus aya, tapi éta geus kaliwat jeung leungit, sabab moal balik deui. Sedengkeun jaman nu bakal datang, urang ngantosanana, tapi urang teu nyaho kumaha éta bakal. Sedengkeun pikeun jaman ayeuna, urang ngabayangkeun yén urang mibanda éta, tapi sabenerna urang henteu mibanda nanaon iwal ti hiji momen singget nu disebut *'ayeuna';* éta ayeuna, lajeng langsung teu aya deui, sabab geus kaliwat. Teras aya deui hal séjén *nu jadi 'ayeuna',* sarta éta ogé kaliwat: saperti dina jam-jam nu keur ngalir jeung kabuka, menit-menitna silih turutan tanpa eureun; sareng sakumaha dina kereta kuda nu keur gerak, rodana henteu eureun di hiji tempat, tapi ngalir tanpa eureun ti hiji tempat ka tempat séjén: kitu ogé *ayeuna* mangsa kahirupan urang*,* henteu eureun, tapi ngalir tanpa eureun, sareng *'ayeuna'* urang téh kawas wates antara mangsa kapungkur jeung mangsa nu bakal datang, ngaréngsékeun mangsa kapungkur bari ngamimitian mangsa nu bakal datang. Sareng sakumaha dina hiji buku aya titik, nu misahkeun hiji kalimah tina kalimah séjén, ngeureunkeun hiji kalimah bari ngamimitian kalimah salajengna; tapi sedengkeun titik tetep di hiji tempat, momen ayeuna urang—*'ayeuna'* nu urang carioskeun—teu tiasa cicing, tapi ngalir terus, kawas tetes cai nu ragrag ka handap, ninggalkeun tapak di tukangeunana jeung ngalegaan ka hareup, nepi ka leutik tur garing.

Naha momen *ayeuna* anu singget dina kahirupan urang*, sakumaha ayeuna*, bisa ngalakukeun nanaon ku kahayang sorangan, nyiptakeun atawa ngancurkeun? Naha éta bisa mikeun nanaon ka saha waé, atawa nyokot

nanaon? Teu aya nanaon, salian ti ilusi wungkul; tapi ilusi-ilusi éta leuwih gancang leungitna tibatan manuk di langit, atawa kapal di sagara nu digerakkeun ku angin, atawa panah ti busur nu geus ditarik, atawa bal meriam nu ditembakkeun tina bedil nu geus dieusi—kitu ogé waktos urang ngalir, tanpa eureun sanajan sakeudeung. Kumaha atuh mangsa ayeuna—anu henteu eureun tapi ngalir tanpa henti—bisa ngalakukeun nanaon nurutkeun kahayangna sorangan? Naha sanes Gusti nu ngalakukeun sagala hal, nu lampahna iraha waé nurutkeun kahayang-Na, tanpa kaganggu ku waktu? Naha sanes sadaya mangsa—taun-taun, poé-poé, jeung jam-jam—aya dina panangan ilahi-Na? Ku alatan éta, nalika Para Rasul naros ka Gusti Kristus sanggeus Anjeunna naék deui, *"Gusti, naha ayeuna waktuna Anjeun mulangkeun karajaan ka Israél?", Anjeunna ngajawab, "Henteu pikeun anjeun nyaho waktos atawa mangsa nu geus ditetepkeun ku Rama dina kawenangan-Na sorangan"*[281] . Sugan sia-sia, para skismatik ngadegna ajaran bohongna kana jaman ayeuna, nu maranéhna sebut 'poé-poé panungtungan', sarta ngaku boga wewenang pikeun ngajahatan garéja suci, ngusir imam, jeung nyegah jalma-jalma di kota jeung désa tina kasalametan. Naha Allah, anu damel dina sagala hal, parantos robah sasarengan jaman? Naha kakuatan Allah, anu nyalametkeun umat manusa, parantos lemah ku jaman? Naha jaman langkung kuat tibatan Allah, sarta naha jaman maréntah ka Allah?

Anjeun tiasa nyarios—sapertos anu ditulis ku saurang rohaniawan—yén *aya waktos pikeun sagala hal* di handapeun panonpoé: *waktos pikeun lahir, sareng waktos pikeun maot; waktos pikeun melak, sareng waktos* pikeun nyabut *naon anu geus di tanem; waktos pikeun ngarecah, sareng waktos pikeun ngawangun; waktos pikeun ceurik, sareng waktos pikeun seuri; waktos keur ceurik, jeung waktos keur bungah; waktos keur nyebarkeun batu, jeung waktos keur ngumpulkeun* them[282] , jeung sajabana. Sabab sagala nu dipigawé di handapeun langit dipigawé dina waktuna masing-masing. Kuring ngajawab: sagala nu dipigawé di handapeun langit dipigawé dina waktuna masing-masing; tapi sanés waktos nu ngalakukeun éta sadayana, tapi Gusti nu ngadukung jeung netepkeun sagala hal, sarta manusa, nu diciptakeun ku Gusti, ngalaksanakeun pancénna dina waktos nu pas.

Waktos pikeun ngagar jeung melak bakal sumping; naha waktos sorangan nu ngagar jeung melak tanpa aya jalma? Waktos pikeun ngala jeung ngumpulkeun buah bakal sumping; naha waktos sorangan nu ngala jeung ngumpulkeun, lain jalma? Jeung di tempat nu euweuh jalma, tapi lahanana sepi, naha aya nu ngagar, melak, jeung ngala di dinya, sanajan waktuna pikeun ngagar, melak, jeung ngala geus sumping? Sabab écés yén sanés waktos sorangan nu ngalakukeun, tapi Gusti; sarta nurutkeun rancangan Gusti, manusa ngalakukeun dina waktosna masing-masing, sabab Nu Maha Nyipta parantos netepkeun waktos pikeun kahirupan jeung lampahna.

Tapi lamun sanés waktos nu nyingsieunan, tapi Gusti, sarta manusa dirojong ku Gusti, kumaha carana jaman ayeuna tiasa nyabut kasucian garéja, sarta nyegah para imam ngalaksanakeun kawajiban imamna, sareng nyegah jalma-jalma anu cicing di kota-kota jeung désa-désa pikeun ngahontal kasalametanana, sangkan maranéhna henteu disalametkeun dina jaman ayeuna, sakumaha umat Kristen Ortodoks jaman baheula disalametkeun? Naha éta henteu dibaca deui di kota-kota jeung désa-désa tina Surat, anu nyebutkeun: 'Tingali, *ayeuna waktosna nu dipikaresep; tingali, ayeuna poé kasalametan*' ([283])? Sabab saha waé anu hayang disalametkeun, unggal waktos téh waktos nu dipikaresep; unggal waktos téh poé kasalametan.

Urang Brynians bohong, nerapkeun ka jaman panungtungan hal-hal anu aya dina kakawasaan jeung tatanan Gusti, padahal éta aya dina kahayang bébas manusa.

Para skismatik nyarios: Rasul Paulus nyerat ka Timotius: *'Sabab ieu pasti, yén dina poé-poé panungtungan bakal datang jaman nu bahaya: sabab jalma-jalma bakal mikacinta dirina sorangan, mikacinta artos, sombong, angkuh, nu ngahujat, teu nurut ka kolot, teu sukur, teu suci, teu boga kanyaah, teu bisa rukun, kasar, sombong, tukang ngajelekkeun, tukang ngadadak, teu aya watesna, teu boga welas asih, teu boga kanyaah, pengkhianat, sombong, ngabanggakeun diri, leuwih bogoh kana kasenangan tibatan bogoh ka Allah, miboga rupa-rupa kasalehan tapi nampik* power[284] -Na, jeung sajabana. Sabab ieu téh mangsa panungtungan, jeung jaman ayeuna jahat; éta ngajadikeun jalma di kota jeung désa jadi jahat, egois, tukang cinta ka artos, sombong, angkuh, jeung

---

281 Kisah Para Rasul 1:6 jeung 7.
282 Pangumpam 3:1 saterusna.
283 2 Kor. 6:2.
284 2 Tim. 3, ayat 1, 2 jeung salajengna.

sajabana. Jeung ku ngajadikeun maranéhna kitu, éta henteu ngantep maranéhna disalametkeun; sabab ayeuna teu aya kasalametan di kota jeung désa.

Urang, sanajan kitu, dina ngabahas kecap-kecap Rasul—nya éta yén jaman téh jahat jeung jalma-jalma téh jahat, nyasab kana korupsi—bakal nyangking bantahan anu tuntas ngalawan pamikiran nu salah, anu teu ngaku kakuatan kecap-kecap Rasul.

Ngeunaan jaman jeung ngeunaan jalma-jalma.

Ngeunaan jaman, Santo Yohanes Krisostomus, juru nerangkeun kecap-kecap Para Rasul, ngajawab, nyarios: 'Ulah ngahukum poé-poé,' saur Rasul, 'atawa jaman, tapi jalma-jalma anu hirup dina jaman éta; sabab kabiasaan urang nyarios kieu: jaman téh jahat atawa henteu jahat, gumantung kana kajadian anu lumangsung di jerona, gumantung kana jalma-jalma.' Nepika dieu Chrysostom. Perhatikeun kecap-kecap Chrysostom ieu: 'lain dinten, lain jaman, tapi jalma'—hartina, Paulus nempatkeun kasalahan henteu ka dinten atawa jaman, tapi ka jalma. Tapi di pinggir jilid ceramah Chrysostom éta, sabalikna tina tafsiran éta, ditulis: 'Dinten-dinten téh hadé, tapi kajahatan manusa téh jahat.' Ku kituna écés ka urang yén lain jaman anu ngajadikeun manusa jahat, tapi manusa anu ngajadikeun jaman jahat jeung kejem; sakumaha diwartakeun ku Rasul sorangan; sabab nalika nyarios yén 'jaman kejem bakal datang', anjeunna nunjukkeun sabab kajahatanana: 'Sabab manusa bakal mikacinta dirina sorangan,' jeung sajabana. Anjeunna henteu nyarios, 'Jalma-jalma bakal jadi jahat pisan, sabab mangsa kasusah bakal datang'; tapi anjeunna nyarios, 'Mangsa kasusah bakal datang, sabab jalma-jalma bakal jahat': anjeunna henteu nempatkeun kasalahan kana kajahatan manusa ka mangsa, tapi nempatkeun kasalahan kana mangsa kasusah ka jalma-jalma; sabab lain mangsa nu ngajadikeun jalma jahat, tapi jalma jahat nu ngajadikeun mangsa kasusah. Sabab unggal jaman, nu diciptakeun ku Gusti, téh hadé tur teu ngabahayakeun saha waé; tapi jalma-jalma jahat, ku ngalakukeun kajahatan salila hirupna, mawa hinaan ka jaman nu hadé, sahingga alatan lampah jahatna, jaman éta disebut jaman nu jahat tur kejem.

Tapi geus dipikanyaho yén lain ngan dina jaman ayeuna jeung dina mangsa-mangsa susah ieu waé jalma-jalma (numutkeun kecap-kecap Para Rasul) egois, tamak kana duit, sombong, bangga diri, jeung sajabana. tapi ogé dina jaman para Rasul, jaman samémeh urang, loba jalma saperti kitu: komo deui dina jaman para Rasul sorangan, ti maranéhna Paulus maréntahkeun ka Timotius supaya ngajauhan: *'Jauhan jalma-jalma ieu*,' cenah, '[285] '. Sabab aya loba ahli bidah dina jaman Rasul, saperti Simon si Ahli Sihir, Menander, Carpocrates, Heres, para Gnostik, jeung sajabana. Henteu ngan dina jaman pikasieuneun nalika Rasul dianiaya, tapi ogé samémeh Kelahiran Kristus, naha teu aya lalaki jahat anu teu kaétang? Sakumaha rasul nyalira ngajelaskeun dina suratna ka Timotius, nalika anjeunna émut dua tukang sihir Mesir, Jannias jeung Jambrius, anu nentang Musa; ngeunaan ayat ieu, Santo Krisostomus nyerat: 'Anjeunna nunjukkeun ieu henteu ngan ukur tina jaman kiwari, tapi ogé tina jaman baheula; 'Kawas kitu ogé,' cenah, *'Jannius jeung Jambrius nentang*[286] Musa.' Kunaon manéhna ngalakukeun kieu? Supaya Timotius—atawa sabenerna saha waé di antara urang—teu kagok nalika jalma-jalma jahat mucunghul. Sabab lamun aya jalma-jalma saperti kitu dina jaman Musa, sarta bakal aya jalma-jalma saperti kitu dina jaman ieu, teu heran lamun maranéhna kapanggih di antara urang ogé. Nepika dieu, Chrysostom. Sakumaha dina jaman kasangsaraan baheula, sanajan loba jalma jahat, tapi aya ogé loba jalma hadé, taat ka Gusti, jeung suci; kitu ogé dina jaman kasangsaraan panungtungan ayeuna, di antara loba jalma jahat aya ogé loba jalma hadé; sabab henteu sadayana egois, henteu sadayana tukang ngudag artos, henteu sadayana sombong, henteu sadayana angkuh, henteu sadayana tukang ngadadak, henteu sadayana teu nurut ka kolot, henteu sadayana teu bersyukur, henteu sadayana teu adil, henteu sadayana teu boga kanyaah, jeung sajabana. tapi ayeuna masih kéneh aya loba jalma anu henteu egois, henteu tamak, henteu sombong, henteu congkak, henteu tukang ngadadak, atawa sajabana: sabalikna, maranéhna handap asor, lemah lembut, teu kagoda ku dunya, leres-leres nyugemakeun ka Allah, taat dina lampah jeung gaya hirupna, abdi sajati Allah, sarta pantes nampi kasalametan langgeng.

Pikeun maranéhna anu nyebut yén dina jaman ahir jeung mangsa-mangsa sengit nu disababkeun ku jalma-jalma jahat nyegah jalma-jalma disalametkeun di kota-kota jeung désa-désa téh bohong.

PERTIMBANGAN KADUA

---

[285] 2 Tim. 3:5.

[286] Ibid., v. 8.

Naha nu disebut 'jaman panungtungan' ieu ngarobah garéja-garéja Allah jadi ngan saukur candi jeung kandang kuda?

Lamun nurutkeun ajaran sesat skismatik, 'jaman panungtungan' ngarobah Garéja Allah jadi ngan saukur candi jeung kandang: mangka ti mimiti iman suci ka Kristus, ti jaman Rasul, tacan aya hiji Garéja Allah di handapeun langit, tapi sadayana ngan saukur candi jeung kandang; sabab jaman panungtungan geus dimimitian ti jaman Kristus cicing di bumi di antara manusa, sarta ti jaman Rasul-rasul.

Poé-poé panungtungan dimimitian ti jaman hirup Kristus di bumi; Rasul Suci Paulus nyaksian ieu, nyarios: *'Nalika geus pinuh waktuna, Allah ngutus Putra tunggal-Na, nu lahir tina awéwé' (*[287]). 'Ahir jaman'—nyaéta poé-poé panungtungan—sakumaha dijelaskeun ku St Basil Agung dina doa saméméh Komuni, nyarios ka Kristus: 'Putra, anu sarimbag jeung Rama tanpa mimitian jeung langgeng babarengan, anu demi kahadean Anjeun anu agung, dina poé-poé panungtungan ieu parantos nyandak daging jeung disalib.'

Poé-poé panungtungan dimimitian dina jaman para Rasul, sakumaha disebatkeun ku Santo Yohanes Teologian: *'Anaking, ayeuna geus jam panungtungan; sarta sakumaha anjeun geus ngadéngé yén Antikristus bakal datang, ayeuna geus loba antikristus anu muncul'*[288] ; sarta deui anjeunna nyarioskeun ngeunaan Antikristus éta: 'An*u geus anjeun déngé yén* manéhna *bakal datang, sarta ayeuna manéhna geus aya di dunya*'[289] . Éta Rasul suci anu, salila hirupna, nyerat yén poé-poé panungtungan geus caket pisan sarta Antikristus geus aya di dunya.

Sabab, nurutkeun pamikiran skismatik, ti jaman Kristus jeung Rasul nepi ka ayeuna—kira-kira 1.700 taun atawa leuwih—Antikristus geus ngawasa di dunya, jeung garéja-garéja Allah henteu kungsi jadi garéja, tapi salawasna jadi candi kosong jeung kandang; sarta sakramén-sakramén anu dilakukeun di dinya henteu kungsi jadi sakramén: sabab jaman ahir geus lumangsung ti jaman Kristus jeung Rasul nepi ka ayeuna. Tapi mikir jeung nyarita kieu téh kacida bodo, ngaruksak jiwa, jeung sesat. Sabab geus dipikanyaho yén ti jaman Rasul, pangwangunan garéja-garéja Allah dimimitian di mana-mana tempat iman suci sumebar; sareng di luhur sagala Konstantinus Agung, kaisar Kristen munggaran, sanggeus diringihan sorangan sareng ngaheningkeun karajaanana ku iman suci, pisan ningkatkeun pambangunan garéja-garéja Allah, ngadegkeun hiji garéja di Yerusalem di luhur makam Kristus, di Roma di luhur makam Para Rasul, jeung di kota-kota séjén: pangwangunan garéja-garéja suci, anu dimimitian dina mangsa éta, terus lumangsung nepi ka ayeuna ku rahmat Gusti di nagri-nagri Kristen, sarta tacan aya nu nyebut garéja-garéja Gusti ngan saukur candi atawa kandang, sanajan geus disebutkeun yén poe-poe panungtungan geus caket ka urang.

Sabab urang Brynians bohong nalika maranéhna nyarios yén dina poé-poé panungtungan ieu garéja-garéja Allah keur dirobah jadi tempat suci kosong jeung lumbung.

PERTIMBANGAN KAHITUNG 3

Iraha garéja-garéja Gusti jadi ngan saukur candi?

Unggal imah bisa dianggap kitu lamun geus ruksak tur ragrag, atawa sanajan teu ruksak, euweuh nu cicing di jerona, teu dikonci atawa dijaga ku saha waé, tapi kabuka pikeun sakabéh nu ngaliwat, boh jalma boh sasatoan; dina waktos éta, imah éta sabenerna bisa disebut, sarta memang: tapi lamun hiji imah, sanajan euweuh nu cicing di jerona, tetep dikonci jeung dijaga sangkan euweuh nu bisa ngancurkeunana, imah éta henteu disebut imah, tapi disebut hiji nu boga nu ngajaga.

Kitu deui, urang kedah ngartos ieu ngeunaan garéja-garéja suci Gusti: upami aya nu geus ruksak pisan nepi ka teu tiasa dipaké ibadah deui di jerona; atawa upami aya nu sanajan henteu ruksak, tapi ku sabab naon waé atawa ku kamiskinan teu aya panyembahan anu pantes ka Gusti di jerona, sanajan kitu tetep dikonci tur teu diidinan ruksak: Gereja sapertos kitu tiasa disaruakeun sareng kapel saderhana; tapi éta sanés kapel anu paling saderhana, komo deui kandang; sabab éta dijaga sareng diawasan ku Gusti ti luhur.

Di Karajaan Rusia aya garéja-garéja sapertos kitu; tina éta, sabagéanana, kusabab kaayaan ruksakna anu parah, teu meunang ngagungkeun Gusti sakumaha kuduna, sedengkeun nu séjénna, sanajan henteu ruksak, tetep teu aya nyanyian alatan kamiskinan rahayat jeung para rohaniawan; sabab di keuskupan urang aya sawatara désa anu ku paréntah Sang Panguasa, rahayatna geus dipindahkeun ka distrik séjén; para rohaniawan, teu boga nu

---

[287] Gal. 4:4.

[288] 1 Yohanes 2:18.

[289] Ibid., v. 4, v. 3.

ngadukung, geus ninggalkeun garéja-garéja éta, tapi garéja-garéja éta tetep dikonci jeung dibiarkeun ruksak: gereja-gereja éta, hanjakalna, ayeuna kawas tempat ibadah wungkul, nangtung tanpa kidungan, padahal éta sanés tempat ibadah anu paling handap asor; sabab unggal gereja jeung tempat anu dikuduskeun pikeun Gusti miboga, ti saprak poé pangkudusanna, hiji rahmat Gusti anu ayana di jerona. Sabab dina Perjanjian Lama, tempat anu sarua anu di dinya Santo Yakobus, nalika keur lalampahan, sare tuluy ningali impian anu éndah pisan—tangga nu ngahontal ka sawarga kalayan malaikat nu naék jeung turun di dinya—tempat éta miboga rahmat Gusti anu hadir di jerona, sabab nalika Yakobus hudang, manéhna pinuh ku rasa kagum sarta nyatakeun: *'Ieu tempat anu matak sieun*; *ieu sanés* tempat biasa, *tapi imah Gusti, sareng ieu gerbang-gerbang* sawarga'[290] : sabaraha deui, dina Perjanjian Anyar, tempat-tempat sareng garéja-garéja anu disucikeun dina Garéja Gusti—sanajan teu aya nyanyian—tapi sanés tanpa ayana rahmat Gusti. Urang manggihan carita ieu dina buku Santo Sophronius, Patriark Yerusalem, anu judulna *Limonar* (nyaéta *Kebon Kembang*), anu dina Bab 4 ditulis kieu: Abba Leontius, abbot di biara bapa suci urang Theodosius, nyaritakeun ka urang, saurna: sanggeus pangusiran para jalma wijaksana ti Lavra Anyar, para ahli wijaksana ti Origen, para bapa Ortodoks nu cicing di Lavra Anyar éta, sarta abdi ogé cicing di dinya babarengan sareng maranéhna di Lavra Anyar éta ogé. Hiji Minggu, abdi angkat ka garéja pikeun nampi Misteri Suci; sarta nalika asup, abdi ningali hiji Malaikat nangtung di katuhu méja kurban, sarta, kabawa ku sieun anu gedé, abdi balik deui ka bilik abdi, di dinya sora sumping ka abdi, nyarios: 'Kusabab méja kurban ieu parantos dikuduskeun, abdi ditugaskeun cicing di gigirna.' Urang nengetan, sanajan para ahli bidah Ogenis cicing di dinya samémèh Bapa-bapa Ortodoks sarta ngalaksanakeun ibadah bidahna, mezbah éta—anu disucikeun ka Gusti ku umat Ortodoks ti mimiti—teu kungsi kosong tina ayana Malaikat Gusti. Deui, dina buku anu sarua, dina Bab 10, dicaritakeun ngeunaan Abba Barnabas sang pertapa, anu cicing di guha-guha Walungan Yordan, sarta anu ngawangun mezbah di guhana jeung ngahususkeunana; Saatos cicing di dinya sababaraha taun, anjeunna pindah ka Lavra anu disebut Pirgia (manéhna pindah ka dinya kusabab gering dina suku-na, anu aya duri nu nyangkut di jerona nepi ka nyababkeun borok parna, sarta suku-na keur ngabusuk). Saatos anjeunna angkat ti guha éta, aya saurang rahib nu hayang cicing di guha éta, asup teras ningali Malaikat Gusti nangtung di gigireun mezbah, teras rahib éta nyarios ka Malaikat: 'Naon anu anjeun lakukeun di dieu?' Malaikat ngajawab: 'Kusabab tempat-tempat ieu parantos dikuduskeun, éta parantos diserahkeun ka abdi ku Gusti.'

Ieu nunjukkeun yén sanajan hiji garéja, ku sabab naon waé, teu aya kidungan, éta tetep mibanda rahmat Gusti jeung ayana Malaikat anu salawasna ngajaga. Leres yén hiji garéja, anu teu aya kidungan, bisa disaruakeun jeung tempat suci basajan; tapi nganggap éta ngan saukur tempat suci basajan téh lain tanpa dosa, sabab éta téh dosa lamun nyebutna lumbung. Sabab Santo Hippolytus di handap nya nyebut garéja-garéja Allah, nalika kosong, 'lumbung', tapi manéhna ngan saukur ngibaratkeunana ka pangadilan saderhana, maké ungkapan: 'garéja-garéja Allah,' cenah, 'bakal siga pangadilan saderhana'. Para skismatik, sanajan kitu, ku sabab benci ka garéja-garéja Allah, tina niat jahatna maranéhna maké istilah éta lain pikeun ngabandingkeun tapi salaku pernyataan pasti, nyebutna *'lumbung',* bari nyarios: 'garéja téh lumbung'. Jeung moal pati héran lamun maranéhna nyebut garéja-garéja anu teu aya kidungan éta 'lumbung'; tapi anu matak héran mah maranéhna teu isin. Kusabab maranéhna malah henteu sieun nyebut henteu ngan saukur tempat ibadah basajan , tapi ogé garéja-garéja Allah—anu di jerona dilaksanakeun pujian ka Allah sapopoé, kurban tanpa getih dirayakeun, jeung sakabéh sakramén Kristen disalurkeun—'kandang'; garéja-garéja ieu anu paling sering disebut 'kandang' ku para skismatik.

Urang, kumaha ogé, nyaho tina buku nu geus disebatkeun ti Santo Sophronius yén sanajan mezbah Gusti nu nangtung tanpa kurban atawa kidungan miboga rahmat ilahi nu tangtu jeung panglindungan malaikat nu aya di jerona: kumaha deui jeung gereja-gereja Gusti, anu aya di kota-kota jeung désa-désa, anu henteu kosong tapi dieusi sapopoe ku pamujian ka Gusti jeung perayaan Liturgi Suci; éta dieusi ku rahmat Gusti, sarta sanés ngan saukur candi atawa kandang, tapi candi-candi suci Gusti, imah-imah para malaikat, kumpulan para wali, pangungsian para nu iman, tempat suci pikeun nyageurkeun kasakit rohani, imah-imah Gusti jeung gerbang sawarga.

Sabab para skismatik bohong nalika maranéhna nyebut garéja-garéja Allah anu aya di kota-kota jeung désa-désa ngan saukur candi jeung lumbung.

Salajengna:

---

[290] Gen. 28:17.

Gereja-gereja Allah lajeng jadi saukur candi nalika, ku idin Allah, boh panganiayaan kajadian ka Gereja Allah sarta mezbah-mezbah Allah dihina ku para bidah, atawa nalika para penjajah asing ngaruksak tur ngancurkeun kota-kota jeung désa-désa; Dina mangsa sapertos kitu, garéja-garéja Allah, sanggeus dirampog jeung diruksak, sabenerna jadi tempat ibadah wungkul; malah maranéhna jadi kawas kandang kuda atawa tempat nyimpen kuda. Kanggo para Agarian, nu matak kuciwa ka umat Kristiani, maranéhna nganteurkeun kuda-kudana kana garéja-garéja Gusti sarta ngotoranana ku sagala rupa kokotor. Lajeng kecap-kecap mazmur kacumponan: *'Ya Gusti, bangsa-bangsa parantos asup ka warisan Anjeun; maranéhna parantos ngotoran* garéja suci Anjeun'[291] .

Pertimbangan ka-4

Naha waktosna parantos sumping di nagara Rusia nalika garéja di kota jeung désa rék dirobah jadi tempat suci saderhana jeung kandang kuda?

Urang nyarios yén karuksakan garéja-garéja Gusti asalna boh ti para ahli bidah anu ngudag-ngudag jeung nindes Garéja Gusti, atawa ti invasi suku asing anu ngancurkeun sagalana.

Di nagara Rusia, ti mimiti baptisan nepi ka ayeuna, tacan kungsi aya kakuatan sesat atawa pemberontakan ngalawan Garéja Allah anu bisa ngungkulan Ortodoksi jeung ngajahatan mezbah Gusti; iwal sababaraha bidah anu kungsi mucunghul sakedik, ngahujat garéja-garéja suci sarta nyebutna ngan saukur candi jeung kandang; éta téh Strigolniki ti Pskov, anu bakal dibahas deui di handap. Ti kota agung Novgorod sumping Yahudi anyar—anu ayeuna dipikawanoh minangka Brynyans—anu ngahujat garéja-garéja Gusti sarta ngajar rahayat ulah indit ka garéja pikeun salat.

Aya ogé invasi ku suku-suku asing kana nagara Rusia: dina jaman Batu Khan, sarta satuluyna para Agarians sababaraha kali jeung sacara teu disangka-sangka nyerang wewengkon Rusia; kitu deui, aya invasi ku urang Polandia kana karajaan Strigino, sarta sanggeusna. Dina jaman jahat di Rusia, di sawatara tempat, garéja-garéja Gusti—ngan saukur tempat ibadah jeung kandang kuda—ruksak tur dihina ku urang asing.

Tapi ayeuna, di jero Nagara Agung Rusia, dilindungi ku rahmat Gusti, urang tacan nyaksian karuksakan garéja-garéja Gusti saperti kitu alatan invasi asing, sanajan urang ngadéngé aya perang; ngan Gusti wungkul nu nyaho naon nu bakal kajadian engké. Upami, sanajan kitu, ku idin Gusti—kusabab dosa urang—kajadian sapertos kitu lumangsung ayeuna ogé, moal sakabéh garéja di mana-mana kosong, ogé moal salawasna kitu; sabalikna, éta ngan bakal kajadian di sawatara tempat jeung dina sawatara waktos, kawas mega badai, disarengan ku guntur jeung kilat, nu ngaliwatan dina sawatara waktos jeung di sawatara tempat. Mugia Gusti ngajaga garéja-garéja suci-Na di mana-mana tina sagala karuksakan.

Tapi sabab golongan skismatik henteu nyarioskeun karuksakan garéja-garéja Allah anu kadang-kadang lumangsung—naha ku kekerasan hérés atawa invasi asing—tapi maranéhna nyiptakeun kajahatan séjén ku niat jahatna sorangan, nyauran garéja-garéja Gusti—anu sabenerna henteu ruksak tapi pinuh ku puji-pujian ka Allah—henteu leuwih ti candi jeung kandang. Ku kituna, kawajiban urang pikeun ngabantah kajahatan maranéhna, kahijitama némbongkeun sabaraha parahna panganiayaan anu ditanggung ku Garéja Allah, sarta ogé ngalawan kecap-kecap kafir maranéhna.

Gereja Allah, anu sumebar di sakuliah dunya, ngalaman panganiayaan ku cara anu husus: kadang ngan di sawatara bagianna, kadang di sakabéhna. Éta ngalaman panganiayaan sabagian nalika di hiji nagara éta dianiaya, sedengkeun di nagara séjén tetep aya dina katengtreman; di hiji karajaan éta ditindas, dizalimi, jeung dikirangan, sedengkeun di karajaan séjén mekar kalayan bébas jeung na ngaronjat. Kitu ogé kaayaan ayeuna: Garéja Allah dipenindas di tanah Yunani ku Turki, sedengkeun di tanah Rusia, syukur ka Gusti! can ngalaman panganiayaan.

Sadayana Garéja, kumaha ogé, ngalaman panganiayaan dina poé-poé awalna, dina jaman Para Rasul jeung salajengna, nepi ka mangsa pencerahan Konstantinus, salila kira-kira tilu ratus taun; sabab di sakuliah dunya dina mangsa éta Garéja Kristus dianiaya, ditindes, difitnah, jeung dicorét ku getih para martir anu teu kaétang, di wétan jeung kulon, di kalér jeung kidul. Sadayana Garéja bakal ngalaman panganiayaan sapertos kitu deui di ahir jaman, dina jaman Antikristus; sabab di sakuliah bumi, umat Kristiani sajati bakal dianiaya jeung dibunuh ku para panyembah Antikristus, sarta garéja-garéja Allah bakal diruksak: tapi dina jaman ayeuna—sanajan disebut jaman panungtungan—acan aya panganiayaan sapertos kitu ka sakabéh Garéja Allah di sakuliah jagat, iwal ngan sabagian, di sawatara nagara (sapertos Yunani); sabab waktos sumpingna Antikristus sacara nyata acan dugi.

[291] Mazmur 78:1.

Ka para skismatik, anu ngaku yén datangna Antikristus geus caket, sarta nu nyebut garéja-garéja Allah—anu tacan diruksak—henteu leuwih ti candi jeung kandang, sarta nu ngutip kecap-kecap Santo Hippolytus salaku bukti pikeun hujah palsu maranéhna, abdi ngawaler:

Hartina sabenerna tina kecap-kecap Santo Hippolytus nyaéta bakal aya mangsa nalika di kota-kota jeung désa-désa, garéja-garéja Allah bakal sepi, kawas pura wungkul, teu aya ibadah jeung kurban; Santo Ephrem ogé geus ngaramal ieu. Tapi anjeun, para juru tafsir sesat ti Bryn, anu salah harti kana kecap-kecap Bapa-Bapa Suci, keur bohong tur ku kituna ngaruksak iman ka Bapa-Bapa Suci anu anjeun sandarkeun tur ajaranna anjeun ajarkeun; sabab maranéhna sacara écés jeung jelas nyatakeun yén datangna Antikristus bakal karasa ku pancaindra, sakumaha munggaran diwartakeun ku maranéhna; sanajan anjeun nyarita sabalikna ti maranéhna, ngaku yén Antikristus moal katingali sacara jasmani tapi ngan dina pikiran, sarta anjeun geus nyatakeun yén manéhna geus datang jeung keur maréntah di Moskow. Para Bapa Suci Hippolytus jeung Ephrem nyarios yén dina jaman Antikristus anu sajati, garéja-garéja Allah bakal ditinggalkeun sarta bakal jadi ngan saukur wangunan; tapi anjeun nyarios yén sanajan ayeuna (samentara Antikristus can sumping sacara jasmani), garéja-garéja Allah téh ngan saukur tempat ibadah. Putuskeun sorangan, saha nu leuwih hadé dipercaya: Bapa-bapa Suci, nu nyarios kabeneran, atawa anjeun, nu bohong tur nolak kabeneran siga nu nolak tombak? Sanaos anjeun ningali yén garéja-garéja Allah téh henteu kosong, sanés ngan saukur candi, ogé sanés kandang, tapi candi-candi Gusti nu pinuh ku puji-pujian ka Allah sarta salawasna ngandung kurban tanpa getih di jerona: tapi anjeun teu kungsi eureun nyebutna ngan saukur candi jeung kandang. Anjeun ningali, tapi anjeun bohong, henteu percaya ka panon anjeun sorangan; sabab kajahatan anjeun geus ngabutakeun anjeun, sahingga sanajan anjeun ningali, anjeun teu ningali, jeung sanajan anjeun ngadéngé, anjeun teu ngartos, sarta dina kajahatan bidah anjeun bakal binasa.

Kami, kumaha ogé, nyarios yén sanajan ieu mangrupa poé-poé panungtungan, sarta sanajan ahir jaman geus deukeut, waktos ahir pisan jaman éta can sumping pikeun urang, iwal sababaraha tanda nu ngaramal éta geus mucunghul, sakumaha écés tina kecap-kecap Gusti sorangan, dina Injil Mateus, di awal pasal 98: *basa Anjeunna keur linggih di Gunung Zaitun, murid-murid sumping ka Anjeunna sacara pribadi, bari nyarios, 'Caritakeun ka kami, iraha ieu kajadian? Jeung naon tanda datangna Anjeun jeung ahir jaman?' Jawab Yesus ka maranéhna: 'Ati-ati, ulah aya nu nyasabkeun ka anjeun. Sabab loba nu bakal datang ngagunakeun ngaran abdi, ceukna, "Abdi Kristus," sarta maranéhna bakal nyasabkeun loba jalma.' Anjeun bakal ngadéngé warta perang jeung kabar perang;* ulah kagét, *sabab éta sadayana kudu kajadian, tapi can nepi ka tungtungna*[292] . Dina Markus, di awal ayat 58: *'Loba jalma bakal datang ngagunakeun ngaran abdi, nyebut, "Abdi Kristus," sarta maranéhna bakal nyasabkeun loba jalma.' Tapi nalika anjeun ngadéngé ngeunaan perang jeung kabar perang, ulah sieun; sabab* hal-hal ieu *kudu kajadian heula, tapi tungtungna can datang*[293] . Dina Lukas*,* di awal pasal 105: *'Ati-ati supaya anjeun henteu kabawa sesat; sabab loba nu bakal datang ngagunakeun ngaran abdi, nyebut, "Abdi ieu," jeung "Waktuna geus caket"; ulah nuturkeun maranéhna.' Nalika anjeun ngadéngé ngeunaan perang jeung gangguan, ulah sieun: sabab hal-hal ieu kudu lumangsung heula, tapi ahirna can* kénéh[294] . Perhatikeun kecap-kecap Gusti ieu: perang jeung gangguan kudu datang heula, tapi éta sanés ahirna, *sanés ahirna,* can kénéh ahirna. Sabab perang jeung gangguan geus aya di dieu, sarta geus aya saméméh urang; tapi tungtungna acan datang; éta sanés tungtungna; poé-poé éta acan sumping nalika garéja-garéja Allah di sakuliah dunya bakal dianiaya jeung diruksak, sabab Antikristus acan sumping dina daging, sakumaha geus diramalkeun, jeung agama Kristen, anu dijaga ku rahmat Allah, acan diancurkeun. Kanggo ngan waktos éta garéja-garéja Allah bakal kosong, nalika Antikristus sumping sareng ngajajah Kristen; sabab manéhna bakal maéhan saha waé anu henteu sujud ka manéhna, sedengkeun batur séjén kudu kabur ka pagunungan, gurun, jeung guha; sarta batur séjén deui, sanggeus nyaksian mujijat Antikristus, bakal katipu tur ngagabung jeung manéhna: tuluy garéja-garéja Allah bakal diancurkeun, sarta dina maranéhna bakal dirobah jadi pura jeung kandang kuda wungkul. Ayeuna, kumaha ogé, ku rahmat Kristus, garéja-garéja suci-Na di nagara Rusia tacan sepi, ogé tacan dirobah jadi lumbung wungkul; ibadah masih kénéh lumangsung di dinya, kurban tanpa getih dipersembahkeun, sarta sakabéh sakramén Kristen dilaksanakeun tanpa parobahan; teu aya nu ngaleungitkeun ngaran Kristus tina tanah Rusia, teu aya nu ngudang-ngudang atawa nyiksa

[292] Mat. 24:3, 4 jeung salajengna.
[293] Markus 13:6 jeung 7.
[294] Lukas 21:8 jeung 9.

urang Rusia demi Kristus, teu aya nu ngalarang ibadah di garéja, teu aya nu nyegah sakramén Kristen dilaksanakeun; iman Kristen masih mekar di nagara Rusia ieu, sareng Kristus, Allah sajati urang, dipuji, sareng nami-Na anu paling suci dihormat di antara umat Kristen, sareng Firman Allah diwartakeun tanpa halangan di sakumna garéja. Sareng Santo Hippolytus sacara jelas nyatakeun: yén nalika Antikristus nyicingan tempatna anu sah di tahta, mangka garéja-garéja Allah bakal ceurik kalayan ratapan anu ageung, sabab boh kurban boh jubah ukur henteu bakal dipaké di jerona, ogé moal aya ibadah anu nyugemakeun Allah anu dilaksanakeun; mangka garéja-garéja suci bakal siga gudang buah, sarta Awak jeung Darah Kristus nu mulya moal katingali dina jaman éta (jaman Antikristus); ibadah bakal eureun, sarta maca Kitab Suci moal kadéngé[295] . Nepika dieu Hippolytus. Kitu deui, Santo Ephrem nyarios yén sadayana ieu bakal lumangsung dina jaman Antikristus, sareng henteu samémèh sumpingna Antikristus: sabab nalika manéhna datang, manéhna bakal ngamimitian ngancurkeun garéja-garéja suci jeung ngarobahna jadi tempat suci wungkul; nepi ka manéhna datang, can waktuna nalika di kota-kota jeung désa-désa di sakuliah dunya, garéja-garéja Allah bakal kosong, ngan saukur tempat suci jeung kandang[296] .

Ku kituna, kabohongan para sesat Brynski *geus jelas kabuka*; ayeuna maranéhna ngaku yén waktuna geus sumping pikeun karuksakan Garéja jeung parobahanana jadi tempat ibadah wungkul jeung kandang, kajaba lamun dina kabodoan maranéhna maranéhna ngabayangkeun: Sabab dina diri urang, garéja-garéja Allah téh kawas Taman Éden jeung sawarga di bumi; basa nangtung di dinya sacara jasmani, urang ngabayangkeun diri urang keur nangtung di sawarga kalayan pikiran urang, haté urang diangkat ka Gusti urang.

Pertimbangan ka-5

Dina poé-poé panungtungan ieu, naha aya para pangembala nu robah jadi serigala?

Sareng kecap-kecap Santo Hippolytus—'Para pangembala bakal *siga serigala*'—éta leres; sabab dina hirupna anjeunna geus ningali ka hareup sarta ngaramal ngeunaan jaman nu bakal datang sanggeus anjeunna: kecap-kecapna geus kabuktian leres ngeunaan sawatara panggembala, sanajan henteu sadayana; ayeuna ogé kabuktian leres ngeunaan sawatara, sanajan henteu sadayana; sarta engkéna bakal kabuktian leres ngeunaan sawatara, sanajan henteu sadayana.

Kecap-kecap Santo Hippolytus parantos kajadian ngeunaan sababaraha panggembala nu siga serigala; sabab dina jaman hirupna aya loba uskup jeung imam sesat: Eudoxius, Patriark Arianus Konstantinopel, Macedonius, Patriark Konstantinopel, saurang nu merangan Roh, jeung batur-batur séjén di rupa-rupa keuskupan téh uskup jeung imam: sabagian Eutikhian, sabagian Dioskorianis, jeung anggota klérus séjén anu nyepeng pandangan sesat: para panggembala éta téh serigala.

Sanajan kitu, dina jaman anu sarua aya ogé para pangembala nu saleh; sarta para wali agung, saperti Wali Nikolaus Nu Ngaku Iman, Wali Spyridon, jeung sajabana, anu sumebar minangka cahaya di dunya—para pangembala ieu lain serigala, tapi pangembala sajati, nu masrahkeun hirupna pikeun wedusna.

Sanajan ayeuna ogé, kecap-kecap Santo Hippolytus keur kajadian ngeunaan sababaraha panggembala nu siga serigala. Janten, saha maranéhna? Ati-ati ka maranéhna anu boh ngalalaworakeun domba anu dipasrahkeun ka maranéhna, atawa anu, ku conto kahirupan maranéhna anu jahat tur rusak, nyasabkeun dombana, atawa anu sacara sengaja ngajar kajahatan, sarta ku kituna maranéhna salah dina karuksakan dombana; atawa nu ngalakukeun bidah jeung misah tina Garéja Kristus, nungtun batur kana bidah, saperti pamingpin-pamingpin skisma: Capito, Abakum, Lazarus, Nikita si Munafik, jeung batur-baturna. Sareng nepi ka ayeuna loba jalma sapertos kitu; sabagian di antarana, anu imam, geus ninggalkeun garéja jeung imahna, indit ka imah-imahna para skismatik, sedengkeun nu séjén, sanajan cicing di garéja sorangan jeung munafik ngaku ortodoks, tapi tetep ngarancang babarengan jeung para skismatik sarta satuju jeung maranéhna, sarta nyumputkeun jeung nyayagikeun umat garéja maranéhna, anu geus kasasar ku para skismatik, maranéhna nyumputkeun jeung ngabebaskeun maranéhna; para panggembala ieu sabenerna serigala anu ngarecah kawanan Kristus jeung ngadahar jiwa domba-domba Kristus.

Sanajan kitu, henteu sadayana nu jadi pastor di kota jeung désa téh saperti kitu; henteu sadayana lalawora, henteu sadayana nyasabkeun batur, henteu sadayana ngajar kajahatan, henteu sadayana jadi ahli bidah; tapi kalolobaanana téh panggembala sajati, anu paduli kana kasalametan jiwa manusa, anu méré conto ngaliwatan

[295] Kaca 123, sisi sabalikna.
[296] Mazmur 106, folio 272, verso.

kecap jeung lampah ngeunaan kahirupan nu bermoral, anu ngajaga iman nu saleh tanpa cacad, anu henteu ngarukunkeun diri jeung ahli bidah, tapi malah misahkeun maranéhna—siga anggota awak nu geus busuk—ti awak Garéja; panggembala-panggembala ieu lain serigala, tapi panggembala sajati.

Kitu deui, kecap-kecap Santo Hippolytus bakal kajadian dina mangsa nu bakal datang: yén bakal aya panggembala siga serigala, tapi henteu sadayana; sabab sanajan dina jaman Antikristus sorangan, sakumaha sabagian urang biasa bakal katipu, kitu ogé sabagian rohaniawan sababaraha jalma bakal sesat tur nuturkeun Antikristus, sedengkeun nu séjén moal sesat tapi bakal tetep teguh ngalawan anjeunna, nasehatkeun batur sarta nguatkeun maranéhna dina iman suci: sabab para pangurus garéja anu geus sesat tur ngagabung jeung Antikristus, para pangembala éta bakal jadi serigala; tapi maranéhna anu tetep satia ka Kristus nepi ka getih tumpur, maranéhna bakal kabuktian jadi panggembala sajati. Para pangaku ngaran Kristus jeung para imam anu gugur syahid—anu disebatkeun ku Santo Hippolytus: 'Bagja maranéhna anu harita nangtung ngalawan panyiksa, sabab maranéhna bakal katingali leuwih agung, leuwih mulya, jeung leuwih luhur tibatan para martir munggaran'; sabab sanajan para martir munggaran ngéléhkeun abdi-abdi Antikristus, maranéhna bakal ngaruntagkeun Putra Karuksakan sorangan sarta meunang kameunangan[297] . Nepi ka dieu Hippolytus.

Sabab kecap-kecap Santo Hippolytus ngeunaan sabagian (lain sakabéh) panggembala nu siga serigala téh leres. Tapi guru-guru palsu jeung ahli bidah ti Bryn, anu nyebut sakabéh rohaniawan 'serigala', bohong siga putra bapa kabohongan, nyaéta setan; sabab lamun nurutkeun kecap-kecap kafir maranéhna sakabéh rohaniawan téh serigala, tangtu moal aya deui domba Kristus di dunya, komo deui Kristus moal boga Garéja-Na di bumi, anu Anjeunna jadi Sirahna; sarta Sirah éta bakal leungit anggotana, leungit awak Garéja-Na—bagéan anu paling penting, nyaéta rohaniawan, anu geus maranéhna robah jadi serigala. Tapi ieu mah lain kitu, sarta moal kungsi kajadian; sabab nepi ka ahir jaman, duanana kawanan Kristus jeung para pangembala kawanan Kristus bakal tetep aya, sanajan loba nu bakal ngalalaworakeun sarta misah ti gandum kawas sekul; tapi henteu sadayana: sekulna bakal kabawa ku angin, tapi gandumna bakal tetep di lantai panglumat; sapertos anu kajadian dina jaman Kristus: *loba murid-Na balik deui sarta henteu leumpang deui sareng Anjeunna. Teras Yesus nyarios ka Dua Belas, 'Naha maraneh ogé hayang* indit?*' Simon Petrus ngajawab ka Anjeunna, 'Gusti, ka saha deui kami kedah indit? Anjeun gaduh kecap-kecap kahirupan langgeng.* life[298] .'

Pertimbangan ka-6

Naha Gusti malikeun beungeut-Na ti jalma-jalma satia, boh di kota boh di lembur, alatan waktos ahir nu bakal datang jeung waktos kasangsaraan?

Pikeun ngartos ieu langkung écés, hayu urang heula nalungtik konsép 'waktos': naon anu dimaksud ku 'waktos kasangsaraan', sareng iraha éta lumangsung?

Urang kedah ngartos 'waktos murka' dina dua cara anu béda:

'Waktos murka' anu kahiji nyaéta waktos anu ngabalukarkeun perang ngalawan Kristus Gusti sorangan jeung ngalawan Garéja-Na anu suci, anu ditebus ku getih-Na anu mulya.

Waktos kasangsaraan kadua nyaéta waktos anu ngalaksanakeun perang henteu ngalawan Gusti sorangan, tapi ngan ngalawan manusa wungkul; sanajan kitu, éta ogé ngadorong murka Gusti, sabab éta ngalawan paréntah Gusti anu ngalarang urang nganyenyeri tatangga urang.

Masa kasangsaraan munggaran bakal benci kana nami Yesus Kristus, sarta bakal ngudag Garéja-Na nu suci, sarta bakal nyiksa jeung maéhan jalma-jalma nu percaya ka Kristus; ngeunaan mangsa ieu Kristus parantos ngaramal: *'Sateuacan sagala ieu, maranéhna bakal nempatkeun leungeunna ka anjeun sarta ngudag-ngudag anjeun, masrahkeun anjeun ka majelis-majelis jeung panjara, sarta mawa anjeun ka payuneun raja-raja jeung pangawasa-pangawasa demi ngaran abdi; sarta anjeun bakal dibenci ku sadayana demi ngaran abdi*' ([299]); sarta deui: *'Maranéhna bakal masrahkeun anjeun kana kasangsaraan sarta maéhan anjeun*' ([300]).

Waktos séjén, kumaha ogé, mangrupa mangsa panganiayaan anu parah, sanés pikeun Kristus, tapi pikeun kapentingan dunya; sabab saréréa néangan kapentingan sorangan jeung hayang dihormat, dipikahormat, boga

---

[297] Kaca 132, verso.
[298] Yohanes 6:69 sarta salajengna
[299] Lukas 21:12 jeung 17.
[300] Mateus 24:9.

kakawasaan jeung beunghar leuwih ti batur; ku sabab éta, bangsa ngalawan bangsa jeung karajaan ngalawan karajaan, sarta timbul pasualan sipil. Dina mangsa éta, aya kasusah pikeun rahayat, panindasan ka nu miskin, panganiayaan ka nu teu salah, sarta loba kajahatan maling, merampok, kekerasan jeung teu adil; ku sabab éta, mangsa sapertos kitu téh mangsa kasangsaraan.

Anu kahiji tina jaman-jaman kejem ieu, anu ngalawan Kristus Allah jeung Garéja Kristus, geus kajadian dina jaman para panganiaya kejem baheula: Diocletian, Maximian, jeung sajabana; sareng ieu bakal diulang deui dina jaman Antikristus, anu bakal datang sacara nyata dina daging (sareng sanés, sakumaha klaim Brynians, ngan saukur dina harti spiritual); teras, sakali deui, nami Kristus Gusti bakal dibenci, sareng Garéja-Na dianiaya, sareng nu satia dibunuh; Tapi ayeuna waktos sapertos kitu can sumping ka urang, iwal di nagara-nagara Kristen anu geus dikuasai ku Agarians. Jeung di nagara Rusia, ku rahmat Gusti, iman suci can dianiaya; teu aya nu nyiksa atawa maéhan pikeun kasucian Kristus, ogé teu aya nu maksa batur pikeun ngingkari Kristus, tapi urang sadayana sapuk mulyakeun Kristus Allah urang, anu maréntah salawasna babarengan jeung Rama jeung Roh Suci.

Tapi aya mangsa séjén anu kejem, anu ngalawan tatangga ku ngalawan paréntah Gusti, ngadadakeun pasualan di antara jalma-jalma, néangan alesan pikeun bertengkar, nimbulkeun kasusah ka rahayat, nindes nu miskin, ngajadikeun nu teu salah jadi pahit, ngarampog, nyulik, sarta ngalakukeun kateuadilan jeung kekerasan; mangsa kejem éta ayeuna, siga anu urang tingali, geus aya di antawis urang, sareng ieu sanés hal anu héran: *sabab pantes* (numutkeun kana kecap Kristus) *yén hal-hal ieu kedah lumangsung heula, tapi sanés ahirna sorangan*[301] .

Di dieu urang bakal ngalih ka kecap-kecap Santo Hippolytus.

Santo Hippolytus nyarios dina ceramahna anu parantos disebatkeun tadi: sing saha waé anu cicing di kota jeung désa kudu sadar sabaraha parahna jaman jeung poé-poéna bakal datang[302] .

Ti kecap-kecap Santo Hippolytus ieu, para ahli bidah ti Bryn, ngaliwatan karangan sorangan, nerapkeun kana jaman ayeuna naon anu henteu ditulis ku Santo Hippolytus; sabab maranéhna nyarios: 'Di kota-kota jeung désa-désa, jaman ayeuna geus parah'; sabab Gusti geus malikeun beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa, sarta teu aya deui kasalametan di kota-kota jeung désa-désa.

Urang, salaku nu satia, sanggeus nalungtik sacara jero perkara ieu, bakal mertimbangkeun heula 'mangsa kasangsaraan gedé', nalika perang dilancarkeun ngalawan Kristus Allah sorangan jeung Garéja-Na nu Suci. Naha waktu éta Gusti ngalihkeun beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa—nya éta ti umat satia nu cicing di kota-kota jeung désa-désa? Lamun Anjeunna ngalihkeun beungeut-Na ti jalma-jalma satia harita, tangtu Anjeunna ogé ngalihkeun beungeut-Na ti urang ayeuna; tapi lamun Anjeunna henteu ngalihkeun beungeut-Na harita, tangtu Anjeunna ogé moal ngalihkeun beungeut-Na ti urang ayeuna.

Ngeunaan Garéja Kristus anu munggaran jeung pangheulana—kumaha sengitna jaman harita, kalayan panganiayaan ka jalma-jalma anu percaya ka Kristus—saha anu henteu nyaho ieu? Saha waé anu teu nyaho ieu, maca Kitab Karya Para Rasul jeung carita sangsara para martir, teras maranéhna bakal diajar. Dina jaman anu pikasieuneun éta, loba anu bakal nyebut, nurutkeun Brynsky, yén Gusti geus malikeun beungeut-Na ti jalma-jalma anu cicing di kota jeung désa, sabab maranéhna henteu kabur ka leuweung; tapi éta mah henteu kitu. Hayu urang mertimbangkeun martirna Santo Stefanus, diakon munggaran, di Yerusalem: nalika anjeunna keur dilempar batu ku urang Yahudi, anjeunna ningali langit kabuka, jeung Gusti Kristus nangtung di langit anu kabuka, nenjo martirna[303] . Kitu ogé Gusti ningali ka hamba-Na dina mangsa kasangsaraan, nalika anjeunna sangsara di kota Yerusalem; sareng bari ningali ka anjeunna, Anjeunna ogé ningali ka kota pembunuh Yerusalem; ka kota anu geus ngabatu para Nabi jeung masrahkeun Putra Allah ka pati; ka kota anu maéhan para Rasul. Tapi Anjeunna ningali ka kota éta lain kusabab kajahatanana, tapi demi para abdi-Na anu satia anu keur sangsara di dinya; sareng Anjeunna ogé henteu malikeun beungeut-Na ti hamba-hamba-Na sabab, dina mangsa anu parah éta, maranéhna henteu kabur ka pagunungan jeung gurun, ogé henteu nyumput di guha; tapi sabalikna Anjeunna ningali ka maranéhna kalayan rautan welas asih, sakumaha Anjeunna ningali ka martir munggaran anu keur dipaéhan ku lemparan batu, anu tanpa nyumput, wani nangtung ngalawan saratus urang Yahudi demi Gusti-Na. Naon atuh anu

---

[301] Lukas 21:9.

[302] Kaca 133.

[303] Kisah Para Rasul 7:55 jeung 50.

kedah urang pikirkeun nalika Santo Petrus dipenjara; nalika Rasul Yakobus dibunuh ku pedangna Herodes; nalika Yakobus séjén, nu disebut lanceuk Gusti, dijatukeun ti hateup Garéja; naha Gusti henteu ningali ti luhurna sawarga kana kajadian-kajadian anu lumangsung di Yerusalem? Sareng sakumaha Anjeunna ningali ka aranjeunna, kitu ogé Anjeunna ningali ka sakumna kota, ka sakumna nu satia jeung nu teu satia; ka nu satia salaku abdi-abdi-Na, ka nu teu satia salaku musuh-musuh-Na; nyaah ka nu satia, sarta nahan amarah ka nu teu satia ku sabar-Na anu panjang; henteu ngabales dendam atawa ngancurkeun maranéhna, tapi ngantosan maranéhna tobat. Kitu deui, ka kota-kota jeung tempat-tempat séjén anu teu kaétang martirna sangsara pikeun Kristus; naha Kristus Gusti, dina mangsa éta, henteu ningali ti luhur kana lampah-lampah maranéhna, nguatkeun maranéhna dina sangsara sarta nyiapkeun pikeun maranéhna makuta kamulyaan di sawarga? Kitu deui, nalika mangsa sengit éta datang deui kalayan sumpingna Antikristus sorangan dina daging, naha Gusti moal ningali kota-kota jeung désa-désa kalayan rautana nu welas asih—nya éta ka hamba-hamba-Na di kota-kota jeung désa-désa—anu keur sabar nahan sangsara demi Kristus? Naha Anjeunna ngan ukur ningali ka maranéhna anu kabur ka pagunungan jeung gurun, sarta nyumput di guha? Tapi kumaha jeung maranéhna anu di tengah kota jeung désa, wani ngaku Kristus jeung masrahkeun nyawa maranéhna pikeun Anjeunna—naha Anjeunna bakal ngahina maranéhna? Naha Anjeunna bakal ninggalkeun maranéhna? Naha Anjeunna bakal malikeun beungeut-Na ti maranéhna? Teu kitu; tapi Anjeunna malah leuwih welas asih, leuwih nyaah, jeung leuwih merhatikeun ku ngalungkeun rautna nu paling caang jeung panonna nu paling nyaah ka maranéhna nu sangsara sacara kabuka pikeun Anjeunna, tibatan ka maranéhna nu nyumput di pagunungan jeung gurun pikeun nyingkahan sangsara. Sabab saurang prajurit leuwih dipikacinta ku komandanana nalika manéhna tarung gagah ngalawan musuh tibatan nalika manéhna kabur tina perang jeung nyumput. Sareng ka Kristus Gusti urang, martir leuwih dipikaresep, ngucurkeun getihna pikeun-Na, tibatan ahli tapa anu ngupayakeun diri di gurun; ku alatan éta, gambarna martir di sawarga leuwih luhur, leuwih caang, jeung leuwih mulya tibatan gambarna ahli tapa.

Saenggeus mertimbangkeun ieu—yén saperti dina mangsa kasangsaraan munggaran, nalika perang dilancarkeun ngalawan Kristus sorangan jeung Garéja-Na, sarta sakumaha anu bakal diulang deui di handapeun Antikristus—Kristus henteu ngalihkeun, sarta moal ngalihkeun, beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa , nya éta, ti hamba-hamba-Na anu cicing di kota-kota jeung désa-désa: urang nyarios kalayan yakin pinuh yén, sanajan dina mangsa kasangsaraan kadua ieu, nalika jalma-jalma ngalawan tatanggana kalawan ngalawan paréntah Gusti, nyababkeun paséa jeung karusuhan, sarta nindes jeung nyiksa nu miskin, Gusti Allah henteu ngalihkeun beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa, nya éta, ti hamba-hamba-Na anu satia nu cicing di kota-kota jeung désa-désa, anu keur kasiksa ku musibah, disiksa jeung dibebanan; tapi Anjeunna ningali ka maranéhna kalayan rahmat anu leuwih ageung tibatan ka jalma-jalma anu henteu nyungsi ka leuweung, jeung anu henteu ngalaman musibah atawa sangsara saperti kitu.

Conto tina ieu nyaéta rahayat Israil di Mesir. Éta mangrupa mangsa kasangsaraan anu ageung pikeun umat Gusti di dinya; sabab *urang Mesir* ngadéwék *barudak Israil ku kasusah, sarta ngajadikeun kahirupan maranéhna sangsara ku pagawean beurat*[304] *sarta barudak Israil ngadégdég handapeun pagawean maranéhna:* tapi kusabab parahna mangsa éta, naha Gusti ngalihkeun beungeut-Na ti umat-Na? Naha Anjeunna henteu langkung mending ngalihkeun beungeut-Na nu welas asih ka maranéhna, sakumaha Anjeunna nyarios ka hamba-Na Musa: 'Kuring parantos ningali sangsara rahayat Kuring di Mesir, sareng Kuring parantos ngadangu jeritna'[305] .

Lamun anjeun, hai Brynyans, di biara-biara anjeun di gurun, hirup tenang tur meneng, teu diganggu ku saha waé, teu diintimidasi, tur teu kaganggu, sareng ngaharepkeun yén beungeut Gusti ngalih ka anjeun, kumaha deui kami, anu keur sangsara di kota-kota jeung désa-désa, dianiaya jeung difitnah, henteu putus asa kana rahmat Gusti, tapi ngaharepkeun tanpa ragu yén Gusti ogé ningali ka kami, sarta ningali sagala kasangsaraan jeung kasedihan kami, sareng nembongkeun rahmat ka urang, kawas bapa nu nyaah anu dina mangsa-mangsa hésé kieu ngadisiplin jalma-jalma nu dipikanyaahna, sarta ngahukum jalma-jalma nu ditampi ku anjeunna.

Tapi anjeun, anu aya di luar Garéja Ortodoks, ngajauhan persatuan Kristus, sarta ngahina Awak jeung Getih Kristus siga hal anu najor, tapi ngaku yén Kristus Allah cicing di jero anjeun; kumaha deui urang, anu aya di jero Garéja-Na nu suci, anu nampi Tubuh-Na nu paling suci jeung Darah-Na nu méré kahirupan ngaliwatan

[304] Kaluar 1:13 jeung 14.
[305] Ibid. 2:23 jeung 24.

Komuni Suci, yakin kana ayana-Na di antara urang, sarta percaya yén Anjeunna henteu ninggalkeun urang, komo deui moal ninggalkeun urang di mangsa nu bakal datang, nurutkeun jangji-Na nu teu kungsi gagal: 'Kuring *moal ninggalkeun anjeun, moal ogé nyia-nyiaan anjeun'* ([306]); sarta deui: *'Naha aya* indung nu *bisa poho ka orokna,* atawa teu *boga welas asih ka anak kandungna? Sanajan aya awéwé* nu *poho, Kuring moal poho ka anjeun,' saur Gusti* ([307]). Kitu jangji-jangji Gusti dina Kitab Suci anu urang, nu satia, gaduh; éta nguatkeun harepan urang yén Gusti moal ninggalkeun urang dina mangsa kasangsaraan. Tapi lamun nurutkeun omongan kafir anjeun, Gusti ninggalkeun urang, abdi-abdi-Na anu satia, mangka kecap-kecap Gusti—anu jangji moal ninggalkeun urang—moal jadi leres; tapi leuwih merenah keur anjeun bohong tibatan Gusti henteu satia. Anjeun bohong, sarta terus bohong, sakumaha anjeun diajar ti bapa bohong; tapi Gusti urang, anu sajati, henteu ninggalkeun urang dina kasusah urang.

Tapi sakali deui, anjeun anu geus ngalieur ti Gusti dina mangsa kasusah anu parah, tapi sombong basa nyarita ka diri sorangan—putuskeun sorangan saha anu makuta-na pangmuliana: anu ngarasa betah, cicing teu kaganggu dina sepi gurun, atawa anu, di kota-kota jeung désa-désa, sabar nahan sangsara jeung panganiayaan dina mangsa kasusah ieu, bari muji syukur ka Gusti? Naha anjeun terang naon mangsa kasusah ayeuna di kota-kota jeung désa-désa? Aya tungku atawa kancah pangujian anu ku Allah dipaké pikeun nguji jeung ngamurnikeun emas rohaniah-Na, nyarioskeun ngeunaan hamba-hamba-Na sakumaha anu ditulis: 'Allah nguji maranéhna sarta manggihan yén maranéhna pantes pikeun-Na, *saperti emas diuji dina kancah pangujian'* ([308]). Pikeun anjeun anu cicing di gurun, pagunungan jeung guha, sanajan anjeun ngabayangkeun diri anjeun salaku emas, anjeun sanés emas sajati, tapi leas emas, nu disumputkeun di jero bumi, nu sanés emas sampurna, tapi ngan saukur leas emas nu aya di tempat-tempat rusiah bumi: urang, nu ditindes jeung dirasakeun ku jaman nu kejem di kota jeung lembur, téh kawas emas murni, diuji jeung disucikeun ku seuneu kasangsaraan dina tungku; sarta urang miharep yén Gusti henteu malikeun beungeut-Na ti urang alatan jaman kejem ieu, tapi malah ngahadapkeun beungeut-Na ka urang, sarta ningali kasabaran jeung syukur urang. Naha anjeun henteu terang yén Garéja Suci mekar dina mangsa panganiayaan jeung kasangsaraan, siga kembang lili? Sabab unggal jiwa satia anu tahan banting kalayan sukur kana sagala kasangsaraan jeung kasusah anu dikirimkeun ku Gusti—jeung disababkeun ku mangsa-mangsa hésé ieu—nya éta anu agung di panempoan Gusti jeung mekar di halaman-halaman Gusti urang. Sabab saha waé anu sabar nepi ka tungtung bakal disalametkeun: jeung saha waé anu ayeuna melak kalayan cimata bakal ngala kalayan kabagjaan di dinya. Naha anjeun terang kunaon Gusti ngidinan mangsa kasangsaraan ka hamba-hamba-Na anu satia, anu cicing di kota jeung di lembur? Anjeunna ngidinan éta, lain pikeun malikeun beungeut-Na ti maranéhna, tapi pikeun nyiapkeun kasalametan anu leuwih hadé pikeun maranéhna. Sabab ngaliwatan kasangsaraan dina jaman nu hésé ieu, kalepatan para abdi Gusti dibersihkeun, , sarta diayak kawas sekam tina gandum; sarta mahkota pangcaangna diraranyang pikeun maranéhna anu sangsara jeung tahan banting. Sabab Gusti, anu ningali ti luhur kana sangsara jeung kasusah hamba-Na, sarta ningali ketabahan maranéhna, nyiapkeun ganjaran anu leuwih ageung pikeun maranéhna tibatan pikeun jalma-jalma anu henteu ngalaman sangsara atawa kasusah. Naha anjeun nyangka yén dina jaman ayeuna teu aya martir di kota-kota jeung désa-désa, saperti anu aya dina jaman baheula? Sabaraha loba anu ayeuna ogé nandangan sangsara sacara teu adil, dikurung ku ranté, disiksa, diperlakukeun goréng, dipaehan, jeung dipukuli nepi ka maot di pangadilan hukum; Kabéh jalma ieu, dina kaleresanana, mangrupakeun martir Kristus; sabab sanajan maranéhna henteu sangsara demi Kristus, tapi kusabab kaleresanana maranéhna dipikacinta ku Kristus, sarta dianggap pantes nampi makuta martir ti Anjeunna; sapertos para pangemban sangsara suci ti Rusia, Gleb sareng Boris, sareng Santo Dimitri Tsarevich, diangken pantes: sanajan maranéhna henteu sangsara demi Kristus, maranéhna tetep dimulyakeun babarengan sareng para martir suci; kitu ogé maranéhna, anu ayeuna ogé keur sangsara sacara teu adil, mangrupikeun martir. Naha Gusti Allah, teras, malikeun beungeut-Na ti maranéhna jeung ti abdi-abdi Gusti anu cicing di kota-kota jeung désa-désa di tengah kasusah? Sareng naha Anjeunna henteu ogé ningali ka urang, anu ngarasa prihatin ka tatangga urang, anu ngahéos jeung ngadoakeun maranéhna? Saéstuna Anjeunna ningali ka urang, sareng sakumaha Anjeunna

[306] Ibrani 13:5.
[307] Yesaya 49:15.
[308] Amsal 3:6.

nembongkeun rahmat ka jalma-jalma anu sangsara tanpa dosa, kitu ogé Anjeunna nembongkeun rahmat ka jalma-jalma anu ngarasa prihatin kana sangsara.

Pikeun panafsiran anjeun, hai Brynyan, ngeunaan kecap-kecap Hippolytus téh bohong, ngadamel hal-hal anu henteu ditulis ku Santo Hippolytus, siga-kuna, kusabab parahna jaman ayeuna, Gusti geus malikeun beungeut-Na ti kota-kota jeung désa-désa.

7. PERTIMBANGAN

Dina jaman ayeuna, naha Gusti cicing ngan di gurun? Sareng naha Anjeunna nampi doa ngan ti gurun? Sareng naha Anjeunna nyalametkeun ngan jalma-jalma nu cicing di gurun?

Santo Hippolytus, nyarioskeun ngeunaan jaman Antikristus, nyebut yén umat Kristiani anu satia, anu bakal kabur tina panangan Antikristus, bakal nyumput di pagunungan jeung di guha-guha gurun, di dinya, kalayan cimata jeung haté nu handap asor, maranéhna bakal ngadoa ka Gusti nu mikacinta umat manusa; sarta Anjeunna bakal nyalametkeun maranéhna tina jebakanana, nyalametkeun maranéhna tina godaanana nu galak, sarta sacara gaib ngajaga maranéhna ku panangan-Na.

Ti kecap-kecap Hippolytus ieu, para ahli bidah Bryn nyimpulkeun hal kieu pikeun jaman ayeuna jeung pikeun urang: Gusti bakal nyalametkeun jalma-jalma anu nyungsi perlindungan jeung ngadoa di pagunungan, di gurun, jeung di guha; tapi Anjeunna moal nyalametkeun jalma-jalma anu henteu nyungsi panyumputan di pagunungan, gurun, atawa guha, tapi cicing di kota-kota jeung désa-désa; sabab Gusti cicing ngan di biara-biara gurun urang, ngan ngadéngé doa urang, jeung ngan nyalametkeun urang wungkul.

Di dieu para nu salah harti bohong dua kali:

Kahiji, yén Santo Hippolytus henteu nyerat ngeunaan jaman ayeuna, tapi ngeunaan poé-poé panungtungan pisan, anu bakal datang dina jaman Antikristus; tapi maranéhna nerapkeun ieu ka jaman ayeuna, di mana kecap-kecap Kristus anu geus disebat tadi masih kénéh kacumponan: *'teu tungtung'*[309] , *'teu tungtung pisan'*[310] .

Kabohongan kadua nyaéta yén, sabab Santo Hippolytus henteu nyerat ieu, maranéhna ngatributkeunana ka anjeunna ngaliwatan interpretasi sorangan anu bengkok. Sabab Hippolytus henteu nyerat yén dina poé-poé panungtungan jalma kudu cicing di gurun wungkul, ogé henteu nyerat yén Gusti bakal nyalametkeun ngan jalma anu nyumput di pagunungan, gurun, jeung guha, sedengkeun anu henteu nyumput tapi cicing di kota jeung désa moal disalametkeun: manéhna henteu nyerat ngeunaan ieu, tapi ieu téh hiji karangan bohong ti guru-guru palsu skismatik. Pikaharti, nya, ngeunaan kasalametan naon anu ditulis ku Santo Hippolytus: sabab aya, di hiji sisi, kasalametan langgeng jiwa tina sangsara langgeng, tina panangan sétan—anu ayeuna teu katingali ku urang—anu hayang nyiksa jalma nu dosa salila jaman anu teu aya tungtungna; sarta, di sisi séjén, aya kasalametan samentara awak tina sangsara samentara, tina panangan panyiksa anu katingali sarta samentara. Sareng nalika Santo Hippolytus nyarioskeun kasalametan jalma-jalma anu, dina jaman Antikristus, bakal nyumput di pagunungan, guha, sareng gurun, anjeunna ngumumkeun kasalametan maranéhna tina sangsara samentara, tina panangan panyiksa anu katingali, Antikristus, anu hayang nyiksa dagingna sareng nyerang awakna. Ieu écés katingali dina kecap-kecap Hippolytus anu geus disebat tadi, anu bakal urang ulang deui di dieu; anjeun, kumaha ogé, dengekeun kalayan wijaksana. Hippolytus nyarios: loba jalma bakal kabur tina tipu dayana (Antikristus), sabab maranéhna bakal nyaho perangkap fitnahna jeung kabanggaan pujina; *sarta maranéhna bakal kabur tina pananganana,* nyumput di pagunungan jeung di guha, sarta kalayan cimata jeung haté nu remuk maranéhna bakal ngadoa ka Allah nu nyaah ka manusa; sarta Anjeunna *bakal nyulik maranéhna tina perangkapna, nyalametkeun maranéhna tina godaanana nu galak,* sarta sacara gaib ngajaga maranéhna ku pananganana[311] . Nepika dieu Hippolytus. Di dieu écés yén Santo nyarioskeun kasalametan samentawis, atanapi panyalametan awak tina panangan jeung panyiksaan ti nu nyiksa nu katingali , Antikristus, anu milarian boh ngagoda umat pilihan Gusti kana godaan dosa anu parah, nu ngarah ka nyembah anjeunna, atawa pikeun nyiksa jeung ngancurkeun maranéhna.

Ieu ogé écés tina kecap-kecap Santo Ephrem, anu nyarios kieu: Pikeun loba wali, nalika maranéhna kumpul babarengan dina waktos éta, sanggeus ngadangu datangna nu jahat, bakal ngocorkeun walungan cimata kalayan ngahébat ka Allah Nu Suci, *néangan panyalametan tina naga,* sarta bakal kabur kalayan usaha anu gedé

---

[309] Markus 13:7.
[310] Lukas 21:9.
[311] Lembar 133.

ka gurun, sarta nyumput di pagunungan jeung guha[312] . Nepi ka dieu Wali Ephrem. Perhatikeun kecap-kecap Ephrem ieu: 'supaya dibebaskeun tina naga'—nyaéta tina panangan Antikristus. Ieu écés tina kecap Hippolytus jeung Ephrem, sabab duanana guru ieu henteu nyarioskeun siksaan naraka, tapi ngeunaan panangan nu nyiksa ti Antikristus; ogé henteu ngeunaan kasalametan tina panangan nu teu katingali ti setan, nu kasalametan éta para suci éta, ku iman maranéhna nu suci jeung kahirupan nu nyugemakeun Gusti, bakal dijamin: tapi maranéhna (Hippolytus jeung Ephrem) nyarioskeun ngeunaan panyalametan samentara tina panyiksa anu katingali jeung siksaan anu katingali, nyaéta dibebaskeun tina naga, tina Antikristus, supaya henteu disiksa ku anjeunna, ogé henteu dipaksa pikeun nampik Kristus Allah. Pikeun maranéhna anu dipilih ku Gusti anu sieun kana siksaan éta sarta kabur ka gurun, pagunungan jeung guha, gurun, pagunungan jeung guha bakal jadi kasalametan samentara atawa panyalametan pikeun awakna, di mana maranéhna bakal disalametkeun tina Antikristus anu maéhan awak tapi teu bisa maéhan jiwa; tapi pikeun nu séjén anu dipilih ku Gusti, anu tanpa sieun nyanghareupan sangsara demi Kristus, moal nampi panyalametan samentara atawa kabebasan pikeun awakna tina sangsara samentara ieu; maranéhna bakal dipaehan. Sanajan kitu, ganjaran langgengna bakal digandakeun sababaraha kali lipat, sarta maranéhna bakal dimulyakeun leuwih ti batan anu nyumput di gurun, pagunungan, jeung guha; sabab bakal aya jalma-jalma di kota jeung désa anu moal kabur ka pagunungan, guha, atawa gurun pikeun nyumput, tapi bakal wani nangtung pikeun Kristus Gusti maranéhna, masrahkeun nyawa maranéhna pikeun Anjeunna.

Anjeun bakal nyarios: Santo Efrem nyarios: 'Gunung-gunung jeung bukit-bukit, sarta tangkal-tangkal di leuweung, bakal ceurik; sarta dua benda langit jeung béntang-béntangna ogé bakal ceurik pikeun umat manusa, sabab sadayana geus babarengan ngalieur ti Allah Nu Suci, Nu Maha Nyipta sagala hal, sarta geus ninggalkeun tangga iman'[313] : jeung sajabana. Sabab dina jaman Antikristus, euweuh nu di kota-kota jeung lembur nu bakal nangtung pikeun Gusti maranéhna, atawa nyalametkeun jiwana ngaliwatan kasalametan langgeng; sabab nurutkeun kecap-kecap Ephrem, sadayana bakal ngalieur ti Gusti Nu Suci, tapi ngan nu aya di gurun nu bakal disalametkeun.

Abdi ngawaler: Aranjeunna anu henteu ajeg dina iman, ogé henteu mibanda kanyaah sajati ka Kristus Gusti, sadayana bakal ngalieur ti Gusti Nu Suci; tapi aranjeunna anu ajeg dina iman sarta bener-bener bogoh ka Gusti moal ngalieur ti Anjeunna; sarta sabab bakal leuwih loba anu ngalieur ti Gusti tibatan anu henteu, sarta jumlah anu binasa bakal leuwih loba tibatan anu disalametkeun; ku kituna disebutkeun yén sadayana bakal ngalalaworakeun: ucapan ieu dina gaya Pangarang Mazmur, anu nyarios: *'Sadaya geus ngalalaworakeun; babarengan maranéhna jadi teu aya gunana'*[314] , jeung sajabana. Ieu hartina: *'Sadaya geus nyimpuk',* tapi dina waktos anu sami aya jalma-jalma anu henteu nyimpuk ti Gusti, sapertos nabi Natan, sareng pemazmur Daud sorangan, sareng hamba-hamba Gusti anu sajati anu sanés, anu tanpa maranéhna teu aya jaman anu kungsi aya, ogé moal aya, sapertos dina jaman nabi suci Elias, anu nyarios: *'Ngan abdi nu tinggal'*[315] ; Tapi Gusti nyarios ka anjeunna yén Anjeunna gaduh *tujuh rébu abdi-Na nu nyumput* anu *teu kungsi sujud ka Baal*[316] ; sadayana disebut geus murtad ti Gusti, tapi loba nu kapanggih anu sabenerna henteu murtad. Kitu deui, Santo Efrem nyarios yén dina jaman Antikristus sadayana bakal ngalalaworakeun Gusti Nu Suci, sadayana, sabab jumlahna teu kaétang; tapi jumlah anu leutik tina anu henteu nyimpang henteu kaasup kana balaréa anu murtad; sabab sadayana bakal ngalalaworakeun, iwal sababaraha anu moal. Sabab lamun teu aya pangikut Gusti anu teguh di kota-kota jeung désa-désa dina mangsa éta; tah saha anu dimaksud ku Santo Hippolytus dina kecap-kecap anu parantos urang sebat tadi: 'Bagja,' saur anjeunna, 'maranéhna anu dina mangsa éta bakal nangtung ngalawan panganiaya (nyaéta, Sang Antikristus), sabab maranéhna bakal kabuktian leuwih agung, leuwih mulya jeung leuwih luhur tibatan martir munggaran'[317] , jeung sajabana. Lamun dina jaman Antikristus teu aya di kota-kota jeung désa-désa abdi Gusti saperti kitu anu bakal tetep satia ka Gusti jeung masrahkeun nyawa maranéhna pikeun-Na, mangka saha nu bakal ditandaan ku Malaikat ku meterai Allah Nu Hirup, nya éta, salib suci dina dahi maranéhna[318] , supaya maranéhna

---

[312] Amsal 106, folio 272.
[313] Kaca 272.
[314] Mazmur 13:3.
[315] 3 Raja 19:10.
[316] 3 Raja 19:18.
[317] Kaca 132, verso.
[318] Wahyu 7:2.

bisa diaku minangka abdi Gusti jeung dibédakeun tina abdi setan jeung nu nyembah Antikristus? Saéstuna écés yén dina jaman Antikristus bakal aya loba di kota-kota jeung désa-désa anu jadi abdi pilihan Gusti, nu nyugemakeun Pangeranana, nu ngupayakeun ngahormat ngaran Suci-Na, sarta nyalametkeun jiwana ngaliwatan kasalametan langgeng.

Tapi lamun, komo dina mangsa pangparahna pamaréntahan Antikristus, aya abdi-abdi pilihan jeung jalma-jalma anu nyugemakeun Gusti di kota-kota jeung désa-désa, nyalametkeun jiwana ngaliwatan kasalametan langgeng, saha nu bisa ngalarang yén, dina mangsa parah ayeuna—anu can mangsa Antikristus, tapi mangsa samémén Antikristus, tina jadi, ogé di kota-kota jeung désa-désa, hamba-hamba jeung wali-wali pilihan Gusti, nu paduli kana kasalametan jiwana? Sabab manusa, mahluk rasional, diciptakeun nurutkeun gambar Gusti, boga kawenangan dina milih kasalametan dirina sorangan; sakumaha manéhna boga kawenangan samémén, kitu ogé ayeuna, sarta bakal terus boga kawenangan engkéna.

PERTIMBANGAN KA-8

Naha kasalametan jiwa manusa ditangtukeun ku waktu jeung tempat?

Kusabab para Brynians, ngaliwatan ajaran palsuna, nyatakeun yén dina jaman panungtungan ayeuna, kasalametan diwatesan pikeun jalma-jalma anu cicing di gurun, sedengkeun pikeun urang anu cicing di kota jeung désa teu aya kasalametan; ku kituna perlu nalungtik naha kasalametan manusa ditangtukeun ku waktu atawa ku tempat.

Aya kalana boh waktos boh tempat duanana nyumbang kana kasalametan: upami waktosna tentrem jeung tempatna sepi; tapi kasalametan henteu aya dina waktos atawa tempat; sabab sanajan dina jaman anu tentrem jeung sepi loba anu binasa, sarta di tempat anu sepi tur tandus loba anu ragrag kana karuksakan dosa anu ageung. Dina naon, nya, kasalametan urang téh? Dina haté jeung dina Gusti. Dina haté anu miharep, anu nyokot inisiatif, anu nyimpang ka Gusti; jeung dina Gusti anu ngabantu, anu gawé bareng, jeung anu pamustunganana nyiptakeun kahadéan.

Sabab lamun kasalametan jiwa geus ditangtukeun ku waktu nu tangtu, kumaha martir Afrika nu dirayakeun dina tanggal 8 Désémber dina Prolog, sanggeus ngalaman sangsara pikeun Kristus di leungeun para Arian, bisa ragrag kana dosa daging jeung kaleungitan rahmat Gusti? Sabab manéhna henteu nyieun Kristus Gusti ambek dina mangsa panganiayaan jeung sangsara. Sanajan kitu, sanajan manéhna kapaksa ngadorong murka-Na, nalika waktos katentreman jeung karapihan sumping, manéhna ngadorong Kristus ku zinahna; sarta manéhna anu sanggeus ilaharna dipotong masih bisa nyarita jelas, jadi bisu sanggeus ragragna, lantaran ditinggalkeun ku rahmat Gusti. Waktos kasangsaraan henteu ngadorong martir pikeun ngalakukeun dosa; tapi waktos katengtreman henteu nyegah anjeunna pikeun hirup tanpa dosa tanpa dipangaruhan pikeun ngalakukeun dosa. Sabab kasalametan jiwa henteu gumantung kana jaman; sarta teu aya nu tiasa nyarios yén baheula aya kasalametan, tapi ayeuna teu aya, komo deui moal aya dina mangsa nu bakal datang; saha nu wani nyarios kitu? Naha lain kusabab maranéhna henteu percaya yén Allah, Jurusalamet umat manusa, anu ti baheula, ayeuna ogé sarua, sarta bakal sarua di mangsa nu bakal datang, sarta manéhna hiji-hijina Allah salawasna? Sabab Anjeunna anu parantos nyalametkeun loba hamba-Na dina jaman baheula, naha Anjeunna moal tiasa nyalametkeun urang dina jaman ayeuna ogé? Saha ayeuna nu bisa nyabut ti Gusti kakawasaan pikeun nyalametkeun jiwa manusa, padahal baheula Anjeunna nyalametkeun saha waé nu dipikahayangna tanpa aya halangan?

Lamun, kumaha ogé, kasalametan rohani ditangtukeun ku tempat cicing, kumaha Lot bisa dosa di gurun, padahal manéhna henteu dosa basa aya di tengah kota Sodom anu keji? Sareng naha manusa munggaran, Adam, henteu ngalanggar paréntah Gusti di Taman Éden? Urang maca dina tulisan Garéja yén loba jalma anu geus cicing betah di gurun salila mangtaun-taun, sarta ku rahmat Gusti dianggap pantes pikeun ngalakukeun mujijat, tapi sanggeus digoda ku musuh kalayan idin Gusti, maranéhna ragrag kana dosa anu parah; sarta ampir euweuh di antarana nu bisa bangkit deui ku tobat, jeung maranéhna anu kitu binasa, sabab geus dipiceun tina kasalametan. Sabalikna, loba anu kapanggih di tengah-tengah kahariwang kahirupan dunya, cicing di kota-kota jeung désa-désa, sarta ngahontal kasalametan pinuh pikeun jiwana. Kawas kasalametan henteu ditangtukeun ku waktu, kitu ogé henteu ditangtukeun ku tempat. Urang maca dina Zabur ngeunaan waktu: *'Abdi bakal muji Gusti salawasna; pujian ka Anjeunna bakal salawasna aya dina sungut abdi*' ([319]); sabab lamun urang muji Gusti salawasna jeung

[319] Mazmur 33:1.

ngadoa ka Anjeunna, urang yakin yén kasalametan urang, nu ditakdirkeun ku Gusti, ogé bakal salawasna. Deui, urang maca dina Zabur ngeunaan tempat: *'Di unggal tempat anu kakawasaan-Na aya, sangkan jiwa abdi muji Gusti*' ([320]); sabab urang bébas muji-Na jeung ngadoa ka-Na di mana waé; sabab teu aya larangan pikeun kasalametan urang disiapkeun di mana waé. Sanaos hiji jalma sabenerna bisa disalametkeun jeung manggihan tempat nu ngadukung kasalametan sanajan di tengah kota jeung désa, tapi jalma nu teu paduli kana kasalametan sorangan moal manggihan tempat kasalametan sanajan di tengah gurun. Sabab lain tempat anu ngasucikeun jeung nyalametkeun hiji jalma, tapi rahmat Gusti anu gawé bareng jeung kahayang manusa, sarta kahayang manusa anu gawé bareng jeung rahmat Gusti. Sareng sakumaha Gusti aya di mana-mana, kitu ogé kasalametan geus siap di mana-mana pikeun saha waé anu milihna. Gusti aya di gurun, sarta kasalametan aya di gurun pikeun anu milih éta; Gusti aya di kota-kota jeung désa-désa, sarta kasalametan aya di kota-kota jeung désa-désa pikeun anu milih éta; naha anjeun tiasa manggihan tempat anu Gusti henteu aya? Di dinya ogé, teu aya kasalametan pikeun manusa. Tapi di mana jeung tempat naon anu henteu aya Gusti? Nu nyerat mazmur nyarios: *'Ka mana abdi tiasa angkat ti Roh Anjeun? Sareng ka mana abdi tiasa kabur ti ayana Anjeun? Upami abdi naék ka sawarga, Anjeun aya di dinya; upami abdi turun ka naraka, Anjeun aya di dinya; upami abdi ngapung ka pucuk sagara pangjauhna, sanajan di dinya panangan Anjeun bakal nungtun abdi, sareng panangan katuhu Anjeun bakal nyekel abdi* pageuh[321] .'

Pikeun guru palsu jeung ahli bidah bohong nalika maranéhna nyebut yén Gusti henteu aya di kota-kota jeung désa ayeuna, tapi ngan aya di pangungsian maranéhna di gurun; maranéhna bohong nalika nyebut yén Gusti henteu nampi doa jalma-jalma anu ngadoa ka-Na di mana waé di kota-kota jeung désa, tapi ngan nampi doa jalma-jalma di gurun; Aranjeunna bohong nalika nyarios yén Gusti henteu nyalametkeun jalma anu cicing di kota jeung désa, tapi ngan nyalametkeun nu cicing di gurun.

Kami, sanajan kitu, henteu percaya ka jalma-jalma anu nangtukeun kasalametan manusa dumasar kana waktos jeung tempat. Kami henteu percaya ka jalma-jalma anu sombong ngaku yén ngan doa maranéhna di gurun anu kadéngé ku Gusti. Urang henteu percaya ka jalma-jalma anu ngaku yén Gusti ngan kapanggih di biara-biara di gurun; sabab Kristus sorangan, Gusti, ngingetkeun urang ulah percaya kana hal-hal sapertos kitu, nyarios: *'Lamun maranéhna nyarios ka anjeun,* "Anjeunna *aya di gurun*," *ulah kaluar; "Anjeunna aya di kamar-kamar jero," ulah percaya kana* éta'[322] . Santo Teofilakt, ngajelaskeun kecap-kecap Kristus ieu, nyarios: 'Lamun aya nu nipu datang sarta nyarios yén Kristus parantos sumping tur nyumput di gurun, atawa di hiji candi, atawa di sel-sel anu pangjerona: sanggeus ngadéngé éta sadayana, ulah kagoda.'

Bab 17. Ngeunaan Iman di Bumi

Para skismatik ogé bohong, ngaku siga dina poé-poé panungtungan ieu teu aya deui iman di bumi, siga iman geus leungit ti bumi. Aranjeunna ngabayangkeun boga bukti pikeun kabohongan ieu tina kecap-kecap Kristus, anu nyarios dina Injil: *'Lamun Putra Manusa datang, naha manéhna bakal manggihan iman di bumi*?'[323] ? Sareng maranéhna ngadebat: sabab waktos ahir dunya geus caket, sareng kadatangan Kristus anu kadua anu pikasieuneun geus deukeut, sareng urang ngantosan éta unggal dinten sareng peuting—sabab teu aya deui iman di bumi; sabab nalika Gusti sumping, Anjeunna moal manggihan iman.

Tapi urang, saméméh maluruh harti kecap Kristus, bakal naros ka anjeun, Brynyans: caritakeun, hai nu salah harti, naha anjeun yakin yén waktos kadatangan Kristus anu kadua, anu pikasieuneun, geus caket? Sareng saha nu geus ngungkabkeun ka anjeun misteri éta, nu *euweuh nu nyaho, komo malaikat di sawarga ogé henteu, iwal Rama wungkul*[324] ? Urang ngantosan sumpingna Gusti ka urang siang jeung peuting, unggal waktos, tapi can sumpingna poe anu pikasieuneun éta, nalika Anjeunna bakal sumping pikeun ngadili nu hirup jeung nu maot, sarta masihan ganjaran ka masing-masing nurutkeun lampahna; sareng urang ogé can ngantosan unggal waktos waktos nalika (numutkeun kecap Rasul Petrus) *langit bakal leungit kalayan sora ngagerem, unsur-unsur bakal lebur ku*

---

320 Mazmur 102:22.
321 Mazmur 138:7 saterusna
322 Mateus 24:26.
323 Lukas 18:8.
324 Mat. 24:36.

seuneu, sareng bumi sareng karya-karyana di luhur bakal kabakar[325] ; tapi urang ngantosan waktos maot urang sorangan, nalika hukum Gusti bakal sumping pikeun nyokot jiwa tina awak, sareng dina waktos éta unggal jalma bakal nyanghareupan hukuman husus pikeun kalakuanana; Urang ngantosan wanci éta kalayan antisipasi, sakumaha Gusti nyalira, anu ngawas urang, ngajar dina Injil: *'Siap siaga,' sabab 'dina wanci éta, nalika anjeun paling teu ngarepkeunana, Putra Manusa bakal datang'*[326] . Urang ogé ngantosan pangadilan umum anu pikasieuneun, anu bakal janten Datangna Kristus Kadua, sanajan henteu dina jaman urang, ogé henteu dina mangsa kahirupan urang ayeuna; kajaba lamun urang dibangkitkeun tina kubur ku trompet Archangel. Sabab sanajan peuting éta datang (abdi nyarioskeun ngeunaan milenium ka dalapan), anu diwartakeun ku para Bapa Suci yén Panganten Lalaki bakal sumping; tapi urang can nepi ka tengah peuting (tengahna milenium ka dalapan); tapi Injil Suci nyatakeun yén Mempelai jalu datang pas tengah peuting; sanajan kitu, Anjeunna bébas nunda kadatanganana nepi ka sanggeus tengah peuting, sedengkeun urang anu ayeuna hirup teu tiasa ngantosan waktos jeung jam éta salila urang leumpang di bumi ieu, iwal ku cara sare di kubur urang. Tapi anjeun anu ayeuna nyatakeun yén kadatangan Kristus anu kadua, anu pikasieuneun, geus lumangsung dina jaman urang, sarta ku alatan éta teu aya iman nu kapanggih di bumi, pertimbangkeun ieu ku anjeun sorangan: lamun nurutkeun anjeun, teu aya iman di bumi ku alatan éta, margi kadatangan Kristus anu kadua, anu pikasieuneun, geus deukeut. Sabab sanajan ti jaman Rasul-rasul, teu kungsi aya kakurangan iman di bumi; sabab Rasul Paulus sorangan geus nyarios jeung nyerat: *'Gusti geus deukeut; naha maraneh hariwang*?' (*327*). Nerangkeun ayat ieu, Santo Krisostomus nyarios: 'Hukuman geus datang; maraneh moal dipenta ngajawab ngeunaan lampahna' (328); sarta deui: 'Ulah hariwang, sabab waktuna itungan geus datang.' Anjeun ningali, sabaraha lami geus diwartakeun datangna Gusti nu caket tur pikasieuneun, tapi iman suci tacan leungit ti bumi; sabab sanajan Santo Paulus , bari ngumumkeun datangna Gusti nu geuwat, nyebarkeun iman suci nepi ka ujung dunya; jeung Santo Krisostomus, nalika nyarioskeun datangna pangadilan jeung itungan, henteu nyarios kitu sabab teu aya deui iman di bumi, tapi sabalikna ngajar jalma-jalma iman anu sajati jeung kahirupan anu tanpa cela. Ti mana anjeun nyokot pamanggih yén teu aya deui iman di bumi ngan kusabab poé sumpingna Gusti geus deukeut? Naha anjeun leuwih wijaksana tibatan Santo Paulus Rasul jeung Santo Yohanes Krisostomus? Naha Gusti geus ngungkabkeun misteri-Na leuwih loba ka anjeun, para patani Bryn, tibatan ka hamba-Na nu agung jeung guru sakuliah dunya? Nalika maranéhna ngadakwahkeun datangna Gusti anu kadua, anu pikasieuneun jeung geuwat, maranéhna henteu ngababat iman suci tina bumi, tapi sabalikna nancebkeunana leuwih pageuh jeung ngalipetkeunana; tapi anjeun, kusabab Ayana Kristus nu kadua nu bakal datang, keur ngaleungitkeun iman ti sakuliah bumi, ngadakwah di antara masarakat yén teu aya deui iman di bumi; sabab hukuman Gusti geus deukeut.

Ku kituna kami naros: carioskeun ka kami, hai Brynyan, naha ayeuna teu aya iman di sakuliah bumi—nyaéta, di handapeun langit—atawa ngan di sawatara tempat wungkul? Lamun teu aya iman di sakuliah bumi, tangtu ogé teu aya di anjeun; margi anjeun ogé henteu cicing di sawarga, tapi di bumi. Tapi lamun anjeun nyangka boga iman di tempat-tempat anu ditinggalkeun ku anjeun, naon sababna iman teu aya ogé di tempat kami, di kota-kota jeung désa-désa? Sabab lamun anjeun, anu aya di luar Garéja, nyingkahan sakramén Roh Suci, ngahina Awak jeung Darah Kristus, sarta ngajauhan persekutuan Garéja, nyangka boga iman; kumaha deui kami, anu aya di jero Garéja, dikuatkeun ku sakramén ngaliwatan Roh Suci, ngarasakeun Awak jeung Getih Kristus, sarta nanceb kana Garéja suci salaku anggota Awak, anu dihirupkeun ku Kristus salaku Sirahna, yakin pisan bakal mibanda iman suci anu ngabenerkeun jeung nyalametkeun urang. Teu aya iman dina jalma-jalma anu henteu percaya ka Kristus Allah, saperti Turki, Tatars, Yahudi, jeung nu nyembah berhala, ogé saperti para bidah jeung Kristiani palsu, kawas anjeun, anu ngan disebat ku ngaran Kristus tapi nyingkahan Kristus sorangan; sabab saha waé anu nyingkahan Garéja Kristus, manéhna ogé nyingkahan Kristus. Saéstuna, teu aya iman dina anjeun, sakumaha ogé dina bangsa séjén anu teu percaya jeung sesat; tapi iman henteu leungit di sakuliah bumi; sabab henteu sakabéh bumi didiami ku urang Turki atawa Tatars, ogé henteu ku urang Yahudi jeung nu nyembah berhala, atawa ku para bidah atawa Kristiani palsu ti Brynya; tapi aya loba kota Kristiani di Rusia Gedé, di Rusia Leutik, jeung di nagara-

325 2 Petrus 3:10.
326 Lukas 12:40.
327 Fil. 4:5 jeung 6.
328 Surat 2006.

nagara séjén, anu percaya leres ka Kristus Allah jeung sajati ngabdi ka Anjeunna. Ku kituna, anjeun bohong, hai kaum skismatik, nalika anjeun nyatakeun yén ayeuna teu aya deui iman di bumi.

Urang naros deui: naha iman teu kedah aya di bumi? Naha iman henteu leumpang sacara katingali di antara jalma-jalma di bumi? Naha iman sanés misteri haté manusa, sapertos harepan, kanyaah, jeung kabajikan batin séjén anu disumputkeun di jero haté, anu teu aya nu nyaho iwal Gusti wungkul, Nu Nyaho sagala haté? Sabab saha di antara manusa nu nyaho haté manusa—naha éta percaya ka Gusti atawa henteu? Lamun éta percaya, kumaha cara éta percaya—luyu atawa salah? Lamun éta henteu percaya, kunaon éta henteu percaya? Ngan Gusti, nu nalungtik haté jeung pikiran, nu nyaho ieu. Tapi anjeun, hai Brynyans, salaku manusa lain dewa, kumaha anjeun nyaho kaayaan haté kami, sarta nyatakeun yén teu aya iman di jero kami? Tembongkeun sahenteuna hiji tanda sangkan kami terang yén teu aya iman di jero kami. Kami parantos diajar ti Rasul Suci Paulus ku cara naon iman diaku dina hiji jalma; nya éta kieu: 'Lamun aya nu percaya dina haténa, manéhna ogé ngaku ku sungutna; sabab *ku haté manéhna percaya pikeun kabeneran* (ceuk Rasul), *tapi ku sungut manéhna ngaku pikeun* kasalametan'[329] : jeung lamun euweuh pangakuan iman sacara lisan, éta nuduhkeun yén dina haté ogé euweuh iman. Naha anjeun henteu ngadéngé pangakuan iman Ortodoks di urang? Naha anjeun tuli, nepi ka anjeun henteu ngadéngé di urang, di sakumna kota jeung désa, di sakumna garéja suci, Pangadilan Suci—Bapa, Putra, jeung Roh Suci, hiji Allah—anu diaku jeung dipuji kalayan taqwa? Anjeun boga ceuli tapi teu ngadéngé; sarta sanajan ngadéngé, anjeun nutupan ceuli anjeun, siga ular buta, supaya teu ngadéngé pangakuan Ortodoks urang ngeunaan iman suci anu diucapkeun ti jero haté; sarta jadi beban keur anjeun pikeun ngadéngé pangakuan iman urang anu sajati. Sareng anjeun pisan hayang ngaleungitkeun iman ti kami, sakumaha Setan hayang ngalakukeun ka Petrus; tapi Gusti moal ngantep anjeun ngalakukeun éta ka kami, sakumaha Kristus henteu ngantep Setan ngalakukeun éta ka Petrus, *sabab Anjeunna nyarios: 'Simon, Simon! Setan geus ménta pikeun nyaring* anjeun *kawas gandum; tapi Kuring geus ngadoa pikeun anjeun, supaya iman anjeun henteu fail*[330] .

Sedengkeun pikeun anjeun, urang tiasa saéstuna nyarios yén anjeun henteu gaduh iman, sabab urang ningali tanda-tanda anu jelas tina henteu percanten anjeun: nya éta, anjeun nyingkahan Garéja Kristus sareng sakabéh sakramén Garéja; sareng anjeun ngaku Trinitas Suci kalayan cara anu salah, sarta nyaralan kalayan hérés ngalawan Inkarnasi Kristus, sakumaha anu parantos écés dipidangkeun dina bagian kahiji, dina , artikel kadua, jeung réa deui pasualan jeung skisma anjeun, spekulasi salah, ajaran bohong, jeung interpretasi nyimpang némbongkeun yén anjeun teu boga iman, geus ragrag kana loba rupa bentuk kafir.

Ngeunaan kecap-kecap Gusti ieu, *'Nalika Putra Manusa sumping, naha Anjeunna bakal manggihan iman di bumi?'*[331] , hartina kieu: Gusti henteu nyarios yén sanggeus sumping Anjeunna pasti moal manggihan iman di bumi; tapi naha Anjeunna bakal manggihanana? Hartina (numutkeun tafsiran Theophylact), anjeunna bakal manggihan saeutik, sabab umat nu satia bakal ngurangan ku panganiayaan Antikristus. Kami, sanajan kitu, nyandak tafsiran Theophylact ngeunaan iman leuwih hadé tibatan tafsiran anjeun anu skismatik jeung sesat, nyarios kalayan wani: anjeun bohong, hai para juru tafsir sesat, dina ngaku yén nalika datangna Gusti moal aya iman pisan di bumi: kumaha deui bohongna anjeun ku henteu ngaku yén iman ayeuna aya di antara urang, sedengkeun Antikristus can sumping sacara jasmani, jeung agama Kristen can ngurangan, sarta poé sumpingna Gusti can dugi.

Bab 18. Ngeunaan Gambar jeung Sifat Allah dina Manusa

Sareng hayu urang ogé émut kana hiji deui ayat tina Kitab Suci nu disalahhartikeun ku para skismatik: dina Kitab Kahiji Musa, Bab 1, katulis: *'Gusti nyarios, "Hayu urang jieun manusa nurutkeun gambar urang jeung nurutkeun likeness*[332] urang.'" Para skismatik, dina kabodoanana, nerapkeun ayat ieu kana wangun fisik manusa, siga Gusti téh manusa, miboga sirah, janggut, panon, sungut, ceuli, leungeun, suku, jeung ciri-ciri séjén awak manusa; sarta ku kituna, siga dina citra-Na sorangan, Anjeunna nyiptakeun manusa dina sarupa-Na, miboga sirah, janggut, jeung anggota awak séjén.

---

329 Rom. 10:10.
330 Lukas 22:31 jeung 32.
331 Lukas 18:8.
332 Kejadian 1:20.

Salaku jawaban kana bantahan anu timbul tina tafsiran maranéhna anu salah, hayu urang nampilkeun di dieu tafsiran anu leres tina kecap-kecap Gusti ieu, sakumaha diatur ku Bapa-Bapa Suci, kieu:

Gambaran jeung sasarupa Gusti henteu kabentuk dina awak manusa, tapi dina jiwa; sabab Gusti, anu teu boga awak: Gusti téh Roh anu teu boga awak, sarta Anjeunna nyiptakeun jiwa manusa ogé anu teu boga awak, nurutkeun rupa-rupa-Na, mandiri, rasional, abadi, sarta ilubiung dina kalanggengan, sarta Anjeunna ngahijikeun éta jeung daging, sakumaha nu disebatkeun ku Santo Damascene ngeunaan Gusti: 'Anjeun parantos masihan abdi jiwa ngaliwatan inspirasi Ilahi anu masihan kahirupan, sanggeus ngabentuk awak abdi tina taneuh'[333] . Jiwa téh mangrupa citra Allah, sabab miboga kakuatan tilu-hiji tapi hiji hakekat. Kakuatan jiwa manusa nyaéta: ingetan, akal, jeung kahayang; dina ingetan éta sarupa jeung Allah Rama, dina akal sarupa jeung Allah Putra, jeung dina kahayang sarupa jeung Allah Roh Suci. Sareng sakumaha dina Tritunggal Suci aya tilu Pribadi, tapi sanés tilu Déwa, tapi hiji Déwa: kitu ogé dina jiwa manusa, sanajan aya tilu (sakumaha parantos disebatkeun) kakuatan jiwa, tapi sanés tilu jiwa, tapi hiji jiwa.

Para Bapa Gereja ngabédakeun antara gambar jeung kawasna Gusti dina jiwa manusa: Basil Agung dina *Hexaemeron*-na, dina ceramah ka-10; Krisostomus ngeunaan *Kejadian*, dina ceramah ka-9[334] ; jeung Hieronimus dina komentarna ngeunaan Ramalan Yehezkiel, pasal 28. Roh nampi bédana ieu—citra Allah—dina waktos diciptakeun ku Gusti, sedengkeun kawasna Allah disampurnakeun di jerona ngaliwatan baptisan; gambarna dina akal, sarta kasarupaanana dina kahayang; gambarna dina pangawasa diri, sarta kasarupaanana dina kabajikan, sakumaha Kristus ogé nyarios dina Injil: 'Sing siga Rama anjeun anu aya di sawarga'; sarta sing siga Anjeunna dina lemah lembut, kahadéan, euweuh niat jahat, jeung sajabana.

Kitu ceuk Basil Agung: 'Hayu urang nyieun manusa' (ceuk Gusti) 'dina citra jeung kawujudan urang': nu kahiji, nya éta ciptaan Gusti; nu kadua, urang sampurnakeun ku kahayang bébas urang sorangan. Dina ciptaan aslina, urang aya dina citra Gusti; tapi ku kahayang bébas urang, urang sampurnakeun diri sangkan aya dina kawujudan Gusti. Sareng deui: Gusti parantos masrahkeun ka abdi pikeun aya dina sarupa Gusti; sabab abdi gaduh citra, nyaéta janten pribadi Firman; sareng sarupa, nyaéta janten urang Kristen[335] . 'Janten sampurna,' saur Kristus, 'sapertos Rama anjeun di sawarga anu sampurna.' Naha anjeun ningali dimana Gusti masihan ka urang pikeun aya dina sarupa-Na? Di dinya, urang jadi siga Anjeunna *nu* ngajadikeun *panonpoé-Na* sumebar *ka nu jahat jeung nu hade, sarta ngirim hujan ka nu bener jeung nu teu bener*[336] . Lamun anjeun benci tipu daya, tapi teu nyimpen dendam, atawa ngahirupkeun permusuhan kamari; lamun anjeun silih dulur jeung welas asih, anjeun geus jadi siga Gusti; mun anjeun ngahampura musuh anjeun ti jero haté, anjeun geus jadi siga Gusti; mun Gusti ka anjeun, saurang nu dosa, sakumaha anjeun ka dulur anjeun nu geus dosa ka anjeun, ngaliwatan kahadean anjeun, anjeun geus jadi siga Gusti; ku kituna, sakumaha ' '—anjeun mawa citra (Gusti)—henteu ngan saukur dina kecap, tapi ogé dina lampah, ngaliwatan kalakuan kahadean anjeun. Nepika dieu tulisan Santo Basil Agung.

Hayu urang terang, yén gambar Allah aya sanajan dina jiwa jalma anu teu percaya, sedengkeun kamiripan ngan kapanggih dina urang Kristen anu beriman; sareng nalika saurang Kristen ngalakukeun dosa maot, manéhna ngan ukur kaleungitan kasarupaan ka Gusti, lain gambarna: sarta sanajan manéhna dihukum kana sangsara langgeng, gambarna Gusti tetep aya di jero dirina salawasna, sedengkeun kasarupaanana moal tiasa aya deui.

Aya, dina jaman baheula, sababaraha ahli bidah nu disebut antropomorfit (anu masihan wujud manusa ka Gusti), nu disebatkeun ku Santo Epifanius, nalika anjeunna ngartikeun kecap-kecap Gusti: 'Hayu urang nyiptakeun manusa nurutkeun citra jeung rupa urang'—aranjeunna ngartikeun ieu sarua jeung cara para skismatik kiwari, ngaku yén Gusti miboga rupa awak manusa, sarta siga manusa, miboga sirah, janggut, leungeun, suku, jeung sakabéh anggota awak séjénna; sarta yén Anjeunna nyiptakeun manusa nurutkeun rupa-Na sorangan: kitu ogé urang Yahudi ngartikeunana. Tapi sakumaha para antropomorfis jaman harita dianggap gila, dianggap ahli bidah, diusir tina Garéja, diitung babarengan jeung urang Yahudi, sarta dikenakeun anathema: kitu ogé jalma-jalma ieu ayeuna bodo, maranéhna ngalakukeun bidah, sarta sarupa jeung urang Yahudi, sarta pantes dikucilkeun tina Garéja; nasibna sarua jeung urang Yahudi jeung para antropomorfis (maranéhna anu masihan wujud manusa

---

[333] Dina kidungan panguburan.
[334] Kaca 37 (verso) jeung 38.
[335] Kaca 38.
[336] Mateus 5:45.

ka Gusti), anu geus dihukum; sabab maranéhna henteu percaya yén Sirah Gusti, jeung leungeun jeung suku-Na, sanés tina materi atawa daging, tapi immaterial jeung spiritual, nyaéta kakawasaan ilahi-Na, wewenang, kakuatan, sumber sagala hal, kakawasaan-Na, jeung ayana-Na di mana-mana.

Gusti téh sakabéhna Sirah, sabab Anjeunna téh mimitian sagala rupa, Nu Maha Kawasa sagala, jeung Nu Ngatur sagala; Anjeunna téh sakabéhna Panon, sabab Anjeunna ningali sagala rupa; Anjeunna téh sakabéhna Ceuli, sabab Anjeunna ngadéngé sagala rupa; Anjeunna téh sakabéhna Leungeun, sabab Anjeunna nyekel sagala rupa; Anjeunna téh sakabéhna Suku, sabab Anjeunna aya di mana-mana, jeung ngeusian sagala rupa ku ayana.

St Basil Agung ngahukom para antropomorfis dina *Hexaemeron*-na, dina ceramah ka-10[337] , ku nyarios ka maranéhna kieu: 'Dina cara kumaha urang diciptakeun dina citra Allah? Hayu urang ngabersihkeun haté urang anu teu nyaho, pikiran urang anu tacan dilatih, jeung pamadegan urang anu tacan diajar ngeunaan Allah. Lamun urang diciptakeun dina gambar Allah, naha Allah siga urang? Naha Allah boga buuk, ceuli, jeung sirah? Naha Anjeunna boga leungeun, jeung korsi pikeun diuk? Sabab aya ditulis dina Kitab Suci yén Allah diuk: naha Anjeunna boga suku pikeun leumpang? Naha Allah siga kieu? Singkirkeun khayalan anu teu masuk akal tina haté anjeun; tolak sagala pamikiran anu henteu ngahargaan kamulyaan Gusti. Gusti mah teu boga wujud, saderhana, tanpa kamegahan, sarta yuswana teu aya watesna; jadi ulah ngabayangkeun wujud pikeun-Na, sarta ulah ngantep pikiran anjeun kabawa ku pamanggih-pamanggih Yahudi; sareng ulah ngawates Gusti ku pamikiran jasmani, atawa ngajelaskeun-Na ku akal anjeun, sabab kamulyaan-Na teu aya watesna. Pikirkeun nu agung, sarta pasihkeun ka nu agung éta hiji hal nu leuwih agung deui, sarta ka nu leuwih agung deui pasihkeun deui nu leuwih agung; sarta ingetkeun ka akal anjeun yén éta teu tiasa ngartos nu teu aya watesna: ulah ngabayangkeun hiji gambar, sabab Gusti dipikaharti ku kakuatan-Na. Teu aya nanaon dina Gusti anu sarua jeung anu aya dina diri urang; sabab urang henteu dijieun nurutkeun citra Gusti dina wangun awak urang; sabab dina awak anu fana, citra éta musna, sedengkeun dina anu abadi, anu abadi kabentuk; awak tumuwuh, ngempis, sepuh, jeung robah: dina mangsa ngora kaayaanana hiji, dina mangsa sepuh hiji deui, dina mangsa makmur hiji deui, dina mangsa sangsara hiji deui, hiji deui nalika sieun, hiji deui nalika bagja, hiji deui dina karapihan, hiji deui dina pasulayan; kaayaan jalma nu waspada béda jeung jalma nu keur sare, Kumaha bisa nu bisa robah disaruakeun jeung nu teu bisa robah? Jeung nalika disebutkeun, 'Hayu urang jieun manusa nurutkeun gambar urang', éta nujul ka manusa jero, nu ogé dibahas ku Rasul: *'Sanajan manusa urang nu di luar luntur, manusa urang nu di jero diropéa unggal poé*' (*[338]*). Sabab di jero urang aya hiji manusa, sarta urang henteu saukur awak; sarta leres naon anu diomongkeun, yén urang aya di jero. Sabab abdi téh manusa jero; nu di luar mah sanés abdi, tapi hakekat abdi; sabab abdi sanés leungeun, tapi abdi téh ungkapan lisan tina jiwa, sedengkeun leungeun téh bagian tina manusa. Sabab awak téh pakakas jiwa, sedengkeun manusa jadi pangawasa ku ayana jiwa sorangan. Sarta deui disebutkeun: 'Awéwé kudu aya dina citra Allah saperti lalaki, miboga sipat mulya nu sarua, sanajan leuwih lemah sacara jasmani, tapi kuat sacara jiwa, sabab manéhna ogé miboga citra Allah nu mulya nu sarua'[339] . Nepi ka dieu, Basil Agung.

Ti kecap-kecap ieu, para skismatik antropomorfis anyar kiwari kedah merhatikeun sareng sadar yén citra Gusti henteu aya dina beungeut, panon, biwir, janggut, atanapi bagian awak anu katingali, tapi aya dina jiwa anu teu katingali—verbal, rasional, mandiri, sareng langgeng.

Bab 19. Ngeunaan Jambang

Di dieu urang bakal mertimbangkeun masalah janggut, nu nyababkeun loba kaceuceub di antara urang Rusia, anu nganggap janggut minangka hukum agung Gusti jeung sarana kasalametan, sedengkeun nyukur janggut dianggap dosa parah nu teu tiasa dihampura nu ngarah kana hukuman langgeng.

Dina usum panas taun 1705, nalika abdi aya di kota Yaroslavl dina bulan Juni jeung Juli, sarta dina salah sahiji Minggu, sanggeus kaluar ti katedral sanggeus Liturgi Ilahi jeung nuju ka imah abdi, dua lalaki nu boga janggut—sanajan henteu kolot—deukeutan ka abdi sarta ngagero, nyarios: 'Gusti Nu Suci! 'Numutkeun paréntah Gusti, kami diparéntah ku dekrit Tsar pikeun nyukur janggut kami; tapi kami siap ngorbankeun nyawa pikeun janggut kami; sabab kami leuwih milih sirah dipenggal tibatan janggut disukur.' Kuring, kumaha ogé, kagét ku

---

[337] St Basil Agung, folio 37.
[338] 2 Kor. 4:16.
[339] Dina ceramah anu sami, di handapeun folio 38.

patarosan anu teu disangka-sangka jeung ujug-ujug éta, sarta teu langsung tiasa ngajawab ku hiji ayat ti Kitab Suci; janten kuring ngabales patarosan maranéhna, nyarios: 'Anu mana nu bakal tumuwuh deui, sirah anu dipotong atawa janggut anu dicukur?' Maranéhna, kumaha ogé, ragu-ragu, sarta sanggeus eureun sakeudeung, ngajawab: 'Janggut bakal tumuwuh deui, tapi sirah moal.' Kuring lajeng nyarios ka maranéhna: 'Saéstuna anjeun langkung milih nyalametkeun janggot anjeun, anu bakal tumuwuh deui sanajan dicukur sapuluh kali, tibatan kaleungitan sirah anjeun, anu sakali kapotong moal tumuwuh deui, iwal dina kabangkitan umum sadaya nu maot.' Sanggeus nyarios kitu, kuring angkat ka sel kuring. Seueur warga terhormat nu ngiringan abdi, lajeng asup ka sel abdi, sarta lumangsung diskusi panjang di antawis urang ngeunaan nyukur jeung henteu nyukur janggut. Sareng abdi sadar yén seueur jalma anu geus nyukur janggutna nurutkeun paréntah Tsar nu ragu kana kasalametanana, siga-siga maranéhna geus kaleungitan citra jeung sarupa Gusti, sarta henteu deui dina citra jeung sarupa Gusti lantaran geus nyukur janggutna. Abdi, sanajan kitu, ngadorong aranjeunna ulah ragu, nyarios yén citra jeung sarupa Gusti henteu aya dina janggut atawa beungeut manusa nu katingali, tapi dina jiwa nu teu katingali; leuwih ti éta, ku alesan ieu, euweuh nu kudu ragu kana kasalametan maranéhna, sabab nyukur janggut téh lain ku kahayang sorangan, tapi ku paréntah Sang Pangawasa. Ku kituna, pantes taat kana paréntah pamingpin dina hal-hal anu henteu sabalikna tina kahayang Gusti jeung henteu ngarugikeun kahirupan sorangan.

Pikeun sésana, hayu urang ngaleungitkeun ragu ieu: urang kudu nalungtik masalah janggut dina Perjanjian Lama jeung Perjanjian Anyar. Jeung pikeun ngamimitian dina Perjanjian Lama, sanggeus nyusun panalungtikan urang saperti kieu:

1) Ka saha dina Perjanjian Lama teu diparéntahkeun pikeun nyukur janggutna?

2) Ku alesan naon maranéhna henteu diparéntahkeun?

3) Naha ngagondor kungsi dipraktékkeun di antara urang Yahudi?

Dina panalungtikan ngeunaan janggut ieu, poin kahiji anu kedah dipertimbangkeun nyaéta: naha janggut téh gambar jeung rupa Gusti? Tapi sabab geus dipidangkeun di luhur ku Santo Basil Agung yén janggut téh sanés gambar jeung rupa Gusti, ayeuna hayu urang pertimbangkeun poin séjén anu geus urang angkat.

Pamariksaan Kahiji

Ka saha dina Perjanjian Lama anu dilarang nyukur janggutna?

Paréntah ulah nyukur janggut éta, sanajan dipasihkeun ku Gusti ka sakumna urang Yahudi, tapi leuwih utamana ditujukeun ka para rohaniawan, imam jeung para Lewi diwajibkeun nuturkeunana[340] , sakumaha katingali dina pasal 21 Kitab Imamat, dimana Gusti nyarios ka Musa supaya maréntahkeun ka para imam, putra-putra Harun, ulah nyukur janggutna, ditambahkeun: 'Sabab maranéhna sorangan bakal nyanggakeun kurban ka Gusti, kurnia ti Allahna.' *'Ulah nyukur janggutna,*' saur-Na, 'ku alesan ieu: *supaya maranéhna sorangan tiasa nyanggakeun korban ka Gusti*'[341] . Kecap 'maranéhna sorangan' nandakeun palayanan para imam jeung para Lewi. Sebab saha deui anu nyanggakeun kurban ka Gusti ku leungeun sorangan? Ngan imam jeung urang Lewi. Sedengkeun suku-suku séjén, sanajan maranéhna nyanggakeun kurban ka Gusti, maranéhna henteu nempatkeunana di mezbah ku leungeun sorangan, tapi ngaliwatan imam jeung urang Lewi; sabalikna imam jeung urang Lewi sorangan nyanggakeun kurban ka Gusti ku leungeun maranéhna sorangan. Kusabab nalika Gusti Allah ngalarang nyukur janggut sarta paréntah sangkan ulah disukur—supados maranéhna tiasa nyanggakeun kurban ka Gusti ku sorangan—Anjeunna sacara jelas némbongkeun yén paréntah ngalawan nyukur ieu diwenehkeun utamina ka para imam jeung ka urang Lewi. Paréntah anu sarua ogé dipasihkeun ka Nazirite, sakumaha katingali dina Kitab Bilangan, pasal genep, jeung dina Kitab Hakim-hakim, pasal tilu belas, jeung dina Kitab Raja-raja Kahiji, pasal hiji: sarta sanajan umat umum—nyaéta suku-suku séjén di Israil—ngajaga paréntah ieu pikeun henteu nyukur janggutna; sanajan kitu dina sawatara waktos maranéhna henteu dilarang nyukur, malah maréntahkeunana dina sawatara kasempetan, sakumaha anu bakal urang tingali dina diskusi katilu.

Pertimbangan Kadua

Naha nyukur janggut henteu diparéntahkeun dina Perjanjian Lama?

Ngagundol dina Perjanjian Lami sanés jahatna sorangan; sabab janggut téh sanés gambar jeung kawasna Gusti, sakumaha geus dijelaskeun sacara écés tadi: sabalikna, éta jadi jahat ngan kusabab dosa nu tangtu. Sabab

[340] Imamat 19:27.

[341] Imamat 21:1, 5, 6.

lamun ngagundol téh jahatna sorangan, moal diparéntahkeun ka nu keur dibersihkeun tina kusta pikeun ngagundol janggutna jeung sakabéh bulu dina awakna[342] ; Lamun mibanda janggut téh jahat dina dirina sorangan, moal diparéntahkeun ka anu asup kana palayanan Lewi pikeun nyukur sakabéh awakna, nya éta sirah, janggut, jeung sajabana[343] , ogé urang Yahudi moal diidinan ngantep janggutna tumuwuh nalika mangsa duka anu jero[344] ; Lamun nyukur téh jahat sorangan, Gusti moal paréntah ka nabi Yehezkiel pikeun nyukur sirah jeung janggutna[345] . Tapi ieu bakal dibahas di handap. Di dieu, sanajan kitu, urang bakal nalungtik alesan kunaon Perjanjian Lama henteu maréntah nyukur janggut.

Alesan paréntah éta kieu: para imam berhala, utamana maranéhna anu ngabdi ka dewi nu disebut Isis, ratu baheula Mesir, maranéhna nyanggakeun kurban anu najis di candi-candi maranéhna sarta ngalakukeun pangajén anu teu saleh ka berhala-berhala maranéhna; maranéhna boga kabiasaan nyukur sirah jeung janggut. Nabi suci Barukh ngutuk kabiasaan ieu, ngingetkeun: 'Di candina maranéhna para imam linggih, jubahna koyak, sirah jeung janggutna dicukur; maranéhna ngadégdég jeung ngagero di hareupeun dewa-dewana: "[346] ".'

Ku sabab éta, Gusti Allah, sanggeus ngaluarkeun rahayat-Na ti Mesir jeung ngangkat para imam jeung Levit kana palayanan maranéhna, maréntahkeun ka maranéhna supaya ulah nyonto para imam panyembah berhala anu kungsi maranéhna tingali di Mesir, anu nyukur sirah jeung janggutna; sarta Anjeunna masihan paréntah ieu: *'Ulah motong buuk sirah anjeun, atawa nyukur janggut anjeun'*[347] .

Salajengna, éta ogé kabiasaan para penyembah berhala anu keur meratapi nu maot, nyaéta nyukur sirah jeung janggutna, sarta ngagores beungeut jeung awakna nepi ka tatu tur ngocor getih; Ku sabab éta Gusti maréntahkeun para abdi-Na supaya waspada kana prakték sapertos kitu, supaya maranéhna henteu jadi siga jalma jahat, sarta Anjeunna nyarios: 'Ulah ngantep sirah teu dipangkas *pikeun nu maot, ulah* ngantep *janggut* tumuwuh *teu rapih*, *sarta ulah nyieun sagala rupa sayatan dina dagingna'*[348] .

Ku alatan éta, nyukur dianggap minangka prakték jahat, sarta dilarang ku Gusti ka urang Yahudi dina Perjanjian Lama, utamana ka para imam jeung urang Lewi.

Pertimbangan ka-3

Naha kungsi aya mangsa urang Yahudi ngalakukeun nyukur?

Éta kungsi kajadian. Dina awalna: nalika maranéhna keur dibersihkeun tina kusta, maranéhna nyukur sagala bulu di awakna; ku kituna, dina Kitab Imamat, pasal 14, diparéntahkeun: *'Hayu sakabéh* buluna tumuwuh *panjang—sirahna, janggutna, alisna, jeung sagala buluna kudu* tumuwuh panjang'[349] .

Salajengna: nalika urang suku Lewi diangkat pikeun palayanan Levitikal, upacara di handap ieu dilakukeun ka maranéhna: kahiji maranéhna dibawa ka payuneun imam agung tur disemprot ku cai panyucian; teras sakabéh buuk dina awakna dicukur, sakumaha anu ditulis dina Kitab Bilangan, pasal 8: *'Cukurana sangkan nutupan sakabéh awakna, sarta maranéhna kudu ngumbah pakeanana, tuluy* maranéhna *bakal suci'* (*[350]*); teras, sanggeus dibawa ka Hareupeun Tenda Saksi kalayan kurban-kurbanana, putra-putra Israil nempatkeun leungeunna kana maranéhna. Urang nengetan, sanajan kitu, yén nyukur dilakukeun dina sakabéh awak para Lewi anu kakara diangkat: lamun dina sakabéh awak, tangtu ogé dina janggut; sarta sanggeus diangkat, maranéhna henteu deui nyukur bulu awakna nepi ka maotna.

Salajengna, sanggeus ngalaksanakeun sumpah Nazirina, sakuliah sirahna dicukur, sabab aya dua rupa Nazirite: aya nu ngahaturkeun sakumna hirupna ka Gusti dina kahirupan nu nahan diri jeung suci; aya deui nu nyandak sumpah Nazirite pikeun waktu nu diwatesan, ngan sababaraha taun wungkul, lain pikeun sakumna hirupna. Para Nazir disebut kitu tina kecap Ibrani *'nazir',* anu hartina 'dipisahkeun' atawa 'disucikeun', sabab jalma-jalma éta misahkeun diri tina kahirupan dunyawi jeung néangan kasenangan manusa, malahan maranéhna

---

342 Im. 14:9.
343 Bilangan 8:7.
344 Yer. 41:5.
345 Yehezkiel 5:1.
346 Barukh, bab 5.
347 Imamat 19:27.
348 Imamat 21:5.
349 Ibid. 14:9.
350 Bilangan 8:7.

ngahaturkeun diri kana gaya hirup anu saderhana jeung nolak kahayang diri, sarta maranéhna henteu nyukur atawa motong buuk sirah atawa janggut salila mangsa sumpah Nazirina. Pikeun maranéhna anu geus nyepeng sumpah Nazirite nepi ka waktos anu ditangtukeun, nalika waktos éta geus kacumponan, maranéhna bakal datang kalayan korban ka candi Gusti; sarta buuk anu geus tumuwuh, maranéhna bakal nyukurna di panto Bait Saksi, sarta bakal nempatkeun buuk nu geus dipotong éta kana seuneu mezbah Gusti, pikeun ngahormat ka Allah jeung pikeun sukur, sabab Gusti parantos ngamungkinkeun maranéhna pikeun nyumponan nadana: ieu katulis dina Kitab Bilangan, pasal 6[351] .

Salajengna: jalma awam di antara urang Yahudi, anu sanés tina urutan Lewi, henteu dilarang nyukur dina mangsa duka jeung kasedihan: sabab aya nu ditulis dina kitab nabi suci Yeremia yén sanggeus karuksakan Yerusalem ku Nebukadnezar ti Babilonia, Gedaliah ditinggalkeun di tanah Yuda pikeun maréntahkeun sakedik nu salamet, aya hiji lalaki nu ngaranna Ismail ti Yuda, asalna ti kulawarga karajaan, datang lajeng maéhan Gedaliah; teras *dalapan puluh lalaki sumping* ti wewengkon tatangga Palestina*,* kalayan *buuk* acak-acakan *jeung pakean sobek-sobek, ceurik* alatan karuksakan Yerusalem[352] . Aya nu nyarios: 'Di dieu dina Kitab Yeremia nyarioskeun ngeunaan sirah, lain ngeunaan janggut.' Abdi ngawaler: dina Alkitab Slavia ditulis 'sirah', sedengkeun dina tarjamahan séjén ditulis 'janggut'; sarta nalika tarjamahan Slavia nyarioskeun 'sirah', éta kedah dipaharti ogé ngawengku janggut; sabab dina mangsa duka jeung kasangsaraan, sirah dicukur babarengan jeung janggut, sakumaha katingali tina kecap-kecap Gusti dina Kitab nabi Yeremia anu sarua, dimana disebutkeun: *'Unggal sirah bakal* botak (nyaéta*, bakal dicukur), jeung unggal janggut bakal dipotong*'[353] .

Deui: nabi suci jeung imam Yehezkiel, anu ngaramal ngeunaan karuksakan Yerusalem jeung pupusna bangsa Yahudi; manéhna diparéntah ku Gusti pikeun nyukur sirah jeung janggutna, sarta sanggeus ngabagi buuk nu geus dicukur kana opat bagian, ngabakar hiji bagian ku seuneu, motong bagian séjén ku bedog, nyebarkeun bagian séjén ka angin, sarta nempatkeun bagian pang leutikna dina pakéanana ([354]), anu nandakeun yén hiji bagian tina rahayat Yahudi bakal binasa ku kalaparan jeung wabah nalika keur dikepung, bagian séjén bakal ditebas ku bedog Kaldaya, sapertilu bakal sumebar ka sakuliah dunya, sarta bagian kaopat anu leutik pisan bakal cicing di tempatna.

Urang, kumaha ogé, mikir kieu: lamun nyukur téh jahat dina dirina sorangan (tur lain kusabab dosa jahat nyembah berhala), mangka Gusti moal paréntah ka nabi Yehezkiel pikeun nyukur janggutna; urang Yahudi moal diidinan nyukur sakabéh sirahna dina mangsa kasusah jeung kasedihan; Sareng ogé Nazareas moal diparéntah sanggeus ngalaksanakeun sumpahna pikeun nyukur sakabéh buuk sirahna sarta nyanggakeunana minangka korban tutung ka Gusti; ogé moal diatur ku hukum pikeun anu asup kana palayanan Lewi nyukur sakabéh awakna; ogé moal diparéntah ka anu keur disucikeun tina kusta pikeun nyukur janggutna.

Sabab dina Perjanjian Lama, nyukur janggut mah lain dosa; tapi leuwih ka nyonto kana kabiasaan jalma-jalma anu teu taat ka Gusti jeung nyembah berhala ku cara nyukur janggutna.

Saatos nalungtik masalah janggot dina Perjanjian Heubeul, ayeuna hayu urang ngalih ka Perjanjian Anyar sarta nalungtik deui topik anu sarua kalayan pertimbangan di handap ieu:

1) Naha aya aturan hukum ngeunaan janggut pikeun umat Kristen?

2) Ti saha asalna prakték nyukur janggut?

3) Naha nyukur janggut téh dosa ka Gusti?

4) Naha aya kasalametan lamun henteu nyukur janggut?

PERTIMBANGAN KAHINGGA

Naha aya hukum ngeunaan janggut pikeun umat Kristen?

Biasana pikeun umat Kristen Rusia Gedé ngabenerkeun prakték maranéhna anu henteu nyukur ku ngarujuk kana paréntah Perjanjian Lama ngeunaan janggut, anu disebatkeun tadi, anu dipasihkeun ku Gusti ngaliwatan para Lewi: *'Ulah nyukur janggut anjeun'* (kitu cenah)*[355]* , sarta maranéhna nyarios: Kristus sorangan parantos ngalaksanakeun paréntah-paréntah Perjanjian Lama; sabab Anjeunna nyarios: *'Ulah nyangka yén Kuring*

[351] Bil. 6:18.
[352] Yer. 41:3.
[353] Ibid. 48:37.
[354] Yes. 5:1 jeung 4.
[355] Imamat 19:27.

datang pikeun ngabolaykeun Hukum atawa Para Nabi; Kuring henteu datang pikeun ngabolaykeunana tapi pikeun ngalaksanakeunana'[356] . Lamun Kristus parantos nyumponan paréntah Perjanjian Lama, mangka urang Kristiani ogé wajib nyumponanana, sarta ulah nyukur janggut nurutkeun paréntah Perjanjian Lama; sabab Kristus henteu nyukur janggut-Na, kitu ogé Rasul-rasul anu babarengan jeung Anjeunna.

Dumasar kana ieu, hayu anu nyokong teu nyukur dijelaskeun heula ku pangaweruh ieu ngeunaan paréntah Allah dina Perjanjian Lama:

Paréntah dina Perjanjian Heubeul aya tilu rupa:
Spiritual,
Fisik,
Yudisial;
pikeun ngajelaskeun leuwih écés:
Ilahi,
Resmi,
Sipil;
Leuwih écés deui:
Anu pantes pikeun iman jeung ibadah ka Gusti;
Sapertos anu pantes pikeun upacara garéja jeung kahirupan di dunya manusa;
Nu pantes pikeun kaadilan.

Paréntah tilu éta écés katingali dina kecap-kecap Gusti ka Musa dina Kitab Ulangan, bab 5, anu nyebutkeun: *'Deukeutan ka kuring, supaya kuring bisa nyaritakeun ka anjeun sakabéh paréntah, statutu, jeung hukuman'*[357] ; sareng deui dina bab 6: *'Paréntah-paréntah, statutu jeung paugeran anu geus diparéntahkeun ku Gusti Allah anjeun'*[358] .

Hayu urang mertimbangkeun tilu pernyataan ieu:
Paréntah-paréntah,
Ketentuan jeung
Putusan.

Paréntah Gusti, di awalna, ngajarkeun pangaweruh ngeunaan Gusti, iman ka Anjeunna, jeung hormat ka Anjeunna: *'Abdi téh Gusti Allah Nu Maha Kawasa; anjeun ulah boga déwa séjén saméméh Abdi'*[359] jeung sajabana: sarta ieu téh paréntah ngeunaan Gusti, ilahi jeung rohaniah.

Peraturanana ngeunaan upacara jeung ritual garéja: kumaha cara ngadamel kurban, kumaha ngabersihkeun diri tina kuciwa, kumaha nyemprotkeun getih kambing jeung sapi betina ngora sarta abu anak sapi[360] ; naon anu meunang didahar jeung naon anu teu meunang didahar; iraha teu meunang nyukur buuk jeung iraha kudu nyukurna; sareng seueur hal séjén anu sarupa, sakumaha dijelaskeun dina kitab-kitab Musa. Sareng paréntah-paréntah ieu ngeunaan daging dipasihkeun pikeun dua alesan: kahiji, sangkan daging sasatoan nu teu bisa nyarita bisa dipersembahkeun jadi kurban ka Gusti; kadua, sangkan maranéhna diajarkeun ku upacara naon pikeun ngatur dagingna sorangan dina kahirupan ieu. Disiplin daging ieu dijelaskeun sacara écés ku Santo Krisostomus, nalika anjeunna ngajelaskeun kecap-kecap Rasul ngeunaan imamna Kristus: *'Anjeunna sanés imam nurutkeun hukum daging'*[361] , jeung sajabana. 'Anjeunna,' saur anjeunna, 'téh imam sanés nurutkeun hukum daging; sabab hukum éta teu sah dina loba hal; sarta anjeunna leres nyebutna hukum daging.' Sabab sagala anu diaturna téh jasmani. Sabab lamun nyebut: 'Sunat daging, urap daging, cuci daging, suci daging, *potong daging,* iket daging, méré dahareun ka daging, rayakeun jeung daging'—naha kecap-kecap ieu mah lain jasmani?[362] ? Nepi ka dieu Chrysostom.

Hukum-hukum éta, sanajan kitu, ngajar kabeneran di antara manusa: ulah nganyenyeri silih, ulah nyaksi bohong, ulah ngidam harta tatangga, ulah maling, ulah maéhan; sarta maranéhna netepkeun kaadilan sipil: *hiji*

---

356 Mateus 3:17.
357 Ulangan 5:31.
358 Ibid. 6:1.
359 Kaluar 20:2 jeung 3.
360 Ibrani 9:12 jeung 13.
361 Ibr. 7:16.
362 Golden Leaf 2897.

panon pikeun panon, hiji huntu pikeun huntu[363] ; *sarta maranéhna ngalantarankeun getih manusa, sabab getihna sorangan bakal ditumpurkeun*[364] .

Ku tilu paréntah ieu urang Israil diwajibkeun:

pikeun ngabdi ka Gusti kalayan satia,

Ngatur diri sorangan kalayan tertib;

Ngubaran tatangga maranéhna kalayan adil.

Ti antara tilu paréntah éta (anu aya dina Perjanjian Lama), aya sababaraha anu urang Kristen wajib taati, sarta aya ogé anu henteu wajib urang taati.

Urang kudu nuturkeun paréntah anu patali jeung iman, pangaweruh ngeunaan Gusti jeung ibadah ka Gusti, sarta paréntah anu patali jeung kabeneran jeung kaadilan sipil.

Sareng ngeunaan upacara jeung tata cara dina Perjanjian Lama di candi, ogé ngeunaan aturan-aturan jasmani, urang henteu ngan saukur teu kabeungkeut ku éta, tapi ogé geus bébas sacara tuntas tina éta. Sadayana aturan jasmani dina Perjanjian Lama—nyaéta upacara jeung ritual—nyaéta tipologi jeung bayangan sateuacanna ngeunaan datangna Kristus dina daging, ngeunaan imam-Na, sarta ngeunaan kurban jeung sakramén Garéja anu ayeuna aya dina rahmat anyar. Tapi nalika Kristus sumping, sarta parantos ngalaksanakeun sagala anu diwangunkeun sareng disimbolkeun ku diri-Na, gambaran sareng simbol-simbol éta dibubarkeun: sabab sapertos kembang ragrag nalika buahna asak, sareng béntang luntur nalika panonpoé caang, kitu ogé, kalayan sumpingna rahmat anyar, bayangan Hukum eureun. Sabab lamun upacara jeung tata cara Perjanjian Heubeul éta masih kénéh lumaku ayeuna, éta bakal jadi bohong, sabab éta téh gambaran jeung bayangan Kristus; sabab éta masih kénéh nuduhkeun datangna Kristus dina daging, anu geus sumping; Ku sabab éta, éta-éta geus sacara tuntas disingkirkeun ti urang, sarta urang geus dibebaskeun tina éta, sakumaha bakal dijelaskeun leuwih écés di handap.

Sareng sakumaha Kristus Gusti nyarios: 'Abdi henteu sumping pikeun ngabolaykeun Hukum, tapi pikeun ngalaksanakeunana', ieu kedah dipahartikeun kieu: Kristus parantos nyumponan hukum upacara Perjanjian Lama: Anjeunna disunat, dipersembahkeun di candi Gusti nurutkeun hukum, tuang Paskah sakumaha diatur ku hukum, sarta sanggeus ngalaksanakeun upacara Yahudi séjén, Anjeunna ngaleungitkeunana, sabab éta sadayana ngan saukur gambaran saméméhna tina hal-hal anu bakal datang dina rahmat anyar; Saatos ngaleungitkeun hukum Perjanjian Lama, Anjeunna netepkeun hukum anyar tina rahmat: ku kituna hukum Perjanjian Lama ngaleupaskeun jalanna ka rahmat anu parantos sumping.

Sareng deui, interpretasi séjén: Kristus parantos nyumponan Hukum Musa, anu teu lengkep sareng teu sampurna; sabab Hukum Musa teu tiasa nyalametkeun manusa tina naraka, komo deui jalma nu bener: tapi Kristus, sanggeus sumping, ngeusian Hukum Musa ku sakramén anyar nu pinuh ku rahmat tina kasalametan, nu nyalametkeun manusa sacara sampurna. Ku kituna Kristus henteu ngabolaykeun hukum ngeunaan pangaweruh ka Allah jeung iman (lain hukum ngeunaan upacara Perjanjian Heubeul), tapi ngalaksanakeunana.

Di dieu urang bakal ngalih ka patarosan ngeunaan janggut.

Ku kituna, ulah aya nu nyangka yén urang ngajar jalma nyukur janggutna, atawa yén urang ngahukum jalma nu henteu nyukur; sabalikna, urang nuju ngaleungitkeun karaguwan ngeunaan kasalametan jalma-jalma nu nganggap nyukur janggut minangka dosa gedé sarta putus asa kana kasalametan sorangan. Salajengna, urang ngutuk ajaran sesat antropomorfis, nyaéta jalma-jalma anu nyangka yén janggut téh gambar jeung rupa Gusti.

Naha paréntah ngeunaan janggut, sakumaha anu kapanggih dina Perjanjian Lama, dina Kitab Imamat, kaasup salah sahiji paréntah éta? Naha éta kaasup salah sahiji paréntah nu patali jeung pangaweruh ka Allah jeung iman? Tapi éta mah teu kapanggih dina lempeng-lempeng Musa di antara paréntah-paréntah Allah.

Naha palanggaran paréntah-paréntah anu patali jeung kabeneran jeung kaadilan sipil kapanggih di antarana? Tapi urang ogé teu manggihan paréntah ngeunaan janggut di dinya.

Ti paréntah mana, nya, larangan ngajanggot téh asalna? Ti paréntah-paréntah anu mangrupa aturan—nya éta, upacara jeung ritual Yahudi—anu ku Santo Krisostomus, dumasar kana kecap-kecap para Rasul, geus écés dijelaskeun di luhur minangka miboga sipat jasmani, sabab Kristus, ku datangna, geus ngabolaykeun éta-éta[365] .

---

[363] Mateus 5:38.

[364] Kejadian 9:6.

[365] 7 Nopémber, folio 2897.

Sabab sia-sia anjeun nyatakeun teu pantesna dumasar kana Perjanjian Lama, sarta sia-sia ogé anjeun ragu kana kasalametan anjeun, sanggeus dicabut janggut ku paréntah.

Tapi sabab Kristus jeung rasul-rasul suci babarengan anjeunna henteu nyukur janggutna, maranéhna ngalakukeun éta saluyu jeung hukum tatanan spiritual, hayang jadi imam munggaran di Garéja primasi; maranéhna ogé ngalakukeun éta salaku Nazirite, anu ngantep buukna tumuwuh panjang. Sareng naha Kitab Suci henteu nyarios ngeunaan Kristus Gusti: *'Anjeun téh imam salamina nurutkeun tatanan Melkisedek'* ([366])? Ayeuna, sanajan maranéhna (Para Rasul babarengan jeung Kristus) ngantep buukna panjang saluyu jeung Hukum Musa, Hukum Musa éta henteu dipaénkeun ka umat Kristiani anu dipanggil ti antara bangsa-bangsa séjén; sabab Konsili Apostolik geus ngabébaskeun maranéhna anu datang ka Kristus ti antara bangsa-bangsa séjén tina sagala peraturan, upacara, jeung ritual Perjanjian Lama, siga anu écés katingali dina Kitab Karya Para Rasul, pasal 15, dimana Para Rasul pamingpin di Yerusalem nyerat surat ka rahayat Antiohia—maranéhna anu geus balik ti nyembah berhala ka Kristus—kieu eusina:

Para Rasul, para sepuh, jeung dulur-dulur, ka dulur-dulur di Antiochia, Siria jeung Kilikia, anu ti bangsa asing, anu bagja dina Gusti: sabab kami geus ngadéngé yén aya sabagian jalma anu kaluar ti antara kami geus ngaganggu anjeun ku omonganana, ngabingungkeun pikiran anjeun, nyebutkeun yén anjeun kudu disunat jeung *ngajaga Hukum, padahal éta lain paréntah ti kami.* Kami parantos mutuskeun, sanggeus kumpul babarengan kalayan hiji pikiran, pikeun ngirim lalaki-lalaki anu dipilih ka anjeun, sarta sésana parantos ditulis di dinya; kieu: *geus diputuskeun ku Roh Suci jeung ku kami, pikeun henteu nambihan beban séjén ka anjeun, iwal ieu nu perlu: ulah dahar kadaharan nu disembah ka berhala, ulah nginum getih, ulah dahar daging sasatoan nu dicekek, jeung ulah ngalakukeun cabul; sarta naon nu anjeun henteu hayang dilakukeun ka diri anjeun sorangan, ulah lakukeun ka batur*[367] . Sareng deui, dina Kitab Karya Para Rasul anu sami, dina bab 21, rasul suci Yakobus, babarengan sareng para sepuh di Yerusalem, nyarios ka Santo Paulus, anu sumping ka aranjeunna: *'Kami parantos mutuskeun yén umat non-Yahudi anu parantos percaya teu kedah dibebankeun ku sagala peraturan sapertos kitu, tapi ngan ukur kudu nyingkahan kadaharan anu dipersembahkeun ka berhala, tina getih, tina daging sasatoan anu dicekek, sareng tina cabul'*[368] . Nepi ka dieu tina Kitab Kisah Para Rasul.

Di dieu hayu sadayana ngadangukeun kalayan taliti sarta mertimbangkeun kumaha Para Rasul suci ngabébaskeun umat non-Yahudi—anu geus ninggalkeun kajahatan nyembah berhala ka Kristus—ti sakabéh peraturan Perjanjian Lama ngeunaan Musa, nya éta tina upacara jeung ritual. 'Teu perlu,' cenah, 'maranéhna nurut kana hal-hal saperti kitu; maranéhna cukup nurut kana hal-hal anu patali jeung pangaweruh ngeunaan Allah jeung iman, sarta ulah nganyenyeri batur: "*Ulah ngalakukeun ka batur naon anu anjeun teu hayang maranéhna lakukeun ka anjeun*" ([369]).

Sareng sabab rahayat Rusia geus asup ka Kristus lain ti Yudaisme, tapi ti kapercayaan pagan jeung kajahatan nyembah berhala; maranéhna henteu kabeungkeut ku palaksanaan, upacara, jeung ritual Hukum Musa, tapi bébas tina éta ku putusan Para Rasul. Kanggo kumis ogé, hukum henteu ngiket maranéhna, tapi éta mah urusan pilihan; sarta maranéhna teu kedah ragu kana kasalametan alatan kumis.

Salah sahiji lawan abdi nyarios ka abdi: 'Kristus parantos ngagentos sunat Perjanjian Lami ku baptisan, masihan urang baptisan gantina sunat; tapi naon anu dipiganti-Na pikeun janggut? Naon anu dipasihkeun-Na ka urang dina rahmat anyar gantina janggut Perjanjian Lami?'

Kuring ngajawab ka anjeunna: 'Urang Yahudi miboga Hukum Lami, anu maréntahkeun maranéhna disunat jeung ulah nyukur janggutna, jeung sajabana.' Pikeun maranéhna anu percaya ka Kristus ti antara urang Yahudi dipasihan baptisan suci gantina sunat Perjanjian Lama; tapi urang, salaku urang non-Yahudi, anu saméméhna hirup dina kajahatan nyembah berhala, henteu boga hukum Gusti pisan. Perjanjian Lama henteu aya di antara urang; tata cara, upacara, jeung ritual Yahudi mah teu kungsi urang terang. Sunat jeung ngantep janggut teu dicukur mah teu kungsi kadéngé di jaman karuhun urang, nu aya ngan kajahatan nyembah berhala. Kusabab urang, anu dipanggil ti antara bangsa-bangsa ka Kristus, dipasihan ku Kristus baptisan suci, lain pikeun ngagentos

366 Mazmur 109:4. Ibrani 5:5.
367 Kisah Para Rasul 15:23, 25, 28 jeung 29.
368 Ibid. 21:25.
369 Kisah Para Rasul 15:29.

sunat—anu tacan kungsi urang gaduh—tapi pikeun ngagentos kajahatan nyembah berhala anu baheula urang tenggelam di jerona; sarta Anjeunna henteu maréntah nanaon ngeunaan janggut; ogé para Rasul suci henteu maréntah urang pikeun nuturkeun peraturan Yahudi Perjanjian Lama, upacara, sareng upacara. Urang (saur Rasul Yakobus) ngutus utusan ka *maranéhna* sarta mutuskeun yén *maranéhna* ulah *ngajalankeun nanaon tina hal-hal* éta[370] ; sabab maranéhna geus ngabébaskeun urang tina hukum ngeunaan janggut, ngantepkeunana kana kaputusan urang sorangan; sabab teu meunang aya ragu dina pikiran jalma nu wijaksana ngeunaan kasalametan alatan nyukur janggut.

Aya, kumaha ogé, paréntah ngeunaan janggut anu kapanggih dina buku-buku urang basa Rusia, anu ku urang di dieu disayagikeun pikeun dibahas.

Mimitina:

Dina buku nu dipikawanoh salaku *The Helmsman*, dina Bab 47 ku Nikita sang biksu, presbiter di Biara Studite, nu dipikawanoh salaku Scythian, dina pidato ka urang Latin, dina kaca 388 sisi tukang, ditulis kieu:

Ngeunaan nyukur janggut, naha teu aya nu nyerat dina Hukum: 'Ulah nyukur janggut anjeun'; sabab ieu pantes pikeun awéwé, tapi henteu pikeun lalaki, sakumaha paréntah Gusti Nu Maha Nyipta? Sabab Anjeunna nyarios ka Musa: 'Ulah motong bulu janggot anjeun, sabab éta hal anu jorok di payuneun Gusti'; sareng ieu parantos janten hukum ti jaman Konstantinus, Raja Kavala, anu heretik; sabab sadayana terang yén jalma-jalma anu janggotna dipotong téh abdi-abdi heres. Tapi anjeun, ku ngalakukeun ieu pikeun nyugemakeun lalaki jeung ngalawan hukum, bakal dibenci ku Gusti, anu nyiptakeun anjeun dina gambar-Na sorangan.

REFLEKSI

Naha kedah percaya kana kecap-kecap Nikita ieu?

Patarosan:

Ka saha iman datang tanpa ragu?

Jawaban:

1) Lamun aya jalma anu kaasup kana golongan para wali.

2) Lamun aya di antara guru ortodoks Garéja.

3) Lamun aya nu nyarios kabeneran dina omonganana, maranéhna miboga iman tanpa ragu.

PERTIMBANGAN

Ngeunaan *Nikita.*

Nikita, rahib Studite: naha manéhna kaasup di antara para suci tacan dipikanyaho, sabab manéhna teu kapanggih dina Synaxarion.

Manéhna henteu disebatkeun di antara guru-guru Ortodoks Garéja, iwal dina Kormcha: saterasna, manéhna katingalina nuturkeun hérésia Anthropomorphite dina omonganana, nyatakeun yén nyukur janggut téh dibenci ku Gusti, anu nyiptakeun manusa nurutkeun citra-Na sorangan: siga Gusti téh miboga rupa manusa, kalawan janggut, sarta siga-Na geus nyiptakeun manusa dina citra éta pisan.

Kabohongan klaim Nikita ieu écés katingali dina kecap-kecap anu anjeunna sandiwarakeun kana Kitab Suci, sabab ditulis kieu: 'Ulah ngantep janggot anjeun tumuwuh panjang; sabab ieu téh hiji kekejeman di payuneun Gusti: sabab ieu téh paréntah Gusti, dina Kitab Imamat, bab 19 jeung 21, yén saurang Lewi ulah ngantep janggutna tumuwuh; tapi kecap-kecap ieu ('sabab ieu téh hiji kekejeman di payuneun Gusti') taya pisan kapanggih dina paréntah Gusti éta.

Ku kituna, urang teu meunang nempatkeun iman urang kana kecap-kecap Nikita ieu; sabab manéhna henteu jujur, geus nambihan kecap-kecap bohong kana Kitab Suci, sarta manéhna henteu mikir kalayan bener ngeunaan gambar Allah, ogé henteu dihormat di antara para wali.

Ti Stoglavnik

Dina taun 7059, dina bulan Pébruari, salila pamaréntahan Tsar nu saleh jeung Pangeran Agung John Vasilyevich, Autokrat sakumna Rusia, di handapeun Kakawasaan Suci Macarius, Metropolitan Moskow jeung Sakabéh Rusia, di kota karajaan Moskow, diayakeun hiji majelis ku para Uskup Anu Paling Mulya, para Archimandrite jeung Abas Anu Paling Terhormat, sarta sakabéh rohaniawan, ngeunaan sababaraha réformasi

[370] Kisah Para Rasul 21:25.

gerejawi; Dina majelis ieu hadir Anu Mulya Nikandr, Uskup Agung Rostov jeung Yaroslavl, sarta disusun hiji buku ngeunaan administrasi urusan gereja nu disebut Stoglavnik, anu dina Bab 10 ditulis kieu ngeunaan janggut:

Ti aturan suci ngeunaan nyukur janggut

Kitu deui, kanon suci ngalarang sakabéh umat Kristen Ortodoks pikeun nyukur janggutna atawa motong kumisna; sabab prakték sapertos kitu sanés tina tradisi Ortodoks, tapi tina tradisi Latin jeung bidah raja Yunani Constantine Kavalin; sarta kanon Apostolik jeung Patristik sacara tegas ngalarang jeung nampik ieu; Aturan ti Rasul-rasul suci nyatakeun kieu: lamun aya nu nyukur janggutna jeung nembongan kitu, teu pantes ngaladénan manéhna, atawa nyanyikeun upacara pangeling-eling opat puluh poé pikeun manéhna, atawa mawa prosphora atawa lilin ka jero garéja pikeun manéhna; manéhna kudu diitung di antara nu teu percaya; sabab maranéhna nyokot kabiasaan ieu ti para ahli bidah. Ngeunaan hal anu sarua, Aturan ka-11 tina Konsili Kagenep, nu diayakeun di Trullo, ngeunaan nyukur janggut. Ngeunaan nyukur janggut, naha teu aya nu nyerat dina Hukum: 'Anjeun ulah nyukur janggut anjeun'; sabab éta pantes pikeun awéwé tapi teu pantes pikeun lalaki; Gusti, nu nyiptakeun maranéhna, geus netepkeun kitu, sarta Anjeunna nyarios ka Musa: 'Ulah aya buuk nu tumuwuh dina janggot anjeun, sabab ieu hal nu jorok di payuneun Gusti'; sarta ieu asalna ti Konstantinus, Raja Kavalin, si ahli bidah; sabab saréréa nyaho yén abdi-abdi bidahna kudu dicukur janggotna. Nepika dieu Stoglavnik.

PAMBÉBASAN

Dina kecap-kecap ieu, perlu dipariksa tilu poin di handap ieu ngaliwatan pamikiran: Kanon Apostolik, Kanon Para Bapa,

Déwan Ekuménika Ka-Genep, jeung Raja Kavalin.

Urang maca Kanon Apostolik dina buku *Kormchiya*, dicitak di kota karajaan Moskow, salila pamaréntahan Tsar nu saleh jeung Pangeran Agung Alexei Mikhailovich, salila patrologi Anu Maha Suci Joseph, dina taun 7161; dina éta Kanon Apostolik, teu aya saurang ogé nu nyebutkeun janggut; iwal lamun aya sababaraha Kanon Apostolik séjén anu tacan dicitak, anu urang tacan ningali. Tapi sing dipikanyaho yén Para Rasul Suci henteu nyerat kanon naon waé; sabab pasamoan maranéhna, anu lumangsung di Yerusalem ngeunaan urang pagan anu tobat tina nyembah berhala ka Kristus, henteu nyerat nanaon iwal ti lima paréntah ieu:

1) Yén maranéhna kudu nyingkahan upacara sesembahan ka berhala.

2) Pikeun nyingkahan cabul.

3) Nyingkahan daging anu dicekik.

4) Nyingkahan getih, nyaéta ti rajapati anu ngocorkeun getih manusa.

5) Ulah ngalakukeun kajahatan ka tatangga[371] . Ngeunaan perkara-perkara Perjanjian Lama, Majelis Apostolik éta henteu nyebatkeunana; sabab éta geus ngabébaskeun urang Gentil tina sagala upacara jeung kabiasaan Perjanjian Lama, sakumaha nu disarioskeun ku Santo Yakobus ka Paulus: *'Henteu perlu pikeun maranéhna ngajalankeun hal-hal sapertos kitu[372]* '. Aturan-aturan éta satuluyna ditulis ku martir suci Klemens, Paus Roma, murid Santo Petrus, rasul utama, nurutkeun para rasul suci; anjeunna nyauran aturan-aturan éta Aturan Apostolik; tapi buku *The Helmsman* nyaksian yén aturan-aturan éta geus dirusak ku para heretik jeung ditolak ku Konsili Bapa-bapa Ortodoks. Ku kituna, *Kormchiya*, dina kaca 17, di handapeun Aturan 60, nyatakeun dina komenterna: 'Loba buku geus dirusak ku para heretik, nu ngarugikeun jalma-jalma nu paling basajan, saperti Parentah Apostolik nu ditulis ku Santo Klemensius, Uskup, nu ku kituna ditolak ku Konsili.' Hal ieu ogé dibuktikeun ku kanon kadua tina Konsili Ekumenis Ka-6; tingali kaca 177 tina *Kormchaya*. Lamun, komo deui, aya nanaon anu ditulis dina nu disebut Kanon Apostolik ngeunaan janggut, éta mah henteu héran; sabab éta kanon geus dirobah ku para ahli bidah, sarta teu pantes dipercaya; sedengkeun dina Kanon Apostolik nu dicitak (siga nu geus ku kuring sebat tadi) euweuh nanaon nu kapanggih ngeunaan janggut.

Sareng kanon-kanon ti Bapa-Bapa Suci ti sakabéh Konsili Ekumenis jeung Konsili Lokal ogé henteu nyarios nanaon ngeunaan janggut di mana waé. Upami aya nu kurang iman, hayu maranéhna nalungtik sakabéh Konsili jeung sakabéh kanon ti Bapa-Bapa Suci; naha maranéhna bakal manggihan sanajan sakali sebutan ngeunaan janggut di mana waé? Ngeunaan rujukan Stoglavnik ka Déwan Ekuménika Ka-6, hususna Kanon 11, naon anu ditulis di dinya ngeunaan hal séjén, lain janggut. Sabab kanon éta nyatakeun: 'Roti tanpa ragi urang

[371] Kisah Para Rasul, bab 15.

[372] Ibid. 21:25.

Yahudi ditolak; saha waé anu nyauran tabibna, atawa mandi bareng maranéhna, ogé ditolak'[373] . Ieu téh kanon ka-11 tina Déwan Ekuménika Ka-6, nu dirujuk ku Stoglavnik. Jeung écés katingali yén kanon ieu henteu ngeunaan janggut, tapi ngeunaan hal yén umat Kristen ulah boga komuni naon waé jeung urang Yahudi, sakumaha dijelaskeun dina komentar kana kanon éta; saha waé nu hayang maca, baca di dinya.

Dina taun sabaraha Déwan Ekuménika Ka-6 jeung Raja Kavalin lumangsung?

Stoglavnik nyatakeun yén Déwan ieu, dina kanon ka-11—anu ngalarang nyukur janggut—ditetepkeun sacara langsung ngalawan édik Raja Kavalin, anu maréntahkeun supaya janggut disukur. Urang, kumaha ogé, nyatet yén Déwan Ekuménika Ka-6 lumangsung dina taun 680 Masehi, sedengkeun Kavalin lahir dina taun 719 sarta naék tahta dina taun 741; ku kituna, aya bédana 60 taun antara Déwan Ekuménika Ka-6 jeung jaman pamaréntahan Kavalin. Kumaha, nya, Déwan Ekuménika Ka-6 bisa ngadekritkeun hiji hal anu sabalikna tina undang-undang Kavalin, padahal Kavalin can lahir? Jeung kumaha jalma bisa percanten kana tulisan palsu sapertos kitu?

Ti Buku Ibadah Kolot.

Dina taun 7155, dina taun kahiji pamaréntahan Paduka Tsar Alexei Mikhailovich, salila patrologi Kabagjaan Joseph, hiji Buku Ibadah dicitak di Moskow; di tungtungna ditambihan hiji ajaran yén umat Kristen Ortodoks teu meunang nyukur janggutna, sarta kecap-kecap ieu ti Santo Epiphanius dikutip:

Kitu deui, Santo Epifanius nyerat, ngahujat bidah Euchite, dina bukuna *Ponaria*: 'Sabab éta asing pikeun Garéja Ekuménis maké tutup sirah sarta henteu motong buuk, nurutkeun ajaran Para Rasul: "[374] "' Sabab, saur anjeunna, saurang lalaki teu pantes ngantep buukna panjang, margi éta téh gambar jeung kamulyaan Allah; tapi, ku ngalakukeun nu panggoréngna jeung sabalikna tina ieu, maranéhna nyukur janggutna. Dina Kanon Apostolik, Kecap Ilahi nyatakeun yén hiji jalma teu meunang ngancurkeun gambar janggut, ogé teu meunang ngahias diri sacara cabul, atawa kusabab sombong.

Kecap-kecap ieu, ku sabab ngaran Santo Epifanius sorangan, pantes dipercaya lamun henteu aya hiji keraguan nu timbul tina éta: poin kahiji dikutip siga bukti Apostolik; sabab cenah, lalaki teu meunang ngantep buukna panjang, margi éta téh citra jeung kamulyaan Gusti. Tapi dina tulisan Apostolik, dina Surat Kahiji Paulus ka urang Korinta, bab 11, ayat 147, kutipan éta béda. Di dinya ditulis kieu: lalaki teu meunang nutupan sirahna, sabab éta téh gambar jeung kamulyaan Allah. Di dieu Rasul henteu nyarioskeun ngeunaan buuk di sirah, tapi ngeunaan nutupan sirah; ku kituna kecap-kecap anu ditulis dina ngaran Santo Epifanius jadi diragukeun, sabab henteu saluyu jeung kecap-kecap para Rasul.

Kadua: dina paréntah Apostolik, sakumaha diatur ku Kecap Ilahi—sareng sakumaha parantos kami jelaskeun di luhur—dina paréntah Apostolik anu dicitak dina Kormchaya, teu aya nanaon pisan ngeunaan janggut, boh ngeunaan ulah nyukur, boh ngeunaan kudu nyukur. Sareng sanajan aya parentah Apostolik séjén anu kapanggih di luar téks anu dicitak, Kormchaya nyaksian yén éta geus dirobah ku para bidah sareng ditolak ku Konsili, sakumaha anu parantos kami jelaskeun saméméhna ; Salajengna, pangarang téks nu nambahan kana Buku Ibadah éta, ngeunaan ajaran ngeunaan janggut, pinuh ku kasalahan, sabagian bakal diungkab dina diskusi katilu ngeunaan janggut.

Urang saéstuna ngahormat kana nami Santo Epifanius, tapi urang gaduh karagu-raguan ngeunaan tulisan-tulisan anu disandarkeun ka anjeunna; sabab loba tulisan anu disandarkeun ka nami-nami para santo, tapi henteu disusun ku para santo éta sorangan; sareng sanajan kecap-kecap Epiphanius éta sabenerna asli, éta henteu matak héran, sabab anjeunna nyerat dumasar kana Hukum Musa, sabab anjeunna sorangan sanés urang Kristen non-Yahudi, tapi asalna ti kolot Yahudi, sakumaha anu ditulis dina riwayat hirupna. Tapi pikeun urang anu geus balik ti kapaganan ka Kristus, sarta geus dibebaskeun tina sangkutan Hukum Lami ku putusan Apostolik, kecap-kecap Epiphanius éta (mun éta sabenerna karangan anjeunna) henteu ngiket.

Ti Buku Layanan Kolot Agung.

Dina taun dunya 7133, salila pamaréntahan Paduka Tsar jeung Pangeran Agung Michael Feodorovich, sarta dina masa patriarkat Paduka Suci Filaret, hiji Buku Ibadah dicitak di Moskow, anu ngamuat upacara jeung

[373] Kaca 180, sisi sabalikna.
[374] Kaca 628, sisi sabalikna.

aturan pikeun nampi kalayan leres jalma-jalma anu datang ti Latin ka Garéja Wétan Suci. Dina éta buku ditulis kieu:

Abdi ngutuk delusi cabul nu teu boga agama, bidah nu ngancurkeun jiwa jeung poék, nyaéta prakték nyukur janggut, nu pamingpinana nu teu patuh hukum nyaéta Petrus Nu Seuneu, Paus Roma. Di antara para pangawasa, pamingpin bidah éta nyaéta Konstantinus Nu Jahat, Cavalin—ikonoklast; sareng dina bidah éta, Paus-paus Romawi séjén ogé geus kajiret, kitu ogé sakabéh uskup jeung imam Latin, sarta loba umat awam ogé, sanggeus kaleungitan akalna, geus kaserang kusta saperti kitu, ngancurkeun kahadéan beungeutna sorangan, citra nu diciptakeun ku Gusti pikeun maranéhna, kalayan kahadéan éta Gusti ngahias manusa, dina citra jeung sarupa-Na. Nepika dieu Kitab Liturgi.

Di dieu hayu saréréa ngadangukeun jeung ningali naha bidahna para antropomorfis (maranéhna anu masrahkeun wujud manusa ka Gusti) henteu kabuka sorangan; maranéhna anu nyarita ngeunaan Gusti siga manusa, sarta anu ngaku yén Anjeunna nyiptakeun beungeut manusa dina citra-Na sorangan, negeskeun yén citra Gusti aya dina awak, lain dina jiwa manusa.

Sabab pasal-pasal dina buku-buku urang Rusia nu ngeunaan larangan janggut téh lain hukum nu sajati; sabab éta teu saluyu jeung kabeneran, tapi nurut ka para antropomorfis, sarta sia-sia umat Kristen urang Rusia ngadukung larangan ieu, jeung sia-sia aya nu ngaragukeun kasalametan maranéhna, padahal maranéhna geus dirampas janggutna ku paréntah.

Éta ogé matak heran yén urang Rusia urang, anu dumasar kana paréntah Perjanjian Lama pikeun nolak nyukur janggut—sabab nyukur janggut dianggap dosa gedé—teu boga rasa salah pikeun motong buuk sirahna; padahal paréntah Gusti dina Perjanjian Lama dipasihkeun ka duanana sacara sarua: ulah nyukur janggut, ogé ulah motong buuk sirah. Kitu anu ditulis dina Kitab Imamat, pasal 19: 'Anjeun ulah motong buuk di juru sirah, ogé ulah nyukur janggut.' Sedengkeun dulur-dulur urang di Rusia sacara ketat ngan ukur ngajaga salah sahiji paréntah Gusti—nyaéta ulah nyukur janggutna; tapi maranéhna ngalalaworakeun paréntah ulah motong buuk, sabab maranéhna motong buuk sirahna, sarta ku kituna maranéhna ngabuktikeun yén maranéhna téh nu ngalanggar paréntah-paréntah Gusti dina Perjanjian Lama nu maranéhna ngaku jadi landasan; sabab maranéhna ngajaga hiji tapi ngalanggar nu séjén; sarta saha waé anu dosa ngalawan hiji ogé salah ngeunaan nu séjén. Naha Allah Nu Maha Wungkul henteu masihan dua paréntah ieu? Naha hiji leuwih agung tibatan nu séjén, atawa hiji leuwih handap tibatan nu séjén? Naha dua paréntah ieu henteu kaluar tina hiji sungut Allah? Lamun, hai urang Rusia, maraneh taat kana paréntah Gusti ku henteu nyukur janggot, naha maraneh motong buuk nu sabalikna tina paréntah Gusti? Naha maraneh henteu ku kituna ngalawan hiji Gusti nu maraneh taat ka-Na? Sabab lamun nyukur janggut téh dosa gedé, padahal geus diparéntahkeun ku Gusti, tangtu motong buuk ogé dosa gedé; sabab Gusti geus maréntahkeun duanana babarengan jeung sarua. Tapi lamun motong buuk lain dosa, tangtu nyukur janggut (pikeun jalma awam) ogé lain dosa.

Anjeun nyarios: Rasul Paulus nyarios: *'Lamun aya lalaki nu ngantep buukna tumuwuh panjang, éta mangrupa kahinaan keur manéhna*' ([375]). Tapi abdi naros ka anjeun: naha kecap-kecap Paulus, nu henteu nyarankeun tumuwuhna buuk, saluyu jeung paréntah Allah dina Perjanjian Lama, nu maréntah ulah motong tapi ngantep buuk tumuwuh, atanapi henteu? Anjeun teu tiasa nyarios yén éta sarua; sabab dina hiji waktos Gusti maréntah hiji hal, sarta dina waktos séjén Paulus maréntah hal séjén. Gusti maréntah: 'Ulah motongna'; tapi Paulus maréntah: 'Motongna'. Janten, lamun paréntah Paulus henteu cocog jeung naon anu geus diparéntahkeun ku Gusti, saha anu kudu anjeun taati: Paulus, atanapi Gusti? Lamun anjeun taat ka Gusti, naha anjeun motong buuk anjeun sabalikna tina paréntah Gusti? Jeung lamun, demi paréntah Paulus, anjeun henteu ragu ngalanggar paréntah Gusti, naha anjeun jadi loba ragu ngeunaan janggut, jeung putus asa kana kasalametan alatan nyukur janggut anjeun? Pahamilah, yén kecap-kecap anu disebat tadi ditulis ku Santo Paulus lain ka urang Kristen anu asalna ti keturunan Yahudi jeung Levit sarta ngantep buukna panjang, tapi ka maranéhna anu geus tobat tina nyembah berhala Yunani ka Kristus: ka urang Korintus, anu baheula nyaah ka berhala (siga urang bangsa Rusia anu kungsi nyaah ka berhala), di antara maranéhna aya kabiasaan anu teu ngantep buukna panjang; sabenerna, ngantep buuk panjang dianggap hiji kalakuan anu ngahina. Santo Paulus, tanpa ngarobah kabiasaan Hellenic maranéhna atawa ngenalkeun kabiasaan Yahudi di antara maranéhna, ngabébaskeun bangsa-bangsa bangsa séjén tina upacara-

[375] Kisah Para Rasul, bab 15 jeung 21.

upacara Yahudi dina Perjanjian Lama, sakumaha anu geus disebatkeun saméméhna[376] , manéhna nulis ka maranéhna, nyaluyukeun kana adat Hellenic kuna maranéhna: 'Pikeun anjeun,' saur manéhna ka urang Korintus, 'anu geus dipanggil ti Hellenisme ka Kristen, éta mangrupa kahinaan lamun ngantepkeun buuk anjeun panjang.' Sareng kecap-kecap Paulus henteu bertentangan jeung paréntah Allah dina Perjanjian Lama; sabab Perjanjian Lama téh lain pikeun dipatuh ku urang Yahudi, tapi ku urang Yunani, anu geus caang ku iman sarta henteu kabebanan ku kabiasaan jeung upacara Perjanjian Lama urang Yahudi. Sabab Gusti masihan paréntah éta—pikeun ngantep buuk tumuwuh—henteu ka bangsa pagan, tapi ngan ka bangsa Yahudi wungkul. Bangsa pagan, sanajan kitu, anu nyembah arca, miboga kabiasaan jeung hukum pikeun henteu ngantep buukna tumuwuh, tapi pikeun motong jeung nyukur sirah jeung janggutna demi nyembah berhala; sarta utamana maranéhna anu nyembah seuneu salaku déwa—sapertos rahayat Kyiv jeung Veliky Novgorod, anu nyembah Perun, nu dingaranan sanggeus kilat seuneu—diwajibkeun datang nyembah anjeunna kalayan sirah taranjang, teu boga buuk, siga kaduruk ku seuneu. Pikeun urang Yahudi, éta mangrupa kahormatan pikeun ngantep rambutna tumuwuh panjang, sedengkeun pikeun urang non-Yahudi éta mangrupa kahinaan. Jeung ku alatan éta, Santo Paulus, nalika nyerat ka urang Korintus anu non-Yahudi, nyarios: 'Lamun saurang lalaki ngantep rambutna tumuwuh panjang, éta mangrupa kahinaan pikeun manéhna.' Sareng upami Paulus, nalika nyerat ka urang Yunani di Korintus, henteu ragu nyerat sabalikna tina paréntah Allah dina Perjanjian Lama ngeunaan buuk, alatan kabiasaan pagan kuna: naha urang Rusia, anu ogé sanés keturunan Yahudi tapi ti bangsa pagan anu nyembah berhala jeung henteu ngamekarkeun buukna, sanggeus dipanggil ka Kristus jeung henteu kabeungkeut ku adat Yahudi dina Perjanjian Lama, kedah ngaragukeun kumisna, nepi ka putus asa kana kasalametanana? Naha nyukur beungeut nepi ka bersih téh lain bagian tina dogma iman? Naha mustahil jalma anu janggutna teu rapih bisa disalametkeun?

Abdi nyarios ieu sanés pikeun ngahina janggut kolot anu terhormat, tapi pikeun ngaleungitkeun (sapertos anu parantos urang carioskeun) pamanggih sesat yén janggut téh gambar Gusti, sarta pikeun ngaleungitkeun karaguan ngeunaan kasalametan jalma-jalma anu nyukur janggutna ku paréntah.

PERTIMBANGAN KADUA

Saha anu munggaran nyukur janggutna?

Buku-buku urang ti Rusia (sapertos anu parantos urang dengekeun) nyaritakeun yén prakték nyukur janggut dimimitian di Konstantinopel dina jaman Kaisar ikonoklastik Konstantine Kavalin atawa Kopronymus, sarta di Roma kuna dina jaman Petrus nu Sumanget, Paus Roma; tapi ayeuna jadi tugas urang pikeun nalungtik kasus Kavalin, pikeun nangtukeun naha prakték nyukur janggut dimimitian ti anjeunna.

Dina Biografi Nu Mulya Stefanus Nu Anyar, dina Menaion Agung, ditulis yén Tsar Konstantinus Kopronimus maréntahkeun bangsawanana supaya teu boga janggut[377] ; ku kituna para abdi-abdi-Na dipikawanoh tina kanyataan yén maranéhna nyukur janggutna.

Sanajan kitu, geus dipikanyaho yén sanajan saméméh Copronymus, di antara raja-raja pangkolotna, komo saméméh Kelahiran Kristus, kabiasaan nyukur janggut geus aya.

Plutarch nyerat ngeunaan Alexander Agung, Raja Makedonia, yén dina hiji kasempetan, sanggeus manéhna nyusun pasukanna pikeun perang, nalika ditanya parentah naon deui anu bakal dipasihkeun, manéhna ngajawab: 'Teu aya deui nu diperlukeun, iwal ti para Makedonia kudu nyukur janggutna.' Nalika sobatna Parmenion kagét ku omongan éta, Alexander nyarios: 'Naha anjeun henteu sadar yén janggut téh nyusahkeun pisan dina perang? Sabab nalika pasukan geus deukeut sarta gelut sacara langsung, jalma nu boga janggut gampang dicekel ku musuh tina janggutna.' Kitu ngeunaan Aleksander. Tina ieu écés yén ti jaman baheula, komo saméméh Copronymus, para prajurit biasana nyukur janggutna saméméh tarung. Jadi, naon nu kudu urang pikirkeun ngeunaan para Martir Agung suci George jeung Demetrius, anu biasana digambarkeun dina ikon tanpa janggut, siga maranéhna téh nonoman nu umurna can dua puluh taun? Naha maranéhna henteu mingpin pasukan nalika maranéhna aya dina puncak kamurnian lalaki? Memang kitu; sabab orok anu can balig teu diidinan mimpin pasukan dina perang. Naha, nya, maranéhna digambarkeun tanpa janggut? Kusabab dina jaman baheula éta, saluyu jeung adat militer, maranéhna nyukur janggutna. Sareng naon anu urang terang ngeunaan para kaisar

[376] Kisah Para Rasul, bab 15 jeung 21.

[377] 28 Nopémber.

Romawi, anu maréntah boh di Kulon boh di Wétan? Naha maranéhna ngantep janggutna tumuwuh, atawa maranéhna nyukurna? Dion, saurang kronikér ngeunaan urusan pagan kuna, nyaritakeun yén Kaisar Hadrian ti Roma téh anu munggaran ngamimitian tumuwuhkeun janggut, alatan aya bintil-bintil anu teu pikaresepeun dina beungeutna, anu ditutupan ku janggutna. Lamun kitu, Hadrian téh raja munggaran anu ngamimitian tumuwuhkeun janggut, éta téh kusabab sakabéh raja saméméhna henteu ngantep janggutna tumuwuh, tapi nyukurna. Sareng nalika Julian, raja murtad—anu saatos janten Kristen tuluy janten abdi setan—sumping ka Antioch bari mawa janggut panjang: masyarakat Antiochia, anu mangrupa urang Kristen ortodoks, nalika ningali lalaki nu berjanggut éta, ngahinakeun janggutna, sarta bari seuri di antara maranéhna nyebut kaisar éta 'si berjanggut kambing'. Ieu anu dicaritakeun ku St. Gregory the Theologian ( ) dina orasi kadua na ngalawan Julian, nyarios: 'Naha leres éta hal anu saé pikeun ningali pipi kaisar Romawi, anu bentukna teu rapih jeung jadi sumber seuri anu loba'[378] ? Jeung deui engké: 'Ayeuna, kumis téh jadi sumber olok-olokan jeung hina, sarta diolok-olok babarengan jeung para buruh.' Nepika dieu catur ahli teologi. Tina ieu urang tiasa nyimpulkeun kieu: lamun janggut kaisar dihina ku rahayat Antiochia, kumaha deui janggut panjangna lalaki biasa di antawis maranéhna—anu ngantep janggutna tumuwuh saméméh sepuh, sarta henteu nganggap janggut minangka kasucian agung atawa sarana kasalametan. Kusabab écés yén kabiasaan ngagondol jambang henteu dimimitian ku Cavalin, tapi geus aya saméméhna; sabenerna, Cavalin ngan saukur ngahirupkeun deui kabiasaan kuno ngagondol jambang éta di Konstantinopel, anu paling sumebar di kalangan prajurit nu baris ka perang.

Sedengkeun ngeunaan Petrus si Ahli Bidah, Paus di Roma, naha kabiasaan ngamumbul dimimitian ti anjeunna di Roma baheula di kalangan rohaniawan, urang teu tiasa nyarios; margi naon patalina urang jeung urang Roma? Sabab ieu diskusi sanés ditujukeun ka maranéhna, tapi ka ahli bidah Rusia urang sorangan; sanajan urang bakal nyatet yén, sakumaha anu geus dipikanyaho ku urang, Petrus Nu Semangat Teu Kapanggih di antara paus dina Katalog Paus Roma.

Di ahir buku *The Compass* aya lampiran ngeunaan skisma Romawi. Dina lampiran éta, paus-paus anu geus nyimpang tina iman Ortodoks didaptarkeun kieu: 1. Formosus, anu jadi pamimpin bidah; 2. Bonifasius; 3. Romanus; 4. Stefanus; 5. Teodorus; 6. Yohanes; 7. Benedict, 8. Leo, 9. Christopher; sanggeus Christopher aya Peter the Huguenot, siga-na manéhna geus maréntahkeun imam-imam Romawi-na pikeun boga tujuh pamajikan jeung sabaraha waé gundik sakahayangna, sarta nyukur janggut, misah jeung sajabana ti unggal lalaki[379] .

Dina katalog Romawi jeung katalog asing séjénna, sanggeus Kristoforus aya Sergius, sanggeus Sergius aya Anastasius, teras Landon, jeung saterusna nurutkeun urutan, sedengkeun Petrus nu Garang kacida teu katingalina. Saha waé anu kurang iman, hayu mariksa katalog paus-paus Romawi sorangan; naha maranéhna bakal manggihan anjeunna? Naha Petrus nu Sumanget sanés paus sanggeus Kristoforus, tapi dina mangsa nu leuwih engké? Sanajan kitu, di antara paus-paus nu saterusna, teu aya Petrus nu kapanggih, kajaba lamun urang Romawi geus ngarobah ngaran paus éta. Teu leres ogé yén aya Paus nu kungsi maréntahkeun imamna pikeun boga tujuh pamajikan jeung sabaraha waé gundik sakahayangna: sabab geus dipikanyaho ku sadayana yén imam Romawi teu diidinan boga sanajan hiji pamajikan, kajaba lamun hirup dina dosa. Jeung di mana teu aya dosa?

Ngeunaan kabiasaan ngajanggut di kalangan umat biasa di Roma, geus dipikanyaho yén ieu ogé lumaku di kalangan kaisar-kaisar Romawi nepi ka Kaisar Hadrian, kitu deui di kalangan para pahlawan ti jaman baheula. Sareng naha Paus Petrus nu Semangat henteu netepkeun kabiasaan ngajanggut pikeun para rohaniawan di Roma?

Dina taun 7152 dunya, salila pamaréntahan Tsar nu saleh jeung Pangeran Agung Michael Feodorovich, sarta salila patéhna Kasucian Joseph, hiji buku dicitak di Moskow dina ngaran Santo Cyril ti Yerusalem; sababaraha kecapna, sakumaha disebutkeun, dijelaskeun, dipasang di awal buku; sedengkeun sésana mah sanés karangan anjeunna sorangan, tapi ditambihkeun. Dina buku éta aya debat antara Panagiotis nu disebut-sebut filsuf, jeung Azimith; di dinya Panagiotis nyatakeun dina folio 235 yén kabiasaan nyukur janggut di kalangan rohaniawan Romawi asalna ti Paus; sanajan kitu manéhna henteu nyebutkeun ngaran Paus éta, ogé henteu nyebutkeun iraha éta dimimitian; manéhna ngan saukur nyaritakeun kajadian anu nyababkeun Paus nyukur janggutna. Kajadian éta memalukan pikeun ceuli anu suci; tapi sakumaha debat éta henteu saluyu jeung sumanget hikmah, kitu ogé carita manéhna henteu bisa dipercaya. Unggal pamaca anu wijaksana bakal meunteun sorangan.

---

[378] Baronius, taun 362, folio 38 jeung 41, sisi sabalikna.

[379] Surat ka Korinta, kaca 11 jeung 15.

PERTIMBANGAN KATILU

Naha nyukur éta dosa ka Gusti?

Di mana aya paréntah Gusti, di dinya dosa diwartakeun; sabab ngalanggar paréntah Gusti téh dosa: tapi di mana teu aya paréntah Gusti, di dinya teu aya dosa. Sabab di mana teu aya paréntah, teu aya palanggaran jeung teu aya dosa.

Sareng sabab teu aya paréntah ti Kristus Gusti urang ka umat Kristiani ngeunaan janggut—boh pikeun nyukur boh henteu nyukur—nyukur sanés dosa ka Gusti.

Sareng sabab teu aya paréntah ti Kristus Gusti urang ka umat Kristiani ngeunaan janggut—boh pikeun nyukur boh henteu nyukur—kacida jelasna tina ieu yén boh dina Injil Suci, boh dina Epistel Para Rasul, boh dina sagala konsili Para Bapa Suci teu aya nu diatur ngeunaan janggut; iwal aya hiji tradisi anu kedah dipatuh ku para rohaniawan (lain ku umat awam).

Sareng saha waé anu ngandelkeun aturan Para Rasul suci jeung majelis Bapa-Bapa suci, siga maranéhna netepkeun hukum ngeunaan janggut, hayu manéhna nunjukkeun sahenteuna hiji conto aturan konsili apostolik atawa patristik ngeunaan éta perkara. Ngeunaan , di mana rahib Nikita the Studite jeung Panagiot, nu disebut filsuf, nyarioskeun ngeunaan janggut, kecap-kecap éta sanés aturan; ogé henteu kungsi dibahas di antara Bapa-Bapa Suci dina konsili, ogé henteu konsisten dina pernyataan maranéhna sorangan, sarta urang ogé teu kedah nuturkeunana.

Sedengkeun pikeun buku-buku cetak Rusia baheula urang, éta merlukeun pamariksaan anu leuwih jero, diskusi, jeung koreksi.

Geus écés dibuktikeun di luhur, ngeunaan paréntah-paréntah Gusti dina Perjanjian Heubeul, yén paréntah-paréntah Gusti ngeunaan janggut dina Perjanjian Heubeul téh lain paréntah spiritual atawa ilahi nu patali jeung iman jeung ibadah ka Gusti, ogé lain paréntah sipil nu dirancang pikeun ngamajukeun kabeneran, nu urang Kristén ogé wajib taat; tapi tina paréntah jasmani nu patali jeung upacara jeung ritual, nu ku Kristus dibatalkeun ku datangna; tina ieu para Rasul suci geus ngabébaskeun urang—urang nu Kristiani ti antara bangsa-bangsa asing—siga nu geus urang tunjukkeun[380] . Hayu urang ogé nyutat kasaksian Santo Yohanes Krisostomus, anu, nalika ngomentaran Surat ka Ibrani, Bab 7, nyerat jeung nyarios: 'Mandi daging, ngabersihkeun daging, *motong daging,* ngiket daging'[381] , jeung sajabana: naha ieu, ceuk anjeun, sanés tina daging? Nepi ka dieu kecap-kecap Krisostomus. Dina kecap-kecap éta – 'nyukur daging' – manéhna sacara jelas nunjukkeun kana prakték henteu nyukur janggut jeung prakték nyukur janggut, anu baheula mangrupa bagian tina paréntah jasmani jeung seremonial, tapi dibatalkeun ku datangna Kristus; sabab teu aya hukum pikeun umat Kristiani ngeunaan janggut, tapi ngan ukur urusan pilihan, sarta hiji jalma teu meunang ragu kana kasalametanana alatan nyukur janggut.

Ngeunaan jalma-jalma anu maréntahkeun ulah nyukur janggut di antara umat Kristiani, bari nganggap nyukur janggut minangka dosa anu gedé pisan jeung paling parah, hayu urang nalungtik sacara rasional naha alesan maranéhna luyu.

Dina Stoglavnik, anu disebatkeun tadi, dina Bab 40, urang ngadéngé yén nyukur janggut dianggap dosa anu parah. Aturan ti Rasul-rasul suci nyatakeun kieu: lamun aya nu nyukur janggutna jeung nembongan kitu, teu pantes ngaladénan manéhna, atawa nyanyikeun pangibadah pangeling opat puluh poé pikeun manéhna, atawa mawa prosphora atawa lilin ka garéja pikeun manéhna; manéhna kudu diitung di antara nu teu percaya; sabab maranéhna nyokot kabiasaan ieu ti para bidah. Aturan ieu nempatkeun janggut leuwih luhur tibatan jiwa manusa. Sabab nurutkeun alesan dina aturan éta, sanajan saurang lalaki bageur, adil, jeung suci, lamun manéhna nyukur janggutna, manéhna moal disalametkeun, jeung jiwana, sanggeus pupus, moal pantes pikeun pangeling-eling Kristen.

Aturan ieu, anu sacara salah diatributkeun ka Rasul-rasul suci, anu teu kapanggih dina aturan apostolik, teu rasional, bohong, jeung jauh tina akal séhat; éta kudu dibantah heula, sarta patarosan-patarosan di handap ieu kudu dibahas:

Naon ari janggut?

Sareng naon éta jiwa manusa?

---

[380] Kisah Para Rasul, pasal 15.

[381] Yohanes Krisostomus, folio 2897.

Sareng naha Kristus sumping ka bumi pikeun janggut, atanapi pikeun jiwa manusa?

Naon ari janggut? Janggut téh bulu nu teu boga rasa, kaleuwihan dina awak manusa, hiji zat nu katingali jeung karasa, teu diperlukeun pikeun kahirupan manusa, sabab éta teu méré kahirupan ka jalma ogé teu nyababkeun paéh; zat samentara, anu babarengan jeung awak dikubur di kuburan tur lapuk; geus paéh jeung teu aktip sanajan samémèh maot, teu aya mangpaatna boh nguntungkeun boh ngarugikeun, tumuwuh dina bagian awak anu baseuh. Kawasna di bumi, di tempat anu rawa jeung baseuh, tumuwuh jukut kaleuleuwihan, suket, jeung awi: kitu ogé dina awak manusa, di tempat baseuh, tumuwuh buuk.

Naon atuh jiwa téh? Jiwa manusa téh gambar Allah nu teu katingali jeung abadi salawasna; jiwa téh hakekat non-jasmani jeung rasional nu masihan kahirupan ka daging urang. Jeung jiwa téh kacida pentingna pikeun kahirupan manusa, nepi ka tanpa éta hiji jalma teu bisa hirup sanajan sakeureum panon.

Pikeun saha Kristus sumping ka bumi: pikeun janggut manusa, supaya urang tiasa ngajaga éta teu dicukur, atanapi pikeun jiwa manusa, pikeun nyalametkeunana tina pati langgeng? Lamun Kristus sumping pikeun janggut, tangtu jalma anu nyukur janggutna teu pantes meunang pangbagéan inget di garéja sanggeus maot; tapi lamun Kristus sumping ka dunya pikeun nyalametkeun jiwa manusa, naon halanganana janggut nu geus dicukur pikeun jiwa nu geus angkat? Sareng saéstuna, Kristus sumping pikeun kapentingan jiwa, lain pikeun janggut. Kristus, Gusti urang, disebat Jurusalamet jiwa urang: margi Anjeunna sangsara pikeun jiwa urang, ngucurkeun getih-Na anu paling suci, sarta maot dina salib, sangkan Anjeunna tiasa nungtun urang kana kahirupan langgeng anu abadi.

Sabab janggut mah euweuh nanaon dibandingkeun jeung jiwa; jeung aturan éta, anu salah disandarkeun ka Para Rasul, téh bohong—nya éta anu ngalarang jiwa Kristiani, nalika maotna, pikeun diémutan dina ibadah di garéja, atawa pikeun dipasihan prosphora atawa lilin, alatan janggutna dicukur.

Sareng ngeunaan naon anu diklaim ku aturan palsu éta—nya éta yén umat Kristen geus ngadopsi kabiasaan nyukur janggut ti para bidah—pertanyaan di handap ieu timbul salaku jawaban: naha rahayat Rus', anu samémèhna ngalakukeun panyembahan berhala samémèh dibaptis, nyukur janggutna atanapi henteu? Lamun aya nu nyebut yén maranéhna henteu nyukur janggut, éta bohong; sabab urang Rus' henteu nuturkeun Perjanjian Lama Yahudi, jeung rahayat di dinya waktu éta can kungsi ngadéngé paréntah Gusti nu ngalarang nyukur janggut, ogé maranéhna henteu wawuh ka Gusti, tapi nyembah berhala jeung ngawula ka sétan: sarta geus jadi kabiasaan para penyembah berhala pikeun nyukur janggutna, sakumaha geus disebatkeun tadi. Sanajan kitu, sanggeus iman suci geus ngakar di Rusia, lalaki mimiti tumuwuhkeun janggut, utamana nu sepuh, sabab éta pantes keur maranéhna; sedengkeun nu séjén tetep nyukur siga baheula, sabab putusan apostolik ngabébaskeun umat non-Yahudi nu datang ka Kristus tina paréntah jasmani Perjanjian Lama, sakumaha geus dijelaskeun tadi. Kusabab sanés ti golongan sesat, tapi ti adat baheula maranéhna sorangan, anu geus aya samémèh dibaptis jeung henteu dilarang ku Rasul, nu matak Kristén anu nyukur kumis jeung janggut ngalakukeun éta; sedengkeun anu geus biasa henteu nyukur mah henteu ngalakukeunana, lain ku hukum nu dipaksakeun ka Kristén, tapi ku kahayang sorangan.

Dina Buku Ibadah cetakan heubeul anu geus disebut tadi, dina bagian ngeunaan larangan janggut, nu ditambihkeun di tungtung dina kaca 626 jeung 627, ditulis kieu: Hayu urang ogé usaha pikeun ngabuktikeun ku kecap larangan ajaran sesat ieu; ngeunaan ieu, Gusti nyalira parantos nyatakeun ka Musa dina Perjanjian Heubeul: *'Ulah nyukur janggot anjeun*' ([382]). Naon anu kedah diomongkeun ngeunaan maranéhna? Tapi écés yén éta dilarang jeung teu dipikaresep ku Gusti. Tapi naha ieu henteu janten sabab isin jeung sieun anu leuwih gedé pikeun jalma-jalma anu teu sieun? Sabab, sakumaha Chrysostom Ilahi nyarios kalayan leres: ieu téh tentara Garéja; sarta éta leres, sakumaha anjeunna nyarios ngeunaan hiji jalma séjén, anu getih martirna teu tiasa ngabayar dosa ieu. Nepi ka dieu kutipan éta.

Urang teu nyaho saha nu nyerat kecap-kecap bohong ieu; tapi jelas manéhna téh tukang bohong jeung jalma edan.

Manéhna tukang bohong; sabab manéhna ngadusta Santa Krisostom, siga-siga Krisostom kungsi nyerat ngeunaan janggut, jeung siga-siga manéhna nyebut maké janggut minangka 'tentara garéja'. Tapi di mana Chrysostom nulis ieu, dina buku mana, dina bagian mana, atawa ceramah mana, atawa dina ajaran moral mana, pangarang pernyataan palsu éta henteu nyebutkeun: sabab manéhna jelas-jelas bohong.

Panulis éta téh bodo; sabab manéhna ngaku yén getih para martir teu bisa ngampura dosa nyukur.

---

[382] Imamat 19:27.

Hai nu paling bodo di antara nu bodo! Naha janggut leuwih agung tibatan Kristus? Urang terang yén di antara umat Kristiani teu aya dosa nu leuwih gedé tibatan ieu, nalika aya nu ngingkari Kristus; tapi lamun jalma éta tobat jeung sangsara demi Kristus, getih martir bakal ngampura dosana, sarta manéhna bakal dianggap pantes meunang makuta martir di sawarga. Conto na nyaéta martir suci Yakobus ti Persia, anu dipuja dina tanggal 27 Nopémber, anu munggaran nampik Kristus, teras tobat, ngaku deui Kristus, sarta sangsara pikeun-Na nepi ka ngocorkeun getihna; getih éta ngahapus dosa-Na sarta masihan-Na kamulyaan di sawarga. Sareng aya ogé para martir suci séjén anu, sanggeus munggaran nampik Kristus, teras ngaku Anjeunna deui, sangsara pikeun Anjeunna, sarta ku getih martirna maranéhna nyucikeun dosa maranéhna baheula tina panampikan. Tapi pangarang tina bagian nu salah éta, nu kaasup dina Buku Ibadah cetakan baheula, nyatakeun yén getih para martir teu bisa ngampunkeun dosa nyukur; sabab, nurutkeun pamikiranana nu bodo, janggut leuwih luhung tibatan Kristus; sabab getih para martir ngahapus dosa jalma-jalma nu geus nampik Kristus, tapi teu bisa ngahapus dosa nyukur. Di mana kungsi kadéngé kabodoan sapertos kitu? Sareng di mana kapanggih pangakuan jahat sapertos kitu?

Deui, panulis anonim anu sarua, dina risalahna, bari ngutuk nyukur janggut jeung nyarankeun ulah nyukur janggut, nyarita—atawa leuwih tepatna, bohong—siga para Rasul Suci, tujuh Konsili Ekuménis, jeung salapan Konsili Lokal geus maréntahkeun yén umat Kristiani ulah nyukur janggutna. Tapi sanggeus taliti mariksa sakabéh kanon Apostolik jeung Patristik, urang geus nyatakeun yén euweuh nanaon nu kapanggih ngeunaan janggut, boh dina kanon Apostolik boh dina kanon Patristik, iwal ti karangan bohong. Ku kituna kami naros ka pangarang karya ieu, anu ngahujat aturan Apostolik jeung Patristik: mana nu leuwih gedé dosa—ngagundol janggut, atawa bohong ngeunaan hal nu Suci? Ngagundol janggut téh kabiasaan manusa, sedengkeun bohong téh asalna ti setan. Janten, saha nu dosa leuwih parah: anu dosa sacara kamanusaan, atawa anu dosa sacara setan?

Saatos nyarios kitu, kami ngawartosan yén, sakumaha bakal diungkabkeun dina bagian panungtung risalah ieu sareng dina bab panungtung, aya hiji dosa anu teu tiasa ditebus ku getih para martir, sareng anu parantos disebatkeun ku guru suci.

Di dieu, kumaha ogé, urang bakal nambahkeun ieu: unggal dosa mawa hiji kabagjaan, boh dina indra—nya éta, daging—atawa dina jiwa. Sabab dina indra daging aya hawa napsu, sedengkeun dina jiwa aya amarah. Sabab amarah manggihan kabagjaan dina balas dendam, sedengkeun hawa napsu manggihan kabagjaan dina kahayang daging. Tapi dina bulu-bulu nu dipangkas anu teu boga rasa, di mana aya kasenangan nu kapanggih? Henteu aya pisan. Sabab euweuh dosa nu kapanggih di dinya, sarta sia-sia lamun aya nu ngaragukeun kasalametan maranéhna alatan nyukur janggut.

Nu séjén nyebut yén nyukur janggut téh sarua jeung ngéléhkeun leungeun sorangan. Tapi urang ngawaler ka maranéhna: anjeun mah ulah nepi ka nyabak janggut anjeun ku sikat atawa sisir; sabab ku nyisir janggut anu geus dicukur, buluna bakal murag, sarta anjeun bakal dihukum siga anu ngéléhkeun leungeun sorangan. Tapi, hai nu teu nyaho, naha nyukur janggut téh sabenerna sarua jeung nempatkeun leungeun sorangan kana diri sorangan? Naha miceun bulu nu geus paéh jeung teu boga rasa nyeri téh ngarugikeun awak nu hirup? Nempatkeun leungeun sorangan kana diri sorangan téh hartina sacara sengaja motong salah sahiji anggota awak nu hirup, atawa maéhan diri sorangan ku cara naon waé: saperti Yudas nu maéhan dirina ku cara ngegel; sareng Saul, musuhna Daud, maéhan dirina ku bedog, nyabetkeunana kana dirina sorangan[383] . Para skismatik maéhan dirina, aya nu ku seuneu, aya nu ku kalaparan: ieu téh sabenerna nempatkeun leungeun kana diri sorangan, nya éta pikeun nyababkeun karuksakan diri sorangan ku cara pati naon waé. Sareng sabaraha gedéna dosa éta bakal diungkabkeun dina bagian katilu tina risalah ieu.

Pertimbangan ka-4

Naha aya kasalametan dina kajahatan?

Sakumaha rasul suci Paulus nyerat ka umat Galatia ngeunaan sunat dina Perjanjian Lama: *'Sunat atawa henteu sunat teu aya gunana'*[384] , kitu ogé urang tiasa nyarios ngeunaan janggut: 'Ngagundol atawa henteu ngagundol teu aya gunana'.

[383] 1 Raja-raja 31:5.
[384] Galatia 6:15.

Kawasna sunat dina Perjanjian Heubeul, anu dipraktékkeun ku maranéhna anu geus balik ti nyembah berhala ka Kristus jeung ti mimitina geus dipanggil pikeun disunat, henteu mawa kasalametan ka maranéhna, tapi iman ka Kristus Allah sasarengan jeung amal hadé[385] : sarua ogé, teu disunat gaya Perjanjian Lama henteu mawa kasalametan ka saha waé di antara umat Kristiani, tapi ngan iman sajati jeung amal hadé.

Para nu ngamekarkeun janggut nunjuk ka para martir suci di Vilnius: Anthony, John, jeung Eustathius, siga-na maranéhna sangsara pikeun janggutna[386] . Tapi terang ieu: maranéhna henteu sangsara pikeun janggutna, tapi pikeun Kristus Gusti. Janggut maranéhna, sanajan kitu, dina waktu éta janten tanda Kristen di antara para pagan, anu nganggap seuneu minangka déwa maranéhna sarta nyembahna, nyukur sirah jeung janggutna pikeun ngahormat ka déwa seuneu maranéhna. Ayeuna, di dieu di Rusia, ku rahmat Gusti, teu aya panyembahan berhala, sarta urang henteu nyembah seuneu; urang sadayana percaya ka Kristus Gusti urang, sareng gundul teu tiasa janten tanda Katolik di antara urang, sapertos janggut ogé teu tiasa janten tanda nyembah berhala; sabab teu aya bédana di antara urang Ortodoks, sadayana percaya ku cara anu sami, kajaba ayeuna, dina jaman perpecahan, gundul janten tanda. Ngeunaan kasalametan anu kapanggih tina henteu ngagem janggut, urang nyimpulkeun kieu:

Di mana hawa nafsu dosa teu karasa, moal aya godaan pikeun ngalakukeun dosa, ogé moal aya perjuangan ngalawanana. Sareng di mana teu aya godaan, ogé teu aya perjuangan, moal aya makuta, ogé moal aya kasalametan: sareng sabab teu aya kasenangan nu karasa dina buuk, naha éta aya atanapi henteu; sabab sakumaha teu aya dosa dina nyukurna, kitu ogé teu aya kasalametan dina ngantepkeunana teu dicukur.

Lamun, kumaha ogé, kasalametan aya dina janggut anu teu dicukur jeung teu dirapihkeun, mangka ngan jalma anu boga janggut gedé wungkul anu bakal disalametkeun. Jeung beuki ageung janggut hiji lalaki, beuki ageung kasalametanana; sedengkeun lalaki anu janggutna ipis bakal miboga kasalametan anu saeutik, jeung maranéhna anu euweuh janggutna saréréa moal boga harepan kasalametan nanaon. Naon anu kedah diomongkeun ngeunaan orok nu keur paéh? Sareng kumaha jeung awéwé? Aranjeunna bakal jauh pisan tina kasalametan, sabab maranéhna teu boga janggut.

Sadaya ieu diucapkeun sanés pikeun nyinggung para sepuh anu terhormat, anu ku Gusti jeung alam ampir dihias ku janggut jeung buuk bodas; sabab urang henteu ngajar umat pikeun nyukur janggutna, ogé henteu muji atawa ngahinakeun nu henteu nyukur; sabab duanana teu aya patalina jeung kasalametan, boh teu ngabantu boh teu ngahalanganana; sareng kami ogé henteu gaduh paréntah ti Kristus Gusti kami pikeun ngadakwah janggut, tapi pikeun ngajar jalma-jalma kana jalan kasalametan. Sareng naon anu kuring carioskeun ieu mangrupikeun ajakan pikeun aranjeun anu ngagem janggut nurutkeun gambar Allah, pikeun kasucian anu agung sareng pikeun kasalametan: Aranjeunna nganggap nyukur kumis jeung janggut minangka dosa anu parah, salaku sia-sia pikeun kasalametan, sarta karuksakan total, sarta maranéhna nempatkeun janggutna leuwih luhur tibatan jiwana sorangan: sabab maranéhna henteu paduli kasalametan jiwana saloba maranéhna paduli kana kajembaran janggutna. Maranéhna nganggap dosa-dosa maot, anu ngancurkeun jiwa , teu aya nanaon, padahal maranéhna ngarep-ngarep disalametkeun ku lampah henteu nyukur kumis jeung janggut. Leungitna jiwa alatan teu patuh hukum mah lain nanaon; tapi leungitna janggut téh dosa gedé. Maranéhna siap mayar loba rouble pikeun janggutna, tapi ngajual jiwana ka naraka ngan pikeun artos saeutik*;* ku kituna janggutna jadi leuwih penting tibatan jiwana. Aranjeunna nganggap janggutna leuwih mulya tibatan Kristus sorangan. Sabab maranéhna ngahapus Kristus tina haténa unggal poé ku pikiran jeung lampah hina, sarta teu ngarasa sedih; tapi maranéhna pisan merhatikeun janggutna supaya tetep utuh. Aranjeunna nyingkahan Komuni Suci Tubuh jeung Darah Kristus, nganggap éta hiji rupa kateu-taatan; padahal aranjeunna nganggap janggutna minangka lampah taat anu agung, sarta ku kituna janggutna jadi leuwih bermakna pikeun aranjeunna tibatan Kristus. Saéstuna, jalma-jalma sapertos kitu pantes disebat 'anu berjanggut' tibatan 'Kristiani'; sabab boh jiwa boh Kristus henteu dihormat ku maranéhna saluhureun janggutna. Hiji maling indit maling, ngarampog, ngarampas, geus poho ka Kristus jeung jiwana sorangan, sarta henteu paduli ka éta; tapi manéhna pisan merhatikeun janggutna. Ngalakukeun salah ka tatangga, ngarampog, nyulik, ngalakukeun kajahatan, nyababkeun cilaka, ngocorkeun cimata nu teu dosa jeung ngocorkeun getih, geus poho ka Kristus jeung jiwana sorangan—sadayana éta mah euweuh nanaon: hiji-hijina nu diperlukeun pikeun kasalametan téh boga janggut nu teu dicukur. Ngajalankeun kahirupan anu hina kawas babi,

[385] Kisah Para Rasul 15:1 jeung 5.
[386] 14 April.

ngalalaworakeun kana pésta jeung mabok, kana kucel jasmani, kana zinah, kana sodomi, jeung kana kajahatan séjénna; ku kituna ngusir Kristus tina haté jeung nyiapkeun jiwa pikeun karuksakan langgeng—sadayana éta mah saukur hal saeutik, sadayana éta mah sia-sia: hiji-hijina hal anu mulya jeung suci nyaéta ngajaga janggutna tetep utuh. Éta nu bakal nyalametkeun anjeun, éta nu bakal nungtun anjeun ka Karajaan Sawarga, éta nu bakal ngabenerkeun anjeun di payuneun Gusti; sarta tanpa éta, kasalametan teu mungkin. Oh, alangan bodo jalma nu bodo! Janggut lalaki kolot téh mulya, tapi euweuh kasucian di jerona lamun manéhna sorangan pinuh ku loba dosa. Orok bodas téh ngahormat, tapi euweuh kasalametan di jerona lamun jalma teu paduli kana kasalametan dirina sorangan. Maranéhna hakim-hakim Israil anu ngahormat ku jambang jeung orok bodasna, anu di Babilon hayang ngarudap Susanna, nu suci dina awak jeung jiwa, sanajan geulis rupa[387] : tapi naon mangpaatna jambang jeung orok bodas maranéhna keur maranéhna? Kitu deui, dina poé pangadilan anu pikasieuneun jeung panguji anu pikasieuneun ti Gusti, janggut moal aya gunana pikeun saha waé kajaba maranéhna geus ngajalankeun kahirupan anu saleh. Teu aya halangan pikeun nyukur janggut, salami jalma éta ngajalankeun kahirupan anu saleh. Sabab anu bakal diadili di dinya sanés janggut, tapi amal; sarta kahormatan moal dipasihkeun pikeun janggut, tapi pikeun nyugemakeun Gusti. Sanés jalma anu janggutna teu kungsi kapotong ku pisau cukur anu bakal dibéré berkah di dinya, tapi jalma anu haténa tetep suci.

Ku kituna, ulah aya nu boga janggut ngaharep kasalametan ku janggutna; ogé ulah aya nu ragu kana kasalametanna lantaran nyukur.

Bab 20. Ngeunaan Kumis

Di dieu ogé, sababaraha kecap kedah diucapkeun ngeunaan misé, pikeun alesan-alesan di handap ieu:

Abdi kantos ngadangu sababaraha jalma ngadiskreditkeun sareng nyauran saurang jalma suci, saurang uskup Ortodoks, alm. Most Reverend Peter, Metropolitan Kyiv, nu dipikawanoh minangka Mogila, lantaran anjeunna nyerat dina Kyiv Trebnik agungna, nyarankeun ka para imam anu boga misai kandel supaya motong saeutik bulu kaleuleuwihan di luhur biwirna, sangkan éta teu nyusup teuing jero kana Getih Kristus. Ku kituna, dina Buku Ibadah éta, dina Bagéan 1, dina folio 249, ditulis:

Lamun saurang imam anu boga misai kandel, ku alatan lalawora nyelupkeunana kana Getih Ilahi, manéhna dosa: tapi heula manéhna kudu ngahapus bibirna heula nepi ka beresih, teras ngahapus misaina ku lawon. Ku kituna, hai imam, pikeun nyingkahan dosa sapertos kitu, anjeun tiasa motongna sorangan kalayan rapih, atawa ngantep dipotong heula samémèh palayanan. Kitu tungtungna Buku Palayanan.

Ku sabab éta, sabagian urang satempat ngahina jeung nyiksa uskup éta, nyebut manéhna ahli bidah, sarta Gusti bakal ngadili maranéhna. Sedengkeun pikeun abdi, ka jalma-jalma anu ngahina éta, tinimbang ngabales, abdi nawiskeun ieu:

Di Rostov, di imah uskup, aya saurang imam sepuh nu maké jubah hideung ngaranna Varlaam, anu dipikawanoh pisan ku sakumna urang Rostov, sarta ayeuna parantos tilar dunya. Anjeunna miboga janggut anu teu leutik, sarta kumis badag anu ngalegaan teuing nepi ka saluareun bibi. Dina hiji kasempetan, basa abdi keur ngalaksanakeun Liturgi Suci, imam éta keur ngalaksanakeun bareng abdi; sarta basa manéhna nampi Komuni tina kalice Darah Ilahi, sanggeus manéhna nyelepkeun sakabéh misina kana getih éta, abdi ningali manéhna ngusap kalolobaan getih Kristus tina kalice ku misina, tanpa ngabersihan misina heula kalayan bener, tapi teras kitu ka antidoron jeung ka lavabo. Abdi ngarasa ngeri ku kalalaian jeung panodaan Darah Kristus sapertos kitu, sarta maréntahkeun ka imam éta sangkan ulah deui ngaladénan babarengan sareng abdi, tapi ngalaksanakeun Liturgi nyalira, sangkan abdi henteu kedah nyaksian deui panodaan sapertos kitu lumangsung nalika Komuni Suci.

Di dieu abdi naros: mana anu leuwih mulya jeung suci—buluan kumis anu kaleuleuwihan di luhur biwir, atawa Getih Kristus? Jeung mana anu dosa leuwih gedé—ngagunting saeutik bulu kaleuleuwihan di luhur biwir, atawa mawa bau Getih Kristus ti Cawan Suci kalayan kumis kandel, tanpa sieun atawa paduli?

Kuring terang yén nu ngahina bakal ngutip buku-buku cetak heubeul di Moskow, nyaéta Buku Ibadah jeung Buku Liturgi anu geus disebut tadi, anu eusina kieu: sétan ngadorong maranéhna pikeun nyukur janggutna jeung motong kumisna maké gunting jeung pisau cukur. Aranjeunna ngalakukeun kalakuan anu leuwih parah deui, sabab maranéhna ngagigit bulu janggut jeung kumisna ku huntu sorangan, kalakuanana siga kanibal.

---

[387] Dan. ch. 13.

Ka ieu abdi ngawalon ku sababaraha kecap singket.

Saha waé anu nyerat kecap-kecap éta henteu boga akal saloba rasa dina hiji helai buuk: jalma anu manggihan dosa di tempat anu sabenerna euweuh dosa téh kawas jalma anu nyaring lalat tapi ngidinan unta asup. Sareng upami aya nu nyisir janggut jeung misina ku sisir atawa sikat, teras buluna murag, dosa naon nu bisa disandarkeun kana ieu? Sabab kadang-kadang bulu tina misina bisa kasangkut dina dahareun nalika tuang, lajeng nyelap di antara huntu bareng jeung dahareun: nurutkeun kaputusan éta, teu aya kasalametan pikeun jalma sapertos kitu.

Bab 21. Ngeunaan narasi Injil jeung parabel

Hayu ogé kabuka kabodoan golongan skismatik ieu, anu pantes dipiceun; kakara abdi apal yén maranéhna henteu nganggap carita Injil minangka kabeneran, minangka kajadian anu sabenerna lumangsung, tapi nganggap éta minangka parabel, sarta ngabayangkeun yén maranéhna keur nguatkeun pamikiran bodo sorangan ku interpretasi dumasar kana Injil. Contona:

Kristus maparin dahareun ka lima rébu jalma di tempat sepi ku lima roti jeung dua lauk; ieu, ceuk maranéhna, henteu kajadian sabenerna, tapi hiji parabel[388] . 'Tempat sepi', ceuk maranéhna, ngarujuk ka bangsa-bangsa, ka saha Kristus sumping sanggeus ninggalkeun urang Yahudi; lima roti ngagambarkeun lima indra; dua lauk, dua kitab: Injil jeung Epistel; 12 bakul, 12 Rasul; kitu anu ditulis dina komentar Injil.

Salajengna:

Carita Injil ngeunaan Samaria Anu Hadé sanés kajadian nyata sacara harfiah, tapi hiji parabel[389] . Awéwé Samaria ngagambarkeun jiwa manusa; sumur ngalambangkeun baptisan; cai hirup nyaéta Roh Suci; lima lalaki ngagambarkeun lima kitab Musa.

Deui:

Kahirupan deui Lazarus sanés kajadian nyata, tapi hiji parabel[390] . Lazarus, anu gering, dihartikeun minangka pikiran urang anu dikawasa ku kalemahan manusa; paéhna Lazarus – dosa; adi awéwé Lazarus – daging jeung jiwa; daging – Marta, jiwa – Maria; kubur – kahariwang dunya; batu dina kubur – hate nu jadi batu; Lazarus dibalut lawon kubur – pikiran nu diiket ku ranté dosa; kabangkitan Lazarus – tobat tina dosa.

Salajengna:

Asupna Kristus ka Yerusalem dina anak keledai sanés kajadian nyata, tapi hiji parabel. Keledai éta ngagambarkeun rahayat Yahudi, nu nanggung kukupu Hukum Musa; kuda ieu ngagambarkeun bangsa-bangsa; sareng Kristus, sanggeus ninggalkeun urang Yahudi, naék kana bangsa-bangsa; murid-murid anu angkat di payuneun ngagambarkeun Perjanjian Lama; anu nuturkeun ngagambarkeun rahmat anyar; pakean anu dibuang di sapanjang jalan nandakeun pamatean daging; dahan kurma ti tangkal kurma nandakeun kameunangan ngalawan pati; nonoman anu sorak-sorai téh jalma-jalma anu bébas tina niat jahat.

Kajadian-kajadian anu ajaib ieu jeung kajadian-kajadian séjénna ti Kristus, sakumaha anu dicaritakeun dina narasi Injil jeung dijelaskeun ku Bapa-bapa Suci anu paling mulya ngaliwatan interpretasi alegoris jeung moral, dianggap ku jalma-jalma 'ahli hikmah' nu edan jeung skismatik salaku parabel wungkul, lain salaku Perbuatan éta sorangan, pikeun interpretasi anu aya dina *Gospel Herald* karya Theophylact, henteu ngartos kana wangun jeung gambar kias, ogé teu mampuh ngabédakeun antara sajarah jeung parabel, sarta taya kamampuhan ngabédakeun antara tafsir sajarah jeung tafsir parabel, siga jalma anu leungit akal séhat jeung teu caang ku cahaya akal; sarta, kabuta ku kabodoan maranéhna, kawas ku poékna Mesir,[391] ; sareng maranéhna nyebarkeun lalabana di antara jalma-jalma basajan, ngarugikeun jiwa jalma-jalma nu teu nyaho, ngadustakeun carita Injil. Ngeunaan pamikiran maranéhna nu bodo, nu teu pantes dibales, abdi hoyong ngalalaworakeunana kalayan meneng; tapi abdi sieun yén, , upami abdi cicing, karuksakan di antara rahayat bakal nambahan, sarta biji hérésy nu leuwih ageung bakal ditaburkeun—hérésy nu nganggap Inkarnasi Kristus, sangsara-Na, sarta sagala lampah mulya jeung mujijat-Na lain salaku kanyataan tapi salaku parabel; sareng nganggap inkarnasi Kristus sareng sangsara-Na ngan saukur

---

[388] Mat. bab 14.
[389] Yohanes, bab 4.
[390] Ibid., bab 11.
[391] Kaluar 10:21 jeung 22.

penampakan, lain kanyataan karya-Na, sakumaha diajarkeun ku bidah Manichaeian jaman baheula; mugia Allah anu sajati sareng Manusa, Kristus, ngajaga Garéja-Na anu suci tina bidah-bidah anu ngabahayakeun sapertos kitu. Abdi ogé dipangger ka ieu ku patarosan sababaraha jalma terhormat anu, sanggeus ngadéngékan kablasphemian skismatik éta, naros ka abdi ngeunaan lima roti jeung dua lauk, ngeunaan urang Samaria, ngeunaan kabangkitan Lazarus, jeung ngeunaan asupna Kristus ka Yerusalem dina anak kuda; naha éta sabenerna kajadian anu lumangsung, atawa naha éta parabel? Kalayan pitulung Gusti, abdi ngamimitian pikeun ngabantah pamikiran skismatik, bodo, jeung nu ngancurkeun jiwa éta saluyu jeung kamampuhan abdi ku ngajelaskeun hal-hal di handap ieu:

1) Ayat mana dina Injil Suci anu bisa disalahhartikeun?

2) Naha sakabéh ayat dina Injil merlukeun interpretasi?

3) Kumaha cara napsirkeun ayat-ayat anu merlukeun tafsir?

4) Naon tafsiran anu dipasihkeun dina *Koméntar Injil* Theophylact ngeunaan lima roti, Samaria Anu Hadé, Lazarus anu geus opat poé maot, jeung asupna Kristus ka Yerusalem?

5) Kumaha carana ngabédakeun kajadian nyata tina parabel dina Injil?

PANGJELASAN KAHiji

Naon inti Injil Suci?

Injil ngamuat dua hal sapertos kieu:

Carita ngeunaan kahirupan Kristus

Sareng kecap-kecap pangajaran-Na.

Carita éta nyaritakeun sakabéh lampah jeung mujijat Kristus, anu Gusti urang, sanggeus janten manusa, dilakukeun nalika di bumi jeung cicing di antara manusa, dimimitian ti kalahiran-Na anu paling suci tina kandungan Perawan Maria anu paling suci, nepi ka pupus-Na di kayu salib, kabangkitan-Na, jeung naék-Na ka sawarga; Sasarengan jeung lampah-lampah Kristus, kahirupan jeung lampah-lampah batur ogé dicaritakeun sabagian: Yohanes Pembaptis, Herodes, Rasul-rasul, imam-imam agung Yahudi, Pilatus, jeung batur séjénna.

Injil-injil, pikeun bagianna, nyatakeun sakabéh kecap-kecap ceramah jeung pangajaran Kristus, anu diucapkeunana ku biwirna anu paling suci ka maranéhna anu nuturkeunana jeung ngadéngékeunana, sarta anu ayeuna diwartakeun ka urang ngaliwatan bacaan Injil pikeun kapentingan jiwa urang.

Panjelasan Kadua

Naha sakabéh petikan dina Injil merlukeun interpretasi?

Henteu sadayana anu ditulis dina Injil merlukeun interpretasi, tapi ngan anu henteu kaharti ku sadayana; sedengkeun anu écés jeung kaharti ku sadayana henteu diinterpretasi, tapi ngan diinjilkeun. Saha nu henteu ngartos kana lampah jeung mujijat Kristus anu diwartakeun? Anjeunna lahir ti Perawan di Betlehem, dibungkus ku lampin sarta diteundeun dina palungan; para malaikat nyanyi, para panggembala nyembah ka anjeunna, hiji béntang nangtung di luhur anjeunna, sarta para raja datang mawa kado; Anjeunna ogé disunat, dibawa ka candi, dipasrahkeun dina pangkuan Simeon nu bener, kabur ka Mesir, sarta balik ti dinya sanggeus pupusna Herodes; dina umur dua belas taun, di candi di Yerusalem, Anjeunna ngaherankeun para guru Yahudi sepuh ku hikmah ilahina; Dina umur tilu puluh taun, Anjeunna dibaptis ku Yahya di Walungan Yordan; Anjeunna ngalakukeun puasa salila opat puluh poé di gurun jeung ngajadikeun nu ngagoda, sétan, isin; sareng sanggeus ngumpulkeun murid-murid suci-Na jeung Para Rasul, Anjeunna ngalakukeun mujijat munggaran ku ngarobah cai jadi anggur di Kana, Galilea; sarta Anjeunna ngumbara ngaliwatan kota-kota jeung désa-désa di Palestina, nginjilkeun Injil Karajaan sarta nyageurkeun sakumna nu gering: Anjeunna masihan panempoan ka nu buta, ngabersihkeun nu kaserang kusta, ngahirupkeun nu maot, sarta ngusir setan tina jalma-jalma; di tempat nu sepi Anjeunna masihan dahareun ka lima rébu urang kalayan lima roti jeung dua lauk; Anjeunna ngobrol jeung awéwé Samaria di sumur Yakub; Anjeunna ngarobah wujud di Gunung Tabor; sanggeusna Anjeunna ngahirupkeun Lazarus ti kubur sanggeus opat poé; lebet ka Yerusalem kalayan kamulyaan dina keledai ngora, nampi pujian ti biwir orok jeung budak leutik, sangsara, bangkit deui, sarta naek ka sawarga. Sadaya lampah Kristus ieu, anu lumangsung sacara nyata (lain salaku parabel), sareng anu dijelaskeun dina narasi Injil, écés pisan sareng henteu merlukeun interpretasi sorangan, iwal ti wahyu ngeunaan kajadian nu bakal datang anu ditandakeun ku éta. Sabab kitu hakekat lampah Kristus, anu nandakeun nu bakal datang, hiji hal anu bakal urang bahas di handap.

Ngeunaan kecap-kecap jeung paribasa Kristus, anu diucapkeun ku Anjeunna tina hikmah ilahina pikeun pituduh rahayat jeung murid-muridna, henteu sadayana kaharti ku sadayana; sabab jalma-jalma miboga rupa-rupa tingkat pamahaman:

Sababaraha écés,
sababaraha di antarana disumputkeun,
sababaraha di antarana parabel jeung perumpamaan,
sababaraha mangrupa paréntah,
sababaraha mangrupa naséhat,
Ieu téh jangji jeung panglipur,
Ieu téh teguran jeung hukuman,
Ieu téh ramalan.

Sareng aya seueur deui kecap-kecap ngeunaan sipat-Na nu paling suci ngeunaan rupa-rupa hal.

Ti antarana, aya nu merlukeun tafsir, aya nu henteu; hayu urang émut sababaraha di antarana di dieu.

Di antara paribasa jeung kecap *Kristus anu écés aya ieu:*

Ngeunaan tobat: *'Tobatlah, sabab karajaan sawarga geus caket*' ([392]). Ngeunaan kahirupan nu leres: *'Hayu cahaya anjeun caang di hareupeun jalma-jalma, supaya maranéhna ningali pagawean hadé anjeun sarta ngamulyakeun Bapa anjeun nu di sawarga*' *([393]*). Ngeunaan masrahkeun kurban ka Gusti: *'Lamun anjeun mawa kurban ka mezbah, tuluy émut yén dulur anjeun boga perkara ka anjeun, tinggalkeun* heula *kurban anjeun di hareupeun mezbah, tuluy angkat heula sarta rineh heula jeung dulur anjeun, tuluy datang deui sarta pasrahkeun kurban anjeun'[394]* . Ngeunaan doa: *nalika anjeun ngadoa, ulah maké pangulangan-pangulangan anu sia-sia; doakeun kieu: Bapa Kami[395]* jeung sajabana. Ngeunaan puasa: *nalika anjeun puasa, ulah katingali murung siga para munafik; maranéhna ngaruksak beungeutna supaya katingali ku jalma yén maranéhna keur puasa[396]* . Ngeunaan hampura: *'Lamun anjeun maparin hampura ka batur dina kalepatan maranéhna, Bapa anjeun di sawarga ogé bakal maparin hampura ka anjeun*'*[397]* ; jeung kecap-kecap Kristus séjén anu sarupa jeung écés anu kapanggih dina Injil, anu teu merlukeun interpretasi.

Di antara paribasa jeung kecap Kristus anu disamarkeun aya di handap ieu:

Batu anu ditolak ku para tukang wangunan geus jadi batu penjuru; saha waé anu ragrag kana batu ieu bakal remuk; tapi saha waé anu ragrag kana éta bakal remuk jeung[398] . Jeung deui: *'Lamun leungeun anjeun nyababkeun anjeun kagolér, putuskeun*; *lamun suku anjeun nyababkeun anjeun kagolér, putuskeun; lamun panon anjeun nyababkeun anjeun kagolér, cabut.'* Jeung deui: *'Sadayana bakal diasin ku seuneu, jeung unggal kurban bakal diasin ku uyah.' Sajeroning éta hadé; tapi lamun sajeroning éta geus leungit rasa asinna, ku naon deui éta bakal diasin? Boga sajeroning di jero diri* anjeun*[399]* . Sareng deui: *'Saha waé anu boga kantong, hayu* dicokotna, *kitu* deui anu boga kantong dua; *saha waé anu teu boga kantong, hayu ngajual jubahna teras mésér* bedog *(pisau)[400]* .

Sareng deui: *'Di mana bangke anjeun aya, di dinya manuk alap-alap bakal ngariung*'*[401]* ; sareng paribasa kriptik Kristus séjénna anu merlukeun interpretasi, sapertos anu di jerona Anjeunna ngaramal sangsara-Na ka Para Rasul: '*Urang baris naék ka Yerusalem',* jeung sajabana: *tapi maranéhna henteu ngartos nanaon tina hal-hal éta, sareng paribasa éta disumputkeun ti maranéhna, sareng maranéhna henteu ngartos naon anu diomongkeun[402]* ; aranjeunna peryogi panjelasan.

Ti parabel jeung perumpamaan anu diucapkeun ku Kristus, ieu téh:

---

[392] Mateus 4:17.
[393] Ibid., 5:16.
[394] Mateus 5:23 jeung 24.
[395] Ibid., 6:7, 9, jsb.
[396] ayat 16.
[397] ayat 14.
[398] Ibid. 21:42 jeung 44.
[399] Markus 9:43, 45, 47, 49 jeung 50.
[400] Lukas 22:36.
[401] Mateus 24:28.
[402] Lukas 18:31 jeung 34.

Ngeunaan biji anu ragrag di gigir jalan, di taneuh cadas, di antara duri, jeung di taneuh hadé. Ngeunaan lalang anu ditabur ku musuh di antara gandum[403] . Ngeunaan raja anu ngahampura utang abdi-Na saratus talén, padahal abdi-Na henteu kersa ngahampura ka sasama abdi-Na saratus dénéri[404] . Ngeunaan lalaki anu ragrag di antara maling jeung ngeunaan urang Samaria welas asih[405] . Ngeunaan jalma beunghar anu tatanénna subur teuing[406] . Ngeunaan jalma beunghar séjén anu teu méré welas asih ka gelandangan Lazarus[407] ; ngeunaan urang Farisi jeung panagih pajeg anu asup ka garéja pikeun ngadoa[408] . Ngeunaan kebon anggur jeung ngeunaan ahli waris anu dipaehan ku pagawé[409] . Ngeunaan lalaki anu nyiapkeun kawinan pikeun putrana; jeung ngeunaan lalaki anu teu boga baju kawinan[410] . Ngeunaan lalaki anu nyiapkeun hidangan ageung sarta ngondang loba jalma, anu nolak datang[411] . Ngeunaan talenta anu dibagikeun ka para abdi[412] . Ngeunaan putra nu boros[413] .

Sareng ogé ieu:

Karajaan sawarga téh kawas biji mustard.

Karajaan sawarga téh kawas ragi.

Karajaan sawarga téh kawas harta karun nu disumputkeun di sawah.

Karajaan sawarga téh kawas padagang anu néangan mutiara anu hadé.

Karajaan Sawarga téh kawas jaring nu ditémbongkeun ka sagara[414] .

Karajaan Sawarga téh kawas sapuluh gadis[415] .

Parabel jeung perumpamaan séjénna, anu diucapkeun ku sungut Kristus, ku sabab disamarkan, merlukeun tafsir.

Di antara paréntah Kristus aya ieu:

'Ieu nu Kuring paréntahkeun ka anjeun: silih bogoh'[416] . 'Bogoh ka musuh anjeun, berkah ka nu ngutuk anjeun, ngalakukeun kahadéan ka nu benci ka anjeun, sarta doakeun ka nu ngudag anjeun.' Sareng deui: *'Kuring nyarios ka anjeun, ulah sumpah nanaon, boh ku sawarga, boh ku bumi'[417] . 'Ulah ngadili, supaya anjeun henteu diadili'[418] . 'Ulah masihan nu suci ka anjing-anjing'[419]* . Sareng paréntah-paréntah Kristus anu sanés dina Injil. Ieu, anu écés, henteu merlukeun interpretasi.

Di antara naséhat Kristus aya di handap ieu:

Lamun aya nu mukul anjeun dina pipi katuhu, putarkeun pipi nu séjén ka manéhna ogé. Lamun aya nu hayang nyokot jubah anjeun, pasrahkeun ka manéhna baju dalam anjeun ogé. *Jeung lamun aya nu maksa anjeun indit hiji mil, indit dua mil jeung manéhna. Pasihan ka anu ménta ka anjeun; sarta ulah malikeun beungeut ka anu hayang nginjeum ka anjeun[420] . Ulah nyimpen harta banda di bumi[421] . Ulah hariwang ngeunaan hirup anjeun, naon anu bakal anjeun tuang atawa inuman, atawa naon anu bakal anjeun paké[422]* . Sareng deui: *saha waé anu hayang nuturkeun abdi kedah nampik dirina sorangan sarta nyangking salibna. Saha waé anu hayang nyalametkeun jiwana bakal kaleungitanana[423] . Lamun anjeun hayang sampurna, angkat, jual harta banda*

---

403 Matt. 13:4–24 jeung di tempat séjén.
404 Ibid. 18:24 jeung di tempat séjén.
405 Lukas 10:30 jeung 33.
406 Ibid. 12:19 et al.
407 Ibid. 16:18 et al.
408 Ibid. 18:10 et al.
409 Mateus 21:37 sarta salajengna
410 Matéus 22:2 jsb.
411 Lukas 14:16 jeung sajabana.
412 Mateus 25:15.
413 Lukas 15:11 sarta sajabana.
414 Mateus 13:31 sareng sajabana.
415 Ibid. 25:1.
416 Yohanes 15:17.
417 Matt. 5:44 jeung 34.
418 Matt. 7:1.
419 Mateus 7:6.
420 Mateus 5:39 jeung sajabana.
421 Ibid. 6:19.
422 Ibid., v. 25.

anjeun, pasihan ka nu miskin, sarta turutan abdi[424] *. Saha waé anu hayang jadi panggedéna di antara anjeun kudu jadi abdi anjeun. Saha waé anu hayang jadi nu kahiji di antara anjeun kudu jadi abdi anjeun*[425] . Kecap-kecap Kristus ieu écés tur teu merlukeun interpretasi; iwal yén salib nu disebatkeun téh henteu kudu dipikaharti sacara fisik, tapi sacara spiritual; sarta kaleungitan jiwa téh kudu dipikaharti minangka martir pikeun Kristus, atawa matikeun kahayang sorangan.

Di antara jangji jeung panglipur Kristus aya di antarana:

Lamun dua urang sapuk di bumi dina sagala rupa perkara, naon waé nu maranéhna ménta bakal dipasihan ku Bapa Kami di sawarga[426] *. Saha waé nu ninggalkeun imah, atawa dulur lalaki,* atawa naon waé séjénna*, bakal nampa saratus kali lipat jeung meunang kahirupan langgeng*[427] *. Kuring bakal salawasna babarengan jeung anjeun, nepi ka ahir jaman*[428] *. Tanda-tanda ieu bakal ngiringan jalma-jalma anu percaya: dina ngaran abdi maranéhna bakal ngusir setan; maranéhna bakal nyarita dina basa anyar; maranéhna bakal nyokot ula; sarta lamun maranéhna nginum nanaon anu maot, éta moal ngabahayakeun maranéhna; maranéhna bakal nempatkeun leungeunna kana nu gering, sarta maranéhna bakal cageur*[429] *. Naon waé anu anjeun menta dina doa, yakin yén anjeun parantos nampi éta, sarta éta bakal janten milik anjeun*[430] *. Saha waé anu ngaku ka Kuring di payuneun manusa, bakal Kuring ogé ngaku di payuneun Rama Kuring anu di sawarga*[431] *. Milarian heula Karajaan Allah jeung kabeneran-Na, teras sagala ieu hal bakal ditambahkeun ka anjeun*[432] *. Saha waé anu percaya ka Kuring bakal ngalakukeun pagawean anu Kuring lakukeun, sarta bakal ngalakukeun pagawean anu leuwih hébat tibatan ieu*[433] *. Upami aya nu bogoh ka abdi, maranéhna bakal ngajaga* kecap *abdi, sareng Rama ogé bakal bogoh ka maranéhna, sareng abdi bakal sumping ka maranéhna sareng cicing babarengan sareng maranéhna*[434] *. Abdi bakal nyuhunkeun ka Rama, sareng Anjeunna bakal masihan ka anjeun Panglipur anu sanés, supaya anjeunna cicing sareng anjeun salawasna, nyaéta Roh kabeneran*[435] *. Abdi moal ninggalkeun anjeun siga anak piatu; abdi bakal sumping ka anjeun*[436] *. Abdi badé nyiapkeun tempat pikeun anjeun*[437] . Sareng deui: *Abdi bakal datang sareng nyandak anjeun ka diri Abdi, sangkan di mana Abdi aya, di dinya ogé anjeun aya*[438] *. Abdi parantos nyarioskeun ieu ka anjeun sangkan kabagjaan Abdi cicing di jero anjeun, sareng kabagjaan anjeun janten sampurna*[439] *. Anjeun téh rerencangan Abdi; ka sawatara jalma Abdi nyauran anjeun abdi*[440] *. Dunya bakal kabungah; tapi anjeun bakal sedih, tapi kasedihan anjeun bakal robah jadi kabungahan*[441] *. Kuring bakal ningali anjeun deui, sarta haté anjeun bakal kabungah, sarta euweuh nu bisa nyokot kabungahan anjeun ti anjeun*[442] ; sarta jangji jeung panglipur séjén ti Kristus, anu dipaké pikeun nglipur nu dipikacinta-Na, geus écés, teu merlukeun katerangan.

Caci jeung peringatan anu diucapkeun ku Kristus ka jalma nu dosa téh kieu:

Celaka ka anjeun, para ahli kitab jeung urim, hai munafik, sabab anjeun nutup karajaan sawarga pikeun jalma-jalma; anjeun sorangan henteu asup, malah henteu ngantep nu hayang asup asup. Celaka *ka anjeun, sabab*

---

[423] Ibid. 16:24 jeung 25.
[424] Ibid. 19:21.
[425] Ibid. 20:26 jeung 27.
[426] Mateus 18:19.
[427] Mateus 19:29.
[428] Ibid. 28:20.
[429] Markus 16:17 jeung 18.
[430] Ibid. 11:24.
[431] Mateus 10:32.
[432] Ibid. 6:33.
[433] Yohanes 14:12.
[434] ayat 23.
[435] ayat 16.
[436] ayat 18.
[437] ayat 2.
[438] Yohanes 14:3.
[439] Yohanes 15:11.
[440] ayat 14 jeung 15.
[441] Ibid. 16:20.
[442] ayat 22.

anjeun ngadahar imah-imah janda. Celaka ka anjeun, para pamimpin buta, nu nyaring lalat tapi nelen unta. Celaka ka anjeun, sabab anjeun ngabersihkeun bagian luar cangkir jeung piring, padahal di jerona pinuh ku serakah jeung kajahatan. Celaka ka anjeun, hai munafik, sabab anjeun kawas kuburan anu dicét bodas, anu katingali éndah ti luar, tapi di jerona pinuh ku tulang-tulang maot jeung sagala rupa kotoran. Anjeun turunan ular tedung, kumaha anjeun bakal kabur tina hukuman seuneu Gehenna?[443] ? Sareng deui, bari ngutuk kota-kota, anjeunna nyarios: *'Celaka ka anjeun, Chorazin! Celaka ka anjeun, Bethsaida*!'[444] , sareng sajabana. *Sareng anjeun, Kapernaum, anu diangkat nepi ka sawarga, bakal diturunkeun ka Hades: tanah Sodom bakal leuwih tahan dina poé pangadilan tibatan anjeun.*[445] . *Celaka ka dunya kusabab halangan! Celaka ka jalma anu jadi sabab halangan*![446] . *Celaka ka anjeun anu beunghar, sabab anjeun kaleungitan kanyamanan. Celaka ka anjeun anu ayeuna keur wareg tuang, sabab anjeun bakal lapar. Celaka ka anjeun anu seuri ayeuna, sabab anjeun bakal ceurik jeung meratap*[447] . *Lamun maraneh henteu tobat, maraneh sadayana ogé bakal binasa*[448] . Jeung kecap-kecap Kristus ieu henteu samar, ogé henteu merlukeun loba interpretasi, iwal pikeun ngartos yén lalat leutik ngagambarkeun dosa leutik, sedengkeun unta ngagambarkeun dosa anu leuwih gedé; sarta wadah anu katingali bersih ti luar tapi pinuh ku kokotor di jero ngagambarkeun munafik.

Di antara ramalan Kristus aya di handap ieu:

Urang bakal naék ka Yerusalem, sarta Putra Manusa bakal diserahkeun ka imam-imam kepala jeung ahli-ahli kitab; maranéhna bakal ngukum anjeunna paéh, sarta masrahkeun anjeunna pikeun diejek, dipukul, jeung disalib; sarta dina poé katilu anjeunna bakal hudang deui[449] . Sareng deui Anjeunna ngaramal ka Para Rasul: *'Anjeun bakal diserahkeun ka balaréa, sarta di sinagoga maranéhna bakal ngéléhkeun anjeun; sarta anjeun bakal dibawa ka payuneun pangawasa jeung raja-raja* [450] . Anjeunna ogé ngaramal ngeunaan panganiayaan Garéja: *'Sadulur bakal ngahianatkeun sadulur ka paéh, jeung bapa bakal ngahianatkeun anakna; barudak bakal ngal*awan *kolotna tur maéhan maranéhna'*[451] . Anjeunna ngaramal ngeunaan karuksakan Yerusalem: *'Poé-poé bakal sumping ka anjeun nalika musuh anjeun bakal ngawangun benteng ngalawan anjeun, ngurilingan anjeun jeung ngahimpit anjeun ti sagala sisi; maranéhna bakal ngancurkeun anjeun jeung barudak anjeun di jero anjeun, sarta moal aya hiji batu ogé nu ditinggalkeun di luhur batu séjén di jero anjeun*'[452] ; sarta deui ngeunaan Garéja Yerusalem anjeunna ngaramal: *'Henteu aya hiji batu ogé nu bakal ditinggalkeun di dieu nu moal dirobek'*[453] . Ngeunaan Antikristus jeung para pendahulu-Na, anjeunna ngaramal: *'Loba nu bakal datang ngagunakeun ngaran abdi, nyebut, "Abdi Kristus," sarta maranéhna bakal nyasabkeun loba jalma'*[454] : *'Sabab Kristus palsu jeung nabi palsu bakal muncul sarta ngalakukeun tanda-tanda jeung kaajaiban anu hébat'*[455] . Sareng ngeunaan karusuhan di sakuliah dunya, anjeunna ngaramal: *'Bangsa bakal bangkit ngalawan bangsa, sareng karajaan ngalawan karajaan; bakal aya kalaparan sareng musibah, sareng gempa bumi di sababaraha tempat'*[456] ; *'Teras bakal aya kasangsaraan anu ageung, anu tacan kungsi aya ti mimiti dunya'*[457] . Ahirna, anjeunna nyarios panjang lebar ngeunaan pangadilan anu pikasieuneun, sacara nubuat ngaramal masa depan. Sadaya kecap nabi-na, sanajan kitu, henteu merlukeun interpretasi, sabab éta écés tur kaharti ku sadayana.

Sareng sanajan henteu sadaya kecap Kristus merlukeun interpretasi, margi écés dina dirina sorangan; lampah-Na, anu sabenerna kanyataan lain parabel, sarta teu aya kabur, henteu merlukeun interpretasi, tapi ngan

---

443 Mateus, pasal 23.
444 Bab 11:21.
445 Mateus 11:21–24.
446 Ibid. 18:7.
447 Lukas 6:24 jeung 25.
448 Ibid. 13:3.
449 Mateus 20:18 jeung 19.
450 Bab 10:17 jeung 18.
451 Mat. 10:21.
452 Lukas 19:43 jeung 44.
453 Mateus 24:2.
454 ayat 5.
455 ayat 24.
456 ayat 7.
457 ayat 21.

ukur diwartakeun; ngan hal-hal anu diwangunkeunana anu merlukeun interpretasi éksplanatori. Sabab (siga anu parantos disebatkeun saméméhna) sawatara lampah Kristus, anu dina dirina sorangan geus ngaramal ka hareup—anu geus kajadian, jeung anu bakal datang—diuraikeun dina Injil, sakumaha anu bakal urang tingali di handap.

Panjelasan Katilu

Kumaha cara napsirkeun ayat-ayat anu merlukeun tafsir?

Kitab Suci Ilahi, anu aya dina Kitab Suci Suci, Perjanjian Lama jeung Perjanjian Anyar, miboga harti dua rupa:

nya éta, Rohani jeung Harfiah;

nu ditulis, nya éta nu mistik.

Hartina nu ditulis téh sajarah jeung naratif; hartina nu spiritual, kumaha ogé, mistis jeung misterius. Hurup nyaritakeun kajadian, sedengkeun sumanget ngajelaskeun misteri: hurup nyaritakeun sajarah lampah baheula, sedengkeun sumanget napsirkeun naon anu geus diwangunkeun dina lampah baheula éta.

Pikeun pikiran nu ditulis—anu ogé mangrupa pikiran sajarah Kitab Suci—aya deukeut pisan, ngajelaskeun dirina ngaliwatan narasi kajadian-kajadian nu dicaritakeun, sarta ngajadikeun dirina gampang kaharti.

Hartina spiritual Kitab Suci, sanajan kitu, mistis, misterius, jeung jauh; éta henteu kabuka sacara deukeut ku kecap naratif, tapi ditandaan ti jauh ku kajadian-kajadian anu dicaritakeun. Kecap naratif ngungkab hiji hal anu sabenerna geus kajadian; tapi hal anu diungkabkeun ku kecap naratif sacara misterius nandakeun hiji hal deui.

Pratélan anu écés ngeunaan kadua kabeneran ieu katingali dina kecap-kecap Rasul Suci Paulus; dina Surat ka Korinta, dimana anjeunna nyarios: *'Bapa-bapa urang sadayana aya di handapeun mega, sareng sadayana ngaliwatan laut; sareng sadayana dibabtiskeun ka Musa dina mega sareng dina laut; sareng sadayana tuang roti rohani anu sami, sareng sadayana nginum inuman rohani anu sami.'* Dina kecap-kecap ieu jeung kecap-kecap salajengna ti Rasul aya harti ganda: hiji harti harfiah, anu caket, nyaritakeun kajadian anu sabenerna lumangsung: pikeun barudak Israil, sanggeus kaluar ti Mesir, nyebrang Laut Beureum jeung leumpang di handapeun mega. Aranjeunna tuang manna di gurun jeung nginum cai tina batu. Harti kadua téh rohaniah, henteu diungkabkeun ku kecap naratif, tapi disiratkeun ku hal-hal anu dicaritakeun; sabab lalampahan kaluarna barudak Israil, anu dipingpin kaluar ti Mesir ku Musa, ngagambarkeun lalampahan kaluar urang tina perbudakan dosa asal, anu bakal dirampungkeun ku Kristus Gusti urang. Laut Beureum ngaramal baptisan suci. Manna téh ngaramal Awak Kristus dina Ekaristi Suci. Cai anu kaluar tina batu, sementara éta, ngaramal getih Kristus; jeung batu éta ngaramal Kristus sorangan , sakumaha ceuk Rasul: *'sabab maranéhna nginum tina batu rohani anu nuturkeun maranéhna'; jeung batu éta téh Kristus*[458] . Hayu urang merhatikeun kecap-kecap ieu: 'aranjeunna nginum tina batu rohani anu nuturkeun aranjeunna'; sabenerna, aranjeunna nginum tina batu fisik; tapi disebutkeun yén aranjeunna nginum tina batu rohani, sabab batu fisik éta ngalambangkeun Batu Rohani, Kristus, sarta ku kakuatan Batu Rohani éta, batu fisik nyayogikeun cai pikeun urang Israil. Sabab nurutkeun harti harfiah, batu éta mangrupa batu fisik; tapi nurutkeun harti spiritual, Kristus téh batu éta: jeung dualitas harti ieu, anu kapanggih dina Kitab Suci, écés katingali dina kecap-kecap para Rasul.

Salajengna: harti spiritual, mistis, jeung misterius dibagi ku para teolog kana sababaraha cara interpretasi, nyaéta tilu, anu dina basa Yunani disebut:

Allegori,

Anagoge,

Tropologi.

Sakumaha aya tilu kabajikan teologis anu paling utama—Iman, Harepan, jeung Asih—kitu ogé aya tilu wangun interpretasi spiritual.

Allegori cocog jeung Iman,

anagogue cocog jeung Harepan,

tropologi ka Asih.

[458] 1 Kor. 10:4.

Naon ari Alegori, Anagoga, jeung Tropologi? Dengekeun kalayan taliti: upami anjeun hoyong diajar, hai urang Galatia nu bodo, para guru schismatik, nu sirahna kosong jeung nu salah harti, sarta ngartos, upami anjeun sanggup ngartos.

'Allegory' téh istilah Yunani; dina basa Slavia, dina Surat ka urang Galatia, bab 4, di awal ayat 210, dina ayat 24, disebut *'interpretasi figuratif'*. Aya hiji cara tafsir anu dina Kitab Suci nunjukkeun, sajaba ti harti harfiah, hiji hal séjén anu pantes pikeun iman atawa pikeun Garéja nu keur merjuang di bumi; contona: *Abraham boga dua putra: hiji ti budak awéwé, jeung hiji deui ti awéwé bébas*[459] ; sabab kitu nurutkeun carita harfiah. Alegorisna—nya éta sacara kiasan—éta nandakeun Allah, anu miboga dua putra, nya éta dua umat, jeung dua perjangjian anu dipasihkeun ku-Na: perjangjian Yahudi, ti keturunan Abraham, jeung perjangjian Kristen, ti bangsa-bangsa séjén; perjangjian Yahudi aya dina hukum Musa, sedengkeun perjangjian Kristen aya dina kabébasan rahmat Kristus. Hukum Yahudi téh jasmani, sedengkeun Hukum Kristen téh rohani; sarta sakumaha dina jaman harita nu lahir nurutkeun daging (anak Abraham) ngudag-ngudag nu lahir nurutkeun jangji, kitu ogé ayeuna balarea Yahudi, anu geus ngalalaworakeun Kristus, ngudag-ngudag Garéja Kristus kalayan kabencian jahatna.

'Anagoge' téh istilah Yunani; sanajan hésé ditarjamahkeun kana basa Slavia, éta tiasa ditarjamahkeun dina basa Slavia salaku 'pamahaman anu leuwih luhur'. Aya, teras, hiji gambaran interpretasi dina Kitab Suci nu nuduhkeun, sajaba ti harti harfiah, hiji hal séjén nu pantes pikeun kahirupan langgeng—nu urang antosan—atawa Garéja, nu ngamenangan di sawarga, nu urang kahayang indit ka dinya jeung nu urang miharep; sapertos anu disebatkeun ku Gusti dina Zabur: *'Kuring sumpah dina murka Kuring, maranéhna moal asup ka tempat istirahat Kuring*' ([460]). Numutkeun kana harfiahna, ieu ngarujuk ka Tanah Nu Dijanjikeun di Palestina, anu ku urang Israil sorangan, sanggeus kaluar ti Mesir, henteu asup, tapi ngan barudakna wungkul anu diidinan asup; dina harti anagogis, nyaéta, ku pamahaman anu leuwih luhur, éta ngarujuk kana kahirupan langgeng di sawarga, anu geus dijangjikeun ku Gusti ka maranéhna anu bogoh ka-Na, di mana Garéja anu meunang kameunangan bakal meunang istirahat sajati, anu moal diasupan ku jalma-jalma nu dosa anu angkat ti dunya ieu tanpa tobat.

Tropologi nyaéta istilah Yunani nu hartina pituduh anu leres ngeunaan moral manusa. Aya ogé alegori, nu nyaritakeun hiji hal tapi nandakeun hal séjén; bédana aya dina kanyataan yén alegori nyanghareupan urusan iman jeung pertahanan Garéja, sedengkeun tropologi nyanghareupan moral. Ungkapan ieu dina Kitab Suci nunjukkeun, sajaba ti harti harfiahna, hiji hal séjén anu pantes pikeun perbaikan manusa jeung kahirupan anu bermoral, sakumaha disebutkeun dina Kitab Suci: *'Anjeun teu meunang masang beuheung kana sapi jalu nalika éta keur nginjak-nginjak* gandum' ([461]). Sabab dina harti harfiah, éta ngarujuk kana sapi-sapi éta sorangan; tapi dina harti kiasan, anu ngandung ajaran moral, éta ngarujuk kana para rohaniawan anu gawe dina panginjilan Sabda, supaya maranéhna henteu dicegah nampi panguripan tina sedekah rahayat. Sareng deui Panganteur nyarios: *'Unggal tangkal anu henteu ngahasilkeun buah anu hadé dipotong sarta dibuang kana seuneu*[462] *.'* Sacara harfiah, ieu ngarujuk kana tangkal mandul; sacara tropologis, sanajan kitu, ieu ngarujuk kana jalma anu henteu boga kabajikan.

Kitab Suci dihartikeun ngaliwatan opat ungkapan gaya basa:

1) sacara harfiah,

2) sacara alegoris,

3) anagogik,

4) tropologis

Sadaya cara ieu, sanajan kitu, diungkabkeun dina hiji nami ieu:

Yerusalem

Numutkeun kana surat éta, nya éta sacara sajarah atawa naratif, Yerusalem digambarkeun minangka hiji kota anu perenahna di Palestina.

Alegoris, nya éta sacara figuratif, Yerusalem ngalambangkeun Garéja nu keur konflik.

---

459 Gal. 4:22.

460 Mazmur 94:11.

461 Ulangan 25:4. 1 Kor. 9:9.

462 Mat. 3:10.

Anagogik, nyaéta ku akal anu leuwih luhur, Yerusalem ngalambangkeun Garéja nu meunang kameunangan di sawarga.

Tropologis, nyaéta salaku palajaran moral, Yerusalem ngalambangkeun jiwa manusa dina kahirupan ieu. Sareng deui, opat cara pamahaman ieu, anu dipaké pikeun ngartos sareng napsirkeun Kitab Suci Ilahi, kapanggih dina Epistel Rasul ka urang Galatia, di awal bab 210, dimana ditulis ngeunaan Abraham sareng dua putrana.

Hartina harfiah atawa sajarah katingali dina kecap-kecap ieu: *'Abraham miboga dua putra: hiji ti awéwé budak, sarta nu hiji deui ti awéwé bébas' ([463]).*

Hartina alegoris atawa figuratif kapanggih dina kecap-kecap ieu: 'Ieu téh dua perjangjian'.

Hartina anagogis atawa leuwih luhur kapanggih dina kecap-kecap ieu: 'Tapi Yerusalem di luhur téh bébas, sarta manéhna téh indung urang'.

Hartina tropologis atawa moral tina kecap-kecap ieu kieu: sakumaha dina jaman harita nu lahir tina daging ngudag nu lahir tina Roh, kitu ogé ayeuna.

Ku kituna, ayat-ayat anu aya dina Injil Suci anu teu merlukeun interpretasi dicaritakeun jeung diwartakeun nurutkeun harti harfiahna, nya éta sacara sajarah jeung naratif.

Tapi anu merlukeun interpretasi diinterpretasi:

Atawa sacara alegoris, nyaéta sacara figuratif:

Atawa sacara anagogik, nyaéta ku akal anu leuwih luhur:

Atawa sacara tropologis, nyaéta salaku piwuruk moral.

Aya ogé susunan anu paling ringkes jeung écés tina Kitab Suci ieu di kalangan ahli teologi, anu diungkabkeun ku gambaran hiji jamuan, anu ayeuna bakal diajukeun di dieu.

Jamuan (ceuk maranéhna) Kitab Suci Ilahi diwangun tina tilu hidangan:

Anu kahiji nyaéta pamahaman sajarah jeung naratif, sakumaha diatur jeung diwartakeun dina téks.

Kursus kadua nyaéta mistik, nya éta nu misterius jeung spiritual, pamahaman.

Hidangan katilu nyaéta aspék moral jeung pangajaran. Hidangan kahiji pikeun nu teu atikan, pikeun nu pikiranana basajan.

Kursus kadua téh pikeun jalma wijaksana, pikeun para guru.

Kursus katilu téh umum pikeun sadayana, boh nu boga élmu boh nu teu boga élmu.

Dina hidangan kahiji, kadaharanana anu paling ngeunah.

Dina hidangan kadua, kadaharanana paling halus.

Dina tuangeun katilu, kadaharan pang amisna.

Hidangan kahiji ngagambarkeun rasa lampah baheula.

Hidangan kadua ngagambarkeun inti sakramén.

Hidangan katilu nyimpen amisna kabajikan.

Hidangan kahiji ngamekarkeun kaajaiban jaman baheula.

Hidangan kadua ngamekarkeun pikiran ku élmu.

Hidangan katilu ngamumulé jiwa ku kecap-kecap anu ngawangun.

Dina Kitab Suci teologis ngeunaan pikiran suci, susunanna kieu: dina bab kahiji tina pikiran sajarah—nyaéta pikiran naratif— dina palajaran kadua tina akal mistik—nyaéta akal misterius jeung spiritual—urang kudu ngartos alegori jeung anagogi anu aya di jerona, sabab ngaliwatan interpretasi éta akal spiritual dijelaskeun; sedengkeun dina palajaran katilu tina akal moral, tangtu aya tropologi.

Panjelasan Kaopat

Ngeunaan lima roti, Samaria nu Hadé*, Lazarus nu dihirupkeun deui sanggeus opat poé, jeung asupna Kristus ka Yerusalem: naon tafsiran nu dipasihkeun ngeunaan ieu dina Injil?*

Urang parantos nyarios saméméhna yén dina kahirupan Kristus, sakumaha dijelaskeun dina Injil Suci, aya sawatara lampah Kristus anu ngaramal hal-hal nu bakal datang. Kusabab lampah-lampah Kristus téh sajati jeung lumangsung sacara nyata lain saukur parabel, éta dicaritakeun jeung diwartakeun sacara tulisan—nya éta sacara sajarah jeung naratif; sedengkeun kajadian nu bakal datang, nu diwanohkeun ku lampah Kristus, diinterpretasi dina cara nu pantes keur éta.

[463] Gal. 4:22.

Méré dahareun Kristus ka lima rébu jalma ku lima roti téh kajadian nyata, lain parabel, sakumaha écés kacatet dina Injil. Ieu kajadian dina usum panas kadua palayanan Kristus, sanggeus pupusna Santo Yohanes Pembaptis; nalika *Gusti urang ngadangu* yén manéhna dipenggal ku Herodes*, Anjeunna angkat ti dinya ku parahu,* ka nagarana sorangan, anu aya di wewengkon Galilea, teras ngurilingan Laut Galilea *ka hiji tempat sepi,* ngajauhan tina wewengkon Herodes. *Sareng nalika rahayat ngadangu éta, maranéhna nuturkeun anjeunna leumpang ti kota-kota.* Sareng *nalika Yesus ningali balarea nu loba, anjeunna ngarasa prihatin ka maranéhna;* teras di gurun éta anjeunna masihan maranéhna dahareun kalayan lima roti[464] . Karya mujijat Kristus ieu ngaramal masa nu bakal datang: tempat nu tandus éta ngalambangkeun bangsa-bangsa, ka saha Injil Kristus bakal sumping ti urang Yahudi; lima roti ngalambangkeun lima indra, atawa leuwih tepatna ngaramal lima tatu ageung dina awak Kristus nu paling suci, nu bakal dipasihkeun minangka kadaharan ka nu satia; dua lauk ngaramal dua kitab, Injil jeung Epistel; dua belas bakul ngaramal dua belas Rasul. Hartina hal-hal ieu, dina mujijat anu ajaib nalika Kristus maparin dahareun ka balarea, dijelaskeun dina *Blagovestnik* karya Theophylact jeung dina karya ilmiah séjén anu miboga pamikiran spiritual, mistik—nya éta misterius—dina cara interpretasi alegoris. Teu aya ogé karangan teologis nu nyebutkeun yén karya mujijat Kristus éta téh parabel, tapi sabalikna yén éta téh karya éta sorangan, lain parabel; hiji karya nu ngaramal ka hareup, nu engkéna kajadian.

Kitu deui, ngeunaan awéwé Samaria anu diajak ngobrol ku Kristus di sumur Yakub, carita dina Injil téh leres, sabenerna kajadian, sarta sanés parabel. Dina carita ieu, ngaliwatan pamahaman spiritual jeung alegoris, Injil sacara misterius ngungkabkeun awéwé Samaria éta minangka gambaran jiwa manusa; sumur téh minangka pratanda baptisan; cai hirup – pangumuman Roh Suci; sedengkeun lima lalaki anu disebatkeun ku awéwé Samaria jadi bukti ieu, sabab dina Perjanjian Heubeul lima kitab Musa teu bisa mawa jiwa manusa kana kasalametan anu sampurna. Dina ngajelaskeun ieu, Penginjil henteu ngarobih narasi Injil, anu sabenerna lumangsung, tapi ngungkabkeun misteri anu aya dina kajadian éta.

Kitu deui, kabangkitan Lazarus sanés parabel, tapi kajadian nyata: hiji kajadian anu, dina dirina sorangan, ngabentuk moral manusa. Nanging, interpretasi Penginjil téh sanés interpretasi sajarah dumasar kana téks; sabab sajarah anu écés mah henteu merlukeun interpretasi, tapi éta téh hiji trope anu dimaksudkeun pikeun ngajar jalma-jalma dina kalakuan moral—anu kabentuk ngaliwatan kajadian-kajadian ieu sarta kabuka dina watak manusa: sabab sakumaha Lazarus gering, kitu ogé pikiran urang, anu dikawasa ku kalemahan manusa, hiji jiwa anu gering; sarta sésana diinterpretasi di dinya sacara moralistik.

Jeung asupna Kristus ka Yerusalem dina keledai ngora téh kajadian nyata, lain parabel. Dina kajadian ieu, unsur-unsur simbolisna diinterpretasi sacara alegoris; sarta kajadian ieu boh ramalan ngeunaan hal-hal nu bakal datang boh kacumponan tina naon nu geus diramalkeun; sabab Kristus, linggih dina keledai betina jeung anakna, geus ngalaksanakeun nubuat Yesaya jeung Zakharia, anu geus ngaramal ngeunaan[465] ieu; sarta ku ngalaksanakeun nubuat maranéhna, Anjeunna ngamimitian deui nubuat sorangan ngeunaan hal-hal nu bakal datang. Kitu ogé Santo Krisostomus, dina Homili 66 ngeunaan Mateus, nyarios: 'Anjeunna sorangan linggih (di luhur keledai) sarta, sanggeus ngalaksanakeun ieu (ramalan Zechariah), masihan *awal* anyar *pikeun ramalan-ramalan,* ngaliwatan éta Anjeunna méré *isyarat kana kajadian-kajadian nu bakal datang*.' Nepi ka dieu Krisostomus[466] . Kitu deui, Santo Teofilaktus, nalika ngartikeun Injil Yohanes, nyarioskeun ngeunaan Gusti nu naék kana keledai ngora, nyebutkeun: 'Ramalan Zakaria kacumponan, nu nyebutkeun: "*Ulah sieun, , hai putri Sion; tingali, Rajamu datang* ka anjeun, *calik dina keledai ngora":[467] sabab ieu ogé mangrupa pratanda pikeun hal-hal nu bakal datang.* Ogé hiji pratanda pikeun nu teu suci di antara bangsa-bangsa, anu Kecap Rama bakal cicing di luhur maranéhna, ngadominasi nu memberontak kawas anak keledai. Ti kecap-kecap ieu écés pisan yén Gusti, dina asupna anu mulya ka Yerusalem, ngalaksanakeun ramalan para Nabi suci anu geus nyaritakeun ngeunaan Anjeunna, ngamimitian ramalan-Na sorangan, nu ngagambarkeun kajadian-kajadian nu bakal datang, anu engkéna kajadian; sarta gambaran-gambaran éta ditafsirkeun ku pamahaman spiritual.

---

[464] Matt. 14:13, 14, jeung 19.
[465] Mat. 21:4 Yes. 62:11. Zakh. 9:9.
[466] Kaca 221, sisi sabalikna.
[467] Yohanes 12:15.

Kitu harti tina lampah Kristus anu kapanggih dina Injil jeung dina tulisan didaktik séjénna: éta téh kajadian nyata, lain parabel.

Sabab lamun tuangeun ka balaréa ku roti éta ngan saukur parabel jeung lain kajadian nyata, kumaha Kristus tiasa nyarios ka murid-murid-Na: *'Naha anjeun henteu émut nalika abdi mecah lima roti pikeun lima rébu jalma, sabaraha bakul pinuh ku sésa roti anu anjeun kumpulkeun*?'[468] . Sareng deui Anjeunna nyarios ka rahayat: *'Anjeun milarian Abdi, sanés kusabab anjeun ningali tanda, tapi kusabab anjeun tuang roti sarta wareg'*[469] . Naha kecap-kecap Kristus ieu bohong?

[470]Lamun awéwé Samaria éta ngan saukur parabel jeung lain kajadian nyata, naha murid-murid, basa maranéhna sumping, ngajaga jarak, sabab Kristus keur nyarita jeung hiji awéwé? Jeung naha *urang Samaria, basa maranéhna sumping, ménta ka Kristus supaya cicing jeung maranéhna, sarta Anjeunna cicing di dinya salila dua poé?* Tapi urang Samaria *nyarios ka awéwé éta*, *'Urang henteu percaya kusabab naon anu anjeun carioskeun*, tapi kusabab urang parantos ngalamanana sorangan.'

Lamun kabangkitan Lazarus téh ngan saukur parabel jeung lain kajadian nyata, kumaha bisa *loba urang Yahudi anu datang ka Maria, sanggeus maranéhna ningali naon anu geus dipigawé ku Yesus, maranéhna percaya ka Anjeunna*[471] ? Sareng naha *para imam agung ogé ngarancang pikeun maéhan Lazarus*[472] ? Sabab parabel mah aya dina kecap, lain dina kanyataan; kumaha bisa éta dipaéhan?

Sareng upami asupna Kristus ka Yerusalem dina keledai ngora téh hiji parabel, lain kajadian nyata, mangka sangsara jeung salibna Kristus ogé parabel. Sareng panguburan-Na jeung kabangkitan-Na ogé bisa disebut parabel: sarta bidah Manichaeum baheula bakal dihirupkeun deui, anu ngajar yén Kristus sangsara salaku wujud ilusi, lain sacara nyata. Ngeunaan kabodoan anu luar biasa tina guru-guru palsu anu nyieun perpecahan jeung nu salah harti, anu pikiranana kabut.

PANGUMUMAN KALIMA

Ku cara naon kajadian nyata diaku dina Injil, jeung ku cara naon parabel diaku?

Dina Injil Suci, nalika hiji karya Kristus rék diwartakeun dina Liturgi Ilahi, maca Injil dimimitian ku kecap: *'Dina waktu éta';* sedengkeun nalika hiji parabel, anu diucapkeun ku biwir Kristus, rék diwartakeun, maca Injil dimimitian ku kecap: *'Pangéran nyarioskeun parabel ieu'.*

Tingali, hai nu salah harti, kumaha carita Injil ngeunaan roti, Samaria Nu Hadé, Lazarus, jeung asupna Gusti ka Yerusalem dimimitian.

Injil ngeunaan roti dimimitian kieu: *'Waktu éta, Yesus ningali balaréa anu loba, teras manéhna ngarasa prihatin ka maranéhna*[473] .'

Injil ngeunaan urang Samaria dimimitian kieu: *'Waktu éta, Yesus sumping ka hiji kota di Samaria nu dingaranan Sychar'*[474] .

Injil ngeunaan Lazarus dimimitian kieu: *Dina waktu éta aya saurang lalaki nu ngaranna Lazarus ti Betania nu keur gering*[475] .

Injil dimimitian kieu ngeunaan asupna Gusti ka Yerusalem: *'Genep poé saméméh Paskah, Yesus sumping ka Betania, tempat Lazarus parantos maot'*[476] .

Ieu sanés parabel, tapi lampah Kristus sorangan; sabab éta henteu dimimitian siga parabel, ogé henteu disebutkeun: *'Gusti nyarios parabel ieu';* tapi leuwih ka: *'Dina waktos éta, Yesus ningali…', 'Yesus sumping…',* jeung sajabana. Sababaraha di antarana parabel anu diucapkeun ku Kristus Gusti urang, sedengkeun nu séjénna mangrupa lampah mujijat-Na. Sabab lampah mah, salaku lampah, diwartakeun ngaliwatan catetan sajarah nu ditulis; sedengkeun parabel mah, salaku parabel, diucapkeun dina basa nu samar tur diinterpretasi; sarta aspék-

---

468 Markus 8:18 jeung 19.
469 Yohanes 6:26.
470 Ibid. 4:40 jeung 42.
471 Yohanes 11:45.
472 Yohanes 12:10.
473 Mateus 14:14.
474 Yohanes 4:5.
475 Ibid. 11:5.
476 Ibid. 12:1.

aspék tina lampah Kristus nu nuduhkeun kajadian nu bakal datang diungkabkeun minangka misteri ku pamahaman rohani.

Ku kituna, jadi padang paningal ngeunaan hal-hal ieu, sarta hayu nu buta ningali cahaya kabeneran Injil; hayu nu sesat dipapagkeun kana jalan anu leres; sarta sadar naon eusi Injil ngeunaan sajarah lampah Kristus, naon parabel-parabelna, sarta naon hartina.

Bab 22. Ngeunaan Sadaakah sacara Rusiah

Sareng di dieu ogé, hayu interpretasi jeung ajaran anu salah ti jalma-jalma anu paling basajan jeung teu nyaho ngeunaan sedekah dibenerkeun.

Dina Injil Suci, Gusti nyarios: *'Ati-ati ulah ngalakukeun sedekah anjeun di hareupeun jalma, supaya anjeun katingali ku maranéhna';* jeung sajabana; sarta deui: *'Tapi nalika anjeun masrahkeun sedekah, ulah ngantep leungeun kenca anjeun nyaho naon anu dipigawé ku leungeun katuhu anjeun, supaya sedekah anjeun jadi rusiah'*[477] .

Teu ngartos harti sajati tina kecap-kecap Kristus ieu, jalma-jalma basajan jeung nu teu nyaho ngajar yén hiji jalma ulah méré sedekah di hareupeun batur, tapi ngan saukur sacara rusiah, teu katingali ku saha waé. Aranjeunna nyatakeun yén méré sedekah di tempat anu katingali ku batur téh dosa; aranjeunna nyebut yén Kristus henteu maréntahkeun urang méré sedekah di hareupeun batur, supaya setan teu nyaho naon anu dipigawé ku leungeun katuhu. Ku kituna, ku henteu mertimbangkeun kecap-kecap Kristus kalayan saksama, aranjeunna sorangan henteu méré sedekah ka nu butuh di hareupeun jalma loba, sarta maranéhna nyalahkeun jeung ngalarang saha waé anu ngalakukeunana. Sareng maranéhna nyababkeun karugian dua kali lipat ka jalma miskin jeung ka dirina sorangan: maranéhna ngarugikeun jalma miskin ku nyegah maranéhna nampi sedekah ti batur, sarta ngarugikeun dirina sorangan ku nyegah dirina nampi ganjaran ti Gusti. Supaya kabodoan maranéhna kabuka, éta bakal dibantah di dieu, sarta dibenerkeun—henteu ku abdi, saurang jalma handap asor, tapi ku Bapa Garéja Agung, Santo Yohanes Krisostomus, sarta ku panerang tafsiranna, Teofilaktus, Uskup Agung Bulgaria.

Anu suci Chrysostom, dina homilina ngeunaan Injil Mateus pasal salapan belas, ngartikeun kecap-kecap Kristus anu tadi disebutkeun kieu: 'Anjeunna (Kristus) nyarios, "Ulah masrahkeun sedekah di hareupeun jalma," hartina, supaya maranéhna ningali anjeun; sabab aya nu méré sedekah di hareupeun jalma, lain sangkan katingali keur méré, jeung aya nu henteu méré di hareupeun jalma, tapi ogé sangkan katingali keur méré. Ku kituna, lain ngan ukur naon anu dipigawé, tapi niatna anu diganjar jeung dikaruniai makuta (a). Nepika dieu Chrysostom. Santo Theophylact, Uskup Agung Bulgaria, ngajelaskeun kecap-kecapna leuwih écés, nyarios: sanajan anjeun masrahkeun sadakah di hareupeun jalma, salami anjeun henteu ngalakukeunana pikeun katingali jeung meunang pujian, anjeun moal dihukum, ogé moal kaleungitan ganjaran anjeun: tapi lamun anjeun nyimpen pikiran sombong, sanajan anjeun nyumbang tina kasimpenan anjeun, anjeun bakal dihukum, sarta anjeun bakal kaleungitan ganjaran anjeun: sabab Gusti boh ngahukum boh ngahargaan pikiran-pikiran haté. Sareng deui, ngeunaan leungeun katuhu jeung leungeun kenca, Theophylact nyarios: leungeun kenca téh kasia-siaan, sedengkeun leungeun katuhu téh sedekah; ku alatan éta, anjeunna maréntahkeun urang supaya waspada, supaya kasia-siaan, lamun nyekel, ulah maling sedekah anjeun. Nepi ka dieu Theophylact.

Ti kecap-kecap guru-guru Garéja ieu écés yén méré sedekah di hareupeun jalma lain pikeun dipandangan ku nu lalajo; tapi méré sedekah di hareupeun jalma pikeun kapentingan kesombongan jeung pujian, saperti nu biasa dipigawé ku para ahli kitab jeung urang Farisi ti bangsa Yahudi. Sareng sanés panangan anu dipaké mikeun nu janten masalah, tapi pamikiran sia-sia anu miharep pujian manusa. Sabab sanajan aya anu mikeun sedekah sacara rusiah, tapi nyimpen pamikiran sia-sia, maranéhna henteu sabenerna mikeun sacara rusiah tapi sacara kabuka; sabab pamikiran sia-sia maranéhna écés katingali. Kitu saur Theophylact: 'Lamun anjeun nyimpen pikiran keur pamer, sanajan anjeun nyumbang sedekah ti kasabandaan anjeun, anjeun bakal dihukum, sabab anjeun geus kaleungitan ganjaran anjeun'; sarta sabalikna: 'sanajan anjeun nyumbang sedekah di hareupeun jalma, anjeun henteu ngalakukeunana pikeun pamer, tapi siga nu dilakukeun sacara rusiah'. Kieu saur Chrysostom: 'Aya ogé sedekah nu dipigawé di hareupeun jalma, lain sangkan katingali keur ngalakukeunana.' Sareng deui di tempat séjén, anjeunna nyarios: 'Henteu matak teu resep ka Gusti lamun sedekah katingali ku jalma, tapi nu dipigawé

[477] Mateus 6:1, 3 jeung 4.

pikeun dipikanyaho.' Henteu (ceuk anjeunna) sedekah anu katingali ku jalma anu matak teu resep ka Gusti; tapi anu dihaja dipigawé ku alatan sombong, supaya katingali jeung dipuji ku jalma.

Urang, kumaha ogé, nyarios: hadé ngalaksanakeun sedekah ku cara anu teu katingali ku panon manusa. Kitu ogé anu dilakukeun ku Santo Nikolaus Kristus, manéhna ngalungkeun tilu bungkusan emas leutik ngaliwatan jandéla ka saurang gelandangan peuting-peuting, bari nyumput. Kitu ogé loba jalma saleh nu lampahna, maranéhna masihan sacara rusiah di mana waé maranéhna bisa; tapi lamun teu mungkin disumputkeun tina panon manusa, sarta anjeun ningali jalma nu nyungkeun nu kacida miskinna jeung peryogi pisan kana sedekah anjeun, sarta moal mungkin pikeun anjeun tepang deui jeung masihan engké, mangka ulah ragu masihan naon anu anjeun gaduh. Sanaos anjeun kedah mikeun di hareupeun batur, ulah malikeun beungeut; ogé ulah nepi ka anjeun kaleungitan ganjaran demi panon jalma, sabab anjeun mikeun lain pikeun kabanggaan, tapi pikeun kabutuhan jalma anu nyuhunkeun. Tapi lamun, sanajan anjeun daék mikeun jeung boga naon anu bisa dipasihkeun, anjeun ngalalaworakeun jalma nu butuh demi panon jalma, anjeun geus dosa ngalawan kanyaah ka sasama: *sabab kanyaah* nu sampurna *teu néangan kapentingan sorangan,* ogé teu néangan ganjaran pikeun dirina. Ogé teu paduli kana pujian jalma, tapi ngan ukur hayang ngahadékeun sasama nu keur susah dina kamiskinanana[478] .

Pikeun maranéhna anu ngajar yén hiji jalma teu meunang mikeun sedekah saméméh batur ngalakukeunana, maranéhna tacan ngartos leres kecap-kecap Kristus sarta salah napsirkeunana, sabalikna tina ajaran Kristus jeung tafsiran sajati ti Chrysostom jeung Theophylact.

Sareng aya seueur deui anu siga maranéhna; urang teu tiasa di dieu nyebatkeun sakabéh ayat tina Kitab Suci jeung ajaran Bapa Garéja anu geus disalahhartikeun ku para skismatik, ogé urang teu gaduh waktos pikeun ngabantah interpretasi maranéhna anu salah sarta ngajelaskeunana kalayan interpretasi anu leres. Cukup geus yén interpretasi maranéhna kabuktian *salah* jeung ajaran maranéhna *kabuktian bohong.*

Sareng sabab ajaran maranéhna palsu, sabab éta henteu mangpaat pikeun jiwa tapi ngabahayakeunana.

Artikel Dua

Bab 23. Ngeunaan ajaran sesat di Brynyany

Naha ajaran maranéhna henteu sesat?

Ieu geus écés dibuktikeun dina bagian kahiji tina Panalungtikan, ngeunaan Iman, dina artikel kadua, nya éta yén para skismatik Brynyan, nuturkeun tapak léngkah guru maranéhna anu paling kawentar, Avvakum, téh kacida hérésina.

Aranjeunna misahkeun Allah Tritunggal, anu miboga hakekat anu hiji, jadi tilu.

Aranjeunna misahkeun hiji Putra Allah jadi dua putra.

Aranjeunna ngarobah Trinitas jadi kuatritas.

Aranjeunna henteu ngaku Inkarnasi Putra Allah, anu sabenerna lumangsung.

Aranjeunna nempatkeun Kristus dina tahta anu misah ti Tahta Tritunggal Suci.

Sareng hérési-hérési maranéhna anu séjén, anu sabalikna tina dogma iman jeung tradisi gerejawi, geus cukup dijelaskeun jeung diungkabkeun di dinya.

Sareng sabab ajaran maranéhna pinuh ku bidah; sabab éta henteu mangpaat pikeun jiwa, tapi ngarugikeunana.

Artikel Katilu

Bab 24. Nista skismatik ngalawan salib opat sudut, jeung patalékan ngeunaan salib

Naha teu aya hujat ngalawan hal-hal suci dina ajaran maranéhna?

---

[478] 1 Korinta 13:5.

Jarang aya hérési anu kacida garasna ti jaman baheula saperti anu ngahina kasucian Garéja, sapertos hérési Bryn kiwari, anu kuburanna kabuka ngaluarkeun bau busuk hinaan: sabab maranéhna henteu ngan saukur ngahujat sagala nu suci, kaasup barang-barang suci Garéja Suci, tapi ogé ngahina éta barang-barang éta siga hiji kajahatan, bari ngangkat diri sorangan leuwih luhur tibatan sagala nu suci. Ku kituna, perlu di dieu nampilkeun sababaraha blasphemi maranéhna pikeun ngungkab kajahatan, kabodoan, kekerasan haté, jeung kabingungan maranéhna, sarta ngabantahna ku nembongkeun kabeneran.

Kahiji

Aranjeunna ngahujat *salib opat ujung* anu mulya*,* nyebutna 'salib Romawi', salib kosong, *bayangan* salib dalapan ujung anu aya dina Perjanjian Lama, abominasi karuksakan, berhala Antikristus, jeung cap Antikristus. Hayu hujat-hujat maranéhna jeung tulisan-tulisan maranéhna diémutan deui di dieu.

Abacum, saurang imam, nyerat:

Kumaha setan geus nipu rahayat Rusia anu malarat: maranéhna jelas nuju ka karuksakan; Aranjeunna geus bogoh ka si jalang Romawi – salib opat ujung, lain salib sajati nu dijieun tina tilu tangkal: cemara, pinus, jeung cedar; sarta dina salib opat ujung éta maranéhna ngagambarkeun panyaliban Kristus. Ku kituna éta jadi salibna Polandia, anak haram Garéja Romawi.

Erofey, sanajan kitu, murid Avvakum, ngahujat kieu:

Tingali salib dua bagian, salib Romawi lain salib Kristus; sarta di mana-mana dina ibadah dipaké salib tilu bagian Kristus, lain salib dua bagian, hiji kanopi kosong, lain milik Kristus; sabab Kristus henteu disalibkeun di luhurna: salib-salib di bumi téh béda, supaya salib anu masihan kahirupan ti Kristus dihormat, lain nu kapanggih di bumi. Lamun anjeun nyebut salib opat-ujung ieu salib Kristus, mangka kuring moal ragu nyebutna sundalna Roma. Lamun anjeun nyebut salib éta salib Jurusalamet, mangka kuring bakal ngarecahna. Urang mawa dua salib dina awak urang: hiji téh salib Kristus, sarta hiji deui kosong; jauhkeun salib tilu palang tina awak anjeun, supaya éta henteu nyabakna. Nepi ka dieu, Erofey.

Nalika abdi nuju nyerat ieu, aya hiji gulungan kuno skismatik nu asup ka leungeun abdi, pinuh ku bohong, bidah, jeung caci maki jahat ngalawan Garéja Allah; dina gulungan éta aya tulisan hinaan ka salib opat titik Kristus, nyebutna berhala atawa berhala Antikristus, sarta hiji kabejatan karuksakan nu nangtung di tempat suci, sarta tangkal nu dikutuk.

Tulisan jahat éta ogé nyebut salib opat ujung éta 'cap Antikristus'. Ompong kitu ngalawan salib suci opat ujung éta kadéngé di mana-mana, asalna tina sungut nu ngalalaworakeun para skismatik; sabab Chrismation suci, nu di jerona nu dibaptis diurabi ku meterai kurnia Roh Suci dina wangun salib opat ujung, ku para skismatik ieu disebut lain meterai Roh Suci, tapi meterai Antikristus. Kafiran hérés ieu asalna ti lami pisan ti saurang hérés Lutheran Jerman nu dingaranan *Bullinger*, anu ngahujat Konfirmasi; abdi teu terang kumaha éta tiasa asup ka tanah Rusia di antara para skismatik. Tapi ieu mah henteu matak héran; margi roh jahat anu sami nu digawé dina hérés asing ogé digawé dina hérés Rusia.

Blasfem anu teu takwa jeung herétikal ngalawan salib opat ujung Kristus geus ngagerakkeun sumanget abdi pikeun ngabéla éta, sarta geus nyurung abdi pikeun ngalawan para blasphemers, jeung pikeun némbongkeun sacara écés yén sakabéh kakuatan Salib Suci aya dina opat ujungna. Sabab lamun aya tulisan dina Salib Gusti, sarta aya papan suku, kunaon maranéhna nyerat jeung ngajadikeun salib jadi dalapan ujung? Nanging, boh tulisan boh papan suku, sabab éta balok pondok, lain bagian tina lébar salib, tapi bagian tina panjangna. Salib éta sorangan miboga opat ujung, lain dalapan ujung, sabab wangunna siga manusa nu leungeunna ngalegaan, nahan Jurusalamet urang sorangan, anu leungeunna nu paling suci ngalegaan di luhurna; lain siga nu ayeuna maranéhna lakukeun ku wangun dalapan ujung nu teu perlu éta. Urang henteu ngahujat salib dalapan ujung, ogé henteu nampikna, tapi urang narima éta kalayan kanyaah, ngahormatna kalayan takwa, sarta nyembahna kalayan khusyuk, pikeun nginget pangsalibanna Kristus.

Sanajan kitu, kami nolak kalakuan ngahina ka salib opat ujung, nu ku éta—salaku tanda Kristus jeung cap kurnia Roh Suci—urang ditandaan dina baptisan ngaliwatan panguraban krisma, sarta ku éta sakabéh sakramén Garéja diberkahan, disucikeun, jeung dirampungkeun; ku nu sakabéhna umat Kristiani nyieun tanda salib, lain salib dalapan ujung, tapi salib opat ujung, sakumaha urang bayangkeun dina diri urang; sabab Gusti urang Kristus henteu disalibkeun dina salib dalapan ujung, tapi dina salib opat ujung.

Supaya sungut nu ngahujat para ahli bidah bisa dipeungpeuk, ayeuna urang kedah nalungtik hal-hal di handap ieu *ngeunaan* salib *opat ujung*:

1) Naha salib opat ujung dina Perjanjian Lama mangrupakeun variasi tina salib dalapan ujung?

2) Dina salib mana Kristus disalibkeun: salib Romawi atawa salib Bryn?

3) Naha salib opat titik éta nyaéta salib Romawi?

4) Naha salib opat titik éta hiji berhala atawa gambar Antikristus, sarta hiji kekejeman karuksakan anu nangtung di tempat suci?

5) Naha salib opat ujung téh tanda Antikristus, atawa bakal jadi kitu?

Tapi samémèh urang ngamimitian nalungtik argumén-argumén nu diajukeun ngeunaan salib opat titik, hayu urang heula nyayogikeun sababaraha inpormasi ngeunaan kai nu dipaké pikeun salib.

Sebutan salib tina tangkal dianggap muncul di dua tempat dina Perjanjian Lama: dina nabi Yesaya, pasal 60, jeung dina Sirakh Yesus, pasal 24; hayu urang nalungtik duanana bagian ieu nurutkeun interpretasina.

Yesaya nyarios: *'Kamulyaan Libanon bakal sumping ka anjeun, cypress, pinus jeung cedar'* ([479]). Harti kecap-kecap ieu aya dua: sajarah jeung spiritual.

Interpretasi sajarahna henteu ngeunaan salib, tapi ngeunaan Garéja Yerusalem anu diwangun deui sanggeus pangasingan Babilonia. Mimiti anjeunna ngaramal ngeunaan karuksakan tanah Yuda: *'Kota-kota bakal sepi* alatan euweuh nu cicing,' cenah, 'jeung imah-imah bakal sepi alatan euweuh jalma, *sarta tanahna bakal tetep sepi*'[480] . Ramalan ieu kacumponan nalika Nebukadnezar, Raja Babilonia, nyerang Yudea; tuluy Yerusalem, kota karajaan urang Yahudi, diruksak, Bait Suci Solomon kabakar jeung dirusak, sarta sésa tanahna jadi sepi. Anjeunna ogé ngaramal ngeunaan pamulihan Yerusalem, anu bakal lumangsung sanggeus rahayat balik ti pangasingan Babilonia. 'Hudang, hudang, hai Yerusalem,' saur-Na, *'sabab cahaya anjeun parantos sumping, sareng kamulyaan Gusti parantos nyorot ka anjeun. Angkat panon anjeun ka sakurilingna sareng tingali barudak anjeun geus kumpul* (sanggeus kabuangan)*: tingali, sakabéh putra anjeun datang ti jauh,* malah ti Babilonia[481] . Ngeunaan pamulihan Bait Suci di Yerusalem, disebutkeun: *'Kamulyaan Libanon bakal sumping ka anjeun—cypress, pinus jeung cedar*.' Hartina, sakumaha Sulaeman, sanggeus ngawangun Bait Suci, ngahiasna ku tangkal-tangkal anu dibawa ti Libanon—cypress, pinus jeung cedar— kitu ogé Zerubbabel, pangeran ti imah Daud, karuhun Kristus, sanggeus kaluar tina panjajahan Babilonia, ngawangun deui garéja nu ruksak sarta ngahiasna ku tangkal nu sarua—cypress, pinus, jeung cedar. Ieu téh tafsir sajarah nurutkeun téksna sorangan.

Harti spiritual tina kecap-kecap nubuat ieu, kumaha ogé, nyaritakeun ngeunaan Garéja suci Kristus, nu disebut Yerusalem Anyar, nu geus dikumpulkeun ku Gusti urang ngaliwatan panerangan-Na di bumi; nu geus disinaran jeung terus disinaran ku kamulyaan rahmat-Na; sarta nu dihias ku kurnia Roh Suci. Dina dirina, nu bener, kawas cedar Libanon jeung tangkal wangi séjénna, tumuwuh, ngembang, sarta diwangun jadi garéja rohani jeung candi pikeun Roh Suci, sakumaha ceuk Rasul: *'Anjeun téh candi hirup Allah*' ([482]). Jeung deui: *'Awak anjeun téh candi Roh Suci anu cicing di jero anjeun*' ([483]). Ka Yerusalem Anyar ieu, Garéja suci, datang kamulyaan salib, tangkal Libanon, anu Kristus Gusti urang kersa sangsara pikeun urang; sarta kecap-kecap nabi ngeunaan tangkal-tangkal ieu dilarapkeun ka Salib Kristus dina Oktosah Garéja, nu nyebutkeun yén éta dijieun tina ciprés, juniper, jeung cedar. Kitu ogé, dina Nada 2, dina Rebo di Matins, dina Ode 9, ayat 2, dibaca: 'Anjeun katingali, ya Gusti, diangkat di luhur ciprés, manuk nu nyanyi jeung cedar, demi kahadean Anjeun.' Dina Nada 3, dina Rebo jeung Jumaah di Matins, sedalen dibaca kieu: 'Dina atsaran, pinus jeung cedar Anjeun naék, ya Anak Domba Allah'; sarta ieu ogé kapanggih di tempat séjén dina Octoechos, ogé dina buku-buku gerejawi séjén.

Ti antara tangkal-tangkal ieu, urang ngakuan cedar jeung cemara; sedengkeun ngeunaan 'pevka', urang teu nyaho tangkal naon éta. Sababaraha urang nyebut éta tangkal pinus: ieu téh pamadegan Hieromonk Epiphanius ti Kiev, pangarang 'Koméntar Genep Poé' ngeunaan St. Basil Agung, anu narjamahkeun tina basa Yunani kana dialék Slavia; dina Bab 5, dina kaca 16 verso, gigireun kecap 'pevka', manéhna nyerat 'pinus' di pinggir kaca. Tapi sigana mah henteu kitu; sabab boh Salomo boh Zerubabel ngahias candi ku kai anu henteu gancang ruksak; sabab

---

[479] Yesaya 60:13.

[480] Yesaya 6:11.

[481] Ibid. 60:1 jeung 4.

[482] 2 Kor. 6:16.

[483] 1 Kor. 6:19.

kai cedar jeung cypress bisa awét nepi ka sarébu taun, sedengkeun kai pinus ampir teu bisa awét nepi ka saratus taun.

Yesus Sirakh, dina ngajelaskeun pujian kana hikmat Gusti, nyarita pikeun hikmat éta: *'Abdi diangkat kawas cedar di Libanon, sareng kawas cypress di pagunungan Hermon, sareng kawas tangkal* kurma *abdi diangkat,* anu nangtung di gigir basisir'[484] : Para komentator kana kecap-kecap Sirach ngartikeun ieu minangka ngarujuk kana Salib Kristus, nyebut yén éta téh hiji cedar, hiji cypress jeung hiji kurma. Pikeun urang, sanajan kitu, ieu matak bingung, sabab di dieu disebut kurma tinimbang cypress; naha henteu duanana—cypress jeung kurma—nya éta hiji jeung sarua, nyaéta tangkal kurma? Yén salib téh tangkal kurma ogé disaksian ku Santo Siprianus, Martir Suci, Uskup Kartago, guru pangkolotna di Garéja, anu nyarios kieu ka Kristus Gusti: 'Anjeun naék, ya Gusti, kana tangkal kurma, sabab tangkal salib Anjeun ngalambangkeun kameunangan ngalawan sétan'[485] . Nepi ka dieu kecap Ciprianus. Sareng kecap-kecapna téh sanés tanpa kabeneran, sabab dina jaman baheula tangkal kurma sok jadi tanda kameunangan jeung kamulyaan ngalawan musuh; sarta nalika Kristus Gusti asup kalayan kamulyaan ka Yerusalem, maranéhna nyanghareupan Anjeunna kalayan dahan tangkal kurma minangka nu ngéléhkeun pati, sarta minangka pratanda yén tangkal kurma éta bakal diwakilan dina Salib. Salajengna, aya deui kasaksian penting tina Kitab Suci, anu nyarios dina pribadi Kristus: *'Abdi bakal naék kana tangkal kurma sareng nyekel pucukna' ([486]*); anu ku Cassiodorus jeung Santo Siprianus diinterpretasi minangka ngarujuk kana kai salib Kristus, yén Kristus, sanggeus naék kana salib, ngawasaan jeung ngéléhkeun unggal kakaisaran (pamingpin-pamingpin kalangkang poék jaman ieu), jeung unggal kawenangan jeung kakuatan. Tangkal kurma sabenerna mangrupa salah sahiji tangkal anu henteu lapuk, saperti cedar jeung cypress. Tapi naha kurma ieu jeung 'singer' téh hiji jeung sarua, atawa henteu, urang teu kudu repot-repot ngulik éta perkara. Sabab ieu sanés dogma iman, margi urang henteu percaya kana tangkal Salib, tapi ka Kristus Gusti anu disalib.

Salajengna, di dieu urang gaduh carita langkung awal ngeunaan salib opat ujung, sangkan carita ngeunaan salib anu masihan kahirupan tiasa diungkabkeun—carita anu sanajan anéh, tapi teu lepat pikeun dipercaya.

Carita ngeunaan salib, dikompilasi tina rupa-rupa buku.

Ti buku nu judulna **The Key to Understanding**, dicitak di Lviv, dina khotbah ngeunaan Pangagungan Salib Suci, folio 335.

Ti John ti Carphaeus, Buku 10, *Homili* 19 ngeunaan Salib Kristus.

Ti Nicholas Liran, dina komenterna ngeunaan Injil Yohanes, bab 5.

Ti Kronik Jacob Vergomita, folio 59.

Ti kronik John, anu dipikawanoh minangka Navklir, folio 163.

Sareng ti narator séjén, kapanggih dina dialék asing.

Kitu ogé; sanajan dina kecap anu béda, éta ogé kapanggih dina naskah Rusia anu dipikawanoh salaku **Nu* Dipilih*.

Nalika Adam gering nepi ka paéh, manéhna ngutus putrana, Sét, ka Taman Éden, ka Malaikat nu ngajaga Taman éta, pikeun ménta ubar ka Malaikat éta, sangkan ngajaga kaséhatanana jeung ngalilaan umurana di bumi. Panyageuhan ieu, kumaha ogé, bakal asalna tina minyak rahmat anu geus dijangjikeun ku Gusti pikeun dikirimkeun ka anjeunna, sarta pikeun éta anjeunna geus diusir ti Paradiso. (Minyak anu dijangjikeun ku Gusti ka Adam ngalambangkeun Putra Allah, anu bakal dikirimkeun ka bumi pikeun nyalametkeun umat manusa tina pati langgeng. Aduh, kumaha ogé, mikirkeun minyak panyageur jasmani, maréntahkeun anjeunna pikeun ménta éta. Entong aya nu héran, sabab lalaki ieu, Sét, dikirim ka Malaikat. Sabab éta sanés kahiji kalina Sét aya dina pasamoan jeung Malaikat; sabab sanajan dina mangsa ngora, nalika yuswana sapuluh taun, manéhna diangkat ku hiji Malaikat ka puncak-puncak luyu jeung paréntah Gusti, sarta diajarkeun élmu ngeunaan loba misteri Gusti, jeung susunan awak langit: gerakna langit, jalanna panonpoé, bulan jeung béntang, sarta susunan planét-planét langit jeung cara gawéna. George Kedrin ti Konstantinopel nyaksian ieu dina karyana sajarah. Naha henteu matak heran yén jalma sapertos kitu dikirim ku Rama Adam ka Malaikat anu ngajaga Surga? Sabab Malaikat éta, nurut kana paréntah Gusti, nyokot tilu biji tina tangkal nu dilarang—anu ku Adam, sanggeus nyicipna, geus ngalanggar

[484] Sirakh 24:14 jeung 15.
[485] Poé rayana nyaéta 31 Agustus.
[486] Kidung Kidung 7:8.

paréntah Gusti—terus dipasihkeun ka anjeunna, sangkan sakumaha dosa manusa dimimitian tina tangkal éta, kitu ogé kasalametan bisa disadiakeun pikeun umat manusa. Sif, sanggeus nampi bibit-bibit éta ti Malaikat, balik deui ka bapana Adam, tapi manéhna manggihan yén bapana teu aya deui di antara nu hirup; bapana geus maot tur dikubur. Ku kituna manéhna melak bibit-bibit éta di taneuh gigireun makam bapana. Ti bibit-bibit éta tumuwuh tilu tunas: hiji cedar, hiji cypress, jeung hiji kurma, atawa tangkal kurma (atawa, nurutkeun kecap-kecap panyanyi dina Yesaya); sarta tunas-tunas éta tumuwuh babarengan jadi hiji tangkal ageung, sabab ti akar nepi ka pucuk éta hiji tangkal, sedengkeun di pucuk ranting-ranting unggal tangkal misah sacara jelas. Jeung tangkal éta tetep aya nepi ka jaman Raja Sulaiman. Nalika Ruang Suci pisan di garéja di Yerusalem keur diwangun ku Salomon, sarta loba tangkal éndah diangkut ti mana-mana, tangkal éta ogé ditebang minangka conto anu hadé sarta diangkut ka Yerusalem pikeun pangwangunan éta; tapi ku pangaturan Gusti tangkal éta henteu dipaké dina pangwangunan garéja; éta cicing di hiji tempat lila, sarta di tempat séjén sakeudeung. Ku sabab éta, tangkal éta ditinggalkeun di serambi garéja gigireun témbok, pikeun dijadikeun korsi keur nu datang, jeung keur nu hayang reureuh tina pagawéan maranéhna. Ayeuna nalika Ratu Saba, nu ngaranna Nicavla, salah sahiji nabi awéwé jaman baheula nu dipikawanoh minangka para Sibyl, sumping ka Yerusalem pikeun ngadéngé hikmah Salomon: Nalika anjeunna niténan wangunan garéja anu éndah pisan sarta ningali tangkal éta di dinya, manéhna pinuh ku rasa kagum sarta, digerakkeun ku sumanget nubuat, nyatakeun yén dina tangkal éta Gusti, anu maké rupa manusa, bakal maot. Buku Rusia, anu dipikawanoh salaku *Nu Dipilih*, ogé nyaritakeun yén dina waktos éta kecap-kecap nubuat ieu diucapkeun di dinya: 'Hai tangkal anu tilu kali dipaparin berkah, anu Kristus Gusti bakal disalibkeun!'

Ku sabab éta, tangkal éta dikubur jero kana taneuh ku paréntah Raja Sulaiman, caket kolam cai keur domba, supaya moal kungsi ka leungeun manusa. Tapi sanggeus mangtaun-taun, ku pangayoman Gusti, éta tangkal mucunghul deui tina taneuh sarta ngambang dina cai kolam domba. Pikeun tangkal *éta, Malaikat Gusti bakal asup ka tempat mandi* éta *unggal usum panas sarta ngaduk cai* di dinya[487] , ngumbah tangkal éta; sarta panyageur dipasihkeun ka nu gering, anu kahiji asup ka mandi sanggeus cai diaduk. Tapi nalika Kristus Gusti urang nyandak sipat manusa, nembongan di bumi, jeung cicing di antara manusa, urang Yahudi nyekel Anjeunna sarta masrahkeun ka Pilatus pikeun disalib; maranéhna néangan kai pangbeuratna pikeun salib, sangkan beban Kristus beurat. Sareng sanggeus maranéhna ningali tangkal anu geus disebat tadi di cai mandi domba , baseuh ku cai tur beurat pisan, maranéhna narikna ti dinya lajeng dipasrahkeun pikeun dijadikeun salib; éta beurat pisan nepi ka perlu aya nu mantuan Kristus mawa éta; maranéhna maksa Simon ti Kiréna pikeun mawa salib-Na. Urang henteu mastikeun carita ieu, sabab aya nu nganggap éta apokrif (teu otentik), tapi urang ogé henteu nampikna sakabéhna, sabab aya nu nyaksianana, sarta sagala hal mungkin ku kakuatan Maha Agung Gusti.

Ti carita ieu katingalina salib Gusti dijieun tina tangkal anu di jerona tilu tangkal—cedar, cypress, jeung kurma atawa peuk—tumbuh babarengan jadi hiji tangkal.

Tapi samémeh urang mertimbangkeun salib opat ujung, hayu urang eureun sakeudeung pikeun nalungtik ieu: naha aya papan suku dina salib? Sabab judul anu dipasang dina salib disebutkeun dina Injil, sedengkeun papan suku henteu disebutkeun di mana waé.

Bisa jadi aya nu nyarios: para Nabi nyarioskeun ngeunaan tapak suku. Sabab Daud nyarios: *'Mulyakeun Gusti Allah urang, sarta sembah di tapak suku-Na, sabab éta suci*' ([488]). Jeung Yesaya, nyarios atas nami Kristus, nyarios: *'Abdi bakal ngamulyakeun tempat suku abdi' ([489]*). Ayeuna urang bakal nalungtik harti tina duanana nubuat ieu pikeun nangtukeun tapak suku nu mana nu dimaksud. Tapi heula, hayu urang nalungtik bédana antara tapak suku Gusti: aya tapak suku anu urang diparéntah sujud, jeung aya tapak suku anu urang henteu diparéntah sujud. Gusti nyarios dina nubuat Yesaya: *'Langit mangrupa singgasana abdi, sareng bumi mangrupikeun tapak suku abdi*'[490] : teu aya nu sujud ka tapak suku Gusti éta, nyaéta bumi, iwal Nu Nyiptakeunana, Gusti. Deui aya nu ditulis dina Zabur: *'PANGERAN ngawartos ka PANGERAN abdi: "Duduk di katuhu abdi, nepi ka abdi ngajadikeun musuh-musuh anjeun jadi alas suku pikeun suku anjeun*"'[491] . Sareng saha *nu hayang* sujud ka alas

487 Yohanes 3:4.
488 Mazmur 98:5.
489 Yesaya 60:13.
490 Yesaya 66:1.
491 Mazmur 109:1.

suku éta—ka musuh-musuh Gusti? Ka alas suku nu mana, nya, nu diparéntahkeun ku Daud ka urang pikeun sujud?

Hartina kecap-kecap Daud ieu aya dua rupa: nurutkeun huruf Kitab Suci jeung nurutkeun misteri.

[492]Numutkeun kana harfiahna, tafsirna kieu: dina Perjanjian Lama aya Tabut Allah, anu di jerona aya tongkat Harun anu mekar, loyang-loyang perjangjian, jeung guci emas eusina manna; Petaka éta disebut tapak suku Allah, sakumaha katingali dina Kitab 1 Tawarikh, pasal 28, nalika Raja Daud nyarios ka rahayat: 'Kuring parantos mutuskeun dina haté kuring pikeun ngawangun hiji imah anu di jerona Peti Perjanjian Gusti tiasa cicing, *sareng pijakan* pikeun suku *Gusti Allah urang*' (1 Tawarik 28:2). Naha, nya, Peti Perjanjian éta disebut pijakan Gusti? Kusabab di luhur Peti Perjanjian, di antara dua kerub, dina jangjangna anu sumebar di luhur Peti Perjanjian, aya lempengan emas murni nu ditahan ku jangjangna, siga nu jadi panutup pikeun Tabut. Bentukna siga korsi atawa tahta, nu ku urang Israil dipercaya minangka tempat Gusti nu teu katingali linggih, sakumaha nu ditulis dina ayat kahiji tina mazmur éta: 'Nu linggih di luhur kerubim'. Numutkeun para komentator, kecap-kecap ieu henteu ngarujuk ka kerubim langit anu teu katingali, tapi ka kerubim emas anu katingali milik Musa, anu ditempatkeun di luhur Tabut Perjanjian. Tapi Gusti sorangan ogé nyarios ka Musa: *'Kuring bakal ngawartosan diri ka anjeun ti dinya,* sareng *Kuring bakal nyarios ka anjeun ti luhur korsi rahmat, di antara dua kerub anu aya di luhur Tabut Perjanjian'* (*[493]*). Sabab Allah linggih dina tahta emas di antara kerubim, disangga ku jangjangna, sarta Tabut aya di handapeun suku-Na; ku sabab éta Tabut disebut tapak suku Allah, nu di payuneunana Daud maréntahkeun urang sujud: '*Sareng sujud,*' cenah, *'di payuneun tapak suku-Na, sabab éta suci'[494]* . Ieu téh tafsiran nurutkeun téksna.

Najan kitu, nurutkeun interpretasi mistik, Santo Athanasius Agung jeung bapa-bapa suci séjén ngartikeun tapak suku Gusti téh manusa dina diri Kristus. Kitu saur Athanasius: Allah Nu Maha Hirup di kahyangan, anu mibanda sakabéh ciptaan di handapeun suku-Na, janten manusa tanpa parobahan, ngahiji jeung hakekat urang, anu jadi alas suku-Na. Kitu deui, dina Mazmur Agung Cétak ti Kyiv, anu ngamuat komentar di pinggir kaca, ditulis: "Pangdasan suku Gusti téh bumi, awak Kristus anu paling suci, dicokot ti bumi—awak Perawan anu paling suci—anu di jerona Kristus, Allah sajati, cicing, ngahiji jeung Keilahian dina hiji hipostasi; ku kituna éta suci jeung paling suci."

Ku kituna, écés tina dua komentár éta—boh tina téks boh tina sakramén—yén téks éta henteu ngarujuk kana sandaran suku nu dijieun atawa digambarkeun dina salib. Sabalikna, ieu ngarujuk ka Garéja Suci jeung ka Salib Kristus sorangan, sabab prokimen nu dipidangkeun pikeun Salib nyaéta kieu: *'Mulyakeun Gusti Allah urang, sarta sujud di payuneun tapak suku-Na , sabab éta suci[495]* .' Tapi ieu ngarujuk ka sakabéh Salib Kristus, lain ngan saukur bagian leutikna, sanajan tapak suku éta katingalina leutik.

Salajengna, kecap-kecap Yesaya nu diucapkeun atas nami Kristus: 'Abdi bakal ngamulyakeun tempat suku abdi'; ieu henteu kapanggih dina Kitab Suci Rusia, tapi ngan dina Triodion, dina parabel nu dibaca dina Saptu Agung; Kecap-kecap ieu, kumaha ogé, kapanggih dina Alkitab Roma, dina tarjamahan Jerome; interpretasi kecap-kecap ieu nurutkeun harfiahna sarua jeung anu geus disebatkeun di luhur ngeunaan Tabut Perjanjian, sedengkeun nurutkeun misteri, éta ngarujuk ka Garéja Suci: Sabab Allah, anu linggih di tahta-Na di sawarga, ngagunakeun Garéja Suci-Na anu damel di bumi minangka tapak suku-Na.

Naha aya tapak suku di handapeun salib atanapi henteu, boh Kitab Suci boh para juru tafsir Kitab Suci henteu nyarioskeun éta. Nanging, di antara wadah-wadah milik Anselmus sang Romawi nu Mulya, dina Piala Suci, Salib Kristus digambarkeun tanpa suku, opat ujung, sarta nembongkeun gelar Kristus nu ditulis dina perkamen tinimbang dina papan kai: '[496] '. Urang henteu ngabantah naon anu digambarkeun jeung diukir dina dasarna salib; urang ngan saukur nunjukkeun yén euweuh sebutan ngeunaan ieu dina kitab suci kuna, ogé euweuh catetan otentik ngeunaan éta.

Leuwih deui deui éta mah carita bohong anu kapanggih kuring ditulis kieu dina naskah skismatik:

---

[492] 1 Tawarikh 28:2.
[493] Kaluar 25:22.
[494] Mazmur 98:5.
[495] Mazmur 98:5.
[496] 3 Agustus.

Ngeunaan suku salib, tingali patarosan dina Alfabét: 'Naha ditulis yén di suku salib Kristus, sisi katuhu, anu naék siga gunung, digambarkeun, sedengkeun sisi kénca digambarkeun nurun ka handap?' Panjelasan: Nalika Kristus nangtung dina salib, Anjeunna ngalungkeun sirahna ka katuhu, sangkan lidah para nu iman bisa ngalung ka handap jeung nyembah Anjeunna; sareng ku alatan éta Anjeunna ngangkat suku katuhu-Na, sangkan dosa-dosa jalma-jalma anu percaya ka Anjeunna jadi hampang, sareng dina Datangna Anu Kadua maranéhna tiasa diangkat pikeun nyumping ka Anjeunna; sedengkeun ku alatan éta Anjeunna nungtutkeun suku kenca, suku anu nurun ka taneuh, sangkan jalma-jalma anu henteu percaya ka Anjeunna jadi beurat sareng nurun ka naraka. Nepi ka dieu pamanggih ieu.

Abdi nyarios yén pamikiran ieu henteu bertentangan sareng Garéja Kristus, ogé henteu bertentangan sareng Iman Suci; tapi sabab abdi ngadéngé jalma basajan percaya kana dongéng éta siga éta téh sabenerna kabeneran Injil; sareng sabab Garéja téh suci, minangka Panganténna Kristus, teu meunang narima spékulasi khayalan atawa interpretasi nu dijieun sorangan, tapi kudu dumasar kana Kitab Suci sorangan, sarta merhatikeun interpretasi sajati ti guru-guru agung jagat raya (lain ti jalma basajan nu sok ngalantur). Ku sabab éta, sumanget kana kabeneran Garéja jeung ngajaga kalungguhan uskup, abdi henteu merhatikeun spekulasi palsu sapertos kitu.

Abdi nyium suku salib, naha éta miring atanapi henteu, sareng abdi henteu nolak adat para nu nyieun salib sareng nu ngalukis salib, sabab éta henteu bertentangan sareng Garéja, malah abdi ngidinanana; Nanging, abdi henteu nampi interpretasi ngeunaan kemiringan dasarna, sakumaha diatur dina risalah skismatik, sabab éta henteu kapanggih dina Bapa-Bapa Suci kuna atanapi dina komentar-komentar.

Di dieu urang bakal ngalajengkeun nalungtik proposisi-proposisi anu parantos disebatkeun tadi pikeun ngalawan bidah-bidah kafir, anu ngaku yén salib opat-ujung dina Perjanjian Lama téh mangrupa kanopi tina salib dalapan-ujung. Tapi Kristus disalibkeun dina salib dalapan-ujung; kanopi jeung wangun salibna ngan opat-ujung, sarta salib opat-ujung éta sorangan geus dianggap salib Romawi jeung kabejatan karuksakan, berhala Antikristus jeung cap Antikristus.

Hayu urang milarian kabeneran ngeunaan hal ieu.

DINA KAMISA

Naha salib opat ujung dina Perjanjian Lama téh hiji pratanda salib dalapan ujung?

Lamun nurutkeun pandangan skismatik, salib opat titik dina Perjanjian Lama téh kanopi tina salib dalapan titik, mangka pantes dina sagala hal yén salib opat titik éta sabenerna dijieun tina bahan naon waé sarta nangtung di hiji tempat. Hayu para skismatik nunjukkeun ka urang, di mana dina Perjanjian Lama aya salib opat ujung? Atawa sahenteuna, di mana dina Perjanjian Lama dina Alkitab basa Rusia kecap *'salib'* ditulis? Salajengna, hayu maranéhna nembongkeun ka urang kasaksian ti Bapa-bapa Suci (lain ti guru palsu Bryn sorangan) nu nyebutkeun yén dina Perjanjian Lama salib opat titik téh mangrupa wujud tina salib dalapan titik. Sabab iman mah henteu ditempatkeun dina hal-hal nu diragukeun tanpa aya kasaksian nu bisa dipercaya. Ku kituna, kami ayeuna ngalaksanakeun panalungtikan ieu di payuneun anjeun, nalungtik Kitab Perjanjian Lama pikeun ningali naha aya salib opat ujung nu kungsi muncul di dinya; atawa, sahenteuna, naha kecap 'salib' kapanggih dina Kitab Perjanjian Lama dina Alkitab basa Rusia, sajaba ti tulisan rusiah ngeunaan salib—' '—anu henteu sacara eksplisit nyebutkeun, tapi sacara rusiah ngagambarkeun, salib Kristus? Sareng upami boh salib boh kecap 'cross' henteu kapanggih dina Perjanjian Lama, kunaon éta henteu kapanggih?

Paniliti ngeunaan Simbol jeung Prototipe Salib

Hayu dipikanyaho ti mimiti yén kecap *'cross'* henteu kapanggih dina Perjanjian Lama dina Alkitab basa Rusia (abdi henteu nyarioskeun Alkitab asing dina basa séjén, tapi ngeunaan Alkitab basa Rusia; sabab abdi nyarioskeun ka sasama urang Rusia). Saha di antara nu maca Alkitab basa Rusia anu geus paham pisan? Saha anu geus maca sakabéh Perjanjian Lama sacara tuntas? Naha aya nu manggihan di dinya salib opat ujung? Atawa sahenteuna istilah *'salib'?* Hayu para skismatik Rusia kumpul ti sakuliah penjuru, sarta hayu maranéhna maca kalayan tekun, siang jeung peuting, Perjanjian Lama dina Kitab Suci Rusia nepi ka rahmat anyar, nepi ka pangumuman Injil (abdi nyarios); naha maranéhna bakal manggihan sebutan *salib* di mana waé*?* Teu aya pisan.

Sabab sanajan aya loba pisan pratanda jeung lambang salib Gusti dina Perjanjian Lama, salibna sorangan mah teu kapanggih di mana waé; ogé pratanda-pratanda éta henteu dingaranan 'salib', sarta tulisan-tulisan ngeunaan salib ogé henteu dipikawanoh ku rahayat jaman harita, iwal ku sababaraha Nabi anu diwahyukeun ku

Gusti. Ieu diaku dina rahmat anyar ku umat Kristiani anu nalungtik Perjanjian Lama sarta manggihan yén éta téh tanda-tanda Salib Gusti. Tina éta, urang bakal sacara ringkes nyebatkeun salah sahiji anu paling kasohor di dieu.

Aya tilu jinis pratanda jeung bayangan Salib Gusti dina Perjanjian Lama:

Ieu kapanggih dina fenomena anu teu wujud tapi luar biasa, atawa dina kakuatan mujijat nu dipasihkeun ku Gusti ka aranjeunna.

Sababaraha kapanggih dina lampah manusa, anu sacara nubuat nyiratkeun nu bakal datang.

Sareng ieu aya dina visi jeung wahyu anu ditampi ku para patriark suci jeung nabi.

Anu kahiji, mangka ngan saukur ngaramal kakuatan Salib Gusti.

Anu kadua sacara rusiah nembongkeun boh kakuatan boh gambaran Salib.

Anu katilu, kumaha ogé, nembongkeun boh kakuatan boh wangun, sasarengan jeung sangsara Gusti sorangan.

Anu kahiji ngaramal salib Gusti jeung bayanganna dina hal-hal anu teu karasa, tapi mulya jeung ajaib.

Dina awalna, tangkal kahirupan anu nangtung di tengah-tengah Taman Éden téh mangrupa pratanda jeung bayangan Salib Gusti anu engkéna bakal dipasang di tengah-tengah bumi. Kieu saur Santo Yohanes ti Damaskus: *'Salib anu mulya ieu geus dipratandakeun ku tangkal kahirupan anu ditanam di Taman Éden ku Gusti'*[497] . Nepi ka dieu, Damaskus.

Kawas buah tangkal paradisiak éta anu méré kahirupan, masihan kahirupan langgeng ka saha waé anu ngadahar éta, kitu ogé buah Salib—Kristus—masihan kahirupan langgeng ka saha waé anu ngadahar Anjeunna, sakumaha Anjeunna nyarios: *'Saha waé anu ngadahar daging abdi sareng nginum getih abdi gaduh kahirupan langgeng'*[498] . Ku alatan éta, Salib Gusti disebut tangkal kahirupan ku Garéja dina kidungan, anu dinyanyikeun kieu: *'Salib anu masihan kahirupan geus ditanam di bumi'*[499] .

Di dieu abdi naros ka para skismatik, anu ngaku yén dina Perjanjian Lama salib miboga wangun opat ujung jeung payung dalapan ujung, nyaritakeun ka kami: naha tangkal kahirupan di Paradiso, anu ngagambarkeun Salib Gusti, ogé opat ujung, sakumaha salib ayeuna opat ujung?

Bahtera Nuh, nu dijieun tina kai tahan lapuk, nu ku éta umat manusa disalametkeun tina banjir universal: yén (numutkeun kana pamanggih buku ngeunaan iman ku pangarang anonim, dicitak di Moskow dina mangsa patriarkat Yosef taun 7156, di tukangeun folio 67) éta mangrupa pratanda jeung lambang salib Gusti, nu ngaliwatanana umat Kristiani bakal disalametkeun tina banjir dosa. Abdi, kumaha ogé, naroskeun: naha bahtera éta, anu wangunna siga Salib Gusti, wangunna sorangan siga salib opat ujung?

Kayu anu dibawa ku Ishak, anu dipandu ku bapana pikeun disembelih ka Gusti, dibawa dina taktakna, éta mangrupa pratanda Salib Gusti. Kitu ogé Anu Mulya Ephrem ngémutan ieu: Ishak, mawa kai, naék ka gunung pikeun disembelih kawas domba nu teu ngabahayakeun; sarta Jurusalamet, mawa salib, angkat ka tempat palaksanaan hukuman pikeun disembelih kawas domba pikeun urang. Lamun anjeun ningali péso, paham éta minangka tombak. Lamun anjeun mikirkeun mezbah, pandang ka tempat palaksanaan hukuman. Jeung lamun anjeun ningali papan-papan (tina kai), paham éta minangka salib[500] . Nepi ka dieu Ephrem. Kuring naros: naha papan-papan éta, anu ngabentuk Salib Gusti, opat ujungna, sarua jeung salib anu opat ujungna?

Tongkat atawa gada Yusuf, anu maréntah di Mesir, di tungtungna Yakub sujud[501] , éta mangrupa pratanda sarta kanopi Salib Gusti. Kitu ogé dibaca dina Kanon pikeun Pangluhurkeun, dina Ode 7: Tungkai éta bakal ngurilingan tanah Yusuf, di mana Israil hiji poé bakal nyaksian karajaan anu gagah: sabab éta bakal ngangkat *Salib* anu mulya, nembongkeunana. Naha tungkai Yusuf éta, anu ngaramal Salib Gusti, opat ujungna, sarua jeung Salib anu opat ujungna?

Deui: tongkat mujijat Musa, anu dirobah jadi ular, sarta ngadahar ular-ular sihir, ngarobah cai Mesir jadi getih, sarta mawa bala séjén ka urang Mesir: anu misahkeun Laut Beureum sarta nyieun jalan garing pikeun Israil nyabrang: éta téh hiji pratanda jeung bayangan Salib Gusti, dimaksudkeun pikeun ngancurkeun ular-ular naraka, pikeun mandikeun Garéja—anu asalna ti bangsa-bangsa séjén—dina getih Kristus, pikeun ngahukum dunya nu

---

497 Buku 4, Bab 12.

498 Yohanes 6:54.

499 Sententiae 14, Canto 9.

500 St. Ephrem, Homili 109 ngeunaan Abraham jeung Ishak.

501 Kejadian 47:31.

dosa, sarta pikeun nyieun jalan lemes ka sawarga pikeun Israil anyar. Naha tongkat Musa, anu ngagambarkeun Salib Gusti, opat ujungna, siga salib opat ujung?

Kitu deui, tongkat Harun, anu mekar jeung ngahasilkeun buah, mangrupakeun pratanda jeung lambang Salib Gusti, sakumaha anu diungkabkeun ku Garéja: *'Tongkat éta dijadikeun lambang misteri, sabab ku mekarna éta ngaramal imam; sarta tangkal Salib, anu baheula mandul, ayeuna mekar'*[502] . Naha tongkat Harun éta, anu ngaramal Salib Gusti, mangrupa salib opat ujung, sarua jeung salib opat ujung ayeuna?

Tangkal anu dilebetkeun kana cai pait Merreh sarta ngajadikeun paitna amis[503] , mangrupakeun pratanda jeung bayangan Salib Gusti. Ku kituna, dina Kanon pikeun Pangluhurkeun, dina Ode ka-4, ditulis: 'Musa ngarobah mata cai pait di gurun baheula ku hiji tangkal, nembongkeun parobahan ngaliwatan Salib pikeun kasatiaan bangsa-bangsa.' Kitu deui, Yosef, pangarang Kanon Pra-Pesta, nyarios dina Ode 5: *'Musa, sanggeus heula ngamumuman cai Marah, nandakeun ka anjeun Salib anu mulya ku tangkal éta, ku nu anjeun nyirarkeun amis panyalamet ka umat manusa'*[504] . Naha tangkal éta, anu ngamaniskeun cai Marah jeung ngabentuk Salib Gusti, opat-ujung, siga salib opat-ujung?

Tangkal kurma, di handapeunna nabi awéwé Déborah linggih ngadili Israil[505] , éta mangrupa pratanda jeung kanopi salib Gusti, anu ku Gusti dipaké pikeun ngalaksanakeun hukuman ka pangeran dunya ieu, nyaéta setan, supaya manéhna bisa diusir: *'Ayeuna*,' cenah, *'hukuman geus sumping ka dunya ieu; ayeuna pangeran dunya ieu bakal diusir'*[506] . Naha tangkal kurma Deborah éta, anu wangunna siga Salib Gusti opat ujung, siga salib opat ujung?

Tulang rahang keledai, anu ku Simson dipaké pikeun maéhan sarébu urang Filistin; tapi nalika manéhna jadi halabur tur ngagero ka Gusti, *Gusti* muka *mata cai dina tulang rahang éta, sarta cai ngocor ti dinya, teras manéhna nginum*[507] . Tulang rahang éta mangrupakeun pratanda jeung lambang Salib Gusti, ku nu Samson rohani—Kristus—maéhan urang Filistin di naraka; Anjeunna muka tatu di sisi-Na nu paling suci, ngaluarkeun mata cai getih jeung cai, sarta ku éta ngaleungitkeun dahaga hakekat manusa pikeun kasalametan. Naha tulang rahang keledai éta, anu ngalambangkeun Salib Gusti, miboga opat sudut, sarua jeung Salib anu miboga opat sudut?

Harpa Daud—nya éta Daud sorangan—ku nyanyianna nu amis ngusir roh najis anu ngaganggu Saul, sakumaha kacatet dina[508] : harpa éta mangrupa pratanda salib Gusti, anu daging Kristus direntangkeun kawas tali dina papan résonansi harpa. Sareng nalika Gusti nu welas asih nyanyikeun doa amis pikeun jalma-jalma nu keur maéhan anjeunna, nyarios, *'Bapa! Pasihan hapunten ka maranéhna,'* roh-roh jahat langsung kabur jauh, dikalahkeun jeung diusir ku rahmat Gusti nu welas asih. Naha harpa Daud, anu dina dirina nyusun salib Gusti, miboga opat ujung, sarua jeung salib anu opat ujungna?

Tongkat Daud, kalayan lima batu alus nu dipilih ti walungan, nu dipaké ku Daud pikeun ngalawan Goliat, sakumaha raksasa éta sorangan nyarios ka Daud: *'Naha abdi anjing, nepika anjeun sumping ngalawan abdi* ngan *ku tongkat jeung batu*?'[509] ? Tungkang éta mangrupa pratanda jeung lambang salib Gusti, sedengkeun lima batu alus téh pratanda lima tatu Gusti urang anu ditampi dina salib. Naha tungkang Daud, anu ngagambarkeun salib Gusti, miboga opat ujung, siga salib opat ujung?

Tangkal Elisha anu anjeunna lemparkeun kana cai, nyababkeun beusi anu parantos tilelep di jero cai naék ka beungeut cai[510] , éta mangrupikeun pratanda Salib Kristus. Ku kituna Santo Teodorus Studita nyarios dina Kanon pikeun Minggu Panghormatan Salib, dina Ode ka-8: 'Hayu, hai Nabi Elisha, sareng béjakeun ka kami sacara jelas: naon tangkal éta anu anjeun buang kana cai? Éta téh Salib Kristus, ku nu urang diangkat tina jero

---

[502] Kalimah 14, Kanto 3.
[503] Kaluar 15:25.
[504] Kal. 13.
[505] Hakim-hakim 4:5.
[506] Yohanes 12:31.
[507] Hakim-hakim 15:19.
[508] 1 Sam. 16:23.
[509] Ibid. 17:43.
[510] 2 Raja 6:5 jeung 6.

karuksakan.' Naha tangkal Elisha éta, anu ngaramal Salib Kristus, miboga opat ujung, sarua jeung Salib anu miboga opat ujung?

Sareng seueur conto sanés anu sarupa kapanggih dina Kitab Perjanjian Lama ngeunaan Salib Gusti dina wangun pralambang sareng bayangan; urang henteu gaduh waktos pikeun ngadaptarkeun sadayana, tapi ieu parantos cekap pikeun ayeuna pikeun ngajelaskeun perkara anu keur diusut. Hayu urang émut hiji deui hal: tangkal anu ka Achior, komandan Ammon, diiket ku leungeun jeung suku ku Holofernes di hareupeun kota Betulia, kusabab manéhna nyaksian kabeneran[511] , sakumaha anu ditulis sacara jéntré dina Kitab Yudit; saha waé anu hoyong tiasa ningali di dinya: Tangkal éta mangrupakeun pratanda jeung lambang Salib Gusti, anu Gusti urang dipaku ku leungeun jeung suku-Na di hareupeun kota Yerusalem. Naha tangkal Achior éta, anu ngagambarkeun Salib Gusti, miboga opat ujung, sarua jeung Salib anu miboga opat ujung?

Ngan dina Perjanjian Lama waé prakiraan jeung bayangan Salib Gusti kapanggih dina zat-zat anu teu boga rasa, sarta sabagian di antarana miboga opat ujung, sarua jeung salib opat ujung. Kumaha bisa hiji salib opat ujung dina Perjanjian Lama janten pratanda tina salib dalapan ujung, padahal salib opat ujung henteu kapanggih dina pratanda jeung tipena anu nyata?

Naha golongan skismatik meureun ngaku yén tangkal anu dipaké ku Musa pikeun ngangkat ular di gurun[512] téh hiji salib opat ujung? Sabab para pelukis ikon ngagambarkeun ular anu diangkat dina tangkal siga salib opat ujung. Tapi ieu mah lain kitu dina Kitab Suci; sabab di dinya ditulis kieu: 'Musa nyieun oray tina tambaga tuluy dipasang dina tiang.' Dina panji naon? Naha moal aya nu nyebut, 'dina panji wangun salib'? Hayu manéhna ningali kana ayat éta dina Kitab Suci Yunani, teras maca jeung ngartos yén panji éta sanés salib, tapi panji militér, nya éta: spanduk atawa panji. Sabab dina pasukan Israil, anu ngumbara di gurun salila opat puluh taun—kusabab aya dua belas suku (iwal ti suku Lewi) jeung dua belas pangeran—ogé aya dua belas panji atawa bendera (lain salib) anu dibawa; siga anu katingali dina Kitab Bilangan, pasal 2: dimana Gusti maréntahkeun Musa kumaha ngatur pasukan Israil *sacara rapih, nurutkeun panji-panji maranéhna, jeung nurutkeun imah karuhun maranéhna*[513] , nya éta, nurutkeun suku-suku maranéhna: sabab rahayat ti unggal suku nuturkeun pasukan jeung panji sorangan[514] . Sabab Musa ngangkat ular éta dina tiang di gurun salaku panji; kitu ogé dina téks Yunani nu nyebutkeun: ἐπὶ σημείου, hartina dina panji[515] . Martir suci Justin sang Filsuf, nurut kana ayat-ayat ieu dina Apologina—anu ditulisna ka Antoninus, Kaisar Romawi—nyaritakeun yén Musa ngangkat ular éta dina tombak (dina panji) sarta nempatkeunana di luhur tabernakel suci, anu dijadikeun imah ibadah pikeun urang Yahudi di gurun[516] . Spanduk éta sabenerna mangrupa pratanda jeung panangtayungan Salib Gusti, nurutkeun kecap-kecap Gusti sorangan, anu nyarios ka Nikodemus dina Injil: *'Sakumaha Musa ngangkat ular di gurun, kitu ogé Putra Manusa kedah diangkat'*[517] ; sanajan kitu, nurutkeun Kitab Suci, tangkal anu diangkat ku Musa pikeun ular téh henteu katingali minangka gambaran salib opat ujung. Kacuali lamun salib opat ujung éta digambarkeun minangka oray, sabalikna tina nu dipasang dina spanduk atawa panji: pikeun Joseph, dina Kanon anu diwacakeun samémèh Pangluhurkeun, pangarang nyatakeun dina ayat ka dalapan: *'Angkat éta luhur dina tangkal, di tempat oray, sakumaha anu ditulis: " ", Musa nunjukkeun tangkal anu paling dihormat*[518] '; sabab oray aya di tempat panji, salib opat ujung tiasa katingali. Tapi tangkal éta sorangan henteu opat-ujung, sapertos salib opat-ujung. Sabab lamun tangkal éta sabenerna opat-ujung, éta moal ngabentuk salib dalapan-ujung, tapi salib opat-ujung. Sareng sakumaha para pelukis ikon ngagambarkeun oray dina tangkal wangun salib, kitu ogé maranéhna nglukis sakahayangna, nurutkeun panilaian sorangan. Maranéhna ogé, nalika ngagambarkeun Kelahiran Kristus, ngagambarkeun Perawan Nu Paling Suci nu keur ngagolér gigireun palungan, siga-siga manéhna gering sanggeus lahirna Kristus, padahal manéhna ngalahirkeun tanpa gering sarta henteu ngagolér: kitu deui, maranéhna ngagambarkeun Kristus dicekel jeung diumbah ku hiji awéwé, siga-siga tina kotoran, padahal Anjeunna lahir

---

511 Yudit 6:10 jeung 11.
512 Bilangan 21:8 jeung 9.
513 Bil. 2:1.
514 Bilangan 2:2.
515 Bilangan 21:8 jeung 9.
516 Peringatan: 1 Juni.
517 Yohanes 3:14.
518 Amsal 13.

tanpa kotoran, sarta teu aya kabutuhan pitulung awéwé dina kalahiran-Na, sakumaha dijelaskeun sacara écés dina buku urang, dina poé ka-25 Désémber, dina khotbah ngeunaan Kelahiran Kristus. Kuring ogé bakal nyebatkeun ieu ngeunaan para pelukis ikon anu teu wijaksana: di hiji biara anu dihormat, di serambi garéja, kuring ningali hiji lukisan témbok; ngagambarkeun nyiptakeun dunya katingali ieu ku Gusti, dimana reureuhna Gusti dina poé katujuh digambarkeun kieu: aya hiji ranjang, sarta dina ranjang éta dibentangkeun bantal-bantal, sarta di luhur bantal-bantal éta aya Gusti Rama nu keur ngagolér, sarta di luhurna aya tulisan: 'Gusti reureuh tina sagala padamelanana.' Aduh, kabodoan! Naha Gusti ngagolér dina bantal jeung ranjang? Sarta aya loba deui hal-hal anéh anu biasa maranéhna gambarkeun: saperti martir suci Kristoforus jeung sirahna keur nyanyi, sarta martir suci Flora jeung Laurus jeung kuda. Ieu mah saukur karangan kosong. Kitu deui, maranéhna ngagambarkeun hiji oray dina tangkal wangun salib; sanajan kitu, ieu henteu bertentangan jeung Garéja, tapi maranéhna geus nyimpang tina Kitab Suci demi para skismatik, sabab tangkal éta lain salib opat ujung, tapi hiji panji pasukan militér. Éta digambarkeun kieu supaya maranéhna henteu ngadukung pamadegan maranéhna, siga éta téh salib opat ujung, kanopi salib dalapan ujung, atawa ngan saukur lambang salib opat ujung. Sabab kanopi (sareng abdi nyarios ieu sabalikna tina pamikiran maranéhna) kedahna siga kana naon anu ditutupanana; siga panon urang ningali, nalika saurang lalaki leumpang dina cahaya beurang, panonpoé caang, bayanganna katingali dina sagala hal sarua jeung wujud manusa: sabab saurang lalaki anu boga hiji sirah, bayanganna henteu némbongkeun dua sirah; kitu deui, saurang lalaki anu boga dua leungeun, bayanganna henteu némbongkeun opat leungeun. Kitu ogé tiasa diomongkeun ngeunaan pakakas anu dianggo ku Musa pikeun ngangkat ular di gurun: sabab, numutkeun pandangan sesat (lain numutkeun Kitab Suci), pakakas éta miboga opat ujung, sabab éta mangrupikeun gambaran salib opat ujung, lain salib dalapan ujung.

Aya ogé gambaran samémehna jeung bayangan Salib Gusti dina lampah manusa, anu sacara nabi geus nunjukkeun naon anu bakal datang.

Yakub, jalma nu bener tina Perjanjian Heubeul, pinuh ku kurnia nubuat, samémeh pupusna, basa méré berkah ka dua putra Yusuf, Éfraim jeung Manasé, ngalihkeun leungeunna, nempatkeun leungeun katuhu di luhur putra nu leuwih ngora, Éfraim, jeung leungeun kenca di luhur putra nu leuwih kolot, Manasé[519] ; ieu mangrupa pratanda salib. Ku kituna, dina pésta Pangluhurkeun Salib Suci, Garéja Ortodoks urang nyanyi dina stichera Litani: *'Pangaluyuan leungeun Patriark Yakub dina méré berkah ka barudakna—nembongkeun tanda kamulyaan Salib Anjeun'*[520] . Di dieu golongan skismatik nyarios: 'Ieu mangrupa salib opat ujung, kanopi tina salib dalapan ujung'; tapi kami ngabales ieu: leungeun Yakobus, anu disusun dina wangun salib, sanés salib opat ujung éta sorangan, ogé kecap 'salib' henteu kapanggih di dinya, tapi éta ngan saukur gambaran rusiah ngeunaan salib; sarta salib éta sorangan sanés dalapan ujung, tapi opat ujung. Lamun, kumaha ogé, golongan skismatik hayang susunan leungeun Yakub anu kawangun siga salib jadi gambaran salib dalapan-ujung, mangka maranéhna kudu nambahkeun leuwih ti dua leungeun ka Yakub, supaya aya leuwih loba ujung.

Getih anak domba di Mesir, anu ku Gusti diparéntahkeun ka urang Yahudi pikeun ngoleskeun kana ambang luhur imahna jeung dua pasagi lawangna[521] , éta getih (sacara ajaran Santo Siprianus) mangrupa pratanda salib suci; margi maranéhna mimiti ngoleskeun kana ambang luhur di luhur panto, teras kana ambang handap, lajeng kana dua pasagi lawangna. Sanajan kitu, pangurbaan opat bagian ieu sanés salibna sorangan, tapi ngan saukur gambaran rusiah ngeunaan salib; sabab kecap 'salib' ogé teu kapanggih di dinya, sarta maranéhna anu ngurbaan ogé teu nyaho yén éta mangrupa gambaran salib. Tapi urang, nu hirup dina rahmat anyar jeung nalungtik Perjanjian Lama, ngaku yén ieu téh tanda salib—lain salib dalapan titik, tapi salib opat titik. Lamun, kumaha ogé, golongan skismatik hayang sangkan panguraban lintel jeung pasang lawang ku getih Anak Domba éta ngalambangkeun salib dalapan titik; tah hayu maranéhna nambahkeun kana ambang kahiji jeung pasang lawang dina Kitab Suci maranéhna dua ambang deui jeung dua pasang lawang deui, sangkan aya opat ambang jeung opat pasang lawang dina unggal panto imah Yahudi di Mesir, supaya éta jadi pratanda salib dalapan-ujung.

Pecahna Laut Beureum ku tongkat Musa[522] ngabentuk salib. Sabab nalika tongkat Musa diteundeun nyebrang lega laut, hiji salib kabentuk; ku alatan éta Garéja nyanyi: *'Musa, sanggeus ngagambar salib ku*

[519] Kejadian 48:14.
[520] Kalimah 14, Bab 2. Risalah Cyprianus.
[521] Kaluar 12:7.

tongkatna, mecah Laut Beureum, ngamungkinkeun Israil nyebrang ku suku'[523] . Sanajan kitu, misahna sagara téh lain salibna sorangan, tapi ngan saukur gambaran rusiah tina salib; sabab kecap 'salib' teu kapanggih dina Kitab Suci, sarta jalma-jalma waktu éta ogé teu nyaho yén éta téh gambaran salib. Tapi urang, nu hirup dina rahmat anyar jeung nalungtik Perjanjian Lama, ngaku yén ieu téh gambaran salib—lain salib dalapan ujung, tapi salib opat ujung. Lamun, kumaha ogé, golongan skismatik hayang sangkan belahna Laut Beureum ku tongkat Musa jadi gambaran salib dalapan ujung, naha maranéhna henteu ngadoa ka Santo Musa supaya manéhna ngadorong laut éta henteu sakali wungkul ku tongkatna, tapi tilu kali, sangkan salib dalapan ujung éta bisa digambarkeun nurutkeun kahayang maranéhna?

Kuring ogé parantos ningali, dina hiji petisi ti Solovetsky anu dialamatkeun ka émutan nu suci tina Tsar Alexei Mikhailovich nu taat, nu ditulis kieu: Yohanes Krisostomus, guru jagat raya, dina khotbah Minggu-Na ngeunaan Injil pikeun Minggu katilu Puasa, henteu nganggap salib Latin minangka salib sajati Kristus, tapi ngajelaskeunana minangka gambar jeung lambangna, jeung sajabana. Abdi, sanajan kitu, nyokot buku éta, maca kutipan éta, sareng mendakan di jerona teu aya salib Latin, teu aya salib opat-ujung, teu aya salib dalapan-ujung, tapi ngan saukur aya rujukan kana salib Gusti, anu diwangun ku tongkat Musa; ngeunaan salib mana—naha nu opat ujung atawa dalapan ujung—teu aya sebutan ngeunaan éta di dinya; tapi ngan saukur ngajelaskeun yén, siga tongkat Musa, ngabagi Laut Beureum, ngamaniskeun cai pait di Meribah di gurun, ngaluarkeun cai tina batu garing, ngahukum Mesir ku ngarobah cai jadi getih, sarta ngalakukeun mujijat séjén, éta téh hiji rupa jeung pratanda tina Salib Kristus nu ilahi jeung méré kahirupan. Tapi, urang kedah mertimbangkeun kunaon tongkat Musa janten gambaran jeung lambang Salib Kristus: naha kusabab tungtungna? Padahal tongkat Musa henteu opat ujung, tapi dua ujung, saperti biasana tongkat, sarta tungtungna henteu ngabentuk salib. Naha, nya, tongkat Musa jadi lambang jeung bayangan Salib Kristus? Ku kakuatan mujijat anu dipasihkeun ku Gusti ka éta tongkat, anu henteu ngabentuk wangun husus siga salib atawa jumlah ujung siga salib, tapi leuwih némbongkeun dina dirina sorangan kakuatan mujijat Salib. Pikeun petisi Solovetsky, anu ngarujuk kana nu disebut 'khotbah Chrysostom', nyaritakeun bohong, siga-siga Chrysostom keur nyerat ngeunaan salib Latin sarta ngalarang panghormatanana. Leuwih ti éta, khotbah éta henteu katingali minangka karya Chrysostom, tapi sigana ti pangarang séjén. Ieu dibuktikeun ku dua argumen: kahiji, khotbah éta mangrupakeun komentar kana Injil Markus, padahal teu aya komentar ku Santo Krisostomus ngeunaan Markus, ngan aya pikeun Matius jeung Yohanes. Argumen kadua nyaéta eusi khotbah éta bertentangan jeung carita dina Kitab Suci, sakumaha anu ditulis ku Musa. Kusabab di dinya ditulis siga Musa geus ngamaniskeun cai pait Merrehia ku tongkatna; tapi éta mah teu leres. Sabab Musa henteu ngamaniskeun cai Meribah ku tongkatna, tapi ku tangkal nu ditingalikeun ku Gusti ka anjeunna, sakumaha écés disebutkeun dina Kitab Kaluar, bab 15, nu nyerat: *'Gusti nembongkeun hiji tangkal ka anjeunna, lajeng anjeunna miceun éta kana cai, sarta cai éta jadi amis'* ([524]). Éta tangkal séjén, anu dipidangkeun ku Gusti, anu ngamaniskeun cai pait, lain tongkat Musa. Sareng para rabbi umat Yahudi nyaritakeun yén tangkal ieu, anu dipidangkeun ka Musa ku Gusti pikeun ngamaniskeun cai Marah, dingaranan *'adelpha',* anu sacara alamiah kacida paitna jeung maotna. Tapi Gusti, anu miharep ngalakukeun mujijat anu leuwih agung sarta nembongkeun kakawasaan-Na anu Maha Agung ka rahayat ngaliwatan tangkal anu pait jeung maot ieu, ngamumikeun cai anu pait jeung maot éta sarta ngajadikeunana séhat, nyageurkeun nu sabalikna ku nu sabalikna. Urang nyarios, nya, yén dina ieu geus disiratkeun kasedihan tina sangsara sukarela Kristus jeung pupusna Anjeunna di kayu salib, ngaliwatan éta Anjeunna maparin amisna kasalametan jeung kahirupan langgeng ka umat manusa, anu geus kasiksa ku dosa jeung keur ngalir ka arah paéh. Ku kituna, kasedihan tina pangsaliban Gusti ngamaniskeun sagala sangsara jeung pagawean anu dipikul ku Para Rasul dina nyebarkeun Injil, lampah martir dina sangsara, jeung disiplin askétik para suci. Malah nepi ka ayeuna, éta ogé ngamaniskeun sagala sangsara sedih pikeun maranéhna anu ngabawa Kristus anu disalib dina pikiranana. Kusabab éta tangkal, lain tongkat Musa, anu ngamaniskeun paitna cai di gurun. Tina dua argumén ieu écés yén omongan ieu sanés ti Chrysostom, tapi ti jalma séjén anu henteu pati ahli. Ayeuna urang bakal balik deui ka pralambang Salib, sakumaha kapanggih dina lampah manusa.

---

[522] Kaluar 14:21.
[523] Nada 8, Oda 1.
[524] Kaluar 15:25.

Tilu jalma suci—Musa, Yosua, jeung nabi Yunus—kalayan leungeunna nu diangkat ka luhur bari ngadoa ka Gusti, ngabentuk salib Gusti.

Ngeunaan Musa, dina stichera pikeun Pangluhurna Salib Suci, maranéhna nyanyikeun kieu: 'Musa geus ngaramal anjeun, ngalegaan leungeunna ka luhur; sarta manéhna ngéléhkeun Amalek nu nyiksa, wah Salib nu paling mulya, pujian para nu iman.'

Ngeunaan Yosua Putra Nuh, dina sedalnia pikeun perayaan éta, maranéhna nyanyi kieu: 'Kalayan misterius, dina jaman baheula, Yosua Putra Nuh geus ngagambarkeun gambar Salib samémehna, basa manéhna ngalegaan leungeunna dina wangun salib, O Jurusalamet abdi! sarta nahan panonpoé salila saratus poé, nepi ka musuh-musuhna éléh.'

Ngeunaan Yunus, dina kidung ka genep: Dina beuteung sato laut, Yunus ngalegaan leungeunna dina wangun salib, sacara terang-terangan ngaramal Kasangsaraan nu nyalametkeun.

Nanging, ngalegaan leungeun maranéhna sanés salib éta sorangan, tapi ngan saukur hiji ramalan rusiah ngeunaan salib: sabab ngaran salib henteu disebatkeun patali jeung ngalegaan leungeun maranéhna; sabalikna, ku pangaweruh nubuat maranéhna geus ningali sangsara Gusti di salib, sarta ku kituna, kalayan leungeun anu ngalegaan, maranéhna ngadoa ka Anjeunna, ngabentuk wangun salib ku awakna; Salib, sanajan kitu, henteu boga dalapan ujung, tapi opat ujung. Lamun, kumaha ogé, golongan skismatik hayang sangkan leungeun nu ngalegaan jalma-jalma suci éta jadi gambar salib dalapan ujung, mangka pantes lamun maranéhna nambahkeun dua pasang deui leungeun ka unggal jalma, sangkan masing-masing miboga genep leungeun, sarta ku kituna, nurutkeun kahayang maranéhna, salib dalapan ujung éta bakal digambarkeun.

Salajengna, dicaritakeun ngeunaan Daniel, anu di guha singa ngalegaan leungeunna dina wangun salib sarta ku doana nenangkeun sasatoan-sasatoan éta; sakumaha dina kidung garéja nyanyikeun: Daniel ngalegaan leungeunna, sarta sungut singa nu ngabuka di jurang ditutupkeun[525] . Sanajan kitu, dina kajadian ieu, ngalegaan leungeunna siga wangun jeung bayangan salib opat ujung, lain salib dalapan ujung.

Susunan suku Israil di gurun jadi opat bagian[526] téh hiji pratanda tina salib opat ujung Gusti, sapertos kieu:

Di tengah aya Tabernakel jeung Tabut Perjanjian, sarta suku Lewi anu jadi imam.

Di hareup, di sisi wétan, aya tilu divisi: Yehuda, Isakhar, jeung Zebulun.

Di tukangeun maranéhna, di sisi kulon, aya tilu divisi: Efraim, Manaseh jeung Bensamin.

Di sisi katuhu, nyanghareup ka kidul, aya tilu batalion: Reuben, Simeon jeung Gad.

Di sisi kénca, nyanghareup ka kalér, aya tilu divisi: Dan, Asher, jeung Naphtali.

[525] Nada 4, Oda 8.

[526] Bil. 2

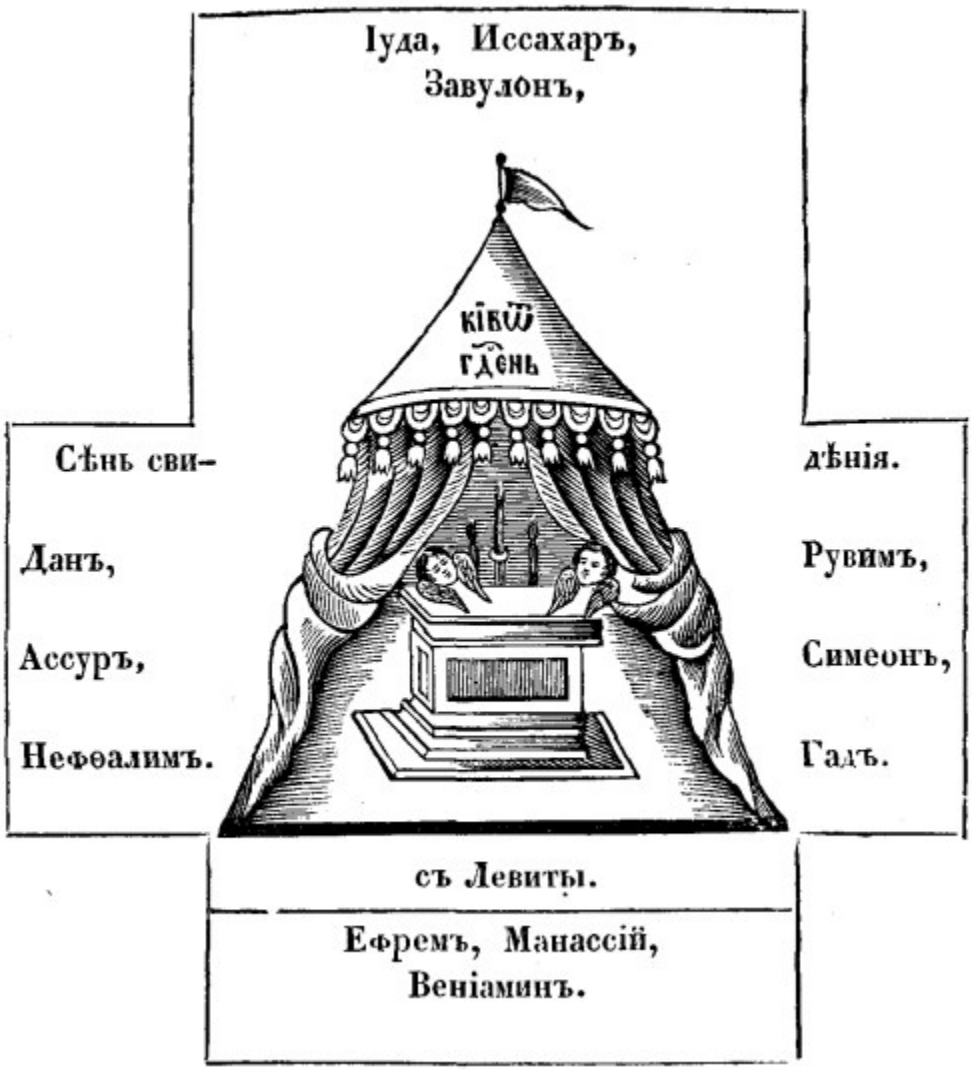

Sareng kitu, kemah urang Israil di gurun disusun dina wangun salib.

Ieu ogé disebatkeun dina Kanon Vezhsky, dina Kidung 4, ayat 3, kieu: 'Rakyat, dibagi jadi opat bagian, disusun sacara suci nurutkeun pola Tabernakel, dimulyakeun ku formasi-formasi maranéhna anu siga salib.'

Nanging, formasi maranéhna anu siga salib téh sanés salibna sorangan, tapi ngan saukur hiji pratanda rusiah ngeunaan salib. Sabab kecap 'salib' henteu disebatkeun dina Kitab Suci patali jeung formasi éta, sarta jalma-jalma jaman harita ogé henteu sadar yén éta téh gambaran salib. Tapi urang, nu hirup dina rahmat anyar sarta nalungtik Perjanjian Lama, ngaku yén ieu téh hiji pratanda salib; sanes salib dalapan ujung, tapi salib opat ujung. Lamun, tuluy, golongan skismatik hayang sangkan formasi wangun salib urang Israil jadi pratanda salib dalapan ujung, tah maranéhna kuduna geus ngayakinkeun Musa, supaya tinimbang nurut ka Gusti, anu maréntahkeun pasukan diatur jadi opat divisi, manéhna nurut ka maranéhna sarta ngatur pasukan jadi dalapan divisi, sangkan salib dalapan ujung kabentuk nurutkeun kahayang maranéhna.

Dua kai nu dikumpulkeun ku janda di Zarefat di Sidon pikeun nyieun kue leutik nu teu ngagunakeun ragi[527] , nurutkeun para komentator, mangrupa pratanda Salib Gusti. Kitu anu ditulis dina komentar: ku sabab éta janda ngumpulkeun dua balok, sabab manéhna nampi Kristus dina wujud Elias; manéhna hayang ngumpulkeun dua balok, sabab manéhna hayang nyaho misteri salib. Sabab dua balok éta lain salibna sorangan, tapi ngan saukur pratanda rusiah ngeunaan salib; sareng salibna henteu dalapan-ujung, tapi opat-ujung. Upami, kumaha ogé, golongan skismatik hoyong kayu-kayuan éta ngagambarkeun kanopi tina salib dalapan-ujung, mangka maranéhna kuduna nyuhunkeun ka janda éta pikeun ngumpulkeun lain dua, tapi opat kayu, sangkan salib dalapan-ujung anu dipikahayangna tiasa digambarkeun.

[527] 1 Raja-raja 17:12.

Wujud katilu jeung gambaran Salib Gusti, sakumaha katingali dina visi jeung wahyu anu dipasihkeun ka para karuhun suci jeung nabi.

Tangga Yakub, anu anjeunna tingali dina impian, nangtung teguh di bumi, pucukna ngahontal ka sawarga, éta, sapertos Ibu Perawan Nu Paling Suci ti Allah, mangrupikeun pratanda Salib Gusti, numutkeun kana kasaksian Santo Siril ti Alexandria jeung Santo Herman, Paus Konstantinopel[528] : Pangéran, ku nangtung di luhurna, nandakeun yén, sanggeus nyandak daging manusa tina kandungan Sang Awewe Murni, Anjeunna bakal dipaku dina Salib, sarta yén Salib éta bakal jadi tangga ka sawarga. Sabab Anjeunna sorangan naék ku tangga Salib, sakumaha Anjeunna nyarios: *'Naha henteu pantes Kristus sangsara hal-hal ieu sarta asup kana kamulyaan-Na?'*[529] . Sareng Anjeunna maréntahkeun para pangikutna pikeun naék ka sawarga ngaliwatan salib—nya éta ngaliwatan sangsara—sarta nyarios: *'Saha waé anu hayang nuturkeun Abdi, kudu nyangking salibna'*[530] . Ku kituna, martir suci Perpetua, anu dihormat dina tanggal 1 Pébruari, ningali saméméh sangsarana hiji tangga emas anu ageung, ngahontal ka sawarga; di sisi séjén tina tangga éta, kumaha ogé, disusun rupa-rupa pakarang beusi anu seukeut: pedang, pisau, cukur, tombak, paku, kail, jeung sajabana[531] ; sakabéhna éta ngaramal kasyahidanna jeung pananjungna anu mulya ka sawarga. Kitu deui, Santo Sadof, Uskup Persia, anu dihormat dina tanggal 20 Pébruari, ningali, saméméh martirna, hiji tangga nu ngahontal ka sawarga, sarta Santo Simeon, Uskup anu geus jadi martir saméméhna, nangtung di luhurna kalayan kamulyaan anu agung, sarta ngagero ka anjeunna basa anjeunna keur nangtung di taneuh: 'Naék ka kuring, Sadof'[532] !

Hurup Yunani *'tau'*, diucapkeun jeung ditulis sarua jeung hurup kapital 'T' urang, nu ku Malaikat Gusti ditandaan dina dahi rahayat Gusti di Yerusalem supaya maranéhna luput tina wabah maot; sakumaha katingali dina wahyu nabi suci Yehezkiel[533] . Tanda éta mangrupakeun pratanda Salib Gusti, anu ku urang ditandaan dina Sakramén Konfirmasi; sarta ku ditandaan ku éta, urang dijaga tina sagala kajahatan ku kakuatan Gusti urang anu sangsara dina Salib.

Tongkat jeung gada, anu disebatkeun ku Pangarang Mazmur kalayan ngahibur, nyarios: *'Tongkat Anjeun jeung gada Anjeun ngahibur abdi'*[534] , éta mangrupikeun pratanda Salib Gusti. Kitu ogé Santo Athanasius, Uskup Agung, nyarios: 'Tongkat jeung gada téh Salib pikeun nu iman, sabab ku éta maranéhna dikuatkeun jeung disalametkeun.' Kitu deui, Euthymius sang Ahli Tafsir nyarios: 'Pahamkeun tongkat jeung gada téh mangrupa salib, sabab éta diwangun tina dua bagian; bagian nu disebut gada nangtung lempeng, nu ku éta urang nu aya dina kasalahan diangkat, sedengkeun bagian nu nyabrang disebut tongkat, nu ku éta Gusti nyerang jeung ngancurkeun sétan-sétan.' Kusabab biasana jalma nu hayang nyerang urang Kristen ngangkat tongkat, tuluy nangtungkeunana, lajeng nyerang sangkan nyieun pukulan nu paling nyeri. Nepi ka dieu Euthymius. Urang, kumaha ogé, gaduh pangaweruh pasti yén tongkat jeung gada, dina wahyu nubuat, ngabentuk wangun salib—salib opat ujung, lain salib dalapan ujung.

Kakuatan anu aya dina taktak Emmanuel, anu diwahyukeun ku Yesaya, nyarios: 'Kakuatan *bakal aya dina taktak-Na'* (*[535]*), nunjukkeun (numutkeun para komentator) salib, anu bakal dipikul ku Kristus dina taktak-Na sorangan.

Sareng aya seueur wahyu sanés ti nabi-nabi Allah ngeunaan salib Gusti: sapertos nalika Daud, nyarios atas nami Kristus, nyarios: *'Aranjeunna geus nembus leungeun jeung suku abdi'*[536] . Sareng Yesaya nyarios: 'Anjeunna *nanggung dosa seueur jalma dina tangkal'*[537] . Sareng Yeremia, nyarios atas nami jalma-jalma anu benci ka Kristus: *'Hayu urang pasang jebakan pikeun Anjeunna'*[538] , hartina hayu urang pasang salib dina awak Kristus, anu disebut roti sawarga. Aya ogé ramalan séjén ngeunaan ieu, anu diucapkeun ku rupa-rupa nabi séjén, anu teu

---

[528] Cyril, Buku 8, ngeunaan Yohanes, Bab 17. Germanus ngeunaan pangajén ka Salib.
[529] Lukas 24:20.
[530] Markus 8:34.
[531] 1 Pébruari, folio 406.
[532] 20 Pébruari, folio 483.
[533] Yehezkiel 9:8 21 Juli, folio 343 di tukangeun.
[534] Mazmur 22:4.
[535] Yesaya 9:6.
[536] Mazmur 21:18.
[537] Yes. 33:12 jeung 1 Pet. 2:24.
[538] Yer. 11:19.

aya waktos pikeun ngumpulkeunana sadayana di dieu; tapi nu geus disebatkeun cukup pikeun ngajelaskeun perkara nu keur urang selidiki.

Ku kituna kami parantos nyatakeun gambaran saméméhna jeung lambang-lambang Salib Gusti: sabagian asalna tina zat anu teu wujud, sabagian deui tina lampah manusa anu sacara nabi ngaramal kahareup, sarta sabagian deui tina wahyu anu dipasihkeun ku Gusti ka para Nabi anu suci; sareng teu aya di mana waé urang mendakan zat sabenerna tina salib opat titik, anu bakal janten pratanda tina salib dalapan titik; ogé urang henteu kantos ngadangu kecap 'salib' di mana waé dina Perjanjian Lama. Urang ngan ukur mendakan yén aya sababaraha gambaran ngeunaan salib opat titik, tapi henteu ngeunaan salib dalapan titik, sareng éta aya dina panglihatan sareng ramalan, sanés dina kanyataan.

Sabab golongan skismatik téh ahli bidah, maranéhna ngahujat salib opat ujung Gusti, nyebutna salib kosong, bayangan salib dalapan ujung, sarta ngahinakeunana ku hujatan séjén.

Urang henteu nampik salib dalapan ujung, komo deui nu boga loba ujung: urang ngahormat ka sadayana sarua (siga nu geus disebutkeun tadi), pikeun nginget sangsara Gusti; tapi urang ngutuk jeung nampik pamikiran nu bodo jeung skismatik nu ngahujat salib opat ujung Gusti.

Kunaon dina Perjanjian Lama teu aya sebutan ngeunaan salib, komo deui kecap 'salib'?

Penyaliban sanés cara hukuman pati urang Yahudi, tapi ti pagans—dilarapkeun ku urang Romawi, urang Yunani, jeung bangsa pagans séjén. Di antara urang Yahudi, kumaha ogé, dina Perjanjian Lama teu aya kabiasaan ngahukum saha waé ku salib; ti jaman Kaluar ti Mesir nepi ka jaman para raja, tilu wangun hukuman pati anu lumrah nyaéta: rajam, dibakar hirup-hirup, jeung digantung dina tangkal—lain dina salib; sabab lamun maranéhna kungsi ngahukum saha waé dina salib, tangtu pisan bakal aya sebutan salib dina Kitab Suci maranéhna; tapi saukur dina tangkal, nya éta dina tiang gantung, atawa dina tangkal nu nangtung dina akar sorangan kalayan cabang-cabangna. Sareng parantos ditulis ngeunaan jalma-jalma anu digantung: 'Teras *terkutuklah saha waé anu digantung dina tangkal*' ([539]). Nalika karajaan maranéhna diadegkeun, hiji bentuk hukuman kaopat diasupkeun: maéhan nu salah ku bedog; ku kituna Sulaeman maéhan Adonija sareng Yoab ku bedog ([540]), sareng Herodes maéhan Santo Yohanes Pembaptis ku bedog. Aranjeunna henteu boga salib sakali-kali, ogé teu kungsi dipaké dina karuhun maranéhna, sarta maranéhna ogé teu wawuh kana éta, nepi ka waktos gubernur Romawi Pompey, sanggeus sumping ka Palestina kalayan pasukan militér, ngarebut kota Yerusalem, ngajajah sakabéh Yudea ka Kakaisaran Romawi, sarta ngajadikeun maranéhna wajib mayar pajeg; Ieu kajadian leuwih ti lima puluh taun saméméh Kelahiran Kristus. Waktu éta urang Yahudi munggaran ningali jeung wawuh kana salib; sabab urang Romawi mimiti ngahukum ku salib, nancebkeun para pemberontak Yahudi kana salib Romawi, sarua saperti maranéhna geus nyalibkeun Antigonus, raja Yahudi anu maréntah saméméh Herodes. Sareng nepi ka maranéhna aya dina kakawasaan Romawi, maranéhna henteu nyaho nanaon ngeunaan salib. Ku alatan éta, teu aya salib nu kapanggih dina Kitab Perjanjian Lama maranéhna, komo kecap 'salib' ogé teu disebutkeun.

Ti ieu, écés pisan yén dina Perjanjian Heubeul teu aya salib opat cabang atawa salib dalapan ujung.

Aya, sanajan kitu, pratanda jeung lambang salib opat ujung, tapi henteu aya salib dalapan ujung.

Tapi lamun golongan skismatik, dina kekerasan haténa, hayang ngajadikeun fitnah palsu maranéhna ngalawan salib opat ujung jadi kabeneran; Hayu maranéhna ayeuna némbongkeun hiji bukti ti Kitab Suci, atawa ti Bapa-Bapa Garéja (lain tina tulisan anyar nu maranéhna cipta, nu bohong jeung ngahina, tapi tina karya garéja kuna), nu ngahukum salib opat titik jeung maréntahkeun sangkan ngan salib dalapan titik nu dihormat. Salib dalapan titik téh mulya, tapi salib opat titik ogé henteu hina; sabab, sakumaha geus disebutkeun, sakabéh lambang Perjanjian Lama geus diwangunkeun ku éta, sarta sagala hal diberkahan jeung disucikeun ku gambar opat titina. Aranjeunna, dina ngadukung pandanganana ngeunaan salib dalapan-ujung, nyutat kecap-kecap anu saméméhna ditulis dina Octoechos, anu nyatakeun: *'Kristus disalibkeun dina tangkal cypress, pinus jeung cedar*' ([541]): sabab salib Kristus dijieunna lain tina dua tangkal, tapi tina tilu, margi éta lain opat-ujung; urang, kumaha ogé, nyarios yén éta sanés salib dalapan-ujung, kajaba upami éta mangrupikeun salib genep-ujung. Sabab salib dalapan-ujung

[539] Ulangan 21:23.
[540] 3 Raja 2:25.
[541] Nada 2, dina Rebo, Oda 9, jeung Nada 3, dina Rebo jeung Jumaah tina Sedalny.

henteu tiasa dijieun tina tilu tangkal, kajaba upami ditambahkeun tangkal kaopat, sangkan salibna janten dalapan-ujung.

Aranjeunna nyarios: 'Tulisan dina salib, anu dipasang ku Pilatus di dinya, ngalengkepan salib dalapan ujung.' Hayu sing nyarios kitu ngawartosan ka urang, dina naon tulisan éta ditulis? Naha éta dina perkamen, sakumaha anu urang tingali digambarkeun ku para pelukis ikon (sareng sakumaha Salib Kristus digambarkeun di antara peralatan Suci Anthony ti Roma dina Cawan Suci, anu nembongkeun judul Kristus anu ditulis dina perkamen), atanapi aranjeunna ngaku yén judul Kristus aya dina timah, atanapi dina tambaga, atanapi dina kai? Dina buku-buku Rusia urang sorangan, teu aya catetan otentik ngeunaan bahan naon Judul Kristus ditulis. Aya catetan ngeunaan ieu di tempat séjén, tapi henteu aya dina buku-buku Rusia urang, tapi leuwih aya dina buku-buku asing, sakumaha bakal dibahas di handap. Di dieu, kumaha ogé, urang nyarios yén naha Judul éta ditulis dina perkamen, atawa dina timah, atawa dina tambaga; tah, dina genep tungtung tina salib tilu palang, dua tungtung moal tiasa béda, sarta salib dalapan ujung moal lengkep. Tapi lamun judulna aya dina potongan kai, potongan kai mana? Sareng perlu nambahkeun potongan kai kaopat kana tilu potongan kai tadi, supaya salibna janten dalapan ujung. Sakali tangkal kaopat ieu ditambahkeun kana tilu tangkal éta, kecap-kecap gerejawi anu ditulis dina Octoechos—anu nyatakeun yén penyaliban Kristus lumangsung ngan dina tilu tangkal—moal luyu deui (sanajan abdi nyarios ieu sabalikna tina alesan para skismatik); sabab ayeuna bakal aya tangkal kaopat di jero salib. Memang teu dipikanyaho, mana nu bakal dipilih ku golongan skismatik pikeun dirojong: salib dalapan ujung atawa salib tilu balok. Sabab lamun maranéhna nyebut yén salib Kristus ngan diwangun ku tilu balok, mangka nurutkeun pamikiran maranéhna, salib éta moal dalapan ujung, tapi genep ujung. Lamun maranéhna ngaku ngadukung salib dalapan titik, mangka salib Kristus moal tilu palang, tapi opat palang. Ku kituna iman maranéhna—naha dina salib tilu palang atawa salib dalapan titik—sanajan ngaku percaya ka Allah, moal boga dasar anu kokoh. Urang, dina hiji Jurusalamet urang Kristus, anu disalib dina kayu salib opat tungtung (lain dalapan), nempatkeun iman jeung harepan urang ka Anjeunna, lain ka kayu salib tilu batang atawa dalapan batang; urang ngaku ieu sarta nyatakeun babarengan jeung Garéja Suci yén kayu salib Kristus sabenerna tilu batang, jeung tulisan dina kayu salib nyaéta: tapi wangun tilu palang jeung dalapan titik éta henteu ngabatalkeun salib opat titik Kristus, ogé henteu ngarobahna jadi berhala Antikristus, jadi kabejatan karuksakan, atawa jadi tanda Antikristus. Dina kitab suci mana salib opat titik Kristus dihujat kieu? Saha rasul jeung guru di alam semesta anu bakal nampik salib opat ujung Kristus? Teu aya; ngan para skismatik, kalayan pamikiranana nu bodo, nu nyusun ieu—leuwih percaya kana salib dalapan titik tibatan ka Kristus sorangan, sarta nempatkeun sakabéh pagawean intelektual jeung sakabéh iman maranéhna kana salib dalapan titik.

Urang, kumaha ogé, nyarios yén ngabahas ieu teuing panjang téh kaleuleuwihi jeung teu perlu, sabab éta leuwih asalna tina panasaran tibatan tina taqwa. Leuwih deui deui, éta téh kajahatan jeung lampah pemberontakan ngalawan Kristus Jurusalamet urang sorangan lamun nyababkeun perpecahan di jero Garéja Kristus ngeunaan hal ieu jeung misahkeun jalma basajan tina kasatuan Garéja. Sabab iman jeung kasalametan urang henteu gumantung kana jumlah palang salib, ogé henteu dina jumlah cabangna, tapi ngan ka Kristus Gusti urang wungkul, anu disalibkeun dina salib. Cukup percaya jeung ngaku yén Gusti urang disalibkeun dina salib pikeun kapentingan urang. Tapi hayu saréréa mutuskeun sorangan naha nempatkeun iman jeung harepan kasalametan dina jumlah palang salib atawa tanduk salib henteu bertentangan jeung Kristus sorangan. Naha kai atawa tanduk salib nu nyalametkeun urang? Naha sanes Kristus nu nyalametkeun urang, nu parantos ngucurkeun getih-Na pikeun urang di salib? Sareng sanes ku jumlah kai, ogé sanes ku jumlah tanduk, Salib Kristus dihormat ku urang, tapi ku Kristus sorangan, nu getih-Na nu paling suci parantos ngabercakkeunana. Sareng sagala salib anu ngalakukeun mujijat sareng kaajaiban henteu ngalakukeunana ku kakuatan sorangan, tapi ku kakuatan Kristus anu disalibkeun di dinya, sareng ku pangucapan Ngaran-Na anu paling suci. Salib dalapan ujung téh mulya, kitu ogé salib opat ujung; duanana sarua mulya, sareng duanana mibanda kakuatan anu sarua; sabab masing-masing disebut Salib Kristus anu masihan kahirupan: tapi euweuh di antarana anu jadi dewa pikeun urang sangkan urang percaya ka maranéhna, tapi maranéhna téh tanda sangsara Kristus Gusti urang, anu ngan hiji-hijina urang percanten, sarta demi anjeunna urang ngahormat sagala salib. Naha, nya, Garéja kudu kabagi-bagi ngeunaan salib opat-ujung? Naha salib opat-ujung téh bidah jeung hujat? Kitu deui, naha salib dalapan-ujung téh dogma iman?

Salajengna, pikeun ngabungkam sungut nu ngahujat ti para ahli bidah, saksi-saksi ngeunaan salib opat ujung bakal diajukeun di dieu.

Saksi-saksi ngeunaan salib opat ujung:

Dina poé ka-14 Séptémber, dina Matins, sanggeus Doxologi Agung, dina stichera pikeun panghormatan Salib, dihandap ieu dinyanyikeun: 'Dinten ieu dunya *opat pojok* disucikeun, *ya Kristus Allah, ku Salib Anjeun anu opat bagian* anu diangkat.*'* Dina Kanon Moskow pikeun Salib Suci, hiji komposisi ku Santo Gregorius Sinait, ode kahiji tina Kanon éta nyebutkeun kieu: 'Salib anu paling dihormat, kakuatan *opat ujung*, kamulyaan para Rasul.'

Dina kanon anu sarua, dina ode kaopat, ditulis kieu: 'Luhurna Anjeun, Salib anu masihan kahirupan, ngéléhkeun pangeran hawa, sarta jerona sakabéh jurang maéhan ula; sakali deui Anjeun ngawengku lébarna, ngagulingkeun pangeran dunya ieu ku kakuatan Anjeun.' Ieu téh Salib opat ujung, anu mibanda luhur, jero, jeung lébar.

Deui, dina kanon anu sami, dina Ode 8, ditulis kieu: Anjeun parantos ngangkat kodrat urang anu ragrag ngaliwatan Kristus anu disalib, sareng sanggeus mulangkeunana, O Kainggian Ilahi, O Jero anu teu kaungkab, Anjeun téh tanda Kristus, O Salib anu paling mujur, sareng Lebar anu teu aya tandana, sareng tanda Tritunggal anu teu kaharti, O Nu Méré Kahirupan.

Nu dimulyakeun téh sipat Salib Kristus nu opat-ujung, lain nu dalapan-ujung: jangkungna, jerona, jeung lébarna. Ku kituna, Salib téh disebut citra Allah Tritunggal nu tilu-bagian, tilu-asih, tilu-berkah. Sabab jangkungna ngalambangkeun Rama, nu cicing di luhur; jerona, Putra, nu turun nepi ka Hades; sarta lébarna babarengan jeung panjangna, ngalambangkeun Roh Suci, nu aya di mana-mana sarta ngeusian sagala rupa. Ku sabab éta, nalika nyieun tanda salib, urang ngomong: 'Dina ngaran Rama, jeung Putra, jeung Roh Suci.'

Santo Athanasius Agung nyatakeun dina Patanyaan 41: *'Urang nyembah gambar Salib, anu diwangun tina dua potongan kai, anu dibagi jadi opat bagian*[542] .'

Santo Yohanes Damaskus, dina Buku 4 ngeunaan Iman Ortodoks, Bab 12, nyerat kieu: 'Sakumaha opat tungtung salib dihijikeun jeung patepung dina hiji titik tengah, kitu ogé jangkung jeung jero, panjang jeung lébar, ditopang ku kakuatan Gusti.'

Dina buku nu dipikawanoh minangka Injil Minggu Pangajaran, dicitak di Moskow, dina khotbah ngeunaan Pangagungan Salib Suci, di tukangeun folio 347, ditulis kieu: Gambaran Salib anu dibagi jadi opat bagian némbongkeun ngaliwatan tanda tengahna yén sagala hal dirojong ku kakuatan ilahi; sabab bagian luhur dirojong ku lengan luhur, bagian handap ku lengan handap, jeung bagian tengah ku dua sisi, nyaéta ku dua tungtung Salib anu paling mulya.

Sareng deui, di tempat anu sami, ditulis: pikeun nunjukkeun ieu, Paulus nu mulya nyarios ka urang Éfésus: *'supaya anjeun tiasa ngartos, babarengan jeung sakumna wali, naon jembarna, jero, panjangna, jeung jangkungna'*[543] . Ku kecap 'jangkungna' anjeunna nujul ka sawarga, ku kecap 'jerona' nujul ka alam handap, sarta ku kecap 'lebarna' jeung 'panjangna' nujul ka dua tungtung di antawisna, sadayana dirojong ku kakawasaan Nu Maha Agung.

Sang Chrysostom nu Suci, nalika ngartikeun kecap-kecap ieu ti Paulus, nyarios: *'Anjeunna nyarioskeun ngeunaan lébar jeung panjang, jero jeung jangkung: nya éta pikeun nyaho kamulyaan cinta Allah, kumaha éta sumebar ka mana-mana'*[544] .

Pikeun bukti salajengna ngeunaan salib opat ujung, tingali buku nu dingaranan *The Rod* jeung buku nu dipikawanoh salaku *Uvet*.

Tapi Gusti ogé nyiptakeun dunya nu katingali ieu nurutkeun wangun salib opat ujung. Sabab Anjeunna nyiptakeunana jadi opat bagian: wétan, kulon, kidul, jeung kalér.

Sareng Gusti nyiptakeun manusa nurutkeun rupa salib opat ujung; sabab nalika manusa ngabentangkeun leungeunna, manéhna jadi siga salib opat ujung.

Kitu katerangan Bapa-bapa Suci jeung buku-buku gerejawi ngeunaan salib opat ujung! Tapi para skismatik, dina caci maki maranéhna, henteu ragu ngahina éta ku sagala cara.

PANALUNGTIKAN KADUA NGEUNAAN SALIB

Dina salib mana Kristus disalibkeun: nu Romawi, atawa nu Bryn?

---

[542] Dina Kitab Tongkat, folio 66.

[543] Efe. 3:18.

[544] Krýsostom, folio 1638.

Sanajan aya nu sabenerna hayang nyaho dina salib mana Kristus disalibkeun, abdi nanyakeun: saha nu nyalibkeun Kristus? Anjeun bakal ngawaler: urang Yahudi nu nyalibkeun-Na. Abdi ngajawab: sanés urang Yahudi. Sabab sanajan urang Yahudi memang masrahkeun Kristus pikeun dihukum salib—atawa, pikeun nyarios langkung tepat, mésér paéhna Kristus di salib ti Pilatus ku suap—sareng maranéhna tanggung jawab kana penyaliban Kristus, numutkeun paribasa: 'Lakukeun ka batur naon anu anjeun hoyong dilakukeun ka anjeun'; sanajan maranéhna sabenerna masrahkeun Kristus pikeun disalib—atawa, pikeun nyarios langkung tepat, mésér panyaliban Kristus ti Pilatus ku suap—sareng maranéhna tanggung jawab kana panyaliban Kristus, sakumaha dina parablesa: 'Lakukeun ka batur naon anu anjeun hoyong dilakukeun ka anjeun'; Sareng nalika *Pilatus nyarios* ka maranéhna*, 'Candak manéhna sorangan sareng hukam manéhna nurutkeun hukum anjeun sorangan,' urang Yahudi ngawaler ka anjeunna*, *'Urang henteu boga kawenangan pikeun maéhan saha waé'*[545] . Maranéhna nyarios kitu sabab dina waktos éta urang Yahudi henteu gaduh deui kamerdikaan sorangan, sabab aya dina kakawasaan Romawi; sarta éta henteu aya dina kakawasaan maranéhna pikeun ngadili atanapi maéhan saha waé. Tapi Pilatus, pangawasa, wakil Kaisar di Yerusalem, mingpin sakabéh pangadilan di antara urang Yahudi sarta ngahukum nu salah ku pati. Ku sabab éta, urang Yahudi, sanggeus masrahkeun Kristus ka Pilatus, nyatakeun: *'Urang teu boga hak pikeun maéhan saha waé';* sabab lain leungeun urang Yahudi nu nyalibkeun Kristus.

Janten saha nu nyalibkeun Kristus? Pilatus jeung prajuritna; sabab maranéhna masrahkeun Kristus ka anjeunna salaku pemberontak, musuh Kaisar, bari nyarios: *'Kami mendakan jalma ieu ngarusak basa kami jeung ngalarang kami mayar pajeg ka Kaisar, ngaku jadi Raja urang Yahudi'*[546] . Saurna kitu, urang Yahudi nyuhunkeun ka Pilatus supaya manéhna disalib nurutkeun hukum jeung kabiasaan Romawi, sabab éta kabiasaan maranéhna pikeun nyalib para pemberontak. Maranéhna ngalakukeun ieu pikeun dua alesan: kahiji, pikeun ngabenerkeun diri di payuneun rahayat anu mikanyaah ka Kristus; siga-na maranéhna henteu nyerahkeun anjeunna ka pati tina niat jahat sorangan, tapi kusabab ngahinakeun Kaisar, siga-na anjeunna ngalawan Kaisar; sarta ogé pikeun ngancurkeun anjeunna ku paéh anu paling hina, ku cara pagan tinimbang cara Yahudi, sarta leuwih ti éta ku cara salib anu paling nyeri.

Di dieu deui abdi naros: naha Pilatus jeung prajuritna, anu nyalibkeun Kristus, tina lahir jeung iman, Yahudi? Teu kitu, tapi urang Romawi; dikirim ku Kaisar Romawi pikeun ngawasi kota Yerusalem, sabab urang Yahudi waktu éta geus aya dina beungbeuratan Romawi jeung jadi budak; sarta pasukan nu bareng Pilatus sakabéhna urang Romawi: sabab urang Yahudi teu mungkin boga pasukan sorangan, lantaran dijajah jeung diatur ku urang Romawi; sabab nu nyalibkeun Kristus téh urang Romawi. Jeung teu aya nu bisa disebatkeun iwal ieu: yén urang Romawi nu maéhan Gusti urang ku cara disalib, nurutkeun paménta urang Yahudi. Kitu ogé Rasul Suci Petrus (dina Kitab Karya Rasul) nyarios ka urang Yahudi: *'Para lalaki Israil, dengekeun kecap-kecap ieu: Yesus ti Nazaret, saurang lalaki anu dibuktikeun ka anjeun ku Allah ngaliwatan kakuatan, kaajaiban, jeung tanda-tanda anu Allah lakukeun ngaliwatan anjeunna di antara anjeun, sakumaha anjeun sorangan terang: lalaki ieu anjeun paké kana salib jeung maéhan ku leungeun jalma-jalma anu teu boga hukum; tapi Allah ngahudangkeun anjeunna* ti paéh ka hirup deui ngaliwatan kakuatan-dead[547] . Nepi ka dieu kecap Rasul. Perhatikeun kecap-kecap Rasul ieu: 'Anjeun geus nyalibkeun jeung maéhan anjeunna ku leungeun jalma-jalma nu teu boga hukum.' Henteu ku leungeun anjeun sorangan (ceuk anjeunna) anjeun geus nyalibkeun jeung maéhan anjeunna, tapi ku leungeun jalma-jalma nu teu boga hukum. Saha atuh nu disebut ku Rasul di dieu salaku jalma nu teu boga hukum? Henteu urang Yahudi, sabab maranéhna boga Hukum Musa, tapi urang Romawi, anu teu boga Hukum Musa. Jeung nalika Rasul nyebutkeun yén Yesus Kristus disalib ku panangan jalma-jalma anu teu boga hukum, manéhna sacara jelas nyatakeun yén éta téh urang Romawi, anu digerakkeun ku urang Yahudi, anu nyalibkeun Kristus.

Kuring nanya deui: lamun urang Romawi nu nyalibkeun Kristus, dina salib saha jeung jinis salib naon maranéhna nyalibkeun-Na? Teu aya salib dina Yudaisme, sabab (siga nu geus disebutkeun tadi) hukum maranéhna henteu nyayagikeun hukuman salib pikeun saha waé, ogé maranéhna henteu ngagunakeun salib. Teu aya salib dalapan sisina (anu dipercaya ku para skismatik siga éta téh Gusti) nu dikirim ka Rusia, ka biara-biara Bryn; sabab dina mangsa éta Rusia masih kénéh kababawa ku panyembahan berhala, teu wawuh ka Kristus ogé

---

[545] Yohanes 18:31.
[546] Lukas 23:2.
[547] Kisah Para Rasul 2:22, 23 jeung 24.

teu wawuh ka salib, sarta leuweung Bryn tacan aya biara-biara saperti nu aya ayeuna; sareng para nu nsalib—Romawi—moal daék ngantosan dugi ka aya salib dalapan sudut anu dibawa ka Yerusalem ti tanah Rusia, ti pangungsian Bryn.

Sabab urang Romawi nyalibkeun Kristus dina salibna *sorangan*, nya éta jinis anu biasana dipaké pikeun nyalibkeun sakabéh jalma jahat.

Tapi lamun Kristus disalibkeun ku urang Romawi dina salib Romawi—sabab salib opat ujung (anu ku golongan skismatik disebut 'salib Romawi') kudu dihormat minangka salib sajati Kristus.

Kami, umat anu satia, ngahormat salib dalapan sudut sarua jeung salib opat sudut; sanajan kitu, kami teu satuju jeung Octoechos Garéja, nu nyebutkeun yén Kristus disalibkeun dina tangkal cypress, pinus, atawa cedar; tapi kami bakal nuturkeun pamahaman anu sarua. Salajengna, ngeunaan prasasti éta, urang ngadéngé sababaraha komentator nyarios yén éta diukir dina dahan zaitun, anu cenah disimpen nepi ka ayeuna di Roma, di Garéja Salib Suci, anu ku urang Romawi disebut Garéja Yerusalem; (sapertos di dieu di Rostov aya hiji garéja nu disebut 'Yerusalem', anu ayana di handapeun lonceng); para komentator ieu ngadumasar kana kecap-kecap hikmah Gusti dina Kitab Sirakh, anu sigana geus ngaramal tangkal-tangkal Salib, sarta di dinya dipuji sarta diumumkeun: *'Sapertos cedar abdi diangkat di Libanon, sapertos cemara di pagunungan Hermon, sareng sapertos* kurma *abdi diangkat* di basisir, *sareng sapertos tangkal zaitun anu mulya di lahan*[548] .' Kaopat tangkal ieu; anu kabijaksanaan Gusti disaruakeun ka éta; maranéhna nyebutkeun yén salib éta sorangan dijieun tina cedar, cypress, kurma (atawa, nurutkeun ramalan Yesaya, panyanyi), sedengkeun palangna dijieun tina ranting tangkal zaitun. Sanajan kitu, ceuk maranéhna éta wangunna siga salib opat ujung, lain dalapan ujung; sabab duanana palang jeung suku (mun aya suku) téh potongan kai pondok, lain dina lébar salib tapi dina panjangna. Salib éta sorangan wangunna siga manusa, kalayan leungeun nu ngalegaan, nahan Kristus di luhurna, anu leungeun-Na nu paling suci ngalegaan di luhurna; Ku alatan éta, Salib Kristus dipuja ku urang salaku opat-ujung, sabab Kristus disalibkeun dina opat bagian (lain dalapan): sirah-Na nu paling suci di luhur, awak-Na jeung suku-Na sapanjang panjangna, sarta leungeun-Na nyebrang rubakna.

PANALUNGTIKAN KATILU NGENAN SALIB

Naha salib opat ujung éta téh salib Romawi?

Di dieu, nyarios sacara lugas ngalawan pamikiran bodo masarakat umum, hayu urang nanyakeun patarosan basajan: anjeun, hai Brynyan! anu nyebut salib opat ujung sanés salib tapi 'kryzh', caritakeun ka kami: Naha salib anu dipikul ku Kristus Jurusalamet urang—anu dihukum ku Pilatus pikeun paéh dina salib sarta dibawa ka panggulungan, anu dipikul ku Anjeunna sorangan ti istana praetor nepi ka Golgota—nyaéta salib, atawa 'kryzh'? Sareng naon anu dipaksa dipikul ku Simon ti Kiréne : salib Kristus, atawa 'kryzh'? Lamun anjeun nyebut éta mah salib, anjeun jelas bakal ngalawan alesan anjeun sorangan; sabab anjeun henteu nyebut salib opat sisi éta Salib Kristus, tapi salib Romawi. Sareng nalika Kristus Gusti mawa salib dina taktak-Na, salib éta can acan boga dalapan ujung, tapi ngan opat ujung; sabab can aya papan judul atawa papan suku dina éta salib. Teu aya papan judul, sabab Pilatus maréntahkeun éta dipasang dina salib ngan sanggeus Kristus disalib di Golgota. Teu aya sandaran suku, sabab Kristus can diangkat kana salib, jeung para prajurit teu nyaho sabaraha jauh suku Kristus bakal nepi, ogé maranéhna henteu nyieun sandaran suku—kajaba, tangtu waé, maranéhna geus nyieun hiji di Golgota. Salib anu dipikul ku leungeun Kristus téh lain dalapan ujung, tapi opat ujung; sarta mustahil nyebutna sabalikna, iwal ti nyebut yén salib anu dipikul ku tilu leungeun Kristus téh opat ujung. Jeung pantesna anjeun, para skismatik, ulah nyebut salib Kristus éta 'cross' nurutkeun pamikiran anjeun, tapi 'kryzh'; sabab éta opat ujung, lain dalapan ujung. Tapi lamun anjeun nyebutna 'kryzh', anjeun jelas bakal nentang ka opat Injil, anu lamun ditarjamahkeun kana basa Rusia disebutna lain 'kryzh' tapi 'cross', sabab éta opat ujung. Baca dina Injil: naha henteu ditulis kieu: *'Miceun salibna, manéhna indit* out[549] '. *Sareng basa maranéhna keur kaluar, maranéhna manggihan saurang lalaki ti Kiréne nu ngaranna Simon; tuluy maranéhna maksa manéhna mawa salibna cross*[550] . Para Injilist suci, dina dialék Rusia, nyebutkeun salib opat ujung Kristus—anu dipikul dina taktak Kristus—salaku 'cross' lain 'kryzh'; tapi anjeun jalma malarat moal kungsi ngadéngé aya nu nyebut salib saperti kitu 'cross',

[548] Sirakh 24:14, 15 jeung 16.
[549] Yohanes 19:17.
[550] Mateus 27:32.

tapi malah nyebutna 'kryzh'. Sareng saha anu langkung saé: para Injil suci anu disinari ku Roh Suci, atanapi anjeun jalma basajan tur bodo? Sareng ka saha abdi kedah masrahkeun iman abdi: ka Injil suci, atanapi ka pamikiran bodo anjeun?

Patarosan sanés:

Anu nyebut salib opat ujung éta 'kryzh' dina basa Romawi, hayu heula maranéhna nyaritakeun ka urang kieu: naha maranéhna apal basa Romawi? Salajengna,

Hayu maranéhna nyarios: kumaha sebutan salib dina basa Romawi? Teras hayu maranéhna nyarios, dina basa naon kecap *'kryzh'* dipaké*?* Naha maranéhna henteu miharep sangkan sakumna rahayat jeung bangsa di handapeun langit nyauran Salib Suci 'kryzh' dina basa Rusia? Sareng naha maranéhna henteu ngabayangkeun yén, sanajan dina mangsa Kasangsaraan Gusti, basa Rusia diucapkeun di Yerusalem jeung di Golgota, sarta Salib Gusti disebut 'salib Rusia'? Maranéhna ngabayangkeun yén Kristus Gusti, para Rasul suci, jeung sakabéh Bapa Garéja suci nyarita dina basa Rusia. Tapi, hai nu teu nyaho! Naha anjeun teu kungsi ngadéngé ngeunaan bingungna basa di Menara Babel? Sareng naha anjeun teu nyaho yén unggal bangsa jeung unggal nagara nyebut sagala hal dina basa indungna sorangan? Urang Yahudi nyarita dina basa Ibrani, urang Yunani dina basa Yunani, urang Romawi dina basa Latin, sarta urang Rusia nyarita dina basa urang sorangan, basa Rusia. Sareng sabenerna, unggal *basa* miboga kecap sorangan pikeun salib: urang Yahudi nyauranana *'gets',* urang Yunani *'stauros',* urang Romawi *'crux'*—lain 'kryzh'—samentara urang nyebutna *'krest'.* Kecap 'kryzh', kumaha ogé, sanés kecap Romawi, tapi kecap Polandia; ku alesan éta ogé, urang Polandia dina basa sorangan nyauran salib *'kryzh'*; sabab maranéhna henteu nyarita basa Rusia, tapi basa Polandia sorangan anu dipasihkeun ku Gusti ka maranéhna. Sabab unggal *basa henteu* aya ku kersa *sorangan*, tapi dipasihkeun ku Gusti ka unggal bangsa jeung nagara. Naha éta Turki, Tatár, Jerman, Yahudi, Yunani, Romawi, atawa nu séjén, sadayana dipasihkeun jeung dibédakeun ku Gusti; sabab basa Polandia dipasihkeun ku Gusti ka urang Polandia, sarua ogé basa Rusia dipasihkeun ka urang Rusia. Pikeun urang Polandia, dina basa maranéhna sorangan, nyebut salib éta 'kryż'; ieu ogé sanés hujah ka salib suci; sabab nalika urang Polandia nyebutna 'kryż' dina basa maranéhna sorangan, sarua ogé urang Rusia nyebutna 'krest'.

Kusabab geus écés yén salib opat ujung téh lain 'kryzh'-na Roma, tapi milikna Polandia; sarta istilah 'kryzh' téh lain ngahina, tapi mulya, sarua jeung 'cross' anu mulya di antara urang. Tapi para skismatik, anu ngahina ku nyebut salib 'kryzh', sabenerna ngahina ka dirina sorangan; sabab maranéhna némbongkeun dirina bodo jeung teu nyaho istilah nu dipaké dina basa séjén.

Patarosan kaopat ngeunaan salib

Naha salib opat titik éta hiji gambar atawa berhala Antikristus, sarta hiji kekejeman karuksakan anu nangtung di tempat suci?

Téks skisma nu terkutuk éta, nu ngahina Salib opat sudut Kristus nu mulya sarta nyebutna berhala Antikristus jeung kabejatan karuksakan, nyutat—siga keur nyaksian bohongna sorangan—kecap-kecap Kristus jeung kecap-kecap Chrysostom.

Kecap Kristus:

Injil nurutkeun Mateus, pasal 99: *'Nalika anjeun ningali kabejatan karuksakan, nu disebatkeun ku nabi Daniel, nangtung di tempat suci*—anu sabenerna teu pantes aya di dinya—sing saha *nu maca kudu ngartos: tuluy sing saha nu aya di Yudea kabur ka pagunungan*[551] .'

Hiji interpretasi skismatik tina kecap-kecap Kristus:

Tempat suci téh kudu dipikaharti minangka sagala tempat di mana garéja Kristen miboga mezbah jeung tahta – hiji tempat suci anu di dinya para imam ngalakukeun kurban ka Gusti, ngahususkeun roti jeung anggur jadi daging jeung getih Kristus; sabab dina altar garéja Kristen aya dua tempat suci – méja kurban jeung altar: hiji pikeun pangorbanan, jeung hiji deui pikeun konsékrasi; Ngeunaan ieu St. Krisostomus nyarios, yén Antikristus, samémèh sumpingna, bakal ngadegkeun mezbahna sorangan di mana-mana: pikeun ngancurkeun kurban anu sajati jeung nempatkeun berhala sorangan di tempat suci, nya éta salib Latin.

Kecap bohongna anu sarua, sakumaha anu geus dipikanyaho, disusun kieu:

Koméntar kana 1 Korinta, dimimitian ti 150.

---

[551] Mateus 24:15 jeung 16. Daniel 9:27.

Sabab Chrysostom nyarios ngeunaan ieu: yén Antikristus, saméméh sumpingna, bakal ngadegkeun mezbahna di mana-mana, ngancurkeun kurban sajati—nyaéta Salib Kristus—sareng ngadegkeun berhala-na di tempat suci, nyaéta salib Latin anu terkutuk.

Tapi sangkan kabohongan skismatik éta kabuka, hayu urang heula néangan harti sajati tina kecap-kecap Kristus, ku nalungtik ieu:

Kristus Jurusalamet nyarios kecap-kecap ieu: *'Nalika anjeun ningali kabejatan karuksakan,'* jeung sajabana:

Dina jaman naon Anjeunna ngaramal ieu?

Ngeunaan tempat suci mana? Sareng

Kotoran naon?

Pangéran henteu nyarioskeun jaman ayeuna urang, di mana golongan skismatik ngaku yén kadatangan Antikristus geus lumangsung; tapi nyarioskeun jaman anu bakal datang opat puluh taun sanggeus Pangéran naék ka sawarga, nalika pasukan Romawi, dipingpin ku jenderal Vespasian jeung putrana Titus, bakal nyerang Yudea jeung Yerusalem. St. Yohanes Krisostomus nyaksian ieu dina Homili ka-15 ngeunaan Injil Mateus, dina folio 511, nyarios: 'Teras ahir bakal datang, lain ahir (dunya), tapi ahir Yerusalem.' Kitu deui, Santo Teofilaktus, dina folio 155, nyarios: 'Teras ahirna bakal datang, sanés ahirna sakumna dunya, saur anjeunna, tapi ahirna Yerusalem.' Deui, Krisostomus, dina Homili 76, di tukangeun folio 320, nyarios: Némbongkeun (Kristus Gusti) gedéna musibah, Anjeunna nyarios: *'Doakeun supaya kabur anjeun henteu lumangsung dina usum tiis, ogé henteu dina Poé Saptu'*[552] . Naha anjeun ningali yén Anjeunna nyarioskeun kecap-kecap ieu ka urang Yahudi, sarta nyaritakeun kajahatan-kajahatan anu kajadian ka maranéhna? Kusabab para Rasul henteu aya di dinya pikeun ngajaga Sabat, ogé henteu aya di dinya (di Yudea) nalika Vespasian ngalaksanakeun éta; sabab kalolobaanana geus angkat tiheula: sarta pikeun anu tinggal, maranéhna cicing di wewengkon séjén di dunya dina waktos éta. Sareng deui, dina sisi sabalikna kaca 321, disebatkeun*: 'Lamun poé-poé éta henteu dipendekan, moal aya daging* nu *bakal disalametkeun*' ([553]). Lamun tentara Romawi neraskeun pengepungan kota (Yerusalem) leuwih lila, sakabéh urang Yahudi bakal binasa; sabab di dieu anjeunna nyarioskeun sakabéh umat Yahudi. Nepi ka dieu Chrysostom.

Ti interpretasi ieu écés pisan yén Gusti henteu ngaramal kecap-kecap éta pikeun jaman urang ayeuna, tapi pikeun jaman karuksakan urang Yahudi jeung Yerusalem ku bangsa Romawi. Sabab gulungan skismatik nu terkutuk sacara bohong nerapkeun naon anu geus diramalkeun ku Kristus Gusti ngeunaan karuksakan urang Yahudi jeung Yerusalem kana jaman ayeuna.

Di mana tempat suci nu diomongkeun ku Gusti? Nya di hiji imah ibadah Yahudi di Yerusalem, nu aya di antara maranéhna waktu éta, lain ngeunaan garéja Kristen urang nu sumebar di sakuliah dunya. Sabab Gusti henteu nyarios: 'Tingali kabejatan anu nangtung di tempat-tempat suci', tapi di tempat suci, hiji-hijina di Yerusalem, sareng henteu di tempat-tempat suci umat Kristiani di sakuliah dunya. Sakumaha Gusti parantos nyarios sateuacanna ngeunaan karuksakan tunggal Yerusalem dina waktos éta, kitu ogé Anjeunna nyarioskeun ngeunaan Garéja tunggal di Yerusalem.

Sabab gulungan firman Kristus nu skismatik jeung bidah, nu nyaritakeun ngeunaan hiji Garéja Yahudi di Yerusalem, téh bohong lamun dilarapkeun ka sakabéh garéja Kristen.

Naon kabejatan anu nangtung di tempat suci anu diomongkeun ku Gusti? Anjeunna nyarioskeun ngeunaan arca Kaisar Romawi, anu ku urang Romawi, sanggeus ngarebut kota éta, niat dibawa kana garéja jeung diteundeun di tempat suci. Kitu ogé, Santo Yohanes Krisostomus nyaksian ieu dina homili ka-15-Na ngeunaan Injil Mateus, dina folio 512: 'Kabencian éta, saur anjeunna, nyaéta arca tina jalma anu harita nyerang kota—jalma anu ngancurkeun kota sarta masang arca di jero candi; ku kituna anjeunna nyauran ieu "pancan".' Kitu deui, Santo Teofilakt, dina kaca 155 di tukangeun, nyarios: 'Kabencian pancan ngarujuk kana arca ieu. Sabab anjeunna nu nyerang Yerusalem ngadegkeun berhala-Na di jero pisan candi; anjeunna nyarioskeun 'pancénan' sabab kota éta geus diancurkeun; sarta nyarioskeun 'kabencian' sabab berhala-berhala jeung patung-patung manusa disebut

[552] Mateus 24:20.

[553] Ibid., v. 22.

'kabencian' ku urang Yahudi." Nepika dieu kecap Theophylact. Sabab ieu téh hiji gulungan skismatik jeung bidah, anu nyalahartikeun kecap-kecap Kristus ngeunaan berhala Kaisar Romawi, nu ngarah ka salib opat ujung Kristus.

Leuwih ti éta, gulungan nu teu saleh éta nyarita tanpa isin, nyebutkeun kecap-kecap Santo Akiba Chrysostom nu geus disebut tadi minangka konfirmasi jeung bukti pikeun alesanana nu bodo, kecap-kecap nu teu kapanggih di mana waé dina tulisan Chrysostom. Dina komentárna kana Surat Kahiji ka Korinta, di awal bab 150, Chrysostom nyatakeun: yén Antikristus, sanggeus ngadegkeun mezbahna sorangan di mana-mana, bakal ngancurkeun kurban sajati—salibna Kristus (anu dalapan ujungna)—jeung bakal ngadegkeun berhala sorangan di tempat suci—salib Latin anu dikutuk[554] .

Upami aya nu hoyong mastikeun kabeneran ngeunaan bohong anu teu takwa jeung skismatis ieu, mangga candak homili-homili Krisostomus ngeunaan surat-surat Paulus, teras manggihan awal bab 150 dina Surat Kahiji ka urang Korinta anu dimaksud, sarta baca sakabéh pasaliaanana, dimimitian ti kaca 877 nepi ka kaca 893; naha anjeunna bakal manggihan sanajan saeutik pisan sebutan ngeunaan Antikristus, ngeunaan kurban, ngeunaan salib, atawa ngeunaan penyaliban? Teu aya pisan. Jalma-jalma malarat ieu bohong pikeun ngarugikeun dirina sorangan, sarta ku bohongna maranéhna ngahujat Santo Krisostomus! Sareng para Santo séjén ogé, maranéhna miharep sangkan para Santo ogé ngadukung bohongna.

Kitu butana urang Rus' nepi ka maranéhna nampa bohongna para skismatik siga éta téh kanyataan; padahal maranéhna nganggap kanyataan anu paling suci, anu diwartakeun ku para guru Ortodoks, minangka bohong!

Henteu ngan ukur kabohongan maranéhna anu jelas katingali dina kecap-kecap nipu éta, anu disandarkeun bohong ka Chrysostom, tapi kabodoan maranéhna anu gedé—anu pantes dipiceun—ogé kabuka ku pamikiran maranéhna anu bodo: sabab maranéhna nyebut Salib minangka kurban anu sajati. Wah, maraneh nu bener-bener bodo! Naha salib éta sorangan nu ngabakar dirina pikeun urang? Naha salib éta sorangan nu ngocorkeun getihna sorangan (anu sabenerna teu dipiboga ku tangkal) pikeun urang? Naha salib éta sorangan nu maot pikeun urang, lain Anak Domba Allah—Kristus? Kumaha bisa tangkal nu teu boga rasa jadi kurban pikeun sakuliah dunya? Naha sanés Putra Allah anu dikurbankeun dina salib pikeun urang (lain salibna sorangan), sarta naha éta kurban ditampi ku Allah Rama? Salajengna, maranéhna nyebut salib opat ujung (anu disebutna 'kryzh') minangka berhala; dina hal ieu kabodoan maranéhna kacida jelasna. Sabab hiji berhala kudu mirip jeung jalma anu diwakilanana, miboga sirah, beungeut, leungeun, suku, jeung wujud sakabéh awak manusa: sabab Antikristus bakal jadi hiji lalaki anu miboga sirah, leungeun, suku, jeung sakabéh anggota awak manusa. Tapi naha salib opat ujung téh mirip manusa? Naha salib éta miboga sirah, beungeut, soca, ceuli, sungut, leungeun, suku jeung anggota awak manusa séjénna? Kumaha bisa salib opat ujung jadi berhala atawa gambar Antikristus, hiji lalaki anu henteu miboga rupa manusa? Salajengna: salib opat ujung, anu disebut 'kryzh', disebut terkutuk, disebut 'salib Latin anu terkutuk'. Jeung dina hiji bagian séjén dina gulungan maranéhna ditulis: 'Tangkal anu dipahat patung—nya éta, basa Latin "kryzh"—jeung anu maranéhna seru gantina Allah, téh terkutuk, kitu ogé jalma anu ngukirna.'

Dina kecap-kecap kafir maranéhna éta, maranéhna boh licik boh sombong pisan. Maranéhna licik, nyarita bohong, siga aya nu nyembah salib opat ujung gantina Allah. Saha nu nyembah salib siga Allah? Boh urang Romawi boh urang; sabab salib mah lain Allah, kajaba maranéhna nu misah éta nganggap salib dalapan titik minangka Allahna. Tapi maranéhna wani nyebut salib opat titik téh terkutuk; hayu atuh maranéhna nunjukkeun ti mana maranéhna nyokot kutukan pikeun salib opat titik éta? Ti majelis mana? Kusabab tanpa anathema konsili ti Garéja, teu mungkin ngumumkeun saha waé atawa naon waé jadi terkutuk. Konsili mana, nya, nu geus ngaluarkeun anathema ka salib opat ujung: naha éta Konsili Ekuménis atawa konsili lokal? Saéstuna éta mah kumpulan bidah maranéhna, nu diayakeun di leuweung Bryn, nu ngukum salib opat-ujung nu suci milik Gusti ka anathema, padahal maranéhna sorangan nu terkutuk. Wah, wani pisan nu teu boga takwa!

Patung Antikristus dijelaskeun dina Kitab Wahyu boga kakuatan pikeun nyarita, kawas manusa nu hirup; kitu cenah ditulis: *'Manéhna dipasihan kawenangan pikeun méré sumanget ka patung sato éta, supaya* patung *sato éta bisa nyarita, bari nyebut, "*[555] *."'* Tapi naha salib opat titik, anu disebut ku golongan skismatik salaku berhala Antikristus, miboga sora atawa ucapan manusa? Naha salib éta nyarita ka saha waé? Henteu ngan éta henteu nyarita, tapi éta ogé henteu boga sungut. Kumaha, nya, salib opat sudut éta tiasa janten berhala atawa

[554] Omong kosong ieu dicitak dina hiji buku anu diatributkeun ka Santo Sirilus ti Yerusalem, dina kaca 32.
[555] Wahyu 13:13.

gambar Antikristus, anu teu nyarita nanaon jeung teu boga sungut? Sabab para skismatik bohong ku gulungan kitabna anu ngahujat, nyebut Salib opat sudut Kristus anu suci salaku berhala Antikristus jeung kabejatan karuksakan anu nangtung di tempat suci. Tapi dina sagala spekulasi jeung ajaran sesat maranéhna, maranéhna licik, sarta siga nu bingung, teu sadar yén maranéhna keur ngalantur. Jalma basajan jeung nu teu nyaho, kumaha ogé, percaya ka maranéhna sarta nuturkeun tapak léngkahna kana kasalahan jeung binasa.

PERTANYAAN KALIMA NGENAN SALIB

Naha salib opat ujung téh tanda Antikristus, atawa bakal kitu?

Ti buku Santo Yohanes Teologian, anu dipikawanoh salaku Wahyuna, écés nunjukkeun yén dina poé-poé panungtungan, nalika sumpingna Antikristus, bakal muncul dua golongan jalma: hiji nu percaya ka Kristus, nu séjénna nu percaya ka Antikristus. Kadua kelompok jalma ieu bakal nampi tanda dina dahi maranéhna: nu percaya ka Kristus bakal nampi tanda Kristus, sedengkeun nu percaya ka Antikristus bakal nampi tanda Antikristus.

Ngeunaan jalma-jalma anu percaya ka Kristus, ditulis kieu: *'Kuring ningali* hiji malaikat naék *ti arah panonpoé terbit, mawa cap Allah Nu Hirup; teras manéhna ngagero ku sora gedé ka opat malaikat anu dibéré kawenangan pikeun ngaruksak bumi jeung sagara, bari nyarios: 'Ulah ngaruksak bumi, sagara, atawa tangkal, nepi ka urang masang cap ka hamba-hamba Gusti urang dina dahi maranéhna'*[556] .

Sedengkeun pikeun bangsa-bangsa anu ditakdirkeun pikeun percaya ka Antikristus, kieu anu ditulis: *manéhna* (Antikristus) *bakal nempatkeun tanda dina leungeun katuhu maranéhna* atawa *dina dahi maranéhna, sangkan euweuh nu bisa meuli atawa ngajual iwal maranéhna boga tanda éta, atawa ngaran sato galak, atawa angka ngaranana*[557] .

Sabab Antikristus bakal maéhan saha waé anu henteu percaya ka manéhna; kieu anu ditulis: *'Saha waé anu henteu nyembah patung sato éta bakal dipaéhan'*[558] .

Tapi jalma-jalma anu teu boga tanda Allah dina dahi maranéhna bakal dihukum ku murka Allah, sakumaha anu ditulis: *'Asap naék ti sumur siga asap dapur ageung, sarta panonpoé* jeung hawa *jadi poék ku asap ti sumur.' Ti jero haseup éta kaluar belalang ka bumi, sarta maranéhna dibéré kawenangan, sarua kawas kawenangan kalajengking di bumi. Sarta diparéntahkeun ka maranéhna ulah ngaruksak jukut di bumi, atawa tutuwuhan héjo, atawa tangkal, iwal jalma-jalma anu teu boga tanda Allah dina dahi maranéhna*[559] .

Ku kituna urang bakal nalungtik: mana anu cap Allah, jeung mana anu cap Antikristus?

Cap naon ti Gusti nu bakal aya dina dahi umat Gusti dina jaman Antikristus? Santo Andreas, Uskup Agung Kaisarea di Kapadokia, juru tafsir Wahyu, sacara jelas nyatakeun yén meterai éta téh Salib Suci. Kitu juru tafsir ieu ngajelaskeun kecap-kecap dina Wahyu: *'Kuring ningali malaikat séjén anu mawa meterai Allah Nu Hirup*[560] , sarta nu keur nyerat nyarios: anu geus diwahyukeun lila ka Ezekiel ngeunaan jalma anu maké *lawon* lapis—nyaéta, maké jubah linen panjang—jeung nandaan dahi, supaya nu bener henteu binasa babarengan jeung nu jahat, alatan kabajikan nu teu dipikanyaho jeung nu disumputkeun ti para wali, sarta ku Malaikat[561] . Ieu ogé dituduhkeun ka nu mujur (Yohanes Teologian): kakuatan suci pangluhurna, nu maréntahkeun Malaikat suci salaku algojo, supaya teu ngalakukeun nanaon ka nu dosa nepi ka para abdi kabeneran, nu geus dipisahkeun ku cap, heula ngakuan maranéhna. Ieu, salian ti éta, sanajan baheula lumaku pikeun nu percaya ka Kristus dina jaman baheula—nu salamet tina karuksakan Yerusalem ku Romawi—ayeuna keur kajadian di antara loba jalma nu leumpang dina poék (nyaéta, geus ngalipet jadi rébuan-rébuan), sakumaha nu diungkabkeun ku Yakobus Agung ka Paulusa nu mulya jumlahna. Tapi, sakumaha geus disebatkeun, dina waktos sumpingna Antikristus ieu bakal paling katingali—ngalipetna umat nu satia—*cap* Salib nu masihan kahirupan, nu misahkeun nu satia ti nu teu satia, mawa tanda Kristus kalayan teu isin jeung wani di hareupeun jalma-jalma nu teu taat[562] . Ku kituna Malaikat nyarios: 'Ulah ngaruksak bumi, ogé laut, ogé tangkal, *nepi ka urang masang cap ka hamba-hamba Gusti urang dina dahi maranéhna'*[563] .

---

[556] Wah. 7:2 jeung 3.
[557] Wahyu 13:16 jeung 17.
[558] Ibid., 13:15.
[559] Wahyu 9:2, 3 jeung 4.
[560] Wahyu 7:2. kaca 31 jeung 32.
[561] Yesaya 9.
[562] Wahyu 9:4.

Santo Andreas ti Kaisarea ogé nyarios di tempat séjén: 'Di *tungtung lampah jahat aya pati nu nyumput tina jiwa, anu ngawengku saha waé anu teu ditandaan dina dahina ku cap ilahi jeung pencerahan tina salib nu masihan kahirupan'*[564] . Nepi ka dieu kecap Andreas. Santa Hippolytus satuju jeung anjeunna, dina khotbahna pikeun Minggu Meatfare, dina folio 127 jeung di tukangeun folio 133, nyatakeun *yén Salib Kristus bakal jadi cap para nu satia.* Ieu ogé dibuktikeun dina buku ngeunaan iman ku pangarang anonim, dicitak di Moskow dina taun 7156, salila patriarkat Yosef; di dinya, dina Bab 9, ngeunaan Salib, di tukangeun folio 69, ditulis kieu: Dina mangsa Datangna Kristus nu Kadua, sakabéh wali bakal ditandaan ku tanda salib. Kitu tungtungna buku éta. Sareng naon nu leuwih écés tibatan kasaksian jeung bukti ieu?

Naha para skismatik henteu nyarios yén salib dalapan titik bakal janten cap dina dahi para nu iman? Tapi hayu maranéhna merhatikeun kecap munggaran ti Santo Andreas, anu, nalika émut kana visi Yehezkiel, ngenalkeun visi Yohanes, bari nyarios: *'Sakumaha* anu diwahyukeun ka Yehezkiel baheula, jeung sajabana: *kitu* ogé ka nu mujur.' Naon anu ditingali ku Yehezkiel? Urang parantos nyarioskeun ieu di luhur dina prafigurasi Salib anu kapanggih dina visi sareng wahyu Nabi, sareng urang bakal ngulang deui di dieu ogé: Yehezkiel ningali hiji Malaikat nu nandaan umat Gusti dina dahi maranéhna; tanda kagenepna nyaéta hurup Yunani *'ταυ'*, anu ditulis siga hurup kapital 'T' urang. Hurup éta mangrupakeun pratanda salib opat ujung, lain salib dalapan ujung; sabab nalika gelar Kristus ditambahkeun di luhur hurup éta, kieu:

Anjeun bakal ningali salib opat titikna Kristus. Sajeroning éta, dina wahyu éta Yesaya ningali pratanda salib opat titikna, kitu ogé dina Kitab Wahyu Yohanes Teologis ningali salib opat titikna éta sorangan, anu ku Malaikat dipaké pikeun matak tanda ka hamba-hamba Allah Nu Hirup; naon anu diwahyukeun ka Yesaya ogé diwahyukeun di dieu ka nu mujur éta. Ieu nu disebatkeun, sarta euweuh deui; nya éta, sanés salib dalapan-ujung tapi salib opat-ujung nu diwaharkeun ka Santo Yohanes. Salajengna, tina ieu jadi dipikanyaho yén meterai Kristus téh salib opat-ujung, lain salib dalapan-ujung. Santo Hippolytus nyerat dina khotbahna pikeun Minggu Meatfare, dina sisi sabalikna folio 131: Naha Antikristus bakal nempatkeun tandana dina leungeun katuhu jeung dina dahi para pangibadahna? Sabab euweuh nu bakal nyieun tanda salib suci nu méré kahirupan ku leungeun katuhu dina dahina, tapi leungeunna bakal diiket, sahingga manéhna moal boga kakawasaan pikeun nandaan awakna sorangan. Nepika dieu tulisan Santo Hippolytus. Kitu deui, Santo Ephrem nyarios: 'Antikristus *bakal nempatkeun dina leungeun katuhu manusa, sarta ogé dina dahina, hiji gambar anu jorok, sangkan manusa teu boga kakuatan pikeun nandaan dirina ku tanda Kristus Jurusalamet urang ku leungeun katuhuna'*[565] . Nepika dieu tulisan Ephrem. Kanyataanna, urang nandaan dahi jeung bagian awak séjénna ku salib opat ujung, lain ku salib dalapan ujung, kalayan leungeun katuhu urang.

Pikeun salib opat ujung, meterai Kristus, saperti ayeuna, kitu ogé bakal aya dina dahi para nu satia dina jaman Antikristus.

Naon, nya, anu bakal janten tanda Antikristus? Santo Hippolytus anu parantos disebatkeun tadi sacara jelas nyatakeun yén éta sanés salib, tapi hiji hal anu béda pisan. Ku kituna, dina karya anjeunna anu parantos disebatkeun tadi, dina kaca 121, santo éta nyarios: 'Pangéran parantos masihan tanda ka anu percaya ka Anjeunna—salib anu mulya; sareng manéhna (Antikristus) ogé bakal masihan tanda sorangan. Sareng deui, di tukangeun kaca 133, manéhna nyarios: 'Sadaya geus ngalalaworakeun Gusti sareng percaya ka nu nipu (Antikristus), sanggeus nampi tanda déwa jahat nu ngalawan Gusti *tibatan Salib Jurusalamet nu masihan kahirupan.'*

Ieu téh kasaksian Santo Hippolytus—jalma kuna jeung mulya di antara para uskup jeung martir—leuwih écés tibatan panonpoé sorangan, yén cap Antikristus moal mangrupa salib. Tah naon éta? Para skismatik geus nambihan salib Latin kana kecap-kecap Hippolytus dina gulungan palsu maranéhna; siga-na Santo Hippolytus nyarios yén maranéhna anu percaya ka Antikristus bakal nampa tandana—salib Latin—tinimbang Salib nu masihan kahirupan ti Jurusalamet. Tapi kecap 'salib Latin' teu kapanggih di mana waé dina téks Hippolytus. Para tukang bohong ieu, babarengan jeung bapa sagala bohong, sétan, geus nambahkeun kecap-kecap ieu kana téks

---

563 Wahyu 7:3.

564 Bab 9, Kecap 9, folio 41. Peringatan anjeunna, 30 Januari.

565 Kecap 106, folio 267.

sang suci tina niat jahatna sorangan; maranéhna geus nambahkeun leutak kana emas, poék kana cahaya, jeung bohong kana kabeneran, kalayan kahayang ngajelekkeun salib opat ujung. Ngeunaan naon tanda Antikristus, Santo Yohanes Teologian sacara jelas nyatakeun dina Wahyu: *nya éta tulisan, atawa ngaran sato galak, atawa angka name*[566] *-na*; éta bakal jadi tanda Antikristus. Kitu deui, Santo Andreas ti Kaisarea nyaksian, nyarios: 'Antikristus bakal nyiapkeun pikeun maéhan, sarta bakal usaha maksa ka sakumna anu nyembah anjeunna pikeun nampa *tanda tina ngaran anu terkutuk ti nu murtad*.' Nepika dieu kecap Andrew. Sareng saha nu wani ngaduga leuwih ti éta? Kecuali, meureun, aya nu hayang nanyakeun ngeunaan ngaran Antikristus, naon ngaran éta. Tapi euweuh nu bisa nyaho éta; sabab Gusti parantos nyumputkeunana tina rasa panasaran manusa, sakumaha saur Santo Andri: 'Lamun aya kabutuhan (sapertos anu diajarkeun ku sababaraha guru) pikeun terang pasti naon ngaran (Antikristus), Anjeunna pasti bakal ngungkabkeunana; *tapi rahmat ilahi henteu kersa* sangkan ngaran karuksakan ditulis dina Kitab Ilahi.' Nepika dieu omongan Santo Andri. Tapi lamun Gusti henteu kersa ngungkabkeunana, saha deui nu bisa ngabuka naon anu disumputkeun ku Gusti? Sababaraha urang geus néangan ngaran Antikristus di antara para wali baheula, sarta aya nu manggihan tapak jeung kamiripan ngaranna, tapi maranéhna nyarioskeunana sacara spékulatif, lain kalayan pasti. Kitu ogé Santo Hippolytus, dina risalahna anu geus disebat tadi, di tukangeun folio 131, nyarios: 'Angka-Na nyaéta 666; *abdi henteu terang, margi bahaya ngulik* tulisan ieu.' Hayu urang perhatikeun kecap-kecapna: 'Abdi henteu terang'—hartina abdi curiga, tapi henteu mastikeun—sabab bahaya lamun ngartikeun tulisan ieu sacara gembleng; sarta anjeunna nyarios: 'Sabab loba ngaran kapanggih dina angka ieu, sarta ngeunaan ngaran-ngaran séjén anu ngandung angka Antikristus, anu ditulis di dinya, sing saha waé anu hoyong maca éta.' Kitu deui dina komentar Andrew ngeunaan Wahayang, dina bab 13, dina folio 62[567] . Sareng dina buku leutik ku His Eminence Stephen, Uskup Ryazan, dina Bab 8. Urang, kumaha ogé, nyarios: upami misteri ieu henteu diwaharkeun ka para wali kuna, sangkan maranéhna leres-leres terang ngaran Antikristus, saha di jaman ayeuna anu tiasa terang misteri éta, anu ku Gusti henteu diwaharkeun ka saha waé? Sareng henteu perlu ogé henteu aya mangpaatna nalungtik ieu perkara. Santo Andrius nyarios saé: 'Pangaweruh anu geus dipikanyaho ngeunaan éta angka, ogé hal-hal séjén anu ditulis ngeunaan manéhna (Antikristus), bakal diungkab dina waktuna'[568] .

Sedengkeun pikeun urang, anu milarian kabeneran ngeunaan salib opat ujung Gusti, cukup yén urang parantos mendakan kasaksian anu sajati ti bapa-bapa suci, yén salib opat ujung Kristus sanés cap Antikristus. *Pikeun* para skismatik *bohong*, sarta kalayan hérésy *ngahujat salib opat ujung Kristus,* sacara teu adil nyebutna minangka cap Antikristus.

Lamun maranéhna hayang ngabuktikeun bohongna jadi bener, hayu maranéhna némbongkeun sahanteuna hiji kasaksian tina Kitab Suci Ilahi, atawa ti Bapa-Bapa Suci baheula—saha waé nu nyeratna, saha waé nu nyariosna— naha éta hiji Rasul, atawa hiji Nabi, atawa hiji guru, atawa hiji pangaku iman, atawa hiji martir, atawa hiji nu dipikahormat, atawa kitab-kitab gerejawi, yén salib opat ujung téh cap Antikristus? Saha, nya, nu bakal percaya ka jalma-jalma anu henteu nembongkeun bukti anu bisa dipercaya, tapi ngan saukur nyarita dumasar kana karangan bohong jeung sesatna sorangan? Sabab saperti imah nu diwangun di luhureun pasir, tanpa pondasi, moal bisa nangtung, kitu deui unggal kecap jeung ajaran tanpa bukti nu sajati jeung jelas moal bisa dipercaya atawa ajeg. Hayu maranéhna nyaksian tina kitab-kitab kuna nu geus disahkeun ku para wali, lain tina kitab anyar jeung palsu maranéhna sorangan. Tapi maranéhna moal bisa ngahasilkeun kasaksian sapertos kitu di mana waé, kajaba maranéhna ngarujuk ka bapa bohong, guru jeung pituduh maranéhna sorangan, sétan, anu benci ka Kristus jeung pakarang Kristus—Salib Suci, nu ku éta manéhna éléh—jeung sieun sarta ngageter ku bayangan Salib, sareng ngaliwatan sungut murid-muridna, anu jadi tempat cicingna, manéhna ngucapkeun kecap-kecap kafir ngalawan salib suci opat ujung.

Tapi sanajan ku karana bidah blasphemi maranéhna jeung salib opat ujung, Antikristus rék nandaan para pangikutna, naha urang kudu ngahina salib suci opat ujung éta? Jauh ti urang. Antikrist ogé bakal disebut Kristus: sabab manéhna moal disebut Antikrist, tapi Kristus. Malah urang Yahudi, nurutkeun pamahaman maranéhna sorangan, henteu ngantosan Antikrist, tapi Kristus; tapi urang, umat Kristen Ortodoks, henteu ngajauhan ngaran

---

[566] Wahyu 13:17.

[567] ngeunaan Rev. 13:18, folio 62.

[568] Kaca 62, ngeunaan ayat 18.

Kristus Jurusalamet urang, sanajan Antikrist ngaku mawa ngaran éta. Sareng sabab Antikristus bakal disebat Kristus, Santo Andrius nyaksian dina Wacana 10, Bab 11, dina folio 49: *'Manéhna bakal ngumumkeun dirina minangka Kristus.'* Sareng Santo Hippolytus, dina folio 121, nyarios: 'Sabab dina sagala hal panipu hayang sarupa jeung *Putra Allah.'* 'Dina sagala hal': sabab manéhna malah bakal nyauran dirina sorangan ku ngaran Kristus. Tapi Gusti sorangan nyarios dina Injil: *'Loba jalma bakal datang dina ngaran abdi, nyarios, "Abdi Kristus"'* ([569]). 'Loba jalma'—nyaéta para panganteur Antikristus. Sareng upami maranéhna nyandak ngaran Kristus pikeun dirina, komo deui Antikristus sorangan bakal nyandak ngaran Kristus pikeun dirina.

Kusabab sakumaha urang henteu ngahinakeun Kristus, Putra Allah, sanajan Antikristus bisa ngaku yén manéhna téh Kristus, Putra Allah, kitu ogé urang moal ngahinakeun salib opat ujung, sanajan éta téh capna Antikristus. Tapi sakumaha urang nyaah ka Kristus, Putra Allah, sarta ngaku jeung percaya ka Anjeunna, kitu ogé urang ngahormat jeung nyium salib suci opat ujung éta salaku nu sajati, sarta ku éta urang ngadamel tanda salib jeung disegel dina Konfirmasi, minangka cap sajati Kristus Gusti urang, lain cap Antikristus. Ku kituna urang ngalengkepan sakabéh sakramén, maparin berkah ka umat ortodoks jeung tuangeun maranéhna, sarta ngajaga diri urang di mana waé ku salib opat ujung.

Tapi lamun golongan skismatik ngajauhi salib opat ujung sabab, sakumaha maranéhna ngabohong ka diri sorangan, éta téh cap ti Antikristus, mangka pantes lamun maranéhna ogé ngajauhi Kristus sorangan, Putra Allah; sabab Antikristus bakal disebut Kristus, Putra Allah. Tapi alun-alun, bidah jeung niat jahat ti pihak maranéhna! Sabab ku ngahina Salib Kristus, maranéhna ngahina Kristus sorangan anu disalibkeun di dinya.

Leuwih ti éta, maranéhna pantes dihina dina hal ieu ogé: maranéhna ngahina salib opat ujung Kristus, nyebutna tanda Antikristus, padahal maranéhna nyieun tanda salib maké salib opat ujung; *sabab* maranéhna nyieun tanda salib ku naon anu (numutkeun omongan kafir maranéhna) mangrupa tanda Antikristus, sarta maranéhna lain urang Kristen, tapi anti-Kristen. Pantes pikeun anjeun, hai kaum skismatik! anu ngabenci salib opat ujung tapi bogoh kana salib dalapan ujung, pikeun nyieun tanda salib lain ku salib opat ujung tapi ku salib dalapan ujung, heula ngagambar tanda éta dina dahi anjeun, teras ngalegaanana ka handap nepi ka pusar anjeun, jeung lébar salib di punduk anjeun, teras nandaan dasarna sacara diagonal di beuteung anjeun: sarta ku kituna, nurutkeun iman anjeun, anjeun bakal jadi urang Kristen sajati.

Ku kituna, ngaliwatan panalungtikan anu jero, urang parantos nalungtik, hai nu dipikacinta, salib suci opat-ujung Kristus, sarta mendakan ieu:

yén salib opat ujung téh lain, dina Perjanjian Lama, bayangan tina salib dalapan ujung;

sabab Kristus disalib dina salib Romawi opat ujung, lain dina salib Bryn dalapan ujung.

sabab salib opat ujung téh lain salib

salib Romawi;

sabab salib opat ujung téh lain gambar atawa berhala Antikristus, ogé lain kabejatan karuksakan;

jeung pikeun salib opat ujung téh lain, sarta moal kungsi jadi, capna Antikristus, tapi éta téh jeung bakal salawasna jadi capna Kristus, Allah Nu Hirup.

Bab 25. Ngeunaan Tanda Salib

Ogé parantos dugi ka perhatian urang yén sababaraha golongan skismatik, nu nyebut salib opat ujung Kristus minangka tanda Antikristus, parantos nepi ka kaayaan edan nepi ka maranéhna malah mimiti ngaragu kana tanda salib—anu opat ujungna jeung digambar dina awak ku leungeun katuhu— kusabab sieun maranéhna meureun nandaan dirina ku tanda Antikristus; sarta sabenerna, sabagian di antarana geus teu ngadamel tanda salib deui, sanajan aya di antarana nu kadang-kadang asup ka garéja ku kabeneran. Aranjeunna naros: saha nu maréntahkeun ka umat Kristiani pikeun nyieun tanda salib, kalayan opat ujung, dina diri sorangan, sarta ti iraha adat ieu dimimitian, sarta ti saha? Sareng aranjeunna naros deui: naha teu mungkin ngadoa ka Gusti tanpa tanda salib, sarta sujud tanpa nyieun tanda salib dina diri sorangan?

Salaku jawaban kana kabodoan maranéhna, cukup ngutip kecap-kecap singket ti St. Yohanes Krisostomus, anu geus disebat tadi, tina homili kaopatna ngeunaan Surat Kadua ka urang Tesalonika: *'Aya hiji tradisi; teu néangan deui*[570] . Kecap-kecap Santo Basil Agung, Uskup Agung Kaisarea di Kapadokia, anu dicutat

[569] Mat. 24:5.

dina buku nu judulna 'Uvet', dina folio 128, ogé geus cukup pikeun ngajawab ieu, nyatakeun kieu: "Ngadamel tanda salib dina beungeut jeung dada *téh tradisi apostolik kuna,* anu diwariskeun ka urang ku ajaran tinimbang ku tulisan.' Nepika dieu kecap-kecap Basil. Tapi sabab nu buta néangan pituduh jeung nu leuleus iman néangan pituduh sajati, hayu urang nunjukkeun ka maranéhna, tina catetan gerejawi, sabaraha lami tanda salib geus dimimitian di antara umat Kristiani.

Tanda salib dimimitian di Garéja munggaran ti jaman Para Rasul, ti Para Rasul anu paling suci, anu diajarkeun ku Kristus Gusti sorangan, nalika sanggeus Kebangkitan-Na, *Anjeunna nganteurkeun maranéhna ka Betania sarta ngangkat leungeun-Na, maparin berkah: '*[571] *'.* Ti harita, para Rasul suci, sanggeus maranéhna sorangan dibéré berkah ku Kristus, ogé mimiti méré berkah ka batur jeung ngalakukeun mujijat ngaliwatan tanda salib, sakumaha bakal dijelaskeun engké.

Dina kahirupan Santo Yohanes Penginjil, ahli teologi, dicatet: *sakali (Santo Yohanes) manggihan saurang lalaki nu gering nu keur ngagolér di gigir jalan, disiksa ku panas parah, teras disembuhkeun ku tanda salib*[572] ; sarta riwayat Yohanes ditulis ku Prokhorus, muridna.

Carita kahirupan éta ogé nyatet hal di handap ieu: Aya saurang urang Kristen anu geus murag kana kamiskinan anu kacida parahna, nepi ka teu boga nanaon pikeun mayar hutangna ka para kreditorna, manéhna mutuskeun pikeun ngabunuh diri alatan kasedihan anu jero. Teras manéhna nyuhunkeun ka saurang dukun Yahudi supaya masihan racun maot pikeun dijadikeun inuman. Tukang sihir éta, anu jadi musuhna urang Kristen tapi babaturanana setan, nurut kana pamundutna sarta masihan inuman maot éta. Urang Kristen éta tuluy nyokot racun maot ti manéhna lajeng balik ka imahna: bari manéhna mikir jero tur sieun, teu nyaho kudu kumaha. Sanggeus manéhna nyieun tanda salib di luhur cangkir, manéhna nginum éta, sarta teu ngalaman cilaka nanaon; sabab tanda salib geus miceun sakabéh racun tina cangkir. Anjeunna kacida heranana dina haténa yén manéhna séhat tur teu ngarasa cilaka saeutik ogé. Teu kuat deui nahan kasusah alatan para kreditorna, manéhna indit ka urang Yahudi pikeun ménta racun anu paling maot. Jalma Yahudi éta kacida héranna ningali yén lalaki éta masih kéneh hirup, tuluy méré racun pangkuatna, anu ditampi ku lalaki éta; lajeng, sanggeus balik ka imahna, bari mikir panjang naha manéhna kudu nginum éta racun, manéhna ogé ngadamel tanda Salib Suci dina inuman éta, tuluy nginumna, tapi teu aya cilaka nanaon. Terus manéhna balik deui ka urang Yahudi éta, katingali séhat; tuluy manéhna ngahina urang Yahudi éta, ceuk manéhna yén urang Yahudi éta teu trampil dina tipuna sorangan. Urang Yahudi éta, bari ngageter, nanya ka manéhna: 'Naon anu anjeun lakukeun basa nginum?' Manéhna ngajawab: 'Teu aya nanaon, abdi ngan saukur nyieun tanda Salib Suci di luhur cangkir.' Jalma Yahudi éta lajeng sadar yén kakuatan Salib Suci ngusir pati. Sareng hayang mastikeun kabeneranana, manéhna masihan sakedik racun éta ka anjing; lajeng anjing éta langsung paéh sanggeus ngarasakeunana di hareupeun manéhna. Ningali éta, jalma Yahudi éta lumpat ka Rasul babarengan jeung urang Kristen éta, nyaritakeun naon anu geus kajadian. Sanggeusna, Santo éta ngajar Yahudi éta supaya percaya ka Kristus sarta ngabaptis anjeunna; teras anjeunna maréntahkeun ka urang Kristen miskin éta pikeun mawa muatan jerami, anu ku Rasul dirobah jadi emas ku tanda salib jeung doa; teras anjeunna maréntahkeun anjeunna maké emas éta pikeun mayar hutangna ka nu nginjeumkeun, sarta maké sésana pikeun nyumponan kabutuhan kulawargana[573] .

Dina Biografi Santo Matius Sang Injil tulis kieu: Aya saurang pangeran anu hayang nangkep Rasul, ujug-ujug jadi buta tur néangan pituduhna. Anjeunna ngamimitian nyuhunkeun ka Rasul supaya ngahampura dosana jeung mulangkeun paningal ka panonna anu buta. Rasul, sanggeus nyieun tanda salib di luhur panon pangeran, mulangkeun paningalna[574] .

Dina kahirupan Santo Filipus Rasul, salah sahiji Dua Belas Rasul, ditulis yén Rasul parantos ngarahkeun hiji lalaki nu ngaranna Ira, anu parantos disinarkeun ku baptisan suci, pikeun ngagambar tanda salib ku leungeun sorangan dina diri Aristarkus nu keur gering, bari méré berkah ka anggota awakna nu keur kasiksa. Sareng

---

[570] Kaca 2344.
[571] Lukas 24:50.
[572] 20 Séptémber, folio 117.
[573] Kaca 120.
[574] 16 Nopémber, folio 352, sisi tukang.

sanggeus Iru ngalakukeun éta, leungeun Aristarkus anu layu langsung cageur, panonna mulang deui paningalna, ceulina mimiti ngadéngé, sarta manéhna jadi whole[575] .

Dina Biografi Santo Dionysius Areopagita ditulis: Nalika Rasul Suci Paulus badé ninggalkeun kota Athena, aya saurang lalaki buta—anu sadayana terang yén manéhna buta ti lahir—nyuhunkeun ka Rasul supaya dipasihan paningal. Saterusna anjeunna nyieun tanda salib di luhur panon lalaki éta sarta nyarios: 'Gusti abdi sareng Guru abdi, Yesus Kristus, anu nyiptakeun dunya, ngoles panon lalaki anu lahir buta sarta masihan manéhna panglihatan—mugi Anjeunna ogé ngahibur anjeun ku kakuatan-Na.' Sareng langsung lalaki anu lahir buta éta nampi panglihatanana[576] .

Santa Tékla, martir munggaran jeung murid Rasul Paulus, nalika loba pisan kai jeung ranting kai geus dikumpulkeun pikeun dibakar, nyieun tanda salib di luhur sagala éta, naék, jeung nangtung di luhurna; sarta seuneu henteu nyabak manéhna[577] .

Santa Basilissa, Martir ti Nikomedia, sanggeus nyieun tanda salib, asup kana tungku seuneu nu hurung di tengah kobaran, sarta nangtung sababaraha jam dina seuneu nu hurung, disalametkeun tanpa cilaka[578] .

Para martir suci Avdon jeung Sennis, pangeran ti Persia, dibawa ka Roma ku kaisar Romawi Decius tur dibuang ka sasatoan demi Kristus; tapi, dilindungi ku tanda salib, maranéhna teu cilaka ku sasatoan[579] .

Para Martir Suci Zinon, Alexander jeung Theodore, babarengan jeung batur séjén, anu, salila martirna Martir Suci Terentius, diperéngeti dina tanggal 10 April: sanggeus disiksa ku gubernur Fortunatianus di gigireun candi panyembahan berhala, maranéhna nyieun tanda Salib Kristus dina dahi, tuluy maranéhna ngahembunkeun napas ka candi éta; ku kituna arca-arca di jero candi éta langsung ragrag kalayan sora gedé tur lebur jadi lebu[580] .

Sang Martir Agung Suci Procopius, sanggeus dibuang ka panjara sanggeus nampi loba tatu parah demi Kristus, didatangan dina tengah peuting ku dua malaikat anu caang pisan dina wangun nonoman anu éndah, anu nyarios ka anjeunna: 'Tempo ka kami tur tingali.' Manéhna ningali ka maranéhna teras nyarios, 'Saha anjeun?' Maranéhna ngajawab, 'Kami malaikat anu dikirim ka anjeun ku Gusti.' Teras sang martir nyarios ka maranéhna, 'Lamun anjeun malaikat Gusti, mangka sujud ka Gusti di payuneun abdi, sarta jieun tanda salib pikeun ngajaga diri anjeun, supaya abdi tiasa percaya ka anjeun.' Para malaikat langsung ngalakukeunana, bari nyarios: 'Ayeuna percanten, sabab Gusti parantos ngutus kami ka anjeun[581] .'

Nalika Santo Gregorius, Uskup Neocaesarea, keur ngumbara ti gurun ka katedralna, anjeunna manggihan hiji candi pagan di tengah jalan; sabab geus peuting tur hujan badag geus ngamimitian, jadi santo éta jeung baturna kapaksa asup ka candi pagan éta sarta nginep sapeuting di dinya. Aya loba berhala di dinya, anu dijadikeun tempat cicing ku setan; maranéhna némbongan ka imamna sarta ngobrol jeung anjeunna. Nalika Santo Gregorius keur nginep di dinya, anjeunna ngalaksanakeun kidung jeung doa sasuai kabiasaan peuting jeung isuk-isuk, sarta nyieun tanda salib di hawa, anu geus kotor ku kurban-kurban setan. Ku sieun ku tanda salib jeung doa Santo Gregorius, para setan ninggalkeun candi jeung arca-arca maranéhna, lajeng kabur ka[582] .

Dina kahirupan para martir suci Cyprianus jeung Justina ditulis: yén salah sahiji pangeran setan, dikirim ku Cyprian sang tukang sihir ka gadis Justina; sanggeus ngarobah dirina jadi wujud awéwé, manéhna datang jeung ngagoda manéhna ku loba omongan supaya nikah jeung nonoman Aglaides anu teu taat ka Gusti jeung loba napsu, bari nyutat kecap-kecap Rasul ti Kitab Suci: *'Perkawinan téh mulya jeung ranjang nikah téh teu kotor'*[583] . Nalika ngadéngé kecap-kecap éta, Justina langsung ngakuan sétan éta, si panarik licik, sarta leuwih hadé tibatan Hawa, manéhna ngéléhkeunana: sabab, tanpa ngobrol panjang jeung manéhna, manéhna buru-buru ka pangungsian Salib Kristus, nempatkeun tanda Salib dina beungeutna, sarta ngangkat haténa ka Gusti, Pangantenna; sarta langsung setan leungit kalayan isin anu gedé, malah leuwih ti saméméhna. Teras pangeran setan nu sombong sumping ka

---

[575] 14 Nopémber, folio 341 di tukang.
[576] 3 Oktober, folio 151.
[577] 24 Séptémber, folio 101.
[578] Ibid., 3, folio 18.
[579] 30 Juli, folio 404 di tukang.
[580] Kaca 207.
[581] 8 Juli, folio 246.
[582] 17 Nopémber, folio 355.
[583] Ibrani 13:4.

Cyprian kalayan rambut acak-acakan, sarta Cyprian, sadar yén manéhna ogé teu aya hasilna, nyarios ka setan: 'Naha sanajan anjeun, salaku pangeran anu kuat tur leuwih trampil tibatan batur dina hal-hal sapertos kieu, teu tiasa ngéléhkeun gadis éta? tah saha di antara maraneh anu bisa ngalakukeun nanaon ngalawan hate mojang anu teu bisa éléh éta? 'Caritakeun ka abdi,' cenah, 'ku pakarang naon anjeun dikekang? Jeung naon anu ngajadikeun kakuatan anjeun anu agung jadi teu aya gunana?' Iblis, dipaksa ku kakuatan Gusti, ngaku teu daék: 'Kami teu tiasa,' cenah, 'ningali tanda salib, tapi kami kabur ti dinya, sabab éta ngaduruk kami siga seuneu jeung ngajauhan kami[584] .'

Di dinya ogé ditulis: Nalika Cyprian sadar pisan yén euweuh nu bisa ngalawan tanda Salib jeung ngaran Kristus, manéhna sadar tur nyarios ka setan: 'Hai nu ngancurkeun jeung nipu sadayana, harta karun sagala kakincoan jeung kokotor, ayeuna kuring sadar kana kalemahan anjeun; sabab lamun anjeun sieun kana bayangan Salib jeung ngageter ku ngaran Kristus, naon nu bakal anjeun lakukeun nalika Kristus sorangan sumping ka anjeun? Lamun anjeun teu bisa ngéléhkeun jalma-jalma anu ngadamel tanda salib, saha deui anu bisa anjeun nyulik tina panangan Kristus? Ayeuna abdi sadar yén anjeun euweuh nanaon, teu bisa nanaon, sarta teu boga kakawasaan pikeun balas dendam. Abdi, manusa malarat ieu, kagoda ku ngadangukeun anjeun jeung percaya kana pujian bohong anjeun; angkat ti abdi, nu terkutuk, angkat! Pantes abdi ngadoa ka umat Kristiani supaya maranéhna welas asih ka abdi; pantes abdi nyungsi ka nu boga budi luhung, supaya maranéhna nyalametkeun abdi jeung ngurus kasalametan abdi. 'Angkat, angkat, anjeun nu teu boga hukum jeung nu dibenci!' Ngadéngé éta, sétan langsung ngagancang ka Cyprian pikeun maéhan manéhna; tur nalika ragrag ka manéhna, manéhna mimiti ngaléng manéhna. Cyprian, sanajan kitu, teu meunang pitulung ti saha waé, sarta teu nyaho kumaha nyalametkeun dirina atawa kabur tina panangan galakna sétan; sarta, ampir paéh, manéhna émut kana tanda Salib Suci, nu ku Justin dipaké pikeun nolak sagala kakuatan sétan, teras nyarios: 'Ya Gusti Justin, tulung abdi.' Manéhna ngangkat leungeunna sarta nyieun tanda salib; langsungna sétan, kawas panah nu tegang, mundur ti manéhna. Sanggeus tenang deui jeung manggihan kawani, manéhna ngucapkeun ngaran Kristus, nyieun tanda salib, sarta kalawan teges nolak sétan, ngahujat jeung nyarangan manéhna. Sétan éta, kumaha ogé, nangtung jauh ti manéhna, sarta, teu wani deukeutan ka manéhna alatan tanda salib jeung ngaran Kristus, ngancam manéhna kalayan galak, bari nyarios: 'Kristus moal nyalametkeun anjeun tina panangan abdi.' Teras manéhna ngamuk pisan ka manéhna, ngagerem siga singa, lajeng angkat[585] .

Dina Carita Kahirupan Para Bapa Anu Dipikahormat Barlaam jeung Joasaph ti India, dicaritakeun yén sétan-sétan, anu diutus ku dukun sihir Feuda, nyobian ngagerakkeun kahayang dosa daging dina pangeran ngora Joasaph; tapi nalika maranéhna teu meunang nanaon sarta balik kalawan leungeun kosong, Feuda ngahujat ka maranéhna, nyarios: 'Naha maranéhna nu malarat téh lemah kitu nepi ka teu bisa ngéléhkeun hiji budak wungkul?' Tapi maranéhna, sanggeus kapaksa ku kakuatan Gusti jeung teu daék ngalakukeunana, ngaku kabeneran, bari nyarios: 'Kami teu tiasa nahan kakuatan Kristus, komo deui ningali tanda Salib, nu dipaké ku nonoman éta pikeun ngajaga dirina'[586] .

Dina Biografi Anu Mulya Hilarion Nu Agung ditulis: hiji setan ngaluarkeun sakumpulan babaturanana sarta ngagero ku sora-sora anu nyieun Hilarion, sieun ku sora maranéhna sorangan, ninggalkeun gurun éta sarta kabur. Nanging sanggeus sadar yén éta téh kasieunan ti setan, Hilarion ngadamel tanda salib, ngabekelan dirina ku taméng iman, sujud dina dengkul, sarta ngadoa ka Gusti kalayan khusyuk supaya dipasihan pitulung ti luhur. Bari ngadoa di dinya, manéhna ngajungkirkeun musuh anu nangtung di luhur dirina[587] .

Nu Mulya Anthony Nu Agung, nalika merangan sétan-sétan nu nyerang anjeunna, nyarios: 'Lamun anjeun boga kakuatan, Gusti parantos masihan anjeun kawenangan ngalawan abdi; ieu abdi, dahar naon nu parantos dipersembahkeun ka anjeun; tapi lamun anjeun teu mampuh, naha anjeun sia-sia? Sabab tanda salib jeung iman ka Gusti téh témbok nu teu bisa ditembus'[588] .

Anu sami, Sang Anoni Anu Mulya, nalika ngawuruk dulur-dulur, nyarios: 'Nalika sétan teu tiasa ngalakukeun nanaon ka urang dina pikiran urang, maranéhna lajeng ngagoda urang ku panglihatan jeung

---

584 2 Oktober, folio 141 di tukangeun.
585 2 Oktober, folio 142, verso.
586 19 Nopémber, folio 376, verso.
587 21 Oktober, folio 213, verso.
588 17 Januari, folio 299, verso

nyingsieunan urang, kadang-kadang nyumponan wujud awéwé, kadang-kadang kalajengking, jeung kadang-kadang mahluk daging anu gedé pisan, malah ngajulurkeun sirahna nepi ka pucuk gereja; sareng kana rupa-rupa wujud jeung gerombolan prajurit perang anu teu kaétang, anu sadayana ngaleungit nalika nempo tanda munggaran ti cross[589] .

Anu sami, Santo Antonius Agung, nalika keur ngumbara ngaliwatan gurun ka Santo Paulus ti Thebes, ningali hiji lalaki anu siga kuda, nu ku para pujangga disebut Hippocentaur. Sanggeus ningali anjeunna, manéhna ngabekelan dirina ku tanda salib sarta wani nanya: 'Naha anjeun terang di mana tempat abdi Gusti cicing?' Mahluk éta, sanajan kitu, tunduk kana kecap-kecap sang suci; sarta, teu mampuh nyarita, nunjuk ku leungeunna ka tempat anu kudu didatangan pikeun manggihan abdi Gusti God[590] .

Santo Epifanius ti Siprus, basa can dibaptis waktu budak, kajeblug tina keledai galak; budak éta ragrag tina keledai, tatu, tuluy cicing ceurik, teu bisa hudang; sabab pahana geus katarajang taneuh. Aya saurang urang Kristen nu kabeneran aya di dinya, ngaranna Cleopius, manéhna ngadeukeutan tur nyabak pingpingna; sanggeus nyieun tanda salib tilu kali, manéhna nyageurkeun manéhna[591] .

Santo Epifanius anu sami, basa aya di tanah Mesir, keur ngabahas buku jeung saurang filsuf Yunani nu ngaranna Eudemus; basa ningali yén putra filsuf éta buta dina hiji soca, manéhna ngalakukeun tanda salib tilu kali di luhur soca butana, sarta langsung soca éta kabuka, jeung budak éta bisa ningali jelas[592] .

Macrina nu Mulya, adi ti Santo Basil Agung, anu keur kaserang panyakit parah di dadana, sarta teu hayang mintonkeun ka dokter pikeun diubaran, ngadoa ka indungna supaya nempatkeun leungeun katuhu di tempat anu kaserang sarta ngajieun tanda salib di dinya. Sareng nalika indungna nempatkeun leungeunna di jero dada, nyabak bagian anu kaserang bari nyieun tanda salib, manéhna teu manggihan deui tanda panyakit: ku kakuatan Gusti panyakit éta geus cageur, sarta geringna geus leungit, ngan tinggal bekas leutik tina panyakit baheula minangka pangéling kana mujijat Gusti[593] .

Nalika Anu Terhormat Zosima ningali Santa Maria ti Mesir di gurun, manéhna mimiti sieun, nyangka éta bisa jadi penampakan setan. Kalawan gemeteran, manéhna ngadamel tanda salib, sarta kasieunanna leungit[594] .

Nalika Zosima nu Mulya ningali Santa Maria nu keur ngadoa ka Gusti di hawa, nangtung hiji hasta di luhur taneuh, manéhna bingung, nyangka yén manéhna téh hiji penampakan: Santa Maria, nyadar yén manéhna téh jasmani lain roh atawa penampakan, nyieun tanda salib di dahi, panonna, lambéna, jeung dadana[595] .

Maria Suci anu sami, sanggeus nyieun tanda salib di luhur Walungan Yordan, ngaléngkah kana cai, sarta leumpang di luhur cai, nyebrang walungan éta[596] .

Dina *Limonar* ti Paduka Suci Sophronius, Patriark Yerusalem, aya sebutan ngeunaan saurang presbiter nu ngaranna Conon, saurang biksu di biara Penfokli, anu dipasrahkeun tugas pikeun ngabaptis lalaki jeung awéwé anu geus robah iman kana iman suci ti bangsa Yunani. Nanging, nalika ngabaptis awéwé-awéwé éta, manéhna kagoda ku pikiran birahi, sabab manéhna ngarasa hasrat birahi di jero dirina; sarta, sieun kana godaan éta, manéhna hayang ninggalkeun tempat éta. Hiji poé, aya hiji awéwé ngora ti Persia nu datang pikeun dibaptis— —anu geulis pisan beungeutna; sarta presbiter Konon, supaya manéhna teu ningali awak awéwé éta nu taranjang waktu dibaptis jeung diurapi, nyokot jubahna tuluy angkat ti dinya, bari nyarios: 'Abdi teu tiasa cicing di tempat ieu pikeun tujuan ieu.' Sareng nalika anjeunna nuju ninggalkeun tempat éta sareng naék ka gunung, Santo Yohanes Pembaptis patepung sareng anjeunna teras nyarios kalayan sora lemes: 'Balik ka biara anjeun, sareng abdi bakal ngirangan perjuangan jasmani anjeun.' Tapi Abba Konon nyarios ka anjeunna kalayan ambek: 'Percanten ka abdi, abdi moal balik deui; sabab anjeun parantos jangji ka abdi ieu sababaraha kali, tapi teu kungsi ngalaksanakeunana.' Tapi Santo Yohanes nyandak anjeunna, diukkeun, teras sanggeus muka jubahna, nyieun tanda salib tilu kali di handapeun pusarna, sarta nyarios ka anjeunna: 'Percanten ka abdi, Presbiter Konon, sabab abdi miharep anjeun

---

589 7 Januari, folio 309 di tukangeun
590 15 Januari, folio 287 di tukang
591 12 Méi, folio 385 di tukang.
592 Kaca 391.
593 19 Juli, folio 331 di tukang jeung 332
594 1 April, folio 169.
595 Kaca 170.
596 Kaca 173 di tukang.

nampi ganjaran pikeun perjuangan ieu; tapi sabab anjeun henteu hoyong, perang ieu ayeuna geus dicabut ti anjeun, sarta anjeun moal nampi ganjaranana.' Teras presbiter éta balik deui ka biara; isukna anjeunna ngabaptis mojang éta sarta ngoles dirina ku mur, sarta anjeunna henteu ngarasa napsu nalika ningali dirina nu taranjang, siga-kena anjeunna keur ngabaptis jalma anu lain awéwé[597] .

Dina *Limonar* anu sarua aya carita ngeunaan hiji Santo Julianus, Uskup Vostretum, anu ku sababaraha warga kawentar jeung beunghar jadi dibenci, sarta maranéhna ngarancang pikeun maéhan anjeunna ku racun. Aranjeunna masang suap ka saurang abdi ngora nu digawé pikeun anjeunna, ku jangji loba kado, sarta masihan budak éta ramuan maot, sangkan nalika manéhna nyangking cangkir ka uskup, manéhna bisa ngocorkeun racun maot kana éta cangkir: sarta budak éta ngalakukeun sakumaha paréntahna. Tapi Julian nu suci, sanggeus nyaho niat maranéhna ngaliwatan wahyu ilahi, nyokot cangkir éta lajeng nempatkeunana di hareupeunana; sarta tanpa nyarita nanaon ka nonoman éta, manéhna nyauran sakabéh pamimpin kota, kaasup jalma-jalma anu geus ngarancang maotna. Tapi uskup suci éta, teu hayang ngungkabkeun saha waé anu geus ngarancang ieu, nyarita ka sadayana kalayan sora lemes: 'Lamun anjeun nyangka bisa maéhan Julian nu handap asor ieu ku racun, di dieu di hareupeun anjeun sadayana abdi bakal nginum racun nu geus anjeun siapkeun pikeun abdi'; teras, méré berkah kana cangkir éta tilu kali ku leungeun katuhu, bari nyieun tanda salib di luhurna, anjeunna nyarios: 'Dina ngaran Rama, Putra, jeung Roh Suci, abdi badé nginum cangkir ieu di payuneun aranjeun sadayana, sarta sanggeus nginum sadayana, abdi moal cilaka.' Aranjeunna anu nyiapkeun racun téh kagét pisan; tuluy murag ka suku anjeunna, ngaku dosa maranéhna sarta nyuhunkeun pforgiveness[598] .

Kitu deui, Anu Mulya Benediktus, sang abbot, dipasihan gelas anu eusina racun maot anu dicampurkeun kana inumanana waktu tuang beurang ku sababaraha saudara anu benci ka anjeunna. Tapi nalika anjeunna nyieun tanda salib di luhur gelas éta, wadahna langsung remuk jeung pegat ku kakuatan Salib Suci, siga keur dipukul ku batu[599] .

Dina Biografi Nu Mulya Simeon Sang Stylite ditulis: Sétan, sirik ka nu hadé, ngarobah dirina jadi malaikat caang, teras némbongan ka sang suci di gigireun pilar, kalayan kereta seuneu jeung kuda seuneu, siga nu turun ti sawarga, teras nyarios: 'Déngékeun, Simeon, Gusti Allah nu Maha Luhur di sawarga geus ngutus abdi ka anjeun, sakumaha anjeun tingali, kalayan kereta jeung kuda, sangkan, sakumaha Elias diangkat ka sawarga, anjeun ogé diangkat, sabab anjeun pantes meunang kahormatan sapertos kitu, alatan kasucian hirup anjeun: sabab waktuna geus sumping, sangkan anjeun tiasa ngala buah tina pagawean anjeun jeung nampi makuta kahadéan tina panangan Gusti. Hayu, teras, tanpa tunda, hai abdi Gusti, supaya anjeun tiasa ningali Nu Maha Nyipta anjeun sareng nyembah Anjeunna anu ngabentuk anjeun nurutkeun citra-Na; sareng mugia Malaikat sareng Jibril, babarengan sareng Para Nabi, Para Rasul, sareng Para Martir, anu geus lila ngarep-ngarep ningali anjeun, ogé tiasa ningali anjeun. Nalika nyarios kitu ka setan, sang suci henteu nyadar tipu daya musuh, tapi nyarios: 'Gusti! Naha Anjeun badé ngangkat abdi nu dosa ka sawarga?' Manéhna ngagerakkeun suku katuhu siga rék ngaléngkah kana karéta seuneu, tapi manéhna ogé ngajulurkeun leungeun katuhu, nyieun tanda salib, sarta langsung setan, babarengan jeung karéta jeung kuda-kuda, leungit siga lebu nu kabawa ku angin. Sareng nalika Simeon sadar yén éta téh tipu daya setan, manéhna ngrepented[600] .

Kitu kabeungharan kasaksian ngeunaan tanda Salib jeung kakuatan mujijat tina tanda Salib; sarta anjeun bakal manggihan kasaksian anu teu kaétang ngeunaan hal ieu di sakuliah Kitab Suci, anu sakabéhna moal mungkin dikumpulkeun kana hiji buku leutik, kajaba lamun éta dikandung dina hiji jilid ageung.

Hayu urang ogé nyebatkeun sahenteuna sababaraha hal ngeunaan ieu topik ti Bapa Garéja:

Santo Hippolytus, nyarioskeun ngeunaan Antikristus jeung jalma-jalma anu bakal percaya ka anjeunna, nyarios: 'Anjeunna bakal masihan tanda dina leungeun katuhu maranéhna jeung dina dahi maranéhna; sangkan euweuh nu bisa nyieun tanda suci salib ku leungeun katuhu dina dahi maranéhna, tapi leungeun maranéhna bakal diiket: sarta ti harita maranéhna moal boga kakuatan pikeun nyieun tanda dina awakna'[601] . Nepi ka dieu Hippolytus. Urang, kumaha ogé, nyatet: Santo Hippolytus nyarioskeun ngeunaan tanda salib, kieu cenah: 'Hal ieu

[597] Limonar, Bab 3.
[598] Bab 94.
[599] 14 Maret, folio 79, verso.
[600] 1 Séptémber, folio 5, verso.
[601] 1 Séptémber, folio 131 di sisi sabalikna.

geus dipikanyaho, sabab dina jamanana biasana umat Kristiani nandaan awakna ku tanda salib, sarta kitu ogé bakal lumangsung di ahir jaman, sakumaha ayeuna di kalangan Ortodoks.'

Santo Yohanes Krisostomus, dina Homili-homili-Na ngeunaan Injil Mateus, dina Homili ka-54, nyarios: 'Hayu urang ngabawa *salib Kristus* saperti makuta*;* sabab sagala hal nu patali jeung urang kacumponan ngaliwatanana. Naha urang kudu lahir deui, salib datang; naha urang ilubiung dina hidangan mistik éta; naha urang diangkat jadi pandita; atawa naon waé nu urang lakukeun, di mana waé wangun kameunangan urang (ngalawan musuh urang) geus aya di payuneun urang: ku sabab éta, di garéja, dina témbok, dina panto, *dina dahi urang,* jeung dina pikiran urang, urang nuliskeun éta kalayan taliti pisan. Salajengna: Pantes pikeun ngaguratan éta ku ramo; tapi heula ku kahayang sorangan, kalayan iman anu kuat. Lamun anjeun ngabayangkeunana kieu dina panon pikiran anjeun, euweuh roh najis anu bisa ngadeukeutan ka anjeun, sabab éta ningali bedog anu nyababkeun tatu ka dirina; éta ningali bedog anu mawa bala ka dirina. Sabab nalika urang ningali tempat-tempat anu ditujukeun ka nu disiksa, urang pinuh ku sieun; pikirkeun naon anu bakal dialaman ku setan jeung iblis nalika maranéhna ningali pakarang anu ku Kristus dipaké pikeun ngancurkeun sakabéh kakuatan maranéhna jeung motong sirah naga (ular)[602] . Nepi ka dieu Chrysostom.

Santo Efrem nyarios dina Homili 103: 'Hayu urang nempatkeun tanda Salib anu masihan kahirupan dina panto, *dina dahi urang, dina dada* urang*, dina biwir* urang*,* jeung dina sakabéh anggota awak urang: hayu urang nandaan diri urang ku ieu, sarta hayu urang ngabersenjatakan diri ku ieu.' Sabab ieu téh pakarangna umat Kristiani, kameunangan ngalawan pati, harepan para nu satia, cahaya ahir, nu muka surga, pangancur bidah, pangkuat iman nu agung, panyalindung jeung puji umat Kristiani; nu diajukeun ku umat Kristiani tanpa eureun unggal poé jeung peuting, dina sagala waktos jeung jam, di mana waé. Tanpa éta, saéstuna, ulah ngamimitian nanaon, atawa ngaréngsékeun nanaon; tapi naha anjeun keur sare, keur hudang, keur digawé, atawa keur dina lalampahan—naha anjeun ngalayar di sagara atawa nyebrang walungan— kuasakeun sakabéh anggota awak anjeun ku Salib anu masihan kahirupan, sarta kakuatan-kakuatan anu nentang, ningali ieu, moal ngadeukeutan anjeun; sabab, sanggeus nyumput, maranéhna bakal kabur[603] .

Santo Siril ti Yerusalem, dina Katekismus Moskow anu dicitak dina taun 7204, sakumaha anu disebatkeun dina kaca 43, ngajar, nyarios: Lakukeun tanda Salib Suci nalika tuang, nginum, calik, nangtung, ngobrol, atawa leumpang. Sareng ulah ngamimitian hiji ogé tina lampah anjeun tanpa nyieun tanda Salib Suci, boh di bumi, di jalan, beurang atanapi peuting, atanapi di mana waé.

Kitu ajaran ngeunaan tanda Salib! Naon anu bisa anjeun carioskeun ngalawan ieu, hei para skisma, anu ragu kana tanda Salib, nampikna, jeung sieun ka éta kawas setan sieun kana salib opat ujung? Para Rasul suci, sanggeus nampi pola berkah ti Kristus, ngamimitian ngalakukeun kakuatan jeung nyageurkeun jalma ngaliwatan tanda Salib; para Martir suci ngabersenjatakan diri ku tanda Salib; Malaikat Gusti, nalika nembongan ka Martir suci Prokopius, ngalakukeun tanda Salib dina diri maranéhna; Sang Yohanes Pembaptis, mangtaun-taun sanggeus pupusna, nembongan ka presbiter Konon sarta, ku tanda salib, ngaleungitkeun hawa napsu di jero dirina. Para suci Gusti ngusir kakuatan setan jeung sagala rupa kasieunan ku tanda salib. Sadayana Garéja Kristus, ti mimiti dugi ka ayeuna, parantos ngajaga kabiasaan Kristen nu saleh pikeun nyieun tanda salib jeung ngasucikeun sagala rupa ku éta. Tapi anjeun, musuh salib, sieun kana tanda salib, jeung ngageter siga setan, sangkan salib opat ujung henteu nembongkeun bayanganna ka anjeun.

Lamun anjeun nyebut salib opat ujung Kristus éta 'cap Antikristus', naon atuh nu bakal anjeun sebut cap Kristus? Salib dalapan ujung? Tapi saha nu kungsi ngagambarkeun salib dalapan ujung dina dirina, atawa nu ngalakukeun ayeuna? Saha nu méré berkah ka saha waé atawa naon waé ku salib dalapan ujung? Naha urang henteu ngagunakeun salib opat ujung pikeun nyieun tanda salib dina diri urang, pikeun ngahususkeun jalma-jalma jeung sakramén, sarta pikeun méré berkah kana tuangeun? Sabab ieu téh tanda jeung meterai sajati Kristus Allah urang, sakumaha disaksian ku Damascene, nyarios: *'Tanda* ieu *parantos dipasihkeun* ka urang *dina dahi* urang*,* sapertos sunatna Israil; sabab ku ieu urang dipisahkeun tina nu teu iman sareng diaku salaku nu percaya; ieu téh tameng, pakarang, sareng kameunangan ngalawan sétan; *ieu téh cap,* sangkan nu ngancurkeun sagala teu tiasa nyabak *us*[604] *.'*

---

[602] Bagéan 2, folio 91 di tukang.
[603] Folio 236.

Nepika dieu saur Damascene. Bapa Garéja ieu, satuju jeung guru anu geus disebat tadi, nyauran salib opat ujung—siga anu dibayangkeun—minangka cap Kristus, lain cap Antikristus. Mugi maranéhna direndahkeun tur dihina, anu nyebut salib opat ujung Kristus anu mulya minangka cap Antikristus, sarta anu sieun kana salib opat ujung siga para setan.

Bab 26. Ngeunaan blasphemi skismatik ngeunaan sikap gemeteran

Leuwih ti éta, aya deui pamanggih bodo ngeunaan meterai Antikristus anu kadéngé di Brynyany: maranéhna nyebut tanda salib nu dijieun ku tilu ramo éta minangka meterai Antikristus. Kitu nu ditulis dina Gulungan hérés jeung ngahujat maranéhna: 'Lamun aya nu nyieun tanda salib dina beungeutna maké tilu ramo, nya éta maké tilu ramo, maranéhna geus nampik Kristus jeung masrahkeun diri ka Sétan; sabab ieu téh cap Antikristus.' Kitu tungtungna gulungan ieu. Sareng ku kituna maranéhna nganggap dua tanda minangka tanda Antikristus: hiji tanda Antikristus nyaéta salib opat ujung, sareng tanda Antikristus anu sanés nyaéta gerak gemeteran. Saéstuna henteu écés mana argumén maranéhna anu kudu dipercaya—anu kahiji atawa anu kadua; sabab maranéhna henteu sapuk antara maranéhna sorangan, ogé henteu ngaidentipikasi cap sajati ti Antikristus. Maranéhna ngarujuk ka Santo Hippolytus, siga-siga anjeunna nu nyebut 'gerakan gemeteran' éta minangka cap Antikristus; tapi dina hal ieu maranéhna jelas bohong. Sareng kumaha maranéhna henteu isin bohong di payuneun Gusti jeung di payuneun sakumna jalma? Sabab Santo Hippolytus henteu nyebutkeun nanaon ngeunaan gerakan ramo, boh gerakan 'ngageter' boh gerakan 'dua ramo'; ogé manéhna henteu nyerat yén salib opat ujung téh cap Antikristus; sabab sakumaha salib opat ujung sanés jeung moal janten tanda Antikristus, kitu ogé gerak gemeteran sanés jeung moal janten tanda Antikristus. Sabab saksi éta—Santo Hippolytus, anu dijadikeun pijakan ku para skismatik—henteu nyaksian kablasphemian maranéhna. Hayu sadayana maca kecap-kecap Hippolytus—anu dirujuk ku para Brynians—kalayan taliti jeung wijaksana, sarta nalungtik éta hurup ku hurup jeung kecap ku kecap: naha anjeun bakal manggihan aya sebutan ngeunaan susunan ramo? Teu aya pisan. Naha, nya, jalma-jalma bohong ieu wani bohong ngeunaan Santo Hippolytus ogé ngeunaan dirina sorangan? Naha sanés sangkan maranéhna tiasa jelas némbongkeun yén maranéhna téh barudak bapa kabohongan—sétan?

Kuring ogé parantos ningali dina daptar tina surat-surat Avvakum yén guru palsu ieu, anu ngajar tanda salib dua ramo (gaya Armenia) bari nampik anu tilu ramo, nyarios blasphemi di handap ieu:

Teras sekte Nikonian bakal nangis, sabab gagal ngaku Putra Tunggal nu murni, dua sipat ketuhanan jeung kamanusaan nu ngahiji pikeun kasalametan urang, tapi sabalikna nandakeun ku tilu ramo tilu roh najis, nyaéta roh setan kawas kodok. Aranjeunna sumebar ka sakuliah alam semesta: bagja jalma anu ngajaga jeung ngajaga pakéanana, supaya manéhna henteu kapanggih taranjang. Tingali, bapa-bapa jeung dulur-dulur, hérésy anu ngageter ieu téh taranjangna jiwa jeung raga; hayu urang ngajaga diri tina éta ku sagala cara. Kitu tungtungna hujat Avvakum.

Ku kecap-kecap ieu, Avvakum nembongkeun dirina minangka tukang bohong, ahli bidah, nu ngabengkokkeun kabeneran, jeung nu ngahujat, nu bakal kabuka ku sagala akal nu wijaksana.

Avvakum bohong nalika anjeunna nyebut urang, umat Kristiani ortodoks, asalna ti aliran Nikonian. Naha Kristianitas Rusia sabenerna asalna ti Nikon? Naha urang sabenerna disinarkeun ku baptisan suci ngaliwatan anjeunna? Urang ngadangu yén Anu Maha Suci Nikon téh saurang uskup agung Gusti, Paus Moskwa, saurang jalma nu jembar dina Kitab Suci, taat, jeung suci dina hirupna; tapi anjeunna sanés karuhun urang, boh sacara jasmani boh sacara rohani, sabab urang henteu lahir ti anjeunna, ogé henteu nampi iman urang ti anjeunna. Tapi urang asalna, tina kalahiran jasmani, ti suku Yafet, putra Nuh; sarta tina kalahiran rohani, ti Pangeran Vladimir nu Suci, Sasama Rasul, sabab ti anjeunna sakumna Rusia nampi iman jeung baptisan; sarta Vladimir nampi éta ti urang Yunani, sarta urang Yunani nampi éta ti para uskup jeung guru suci kuna di sakuliah jagat; Uskup jeung guru-guru baheula nampi éta ti Rasul-rasul suci; Rasul-rasul nampi éta ti Kristus nyalira: sabab urang téh urang Kristen, lain Nikoan, nurutkeun kecap Rasul suci Petrus, *'suku anu dipilih, imam karajaan, bangsa suci, rahayat pikeun kapamilikan-Na'* ([605]). Tapi Habakuk, jeung murid-muridna, sanggeus misah ti Garéja Kristus jeung iman Ortodoks, ka golongan mana anjeun kagolong? Tangtu ka golongan musuh Kristus – sétan.

---

[604] Buku 4, ngeunaan iman, bab 12.
[605] 1 Petrus 2:9.

Habakuk bohong deui, ngaburuk-burukkeun urang, siga urang henteu ngaku dina Putra Allah anu hiji-hijina, Kristus Gusti urang, dua kodrat—ilahiah jeung kamanusaan—anu ngahiji pikeun kasalametan urang. Manéhna sorangan ngalakukeun ieu, sakumaha geus dipidangkeun tadi dina bagian kahiji, dina risalah kadua, dimana pamikiran hérésina kabuka, ngaku yén aya Putra Allah anu béda di sawarga jeung Rama, sarta aya Putra anu béda dina kandungan Perawan Nu Paling Suci.

Avvakum téh bidah, ngahujat kana pangajén urang dina nyieun tanda salib kalayan hormat, sarta nyebut éta bidah, nu ku urang kalayan taat jeung ortodoks ngagambarkeun tilu Pribadi tina Trinitas Nu Maha Suci; sarta, ku nyieun tanda salib dina diri urang kalayan hormat, urang nyarios: 'Dina ngaran Rama, jeung Putra, jeung Roh Suci'. Ku nampik tanda salib ieu, manéhna nampik pangakuan Trinitas.

Avvakum geus némbongkeun dirina boh minangka nu ngabengkokkeun kabeneran jeung nu ngahujat pisan, salah napsirkeun kecap-kecap anu ditulis kieu dina Kitab Wahyu, pasal 16: *'Kuring ningali ti sungut* naga, *jeung ti sungut* sato-sato, *jeung ti sungut nabi palsu , tilu sumanget najis siga kodok kaluar*[606] , jeung sajabana.' Manéhna, kumaha ogé, ngagunakeun tafsiran bengkok tina kecap-kecap ieu pikeun ngabingungkeun pikiran urang anu sieun, siga ku nyieun tanda salib maké tilu ramo urang nyuhunkeun tilu sumanget najis jeung tilu kodok anu mucunghul di alam semesta. Ku cara éta, manéhna ngahujat Trinitas Nu Maha Suci, dina ngaran-Na urang nyieun tanda salib maké tilu ramo, bari nyebutkeun: dina ngaran Rama, Putra, jeung Roh Suci. Tapi manéhna nyebut Rama, Putra, jeung Roh Suci—Gusti nu urang seru—salaku tilu sumanget najis jeung tilu kodok. Wah, kacaci anu parah! Wah, kacaci anu dibenci ku Gusti! Wah, kalalawanan anu teu boga iman! Saha nu kungsi ti jaman baheula ngadéngé hinaan saperti kieu ka Trinitas Nu Maha Suci? Teu aya bidah, atawa kajahatan mana waé, nu kungsi ngahina Trinitas Nu Maha Suci saperti nu dipigawé ku Avvakum nu ngahina éta. Kitu guru nu dipiboga ku para skismatik; kitu nu maranéhna turutan; kitu ortodoksi maranéhna.

Leuwih ti éta, gulungan skisma ieu ngandung isyarat blasphemous ka tanda salib: hiji leungeun digambarkeun kalayan tilu ramo nu dihijikeun; dina hiji ramo aya tulisan *'sa',* dina ramo séjén *'ta',* jeung dina ramo katilu *'na'*—ieu téh *Setan;* sarta éta ditandatanganan, sabab ngaran éta kagungan nu jahat nu ngalawan Gusti, Sang Antikristus, anu bakal ditempatkeunana di ramo katuhu jalma-jalma nu percaya ka manéhna. Jeung éta ngahujat ka urang, nu ortodoks, siga urang percaya ka Antikristus tinimbang ka Kristus, sarta siga urang mawa ngaran Antikristus dina tilu ramo, jeung siga urang nyieun tanda salib maké ngaran Antikristus. Kecap-kecap kafir sapertos kitu dikumpulkeun ku Lempengan anu terkutuk éta ka urang anu percaya ka Kristus (lain ka Antikristus), sarta anu henteu nyieun tanda salib kalayan ngaran Antikristus, tapi kalayan ngaran Trinitas Nu Maha Suci: Rama, Putra, jeung Roh Suci. Manéhna sacara bohong nyebutkeun kasaksian Santo Efrem jeung Santo Hipolitus, anu nyebutkeun tanda tilu ramo ieu minangka tanda Antikristus; padahal dina para santo éta (siga anu geus disebutkeun tadi) éta mah taya pisan. Ieu téh hiji panemuan setan jeung hembusan ti sungut naraka.

Leuwih pantes pikeun maranéhna, salaku kaum skismatik, nulis ngaran setan maké isyarat dua ramo Armenia: *'de'* dina hiji ramo*, 'mon'* dina ramo séjén; ku kituna *hiji setan* bakal cicing dina dua ramo maranéhna—*nya* éta anu geus lila maranéhna simpen dina haténa, anu maranéhna déngékeun, sarta ku sumangetna maranéhna diajarkeun, nyusun ajaran blasphemous jeung bohong ngalawan Garéja Kristus. Tapi Gusti nu Maha Balas Dendam, Gusti nu Maha Balas Dendam, bakal ngabales maranéhna nurutkeun lampahna, sarta bakal ngancurkeun maranéhna alatan tipuna.

Dina gulungan skismatik éta ogé, anu ngajar cara dua ramo urang Armenia pikeun nyieun tanda salib, ditulis kieu:

Dina Buku Liturgi nu dicitak gedé, kaca 659: 'Lamun aya nu henteu nyieun tanda salib ku dua ramo, siga Kristus, sing jadi terkutuk.'

Kuring, kumaha ogé, nyokot Kitab Liturgi dicitak badag éta sarta sanggeus mariksa pasasina, mendakan yén éta dicitak béda kieu: 'Lamun aya nu henteu nyieun tanda salib ku dua ramo, siga anu dipigawé ku Kristus.' Sareng ieu langsung katingali janten kabohongan skismatis, sabab téks nu dicitak nyebutkeun: 'lamun aya nu henteu nyieun tanda salib'; tapi maranéhna nambihan *kecap 'ieu' jeung 'éta',* sahingga jadi: 'lamun aya nu henteu nyieun tanda salib ieu'. Ku kituna maranéhna nipu jalma basajan ku bohongna, nambihan kana téks nu ditulis naon

[606] Wahyu 16:13.

nu teu aya dina éta téks, sarua jeung maranéhna nambihan kecap *'ieu'* jeung 'éta': sabab nyieun tanda salib pikeun batur mah hiji hal, sedengkeun nyieun pikeun diri sorangan mah hal nu béda pisan.

Pertimbangkeun ieu kalayan akal anu séhat: naha Kristus Gusti dibabtis kalayan tanda salib nalika cicing di bumi di antara manusa? Naha Anjeunna nyusun ramo-ramo-Na dina wangun tanda salib di diri-Na sorangan? Naha tanda salib geus dipraktékkeun samémén Kasangsaraan Kristus ku Rasul-rasul suci nu nuturkeun Kristus, atawa ku Para Nabi jeung karuhun nu datang samémén maranéhna?

Sareng salajengna: naha Kristus Gusti ngabaptis saha waé ku dua ramo? Dimana ieu ditulis? Dina Injil mana atawa ku Rasul mana? Aya nu ditulis dina Injil Lukas, dina bab panungtung, kumaha Kristus Gusti, nalika naék ka sawarga, maparin berkah ka Para Rasul suci: Anjeunna ngangkat panangan-Na sarta maparin berkah ka maranéhna; tapi teu aya sebutan di dinya ngeunaan susunan ramo-ramo. Anjeunna maparin berkah ka maranéhna ku sakabéh leungeun-Na, ku sakabéh ramo-Na. Larapna ngalipet ramo-ramo éta satuluyna jadi kabiasaan di antara nu iman, sarta éta mangrupa kabiasaan anu hadé; tapi éta sanés dogma iman.

Tapi abdi moal ngabahas deui ngeunaan susunan ramo-ramo; margi parantos cekap nu ditulis sareng dijelaskeun ngeunaan ieu perkara dina buku *The Rod*, sareng dina buku *Uvet*, sakumaha disebat, sareng dina Mazmur nu parantos direvisi; sing saha waé nu hoyong maca éta di dinya.

Bab 27. Ngeunaan caci maki maranéhna ka Misteri Ilahi

Salajengna, para skismatik ngahujat misteri ilahi anu paling suci: Awak jeung Darah Kristus, anu dirayakeun dina wujud roti jeung anggur.

Aranjeunna ngahujat jeung ngajijikeun hal-hal suci anu paling luhur ieu siga hal anu najis, nyebut pangresep misteri ilahi minangka kotoran, anu paling hina tina sagala kotoran. Wah, kacaci anu teu boga iman, jeung hinaan anu kejem ka Kristus Gusti urang, anu urang hormat tur tampi dina misteri-misteri-Na anu paling suci! Wah, sangsara anu parah pisan ka Gusti urang ti anjing-anjing anu teu isin tur galak, anu muka sungutna keur ngagogog ka Anjeunna, sabagian di antarana ngagero: 'Tanggepan manehna, tanggepan manehna, sarta salibkeun manehna!'

Aranjeunna ngahujat jeung ngahina tilu misteri ilahi (sakumaha geus diwartakeun ka urang) alatan:

Kahiji, kusabab salib opat sudut anu digambarkeun dina prosfora suci;

Ieu kusabab buku liturgi anyar anu dicitak:

Sareng ieu, kusabab para imam anu ngalaksanakeun upacara suci.

Aranjeunna nyebut salib opat ujung éta minangka tanda Antikristus:

Buku Liturgi anyar nu dicitak disebut 'iman anyar';

Sareng para rohaniawan anu ngayakeun ibadah dikritik dina dua hal: pikeun waragad anu ditangtukeun pikeun pangangkatan maranéhna, anu disebat suap ku para skismatik, sareng pikeun gaya hirup maranéhna anu jahat,

Sareng maranéhna nyatakeun yén, kusabab hal-hal éta, para imam sanés imam; Liturgi sanés Liturgi; kurban sanés kurban.

Urang, kumaha ogé, bakal nalungtik tilu poin:

1) Naha salib opat titik anu digambarkeun dina prosfora suci jadi halangan pikeun pangorbanan Kurban Suci, nepi ka bisa jadi henteu Ales Kristus?

2) Naha Buku Liturgi anyar anu dicitak téh jadi halangan pikeun Liturgi Suci, nepi ka bisa jadi lain Liturgi anu sajati?

3) Naha waragad anu ditangtukeun pikeun ordinasi jeung gaya hirup sangsi anu boros nyegah Roh Suci turun jeung misteri ilahi dirayakeun nalika sangsi ngalaksanakeun Liturgi?

PANGUJIAN KAHiji

Ngeunaan salib opat ujung dina prosfora; naha éta jadi halangan pikeun Kurban Suci?

Abdi naros:

Dina perayaan suci misteri ilahi, anu dipersembahkeun ka Allah Rama pikeun sakumna dunya dina wangun roti: naha éta salib anu digambarkeun salaku cap dina prosphora, atanapi Kristus sorangan anu disalib dina wangun salib?

Lamun salib diajukeun salaku kurban, mangka sanés Kristus; sabab éta bakal hartosna yén anu aya sanés awak Kristus, tapi zat kai salib dina wangun roti, nu teu masuk akal jeung teu aya hartina.

Tapi lamun Kristus sorangan nu dipersembahkeun salaku kurban, mangka éta sanés salib; sabab sanés salib nu dikurbankeun pikeun kahirupan jeung kasalametan dunya, tapi Anak Domba Allah, nu ngaleungitkeun dosa-dosa dunya, nu dikurbankeun dina wangun salib.

Sareng sabab sanés salibna tapi Kristus anu dipersembahkeun salaku kurban, naon halanganana sangkan kurban éta digambarkeun ku salib opat ujung, anu digambarkeun salaku cap dina prosphora?

Abdi naros deui:

Nalika Kristus Jurusalamet disalibkeun dina kayu salib pikeun urang, ngalegaan leungeun-Na nu paling suci, naha Kristus harita boga dalapan titik, atawa opat titik?

Anjeun teu tiasa nyarios yén Anjeunna boga dalapan titik, O Brynyan! Sabalikna, Anjeunna boga opat titik: sirahna nu paling suci di luhur salib, awakna nu ngalegaan sapanjangna, suku-Na di handapeun salib, jeung leungeun-Na di lebarnana; ku kituna Anjeunna digambarkeun dina prosphora salaku salib opat titik.

Naon, nya, bantahan anjeun kana salib opat ujung dina prosphora, anu ku anjeun dipaké pikeun ngagambarkeun awak Kristus anu disalib dina opat bagian dina salib?

Deui:

Nalika Anak Domba Allah, anu dipersembahkeun dina cakram suci, dipotong ku tombak, naha éta dipersembahkeun dina wangun salib dalapan ujung, atanapi salib opat ujung? Saéstuna, dina wangun salib opat ujung, dipotong sapanjangna jeung sapintasna jadi opat tungtung jeung bagian, lain jadi dalapan tungtung jeung bagian.

Sareng upami Anak Domba, nalika dipotong jadi opat bagian, henteu kotor ku salib opat ujung; naon kotoran atawa halangan anu aya dina kurban suci tina salib opat ujung éta, anu dicap dina bagian luhur Anak Domba?

Salajengna:

Nalika imam, samentara ngalaksanakeun Liturgi Ilahi, sanggeus ngucapkeun kecap-kecap Kristus jeung ngadoa ka Roh Suci, bari nyarios: 'Jeung hayu aya…' jeung sajabana, nyieun tanda salib di luhur kurban suci; ku salib naon anjeunna nyieun tanda éta: nu dalapan titik atawa nu opat titik? Saéstuna, nu opat titik.

Sareng upami Sajian Suci, nalika diberkahan ku salib opat titik, henteu kotor tapi disucikeun, naon kotoran atawa halangan anu aya dina kurban-kurban tina salib opat titik éta, anu digambarkeun minangka cap dina Anak Domba?

PERTIMBANGAN KADUA

Ngeunaan Buku Ibadah anyar anu kakara dicitak; naha éta jadi halangan pikeun Liturgi Suci?

Abdi naros:

Dina Buku Ibadah anyar anu dicitak, naha urutan kuna Liturgi Suci geus dirobah? Naha doa-doa, kecap-kecap Kristus, jeung pangundang Roh Suci geus dirobah? Teu kitu: sakumaha dina nu lami, kitu ogé dina nu anyar éta dicitak tanpa katinggalan.

Jadi, lamun dina Buku Ibadah anyar nu dicitak, boh urutan Liturgi Ilahi, boh doa-doana, boh kecap-kecap Kristus, boh pangundang Roh Suci henteu robah; tapi sarua jeung dina nu heubeul, dina nu anyar ogé dicitak tanpa katinggalan: naon, nya, halangan pikeun Liturgi Ilahi nu disababkeun ku Buku Ibadah anyar nu dicitak?

Abdi naros deui:

Saha nu ngalaksanakeun Liturgi? Saha nu ngadoa ka Gusti salila perayaan? Saha nu ngahaturkeun pangajén ka Roh Suci kana Karunia Suci jeung nyanggakeun kurban? Naha éta buku—Buku Liturgi Heubeul atawa Anyar—atawa jalma nu disucikeun pikeun tujuan ieu, nya éta imam?

Lamun éta buku—naha Buku Liturgi heubeul atawa anyar—éta sah pinuh; sabab teu diperlukeun imam, tapi ngan buku éta sorangan anu kudu ditempatkeun di altar.

Tapi lamun imam, lain buku, nu ngayakeun Liturgi, naon bantahanana kana Buku Liturgi anyar nu kakara dicitak, nu ti dinya imam maca doa nu sarua jeung dina Buku Liturgi heubeul, ngucapkeun kecap nu sarua pisan, jeung ngalaksanakeun upacara nu sarua pisan, sakumaha diatur dina nu heubeul?

Bab 28. Ngeunaan Upah Imam

Pertimbangan Katilu

Ngeunaan waragad anu dipénta ku para imam pikeun palaksanaan Liturgi Ilahi—anu ku para skismatik disebut 'upah'—jeung ngeunaan kahirupan anu cabul; naha hal-hal ieu ngahalangan Roh Suci pikeun gawe ngaliwatan Misteri Suci?

Ngeunaan waragad.

Abdi naros: naha dua ieu—waragad jeung suap—nya éta hiji jeung sarua? Lamun maranéhna hiji jeung sarua, mangka teu diidinan pikeun para imam anu ngaladénan di altar dibayar tina altar; sabab geus lumrah maranéhna nampa bayaran ti umat pikeun unggal palayanan garéja: pikeun baptisan, pikeun kawinan, pikeun pangakuan dosa, pikeun palayanan doa, pikeun panguburan, pikeun pangeling-eling, pikeun mawa Karunia Suci, jeung sajabana; sarta sakabéh ieu, salaku kado ti Gusti, teu pantes dijual, tapi dibikeun sacara gratis. Sareng sakumaha Rasul paréntah yén maranéhna anu *ngaladénan di tempat suci* kudu dahar *tina tempat suci*, sarta maranéhna anu ngaladénan *di altar* kudu nampi panguripanana tina altar[607] ?

Hayu dipikanyaho ku sadayana, yén aya bédana antara persepuluhan jeung upah. Persepuluhan diatur ku Garéja pikeun panguripan maranéhna anu ngawula di altar; sedengkeun upah dilarang, sabab éta mangrupa jual-beli barang suci, nu disebut simoni, dingaranan tina Simon ahli sihir, anu hayang mésér rahmat Roh Suci ti Rasul-rasul ku pérak[608] . Persepuluhan dipikanyaho ku sadayana, sedengkeun suap dipasihkeun sacara rusiah; ku alatan éta disebut sakrilégi. Persepuluhan teu aya dosa, sabab éta disahkeun ku Garéja; suap, sabalikna, mangrupa dosa anu dilarang ku Garéja. Persepuluhan jumlahna saeutik, sedengkeun suap jumlahna loba. Persepuluhan ngalaksanakeun kawajiban ka Garéja, sedengkeun suap sacara rusiah mésér karidhoan Garéja. Sabab pajeg diitung minangka sedekah, sakumaha katingali tina kecap Kaisar Yunani nu saleh, Justinian, dina buku *Kormchiya*, dina folio 323, anu nyerat kieu: 'Urang henteu ngan saukur henteu ngalarang ieu, tapi malah maréntahkeun maranéhna pikeun ngalakukeun hal-hal sapertos kitu pikeun kasalametan jiwa maranéhna.' Kusabab urang ngan ngalarang naon anu dipasihkeun ku individu pribadi tinimbang ka garéja-garéja suci. Kitu tungtung kecap-kecap Justinian. Sareng saéstuna, persepuluhan téh pikeun kasalametan jiwa; sabab naon anu dipasihkeun ka rohaniawan téh pikeun pangudepna, sedengkeun anu dipasihkeun ka uskup langsung disalurkeun jadi sedekah ka nu miskin . Ngeunaan waragad, éta dianggap tamak jeung kauntungan anu teu adil, ogé pemerasan, sarta dianggep dosa anu parah; sarta dihukum ku ekskommunikasi jeung anathema; sakumaha anu bisa katingali dina buku anu disebut 'Kormchiya', dina Bab 1, dina Kanon Apostolik, dina kaca 7, verso.

Aturan ka-29 ti Rasul-Rasul Suci.

Saha waé uskup, imam, atawa diakon anu nampi jabatanana ku cara tukeur harta bakal dicopot, kitu ogé anu geus ngukuskeun anjeunna.

Pikeun kasus séjén anu sarupa, tingali *Kormchiya* anu sarua, folio 184 di tukangeun, folio 211 di tukangeun, sarta folio 283, 284, 289 di tukangeun, jeung folio 290 di tukangeun.

Ngeunaan waragad anu sah dibayar nalika ordinasi, tingali dina buku anu sarua, anu disebut *Kormchiya*, Bab 42; sarta dina dekrit Kaisar Justinian, éntri nomer 32 dina folio 319: di dinya sacara husus diatur naon anu kudu dibayar nalika ordinasi. Kaisar Justinian naék kana tahta Kakaisaran Yunani dina taun 527 Masehi.

Teodorus, Patriark Antiohia nu dipikawanoh minangka Balsamon, dina komentarna ngeunaan Kanon Apostolik jeung Konsili Bapa-Bapa Suci, dina bab 54[609] , ngingetkeun Kaisar Yunani saleh Isaac Komnenos, anu ku dekrit kaisarna mastikeun yén tujuh potongan emas kudu dipasihkeun ka uskup ku presbiter anu diangkat, dibagi sapertos kieu: hiji potongan emas ti kalangan rohaniawan, tilu ti diakon, jeung tilu ti imam. Isaac Komnenos ngamimitian pamaréntahanana di Yunani dina taun 1057 Masehi; Teodor Balsamon, pikeun bagianna, nyerat komentar ngeunaan kanon dina taun 1202.

Hayu urang sadayana nenjo kumaha, ti jaman baheula, panghormatan tanpa dosa ti jalma-jalma anu diangkat geus diadegkeun ku para kaisar nu saleh di Garéja Yunani; ti dinya urang nampi iman urang jeung statut sarta hukum Garéja.

---

[607] 1 Kor. 9:13.

[608] Kisah Para Rasul 8:18.

[609] Surat 15.

Ogé dipikanyaho kunaon adat ieu diadegkeun pikeun anu diangkat: imam atawa diakon anyar sanggeus diangkat kudu nyuguhkeun hidangan ka uskup jeung para rohaniawanana. Sareng sabab henteu sadayana sanggup nyayagikeun pikeun uskup jeung para rohaniawanana sakumaha nu pantes, alatan kaayaan anu sederhana, ku kituna diparéntahkeun yén ongkos tuangeunna ditetepkeun tujuh zlatits. Tapi jinis zlatits naon éta di Yunani dina waktos éta—naha nilaina luhur atawa handap—urang henteu terang. Di tanah urang, sanajan kitu, pajegna henteu dibayar ku koin emas, ogé henteu pati berharga: sabab gantina koin emas, para uskup Rusia baheula netepkeun hryvnia. Ngeunaan ieu ditulis kieu: Dina jaman Kabagjaanana Siril (anu katilu ngagem nami éta), Métropolit Kyiv jeung Sakumna Rusia, nalika Serapion diangkat janten Uskup Vladimir (dina taun 6782 tina nyiptakeun dunya, jeung dina taun 1274 tina Wujudna Kecap Allah), para uskup di handap ieu hadir dina pangangkatan éta: Santo Ignatius, Uskup Rostov; Teodotus ti Pereyaslav; jeung Simeon ti Polotsk; para uskup ieu ngukuhkeun imam anyar anu diangkat, kalayan sarat yén imam anyar éta kudu mikeun tujuh hryvnia ka anggota paduan sora.

Dina buku *The Correct Old Manuscript*, dina kanon-kanon Konsili Ekumenis Ka-6, dina Kanon 22, jeung dina komenterna, ditulis kieu:[610] : Aranjeunna anu datang ka sakramén Ordo Suci pikeun diangkat jadi imam kudu dibawa ka payuneun uskup lokal. Jalma-jalma éta kudu *nyayagikeun sagala* waragad jeung kabutuhan: pikeun lilin, pikeun anggur (gerejawi), pikeun kemenyan jeung prosphora, pikeun palayanan imam jeung waragad séjén, *sarta pikeun tuangeun uskup.* Jalma-jalma sapertos kitu teu meunang difitnah atawa dituduh, sabab dina hal ieu teu aya nu cilaka, sarta pangangkatan lumangsung langsung, sakumaha Kristus nyarios: 'Anjeun parantos nampi langsung; pasihkeun langsung.' Sabab hiji hal nampi bayaran pikeun pangangkatan—nyaéta ngajual jeung meuli pangkat suci—jeung hal anu béda pisan pikeun nyayagikeun biaya jeung kurban. Sabab di dieu teu aya meuli atawa ngajual, sarta prakték ieu kapanggih di mana-mana; sarta jalma nu waras pikiran mah teu boga bantahan kana ieu, sakumaha nu disebatkeun ku Rasul: *'Saha nu jadi prajurit maké waragad sorangan?* Tapi manéhna nampi pangmayaran ti jalma nu dipajalananana.' *Atawa saha nu nanem kebon anggur tuluy henteu ngadahar buahna? Atawa saha nu ngurus kawanan ternak tuluy henteu nginum tina susuna? Naha abdi nyarioskeun ngeunaan kadaharan manusa? Henteu, naha henteu Hukum sorangan nu nyarios kitu? Sabab* aya nu katulis *dina Hukum Musa*: *'Ulah muat* sungut *sapi jalu basa keur nginjak-nginjak gandum'* (hartina, ulah nyegah sato nu keur digawé pikeun anjeun tina dahar; méré manéhna dahareun). *Naha Gusti nyarioskeun ngeunaan dahareun pikeun sapi? Atawa Naha Anjeunna nyarioskeun ngeunaan sagala hal pikeun kapentingan urang? Sabab* éta ditulis *pikeun* kapentingan *urang*: '[611] '. Sareng deui: *'Lamun urang geus nyebarkeun hal-hal rohani di antara anjeun, naha teuing lamun urang ngala hal-hal material ti anjeun*?'[612] ?

Hayu urang émut hal-hal di handap ieu:

Dina taun-taun kapengker, dina jaman karajaan-karajaan Rusia misah, nalika masih dina kakawasaan Horde, hiji golongan ahli bidah nu disebut Strigolniki, ngamuk di kota Pskov, (siga Kapitons Brynyans kiwari), anu nyarita sababaraha kecap hinaan ka Garéja Allah, misah ti Garéja éta sarta ngarah loba jalma kana kekerasan herétikalna. Di antara hinaan séjénna, maranéhna ngutuk para rohaniawan alatan persembahan sapuluh, siga-siga pangkat garéjawi meunang ku mayar; sareng ku alatan éta maranéhna nyingkahan para imam jeung Garéja. Sanggeus nyaho ieu, Anu Maha Suci Philotheus, Patriark Konstantinopel (anu waktu éta keur pasualan jeung Santo Alexius, Métropolit, jeung Romanus, Uskup, ngeunaan Korsi Kyiv), Patriark nulis surat pangajen ka rahayat Pskov; surat ieu kapanggih dina kanon-kanon kuno nu ditulis tangan, diselapkeun di antara kanon-kanon Konsili Ekumenis Ka-6, di antara kanon ka-22 jeung ka-23, sarta kami nyalin deui di dieu.

Surat ti Kasucianana Philotheos, Patriark Konstantinopel.

Para boyar nu mulya jeung terhormat, warga Pskov, putra abdi posadnik, para seribu-lelaki, para ratus-lelaki, jeung sakumna putra-putri abdi, rahayat nu ngagem nami Kristus, nu tunduk ka Métropolis Suci sakumna Rusia, di kota Pskov di Rusia, jeung di jero watesna, barudak nu dipikacinta ku Gusti kuring, sabab kuring nyauran anjeun sadayana putra jeung barudak! Salajengna, maranéhna anu misah ti Garéja Katolik jeung geus murag tina komuni Kristen ku ulahna setan jahat. Ku apal ka handap asor urang, sareng ka para Hierark Suci agung anu babarengan sareng urang, Déwan Ilahi, sareng sawatara di antara anjeun anu, kalayan dalih kasatiaan—ngaku-

[610] Lembar 686.
[611] 1 Kor. 9:7, 8, 9 jeung 10.
[612] Ibid., v. 11.

ngaku ngajaga Kitab Suci sareng kanon suci—parantos misahkeun diri anjeun tina Garéja Apostolik Ekuménis, nganggap abdi, para uskup suci jeung imam, sakumna rohaniawan, sarta sésa umat Kristiani—duanana nu ngangkat jeung nu diangkat—salaku ahli bidah, sedengkeun maranéhna wungkul nu dianggap ortodoks. Sanggeus ngadéngé ieu, urang kacida sedihna di jero haté sarta sangsara batin ku pegatna anggota-anggota Kristus. Sabab naon deui panyakit jeung kasedihan anu bisa urang rasakeun, nalika ngadangu yén anggota urang dipisahkeun ku musuh kabeneran, nu maéhan ti mimitina, nu jadi lawan hakekat urang sorangan? Sabab éta hakekatna salawasna kieu: nalika manéhna teu bisa nyerang sacara terang-terangan, manéhna ngarancang sacara rusiah, ngabohongkeun jalma-jalma di katuhu. Ku kituna manéhna geus ngenalkeun sagala rupa bidah kana Garéja Kristus; sabab sanggeus Kristus sumping dina daging, sagala panyembahan berhala eureun tanpa aya peringatan, sarta setan teu boga deui tempat pikeun maksa jalma-jalma nyembah berhala: manéhna mimiti nyerang ti katuhu, sabab manéhna teu bisa sacara terang-terangan ngabohongkeun maranéhna pikeun nyembah loba dewa; sabenerna, manéhna ngajar sawatara pikeun nyebut Putra Allah minangka mahluk: ku cara anu sami, manéhna geus ngenalkeun bidah-bidah séjén ti katuhu. Ayeuna, kumaha ogé, urang ningali ieu kajadian di antara anjeun ogé: yén jalma-jalma lalaunan ngajauhan ti agama Kristen jeung ti palayanan sakramental anu diatur ku uskup jeung imam, tanpa éta euweuh nu bisa ngarepkeun kasalametan, sanajan maranéhna hirup di bumi siga malaikat: tapi fitnah palsu ieu keur disebarkeun di antara anjeun, pikeun nyieun anjeun percaya yén Garéja Allah diadegkeun demi kauntungan. Jeung saha setan jahat nu geus ngabohongkeun maranéhna nepi ka narima hal saperti kitu? Sabab Garéja Allah, anu milik Kristus, Katolik jeung Apostolik, anu aya ti hiji tungtung bumi nepi ka tungtung séjén, geus teguh tur teu bisa digoyahkeun dina iman anu sajati ku rahmat jeung kakuatan Kristus Gusti urang sorangan, sarta ayana jeung susunanna écés disebatkeun dina kanon-kanon suci. Tapi maranéhna anu nunjuk kalayan bayaran, siga nu ngajual rahmat Nu Maha Suci anu teu bisa dijual, urang itung maranéhna dina golongan Simon, Makedonia jeung bidah-bidah séjén. Sabab Garéja Kristus salawasna lampahna kieu. Lamun aya sababaraha urang anu ngalakukeun kajahatan ieu jeung wani ngangkat pangurusan ku mayar, maranéhna henteu kaasup kana Garéja Katolik: sabab maranéhna saeutik, ngalakukeun sacara rusiah; tapi nalika maranéhna kabuka, maranéhna dilarang, dihukum, jeung diusir tina Garéja. Sanajan aya sababaraha uskup anu ngalantik ku suap, teu pantes misahkeun diri tina Garéja alatan éta, ogé teu pantes nganggap maranéhna sadayana salaku ahli bidah, tapi urang kudu tetep ngahiji jeung Garéja sarta ilubiung dina Ekaristi. Sedengkeun pikeun uskup anu lampahna jahat, laporkeun manéhna ka metropolit anjeun; sarta lamun manéhna gagal ngalakukeun perbaikan, manéhna bakal dihukum ku handap asor kami, anu ku Gusti ditetepkeun salaku Bapa, Guru, jeung Patriark sakumna jagat raya, Konstantinopel. Ku sabab éta kami nyerat sareng ngawartosan ka anjeun kalayan cara bapa, sapertos ka anak-anak kami sorangan, salaku nu aub dina Garéja, salaku anggota Kristus nyalira—Nu Sirah tina sakumna Garéja—supaya anjeun eureun tina pasualan sareng pamisahan; sareng, sanggeus ngahiji dina hiji pikiran sareng tatanan garéja, nawiskeun kamulyaan ka Allah kalayan sajalan. Sabab Garéja Kristus dimulyakeun dina ortodoksi jeung dina kahirupan taqwa; tapi sagala jabatan anu dipigawé demi kauntungan sacara jelas disebut kajahatan. Leuwih ti éta, maranéhna anu diangkat mindeng nguntungkeun diri sorangan tina lilin, anggur, kemenyan, kurban séjén, *jeung hidangan.* Prakték sapertos kitu henteu ngarugikeun hal-hal éta; sabab jabatan téh samentara, sakumaha Kristus nyarios: 'Anjeun parantos nampi éta samentara; anjeun ogé kedah masrahkeun éta samentara.' Sabab hiji hal nampi gaji pikeun jabatan, sareng hal anu sanés pisan ngaluarkeunana pikeun kabutuhan anu diperlukeun. Urang ogé manggihan Gusti urang jeung Allah, Yesus Kristus, asup ka loba imah babarengan jeung murid-murid-Na, ditampi kalayan hormat, ngajar kecap jeung hikmat anu sajati, sarta ngalakukeun loba mujijat, nampi ti maranéhna naon anu dipersembahkeun. Sabab nalika anjeunna asup ka imah Matius panagih pajeg, maranéhna nyiapkeun pésta ageung pikeun anjeunna. Sareng nalika anjeunna asup ka imah Maria sareng Marta, Marta sibuk pisan ku loba pancén; sareng anjeun bakal manggihan loba conto sapertos kitu. Rasul Ilahi Paulus, nyutat tina Hukum Musa , nyarios: *'Anjeun ulah ngalipet* sungut *sapi jalu basa éta keur nginjak-nginjak g*andum'[613] . Kitu deui, nalika ngajelaskeun harti Kitab Suci Ilahi, anjeunna nyarios: *'Naha Gusti paduli ka sapi jalu? Tapi Anjeunna nyarita ka urang dina sagala rupa cara.'* Kitu deui, *maranéhna anu ngaladénan di tempat suci ngabagi dina kurban di tempat suci, sarta maranéhna anu ngaladénan di mezbah ngabagi dina kurban di mezbah. Dina cara anu sarua, Gusti paréntah yén maranéhna anu nginjil kudu hirup* tina Injil*. Lamun urang geus melak hal-hal*

[613] Ulangan 5:4.

rohaniah di antara anjeun, naha teuing lamun urang ngala hal-hal material ti anjeun?[614] Seueur jalma, kumaha ogé, anu hayang ngahontal hal-hal sapertos kitu jeung mibanda éta dina urusan ilahi; sabab jalma-jalma anu lampahna kalayan wijaksana jeung nurani anu bersih henteu ngalakukeun nanaon pikeun ngahalangan tatanan anu geus diadegkeun, anu ayeuna dilaksanakeun tanpa ganjaran: ku kituna, sanggeus ngartos sadayana ieu, usaha pikeun ngabenerkeun naon anu salah. Ku sabab éta, kalayan handap asor kami ngirimkeun surat ieu, sareng déwan agung, ka Uskup Agung Suzdal anu bogoh ka Gusti, Dionysius, saurang lalaki anu pinunjul, taat, jeung boga budi luhung, sarta panglindung anu kasohor tina Kanon-kanon suci, mugia anjeunna tiasa ningali anjeun atas nami kami, sarta maparin berkah ka anjeun, ngajar anjeun, nyalahkeun anjeun, ngingetkeun anjeun, sarta ngatur jeung ngahijikeun anjeun sakumaha pantesna pikeun Garéja Apostolik Allah. Tah, sing apal: saha waé anu misahkeun dirina ti Garéja, misahkeun dirina ti Kristus, Allah sorangan; manéhna teu boga bagian, atawa warisan, boh dina kahirupan ieu boh dina kahirupan nu bakal datang. Tah, ka garéja mana maranéhna bakal nyambang? Sabab lamun maranéhna misahkeun diri tina garéja maranéhna ku kasalahan sorangan, sarta ngasingkeun diri jadi ahli bidah, mangka Kristus moal boga garéja di bumi ayeuna nurutkeun omongan maranéhna, sarta bohong omongan anu nyebut: *'Kuring aya jeung maranéh nepi ka ahir jaman.'* Tapi ieu mah lain bohong; mugia ulah kitu. Ku kituna, sanggeus uninga jalan kasalametan jeung ngahiji jeung dulur-dulur anjeun, mugia anjeun, dina kasatuan, ngamulyakeun Allah, anu rahmat jeung welas asih-Na aya ka anjeun sadayana. Kami parantos nyerat ieu sacara ringkes, kalayan ngantunkeun seueur hal; tapi kami parantos ngantepkeun bagian anu langkung ageung ka Uskup Agung Dionysius; naon waé anu anjeunna béjakeun ka anjeun sacara langsung, tampi éta minangka kecap kami. Sareng kami miharep anjeun nyerat ka kami, supaya kami tiasa nyaho ngeunaan pamulihan anu parantos lumangsung ku rahmat Gusti, sareng supados kami tiasa ngamulyakeun Gusti sareng bagja kana balikna maranéhna sareng kana tobatna, anu dipikabagja ku malaikat sareng manusa, numutkeun kecap Gusti urang Yesus Kristus. Mugia urang sadayana nampi rahmat sareng kanyaah-Na dina kahirupan ieu sareng dina kahirupan nu bakal datang. Kitu tungtungna surat patriark.

Salajengna, dina taun 6883 ti saprak nyiptakeun dunya, jeung dina taun 1375 ti saprak Inkarnasi Allah Nu Maha Kecap, umat ortodoks nu sumanget dina takwa maéhan ahli bidah Strigolniki: diakon Nikita, jalma basajan Karpa, jeung saurang deui babarengan jeung maranéhna, tuluy miceun maranéhna ti sasak, jalma-jalma nu cabul éta! anu baheula mangrupa martir suci Kristus. Nanging, ajaran sesatna henteu langsung leungit, tapi neras nepi ka jaman Kabaktian Photius, Metropolitan sakumna Rusia, anu naék kana tahta dina taun 6917 tina ayana dunya, jeung dina taun 1409 tina Inkarnasi Allah Putra; sarta anjeunna ogé nyerat surat pangajén ka rahayat Pskov, anu eusina lengkep henteu kami cantumkeun di dieu demi ringkesna, tapi kami bakal nyebutkeun sababaraha bagian tina éta sacara singket.

Kasuci Photius, Métropolit, nyerat kecap-kecap ieu dina suratna ka rahayat Pskov:

Abdi parantos ngadangu, kalayan handap asor abdi, ngeunaan kasatiaan anjeun tina tulisan para imam anjeun, sareng abdi gumbira; tapi ngeunaan maranéhna anu parantos nyimpang tina hukum Gusti sareng Ortodoksi, anu dipikawanoh salaku Strigolniki, haté abdi kacida hariwangna, barudak abdi, sareng abdi teu eureun-eureun mikirkeun maranéhna. Sareng abdi parantos nalungtik Kanon Ilahi, sareng nyerat ka anjeun, sareng pikeun nenangkeun jalma-jalma anu, sanajan aya di tengah iman Ortodoks anjeun, disebut 'Strigolnitsy', anu geus kaburuk ku tipuan sétan jeung kabuta ku bidah tina licikna, sarta anu teu wawuh kana cahaya sajati Kristus, teu ngartos kana putusan-Na nu adil, jeung teu ningali kana jalan-Na nu sajati, jeung sajabana. Éta ogé nyatakeun kieu: sanajan aya nu nyarita kalawan kacida ngahujatna ngalawan uskup atawa imam, euweuh nu pantes dikaluarkeun tina nampi Komuni Suci ti maranéhna, nepi ka aya pangadilan anu sajati lumangsung, jeung sajabana.

Ngeunaan kawajiban, dinyatakeun kieu: dekrit Justinian Agung maréntahkeun supaya mayar kawajiban pikeun pangurusan pangangkatan jadi imam. Kaisar Isaac Komnenos anu salawasna diémutan, sanggeus nyerat ieu di antara urusan séjén, nyarios: 'Karajaan kami maréntahkeun yén jabatan imam kudu diatur saluyu jeung adat kuna anu geus ditetepkeun, sangkan taya nu leuwih ti tujuh zlatics nu bisa dicokot tina jabatan éta.' Ngukuhkeun undang-undang kuna ieu, déwan sinodal nu diayakeun ku Paus Michael—saurang filsuf nu pinunjul—ogé netepkeun, negeskeun, jeung nyegelna. Sareng dekrit konsili séjén, anu dikeluarkeun ku Paus Nikolaus ti

[614] 1 Kor. 9:9, 13 jeung 11.

Konstantinopel, ogé maréntah, sarta dina cara anu sami sapertos anu parantos ditulis tadi, yén jumlah anu sami ditetepkeun pikeun ordinasi.

Ngeunaan sésa eusi anu ditulis dina surat éta, sing saha waé anu hoyong nyaho, maca waé dina buku anu sami, jeung di tempat anu sami dimana surat ti Kasucianana Patriark Philotheos kaasup.

Kami, sanggeus nampilkeun bukti ngeunaan kabeneran tina tugas anu ditetepkeun, nyatakeun: Upami para raja Ortodoks (sakumaha anu parantos kami dengekeun) jeung para Patriark Konstantinopel, ogé para uskup kuna ti Rusia, parantos netepkeun mayar pikeun ordinasi; sabab mayar éta sanés upah, tapi kawajiban anu ditangtukeun. Sareng sabab éta sanés upah, éta henteu nyegah Roh Suci turun kana kurban suci, ogé henteu ngahalangan lumangsungna transubstansi, ogé henteu ngahalangan pangalaksananaan sakramén séjén.

Bab 29. Ngeunaan Kahirupan Imam

Naha kahirupan imam anu cabul nyegah Roh Suci turun kana Kurban Suci jeung ngalaksanakeun konsékrasi?

Abdi naros:

Nalika saurang imam ngalaksanakeun ibadah ilahi, naha anjeunna ngahaturkeun dirina sorangan salaku kurban ka Allah Rama pikeun dosa sakumna dunya, atanapi anjeunna ngahaturkeun Putra Allah? Saéstuna, Putra Allah, lain imamna sorangan; sabab imam teu tiasa janten kurban anu dipersembahkeun pikeun dosa sakumna dunya, tapi ngan Putra Allah sorangan, anu disebatkeun di awal Proskomedia: 'Domba Allah disembelih, nyandak dosa dunya, pikeun kahirupan jeung kasalametan dunya.'

Abdi naros deui:

Dina Liturgi Suci, nalika Putra Allah dipersembahkeun salaku kurban ka Allah Rama pikeun dosa sakumna dunya, pikeun saha Roh Suci turun kana kurban anu dipersembahkeun: pikeun imam, atanapi pikeun Putra Allah? Saéstuna, pikeun demi Putra Allah; sabab Allah Rama, babarengan jeung Roh Suci, leuwih ningali ka Putrana anu dipersembahkeun tibatan ka imam anu nyembahkeun-Na, sanajan anu kadua ogé pantes henteu dianggap teu pantes ku panon Allah.

Kuring nyarios:

Lamun imam ngorbankeun dirina sorangan minangka kurban, sarta lamun Roh Suci turun pikeun kapentingan imam, mangka saéstuna kahirupan imam anu rusak bakal jadi halangan pikeun turunna Roh Suci. Tapi sabab Putra Allah dipersembahkeun minangka kurban, sarta Roh Suci sumping demi Putra Allah, naon halangan anu bisa disababkeun ku kahirupan imam anu rusak pikeun ngahalangan Roh Suci, nyegah-Na turun kana kurban anu dipersembahkeun sarta ngarobahna jadi awak jeung getih Putra Allah?

Anjeun tiasa nyarios:

Korban Habil nu bener dipikaresep ku Gusti, sedengkeun korban Kayin nu jahat henteu. Ku kituna pantes upami saurang imam ngajalankeun kahirupan nu bener jeung suci, sangkan korban nu dipersembahkeunana dipikaresep ku Gusti; tapi lamun imamna jahat, korban éta—naha éta korban atawa sanésna—teu dipikaresep ku Gusti, sarua jeung korban Kayin nu henteu.

Abdi ngawaler:

Dina Perjanjian Lama, Gusti ningali ka jalma anu nyanggakeun kurban, lain ka kurban éta sorangan, sarta nampi sangkakeun kurban éta kusabab sumanget jalma anu nyanggakeunana; kieu cenah anu ditulis: *'Pangéran ningali ka Habel jeung sangkakeun kurbanana;* Anjeunna ningali ka Habel heula, sarta sanggeus ningali kanyaah sajati ka *Gusti*, *Anjeunna ogé ningali ka sangkakeun kurbanana*' ([615]). Tapi di mana Anjeunna henteu ningali kasatiaan sajati dina jalma anu ngahaturkeun kurban, Anjeunna henteu ningali kalayan resep kana kurban-kurban anu diajukeun, sabab Anjeunna nyarios: *'Abdi moal narima ti imah anjeun sapi jalu naon waé, ogé henteu ti kandang anjeun kambing naon waé.' 'Naha abdi tuang daging anak sapi, atawa nginum getih kambing? Pasangkeun ka Allah kurban pujian'*[616] : jeung sajabana. Jeung dina Perjanjian Lami, imam leuwih agung tibatan kurban.

---

[615] Kejadian 4:4.

[616] Mazmur 49:9, 13, 14.

Ayeuna, kumaha ogé, dina rahmat anyar, henteu kitu. Imam henteu langkung agung tibatan kurban; tapi kurban langkung agung tibatan imam. Imam téh manusa; kurban téh Putra Allah. Imam téh manusa nu berdosa; kurban téh Anak Domba, nu taya cacad jeung taya noda – Kristus. Sareng sadaya perhatian Allah Rama aya ka kurban, ka Putra tunggal-Na; lain ka kahirupan imam anu nangtung di payuneun kurban sareng ngalaksanakeunana. Ogé kurban éta henteu dipikaresep ku Allah kusabab kahirupan imam anu saleh; tapi kusabab Putra Allah sorangan diserahkeun salaku kurban ka Allah Rama. Sabab naha imamna saleh atawa berdosa, kurban tetep jadi kurban anu ditampi ku Gusti, nangtung tanpa halangan di payuneun Roh Suci sarta ngalaksanakeun sakramén.

Hirup nu saleh téh saéstuna penting pisan pikeun palayanan imam; sangkan, siga malaikat nu katingali, manéhna bisa nangtung di hareupeun kurban tanpa getih babarengan jeung malaikat-malaikat nu teu katingali. Jeung unggal imam kudu, saluyu jeung kamampuhna, merhatikeun supaya nangtung di hareupeun mezbah Allah kalayan suci jeung pantes, ulah nepi ka manéhna nembongan di hareupeun Allah pikeun nyanghareupan hukuman jeung sangsara. Sabab Gusti bogoh ka para imam anu ngawula ka-Na kalayan suci, sarta nyiapkeun ganjaran pikeun maranéhna di sawarga; tapi maranéhna anu wani ngadeukeutan kana palayanan dina kaayaan teu suci jeung teu pantes bakal diserahkeun kana sangsara. Sanajan kitu, sanajan kahirupan dosa saurang imam henteu janten halangan pikeun karya Roh Suci dina konsékrasi jeung perayaan Karunia Suci: sakabéh Bapa Garéja satuju kana hal ieu.

Salaku bukti kanyataan ieu, hayu urang nyebutkeun, gantina loba Bapa Suci, hiji Bapa Suci Yohanes Krisostomus. Dina homilina ngeunaan surat-surat Paulus, dina homilina ngeunaan Surat Kadua ka Timotius, Bab 1, Panyemangatan 2, manéhna nyatakeun[617] : yén kurban téh sajati, sanajan nu nyanggakeunana hirupna teu murni, sarta manéhna nyarios: 'Gusti Allah digawé ngaliwatan Bahtera nalika Anjeunna kersa nyalametkeun rahayat.' Naha éta kahirupan imam? Naha éta kabajikan anu nyababkeun hal sapertos kitu? Henteu mungkin sakabéh rahmat kacumponan ku cara anu dipasihkeun ku Gusti ngaliwatan kabajikan imam; imam ngan saukur muka sungutna sacara pas, tapi Gusti anu ngalaksanakeun sagala hal; anjeun ngan saukur ngalaksanakeun peran ieu. Sareng deui anjeunna nyarios: 'Abdi hoyong nyarios hiji hal anu paling mulya, tapi ulah kaget, atanapi hariwang.' Naon ieu? Sesajenna tetep sami, sanajan dibawa ku pangunjung anu teu disangka-sangka. Urang, kumaha ogé, nurut kana kecap-kecap Chrysostom: 'Sanajan jalma nu keur ngaliwat waé nu nawarkeunana,' cenah, '—hartina, sanajan imam miboga kahirupan nu jahat—sesajénna mah sarua; éta téh kurban nu sarua persis, lain nu séjén, sarua waé jeung pikeun saha waé nu suci;' sareng anjeunna nyarios: 'Naha éta Paulus atanapi Petrus, kurbanana sami—anu dipasihkeun ku Kristus ka murid-murid-Na, sareng anu ayeuna dipigawé ku para imam: sareng ieu henteu kirang ti éta, sabab ieu ogé *henteu disucikeun ku manusa,* tapi ku Anu parantos nyucikeun anu kahiji.' Kawas kecap-kecap anu diucapkeun ku Gusti téh sarua pisan jeung kecap-kecap anu diucapkeun ku imam ayeuna ogé: kitu deui kurbanana ogé sarua. Nepi ka dieu Suci Krisostomus.

Salajengna, pikeun mastikeun kabeneran ieu, hayu urang ogé nyaritakeun di dieu carita ngeunaan Anu Mulya Markus Nu Bisa Ningali Jauh, anu dina Prolog, dina tanggal 10 Maret, nyerat kieu:

Carita ngeunaan Markus, rahib ti Mesir, nyebutkeun yén manéhna cicing salila tilu puluh taun tanpa ninggalkeun selna. Biasana aya presbiter nu datang ka manéhna, sarta sanggeus ngalaksanakeun Liturgi Ilahi, manéhna masihan Komuni Suci ka anjeunna. Tapi Iblis, anu sirik kana kabajikan jeung kasabaran sang tuwa, hayang ngagoda anjeunna; teras anjeunna mawa hiji lalaki anu keur dirasuk ku sumanget jahat, siga keur narima doa jeung berkah; Tapi lalaki éta, anu geus diarahkeun ku Sétan, nyarios heula ka sang guru: 'Imam anjeun pinuh ku sagala rupa kokotor dosa; ulah ngantep manéhna deukeut ka anjeun deui.' Tapi Markus, jalma nu diilhaman ku Gusti, nyarios ka anjeunna: 'Anaking! Sadaya jalma miceun kokotor; tapi anjeun datang ka abdi; sareng parantos katulis: "Ulah ngadili, supaya anjeun henteu diadili"; sanajan anjeunna jalma nu dosa, Gusti bakal nyalametkeun anjeunna. Sabab parantos katulis: "Doakeun silih, supaya anjeun cageur."' Sanggeus nyarios kitu, sesepuh éta ngadugikeun doa, ngusir setan tina jalma éta, sarta ngutus manéhna balik dina kaayaan séhat. Sareng nalika presbiter éta sumping, sesepuh éta nyambut manéhna kalayan kabagjaan. Gusti nu hadé, ningali kahadean sesepuh éta, nembongkeun ka manéhna hiji tanda; sabab nalika presbiter badé nangtung di payuneun mezbah suci, sang tuwa ningali Malaikat Gusti turun ti sawarga; sanggeus nempatkeun leungeunna dina sirah presbiter, presbiter éta

[617] Lembar 2556.

langsung robah jadi hiji pilar seuneu. Nalika sang tuwa kagum ku panglihatan éta, aya sora nyarita ka anjeunna, nyarios: 'Hai manusa! Naha anjeun heran ku ieu? Sabab lamun raja dunya ogé henteu hoyong bangsawanana muncul di payuneunana dina kaayaan teu suci, tapi leuwih milih dina kasucian jeung kamulyaan anu agung, kumaha deui Raja Sawarga bakal ngasucikeun jalma-jalma anu ngaladénan di Misteri Suci jeung nangtung di payuneun singgasana? Saéstuna Anjeunna bakal ngabersihkeun maranéhna sarta ngahuripkeun maranéhna ku kamulyaan langit. Sanggeus ningali ieu, Anu Terhormat Markus ngawartosan ka sadayana yén euweuh nu meunang ngahukum imam alatan dosana; sabab imam téh perantara Gusti sarta babarengan ngawula jeung para malaikat.

Carita nu sarupa kapanggih dina *Paterikon of Skete*, dina Bab 9: Hiji presbiter ti biara bakal ngadatangan pangasing mana waé pikeun masihan Misteri Suci ka anjeunna. Tapi aya saurang lalaki, sanggeus sumping ka pangasing, ngabohongkeun presbiter éta, nyebut anjeunna jalma nu dosa. Nalika presbiter sumping, sakumaha kabiasaanana, pikeun ngalaksanakeun sakramén, rahib éta henteu muka panto pikeun anjeunna, margi nganggap anjeunna teu pantes, teras presbiter éta balik deui. Teras aya sora ti luhur nyarios ka rahib éta: 'Manusa geus nyokot putusan abdi.' Jeung rahib éta siga keur khusyuk, manéhna ningali hiji mata cai anu éndah, hiji ember emas, hiji corong emas, jeung cai anu kacida bersihna; sarta manéhna ningali aya saurang kusta nu nyokot cai ti mata cai éta maké ember emas éta lajeng ngocorkeunana. Sanajan manéhna hayang nginum basa ningali éta, manéhna teu nginum; sabab nu nyokot cai éta téh saurang kusta. Sareng deui aya sora ka anjeunna, nyarios: 'Naha anjeun henteu nginum cai anu saé ieu? Dosa naon anu aya dina penderita kusta anu nyokotna?' Sang pertapa teras sadar, sareng sanggeus ngartos kakuatan tina panglihatan éta, anjeunna nyauran presbiter pikeun ngalaksanakeun Kurban Suci, sapertos saméméhna, sareng nampi Misteri anu paling suci ti pananganana.

Ti argumén jeung kasaksian ieu écés nunjukkeun yén kahirupan imam anu korup henteu ngahalangan rahmat Roh Suci pikeun turun kana kurban suci jeung nyampurnakeunana.

Urang memang parantos ngalakukeun panalungtikan jero kana Misteri Ilahi anu paling suci, sarta mendakan ieu:

Teu ogé salib opat sudut anu dicap dina prosphora,

atanapi buku Liturgi nu kakara diterbitkeun,

Ogé henteu waragad anu ditangtukeun pikeun ordinasi imam.

Teu aya ogé kahirupan sangsi anu cabul nu nyegah rawuhna Roh Suci kana kurban anu dipersembahkeun.

Sabab sia-sia golongan skismatik ngahujat Misteri Ilahi nu paling suci, sarta ngajijikeunana siga aya kotoran.

Bab 30. Ngeunaan Anak Domba Suci, anu bakal didahar jeung disembelih

Ngeunaan gulungan skismatik maranéhna, éta ngahina misteri Ilahi jeung kurban tanpa getih anu urang pasangkeun, sarta ngarendahkeun konsékrasi, di mana urang motong jeung nyembelih Anak Domba Roti, bari nyebut: 'Anak Domba Allah keur didahar', jeung sajabana. Sareng deui: 'Salah sahiji prajurit nancebkeun sisi-Na ku tombak,' jeung sajabana. Ngahinakeun lampah ieu, gulungan terkutuk maranéhna nyerat kieu: 'Pangéran (ceuk maranéhna) kungsi ditancebkeun sakali di sisi-Na ku tombak di salib, nu nyababkeun getih jeung cai ngalir kaluar; sabab Yesus ngarasakeun paéh di kayu salib, sarta ditusuk di kayu salib, nya éta di lambungna. Pahamilah ieu: mustahil pikeun saha waé manusa dibunuh dua kali atawa leuwih; unggal manusa ngan ukur ngarasakeun paéh sakali wungkul. Sarta deui di handapna: 'Sabab saha sabenerna nu bisa maéhan jalma anu geus loba kali paéh?' Nepi ka dieu gulungan éta.

Hayu sakumna nu iman sajati merhatikeun ieu, sarta ngabédakeun pikiran skismatik nu edan, ku sumanget naon, ku pamikiran naon maranéhna nyarios kecap-kecap ieu. Naha maranéhna henteu mikir kalayan sumanget sesat, sangkan Awak Kristus anu sajati henteu aya dina kurban anu urang pasihkeun jeung rayakeun? Siga-kuna Kristus, sanggeus dikurbanké sakali di kayu salib jeung ditusuk ku tombak, henteu deui dipersembahkeun pikeun kasalametan dunya; jeung kurban anu dipigawé ku para imam téh sabenerna sanés kurban.

Abdi henteu hoyong ngajawab panjang lebar kana pamikiran maranéhna anu bodo, sabab éta teu pantes; margi parantos katulis: 'Abdi moal ngungkabkeun rusiah anjeun ka musuh-musuh anjeun.' Tapi, caci maki anu parah ngalawan misteri ilahi, anu diucapkeun ku maranéhna, ngagerakkeun sumanget abdi; sarta kalungguhan uskup maréntahkeun abdi ulah cicing, tapi ngabéla kahormatan misteri anu paling suci. Hayu blasphemi jahat

maranéhna dibantah, sarta hayu maranéhna direndahkeun; abdi kapaksa, sanajan teu daék (sabab kabutuhan malah ngaleuwihan hukum), pikeun ngajelaskeun sacara ringkes ka maranéhna sababaraha misteri anu lumangsung dina Kurban Ilahi, anu maranéhna teu pantes ngadéngé atawa nyaho. Hayu maranéhna nyaho, sanajan Bileam, tukang sihir jeung nu nyembah berhala, teu pantes nampa wahyu malaikat, sanajan éta perlu pikeun tujuanana, sangkan sungutna bisa dipeungpeuk basa manéhna hayang ngahujat jeung ngutuk Israil: Malaikat Gusti nembongan ka manéhna bari mawa bedog nu geus ditarik sarta ngalarang manéhna ngahujat atawa ngutuk Israil[618] .

Mugi ogé biwir-biwir anu ngahujat jeung nyebarkeun perpecahan di dieu dipeungpeuk, anu ngahujat Kristus Gusti sorangan dina misteri-misteri-Na anu paling suci: sangkan jawaban urang ka maranéhna nyaéta wahyu misteri Kurban Ilahi, saperti pedang anu nyabet jeung motong hujat bidah maranéhna.

1) *Misteri Kurban Ilahi.*

Kurban Ilahi, anu dilakukeun ngaliwatan upacara suci, sanés maéhan atawa pupusna Kristus Nu Abadi, Gusti urang, anu dimulyakeun di sawarga sarta maréntah babarengan sareng Rama salawasna dina daging; ngeunaan Anjeunna Rasul nyarios: *'Kristus parantos bangkit ti nu maot, sarta moal maot deui; maot henteu deui boga kakawasaan ka Anjeunna[619]* ; tapi éta téh hiji pangeling kana pangorbanan jeung pupusna Anjeunna baheula. Jeung nalika sabagian dicerna dina diskus—anu dicokot tina prosphora dina wangun Awak Kristus sarta disebut Anak Domba—éta dicerna pikeun nginget Anak Domba Allah sorangan, Kristus, anu dikorbankeun dina salib pikeun urang. Sareng nalika sabagian, nu disebut Anak Domba, ditusuk ku tombak dina diskus, éta ditusuk pikeun nginget Anak Domba Allah sorangan, Kristus, anu sisi-Na ditusuk ku tombak dina salib pikeun urang. Kristus Gusti sorangan nu maréntahkeun ka Rasul-rasul suci pikeun ngalakukeun ieu, bari nyarios: *'Lakukeun ieu pikeun nginget Abdi'[620]* . Dengekeun, hei para nu ngahina, sarta perhatikeun naon anu diomongkeun ku Gusti: Anjeunna henteu nyarios, 'Lakukeun ieu pikeun émut kana pamaten kuring anu kadua, kana pangubaran kuring', tapi 'pikeun émut ka kuring'—nya éta pikeun émut kana sangsara jeung pupusna kuring sacara sukarela, pikeun émut kana pamaten jeung pangubaran kuring saméméhna ku leungeun urang Yahudi. Ku sabab éta, Santo Basilius Agung, dina Liturgi-Na, nyarios atas nami Kristus: 'Lakukeun ieu pikeun nginget ka abdi'; sabab iraha waé anjeun tuang roti ieu jeung nginum cangkir ieu, anjeun ngumumkeun pupusna abdi jeung ngaku kabangkitan abdi. Sareng Santo Krisostomus, dina Liturgi-Na, ngadoa ka Kristus, nyarios: 'Sabab urang nginget parentah panyalamet ieu, sareng sagala anu parantos kajadian ka urang : Salib, kubur, kabangkitan dina poé katilu, sareng sajabana.' Ku kituna, anjeun para penista nu hina, tingali yén Kurban Ilahi nu urang persembahkeun henteu maéhan Kristus, tapi ngéling-eling kana pupusna Anjeunna saméméhna ku panangan urang Yahudi.

2) *Misteri Kurban Ilahi.*

Bagian éta anu, di awal Proskomedia, dicokot tina prosphora, sareng disebut Anak Domba, sareng ditempatkeun dina piring suci dina wangun anu mirip awak Kristus; nalika dipotong sareng disembelih, sanés awak Kristus sorangan anu dipotong sareng disembelih, tapi ngan roti, anu can transubstansi kana awak Kristus, ngan saukur wangun anu mirip awak Kristus. Ayeuna, lamun aya gambar hiji jalma digambar dina hiji barang, tuluy gambar éta dipotong jeung disembelih, naha jalma nu hirup éta karasa nyeri dina awakna alatan motong jeung nyembelih gambarna? Teu kitu pisan. Kitu deui, Kristus Gusti, kalayan Awak-Na anu dimulyakeun—anu henteu deui kakeunaan sangsara sarta abadi—henteu ngalaman nanaon, ogé henteu maot, nalika gambar Awak-Na, Anak Domba Roti, dipotong jeung dikorbankeun salila Proskomedia.

3) *Misteri Kurban Ilahi.*

Henteu ngan saukur saméméh transubstansiasi roti anu ditempatkeun dina paten kana Awak Kristus, Kristus, anu ayana di jerona kawas dina citra-Na sorangan anu dipotong jeung dikorbankeun, henteu sangsara dina cara naon waé; tapi sabab roti éta geus transubstansi ku kakuatan Roh Suci, sarta henteu deui roti tapi Awak Kristus anu sajati dina wujud roti, Kristus henteu ngalaman sangsara nanaon nalika dipecahkeun jeung dikonsumsi. Kanggo Anjeunna ngan sakali sangsara dina daging-Na pikeun urang di kayu salib; tapi sanggeus kabangkitan-Na, Anjeunna henteu deui tunduk kana sangsara. Sareng sakumaha harita, dina waktos anjeunna ngalaman sangsara sukarela, ke-ilahian-Na, anu salawasna aya sareng anjeunna, henteu ngalaman sangsara

[618] Bil. 22:31.
[619] Rom. 6:9.
[620] 1 Kor. 11:24.

nanaon: kitu ogé ayeuna kamanusaan-Na, anu dimulyakeun ku teu tiasa sangsara sareng abadi, henteu ngalaman sangsara nanaon dina Kurban Ilahi anu keur dilaksanakeun; sabab Kurban Ilahi Kristus, anu urang laksanakeun, henteu maéhan atanapi nyembelih anjeunna pikeun kadua kalina.

4) *Misteri Kurban Ilahi*

Dina Kurban Ilahi anu urang persembahkeun jeung anu dilaksanakeun ngaliwatan upacara suci, sanajan Gusti urang Kristus henteu ngalaman sangsara dina daging-Na, ogé henteu dipaehan; tapi Anjeunna ditusuk, dipateni, sarta getih-Na ditumpurkeun tanpa sangsara ti pihak-Na, sakumaha anu diwahyukeun ka Bapa-Bapa Suci jaman baheula ngaliwatan wahyu Ilahi. Dengekeun naon anu ditulis ku Anbiya Ephrem dina Homili 86 ngeunaan saurang sesepuh anu dipasihan wahyu ngeunaan misteri Ilahi:[621] : 'Abdi ningali,' saur sang sepuh, 'langit kabuka, sarta seuneu turun babarengan jeung loba malaikat suci; di luhur maranéhna aya dua wajah éndah, kahadeanana teu tiasa diungkabkeun, sabab cahaya maranéhna kawas kilat; sarta di tengah dua wajah éta aya budak leutik.' Kanggo malaikat nangtung di sabudeureun méja suci, sedengkeun dua wajah éta aya di luhur méja suci, sarta budak leutik aya di antara maranéhna. Sareng nalika perayaan Misteri Ilahi réngsé, sarta para diakon ngadeukeutan pikeun mecahkeun roti kurban, abdi ningali (saur sang sepuh) dua wajah anu aya di luhur méja suci. Aranjeunna ngiket leungeun jeung suku budak lalaki anu aya di luhur maranéhna; tur maranéhna nyokot péso, terus nyembelih budak éta, lajeng ngocorkeun getihna kana piala nu aya di luhur méja suci; sanggeus ngiris-ngiris awakna, maranéhna nempatkeunana di luhur roti, teras roti éta jadi awakna. Sareng maca ti dinya nepi ka ayat anu nyebutkeun yén sanggeus Liturgi Suci réngsé, kakuatan ilahi éta katingali naék ka sawarga, sarta budak lalaki éta aya di tengah-tengahna, hirup sarta henteu maot. Kitu deui, dina Biografi Anu Mulya Arsenius Agung ditulis[622] : Ka hiji dulur anu miboga ragu ngeunaan misteri ilahi, dua sesepuh agung ngadoa ka Gusti pikeun anjeunna kalayan puasa salila saminggu pinuh; sarta nalika maranéhna nangtung babarengan jeung anjeunna di hiji tempat di jero garéja salila Liturgi Ilahi, panonna kabuka, sarta nalika roti ditempatkeun di méja suci, maranéhna ningali budak leutik; Tapi nalika imam ngalegaan leungeunna pikeun mecahkeun roti, maranéhna ningali hiji Malaikat Gusti turun ti sawarga, nyekel péso di leungeunna, anu sanggeus maéhan budak éta, ngocorkeun getihna kana kalice; sarta nalika imam keur mecahkeun roti, Malaikat éta keur ngarecah awakna jadi potongan-potongan. Sareng nalika dulur-dulur sumping pikeun nampi Misteri Suci, aya ogé dulur nu teu percaya nu sumping, nyokot daging mentah jeung berdarah dina leungeunna, sarta ningali getih dina kalice ogé; ku sieun manéhna ngagero, nyarios: 'Abdi percaya, Ya Gusti, yén roti ieu téh Awak Gusti, sarta anggur ieu téh Getih Gusti.' Lajeng langsung dagingna jadi roti, sarta getihna jadi anggur, sarta manéhna nampi Komuni kalayan sieun anu gedé jeung émosi anu jero. Wahyuna sapertos kitu lumangsung henteu ngan ka nu pantes, tapi ogé ka nu teu pantes, nurutkeun kahayang Gusti. Dina Prologus, dina tanggal 26 Nopémber, ditulis: di kota Diospolis, lanceukna raja Saracen Nunermia asup ka Garéja Santo Yurgi jeung, ningali imam nu keur ngalaksanakeun Liturgi Suci, manéhna nyembelih hiji domba, ngocorkeun getihna kana piala, jeung ngabagi dagingna dina piring; sareng sanggeus Liturgi réngsé, sakumna jalma dahar dagingna jeung nginum getihna. Kitu deui, dina * * (Kahirupan Santo Basil Agung), ditulis[623] : nalika anjeunna keur ngalaksanakeun Liturgi Ilahi, saurang Yahudi, anu hayang diajar ngeunaan misteri suci gantina saurang Kristen, nyampur jeung umat, asup ka garéja, sarta ningali Santo Basil nyekel budak leutik dina leungeunna jeung ngabagi-bagi awakna; Nalika umat nu satia nuju nampi Komuni Suci ti leungeun sang suci, urang Yahudi éta ngadeukeutan, sarta sang suci nawarkeun ka anjeunna, sarua jeung ka umat Kristiani séjén, sabagian Hadiah Suci; urang Yahudi éta nyokotna dina leungeunna sarta ningali yén éta téh sabenerna daging sajati; teras, nalika manéhna ngadeukeutan kalice, manéhna ningali yén aya getih sajati di jerona.

Tingali, anjeun para penista nu malarat, kumaha Kristus Gusti urang, dina misteri ilahi-Na, saéstuna ayana dina wujud roti jeung anggur—anu dipecahkeun, disembelih, jeung ngocorkeun getih-Na pikeun kasalametan urang; sanajan kitu, Anjeunna henteu kakeunaan sangsara, henteu dipaehan atawa pupus, tapi salawasna hirup, sarta henteu kungsi leungit ku racun. Ieu, nya, mangrupa misteri Kurban Ilahi—sanajan saeutik jumlahna, sarta dijelaskeun sacara ringkes ka anjeun—muga-muga ieu tiasa ngabungkam sungut anjeun anu kafir jeung sesat, hai

[621] Lembar 184.
[622] 8 Méi, lambar 514.
[623] 1 Januari, folio 330.

para skismatik nu bodo, anu ngahujat, siga urang keur ngalaksanakeun Liturgi Ilahi kalayan niat nyancap, maéhan, jeung ngabunuh Kristus pikeun kadua kalina atawa sababaraha kali; sarta ngahina urang—malah Kristus Nyangkeh dina Pangorbanan Ilahi—anjeun nyarios: 'Kumaha bisa maéhan hiji jalma anu geus kungsi maot sakali, sababaraha kali deui?' Ku kecap naon anjeun nembongkeun bidah anjeun, siga Kristus, sanggeus sakali dikorbankeun dina salib jeung ditusuk ku tombak, henteu deui dipersembahkeun pikeun kasalametan dunya? Sareng upami kitu, nurutkeun pamikiran sesat anjeun anu bodo, kunaon Kristus parantos maparin parentah ka Para Rasul nu suci, bari nyarios: 'Lakukeun ieu pikeun émut ka abdi'? Ku alesan naon Santo Yakobus, adi Gusti, jeung Santo Basil Agung, jeung Santo Yohanes Krisostomus (anu iman maranéhna anjeun sorangan yakin) nyusun liturgi sorangan? Tapi, hai nu paling bodo, anjeun geus nyasab tina jalan kabeneran tur keur binasa, tapi anjeun nolak ningali karuksakan sorangan.

Bab 31. Blasfem skismatik salajengna ngalawan Misteri Ilahi

Éta sabenerna mangrupa blasphemi skismatik anu ageung pisan ngalawan Misteri Ilahi anu nepi ka ceuli urang, nepi ka maranéhna henteu ragu nyebutna 'kabejatan karuksakan'. Sareng geus dina pamikiran maranéhna anu edan, maranéhna henteu ngan ukur nganggap hiji kabejatan karuksakan, tapi ogé nyebut salib opat ujung, garéja-garéja suci urang, komo deui Misteri Ilahi sorangan, kabejatan karuksakan. Sabab urang geus cukup ngabantah kablasphemian munggaran maranéhna, nyaéta nu ditujukeun ka garéja-garéja jeung salib opat ujung. Ngeunaan hinaan parah jeung teu takwa ka Misteri Ilahi, kami siap ngajawab. Tapi heula kami hayang ngadéngé alesanana kunaon maranéhna nyebut Misteri Ilahi 'abominasi karuksakan'; sabab saha nu bisa ngadili kasalahan anu tacan écés? Hayu heula maranéhna nyaritakeun ka urang kunaon Misteri Ilahi téh jadi hiji kabencian tina karuksakan? Naha éta sanés sabenerna pangréncangan Kristus, anu dipasrahkeun ku-Na ka Para Rasul suci jeung ka sakumna nu iman, *sarta* kudu dilaksanakeun *nepi ka datangna* '[624] '? Naha kakuatan Gusti geus gagal, jeung naha Roh Suci geus eureun ngalaksanakeun karya-Na? Naha Chrysostom bohong, nalika manéhna said[625] : 'Korbanna sarua jeung nu dipasihkeun ku Kristus ka murid-murid-Na, jeung nu ayeuna dipigawé ku para imam; sarta éta henteu kirang tina éta, sabab ieu ogé henteu disucikeun ku manusa, tapi ku Anjeunna nu ogé geus nyucikeun éta hiji; jeung sajabana, sakumaha nu geus urang carioskeun'? Tapi jalma-jalma malarat éta teu bisa nyarios nanaon sapertos kitu, ogé maranéhna teu bisa manggihan kasalahan sajati, iwal kasalahan palsu jeung bidah, sabab maranéhna geus biasa bohong, ngahujat, jeung ngagogog siga anjing gila ka tempat suci Ilahi. Sabab Kristus Gusti urang sorangan, dina Misteri Ilahi-Na nu suci, téh sajati, samentara Anjeunna parah dihujat ku maranéhna; Anjeunna sorangan bakal ngajawab maranéhna ngaliwatan juru hujatna sorangan dina waktos éta, nalika urang Yahudi ningali Anjeunna anu parantos ditusuk, sarta nalika para skismatik ieu ningali Anjeunna anu parantos dihujat jeung dihina dina misteri ilahi éta, nyebut Anjeunna 'kabencian karuksakan'.

Bab 32. Hujat maranéhna ka kalungguhan uskup

Salajengna, para skismatik ngahina jabatan uskup, ngadusta siga para uskup keur meuli jabatan suci maranéhna pikeun diri sorangan.

Abdi ngawaler:

Sedengkeun dina jaman baheula, sakumaha adat di kota karajaan Moskow, kami, anu dipanggil ti wewengkon Kyiv, henteu nyaho nanaon ngeunaan ieu, ogé henteu nalungtik urusan anu henteu aya patalina sareng kami. Ayeuna, kumaha ogé, teu kadéngé yén para pangawasa jeung para p , jalma-jalma anu boga kawenangan, nungtut mayar ti jalma-jalma anu diangkat kana pangkat uskup; tapi ku rahmat Gusti, masing-masing nampi pangkatna nurutkeun jasa-jasa sorangan. Sareng abdi, saurang nu dosa, sanajan teu pantes pikeun jabatan episkopal suci ieu, tapi ku kahayang Gusti abdi dianggap pantes. Abdi diangken pantes, sanés ku kahayang abdi sorangan, sanés ku usaha abdi sorangan, sanés ku *mayar—Gusti Allah janten saksi abdi* (sareng abdi nyarios sareng Rasul), *ka Anjeunna abdi ngawula ku sumanget abdi*[626] —tapi ku pangaturan sareng rancangan Gusti, sanggeus dipanggil ku paréntah ti Pangéran Agung. Sareng nalika abdi nyarioskeun diri sorangan, abdi ogé

---

[624] 1 Korinta 11:26.

[625] 2 Timotius 1:1, piwuruk moral, folio 2556.

[626] Rom. 1:9.

nyarioskeun para uskup rerencangan, anu ogé dipanggil ti dinya sareng diangkat kana pangkat uskup; sadayana terang yén maranéhna ogé nampi jabatan uskup sanés pikeun artos, tapi ku kahayang Gusti sareng ku paréntah pamingpin, saluyu sareng ajén diri maranéhna. Tapi lamun aya di antara maranéhna anu aya di payuneun urang néangan kakawasaan ku suap, naon patalina jeung urang? Urang mah ningali ka diri sorangan. Urang ogé terang yén pikeun kapentingan hiji atawa dua jalma anu geus dosa ku simoni, sakabéh Garéja Kristus mah henteu ruksak atawa ragrag. Jeung di antara Rasul-rasul anu babarengan jeung Kristus aya Yudas nu pengkhianat; tapi ku alesan éta Koléj Apostolik henteu musnah. Sakumaha nalika gandum masih aya di sawah jeung can dipanen, pasti bakal kapanggih jukut jahat di antarana: tapi gandum tetep gandum, sarta henteu dibuang ku nu bogana alatan sababaraha jukut jahat nu kapanggih di antarana, tapi ditinggalkeun nepi ka panén; tah, nu boga lahan bakal maréntahkeun nu ngala pikeun ngumpulkeun gandum kana lumbana, tapi miceun lalab kana seuneu. Kitu deui, dina Garéja Suci, salami éta tetep kawas gandum di lapangan di dunya kasedihan ieu, mustahil teu manggihan nu jahat di antara nu hadé. Sanajan kitu, demi maranéhna, Kristus Gusti henteu ninggalkeun Garéja-Na, sarta moal ninggalkeunana nepi ka ahir jaman, sakumaha Anjeunna parantos jangji, nyarios: *'Kuring aya jeung anjeun salawasna, nepi ka ahir jaman*' ([627]). Nalika, kawas panén, pangadilan anu pikasieuneun sumping, mangka Anjeunna bakal misahkeun nu jahat tina nu hadé, sakumaha lalab misahkeun tina gandum. Tapi urang kudu waspada: lamun Kristus sorangan henteu ninggalkeun Garéja-Na, sanajan jalma jahat aya di antara jalma nu bener; komo deui, teu pantes pisan keur urang Kristen nu satia misahkeun diri tina Garéja Suci alatan sababaraha bekas uskup nu néangan pangkat pikeun kauntungan, nu urang henteu wawuh jeung henteu hayang wawuh ka maranéhna. Kitu deui, teu pantes lamun aya nu ngahina jabatan uskup lantaran sabagian uskup nu geus dosa. Naha aya nu ngahina Tatanan Apostolik lantaran Yudas, nu aya di antara para Rasul?

Dina traktat skismatik, maranéhna anu ngahujat jeung ngahinakeun jabatan uskup ngagambarkeun rupa-rupa sétan anu nyekel tongkat uskup, siga dina jaman ayeuna lain panggembala sajati anu ngurus Garéja Kristus, tapi sétan. Ku tipu daya sapertos kitu, sarta teu daék ngungkabkeun panggembala sajati maranéhna—anu sabenerna sétan—maranéhna nungtun kawananana di pangungsianana lain ka kahirupan langgeng, tapi ka pati langgeng. Sakur tina biara skismatis maranéhna, anu ngajaga iman sorangan nu béda, téh kumpulanana Setan, sarta miboga panggembala sorangan nu béda—nyaéta setan. Kusabab maranéhna hayang ngalontarkeun hinaan ka urang, ku kituna maranéhna geus ngabukakeun diri sorangan.

Bab 33. Dua Blasphemi Utama Para Skismatik Ngalawan Garéja Allah Dibantah

Tapi hayu urang henteu ngalegaan jawaban kana sakabéh fitnah maranéhna; urang bakal ngabaékeun nu séjén sabab teu pantes dibales. Urang ngan bakal nambahkeun ieu: tina sakabéh fitnah maranéhna ngalawan Garéja Allah, dua nu paling serius nyaéta ieu:

1) Siga-siga rahmat Gusti geus ditarik ti Garéja, jeung siga-siga ayeuna teu boga rahmat Gusti;

2) jeung siga-na pinuh ku bidah.

Ka ieu abdi waler sacara ringkes:

Lamun rahmat Gusti parantos angkat ti Garéja Suci, mangka di mana kecap-kecap sajati Kristus Gusti urang, nu diucapkeun ku biwir-Na nu paling suci: *'Abdi aya sareng anjeun salawasna, nepi ka ahir jaman'?*

Deui:

Lamun Garéja ayeuna pinuh ku bidah, di mana kecap Kristus ka Santo Petrus, anu ngaku yén Kristus téh Putra Allah Nu Hirup: *'Dina batu ieu kuring bakal ngadegkeun Garéja kuring, sarta gerbang naraka moal ngungkulanana*' ([628])?

Saatos nyarios kitu, abdi naros:

Naha kecap-kecap Kristus bohong atawa henteu? Saéstuna, éta mah henteu bohong. *Gusti satia dina sagala kecap-Na*[629] . *Langit jeung bumi bakal leungit,* tapi *kecap-kecap Gusti moal leungit*[630] ; éta moal gagal.

---

[627] Matt. 28:20.
[628] Mateus 16:18.
[629] Mazmur 144:13.
[630] Mateus 24:35.

Sabab rahmat Gusti henteu angkat ti Garéja, di mana Kristus ayana nepi ka ahir jaman: sabab di mana Kristus aya, di dinya ogé rahmat-Na.

Sabab Garéja henteu pinuh ku bidah, sarta gerbang naraka moal ngungkulanana. Sabab lamun manéhna nyimpen sagala rupa bidah di jero dirina, mangka gerbang naraka geus ngungkulanana, sarta kecap-kecap Kristus moal jadi leres. Tapi Anjeunna parantos maparin ka Garéja-Na kateu-kalahkeun anu teguh, sakumaha ceuk Rasul: *'Garéja Allah Nu Hirup, tiang jeung landasan kabeneran*' ([631]).

Tapi Brynians nu malarat, para skismatik éta, henteu ragu-ragu ngabengkokkeun kecap Kristus jadi kabohongan—kecap Gusti, kecap kabeneran; sarta maranéhna nempatkeun hinaan herétik jeung bohongna sorangan leuwih luhur tibatan kecap Kristus: siga-kena maranéhna leuwih bener, tanah, lebu, taneuh, abu jeung lebu, tibatan Kristus, Putra Allah jeung Allah urang; sarta maranéhna usaha nampilkeun pamikiran maranéhna anu bodo kawas patani ka jalma-jalma basajan minangka hiji kapercayaan, tibatan kakuatan Allah jeung kabijaksanaan Allah. Sareng saha nu moal seuri ningali kabodoan maranéhna? Sareng saha nu moal sedih ku cacian parah ngalawan Garéja Allah, nu ngalir ti pikiran jeung sungut maranéhna nu geus rusak, siga ti jurang naraka? Sareng saha deui nu moal sedih pikeun tipu daya jeung karuksakan maranéhna sorangan, boh nu nipu boh nu katipu? Sabab Garéja nangtung kawas batu jangkung di tengah sagara; sanajan dipukul ku ombak siang jeung peuting, éta tetep teu karuksak; tapi nu ngahujat, kawas ombak nu nabrak batu, leungit tanpa bekas. Manéhna bakal dimulyakeun, sedengkeun maranéhna bakal isin; manéhna bakal maréntah babarengan jeung Kristus salaku Sirahna, sedengkeun maranéhna, kalayan sétan salaku pamingpin, bakal dibuang kana jurang Gehenna; manéhna bakal meunang salawasna di sawarga, sedengkeun maranéhna bakal ceurik jeung meratap salawasna di kamar-kamar handapeun naraka. Sareng saha nu tiasa sacara tuntas ngabantah sareng ngungkab kablasphemian maranéhna ngalawan Garéja Suci, ngalawan para rohaniawan, sareng ngalawan unggal tempat suci gerejawi, anu teu kaétang? Hayu nu parantos disebatkeun di luhur cekap pikeun ngungkab bohongna, bidahna, sareng niat jahatna, anu maranéhna nyilih ti Iblis sorangan.

Tingali, hai umat ortodoks nu dipikacinta, domba sajati dina kandang Kristus, jeung barudak satia Garéja Suci-Na, urang geus ngaliwatan akal anu séhat jeung buah tina kebon Bryn, nyaéta ajaran maranéhna, geus nalungtik sarta ngaliwatan panalungtikan sajati, mastikeun tilu hal ieu:

1) Naha ajaran maranéhna henteu bohong?

2) Naha ajaran maranéhna sanés ajaran sesat?

3) Naha teu aya penghujatan ngalawan hal-hal suci dina ajaran maranéhna?

Sareng kami mendakan dina buah éta, sapertos dina apel beureum Sodom, sanés rasa amis, tapi lebu jeung abu anu teu raoseun; kami mendakan, saur abdi, yén ajaran maranéhna téh

dusta.

sesat,

pinuh ku hujat.

Sabab ajaran maranéhna henteu mangpaat pikeun jiwa, tapi ngarugikeunana.

Bagéan III. Ngeunaan Urusan Skismatik

1. Ngeunaan kaseriusan kasus skismatik

Paniliti Urusan Skismatik.

Abdi henteu hoyong nyarios di dieu ngeunaan urusan manusa nu rusiah jeung teu dipikanyaho, ogé ngeunaan dosa nu dilakukeun boh kusabab kalemahan boh kusabab kabodoan, nu henteu nyababkeun pasualan di jero Garéja Kristus. Ulah *biwir abdi* nyarioskeun *urusan manusa* sapertos kitu[632] ; sabab saha nu ngangkat abdi jadi hakim pikeun maranéhna? Kanggo abdi ogé saurang nu dosa, tunduk kana kalemahan manusa; sabab sanajan Santo *Elia* (numutkeun kecap-kecap Yakobus) ogé *saurang manusa nu tunduk kana kalemahan* nu sarua jeung

631 1 Tim. 3:15.

632 Mazmur 16:4.

urang[633] ; , komo deui urang mah nu dosa. Cukup keur unggal jalma pikeun mertimbangkeun dosa sorangan; aya hiji Hakim pikeun sadayana, Gusti urang, nu bakal ngadili nu hirup jeung nu maot.

Tapi abdi nyarioskeun ngeunaan lampah-lampah anu sacara terang-terangan dilakukeun pikeun nentang Garéja Suci Kristus. Aranjeunna henteu dilakukeun kusabab kalemahan, tapi kusabab kajahatan setan; ogé henteu kusabab kabodoan, tapi sacara sengaja kusabab kekeuhan; ngeunaan lampah-lampah sapertos kitu anu kedah urang omongkeun.

Intina tina ieu, sakumaha urang ngadéngé, aya dina lampah-lampah anu hadé (numutkeun ukuran manusa): loba pisan lampah tobat, doa anu panjang, loba pisan sujud, kasederhanaan jeung nahan diri tina inuman anu mabok, sarta tina dahar daging jeung lauk, jeung kahirupan maranéhna di gurun (siga keur nyonto Bapa-bapa Suci), jeung kaunggulan jeung pagawean séjénna, anu maranéhna yakin bakal nyugemakeun Gusti—jeung anu urang henteu ngahukum—tapi hayu Gusti nu Maha Nyaho nu ngadili sagala ieu.

Tapi sabab geus nepi ka ceuli urang yén maranéhna ngabanggakeun diri, ngangkat diri leuwih luhur ti Garéja Kristus, ngabanggakeun usaha askétis jeung pagawean doa jeung puasa maranéhna: sedengkeun maranéhna nyalahkeun urang ngeunaan dahar jeung inuman urang, jeung ngeunaan sakabéh gaya hirup urang salaku jalma nu dosa, padahal maranéhna nganggap diri sorangan salaku wali. Ku kituna, perlu pikeun urang nalungtik amal-amal maranéhna anu hadé ogé anu jahat: sabab ku amal-amal jahatna maranéhna sacara terang-terangan nentang Garéja Suci Kristus, sedengkeun maranéhna nganggap amal-amalna sorangan téh hadé; ku kituna, siga babi nu ngagali maké irungna, maranéhna ngaruksak Garéja, ngabohongkeun loba jalma awam ku munafikna.

Lamun nyarios sacara umum ngeunaan lampah, boh jahat boh hadé, hayu urang nalungtik.

Laku lampah manusa sacara umum aya dua rupa: aya nu hadé, aya nu jahat.

Buatan jahat sok jahat; éta moal kungsi jadi hadé, saperti jelaga teu bisa jadi salju, leutak teu bisa jadi emas, atawa empedu teu bisa jadi madu.

Ngeunaan amal hadé:

i) Kadang-kadang katingalina saé pisan, tapi teu dipikanyaho naha éta nyugemakeun Gusti.

2) Kadang-kadang, sanajan katingalina alus, sabenerna maranéhna pisan jahat tur teu dipikaresep ku Gusti.

3) Kadang-kadang, sanajan maranéhna sabenerna alus, tetep teu aya hasilna jeung teu pantes pikeun kasalametan sorangan.

Hayu urang heula sacara ringkes nalungtik amal hadé.

Artikel Kahiji

Ngeunaan amal hadé.

Bab 2. Ngeunaan lampah anu katingalina hadé, tapi kasenanganana ka Gusti tacan dipikanyaho

1) Diskusi ngeunaan lampah anu katingalina hadé, tapi naha ditampi ku Gusti tacan dipikanyaho.

[634]Kajahilan alus anu nyenangkeun Gusti geus disebatkeun dina Kitab Suci: sabagian dina Paréntah Gusti, sabagian dina naséhat Injil jeung Rasul-rasul, sarta sabagian dina buku-buku Bapa Garéja jeung ngeunaan puasa; sareng urang gaduh conto anu teu kaétang ngeunaan naon anu nyenangkeun Gusti dina kahirupan para wali, anu kedah urang conto saluyu kamampuhan urang, sareng anu ogé tiasa urang tingali dina jalma-jalma saleh anu hirup di antawis urang; tapi urang teu tiasa saéstuna nyaho dina diri sorangan naha naon anu urang lakukeun nyenangkeun Gusti. Sabab lamun hiji jalma nyaho yén lampahna nyugemakeun Gusti, manéhna ogé bakal yakin kana kasalametan dirina. Tapi sakumaha dina nyugemakeun Gusti, kitu ogé dina kasalametan dirina, euweuh nu bisa ngabanggakeun yén manéhna pasti. Ulah nepi ka urang putus asa kana kasalametan urang; urang gaduh harepan ka Gusti, anu miharep sadayana salamet: tapi euweuh saurang ogé di antara urang anu tiasa nyarios: 'Abdi parantos nyugemakeun Gusti, abdi kaasup kana nu salamet, lampah abdi saé tur nyugemakeun Pangeran.' Nu Maca nyarios: *Saha nu* bisa *ngabanggakeun boga hate nu murni? Atawa saha nu wani ngaku bébas tina dosa*?

---

633 Yakobus 5:17.

634 Amsal 20:9.

Urang usaha sabisa-bisa pikeun ngajaga diri ulah nepi ka nyurung murka Gusti; urang gawe sabisa tanaga urang nu lemah—anu dikuatkeun ku pitulung Gusti—supaya urang katingali pantes di payuneun Kristus. Tapi sagala usaha jeung pagawean urang teu bisa ngabuktikeun yén urang dipikacinta ku Gusti. Bapa Garéja nyarios éndah ngeunaan ieu, saur anjeunna: *'Nu bener jeung nu wijaksana, ogé lampah-lampahna, aya dina panangan Gusti;* tapi kanyaah jeung kabencian *teu katingali ku manusa'*[635] . Petikan ieu dijelaskeun leuwih écés dina tarjamahan kieu: 'Nu bener jeung nu wijaksana, ogé lampah-lampahna, aya dina panangan Gusti; tapi euweuh jalma nu nyaho naha manéhna pantes meunang kanyaah (ti Gusti) atawa kabencian.' Puasa téh amal anu hadé, tapi teu nyugemakeun atawa ditampi ku Gusti lamun jalma nu puasa nepi ka kacapean fisik; sabab Gusti kadang nyarios: 'Henteu *kitu puasa anu Kuring pilih*[636] .' Sareng Santo Krisostomus, dina 'Margaret'-na, ngajelaskeun: '[637] .' Jadi, naon ari puasa, sanajan urang puasa? Naha puasa hartina nahan dahareun, atawa nahan hawa napsu? Sabab sanajan urang nahan dahareun tapi teu nahan hawa napsu jiwa, nahan dahareun éta moal mawa kanyamanan, tapi ngahasilkeun buah kajahatan. Sabab lamun abdi nahan diri tina roti tapi henteu nahan amarah ka tatangga, abdi sanés manusa deui; margi sasatoan ogé ngalakukeun hal anu sami: sasatoan henteu tuang roti, tapi tuang daging[638] . Saé pisan upami henteu nginum inuman nu ngabingungkeun, ogé henteu tuang daging atawa lauk demi tapa brata; tapi saha waé anu nahan diri tina inuman nu ngabingungkeun jeung tina daging atawa lauk henteu salawasna dipikaresep jeung ditampi ku Gusti, sabab, sakumaha ceuk Santo Krisostomus: 'Lamun aya nu henteu nginum anggur atawa henteu dahar daging, ulah reueus ku éta, sabab Gusti henteu nyiptakeun nanaon nu leuwih agung tibatan sasatoan. Sabab euweuh sasatoan nu dahar daging atawa nginum anggur—boh sapi, boh keledai, boh domba. Ieu mangrupa lampah hadé lamun aya nu ngalatih dagingna ku cara sare di taneuh kosong sakeudeung; tapi jalma sapertos kitu henteu nyugemakeun atawa ditampi ku Gusti; sabab guru anu sami nyarioskeun ngeunaan jalma sapertos kitu dina khotbah anu sami: Lamun aya nu sare di taneuh, teu merlukeun ranjang atawa tikar, tapi ngan ukur tulang awakna sorangan jadi ranjang, ulah ngabanggakeun éta, atawa sombong, siga nu nyangka manéhna geus ngaleuwihan batur séjén; sabab hal-hal saperti kitu téh sipat sasatoan. Sabab ieu téh henteu pantes dipikaresep, malah ngahujat; sabab lamun urang, anu jadi wargana Kecap, jadi leuwih goréng tibatan sasatoan, mangka… Nepi ka dieu, Chrysostom. Hadé pisan mun salawasna ngadoa; tapi sanés jalma anu ngalila-lila nyanyi doa salila lami jam anu dipikaresep sareng dipikacinta ku Gusti; sabab Gusti nyalira nyarios dina Injil: *'Teu ku loba omongan anjeun bakal kadéngé*' ([639]). Sareng Santo Theophylact, nalika ngartikeun kecap-kecap Gusti ieu, nyarios: 'Teu pantes ngalila-lila doa, tapi kudu sering ngadoa, bari nyarita saeutik.' Sareng deui: loba omongan (dina doa) téh omong kosong. Tapi ogé dina Koméntar Chrysostom ngeunaan Epistel Para Rasul, dina kaca 1830, ditulis di sisi kaca: 'Anu loba omong dina doa mah henteu keur ngadoa, tapi keur ngobrol kosong.' Hadé pisan mun nempatkeun loba pagawean ka diri sorangan, cicing di biara nu jauh ti dunya, jeung ngalatih diri sacara jasmani ku sagala cara: tapi ku ngalakukeun éta urang henteu nyugemakeun Gusti, sarta henteu aya nu nyaho ku pagawean naon urang nyugemakeun Anjeunna. Sabab urang manggihan dina tulisan-tulisan Bapa Garéja ngeunaan jalma-jalma nu ngajalankeun kahirupan kalayan puasa, nyalira, jeung pagawean beurat, ngalatih awakna nepi ka watesna, tapi maranéhna maot tina kahirupan ieu tanpa nyaho naha maranéhna geus disalametkeun. St John Climacus ngaraos sedih ka saurang rahib nu ngaranna Stephen[640] , anu nyéépkeun mangtaun-taun dina pagawean di gurun; sasatoan galak jadi jinak ka manéhna, sabab manéhna biasa méré dahareun ka macan tutul tina leungeun sorangan di gurun: sanajan nalika anjeunna keur paéh, anjeunna ngalaman ujian anu pikasieuneun ku sosok-sosok ngancem anu muncul ka anjeunna; bari disiksa ku aranjeunna, anjeunna ngajawab sawatara patarosan maranéhna kalayan saé, tapi teu tiasa ngajawab patarosan anu sanés; sarta éta téh saéstuna hiji panglihatan anu pikasieuneun jeung matak sieun, (ceuk Tangga Kasampurnaan) hiji ujian anu teu katingali jeung teu aya ampunanna. Aduh, anéhna! Jalma nu meneng jeung rahib éta nyarioskeun sawatara dosa sorangan, bari nyarios, 'Abdi teu boga nanaon pikeun disebatkeun ngalawan ieu'; sanggeus nyéépkeun ampir opat puluh taun dina kahirupan monastik, manéhna ceurik: 'Celaka abdi, celaka abdi!' Jeung Pangarang *The Ladder* ngaréngsékeun carita ieu kieu:

---

635 Pang. 9:1.
636 Yesaya 58:5.
637 Margarit, kecap ka-12, folio 450.
638 Ibid., dina sisi sabalikna.
639 Mateus 6:8.
640 Khotbah 7, folio 118.

'Sareng kitu, sanggeus diuji, manéhna ninggalkeun awakna.' Naon hukuman éta, atawa naon hasilna, atawa réaksina, atawa kacindekan tina ujian éta, henteu disebutkeun sacara écés. Nepi ka dieu ngeunaan Tangga.

Kami, kumaha ogé, pinuh ku sieun jeung ajrih ngeunaan kateupastian kasalametan urang, sabab urang teu nyaho naha amal-amal alus anu urang anggap geus dipigawé téh nyugemakeun Gusti atawa henteu; naha urang pantes nampi kanyaah-Na atawa kabencian-Na. Kecap Gusti ieu dina Zabur téh matak sieun: *'Nalika waktuna sumping, abdi bakal ngadili kalayan* kaadilan' ([641]). Teu heran yén dosa-dosa urang bakal dihukum; tapi matak sieun yén Anjeunna ogé hoyong ngadili kabeneran urang—nya éta amal-amal hadé urang: puasa, doa, pantangan dahar, kasadaran diri, pangorbanan diri, jeung loba deui lampah pangabdian—sasarengan Anjeunna hoyong ngadili dosa-dosa urang. Naha kitu? Sabab, sanajan dina amal hadé urang, mindeng aya sawatara dosa; sabab euweuh nu sampurna, jeung nu pangpentingna, biasana urang nyimpen di handapeun amal hadé urang hiji pamadegan sombong ngeunaan diri sorangan, siga urang geus nyugemakeun Gusti jeung geus jadi bener tur suci; pikiran anu, kawas seuneu nu ngamuk, ngancurkeun sagala pagawean jeung lampah urang, ogé sagala kaunggulan urang. Jeung lain hal anu héran lamun jalma nu jahat teu dianggap pantes pikeun Karajaan Sawarga: nu matak héran mah pikeun jalma anu dianggep bener jeung suci di dieu, tapi engkéna diusir ti Karajaan Sawarga di ditu. Teu heran lamun jalma anu leumpang dina jalan anu lega henteu asup kana kahirupan: anu matak heran mah lamun jalma anu leumpang dina jalan anu sempit jeung pinuh kasangsaraan malah manggihan pati tibatan kahirupan. Teu heran lamun nu mabok atawa nu loba dahar henteu nampi kabagjaan rahmat langit: anu matak heran mah lamun jalma anu puasa, anu teu kungsi ngarasakeun inuman nu ngabirukeun, malah dirampas tina amisna sawarga. Teu heran lamun jalma anu gendut, lamban, jeung gemuk gagal ngaliwatan gapura sempit ka imah-imah langit: aneh yén jalma anu geus ngaleuleuskeun jeung ngaleutikan dagingna ku loba puasa jeung pagawean beurat, sarta tulangna ngan katutupan ku kulit, gagal nyelapkeun awakna ngaliwatan panto sempit éta sarta manggihan dirina di luar imah-imah langit. Sabab nalika Hakim nu Adil ngamimitian ngadili boh kabeneran boh dosa urang, Anjeunna bakal manggihan dina unggal jalma nu bener hiji kelokan nu nyumput, nu teu bisa katingali ku jalma éta sorangan, atawa leuwih tepatna, teu hayang katingali: *sabab lamun urang ngadili diri sorangan,* (ceuk Rasul), *urang moal dicondemned*[642] . Kakurangan urang anu nyumput, saur abdi, bakal kabuka di payuneun Hakim anu ningali sagala; sabab waktu éta (numutkeun kecap Rasul) *Gusti bakal ngungkabkeun hal-hal nu disumputkeun dina poék, sarta bakal nembongkeun niat haté*[643] . Sanggeus éta kabuka, saha nu dosana moal kapanggih? Naon nu leuwih murni tibatan sinar panonpoé, nu ngahurungkeun sakabéh hawa? Sareng nalika sinar panonpoé asup ka candi ngaliwatan jandéla atawa celah, sabaraha partikel lebu nu ngalayang di jerona katingali! Kitu deui, dina amal-amal hadé urang, nu bakal dihurungkeun dina Poé Kiamat, sabaraha kalemahan jeung kakirangan urang nu bakal kabuka! Sabab saha nu bisa bébas tina palanggaran, sanajan henteu dilakukeun sacara nyata, tapi dipikahayang dina niat? Sareng kumaha jalma bisa katingali suci di *payuneun* Gusti, *anu* (siga nu disebatkeun ku Ayub) *bintang-bintang ogé teu suci: komo deui manusa mah kawas leutak, sareng anak manusa mah hiji worm*[644] ? Teras urang geus ngabanggakeun loba amal hadé urang, ngabayangkeun diri urang suci jeung bener; tapi éta sadayana bakal kabuka, sarua jeung dosa-dosa urang anu teu dipikaresep jeung janten kekejeman di payuneun Gusti: sabab naon waé anu dianggap luhung ku manusa dina dirina téh janten kekejeman di payuneun Gusti. Sareng sagala kabeneran urang, anu dilakukeun kalayan sombong, di payuneun-Na kawas kain kotor; urang ngadéngé nabi Yesaya nyarios: *'Sagala kabeneran urang* téh *kawas kotoran'*[645] . Ku kituna, amal-amal hadé urang, anu jadi pangarep-arep sombong urang, diitung babarengan jeung dosa-dosa urang, sarta diserahkeun ka sangsara ku putusan nu adil ti Gusti; ku sabab éta, Rasul kalayan wijaksana ngingetkeun urang, nyarios: *'Usahakeun kasalametan anjeun sorangan* kalayan *sieun jeung gemeter'*[646] . Henteu ngan ku sieun, tapi ogé ku gemeter: *'Ngawula ka Gusti kalayan sieun,*' cenah*, 'jeung bungah di payuneun-Na kalayan gemeter'*[647] . Sanajan anjeun yakin geus nangtung dina jalan kasalametan, tetep sieun, sabab geus ditulis: *'Ati-ati supaya anjeun tetep*

---

641 Mazmur 74:3.
642 1 Kor. 11:31.
643 Ibid. 4:5.
644 Ayub 23:5 jeung 6.
645 Yesaya 64:6.
646 Fil. 2:12.
647 Mazmur 2:11.

ajeg, sangkan anjeun henteu ragrag'[648] . Sanajan ngaliwatan pagawean anjeun geus ngahontal darajat anu nyangking kurnia ngalakukeun mujijat—ngusir setan, ngaramal kahareup, jeung nyageurkeun nu gering—tetep sieun; sabab Gusti nyalira nyarios dina Injil: *'Loba nu bakal nyarios ka Kuring dina poe éta: "Gusti, Gusti! Naha urang henteu ngaramal ku ngaran Anjeun, sarta ku ngaran Anjeun ngusir setan, sarta ku ngaran Anjeun ngalakukeun loba mujijat?' Teras abdi bakal nyarios ka maranéhna, 'Abdi teu kungsi wawuh ka anjeun: angkat jauh ti abdi, anjeun nu ngalakukeun kajahatan'*[649] . Ya Gusti, sabaraha pikasieuneunna paukuman Anjeun! Saha nu moal ngageter dina haténa, saha nu moal ngageter dina jiwana nalika ngadangu jawaban anu pikasieuneun ti Gusti—anu ditujukeun henteu ngan ka jalma nu dosa, tapi ogé ka sawatara nu ngalakukeun mujijat anu nyangka dirina suci, anu nyebarkeun Injil, ngusir setan, jeung ngalakukeun loba mujijat, sadayana éta kahontal lain ku nganggur atawa malas, tapi ku loba doa, puasa, jeung pagawean; sakumaha Gusti nyarios ngeunaan ngusir setan: *'Jenis ieu teu bisa kaluar iwal ku doa jeung puasa'*[650] : tapi Hakim nu Adil henteu saukur henteu nganggap doa, puasa, jeung pagawean séjén ti jalma-jalma anu teu dipikaresepna minangka amal hadé, tapi malah nyebutna kalakuan teu patuh hukum, bari nyarios ka jalma-jalma anu geus puasa, pagawean, jeung ngadoa: 'Angkat jauh ti kuring, anjeun nu ngalakukeun kalakuan teu patuh hukum.' Naha kieu? Naha lain kusabab pamadegan sombong nu rusiah ngeunaan dirina sorangan? Tapi saha nu bisa nyaho ieu? *Jalan-jalan Gusti téh jurang nu jero pisan*[651] . *Putusan-putusan-Na teu bisa ditaksir, jeung jalan-jalan-Na teu bisa dipikaharti. Sebab saha nu geus ngartos pikiran Gusti? Atawa saha nu kungsi jadi panasehat-Na?*[652] . Ku sabab éta Daud, nangtung di luar pangadilan Gusti, ngadoa ka-Na: 'Ulah *asup kana pangadilan jeung hamba-Anjeun, sabab euweuh nu hirup nu bakal kapanggih bener di payuneun-Anjeun'*[653] .

Ku kituna, ulah ngabanggakeun jasa-jasa anjeun sorangan, atawa ngangkat diri anjeun leuwih luhur tibatan Garéja Kristus, Brynya, anu nganggap dirina suci; ogé ulah panjang-panjang nyaritakeun ngeunaan lampah jeung pagawean anjeun, ngeunaan doa panjang anjeun jeung loba puasa, ngeunaan nginum ngan cai jeung kvass. Kumaha anjeun tiasa terang naha nu disebut-sebut amal hadé anjeun téh dipikaresep ku Gusti atanapi henteu? Hampura abdi, sabab sanés kalakuan anjeun anu disebut hadé nu abdi kecam; tapi abdi henteu satuju kana kesombongan jeung kabanggaan anjeun: anjeun tacan naék ti bumi, tapi nganggap diri anjeun nangtung leuwih luhur tibatan langit, bari ngalungkeun kami ka naraka.

Bab 3. Ngeunaan Lampah Munafik

2) *Pikeun mertimbangkeun lampah-lampah anu dianggap hadé, tapi sabenerna mah jahat pisan jeung teu dipikaresep ku Gusti.*

Amal soleh anu dipigawé sacara pura-pura jeung munafik téh lain hadé, tapi jahat: saperti serigala nu maké baju domba lain domba, tapi ngan ukur nyokot wujud domba, padahal sacara sipat jeung tabiatna mah éta serigala; Kitu ogé lampah munafik sapertos kitu némbongkeun katingalina suci, taat, jeung saleh, padahal di jero mah éta téh inti tina kajahatan, kalakuan teu patuh, jeung hujat.

Ayeuna abdi bade ngungkabkeun kajahatan naon waé anu disumputkeun di balik topéng munafik tina amal-amal hadé.

Kajahatan kahiji nyaéta kesombongan nu angkuh.

Hiji deui kajahatan nyaéta pagawean sia-sia.

Kajahatan katilu nyaéta ngadili batur.

Kaburukan kaopat nyaéta munafik ka batur.

Kajahatan kalima jeung pamungkas nyaéta karuksakan pait pikeun diri sorangan jeung jalma-jalma anu kasasar.

Hayu sadayana mertimbangkeun di dieu naha kajahatan éta, nu disumputkeun dina kamuflase lampah munafik, téh teu pati penting.

---

[648] 1 Korinta 10:12.
[649] Mateus 7:22 jeung 23.
[650] Markus 9:29.
[651] Mazmur 35:7.
[652] Roma 11:33 jeung 44.
[653] Mazmur 142:2.

[654]Aya hiji kajahatan ageung, nu nyumput di balik kamuflase amal hadé: kesombongan diri; sabab éta ngalawan Gusti sorangan, nu nolak jalma sombong. Éta sabalikna, sabab éta henteu néangan kamulyaan Gusti tapi kamulyaan dirina sorangan; éta henteu nyugemakeun Gusti tapi manusa, sarta henteu gawe pikeun kapentingan Gusti tapi pikeun kapentingan dirina sorangan; sangkan éta dihormat salaku suci, sarta manusa muji éta salaku abdi agung Gusti. Jalma sapertos kitu, nalika puasa, ngagelarkeun beungeutna, supaya katingali siga jalma nu keur puasa; nalika manéhna ngadoa, manéhna ngadoa di tempat kabuka, ngalila-lila doana, supaya dipandangan ku jalma-jalma keur ngadoa[655] . Sareng naon waé kahadéan anu dilakukeunana, manéhna henteu ngalakukeunana sacara rusiah, tapi sacara terang-terangan, supaya dipuji ku jalma-jalma. Kanggo Kristus Jurusalamet urang ngibaratkeun jalma sapertos kitu ka kuburan nu dicét bodas, nyarios ka para Farisi nu munafik dina Injil: *'Celaka ka anjeun, para ahli kitab jeung Farisi, hai munafik! Sabab anjeun kawas kuburan nu dicét bodas, nu ti luar katingali éndah, tapi di jerona pinuh ku tulang-tulang maot jeung sagala rupa kotoran.' Kitu ogé maraneh: sabab ti luar maraneh katingali bener, tapi di jero pinuh ku kamunafikan jeung kabeungbeuratan*.

Hiji kajahatan ageung nu nyamar jadi amal hadé nu dipigawé sacara munafik; kasediaan tina sagala pagawean manusa—naha puasa, doa, atawa usaha séjén—teu aya gunana. Di dieu, pujian manusa nampi ganjaranana, tapi dina jaman nu bakal datang moal kapanggih; Santo Yohanes Klimakus ([656]) sacara jelas nembongkeun kasedihan tina pagawean saperti kitu, nyarios: Kabodoan téh nyia-nyiakeun pagawean, ngaruksak kringet, ngadustakeun harta karun, benteng kateuiman, pambuka pikeun ngahinakeun, seuneu di palabuhan, jeung semut di lantai pangumbangan; sabab semut mah leutik, tapi maranéhna ngadustakeun unggal lampah jeung buahna. Semut ngantosan lempungna gandum, sarta kasia-siaan ngantosan kumpulna kabeungharan (nu saleh); sabab semut bungah maling, sedengkeun jalma sia-sia bungah nyia-nyiakeun. Sareng deui: Puasa jalma sia-sia teu aya ganjaran, sarta doa teu aya mangpaatna; sabab manéhna ngalakukeun duanana pikeun pujian manusa. Nu puasa sia-sia ngalakukeun kajahatan dua kali lipat, sabab manéhna ngaléutikan awakna tapi teu meunang ganjaran. Saha nu moal ngahinakeun jalma sia-sia éta? Nepi ka dieu nu ditulis ku Ladder-writer.

Hiji kajahatan ageung, dina wangun amal hadé nu dipigawé sacara munafik, nyaéta ngahukom batur, sakumaha katingali dina urang Farisi nu sombong nu ngadoa di candi gigireun panagih pajeg, sarta nyarios: *'Ya Allah, abdi muji syukur ka Anjeun, sabab abdi sanés sapertos jalma-jalma séjén—maling, nu jahat, nu zina, atanapi sanés sapertos panagih pajeg ieu'*[657] . Sabab panagih pajeg éta, anu dikutuk ku urang Farisi, kabuktian bener di payuneun Allah; tapi urang Farisi, anu ngutuk batur, indit bari dikutuk ku dirina sorangan, sarta amal-amalna jadi euweuh gunana.

Hiji kajahatan ageung, dina wangun amal hadé anu dilakukeun sacara munafik, nyaéta nipu batur, ngarahkeun maranéhna kana iman palsu. Sareng nganggap amal palsu salaku bener, ngahormat jalma nu pura-pura salaku santo pangsuci, nampa omonganana salaku kecap kabeneran, sarta nurut kana ajaranna. Dina cara munafik kieu, loba ahli bidah geus nyasabkeun loba jalma ti iman Ortodoks kana bidah; jalma saperti kitu kawas Sétan, anu ngarobah dirina *jadi malaikat cahaya*[658] ; manéhna némbongan minangka cahaya pikeun nipu jalma jeung nyasabkeun maranéhna tina jalan kasalametan.

Najan kitu, kajahatan pamungkas jeung panggedéna nyaéta hukuman langgeng; sabab saha waé anu ngalakukeun amal saleh sacara munafik, kusabab sombong, bakal dihukum sarua pasti jeung anu ngalakukeun kajahatan; sabab munafik jeung sombong téh geus mangrupa kajahatan dina dirina sorangan.

Anu ngabiskeun tanaga dina lampah munafik bakal dihukum sarua jeung hamba jahat anu nyolong harta anu dipercayakeun ku tuanna tur nyia-nyia éta harta. Sabab manéhna ngagunakeun kurnia anu dipasihkeun ku Gusti lain pikeun kamulyaan Gusti, tapi pikeun kamulyaan dirina sorangan.

Anu ngahukum batur bakal dihukum siga Antikristus sorangan. Naha teu aya nu nyerat dina kitab-kitab Bapa: 'Anu ngahukum dulurna téh Antikristus'? Naon anu diderita ku Yohanes ti Sabaea, sareng kunaon? Hadeuh, kusabab geus ngadili lanceukna, manéhna diusir dina hiji wahyu ku Kristus Gusti, anu disalib dina kayu salib,

---

654 Mateus 23:27, 28.
655 Mateus 6:16, 5.
656 Kecap 22, kaca 180 jeung 181.
657 Lukas 18:12.
658 2 Korinta 11:13.

disebat Antikristus, sareng dicabut jubahna. Saha waé anu hoyong maca ieu, maca waé dina Prolog, dina tanggal 22 Oktober.

Anu séjén ogé kasasar tur dihukum minangka nu ngabujuk; pikeun maranéhna, nurutkeun kecap Gusti, *bakal digantungkeun batu gilingan di beuheungna, teras maranéhna bakal dibuang ka laut*[659] .

Jalma saperti kitu henteu binasa nyalira, tapi ngageser saha waé anu geus ditipuna babarengan kana karuksakan anu sarua: saperti oray éta, anu ku Santo Yohanes Teologian ditingali diheuntemkeun ti sawarga, henteu ragrag nyalira, *tapi ngageser* babarengan *sapertilu béntang di sawarga*[660] . Anu katipu paéh babarengan jeung anu ngatipu maranéhna; ieu diwartakeun ku Santo Krisostomus dina homili kadua ngeunaan Surat ka urang Filipi[661] , nyarios: Naha aya nu leuwih hina tibatan sétan, anu nyusun khotbah pikeun mawa sangsara ka saha waé anu nurut ka éta? Naha anjeun ningali sabaraha loba kajahatan anu ditimpahkeunana ka umatna sorangan? Anjeunna nyusun sangsara jeung kasangsaraan pikeun maranéhna ngaliwatan khotbahna jeung pagaweanana. Nepi ka dieu kecap Chrysostom.

Kajahatan anu ageung tur galak pisan disumputkeun di balik topéng amal hadé, anu dilakukeun sacara munafik.

Di dieu, musuh-musuh Garéja Kristus—anu nganggap dirina, sarta dianggap, suci, bener, jeung taat—maranéhna hayu nalungtik nurani sorangan, sarta hayu maranéhna nalungtik lampahna, pikeun ningali naha di balik kamuflase amal-amal alusna aya kajahatan lima-rupa éta. Abdi, saurang nu dosa, henteu ngahukum maranéhna, tapi abdi ngajaga kawanan abdi, nu dipasrahkeun ka abdi ku Kristus Gusti abdi, nurutkeun kawajiban abdi, nyarioskeun kecap-kecap Kristus ka domba rohaniah Kristus: *'Ati-ati ka diri sorangan, sarta waspada kana ragi-na para Farisi, nyaéta munafik'* ([662]); awas ka para munafik anu datang ka anjeun, ngabodohkeun anjeun ku katingalna alusna lampah-lampah maranéhna. *Nu dipikacinta, ulah percaya ka unggal roh, tapi uji roh-roh éta pikeun ningali naha maranéhna ti Allah: sabab loba nabi palsu* (guru-guru nipu) *geus sumebar di dunya*[663] .

Bab 4. Ngeunaan amal-amal alus anu teu ngahasilkeun buah, sabab éta asalna tina kanyaah ka diri sorangan

3) *Diskusi ngeunaan amal-amal hadé anu teu ngahasilkeun buah sarta henteu pantes pikeun kasalametan.*

Kajahilan alus anu henteu ngahasilkeun buah kasalametan nyaéta anu dilakukeun:

Boh lain tina kanyaah ka Gusti sorangan, tapi tina kanyaah ka diri sorangan.

Atawa nu dilakukeun di luar Garéja Katolik Ortodoks.

NGEUNAAN KABÉJANAN ALUS NU DIMOTIVASI KU KASUYAAN DIRI

Kajahalan alus anu dilakukeun henteu tina kanyaah ka Gusti sorangan, tapi tina kanyaah ka diri sorangan, kudu dipariksa sapertos kieu:

Naha hiji jalma leuwih bogoh ka Gusti tibatan ka dirina sorangan, atawa leuwih bogoh ka dirina sorangan tibatan ka Gusti? Anu leuwih bogoh ka Gusti tibatan ka dirina sorangan moal néangan dirina sorangan dina lampahna, tapi Gusti sorangan. Anu leuwih bogoh ka dirina sorangan tibatan ka Gusti moal néangan Gusti, tapi dirina sorangan dina lampahna. Nu bogoh ka Gusti néangan Gusti dina lampahna; unggal lampah hadé nu dilakukeunana, dilakukeunana pikeun Gusti, pikeun kanyaah ilahi, sangkan manéhna bisa nyugemakeun Anu dipikacinta. Sedengkeun nu bogoh ka diri sorangan néangan dirina sorangan dina lampahna; sagala nu dilakukeunana—sadayana lampah hadéna—dilakukeunana pikeun kapentingan dirina sorangan, teu néangan kahadéan pikeun dirina, boh kahirupan dunya boh kahirupan langgeng.

Nu mikanyaah ka diri sorangan ngalakukeun amal alus demi kahadéan dunyawi, supaya manéhna henteu kajiret kana usaha sia-sia, hinaan atawa cacian, minangka hukuman jeung balasan pikeun kalakuan jahat; atawa supaya manéhna meunang mangpaat, atawa hormat jeung pujian ti batur pikeun kalakuan alusna: jalma jahat henteu ngalakukeun jahat kusabab sieun siksaan, tapi bakal ngalakukeun jahat dina sagala cara lamun teu aya hukuman jeung balasan. Jalma nu hadé ngalakukeun kahadéan pikeun meunang kauntungan, atawa pikeun

---

[659] Markus 9:42.
[660] Wahyu 12:4.
[661] Kaca 1867.
[662] Lukas 12:1.
[663] 1 Yohanes 4:1.

ngahontal pakurmatan jeung pujian ti batur; tapi manéhna moal ngalakukeun kahadéan pisan lamun teu ngarep aya ganjaran, atawa pakurmatan jeung pujian ti batur salaku balesan. Kadua-duana dasarna mangrupa amal hadé: amal jalma anu nyingkahan ngalakukeun jahat kusabab sieun hukuman, jeung amal jalma séjén anu ngalakukeun kahadéan demi ganjaran jeung kahormatan; tapi duanana, sabab teu dilakukeun tina kanyaah ka Gusti sorangan, tapi tina kanyaah ka diri sorangan pikeun kapentingan pribadi; sareng ku kituna teu aya buahna di payuneun Gusti, henteu pantes pikeun kasalametan langgeng, sanajan maranéhna nampi ganjaran jeung mangpaat di dieu. Sabab jalma anu henteu ngalakukeun kajahatan lantaran sieun azab, ganjaran jeung kauntunganana nyaéta kanyataan yén manéhna henteu ngalaman azab. Sedengkeun pikeun jalma anu ngalakukeun kahadéan pikeun kapentingan sorangan, lampah ngalakukeun kahadéan éta sorangan jadi ganjaranana, kitu ogé kauntungan, hormat, jeung pujian anu ditampi, anu jadi alesanana manéhna ngalakukeun kahadéan.

Tapi sanajan maranéhna nu ngalakukeun amal pikeun kasalametan langgeng, lamun leuwih mikacinta diri sorangan tibatan mikacinta Gusti, maranéhna tetep teu ngahasilkeun buah atawa taya hasilna pisan dina pagaweanana; sabab maranéhna ngan pantes meunang ganjaran saeutik, atawa sabenerna henteu pantes meunang kasalametan pisan, sakumaha dijelaskeun di handap ieu:

Aya tilu motif (alasan) kunaon hiji jalma, anu miharep kasalametan pikeun dirina sorangan, ngajauhan kajahatan jeung ngalakukeun kahadéan:

1) Boh kusabab sieun kana siksaan langgeng,

2) Atawa pikeun meunangkeun Karajaan Sawarga,

3) Atawa demi kanyaah ka Gusti sorangan. Anjeunna anu ngalakukeun kahadéan kusabab sieun siksaan langgeng téh kawas abdi atanapi budak anu lampahna pikeun ulah dipukul atawa disiksa; sarta lamun manéhna henteu sieun kana siksaan, manéhna moal ngalakukeun kahadéan, tapi bakal nyingkahan kajahatan dina sagala cara.

Anu ngalakukeun kahadéan pikeun Karajaan Sawarga téh kawas pagawe upahan, anu digawé sangkan meunang upahna: sabab lamun manéhna henteu ngarep ganjaran pikeun dirina sorangan, manéhna moal daék digawé dina kahadéan.

Tapi ngalakukeun amal hadé demi kanyaah ilahi wungkul téh jalan hiji putra, anu lampahna lain tina sieun dihukum atawa ngarep ganjaran, tapi demi kanyaah Rama sorangan; sarta nganggap yén ngajadikeun Rama ambek téh hiji hukuman; sedengkeun nyaah ka Rama jeung dipikanyaah ku Anjeunna téh miboga ganjaran jeung kabeungharan panggedéna. Sareng naon waé anu dilakukeunana, dilakukeun pikeun nyugemakeun Bapa nu dipikacinta, lain pikeun kapentingan atawa kauntungan pribadina; sabab manéhna nganggap sagala nu kagungan Bapa téh kagunganana sorangan, sarta nyatakeun yén sagala nu kagunganana sorangan téh kagungan Bapa.

Hiji abdi henteu dihina lantaran ngalakukeun kahadéan, kitu deui buruh upahan henteu diremehi lantaran digawé dina pagawéan hadé; tapi putra dipuji jeung diangkat leuwih luhur tibatan maranéhna, sabab niatna béda ti niat maranéhna; Nu kahiji dina sagala hal hayang nyugemakeun bapana, bari ngantepkeun dirina sorangan; sedengkeun nu kadua, maranéhna néangan kahadéan pikeun dirina sorangan, teu pati paduli pikeun nyugemakeun Gusti: sarta sanajan maranéhna ngalakukeun amal hadé, niatna teu pantes dipuji, sabab maranéhna henteu boga tujuan pikeun nyugemakeun Gusti, tapi pikeun ngajamin kahadéan pikeun dirina sorangan. Sabab sieun kana sangsara ngajaga kasatiaan hiji jalma supaya teu ngalaman cilaka; sedengkeun kahayang kana karajaan sawarga néangan kahadéan jeung kauntungan sorangan. Maranéhna ogé teu boga kanyaah, kawas ranting tanpa akar, nu teu ngahasilkeun buah tapi layu tur jadi teu aya gunana. Kitu pangajaran St. Gregorius Dialogist (anu disebut 'Dialogist') ngeunaan hal ieu dina Homili ka-7 ngeunaan Injil: 'Sakumaha loba dahan tangkal nu tumuwuh tina hiji akar, kitu ogé loba kabajikan lahir tina hiji kanyaah ilahi. Henteu aya dahan—nyaéta, teu aya lampah hadé—anu bisa boga kakuatan lamun henteu napel kana akar kanyaah.' Nepika dieu pangajaran Santo Gregorius. Tina kecap-kecapna éta écés pisan yén sagala lampah hadé, lamun dilakukeun lain kusabab kanyaah ka Gusti tapi ngan ukur pikeun kapentingan diri sorangan, téh kawas ranting anu ragrag tina tangkal: éta henteu ngahasilkeun buah, malah layu tur euweuh gunana.

Bener lamun sieun kana sangsara, sarta tina sieun kana sangsara ngajaga diri tina kajahatan bari ngalakukeun kahadéan; tapi lamun sieun éta lebur ku kanyaah ilahi, lamun cabang éta tetep napel kana akar kanyaah—nya éta sieun jeung nyaah ka Gusti dina waktos anu sarua—maka amal hadé jalma éta moal leungit buah kasalametanana.

Tapi tanpa kanyaah ilahi, sieun wungkul—sieun ka Gusti siga sato galak nu bisa ngadahar, atawa tukang siksa nu bisa maéhan—sieun saperti kitu, nu nyababkeun jalma ngalakukeun kahadéan, ngancurkeun; sabab cabang éta, tanpa akar, layu tur teu ngahasilkeun buah: sieun tanpa kanyaah teu pantes pikeun kasalametan.

Saé pisan mun miharep Karajaan Sawarga jeung ngalakukeun amal pikeun ngahontalna, tapi ngan lamun kahayang éta pinuh ku kanyaah ilahi; sarta lamun rantingna tetep napel kana akar kanyaah—nya éta kahayang pikeun aya di sawarga . henteu saloba pikeun kanyamanan sorangan tapi pikeun kamulyaan Allah, sangkan urang bisa muji-muji-Na salawasna; mangka amal-amal hadé jalma éta moal leungit buah kasalametanana. Tapi tanpa kanyaah ilahi, niat semata pikeun Karajaan Sawarga téh kawas dahan tanpa akar, nu teu ngahasilkeun buah tapi layu; sapertos nu ditegeskeun ku Rasul, nyarios: *'Lamun kuring boga sagala iman, nepi ka bisa mindahkeun gunung, tapi teu boga kanyaah, kuring mah euweuh nanaon. Jeung lamun kuring nyumbangkeun sagala harta banda kuring; jeung lamun kuring masrahkeun awak kuring pikeun dibakar, tapi teu boga kanyaah, éta mah teu aya gunana pikeun kuring'*[664] .

Bab 5. Ngeunaan amal-amal hadé anu teu ngahasilkeun; sabab éta aya di luar Garéja Ortodoks

Ngeunaan amal-amal hadé anu dilakukeun di luar Garéja Ortodoks

Ku kituna, amal-amal hadé anu dilakukeun di luar Garéja Ortodoks, sanajan sabaraha hadéna, tetep teu aya buahna jeung henteu pantes pikeun kasalametan; sabab éta aya di luar Garéja, anu Sirahna nyaéta Kristus, anu parantos nyarios: *'Saha waé anu henteu babarengan sareng abdi, éta musuh ka abdi; saha waé anu henteu ngumpul babarengan sareng abdi, éta nyebarkeun'*[665] . Sebab saha waé anu nyekel Garéja Kristus, nyekel Kristus sorangan, anu geus ngahiji jeung Garéja-Na, saperti sirah jeung awak, sarta anu ayana di jero-Na. Saha waé anu ngaléngkah jauh ti Garéja Kristus téh ngaléngkah jauh ti Kristus sorangan—Sirah Garéja; sarta tanpa Kristus, saha waé anu nyangka yén maranéhna keur ngumpulkeun amal pikeun kasalametan mah sabenerna henteu ngumpulkeunana, tapi malah nyia-nyia éta amal, sarta maranéhna henteu pantes nampi kasalametan. Naha hiji anggota awak anu pegat tina awak anu dihirupkeun jeung diatur ku Sirah bisa tetep hirup jeung aktip? Naha tangkai anu dipotong tina suluh, atawa dahan anu pegat tina tangkal apel, bisa ngahasilkeun buah? Teu mungkin. Kitu ogé saurang Kristen, sanajan manéhna hirup saleh, moal bisa ngahontal kasalametan lamun misahkeun diri tina persatuan Garéja Ortodoks Kristus. Ati-ati, sabab Anu Suci Athanasius, Patriark Aleksandria, nyatakeun di awal kredo-Na: 'Saha waé anu hayang disalametkeun kudu, di luhur sagalana, nyekel iman Katolik; sabab saha waé anu henteu ngajaga éta sacara lengkep jeung tanpa cacad bakal, tanpa ragu, binasa salawasna.' Kitu deui, di ahirna anjeunna nyarios: 'Ieu téh iman Katolik; saha waé anu henteu percaya ka éta kalayan satia jeung sajati moal tiasa disalametkeun.' Nepi ka dieu Athanasius. Ti kecap-kecapna éta écés pisan yén euweuh nu bisa disalametkeun di luar Garéja Katolik Ortodoks; sakumaha dina jaman Nuh euweuh nu disalametkeun tina Banjir anu aya di luar bahtera Nuh, tapi ngan anu asup kana bahtera nu disalametkeun, sedengkeun sakabéh nu teu asup binasa: Kitu ogé urang kedah ngartos Garéja Suci Kristus (sabab éta mangrupikeun pratanda ark Nuh), yén moal aya saurang ogé anu teu aya di jerona anu bakal nampi kasalametan: sabab anjeunna henteu pantes boga Gusti minangka Bapa-Na (sapertos saur Santo Siprianus) anu henteu boga Garéja minangka indungna[666] . Sareng Injil nyarios: *'Upami aya nu* henteu ngadangukeun *Garéja, sangkan manéhna* keur anjeun *kawas urang non-Yahudi jeung panagih pajeg'*[667] . Ulah ningali kana amal-amalna upami manéhna henteu taat ka Garéja. Aya loba jalma nu saleh komo di antara Hagarites nu nangtungkeun kabeneran, méré welas asih, teu nganyenyeri saha waé, sarta ngalaksanakeun kanyaah jeung kahadean henteu ngan ka batur sorangan tapi ogé ka umat Kristiani; tapi amal-amal alus maranéhna teu mawa kasalametan; sabab maranéhna asing ka Kristus jeung ka Garéja Kristus. Kitu deui, jalma-jalma anu ngagem ngaran Kristus, nyebut dirina Kristen, tapi nyingkahan Garéja Kristus, bakal binasa babarengan jeung amal-amal alusna sorangan (lamun aya). Hal ieu sacara jelas diajarkeun ku Santo Krisostomus dina komentárna ngeunaan Surat Paulus ka umat Filipi, Bab 1, dina Diskursus 2[668] , dimana anjeunna nyarios: 'Teu aya nu leuwih jahat tibatan sétan, anu di mana-mana maksa jalma-jalma ngalakukeun pagaweanana anu teu aya gunana sarta

---

[664] 1 Korinta 13:2 jeung 3.
[665] Lukas 11:25.
[666] Buku ngeunaan Kasatuan Garéja.
[667] Matéus 18:17.
[668] Surat 1867.

ngabagi-bagi maranéhna.' Sareng henteu ngan saukur nyegah aranjeunna nampi ganjaran langit, tapi ogé maksa aranjeunna ngalakukeun pangakuan dosa. Kusabab manéhna henteu ngan ukur maréntahkeun panginjilan sapertos kitu, tapi ogé puasa jeung kasucian sapertos kitu, anu henteu ngan ukur nyegah maranéhna tina nampi ganjaranana, tapi ogé bakal mawa cilaka gedé ka jalma-jalma anu ngalaksanakeunana; ngeunaan maranéhna manéhna nyarios deui engké: *'kabakar ku nurani* sorangan'[669] . Nepi ka dieu Chrysostom. Urang, kumaha ogé, merhatikeun yén boh puasa boh kasucian—sanajan éta kasucian ganda—sarta ceramah para bidah jeung lampah-lampah jeung pagawean maranéhna anu séjén, henteu ngan ukur henteu mawa kasalametan ka maranéhna, tapi ogé mawa azab langgeng ka maranéhna. Bibir anu jujur ti Chrysostom geus ngawartosan ieu.

Bab 6. Ngeunaan Tingkah Laku Guru Munafik

Saenggeus kitu ngajelaskeun panalungtikan kana lampah-lampah skismatik anu sacara bohong dianggap hadé, abdi moal sono pikeun ngabahas watak para guru munafik maranéhna, anu ku maranéhna ngabohongkeun jiwa jalma-jalma nu bageur haténa jeung polos; sabab urang geus ngadéngé kumaha srigala galak ieu asup kana kandang domba Kristus maké baju domba.

Kahiji, sakumaha geus urang kadéngé, maranéhna néangan imah-imah beunghar; tapi maranéhna henteu asup ka imah jalma miskin jeung nu teu boga. Kitu ogé serigala: manéhna henteu indit ka tempat nu manéhna henteu ngarep manggihan mangsa pikeun maling, tapi ka tempat nu manéhna ngadéngé sora kumpulan domba, ka dinya manéhna indit. Aranjeunna ogé néangan jalma-jalma anu gampang kapikat ku pesonana, saperti masarakat biasa, utamana awéwé.

Salajengna, nalika asup ka imah, maranéhna némbongkeun kasalehan anu gedé, ngajentrekeun diri—boh dina omongan boh dina lampah—salaku abdi Gusti, suci, bener, jeung taat.

Aranjeunna mawa roti sorangan sarta nolak nyobian naon waé tina kadaharan anu disuguhkeun ka maranéhna, nepi ka maranéhna hasil ngabobodo warga imah éta kana kajahatanana. Sabab maranéhna henteu tuang kadaharan para prajurit, sabagian kusabab maranéhna ngajijikeun éta minangka kotor, sarta sabagian deui pikeun némbongkeun puasa maranéhna; maranéhna puasa nepi ka sonten, atawa salila poé, atawa malah leuwih lila, ngan tuang saeutik pisan tina roti anu dibawa ti imah.

Aranjeunna neruskeun doa anu sumanget ka Gusti kalayan pangabdian, sangkan jalma-jalma ningali maranéhna; ngeunaan pangibadah saperti kieu Kristus nyarios dina Injil: *'Aranjeunna* lila *ngadoa* tanpa ngumbah*; maranéhna bakal nampi hukuman anu leuwih beurat'*[670] .

Aranjeunna nawarkeun bacaan Kitab Suci, sarta tina éta maranéhna ngajelaskeun ajaranana, lain pikeun ngajar batur dina jalan kasalametan, tapi pikeun ngagoda aranjeunna kana pamadegan sempitna sorangan. Aranjeunna nyarita ka nu ngadangukeun kalayan desah, émosi jero, jeung cimata. Aranjeunna nembongkeun sagala rupa katingal kasucian jeung sagala lampah taqwa, tapi sabenerna miboga watak nipu jeung niat licik, sakumaha dina parabel anu urang baca dina The Ladder of Divine Ascent[671] : rubah pura-pura sare, sedengkeun setan pura-pura suci; rubah hayang meunang hayam, sedengkeun setan hayang ngancurkeun jiwa. Ku kituna, para munafik ieu pura-pura suci, suci, puasa, doa, jeung amal-amal hadé séjénna, tapi sakabéhna dilakukeun sacara munafik pikeun nipu jalma nu polos.

Tapi jalma-jalma, anu basajan jeung teu nyaho akal licikna, kagum ku gaya hirupna, sedekahna, doana, jeung watak lemesna, sarta ngahormat maranéhna salaku abdi agung Gusti, ngadangukeun ajaranna kalayan ceuli kabuka siga musik nu amis.

Teras, sanggeus ngalembutkeun jalan ka hate jalma nu teu nyaho, maranehna mimiti nyebarkeun gulma bidahna. Mimiti, maranehna ngahujat Garéja Allah, siga-siga kurang iman, sarta ngadukeun para rohaniawan, kitab suci, unggal relik gerejawi, jeung sakabeh sakramén.

Aranjeunna ogé muji pangasingan Brynsk sorangan, ordo maranéhna, iman maranéhna, jeung gaya hirup maranéhna kalayan pujian pangluhurna. Dina waktos anu sami, maranéhna ngaramal ngeunaan Datangna Kristus Kadua, ngaku yén sabab éta geus caket, Antikristus geus ngawasa dunya. Ku cara kieu maranéhna nipu jalma-

---

669 1 Tim. 4:2.
670 Lukas 20:47.
671 Kecap 15, folio 108.

jalma nu polos, misahkeun maranéhna ti Garéja Kristus jeung nganteurkeun kana kapercayaan karomahan maranéhna sorangan; maranéhna nampa loba sedekah ti maranéhna lajeng balik ka golonganna kalayan hasil jarahanana, siga serigala nu mawa mangsana nu dicolong; jeung maranéhna malah ngabawa jalma-jalma tangtu babarengan jeung maranéhna, siga nu ka kasalametan, tapi sabenerna ka karuksakan.

Bab 7. Kahirupan nu saleh henteu ngukuhkeun iman nu palsu

Ku kituna kami ngadesek jeung nyuhunkeun ka anjeun, hai domba Kristus, supaya ngajaga diri anjeun tina para penipu ieu, jalma-jalma munafik *nu ngaku 'bener' anu boga wujud kasalehan tapi nampik kakuatanna; sing jauh ti maranéhna: sabab sakumaha Jannes jeung Jambres nentang Musa, kitu ogé jalma-jalma ieu nentang kabeneran—jalma-jalma anu pikiranana geus nyimpang jeung teu trampil dina iman*[672] . Ulah katipu ku katingalina kahirupan maranéhna anu saleh, sabab geus dipikanyaho yén kahirupan anu saleh moal ngukuhkeun iman anu palsu. Sabab kadang-kadang kapercayaan palsu kapanggih ogé di antara jalma-jalma saleh, sakumaha kapercayaan anu leres kapanggih di antara jalma-jalma anu teu saleh; sarta yén kahirupan anu saleh henteu ngadukung kapercayaan palsu écés katingali tina ieu.

Éta ditulis dina Biografi Santo Siril, Patriark Aleksandria[673] , (sareng ogé dina Prolog, dina tanggal 25 Pébruari; aya saurang sesepuh di wewengkon handap Mesir, anu sanajan suci dina gaya hirupna, tapi kasar jeung basajan; tina kabodoanna, manéhna nyatakeun yén Melkisedek téh Putra Allah. Hal ieu dilaporkeun ka ka Kangawihna Cyril, anu ngutus pikeun ngondang sesepuh éta sarta nyauran anjeunna ka ayana; Nyaho yén sesepuh éta ngalakukeun tanda-tanda, sarta naon waé anu dipénta ka Gusti pasti diwaharkeun ka anjeunna, tapi nalika anjeunna nyarioskeun ngeunaan Melkisedek mah tina kabodoan, Patriark ngagunakeun hikmahna kalayan lemes: 'Abba, abdi nyuhunkeun ka anjeun, sabab hiji pamikiran nyarios ka abdi yén Melkisedek téh Putra Allah, sedengkeun pamikiran séjén nyarios, "Henteu, tapi anjeunna téh manusa jeung imam Allah"; sareng kusabab abdi ragu ngeunaan ieu dina pamikiran abdi, abdi parantos nyauran anjeun khusus sangkan anjeun tiasa ngadoa ka Allah sareng ngawartosan abdi.' Tapi, sangguru éta, percaya kana pangalaman hirupna, ngawartos kalayan wani: 'Pasihan abdi, Gusti, sahenteuna tilu poé, sarta abdi bakal naros ka Gusti ngeunaan ieu; sarta abdi bakal ngawartosan ka anjeun naon waé anu diwaharkeun ka abdi.' Kanggo sang sepuh éta indit ka bilikna, terus nyumput salila tilu poé, manéhna ngadoa ka Gusti supaya nembongkeun ka manéhna kabeneran ngeunaan Melkisedek; sanggeus meunang naon anu dipénta, manéhna indit ka Santo Siril bari nyarios: 'Melkisedek téh saurang manusa, lain Putra Allah.' Patriark nanya, 'Kumaha anjeun terang ieu, Bapa?' Anjeunna ngajawab, 'Gusti nunjukkeun ka abdi sadaya para patriark, hiji-hiji, sareng abdi ningali masing-masing ngalangkungan payuneun abdi, ti Adam nepi ka Melkisedek; sareng Malaikat nyarios ka abdi, "Tingali, ieu Melkisedek." Ku kituna, teranglah, tuan abdi, yén ieu leres-leres kitu.' Sang Cyril kacida bungahna, sabab anjeunna parantos nyalametkeun jiwa sesepuh éta, sarta sanggeus ngucapkeun nuhun, anjeunna nganteurkeun anjeunna angkat. Sareng nalika sesepuh éta angkat, anjeunna ngadakwah ka sadayana yén Melkisedek téh saurang manusa, lain Putra Allah; kalayan hikmah sapertos kitu, Cyril, abdi Allah, parantos nungtun jalma nu teu nyaho kana jalan anu leres.

Urang, kumaha ogé, niténan yén sesepuh ieu suci jeung mujijat, sarta nampi sagala nu dipénta ka Gusti; tapi manéhna tetep dina kayakinan palsu ngeunaan Putra Allah; sarta manéhna pasti bakal binasa dina sagala hal lamun maot bari nempel kana bidah éta. Naha hirupna nu saleh éta, tuluy, bisa ngadukung iman palsu nu nyebut Melkisedek minangka Putra Allah? Sareng dina *Limonar*, dina Bab 37, urang maca ngeunaan saurang askét pilar anu cicing di wewengkon Hierapolis sarta nuturkeun bidahna Severus, anu engkéna ku Ephrem nu paling suci, Patriark Antioch, sacara mujijat dirobah imanna kana iman nu sajati. Samentara éta jalma nu cicing dina pilar tetep dina ajaran sesat Seviro, naha manéhna, ku kahirupan salehna salaku jalma nu cicing dina pilar—anu dihabiskeun dina puasa jeung doa—geus ngadukung iman Seviro, anu jadi kayakinanana? Naon atuh nu bakal urang carioskeun ngeunaan Paus Eudoxius ti Konstantinopel, ka saha Pangorban Agung Suci Theodore Tyron nembongan, maréntahkeun anjeunna nyiapkeun kolivo salila Puasa Suci pikeun kapentingan umat Kristiani, sakumaha anu ditulis dina Synaxarion pikeun Saptu kahiji Puasa Suci? Naha Patriark Eudoxius, putra martir suci Caesarius anu dibakar dina tiang salib demi Kristus, henteu ngajalankeun kahirupan nu saleh? Nanging, kahirupan

---

[672] 2 Tim. 3:5 jeung 8.
[673] 9 Juni, folio 55.

salehna teu tiasa nguatkeun iman palsuna; sabab manéhna nuturkeun ajaran sesat Arius, sarta dina kaayaan éta manéhna maot, binasa babarengan jeung para ahli sesat, anu disingkirkeun ku Bapa-bapa Suci. Kitu deui, Patriark Sergius, anu nyelupkeun jubah Perawan Nu Maha Suci kana sagara, sarta ku do'ana nyababkeun kapal-kapal Skitia di luar Konstantinopel tilelep kana sagara, sarta anu netepkeun akathist pikeun muji Perawan Nu Maha Suci Indung Allah supaya dinyanyikeun dina Saptu kalima Puasa Gedé; naha anjeunna henteu ngajalankeun kahirupan nu saleh? Sanajan kitu, kahirupan salehna teu bisa ngabenerkeun iman palsuna; sabab manéhna téh pamimpin bidah Monothelite, nu geus dijelaskeun sacara jembar dina riwayat hirup Venerable Maximus the Confessor dina tanggal 21 Januari; sarta dina bidah éta Patriark Sergius maot, kaasup kana golongan ahli bidah, sarta dihukum ku Bapa-bapa Suci. Ieu écés nunjukkeun yén euweuh jalma nu hirup saleh nu bisa ngadukung iman palsu. Ieu ogé kaciri tina kecap-kecap Santo Yohanes Krisostomus[674] , anu maréntahkeun urang supaya waspada ka jalma nu hirup saleh tapi ngajar doktrin palsu, kieu saurna: 'Sabab lamun ajaran iman geus nyimpang, sanajan manéhna téh malaikat (ku lampahna), ulah nurut ka manéhna; tapi lamun manéhna ngajar leres, ulah merhatikeun lampahna, tapi merhatikeun omonganana.' Nepi ka dieu Chrysostom.

Kanggo sanajan para Brynians, ku gaya hirupna, ngaku bageur, tapi teu bisa ngajaga kapercayaan bohongna. Kapercayaan, ceuk abdi, lain hiji iman; sabab di antara maranéhna, (siga anu parantos urang sebatkeun saméméhna) teu aya hiji iman, tapi loba. Sabaraha loba biara, sabaraha loba iman; jeung unggal biara hayang ngajulang iman sorangan sarta ngajadikeunana iman anu sajati; sareng maranéhna ngirimkeun kana dunya para panginjil jeung guru rahasia nu munafik, siga maranéhna téh Rasul Kristus; jeung guru-guru ieu téh nu dimaksud ku kecap-kecap Rasul: *'rasul-rasul palsu, pagawé panipuan, nyamaran minangka rasul Kristus*' ([675]); jeung ieu mah lain hal nu matak héran; sabab Sétan sorangan nyamar jadi malaikat cahaya: lain hal anu héran, upami malah para abdi-Na nyamar jadi abdi kabeneran, anu tungtungna bakal saluyu jeung lampahna.

Bab Dua

Bab 8. Ngeunaan lampah-lampah skisma anu jahat, jeung ngeunaan para guru

Kajahatan para skismatik, anu sacara jelas dilakukeun pikeun nentang Garéja Suci, sakumaha anu dicaritakeun ka urang, teu kaétang; mustahil pikeun nyerat atawa nyarioskeunana sacara jéntré, iwal urang bakal nyebatkeun di dieu anu paling kasohor. Kami moal nyatakeunana ku kahayang sorangan, sabab abdi, anu handap asor, henteu lahir atanapi dibesarkeun di wewengkon ieu, komo deui abdi tacan kungsi ngadangu ngeunaan perpecahan anu aya di nagara ieu—boh ngeunaan leuweung Bryn, boh ngeunaan tempat pertapaan, boh ngeunaan bédana iman maranéhna, boh ngeunaan lampah-lampahna; tapi ayeuna, ku kahayang Gusti jeung paréntah Pamaréntah, sanggeus ngamimitian cicing di dieu, abdi parantos nyaho éta tina loba laporan. Ku kituna, abdi bade nyatakeun naon anu sabenerna dipikanyaho: sababaraha hal abdi diajar ti nu nyaritakeun anu dipercaya, nu sanésna abdi denge ti nu nyaksian langsung; sareng ieu sadayana parantos abdi tampi sacara tinulis.

Mimitina, urang bakal nampilkeun sawatara kutipan tina tilu surat ti Sang Beatitudo Ignatius, Metropolitan Siberia, anu ditulisna ka sakumna diosezna salila palayanan pastoralna di Siberia, pikeun ngécé jeung ngabersihan karuksakan bidah skismatik, bari ngadorong umat anu satia ulah kabawa ku bidah anu ngarugikeun jiwa.

Dina epistel kahiji, anjeunna nyarioskeun ngeunaan tilu guru skismatik anu aya di wewengkon Siberia caket Tyumen; ngaran maranéhna nyaéta: Osk'a (Yusuf), saurang biksu palsu, julukan Astomen, urang Armenia ti lahir, ti kota Kazan; jeung Yakunka (Yakobus), saurang murtad, julukan Lepikhin; jeung Avramko (Avram), saurang Yahudi, julukan Warga Hungaria, saurang biksu palsu. Katilu jalma ieu ngajar rahayat ulah indit ka garéja, ulah nganjang ka pangakuan dosa, ulah narima Komuni Suci, jeung ulah nikah sacara sah nurutkeun tata cara garéja; maranéhna ngajar ulah nyieun tanda salib dina awak nurutkeun adat baheula nu dicokot ti urang Yunani—henteu maké tilu ramo pangheulana dina leungeun katuhu—tapi maké dua ramo, saluyu jeung adat bidah Armenia. Sareng maranéhna nyebarkeun ajaran-ajaran séjén anu teu masuk akal, bertentangan jeung Garéja Suci jeung ngarugikeun jiwa, di antara rahayat: ku kituna maranéhna nyiksa Garéja Allah, ngabohongkeun loba

[674] Dina 2 Tim. 1, piwuruk moral 2, folio 2318.
[675] 2 Kor. 11:13.

jalma jeung narik aranjeunna kana jejakna. Ti antara tilu guru skismatik éta, sanajan dua di antarana satuju jeung nu katilu dina loba ajaran sesatna, maranéhna teu satuju dina hal ieu: sabab Osk jeung Yakunka ngajar jalma-jalma pikeun ngabakar awak sorangan, siga keur demi Kristus; sareng maranéhna ngabakar loba jalma, nganteurkeun maranéhna ka leuweung jeung alam liar, ka tempat-tempat sepi; sedengkeun Avramko nolak ajaran jeung prakték maranéhna, ngalarang jalma-jalma ngabakar diri, tapi ngan saukur ngajauhan Garéja jeung sakraménna. Leuwih ti éta, Anu Mulya Ignatius nyebatkeun hiji deui hal nu jadi pasualan antara maranéhna di tungtung surat katilu-Na, nya éta yén Yakunka Lepikhin geus diajarkeun ku nabi palsu Avvakum, imam agung, anu ngaku yén datangna Antikristus moal katingali ku pancaindra, tapi ngan bakal aya di dunya dina pikiran wungkul, sarta sabenerna geus aya siga kitu: sedengkeun Avramko ngajar ka urang Yahudi yén Antikristus bakal datang sacara nyata dina jamanana sorangan sarta maréntah dunya; Ku kituna, sanggeus misah ti anjeunna jeung murid-muridna, para pangikut Lepikhin disebut 'Ortodoks', sedengkeun para pangikut Avramko disebut 'Sensualis'. Nepi ka ayeuna ogé, di leuweung Bryn masih aya hiji biara pikeun golongan nu disebut Sensualis, anu dipercaya turunan ti Avramko nu Yahudi, julukanana 'si Hongaria', saurang biksu palsu.

Sareng sing dipikanyaho ngeunaan guru-guru palsu ieu yén Oskia Astomen, saurang Armenia, diasingkeun ti Kazan ka tanah Siberia dina taun 7168 (1660) Masehi, dina taun kaopat sanggeus pangasingan Avvakum, protopope Rusia. Oskia munggaran aya di Tyumen, teras dibawa ka Yeniseysk; di mana waé, di kota jeung désa, di mana waé jalanna mawa anjeunna, anjeunna ninggalkeun tapak skisma di antara jalma-jalma basajan, anu sanggup anjeunna tipu. Sedengkeun Yakunka Lepikhin, manéhna saméméhna kungsi ngajabat minangka ataman di Verkhoturye; sanggeus boga pamajikan kahiji, manéhna maéhan pamajikan éta, tuluy nikah deui jeung boga hiji putri; manéhna ogé ngalih kana ajaran skismatik, nyebut dirina imam—sanajan manéhna tacan diangkat sacara resmi—jeung ngalaksanakeun upacara imam iwal Liturgi: manéhna ngabersihkeun awéwé nu keur ngalahirkeun ngaliwatan doa, ngabaptiskeun orok, ngadéngékeun pangakuan jalma, jeung masihan Komuni Suci—sanajan ku cara naon teu dipikanyaho, siga diantarkeun ti jauh; manéhna ogé motong buuk jalma nu hayang asup kana ordo monastik; sarta nalika ngubur nu maot, manéhna maca doa pangampura pikeun maranéhna.

Nalika Oske nu ti Armenia dibawa ti Tyumen ka Yeniseysk, Yakunka jeung Avramko cicing di dinya ngagentos anjeunna, nuntun umat Gusti ka jalan nu salah, sarta maranéhna nyerat loba kecap hinaan ka Garéja Gusti, di antarana kieu: Yakunka, saurang pelukis ikon, ngagambarkeun dina hiji lambar kertas hiji garéja jeung sétan, dina wangun oray anu ngagulung ngurilingan garéja éta sarta nyemburkeun racun jahatna kana misteri-misteri pangsuci Kristus; Saatos ngagambar loba lambar sapertos kitu, manéhna nyebarkeunana di antara rahayat sarta ngirimna ka wewengkon tatangga, supaya rahayat bisa janten muak ka Garéja sarta nyingkahan Misteri Kristus anu paling suci.

Dina epistel kadua-Na, Anu Mulya Ignatius, Uskup Siberia, nyatakeun yén guru-guru palsu éta, anu ngajar jalma-jalma pikeun ngabakar diri, sanggeus ngumpulkeun murid-murid jeung babaturan sapikiran, sarta babarengan dina kalakuan jahatna, ngalakukeun kalakuan liar jeung teu manusa ieu sarta panyiksaan: sanggeus ngabohong ka loba jalma, sarta nganteurkeun pamajikan, nonoman jeung barudak ka tempat-tempat kosong di , maranéhna heula ngajahatan maranéhna ku sagala rupa zinah; teras, sanggeus ngurung maranéhna dina gubuk-gubuk nu geus disiapkeun pikeun éta tujuan di leuweung, sarta ngagembok lawangna, maranéhna ngabakar éta gubuk, bari nyaplok harta banda maranéhna pikeun sorangan. Ku kituna maranéhna ngancurkeun jalma-jalma anu kasasar ku maot dua kali, maéhan boh jiwa boh raga—jiwa ku dosa, raga ku seuneu.

Nalika beuki umum lalaki cicing jeung awéwé tanpa nikah, maranéhna méré paréntah sangkan orok nu lahir ti hubungan éta dibaptis ku jalma biasa, sarta sangkan teu aya nikah, baptisan, atawa berkah naon waé nu disalurkeun ku urutan suci.

Bab 9. Ngeunaan Capito, Avvakum jeung Batur-baturna

Dina epistel katilu-Na, Anu Mulya Ignatius, Uskup Siberia, sanggeus cukup ngabantah bidah Armenia jeung ngajelaskeun bidah-bidah baheula di Veliky Novgorod anu geus nyimpuk kana Yudaisme, ngamimitian carita-Na ngeunaan skisma jeung bidah kiwari kalayan hiji heresiark, biksu Kapiton, anu cicing di distrik Kostroma, di Gurun Kolesnikova, sarta geus ngumpulkeun murid-murid di sabudeureunana. Sababaraha urang désa, sanggeus nyaksian gaya hirup asétikna, sumping ka anjeunna, cicing babarengan, sarta ngajadikeun

anjeunna pituduh spiritualna. Manéhna, kumaha ogé, ngalaksanakeun asétisisme anu kacida ketatna nepi ka dina pesta Kelahiran Kristus ogé dina Paskah Suci manéhna henteu ngidinan ngadahar keju, mentega, atawa lauk; tapi manéhna jeung murid-muridna ngan ukur dahar roti, biji-bijian, buah beri, jeung buah-buahan séjén tina taneuh. Dina pesta pangagungna Kebangkitan Kristus, tinimbang endog anu diwarnai beureum, manéhna masihan ka dulur-dulurna bawang anu diwarnai beureum. Nganggap dirina agung jeung suci, manéhna mimiti ngahina para rohaniawan sarta nolak narima berkah ti maranéhna; manéhna ogé mimiti nyieun doktrin jeung kayakinan anyar nurutkeun kabijaksanaanana anu sesat, sarta nyababkeun perpecahan jeung pasualan di jero Garéja Kristus, maréntahkeun jalma-jalma pikeun nyingkahan komuni gerejawi jeung berkah para imam; Manéhna ngajar yén jalma teu meunang nyembah ikon suci anyar, tapi ngan ikon-ikon lami; sarta nyieun tanda salib ku cara Armenia maké dua ramo; sarta manéhna nyatakeun pamanggih séjén anu sabalikna tina ortodoksi, ngajar loba jalma, sarta jadi pangadeg gerakan nu disebut 'Kapiton', dingaranan sanggeus dirina.

Di kota karajaan Moskow, muncul para skismatik: Avvakum, protopope, jeung Gregory, protopope, nu julukna 'Neron' (anu kadua engkéna tobat jeung dihampura); sarta ogé Lazar, saurang imam; Nikita, saurang imam, julukanana 'Pustosvyat'; Fyodor, saurang diakon; jeung loba deui séjénna ti kalangan rohaniawan jeung umat biasa, sarta sababaraha urang ti istana Tsar—anu ngabéla ajaran sesat dua ramo Armenia jeung nu nyababkeun perpecahan séjén.

Bab 10. Hiji mojang nampi Komuni Suci kalayan kismis

Dina waktos anu sami, di distrik Kineshma, Reshma, sareng Ples, muncul skismatik séjén anu dipikawanoh salaku 'Podreshetniki', ngaran éta dicokot tina guru maranéhna, saurang warga nu disebut Podreshetnikov, anu nurut kana bidah Kapiton, ngajar jalma-jalma ulah indit ka Garéja Allah, ulah boga bapa rohani, ulah nampa berkah ti imam, sarta nyingkahan sakabéh sakramén Garéja. Lalaki-lalaki éta ngalaksanakeun sawatara upacara garéja di imahna sorangan nurutkeun tata upacara imam, sanajan maranéhna henteu diangkat jadi imam, sarta maranéhna ngabaptiskeun orok; pikeun komuni maranéhna, éta téh hiji jinis upacara sihir, lain roti, tapi buah beri nu disebut 'raisins', nu dipiwarani ku sihir; sarta maranéhna ngarasakeunana kieu: maranéhna milih hiji mojang ti antara maranéhna, dibawa ka jero gudang pondok, lajeng diparengkeun maké baju warna-warni; mojang éta lajeng kaluar ti gudang dina waktos nu geus ditangtukeun, maké ayakan di sirahna, ditutupan ku lawon bersih, ayakan éta eusina disebut 'raisins'; samentara di jero pondok geus kumpul loba lalaki, awéwé, jeung barudak. Nalika mojang éta kaluar ti gudang kalayan ayakan di sirahna, manéhna nyarita siga imam: 'Mugia Gusti Allah émut ka anjeun sadayana di Karajaan-Na, salawasna, ayeuna jeung salawasna, sarta salawasna salawasna'; teras maranéhna, sanggeus nunduk, ngajawab: 'Amin'; jeung mojang éta ngulang éta tilu kali, sarta maranéhna ngajawab 'Amin' tilu kali. Saterusna, mojang éta masihan aranjeunna kurban hujat éta, gantina Komuni Suci: sarta saha waé anu ngarasakeun buah-buahan éta langsung miharep paéh pikeun dirina sorangan, siga pikeun kasucian Kristus—naha ku dibakar, digantung, atawa dilelepkeun dina cai—siga jalma anu kaleungitan akal; sarta loba anu ku kituna nyababkeun karuksakan dirina sorangan.

Bab 11. Iblis-iblis gumbira ka jalma-jalma anu ngabakar diri

Dina wates Nizhny Novgorod aya désa karaton nu dipikawanoh minangka Knyaginino jeung Murashkino; ti désa-désa éta, ogé ti pemukiman jeung kampung-kampung sabudeureunana, loba lalaki jeung awéwé bareng barudakna kumpul, nyiapkeun diri pikeun ngabakar diri di hiji lantai pangumbangan dina lumbung, sareng, sanggeus ngarasakeun komuni gaibna, maranéhna ngiket diri kana buntelan dua atawa tilu ku tali ipis, ninggalkeun dua urang di antawisna pikeun nyulutkeun seuneu jeung ngaduruk maranéhna. Lalaki-lalaki éta, sanajan maranéhna nyekel komuni di leungeunna, henteu tuang éta, sabab geus dijaga ku Gusti, supaya hukuman para martir setan nu terkutuk éta bisa dipikanyaho. Nalika dua jalma éta geus nyulut seuneu, sarta kobaran seuneu geus ngaliput sakabéh lumbung, sarta sanajan maranéhna sorangan rék ngalungkeun diri kana seuneu nu ngamuk pikeun kaduruk, maranéhna langsung ningali, luhur di luhur seuneu di tengah haseup, dua sétan hideung, siga urang Étiopia, ngapung di udara kalayan jangjang siga kalélawé (tikus ngapung), bingah jeung tepuk-tepuk leungeun, sarta sorak-sorak kalawan sora gedé: *'Maranéhna milik kami, maranéhna milik kami!'* Ningali kabagjaan setan éta kana jalma-jalma anu binasa, dua lalaki éta ngagerem sarta silih ceuk: 'Ningali, dulur, kumaha urang binasa ku sabab ajaran jalma terkutuk éta?' Tuluy maranéhna ngamimitian nyieun tanda salib dina awakna

sorangan sarta kabur ti dinya. Nalika maranéhna sumping ka imam désa maranéhna, maranéhna ngaku sagala ka anjeunna sarta tobat; sarta henteu ngan ka imam wungkul, tapi ka sakumna jalma séjén ogé, maranéhna nyaritakeun bari ceurik naon anu geus maranéhna tingali ka nu paéh—kagumbiraan setan éta—sarta muji syukur ka Gusti anu parantos nyalametkeun maranéhna tina karuksakan éta.

Bab 12. Ngeunaan jantung orok anu dipotong ku sihir

Teu jauh ti kota Vologda, di jalan nu ka Kargopol, di wewengkon nu jauh ti sagara, di tempat nu sepi, cicing hiji musuh Gusti, tukang sihir jeung dukun, nu ngagem gelar rahib jeung pura-pura saleh; manéhna dianggap ku warga satempat salaku suci jeung dihormat; sareng seueur jalma anu sumping cicing sareng anjeunna, nganggap anjeunna salaku guru sareng pituduh maranéhna. Henteu ngan lalaki, tapi ogé awéwé sareng gadis geus ngeusian gurun éta; sabab katarik ku ajaran muji-mujina sareng gaya hirup munafikna, maranéhna katarik ka anjeunna siga ka wali agung Gusti. Wali palsu anu malarat éta ngajar sacara rusiah yén saréréa kudu hirup zina tanpa rasa bersalah, nyarios yén hubungan jasmani ku silih idin téh lain dosa, tapi cinta; asal maranéhna henteu nikah, atawa henteu dibéré berkah dina pernikahan. Aya saurang lalaki ti kota Vologda anu beurat ku loba dosa, sadar tur tobat ka Gusti; manéhna ngajangji bakal hirup sésa umurna kalayan suci tur angkat ka gurun, sangkan ku cicing meneng manéhna meunang hampura dosa ti Gusti. Nalika anjeunna ngadangu ngeunaan rahib éta—yén loba jalma geus kumpul di sabudeureunana sarta cicing di gurun—manéhna indit ka dinya, teu nyaho ngeunaan kahirupan rusiah maranéhna anu pinuh ku kabebasan séksual. Sareng nalika anjeunna sumping ka rahib éta anu janten pamimpin urang-urang gurun anu lalampahan hirupna teu bermoral, anjeunna nyuhunkeun idin pikeun cicing babarengan sareng anjeunna di gurun, sakumaha nu séjén ngalakukeunana; tapi rahib éta nyarios ka tamu éta: 'Sadulur nu dipikacinta, anjeun sumping ka kami dina waktos anu pas, sabab ayeuna teu aya deui garéja Allah di bumi; sadayana geus nyimpang sareng geus janten rusak; sabab di garéja-garéja maranéhna nyanyi jeung maca nurutkeun upacara anyar, sedengkeun di dieu rahmat Gusti masih nutupan urang, sarta urang henteu nampi inovasi naon waé; urang dibaptis nurutkeun tradisi nu mulya Theodoret, sarta urang henteu nampi tradisi Nikon; anjeun leres-leres geus wijaksana kabur ti Antikristus. Ayeuna lalaki éta, sanggeus ngadéngé éta, nyarita ka anjeunna kalayan émosi nu jero: 'Ya Bapa nu mulya! Abdi nyuhunkeun ka bapa pikeun nungtun abdi ka jalan kasalametan; margi pikeun éta sabab abdi sumping ka cicingna bapa nu suci, sanggeus ngadéngé ngeunaan kahirupan bapa nu sieun ka Gusti, nu sanggup nungtun jiwa-jiwa ka Kristus Gusti urang; salametkeun abdi, nu miharep disalametkeun.' Tapi rahib malang éta ngajawab, saurna: 'Anaking nu hadé, pantes mun anjeun diuji heula ku puasa, sangkan anjeun teu tuang atawa nginum salila sababaraha poé, nepi ka Gusti Allah nembongkeun ka kami naon anu kudu dipigawé ngeunaan anjeun; sarta engké kami bakal nampi anjeun kalayan kabagjaan.' Anjeunna, giliranana, jangji bakal ngalakukeun sagala paréntah tanpa ragu-ragu, demi kasalametan jiwana. Sanggeusna, rahib éta maréntahkeun sangkan manéhna dibawa ka jero pisan kana salah sahiji selna, hiji kapel leutik nu napel kana selna sorangan, tempat manéhna cicing; Di kapel leutik éta ngan aya hiji jandéla, nu nyanghareup ka jalan, leutik pisan, ngan pikeun nganteurkeun cahaya ka jero kapel; lawangna, kumaha ogé, dikonci pageuh, sahingga saha waé nu dikurung di dinya moal bisa kabur.

Samentara lalaki éta cicing di pangasingan éta salila tilu poé tanpa dahareun atawa inuman, manéhna mimiti nyieun liang leutik dina témbok sel pertapa, ku ngabedah lumut di antara papan-papan kai; sanggeus réngsé, manéhna ngawaskeun naon anu keur dipigawé ku pertapa. Pas manéhna keur nenjo ngaliwatan liang leutik éta, dua lalaki sumping ka rahib, bari nyarios: 'Bapa Suci! Gusti parantos maparin hapunten ka mojang nu keur kakandungan éta; manéhna parantos ngalahirkeun budak lalaki. Naon paréntah Bapa ka kami ngeunaan budak éta?' Romo suci nu disebut suci éta ngawaler ka maranéhna: 'Naha kuring henteu parantos ngawartosan ka anjeun saméméhna yén, nalika mojang éta ngalahirkeun budak, anjeun kudu ngabedah dada budak nu kakara lahir ku péso, nyabut jantungna, sarta mawa ka kuring dina baki? Ayeuna, angkat tur lakukeun sakumaha paréntah kuring.' Aranjeunna langsung angkat, sarta sanggeus sawatara lami, mawa hate orok nu kakara lahir dina baki kai. Hate éta masih kéneh hirup jeung ngagerak, tuluy aranjeunna masrahkeun ka anjeunna; anjeunna lajeng nyokot péso, motongna jadi opat ku leungeun sorangan, sarta nyarios ka aranjeunna: 'Candak ieu, garingkeun dina oven, tuluy giling jadi bubuk.' Para abdi jahat ti pertapa nu terkutuk éta indit tur ngalakukeun paréntahna, tuluy mawa deui ka manéhna hate orok nu geus digiling jadi bubuk halus. Tapi pertapa éta nyokot hiji lambar kertas tulis, ngarecahna jadi potongan-potongan leutik, nempatkeun sakedik bagian jantung anu geus digiling kana unggal potongan éta,

teras nyauran sababaraha murid anyarna, sarta nyarios ka maranéhna: 'Candak potongan kertas ieu anu ngandung relik suci' (manéhna nyauran mantrana 'relik suci') 'jeung angkat ka kota-kota, désa-désa, jeung kampung-kampung; sarta nalika anjeun asup ka imah-imah jalma, béjakeun ka maranéhna yén maranéhna ulah pisan indit ka garéja, atawa nampa berkah ti imam-imam kiwari, atawa indit ka maranéhna pikeun pangakuan dosa, jeung ulah nyokot sakramén agama naon waé, tapi jieun tanda salib dina awakna ku dua ramo, jeung dina kaayaan naon waé ulah nampa tanda tilu ramo, sabab éta téh tanda Antikristus. Sareng naha maranéhna ngadéngékeun ka anjeun atanapi henteu, candak parentah ieu anu dipasihkeun ka anjeun teras sacara rusiah campurkeun kana dahareun atanapi inuman maranéhna, atanapi kana wadah anu maranéhna simpen cai di imahna, atanapi kana sumur. Nalika maranéhna ngarasakeunana, maranéhna bakal balik ka urang kalayan sajati, percaya kana kecap anjeun, sareng janten martir kalayan kahayang sorangan.

Ningali jeung ngadéngé ieu, lalaki nu keur di jero selna jadi lumpuh ku sieun sarta teu nyaho naon nu kudu dipigawé. Ku kituna, manéhna mimiti ngadoa kalayan khusyuk ka Gusti Allah, anu dimulyakeun dina Trinitas Suci, pikeun panyalametanana tina musibah sapertos kitu, sarta mimiti nyieun tanda salib dina dirina ku tilu ramo (sabab saméméhna manéhna nyieunna ku dua ramo, sakumaha diajarkeun ku rahib jahat éta). Tapi Gusti, anu ngadéngékeun jalma-jalma anu ngadoa ka-Na dina kasusahna, ngutus panyalametan ka lalaki éta, anu keur cicing nyalira, ku cara kieu: Isukna, sababaraha padagang keur ngaliwatan selna di jalan; basa sang resi ningali maranéhna, manéhna ngageroan maranéhna ka jandéla ku leungeunna sarta sacara rusiah nyaritakeun ka maranéhna sagala nu manéhna terang ngeunaan dirina jeung sang resi—naon nu kungsi manéhna tingali jeung kadéngé—sarta nyuhunkeun ka maranéhna supaya nyalametkeun manéhna ti dinya. Manéhna méré pitunjuk kumaha cara nyalametkeun dirina: maranéhna kudu nyarios yén aya abdi maranéhna anu geus nyolong harta banda maranéhna, terus kabur jeung nyumput di dinya, sarta maranéhna kudu nyuhunkeun ka resi supaya masrahkeun abdi maranéhna ka maranéhna. Para padagang éta, kumaha ogé, ngarasa kacida prihatinana ka lalaki nu keur dipenjara, pura-pura néangan abdi maranéhna nu geus nyolong ti maranéhna tur kabur; maranéhna ogé pura-pura nyaho yén manéhna nyumput di gurun éta; tuluy maranéhna nyuhunkeun ka resi supaya masrahkeun abdi maranéhna ka maranéhna. Tapi, pertapa éta nyauran lalaki éta ti bilikna teras nyarios ka anjeunna: 'Naon anu geus anjeun lakukeun, dulur? Anjeun geus nipu kami, pura-pura milarian kasalametan, padahal sabenerna anjeun geus nyolong ti tuan anjeun teras kabur ka kami.' Tapi lalaki éta rubuh ka taneuh teras nyarios: 'Abdi parantos dosa ka Sawarga sareng ka anjeun, Bapa; jalmi-jalmi jahat anu nuntun abdi ka ieu kaayaan; tapi abdi nyuhunkeun supados anjeun ulah masrahkeun abdi ka tuan-tuan abdi, margi abdi teu tiasa hirup deui di handapeun maranéhna.' Teras rahib éta nyarios: 'Angkat, dulur, tur ngawula ka maranéhna, sakumaha paréntah Rasul: "Hai para abdi, taat ka dunungan anjeun."' Sanggeus éta, rahib éta nyuhunkeun ka para tuan palsu éta supaya ulah nganyenyeri abdi maranéhna, asal abdi éta ngabalikeun harta banda maranéhna. Maranéhna masihan jangji ka rahib éta yén maranéhna moal nganyenyeri abdi maranéhna; sarta sanggeus mawa lalaki éta babarengan, maranéhna angkat.

Sanggeus padagang éta indit jeung lalaki éta, dilaporkeun ka rahib yén sakabéh rusiahna geus diungkabkeun ka padagang éta ku lalaki anu kungsi aya di biara. Sang resi éta tuluy ngumpulkeun sakabéh muridna, boh lalaki boh awéwé, tuluy ngabakar sel-selna; tuluy anjeunna indit ka sabudeureun Veliky Novgorod, sarta cicing di leuweung gigireun hiji situ, di Biara Paleostrovsky, sarta ngawasaan biara éta; sabab loba jalma ti désa sabudeureun mimiti kumpul ka manéhna, katarik ku ajaran muji-mujina jeung kaseret ku sihirna. Nalika Anu Mulya Cornelius, Metropolitan Veliky Novgorod, ngadangu ngeunaan maranéhna, anjeunna ngutus jalma-jalma terhormat boh ti kalangan rohaniawan boh ti umat pikeun ngingetkeun maranéhna nurutkeun ajaran Garéja; tapi para rahib sesat éta, babarengan jeung pamingpinna, henteu wungkul teu ngahargaan panasehat éta, tapi ogé mawa karuksakan ka diri sorangan. Kusabab, sanggeus heula ngahujat Garéja Suci jeung sakabéh umat Kristen Ortodoks, maranéhna ngagembok diri di biara éta, tuluy ngabakar garéja-garéja, sel-sel, jeung pager sabudeureunana, sarta ku kituna, babarengan jeung biara éta, maranéhna kabakar tur binasa.

Bab 13. Aranjeunna anu kaduruk ngagero ti handapeun taneuh: 'Aduh, kami binasa!'

Prakték ngabakar diri ieu malah sumebar nepi ka wewengkon Siberia, disebarkeun ku para skismatik nu diasingkeun: sabab nalika Osk, biksu palsu ti Armenia, dibawa ka Tyumen, manéhna ngagoda saurang imam nu ngaranna Dometian kana bidahna; sareng, babarengan sareng Yakunka Lepikhin anu parantos disebat tadi, maranéhna ngagoda seueur jalma, nganteurkeun maranéhna ka gurun, teras ngabakar maranéhna. Sanggeus Oskha

dibawa ka Yeniseysk, Imam Dometian indit ka gurun, di dinya manéhna manggihan saurang biksu nu ngaranna Ivanishcha, nu sarua jahatna jeung manéhna; manéhna nyokot sumpah biksu ti anjeunna sarta dingaranan Daniel. Saatos gundulna, manéhna ngadegkeun imah sorangan di gurun, teu jauh ti biksu Ivanishcha; sarta nalika manéhna balik deui ka dunya, manéhna nyebarkeun ajaran sesatna ka sakuliah désa-désa sarta ngabobodo nu teu nyaho, sangkan maranéhna nyingkahan Garéja Suci jeung sakabéh tempat suci jeung sakramén garéja: sareng anjeunna nyaritakeun ka aranjeunna yén Antikristus parantos ngawasa dunya, sarta Poé Pangadilan parantos caket, lajeng anjeunna nyingsieunan jiwa-jiwa basajan; sarta, ngumpulkeun jalma-jalma anu nurut ka anjeunna, anjeunna nungtun aranjeunna ka gurun ka imahna di dinya. Sanggeus ngumpulkeun lalaki, awéwé, jeung barudak, jumlahna kira-kira sarébu tujuh ratus, manéhna nulis ka biksu Ivanishche, ménta naséhatna: 'Lalaki jeung awéwé nu saleh, para gadis jeung barudak,' cenah, 'geus kumpul ka kuring di gurun, sarta maranéhna sadayana ménta baptisan kadua nu taya cacad ku seuneu: naon, mangka, nu dipénta ku kasucian anjeun ka kuring pikeun dilakukeun?' Tapi biksu terkutuk Ivanishche ngabales suratna kalayan jawaban nu pantes dipiceun, nyebutkeun: 'Anjeun nu geus nyieun kacau ieu; ayeuna atur sorangan sakahayang anjeun.' Domitian, anu ogé dipikawanoh minangka Daniel, sang murtad anu hina jeung jalma cabul ti , mimiti nyiapkeun maranéhna pikeun dibakar, sarta ngawangun gubuk tina kai kandel; sanggeus nyusun éta, manéhna maréntahkeun supaya getah pinus, kulit birch, jeung rami dibawa asup, sareng anjeunna ogé nyiapkeun belerang jeung bubuk mesiu, sangkan jalma-jalma langsung katutupan ku seuneu nalika dihurungkeun. Kitu, nalika maranéhna keur nyiapkeun pikeun pangbakaran—teu buru-buru ngahudangkeun seuneu, tapi malah ngumpulkeun leuwih loba jalma ka pihakna—Anu Mulya Paul (anu geus tiheula sateuacan Ignatius), Metropolitan Siberia, sarta, sedih di haténa pikeun jalma-jalma anu keur binasa, manéhna gancang ngutus ka maranéhna lalaki-lalaki anu terhormat jeung wijaksana boh ti kalangan rohaniawan boh ti umat awam pikeun ngingetkeun maranéhna jeung ngajauhkeun maranéhna tina niat jahatna. Sareng nalika utusan sumping ka aranjeunna sareng ngamimitian nasehat, aranjeunna langsung ngunci diri di jero gubuk-gubuk anu parantos disiapkeun pikeun dibakar; sarta bari ngucapkeun loba kecap hinaan ka Garéja sareng para rohaniawan, aranjeunna ngabakar diri. Teras langsung, tina bubuk mesiu, belerang, tar, kulit wit birch jeung rami, maranéhna katutupan ku seuneu ti sagala arah sarta kaduruk nepi ka maot. Di tempat maranéhna kaduruk, bau amis pisan ngaganggu salila lami, nepi ka saha waé anu ngaliwatan tempat éta moal bisa ngalakukeunana tanpa nyumbat irungna.

Loba jalma, sanajan kitu, anu kabeneran ngaliwatan tempat éta dina subuh atawa sonten, ngadéngé sora-sora merana di dinya, siga nu ngagero ti handapeun taneuh: *'Aduh, urang leungit! Aduh, urang leungit!'* Sareng seueur nu nyaksian sora-sora merana éta, nu nurutkeun wahyu Gusti, mangrupa pangumuman musnahna jalma-jalma nu kasasar, sarta peringatan ka batur supaya ulah kasasar ku ajaran sesat skismatik.

Hal anu sarua kajadian di distrik Tomsk: saurang murtad nu ngaranna Vasya Shaposhnikov ngabingungkeun loba lalaki jeung awéwé sarta nganteurkeun maranéhna ka leuweung belantara pikeun dibakar. Anjeunna ngawangun tilu kapel kai gedé, anu sadayana geus disiapkeun pikeun langsung dibakar. Gubernur kota Tomsk, sanggeus ngadéngé yén loba jalma keur kumpul di leuweung keur dibakar, ngutus para imam jeung lalaki séjén ka maranéhna pikeun nyarankeun ulah mawa karuksakan ka diri sorangan. Sareng nalika para utusan éta nepi ka jalma-jalma anu geus sesat, Vasya ngunci sakabéh anu kumpul di jero garéja, sedengkeun manéhna sorangan naék ka lantai luhur teras nyarita ka maranéhna anu datang, nyarios: 'Urang keur kabakar ku seuneu dunya ieu, tapi anjeun geus kabakar ku seuneu langgeng, sarta di dinya anjeun bakal terus kabakar: angkat ti dieu; sabab nalika nitrat jeung bubuk bedil mimiti ngarecah balé-balé ieu, balok-balokna ogé bakal ngarecah anjeun.' Kitu ceuk jalma hina éta, ngajadikeun nu datang sieun sangkan maranéhna angkat; sabab maranéhna teu boga loba bubuk bedil atawa nitrat. Ngaréngékeun éta, jalma-jalma anu datang mundur jauh ti candi-candi éta; tapi Vasya, sanggeus turun ka jero candi, nyarios: 'Abdi bade kaluar ngaliwatan jandéla candi, hurungkeun dahan kai nu dikumpulkeun di sabudeureunana, teras uih deui ka dieu.' Tapi aya hiji mojang nu nyarita ka manéhna: 'Ulah manéhna sorangan nu indit, tapi kirim budak awéwé leutik pikeun nyulutna'; sabab manéhna sorangan hayang kaluar ngan saukur pikeun nyulutna, sangkan ku lampah nyulut éta manéhna bisa ngaduruk maranéhna tuluy kabur sorangan. Sabab manéhna geus nyiapkeun hiji liang rusiah di antara candi-candi éta jeung hiji lorong handapeun taneuh anu jauh, supaya manéhna bisa kabur ka dinya jeung harta banda anu ditinggal sanggeus kabakar. Kalayan niat éta, jalma malang éta nipu jalma-jalma lajeng ngabakar maranéhna, supaya manéhna bisa ngarampas harta banda maranéhna keur dirina sorangan; sabab basa jalma-jalma éta keur kabakar, manéhna

sorangan langsung kabur. Tapi basa si Vasya nu jahat éta rék kaluar ti garéja, siga rék ngabakar éta, budak awéwé éta babarengan jeung batur-baturna ngagugulung manéhna, nahan manéhna pageuh, tuluy maranéhna ngagero: 'Anjeun hayang ngancurkeun kami, tapi anjeun sorangan hayang kabur.' Sareng maranéhna ngalungkeun budak awéwé leutik ti jandéla pikeun nyulut kai bakar nu geus disiapkeun; sarta sanggeus budak éta nyulutkeunana jeung ningali nasib jalma-jalma nu keur dibakar, manéhna lumpat ka para pastur nu keur nangtung di jauh, teras nyaritakeun sagalana—kumaha Vasya dicekel di jero garéja, jeung kumaha jalma hina éta paéh babarengan jeung sakabéh jalma nu geus ditipuna. Saatos maranéhna kabakar, aya saurang warga ti distrik Tomsk nu sarua ngaraos sedih jeung ceurik, sabab ti imahna sorangan Vasya, lalaki nu dikutuk éta, geus nganteur dalapan nyawa—lalaki jeung awéwé—ka leuweung, ngadustaan maranéhna sarta nyababkeun maranéhna binasa kabakar. Nalika patani éta nepi ka tempat pas anu dibakar, manéhna leumpang di antara lebu bari ceurik keur kulawargana; sarta langsung manéhna ngadéngé sora ratapan ti jero lebu: *'Aduh, maranéhna leungit! 'Aduh, maranéhna leungit!'* Haténa pinuh ku sieun ku sora-sora éta, sarta sanggeus eureun sakeudeung, manéhna gancang indit ti dinya tur nyebarkeun warta éta ka sakuliah kota jeung désa-désa, sakumaha anu geus manéhna kadéngé. Nepi ka dieu tina tilu surat ti Anu Mulya Ignatius, Uskup Siberia.

Kitu deui, Maxim Danilov, nu boga julukan Pivovarov, saurang anggota Hundred ti kota Ustyug nu ramah, nyaritakeun ka kami hal ieu basa manéhna aya di Rostov dina taun 1709, salila Minggu Suci nu ngarah ka Kabangkitan Kristus nu Mulya, kieu cenah: Di kota ageung Ustyug, di kantor administrasi tempat catetan disimpen, katulis: dina taun 196 atawa 197 (abdi teu tiasa mastikeun taun nu mana), di distrik Ustyug, di volost Cherepovskaya, 120 versts ti kota Ustyug, aya kaum skismatik nu jumlahna sakitar 300 lalaki di leuweung; sareng, numutkeun laporan ti senturion volost sareng para patani, éta dipikanyaho ku voivode, Timofey Ivanovich Rzhevsky, yén para skismatik cicing di leuweung; sareng voivode ngutus lalaki ka aranjeunna pikeun mawa para skismatik éta ka kota; tapi para skismatik nolak nurut. Di leuweung éta, para skismatik geus ngawangun garéja gedé anu diurilingan pager, sarta guha-guha geus digali di jero taneuh di handapeun garéja-garéja éta. Nalika lalaki-lalaki nu dikirim ku voivode nyobian nangkep maranéhna, para skismatik nolak pisan sarta henteu daék nyerah; ku kituna maranéhna ngurilingan candi-candi éta ku balaréa nu lobana pisan, nutupanana ku jerami, tuluy disulut, sarta maranéhna sorangan kabakar nepi ka paéh di jero candi, sedengkeun nu séjén di guha— —anu aya di handapeun candi, kehabisan napas tur paéh. Sareng salila mangtaun-taun, di tempat anu sami maranéhna kabakar, sora-sora nu ngarungkeun ratapan kadéngé sapanjang peuting: *'Aduh, urang leungit! Aduh, urang leungit!'* Nepi ka ayeuna, di tempat éta masih kéněh aya bau anu nyengat pisan.

Para pamimpin skismatik ngadorong jalma-jalma kana kabakaran diri jeung karuksakan éta henteu ngan ku kecap-kecap anu pikabitaeun, tapi ogé ku mantera gaib; sakumaha geus dipikanyaho kajadian ieu saméméhna, sarta sakumaha carita di handap ieu bakal némbongkeun sacara écés.

Bab 14. Ngeunaan mantera sihir, jeung ngeunaan imam anu dibuang kana liang seuneu

Dina taun 1709 ayeuna, dina awal bulan Pébruari, Hieromonk sepuh Ignatius, saurang biksu ti Biara Ugletsky Voskresensky, ngalaporkeun boh sacara lisan boh sacara tulisan ka abdi anu handap asor; sanggeus nyandak sumpah biksu 26 taun ka tukang, ngaran dunyana Yakub; manéhna cicing di distrik Poshekhonsky, di volost Beloselskaya; manéhna geus ngabdi jadi pastur di Garéja Jumaah Suci salila tujuh taun; sarta manéhna ngalaporkeun yén di paroki-na aya 1.920 jiwa lalaki jeung awéwé ti sagala umur anu kaduruk nepi ka paéh, tacan kaasup désa-désa jeung kampung-kampung tatangga, di mana réa pisan jalma anu kaduruk sanggeus ditipu jeung dipukau ku guru-guru skismatik; jeung hawana pinuh ku bau amis mayit anu kaduruk salila sababaraha poé. Sareng nalika jalma-jalma anu dipikat ku sihir nyerahkeun diri ka seuneu, rahib Ignatius mastikeun ieu leres sarta ngirimkeun ka kami surat di handap ieu: Dina waktos éta, nalika seueur jalma keur dibakar di distrik Poshekhonsky, Pangeran Ivan Ivanovich Golitsyn ti Moskow indit ka lahanana di volost Beloselskaya, ka désa Kuzmodemyanskoye, pikeun ngayakinkeun patani-patani na supaya eureun ngabakar diri. Jeung para patani-na keur ngabakar awak sorangan, nurut kana ajaran jahat ti saurang Ivan Desyatina, saurang patani ti désa Kholma di distrik Poshekhonsky ogé, di lahan boyar Ivan Maksimovich Yazykov. Nalika pangeran nyaho ngeunaan patani licik éta, anjeunna maréntahkeun supaya manéhna ditelusur tur dibawa ka payuneunana; anjeunna nanyakeun ka manéhna ngeunaan ajaranna sarta ngadesek manéhna supaya eureun tina kalakuan jahat jeung maéhan éta; Tapi patani éta, Ivan Desyatina, nyokot tilu buah beri tina saku-na, nu dijieun tina hiji jinis tipung; buah-buah éta mirip

kranberi dina penampilan, sarta manéhna mimiti ngagilingna ku suku-na. Ningali éta, imam pangeran (sanajan sepuh Ignatius teu émut ngaran imamna) buru-buru maju, nyokot hiji buah beri, ngangkatna, ngalumatna ku ramo kana sabagian roti, teras miceun ka anjing. Anjing éta, sanggeus ngadahar roti éta, lumpat kaluar; di buruan waktu éta keur hurungkeun seuneu pikeun masak kadaharan; sarta basa anjing éta lumpat ka arah seuneu bari ngagogog jeung ngagerentes, éta anjing ragrag kana jero seuneu tur kaduruk. Sedengkeun sang pastur, sanggeus manéhna ngagiling buah éta kana roti tuluy mikeun ka anjing, manéhna ngadeukeutan ramo-ramona—anu dipaké ngagiling buah éta—ka lambéna, siga keur ngarasakeunana; tuluy manéhna langsung gila, beungeut jeung socana robah; saréréa kagét ku parobahan dadakan jeung bingungna manéhna, sarta pinuh ku sieun. Pangeran, ku welas asih ka manéhna, maréntahkeun supaya manéhna dibawa ka gudang handap; sarta di gudang handap éta waktu éta keur dihurungkeun tungku pikeun nyiapkeun kadaharan keur pangeran; sareng nalika sang pendeta dibawa ka ruang handapeun taneuh teras ningali seuneu di dapur éta, manéhna langsung ngalungkeun dirina kana dapur seuneu éta sarta tangtu bakal kaduruk di dinya, lamun para abdi pangeran teu gancang nyabut manéhna ku suku; sirah jeung beungeutna kaduruk, buuk jeung janggutna kabakar; sarta manéhna tetep teu sadar salila sapoé pinuh. Teras manéhna sadar deui, bari ceurik, manéhna ngamimitian ngucapkeun nuhun ka jalma-jalma anu geus nyalametkeun manéhna tina seuneu; teras manéhna ngalapor ka pangeran, nyatakeun sacara terbuka ka sadayana: 'Nalika maranéhna nganteurkeun abdi ka panjara handap sarta abdi ningali dapur anu hurung, dapur éta katingali ka abdi siga surga, sarta babah dapur siga panto surga.' Jeung di jero tungku, di tengah seuneu, kuring ningali nonoman nu caang calik, maranéhna ngagero ka kuring, nyarios: 'Datang ka kami'; lajeng kuring langsung ngalih ka arah maranéhna. Imam éta tuluy nyaritakeun ieu ka pangeran jeung ka sadayana bari cimata ngaleleur dina panonna; sarta anu hadir dina waktos éta nyaéta hieromonk Ignatius—anu harita masih kéněh dipikawanoh di kalangan rohaniawan awam salaku Jacob—jeung anjeunna nyaksian langsung ku panonna jeung ceulina sakabéh kajadian éta. Sareng sakumaha anjeunna parantos ningali sareng ngadangu, kitu ogé anjeunna ngalaporkeun ka kami saluyu sareng nurani imamna, sareng kami percanten ka anjeunna, saurang lalaki anu ayeuna parantos sepuh pisan.

Bab 15. Ngeunaan Sihir Yahudi jeung Sihir Skisma

Ti hiji surat ti imam Joseph, anu dina sababaraha taun ka tukang, ku paréntah Paduka, ditempatkeun di garnisun Olonets, sarta nyerat ka guru-guru skisma di wewengkon éta: ka Daniel Vikulin, ka Andrei Dionisov, jeung ka sakabéh pasamoan maranéhna. Imam Joseph éta, dina ngutuk para skismatik kusabab sihirna, heula nyaritakeun hiji lampah sihir anu ajaib anu kungsi dilakukeun ku urang Yahudi di Karajaan Polandia, dicokot tina buku anu dipikawanoh minangka The Mirror of the Polish Crown, tina bab kalima, nya éta yén urang Yahudi nawarkeun artos anu ageung ka hiji awéwé Kristen tangtu pikeun ngayakinkeun manéhna ngajualkeun ka maranéhna susu Kristen; Wanoja nu dimaksud ngawartosan ka salakina ngeunaan ieu, sarta nurut kana naséhatna, manéhna ngajualkeun ka maranéhna susu sapi tinimbang susu manusa Kristen. Para Yahudi, sanggeus gumbira nampi susu éta, nyewa saurang lalaki teras indit babarengan ka tempat gantungan nu keur digantung, sarta sanggeus maranéhna ngalaksanakeun mantera sihirna kana susu éta di dinya, maranéhna maréntahkeun ka lalaki nu disewa, pikeun ngeusian susu anu geus dipentangkeun kana ceuli palaku jahat anu keur digantung, sedengkeun manéhna sorangan ngadeukeutan ceulina ka ceuli palaku jahat anu geus paéh. Sanggeus ngalakukeun éta, urang Yahudi nanya ka manéhna naon anu bisa manéhna kadéngé. Manéhna ngajawab: 'Kuring ngadéngé sora sapi ngambek.' Sanajan kitu, urang Yahudi jadi bingung tur maranéhna indit ka pamajikan awéwé Kristen éta; maranéhna nuduh manéhna geus nipu ka maranéhna. Saterusna, wabah ageung nyerang sasatoan piaraan di sakuliah Karajaan Polandia; sarta wabah éta sabenerna bakal nyerang urang Kristen lamun wanoja Kristen éta ngajual ka maranéhna susu manusa Kristen. Tuluy imam éta, Joseph, mawa para ahli bidah ka payuneunana sarta nyarios: Kitu deui, anjeun para ahli bidah, dina murtad anjeun tina takwa, ngalakukeun sihir sakumaha nu dipigawé ku urang Yahudi, ngider ti imah ka imah jeung ngagoda jalma-jalma basajan boh lalaki boh awéwé; sarta saha waé nu henteu kagoda ku tipu daya anjeun, anjeun sihir ku sihir anjeun, sakumaha nu geus urang terang ti saksi-saksi nu dipercaya.'

Di Berezovo di Voloka, dina wewengkon Kola, aya saurang lalaki anu dipikahormat, warga tempat éta, anu miboga imah nu pinuh ku harta banda jeung kulawarga anu terhormat, sarta anjeunna sadar kana tipu daya ngagoda anjeun; ngaranna Gregory, anu engkéna nyandak sumpah biara, hirup saleh, sarta maot dina kasalehan; anjeunna nyaritakeun hal-hal di handap ieu ngeunaan dirina: Nalika para skismatik, sanggeus kumpul di dinya

jeung pamingpin-pamingpin anjeun, ngadegkeun benteng di hiji pulo di situ: aya saurang warga beunghar satempat, katarik ku maranéhna babarengan jeung sakulawarga—kira-kira tujuh puluh urang—ngadeg di pulo éta. Sareng cukup loba deui anu cicing di dinya babarengan jeung maranéhna; ti dinya maranéhna mimiti sering ngadatangan imahna Gregory jeung ngagoda anjeunna. Anjeunna, sanajan kitu, nyaho tipu daya anjeun, teu merhatikeun godaan éta sarta ngajaga kulawargana kalayan taliti. Sanggeus sababaraha lami, basa jalma-jalma jahat éta ngadéngé yén hiji ekspedisi baris geuwat dikirim ka aranjeunna ti Olonets, maranéhna beuki sering ngadatangan Gregory jeung ngagoda anjeunna ku sagala cara pikeun ngarahkeun ka bidahna; tapi manéhna tetep teguh, sabab manéhna boga lanceuk di Olonets nu ngawula di militér, sarta geus kacida diingetkeun ku lanceukna supaya ulah narima ajaran palsu anjeun. Dina hiji mangsa, para skismatik éta datang sarta nginep di imahna Gregory; manéhna, kumaha ogé, kacida waspadana ngajaga kulawargana dina waktos éta; sarta jalma-jalma malarat éta, babarengan jeung para pangikut anjeun, ningali yén manéhna tetep teu goyah ku godaan maranéhna, naon anu maranéhna lakukeun? Aranjeunna mimiti sering kaluar ti gubuk ka lumbung; munggaran manéhna teu merhatikeun éta, tapi tuluy ngagerem nalika inget kunaon maranéhna kaluar; jadi manéhna kaluar sorangan teras néangan di lumbung pikeun ningali naha maranéhna nyumputkeun nanaon di dinya, tapi teu manggihan nanaon. Engké, basa sabagian maranéhna peryogi cai, manéhna kaluar deui ka lumbung teras muka tutup wadah nu eusina cai; manéhna ningali naon nu katingalina siga tipung ngambang di beungeut cai; Manéhna nyokot sabagian cai éta kana wadah leutik pikeun dipariksa leuwih deukeut, sarta ningali aya tulang kaduruk dina cai éta; padahal saméméhna pamajikanana, menantuna, jeung sababaraha barudak geus nginum cai éta. Nalika peuting geus datang, jalma-jalma jahat éta angkat, sarta teu lila maranéhna ngarepkeun hiji pasukan bakal datang ngalawan maranéhna ti Olonets; tapi kulawarga Grigory, anu geus nginum cai anu dipelet éta, mimiti nyuhunkeun ka anjeunna supaya nganteurkeun maranéhna ka benteng golongan skismatik, sedengkeun anjeunna usaha sagala cara pikeun nyegah maranéhna, ngadesek jeung nyuhunkeun bari ceurik: tapi teu aya nu bisa nahan maranéhna; sabab maranéhna kabur ti anjeunna ka jalma-jalma nu terkutuk éta. Teu lila sanggeusna prajurit sumping; tapi para pamimpin jahat jeung ngaruksak éta (guru-guru skismatik), sanggeus nguncina sakabéh jalma nu geus maranéhna tipu di kuta éta, maranéhna ngabakar kuta éta tuluy kabur sorangan. Ku kituna, sakabéh jalma anu geus katipu paéh kabakar. Tingali, hai para jalma malang, (Bapa Joseph nyarios ka para skismatik): tingali tipu daya tina skéma anjeun; di mana anjeun teu tiasa nipu ku kecap, anjeun ngagunakeun sihir pikeun ngagoda jeung ngancurkeun: kitu 'kasucian' anjeun. Kitu tungtungna piwuruk Joseph.

Ieu ngeunaan kabakaran jeung sihirna para skismatik; tapi aya ogé pati séjén anu maranéhna sanggakeun ka diri sorangan—nyaéta maranéhna ngalaparan diri nepi ka paéh, kitu cenah—anu urang terang sakabéhna tina saksi panon.

Bab 16. Ngeunaan Morelitsy

Aranjeunna gaduh hiji pangungsian nu disebut 'Nu Dahar Morel'; maranéhna, kawas 'Jalma Nu Ngabakar Diri', ngagoda jalma biasa—lalaki jeung awéwé—pikeun nyumputkeun diri nepi ka paéh ku puasa jeung kalaparan, siga keur demi Kristus: Aranjeunna nyebutkeun kahirupan para wali salaku conto, nunjukkeun kumaha loba jalma anu mikacinta Kristus caang ngaliwatan puasa, sedengkeun anu séjénna binasa ku lapar jeung haus di pangasingan jeung panjara demi iman. Jeung Kitab Suci nyebutkeun: 'Urang kudu asup ka Karajaan Sawarga ngaliwatan loba sangsara.' Tapi naon gunana kahirupan ieu? Sabab teu aya deui iman sajati di bumi, teu aya bapa spiritual; uskup jeung imam téh saréréa serigala, jeung garéja téh kandang kuda jeung kabencian karuksakan; sarta Antikristus geus ngawasa dunya, jeung Poé Pangadilan anu pikasieuneun geus caket. Ku kituna pantes (ceuk maranéhna), pikeun jalma-jalma anu saéstuna hayang disalametkeun sangsara di dieu; sarta sakumaha para martir jeung pangakuan paéh ku lapar jeung haus dina waktu singget ieu, sangkan sanggeus leupas tina sangsara langgeng, maranéhna bisa ngarajaan babarengan jeung Kristus. Hayu urang sangsara sakedik di dieu, supados urang henteu gabung jeung maranéhna anu geus ninggalkeun iman sajati, anu ku sababna urang dianiaya jeung disiksa. Sabab leuwih hadé urang leungit dina waktu singget ku lapar jeung haus tibatan dihukum babarengan jeung maranéhna kana siksaan langgeng. Kitu ceuk para penipu nu terkutuk, kalayan émosi nu kuat, bari ngahébat jeung ceurik. Sareng upami maranéhna ngabohong batur, maranéhna ngadorong anjeunna angkat ka sel nyalira atawa ka guha, pikeun tobat tina dosa-dosa baheula, sarta sangkan dikaruniai mahkota puasa salaku martir. Para Morelite gaduh tempat husus di leuweung pikeun tujuan ieu: sabagian gubuk kai, sabagian deui liang nu digali di

jero taneuh. Sababaraha gubuk miboga panto leutik, nu ku maranéhna dipaké pikeun nguncina jalma nu kasasar di jero sarta nutupna rapet; nu séjén mah euweuh panto pisan, tapi maranéhna ngasupkeun jalma ti luhur. Sedengkeun liang atawa guha mah jero pisan, sahingga euweuh nu bisa kabur, sarta ditutup jeung diamankeun pageuh pisan ti luhur. Kadang-kadang maranéhna nahan hiji jalma, kadang dua, kadang tilu, jeung kadang loba. Pikeun para tawanan, naha dina poé kahiji, kadua, atawa katilu, atawa malah sanggeus sababaraha poé, sanggeus lemah ku lapar, maranéhna ngagero, neriak, jeung nyuhunkeun supaya dibebaskeun ti dinya; tapi euweuh nu ngadéngé maranéhna, komo deui nu méré welas asih. Jeung nu leuwih pikasieuneun deui nyaéta lamun aya dua atawa tilu, atawa loba jalma nu dipenjara, teu kuat nahan lapar, maranéhna silih dahar silih hirup-hirup, masing-masing hayang ngéléhkeun nu séjén. Sareng ulah aya nu nyangka ieu teu mungkin, yén dina kaayaan dipenjara jeung kalaparan maranéhna silih dahar, padahal manusa dina kaayaan susah saperti kitu ogé bakal ngadahar dirina sorangan. Georgy Kedrin ti Tsargrad nyerat dina *Synopsis of Histories*-na ngeunaan Zinon, Raja Yunani nu malang, yén alatan kabiasaan mabok kaleuleuwihan manéhna mindeng katarajang amarah, ragrag ka taneuh jeung ngagolér lila siga nu geus paéh; pamajikanna, Ratu Ariadne, jadi benci ka manéhna jeung teu hayang ningali manéhna hirup, manéhna maéhan anjeunna ku cara kieu: nalika Zinon, sanggeus edan, ragrag ka taneuh sarta ngagolér siga paéh, ratu nyokot anjeunna lajeng nempatkeun anjeunna dina peti jero taneuh; manéhna henteu nutupan anjeunna ku taneuh, tapi nempatkeun batu gedé di luhur lawang peti sarta masang jaga di dinya. Dina waktuna, Raja Zinon sadar tur mimiti ngagero hayang dibebaskeun, tapi para pangjaga teu ngarérémèhkeunana; margi paréntah ratu téh kacida ketatna. Sanggeus cicing hirup di jero makam salila tilu poé, bari ngagero jeung ceurik, manéhna maot. Sanggeus manéhna paéh, peti jenazahna dibuka, sarta maranéhna ningali yén awakna geus dikagét ku lapar nepi ka leungeunna nepi ka taktakna; ieu kacatet dina sajarah Yunani. Saéstuna sigana, sakumaha di antara Morelitsy di Bryn, jalma-jalma nu dikurung di sel taneuh atawa kai silih dahar, katarik ku lapar anu parah. Sora ratap naon éta? Cacakan naon? Raranyakan naon? Kasangsaraan jeung kasedihan naon? Jeung naon panyalametan anu aya tina martir anu teu kahaja éta? Ku kituna, bari ngutuk poé kalahiran maranéhna, maranéhna binasa ku pati dua kali, boh sacara jasmani boh sacara rohani: sabab jiwa maranéhna henteu angkat ka Karajaan Sawarga, tapi ka azab naraka, salaku jalma anu bunuh diri. Sareng naon mangpaat anu maranéhna tampi tina paéhna anu pait éta? Sabab martir saperti kitu henteu dipikaresep ku Kristus Gusti, ka maranéhna anu milih ngancurkeun diri sorangan, sakumaha bakal dijelaskeun di handap.

Bab 17. Aranjeunna henteu nganggap zinah salaku dosa, tapi salaku kanyaah ka Kristus

Jeung ieu téh matak heran, sabab maranéhna nyerahkeun diri kana paéh—naha ku seuneu atawa ku kalaparan—siga keur demi Kristus; tapi maranéhna henteu maéhan kahayang dagingna sorangan, anu saéstuna kudu dipaéhan ku hamba Kristus sajati, tapi maranéhna hirup dina zinah. Abdi henteu nyarios ieu ka sadayana; margi dipikanyaho yén seueur di antara maranéhna hirup dina kasucian jeung kasatuan: sanajan kitu kalolobaanana ngalakukeun zinah sarta henteu nganggap éta dosa, tapi jiwa-jiwa malarat ieu nyauran éta cinta Kristus, sakumaha nu bakal urang denge engké.

Gubernur Rostov, Bapak Semyon Eremeevich Pashkov, nyarios ka kami yén dina taun 1703 anjeunna dipenta ku paréntah Tsar pikeun ngalaksanakeun urusan ka Distrik Balakhon, di volost Zausolskaya; basa anjeunna aya di dinya, kajadian di handap ieu lumangsung ku guru-guru skismatik: Aya hiji désa nu dingaranan Bor, dingaranan sanggeus St. Nicholas; di désa éta, di imah imam Siso, dua urang skismatik ngayakinkeun pamajikanana pikeun nyokot sababaraha artos teras dibawa ka pemukiman skismatik di Bryn, siga keur nyalametkeun manéhna. Sateuacan maranéhna nepi ka Walungan Kerzhenets, para skismatik éta mawa pamajikan imam ka hiji kapel kosong nu tangtu. Tapi saméméh maranéhna sumping, ku pitulung Gusti, dua peternak lebah ti volost Tolokontsovskaya Dvortsovaya geus sumping ka dinya; sanggeus ngahurungkeun kompor sakedik, maranéhna naék ka kamar luhur pikeun istirahat, tuluy saré. Sanggeus sajam, maranéhna hudang, ngarasa aya sumpingna para skismatik éta jeung pamajikan pastur; sabab para peternak lebah éta apal pisan ka maranéhna, margi salakina, Bapa Siso, téh bapa spiritual maranéhna; tuluy maranéhna cicing meneng di bangku, ngawas sacara rusiah pikeun ningali naon anu bakal kajadian. Para skismatik éta, sanggeus asup babarengan jeung pamajikan pastur jeung manggihan gereja geus haneut, maranéhna linggih; maranéhna nyangka teu aya batur séjén di jero gereja, sabab maranéhna teu nyaho ayana para peternak lebah. Teras maranéhna mimiti nyarita ka pamajikan pastur: 'Hayu, adi, bagi asihna Kristus ka kami.' Manéhna nanya ka maranéhna: 'Asihna Kristus nu

kumaha nu kudu abdi bagi ka anjeun?' Maranéhna ngajawab ka manéhna: 'Sing babarengan jeung kami dina hubungan jasmani, sabab éta asihna Kristus.' Manéhna, kumaha ogé, kacida sieuna sarta nyarios: 'Naha éta sababna anjeun ngagoda abdi jauh ti salaki abdi? 'Abdi miharep kénging kasalametan jiwa ngaliwatan anjeun, sarta abdi nuturkeun anjeun salaku pituduh jeung guru suci nu nyalametkeun jiwa; tapi anjeun malah hayang ngotoran abdi.' Jeung manéhna henteu daék nurut kana dosa maranéhna. Tuluy maranéhna mimiti maksa manéhna ku kekerasan kana kajahatanana; sarta salah sahiji di antarana nampol beungeutna ku leungeunna. Teras para tukang madu éta, nu calik sacara rusiah di ateuh balok hateup, mawa bedil musket nu dieusi bubuk bedil tapi teu aya pelor, nembak ka sirah lalaki-lalaki teu boga hukum éta sarta ngagero. Para ahli bidah malang ti Bryn éta, katarajang sieun anu gedé , kabur gancang ti garéja, ninggalkeun pamajikan pastur di tukangeun jeung duitna, sarta teu kungsi kadéngé deui. Jeung pamajikan pastur bungah pisan kana panyalametanana tina panangan para pezina anu teu boga hukum éta, anu nyebut pezina maranéhna 'cinta Kristus', geus nyoba ngotoran dirina. Para peternak lebah, sanggeus nyalametkeun pamajikan sang pastur, mawa manéhna ka salakina, ka bapa rohani maranéhna, Bapa Sisa, sarta masrahkeun manéhna ka anjeunna dina kaayaan séhat wal'afiat, kalawan duitna jeung kasucianna tetep utuh. Sang pastur kacida bungahna sarta mikeun sababaraha rubel ka para peternak lebah pikeun mawa pamajikanna ka anjeunna.

Bapak Semen Yeremyevich ogé nyaritakeun yén patani di volost Zausolskaya jeung Tolokontsovskaya mawa putri-putri, adi-adina awéwé, jeung dulur awéwé maranéhna ka leuweung Bryn ka 'bapa suci' (sabab maranéhna nyebut guru skismatik ieu 'bapa suci'), tur diserahkeun di dinya kalayan alesan pikeun kanyaah ka Kristus, tapi sabenerna pikeun ngalakukeun zinah. Sétan geus ngabuta jiwa-jiwa malang éta nepi ka maranéhna henteu ngan saukur teu nganggap zinah minangka dosa, tapi malah nganggap éta hiji kaunggulan sarta ngahormatna salaku kanyaah ka Kristus; sedengkeun maranéhna nyebut nikah anu sah téh teu sah jeung pagawean paksa. Lamun para gadis éta kakandungan, para skismatik mawa deui para gadis nu kakandungan ka tempat asalna, gumantung ti mana maranéhna dibawa ti heula. Sanggeus maranéhna ngalahirkeun di imah bapa atawa dulurna, sarta cicing di dinya salila genep minggu sanggeus kalahiran, maranéhna dibawa deui ka leuweung Bryn nu sarua.

Urang nampi carita ti lalaki anu disebat tadi sakumaha ayana; sabab urang ogé ngadéngé aya prakték sarupa nu lumangsung di wewengkon keuskupan urang sorangan. Anyar-anyar ieu aya laporan anu bisa dipercaya ka urang ngeunaan sababaraha warga kota Romanovo, lalaki anu mampuh (abdi teu émut ngaran maranéhna, tapi warga satempat apal ka maranéhna), tilu di antarana: Ivan Grigoryevich Trusov, nu dipikawanoh minangka Mylnikov, ngirim tilu putri; Vasily Grigoryevich Trusov, nu dipikawanoh minangka Mylnikov, ngirim hiji putri; Ivan Mikhailovich Shanin, nu dipikawanoh minangka Durakov, ngirim hiji putri; Fyodor Stefanovich Lykov ngirim hiji putri; sahiji putri masing-masing; sedengkeun nu kaopat, Mylnikov, ngirim tilu putri ka leuweung Bryn, ka hiji biara awéwé di dinya, kalayan artos anu cukup, sanajan pikeun naon éta teu dipikanyaho. Naha henteu leres yén teu aya biara pikeun awéwé ngora di Keuskupan Rostov, upami maranéhna hoyong ngajodokeun putri-putrina ka Kristus? Kitu deui, di dieu di Rostov, aya saurang Ivan Menkin, anu kasohor jalma alus, sacara rusiah ngirim putrina—awéwé ngora nu geus waktuna nikah—ka imah-imah para skismatik; jeung pikeun naon maksudna, Gusti wungkul nu nyaho.

Bab 18. Ngeunaan Biara-biara Brynsk

Pikeun katerangan anu leuwih écés ngeunaan lampah-lampah skisma anu teu dipikaresep ku Gusti jeung ngalawan Garéja Suci, sawatara pangungsian maranéhna—anu geus disinggung sacara singket dina bagian kahiji—bakal diulang deui di dieu kalayan langkung jéntré.

Imah-imah para skismatik di leuweung Bryn sacara husus disebut 'sketes' jeung 'tolki'. Aranjeunna disebut 'sketes' sabab maranéhna ngumbara di alam liar, siga nu niru Bapa-bapa Suci baheula anu hirup salaku rahib. Sedengkeun pikeun 'tolki', maranéhna disebut kitu sabab unggal skete ngartikeun Kitab Suci sacara béda, nurutkeun kabijaksanaanana anu sesat, lain saluyu jeung batur; sarta maranéhna nyebarkeun ajaranana ka sakuliah désa-désa jeung kampung-kampung sabudeureunana, ngajar jalma-jalma basajan dina iman maranéhna sorangan sarta narik maranéhna kana interpretasi maranéhna.

Anu kahiji, hayu disebutkeun 'anu nuturkeun Kristus'.

Di pangasingan atawa sekte éta aya saurang lalaki nu maranéhna sebut 'Kristus', sarta maranéhna ngahormat ka anjeunna salaku Kristus; maranéhna sujud ka anjeunna tanpa nyieun tanda salib. Kristus palsu ieu cicing di hiji désa nu dingaranan Pavlov Perevoz, di Walungan Oka, 60 versts ti Nizhny Gorod. Ceuk carita, Kristus palsu ieu asalna ti Turki; manéhna nyimpen hiji mojang beungeutna caang di gigirna, nu disebatna 'pamajikan', sedengkeun para pangikutna nyauran manéhna 'Indung Gusti'. Tapi mojang éta (atawa, saenyana mah, saurang jalang) asalna ti Rusia, ti distrik Nizhny Novgorod, désa Landyukha, putri saurang pejabat kota. Kristus palsu ieu ogé miboga dua belas rasul, anu ngurilingan désa-désa jeung kampung-kampung pikeun nyebarkeun ajaran Kristus, siga manéhna téh Kristus sajati, ka lalaki jeung awéwé basajan; sarta saha waé anu ditipu ku maranéhna, dibawa ka manéhna pikeun disembah. Ajaran ieu, anu disebut 'nyembah Kristus', sanajan ngahujat Garéja Allah, henteu ngalarang asup ka garéja, ngahormat kana ikon-ikon suci jeung salib, atawa nampa berkah ti imam; sabab Kristus palsu ieu ngidinan hal-hal sapertos kitu ka jalma-jalma anu percaya ka anjeunna, demi kamunafikan: 'Supaya anjeun henteu kotor, sangkan anjeun henteu katingali.' Ieu dicaritakeun ka kami ku rahib Pachomius, anu ngadangu éta ti saurang saksi mata anu geus ningali Kristus palsu ieu, anu dibawa ka anjeunna ku salah sahiji muridna pikeun disembah. Waktu éta, Kristus éta aya di Walungan Volga, di hiji désa nu dingaranan Rabotki; 40 versts ka handap arus ti Nizhny Novgorod sapanjang Walungan Volga. Di désa éta, di gigir walungan, aya hiji garéja ruksak tur kosong, sarta jalma-jalma nu percaya ka anjeunna kumpul di dinya waktu éta pikeun ngadoa di garéja éta.

Kristus éta teras kaluar ti altar ka balarea di jero garéja jeung ka méja, sarta maranéhna ningali di sirahna aya hiji hal gedé dibungkus ngurilingan siga makuta, sakumaha digambarkeun dina ikon, jeung aya sababaraha wujud leutik beureum, siga manuk, ngapung sabudeureun sirahna, nu ceuk maranéhna téh kerubim; (Katingalina ka urang, kumaha ogé, yén boh setan dina wujud sapertos kitu némbongan ka jalma-jalma dina kaayaan siga ngimpi, atawa yén kerubim geus dicét ku rupa-rupa warna dina kertas tulésan tuluy dipasang ngurilingan makuta.) Nalika anjeunna linggih di dinya, sakabéh jalma nu kumpul di dinya ragrag sarta sujud ka anjeunna nepi ka taneuh, siga anjeunna téh Kristus sajati; maranéhna terus-terusan sujud, ngadoa salila sababaraha jam nepi ka maranéhna kacapean ku doa-doana. Dina doa maranéhna, aya nu ngagero ka anjeunna: 'Gusti, welas asih ka abdi,' sedengkeun nu séjén nyarios: 'Ya Nu Maha Nyipta, welas asih ka kami.' Anjeunna, giliranana, nyarita ka maranéhna kalayan cara nubuat, ngaramal naon nu bakal datang—sapertos parobahan cuaca—sareng ngadorong maranéhna pikeun percaya ka anjeunna tanpa ragu.

Sekta Anuphrian, ogé katelah Popovshchina.

Sekta éta, atawa skete, téh nu paling sumebar di antara sakabéhna, sabab iman jahat Anufri sumebar ka loba kota jeung ka sakuliah keuskupan urang. Anu nuturkeun doktrin jeung iman ieu disebut 'Popovites', sedengkeun pamingpin maranéhna, Anufriy, disebut lain imam, tapi saukur saurang sepuh. Popovites ngan narima jalma-jalma anu geus diangkat jadi imam saméméh Patriark Nikon, anu jumlahna henteu loba kapanggih. Aranjeunna ngahormat Avvakum, bekas imam agung sesat—anu dikucilkeun jeung pupus—salaku wali; maranéhna nyebut manéhna panyangkéng sangsara anyar; maranéhna ngagambar gambarna jeung nyembahna salaku wali; maranéhna geus nyusun hiji upacara pikeun ngahormatan manéhna; maranéhna ngarayakeun pésta pikeun nginget manéhna; sarta maranéhna ngajaga tulisan-tulisan ahli sesat éta, sareng ku kituna maranéhna percaya, sarta ngajar batur pikeun percaya kitu, sarta ngamulyakeun Allah Tritunggal. Sareng murid Avvakum, Erofey Andreev, nyaksian surat-surat Avvakum: 'Surat-surat Avvakum leuwih caang tibatan panonpoé, sareng sadayana saé.' Hiji ahli bidah nyaksian ahli bidah séjén; duanana, babarengan jeung para pangikutna anu sapikiran, nampi pujian ti guru pangluhurna, sétan, di naraka.

Deui, Popovisme.

Sekta atawa faksi sesat anu dirojong ku para imam kiwari nyaéta: Pavlinovshchina; Andreyanovshchina; Iosifovshchina; jeung séjénna anu sarupa dina takhayulna. Maranéhna nampa jadi imam jalma-jalma anu geus dikucilkeun sacara gerejawi jeung anu teu nurut ka Garéja Suci. Aranjeunna ngabaptis deui jalma-jalma anu nuturkeun iman maranéhna sarta umurna di handapeun genep puluh taun; sabab maranéhna nyebut baptisan Ortodoks urang 'baptisan sesat' sarta ngaku yén baptisan sesat téh lain baptisan pisan, tapi leuwih ka hiji panodaan: sedengkeun pikeun jalma anu umurna leuwih ti genep puluh taun, maranéhna henteu ngabaptis deui, sabab maranéhna nyebut yén maranéhna geus dibaptis ku baptisan anu sajati; sabab maranéhna dibaptis saméméh patriarkat Nikon jeung saméméh révisi buku-buku liturgi; kitu deui, maranéhna motong deui rambut biksu. Pikeun

imam kiwari anu maranéhna tampi, maranéhna heula merlukeun supaya maranéhna nampik ordinasi imamna jeung uskup anu ngordinasi maranéhna. Aranjeunna ogé masihan maranéhna kawenangan pikeun ngalaksanakeun upacara suci, sarta sabagian imam ieu sacara rusiah ngalaksanakeun ibadah di garéja kosong nurutkeun buku Liturgi baheula, maké tujuh prosfora, tapi henteu sering; maranéhna ngan nyieun prosfora gedé pikeun nyimpen sésa kurban supaya tahan lila. Najan kitu, para imam séjén ngaku yén maranéhna masih gaduh kurban-kurban baheula sarta ngagunakeunana pikeun ngalaksanakeun Komuni Suci. Hal ieu sabenerna matak seuri: di sawatara lembur jeung kampung nu jauh, nalika aya awéwé nu ngalahirkeun sarta maranéhna teu bisa gancang nyauran pastur ka dinya—sababaraha kusabab jarakna jauh, nu séjén kusabab pasturna kabeneran keur indit ka lembur séjén—maranéhna ngutus saurang lalaki ka pastur éta kalayan buru-buru, mawa lawon bodas nu bersih; pastur teras maca doa anu pantes pikeun awéwé nu keur ngalahirkeun kana lawon éta, masihan ngaran ka orok, melipat lawon éta, teras masrahkeun ka utusan. Sanggeus balik, utusan ngabuka lawon éta, ngaléngkahkeunana ka beungeut awéwé nu keur ngalahirkeun, sarta ngumumkeun ngaran orokna; ku kituna awéwé nu keur ngalahirkeun éta jadi dibéré berkah. Kitu deui, lamun aya nu maot, sarta sang pastur teu bisa datang ka nu geus maot—naha alatan jauhna atawa alesan séjén—pikeun maca doa pangampura; manéhna nyokot lawon bodas nu bersih, maca doa pangampura di luhur éta, sarta sanggeus réngsé, manéhna melipat lawon éta tur ngirimkeunana pikeun diayunkeun di hareupeun beungeut nu maot; ku kituna nu maot dikubur siga geus dibebaskeun tina sagala dosana. Alahdeuh kabodoan para skismatik nu edan éta!

Leuwih ti éta, ieu ogé lucu: lamun aya jalma tina kapercayaan maranéhna, ku kabeneran, dahar atawa nginum jeung umat ortodoks urang, atawa asup ka garéja; ka jalma éta maranéhna maca doa anu biasa dibaca pikeun wadah anu aya kotoran nu ragrag di jerona.

Gerakan anti-imam.

Sketes atawa komunitas anu henteu nampa imam saréréa nyaéta kieu: Volosatovites, Andreevites, Ilarionites, jeung séjénna anu satuju jeung maranéhna dina skisma maranéhna. Sanajan maranéhna henteu diangkat jadi imam, maranéhna sorangan ngalaksanakeun sawatara fungsi imam: maranéhna ngabaptis, ngadéngékeun pangakuan dosa, jeung motong buuk novis; maranéhna ngadoakeun awéwé nu keur ngalahirkeun jeung maca doa pangampura pikeun nu maot. Leuwih ti éta, awéwé maranéhna ngabaptiskeun orok jeung ngarujuk kana *Kormchaya* siga aya aturan ti Bapa-bapa Suci nu méré idin ka awéwé pikeun ngalaksanakeun sakramén baptisan. Tapi maranéhna henteu cicing dina ikatan nikah anu sah, tapi dina zinah anu teu sah; sarta pamajikan, gadis, jeung biarawati cicing babarengan jeung maranéhna dina sel anu sarua, sarta aya hubungan séksual bébas di antara maranéhna. Kusabab guru-guru maranéhna ngajar yén leuwih hadé cicing tanpa nikah tibatan nikah sacara bidah (maranéhna nyebut urang Kristen Ortodoks 'bidah'), sarta maranéhna ngahina jalma-jalma anu geus nikah nurutkeun tata upacara garéja . Sareng upami aya budak anu lahir ti pasangan anu parantos nikah nurutkeun upacara Garéja jeung hukum Kristen, maranéhna moal deui dahar, nginum, ngobrol atawa ngadoa babarengan jeung budak éta, nganggap budak éta siga penganut pagan. Ku alatan éta, bapa jeung indung anu boga putri moal masihan maranéhna ka nikah anu sah, tapi ngantep maranéhna cicing jeung saha waé anu dipikahayang tanpa upacara kawinan. Maranéhna ngaku yén Komuni maranéhna téh prakték kuna, geus disucikeun malah samémèh Patriark Nikon; sareng nalika Komuni éta béak, maranéhna nyieun adonan tanpa ragi; sanggeus ngagiling sésa Komuni jadi tipung, maranéhna nyebarkeunana kana adonan éta teras nyieun prosphora gedé sangkan tahan lila, lajeng dipanggang; teras maranéhna ngabagi-bagikeunana ka umatna, bari nyebut yén ieu téh Awak Kristus. Lamun éta béak deui, maranéhna nyieun prosphora ku cara nu sarua, nyipratkeun adonan ku bagian nu geus digiling tina roti komuni nu masih aya; ku kituna komuni kuna maranéhna, nu geus dikonsékrasi samémèh Nikon, moal kungsi ngurangan. Suku-suku nu sarua ogé nu ngabakar: Andrew nu Pomorian geus ngabakar leuwih ti tilu rébu jalma; Si Sepuh Janggut ngabakar leuwih ti dua rébu jalma. Aranjeunna ngadegkeun candi husus anu lega pisan di leuweung pikeun tujuan ieu, sarta nahan saratus, dua ratus, atawa leuwih jiwa dina hiji candi; sedengkeun keur barudak leutik, supaya maranéhna teu bisa kabur, maranéhna diukkeun dina bangku, sarta pakéanana dipaku pageuh di sabudeureunana ku paku. Sareng sanggeus ngabungkus gubug ku jerami jeung ranting kai, maranéhna ngadurukna; maranéhna ngajaga sabudeureun seuneu, mastikeun euweuh nu bisa kabur tina kobaran: saha waé nu kabur, maranéhna tikél tuluy dibuang deui kana seuneu. Sanggeus ngaduruk jalma-jalma éta, maranéhna nyokot harta banda maranéhna pikeun sorangan.

Pondok-pondok jeung sekta séjén:

Sekte Serapionite: dingaranan sanggeus Serapion nu biksu, saurang guru palsu anu ngajar yén manusa kudu maot kalaparan; manéhna ngumpulkeun loba biarawati ka tempat pangasinganana sarta jadi pamingpin maranéhna. Saatos pupusna Serapion, lanceukna sorangan, biksu Simeon, ngagentos anjeunna; anjeunna ngagoda sakabéh biarawati jeung pagawé anu aya di skete éta pikeun jadi martir sacara sukarela, sarta ngabalukarkeun kira-kira lima puluh jiwa paéh kalaparan di jero biara, tinggal hiji wungkul, nyaéta abbess ka-genep; anjeunna indit babarengan jeung manéhna ka Kazan, teras nikah jeung manéhna di dinya.

Stefanovshchina: dingaranan sanggeus Stephen sang Diakon, anu geus maot, sanajan ajaran sesatna masih aya. Dina ajaran éta (siga ogé dina sékt Theodosius anu disebatkeun dina bagian kahiji), nikah disebut zinah, padahal maranéhna nyebut dirina gadis; tapi maranéhna cicing babarengan jeung awéwé sarta ngalakukeun zinah, henteu nganggap éta dosa zinah tapi salaku cinta. Nanging, maranéhna nyumputkeun ieu ti umat ortodoks urang, siga maranéhna hirup suci. Padahal kanyataan yén maranéhna cicing babarengan jeung pamajikanana dina sel nu sarua ngungkabkeun kabohonganana. Kumaha bisa jerami dicampur jeung seuneu? Ngeunaan orok-orok nu lahir ti maranéhna, maranéhna mawa orok-orok éta ka jero leuweung tuluy miceunana di dinya; orok-orok éta jadi dahareun sasatoan galak, manuk, atawa anjing. Ieu dicaritakeun ka kami ku rahib Macarius, anu asalna ti désa Zverintsa di distrik Rostov, sarta anu cicing di antara para skismatik di deukeut hermitase Brynsk salila kira-kira lima taun. Saterusna anjeunna balik deui ka iman Ortodoks sarta dicukur janggut jadi biksu di Biara Dormisi nu kakara diwangun ku Abas Pitirim. Nalika anjeunna aya di Rostov dina taun 1709, salila Minggu Suci Paskah Mulya Kristus, anjeunna nyaritakeun ka kami naon anu parantos kami papatkeun di dieu.

Kozminshchina: maranéhna ogé nyebut nikah 'zinah'; maranéhna teu nyebut di mana waé di bumi ngeunaan garéja suci, pastur atawa sakramén suci; ogé *maranéhna teu ngadoa ka Gusti pikeun Tsar* dina doa maranéhna. Hal anu sarua ogé lumaku di skét séjén.

Di hiji biara di kota Rostov, saurang biarawati nu ngaranna Anfisa, anu ayeuna geus sepuh, anu saméméhna cicing di leuweung Bryn, nyaritakeun kieu: leuwih ti dua puluh taun ka tukang, saurang rahib nu ngaranna Avraam ngawangun hiji hermitage di walungan Kerzhenets. Avraam ieu ngadegkeun dirina jadi guru skismatik tina imanana nurutkeun interpretasi sorangan; manéhna ngagoda loba jalma kana bidahna jeung katingalina hirup askétik; sarta ka anu datang ka pangungsianana manéhna ngabaptis deui. Manéhna ngumpulkeun bikini ka dirina, anu dibaptis deui jeung dipotong pondok buukna; Di antarana aya dua biarawati anu paling saleh anu anjeunna ajak ka dirina: Cilicia jeung Matrona. Pikeun Cilicia anjeunna cicing saperti jeung pamajikan sah, nyangka zinah téh cinta nu nyalametkeun jiwa; Matrona, sabalikna, diperlakukeun salaku putri, sarta jeung Cilicia anjeunna miboga hiji putra. Sanggeus sababaraha taun, Cilicia gering pisan; manéhna, nu nyangka yén Cilicia bakal maot, ngaku dosa sorangan ka Cilicia, masihan Komuni Suci ka manéhna, sarta motong buukna jadi biksu skema: tapi sanggeus sababaraha poé, manéhna mimiti cageur sarta hudang tina ranjang geringna. Sanggeus manéhna cageur deui, manéhna hayang neruskeun hubungan jasmani jeung anjeunna siga baheula; tapi anjeunna nolak, nyebutkeun yén teu diidinan boga hubungan jasmani jeung nu maké skéma; sarta sabenerna, anjeunna geus mimiti hirup dina zinah jeung anakna nu dijodokeun, Matrona. Cilicia, kumaha ogé, jadi sirik tur pinuh ku ambek jeung amarah, kabur ka hiji biara séjén; di dinya manéhna nyéwa dua lalaki gagah tur ngutus maranéhna pikeun maéhan Avramius; tuluy maranéhna indit sarta nyerang biarana. Tapi Avramius, nyadar kana niat jahat maranéhna, kabur ti maranéhna; sarta salah sahiji lalaki éta ngalungkeun tombak ka manéhna, nabrak taktakna jeung nyilakakeun manéhna; sanajan tatu, manéhna langsung lumpat sarta kabur, sedengkeun maranéhna ngéléhkeun Matrona, nepi ka ampir paéh, lajeng sanggeus ngumpulkeun barang-barangna, maranéhna balik deui ka imahna.

Saterusna, sesepuh Avraam jeung Matrona katingali di kota Yaroslavl, sacara rusiah ngajar jeung ngagoda jalma-jalma polos kana bidahna. Sabaraha alusna conto asétisisme jeung kasatiaan ti guru skismatik éta!

Dina taun 7210 dunya, dina awal kadatangan abdi di Rostov, aya saurang gelandangan nu ngaranna Fedka atawa Fyodor, urang asli Rostov, mucunghul ti leuweung Bryn, dibarengan ku dua biarawati nu ngagoda. Sanggeus nepi ka konvét di Rostov, manéhna mimiti sacara rusiah ngayakinkeun para biarawati satempat, nyarios yén mustahil pikeun disalametkeun di kota ieu, sarta maranéhna moal disalametkeun lamun henteu kabur ka leuweung Bryn sarta nyumput di alam liar. Nalika manéhna nyarita, manéhna masihan maranéhna buah kranberi ti gurun Bryn salaku berkah; manéhna mawa éta dina ayakan. Pikeun saha waé anu dahar buah kranberi éta, langsung katarajang ku kahayang anu gedé pikeun kabur ka leuweung Bryn; sarta para biarawati kabur nuturkeun

manéhna: Euphrosyne jeung Mastrigya; sarta dua deui nuturkeun maranéhna. Sedengkeun Fedka éta, manéhna ngalanglang kota jeung distrik Rostov, ngagoda loba awéwé jeung mojang; nyokot harta banda maranéhna, manéhna nganteurkeun maranéhna ka leuweung Bryn. Sanggeus nepi ka panginepanana, manéhna nyokot harta banda maranéhna tuluy ngirim maranéhna ka panginepan séjén. Hal ieu engké dicaritakeun ka kami ku Ibu Pangulu Natalia ti Biara Rostov Sang Awéwé Suci jeung para suster séjén.

Intina mah, éta téh pangasingan atawa sekta anu henteu nuturkeun tradisi imam boh tradisi anu sanés imam; maranéhna henteu ngalaksanakeun baptisan nanaon, sarta loba di antara maranéhna anu tumuwuh tanpa dibaptis, nikah tanpa upacara di garéja, boga anak, sarta jauh pisan tina agama Kristen. Sabab, Kristen siga naon atuh éta lamun baptisan ogé henteu aya deui!

Naon atuh nu bakal urang carioskeun ngeunaan para Sabbatarian, anu ngajaga poé Saptu nurutkeun cara Yahudi? Naha maranéhna henteu ngahirupkeun deui wangun Yudaisme éta anu muncul di Veliky Novgorod dina jaman pamaréntahan Pangeran Agung John Vasilyevich, dina kakawasaan Uskup Agung Gennadius ti Novgorod, dina mangsa Saurang Joseph, Abas ti Volokolamsk? Sabab dina mangsa éta loba jalma, boh rohaniawan boh umat biasa, anu kabawa sesat ku sabagian urang Yahudi anu sumping ka Veliky Novgorod, ngalaksanakeun ajaran Yahudi sacara rusiah tanpa disunat.

Leuwih ti éta, aya ogé carita ngeunaan hiji sekta anyar, nu kakara muncul tina hikmah Bryn, nu disebut Rogozhniki atawa Rubishchniki, anu ngalanglang dunya maké baju compang-camping jeung tikar jerami, ngaku jadi wali; peraturan garéja maréntahkeun supaya jalma-jalma saperti kitu diusir ti kota. Kormchiya, folio 191, verso, aturan 12.

Tapi saha nu tiasa ngitung panemuan gila maranéhna, bédana dina kapercayaan sesat maranéhna, spekulasi sesat maranéhna, jeung lampah-lampah maranéhna anu bertentangan jeung kasatiaan sajati Garéja Kristus? Sareng sabab kuring parantos ngingetkeun lampah-lampah maranéhna tina rupa-rupa kasaksian di dieu, hayu éta dipidangkeun dina daptar singket supados langkung gampang dipertimbangkeun.

Bab 19. Daptar lampah-lampah skismatik anu maranéhna sangka hadé.

1) Aranjeunna ngabakar jalma.
2) Aranjeunna dibakar.
3) Sateuacan dibakar, maranéhna ngajadikeun awéwé kotor ku zinah.
4) Aranjeunna nyita harta banda jalma-jalma anu geus dibakar.
5) Aranjeunna nyababkeun jalma paéh kalaparan.
6) Kusabab rasa salah silih, maranéhna dijaga hirup dina panjara.
7) Hiji gadis masihan ka maranéhna kismis ajaib.
8) Aranjeunna ngorbankeun orok.
9) Aranjeunna ngagunakeun sihir pikeun narik jalma ka dirina.
10) Aranjeunna nyebut nikah anu sah salaku zinah.
11) Aranjeunna ngaku yén zinah téh cinta Kristus.
12) Aranjeunna ngajadikeun saurang lalaki jadi Kristus, sarta sujud ka anjeunna siga anjeunna téh Kristus.
13) Aranjeunna munafik.
14) Ahli bidah Avvakum, anu geus dikucilkeun, dihormat minangka wali.
15) Aranjeunna ngabaptis deui jeung ngarobah nada para biksu.
16) Imam-imam anu disatujuan ku maranéhna dipindahkeun.
17) Imam-imamna maca doa kalayan mayar waragad.
18) Awam, jalma biasa, ngalaksanakeun kawajiban imam.
19) Aranjeunna masihan Komuni Suci palsu.
20) Aranjeunna henteu ngadoa ka Gusti pikeun Tsar.
21) Anu séjén mah henteu ngalaksanakeun baptisan pisan.
22) Anu séjénna ngajaga Sabat nurutkeun adat Yahudi.

Hayu sakumna jalma anu waras akalna ngadili jeung ningali naha sakabéh lampah maranéhna éta hadé jeung nyugemakeun Gusti.

Bab 20. Diskusi ngeunaan lampah-lampah golongan skismatik

Naha éta kalakuan anu hadé pikeun ngabakar sakitu lobana jalma ti dua jinis kelamin jeung orok-orok polos anu teu kungsi ngalakukeun nanaon anu salah? Naha ieu lain rajapati anu nyata? Sabab sakumaha rajapati lamun maéhan batur ku tongkat atawa pakarang naon waé, kitu ogé rajapati lamun ngalungkeun maranéhna kana seuneu pikeun dibakar. Sareng paréntah Gusti nyatakeun: *'Ulah maéhan' ([676]);* sareng hukum nagara ngahukum nu maéhan ku pati; sabab Gusti ogé nyarios ka Nuh: *'Saha waé nu ngocorkeun getih manusa, getihna ogé bakal dikocorkeun ku* manusa' ([677]). Sareng upami maéhan hiji jalma mangrupikeun kajahatan ageung, sabaraha leuwih kejemna maéhan loba jalma anu teu kaétang. Mauricius, Raja Yunani nu saleh, nyaéta jalma nu hadé tur pinunjul; manéhna henteu maéhan saha waé, tapi ngan kusabab manéhna gagal mayar tebusan tawanan ti Khagan, anu keur dijual kalayan harga murah, manéhna dianggap tanggung jawab kana pembantaian maranéhna: pikeun ieu, ku putusan Gusti nu adil, anjeunna diserahkeun pikeun dipaehan ku Phocas si penyiksa, anu heula ngaleungitkeun sirah putra-putrana di hareupeun panonna, teras ngaleungitkeun sirahna sorangan ku bedog. Kumaha atuh hukuman nu bakal dihadapi ku para pamimpin skismatik sanggeus maranéhna ngabakar rébuan jalma? Dina Prolog, dina tanggal 3 Pébruari, dicatet yén aya saurang maling, sanggeus maéhan budak nu teu boga dosa, manéhna tobat tur jadi biksu; manéhna nyéépkeun salapan taun dina puasa ketat jeung pagawean biksu, sarta teu boga ragu kana dihampura dosana, percaya kana rahmat Gusti. Sanajan kitu, unggal poé basa manéhna indit ka garéja, orok anu geus dipaéhkeunana sok mucunghul di hareupeun manéhna bari nyarita: 'Naha maneh maéhan kuring?' Sareng sanggeus salapan taun, sanggeus ninggalkeun jubah biksu sarta balik deui kana kahirupan awam, manéhna indit ka kota Diospolis, sanajan manéhna bakal disiksa ku pangadilan kota alatan dosana; sarta sanggeus dibawa ka dinya, manéhna dihukum pati salaku saurang pembunuh. Naon atuh nu bakal dipigawé ku para skismatik, sanggeus maranéhna ngukum kana paéh ku seuneu rébuan barudak polos jeung orok nu keur nyusu? Naon jawaban nu bakal maranéhna pasihkeun ka Gusti? Naon nu bakal maranéhna carioskeun ka orok-orok nu geus maranéhna kaduruk, basa dina pangadilan Gusti nu pikasieuneun maranéhna ngagero ka orok-orok éta: 'Naha anjeun ngaduruk kami?' Sareng para skismatik, anu ayeuna ngabakar lalaki jeung awéwé tina sagala umur, ngabayangkeun *yén maranéhna keur ngaladénan Gusti*[678] , sarta ngajar jalma basajan supaya ulah sieun, jeung tanpa ragu kana kasalametan sorangan, wani nyanghareupan seuneu siga Akiba demi Kristus, padahal sabenerna maranéhna ngalakukeun éta tanpa aya alesan nanaon. Sareng guru skismatik maranéhna anu tadi disebat, Avvakum, ngawartoskeun ka maranéhna, nyarios: 'Ka sadaya nu percaya, ulah ngadéngékeun ka maranéhna, ulah ragu; asup ka seuneu kalayan wani, sarta sangsara kalayan kabagjaan demi Gusti, salaku prajurit anu hadéna Yesus Kristus, demi kabeneran, sarta demi kitab-kitab suci kuna.' Sareng deui, ngaberkahan jalma-jalma anu keur dibakar nurutkeun kahayang sorangan, anjeunna nyarios: 'Berkah pilihan ieu pikeun Gusti'[679] .

Tapi, hai Abakuk nu bodo, guru palsu—atanapi leuwih tepatna, panyiksa!—naha anjeun henteu siga setan, nu jadi pembunuh ti mimitina, nu bungah dina maéhan manusa jeung usaha pikeun maéhan maranéhna? Sabab anjeun ngajar jeung ngadorong jalma-jalma pikeun mawa pati ka diri sorangan, sarta binasa boh sacara jasmani boh sacara rohani. Di dieu awakna dibakar, sedengkeun di dinya rohna kabakar ku seuneu Gehenna. Anjeun, nu salah dina duanana pati éta, naon jawaban nu bakal anjeun pasihkeun ka Gusti, Hakim nu adil, pikeun sakumna jalma nu geus binasa ku ajaran jeung nasehat anjeun?

Naha éta kalakuan alus pikeun maranéhna anu nurut kana ajaran jeung naséhat skismatik pikeun mawa pati sorangan ku seuneu, dibakar hirup-hirup babarengan jeung pamajikan jeung barudakna, sarta jadi pembunuh diri sorangan? Ieu téh nyabut nyawa sorangan, maéhan diri ku cara naon waé—naha ku pakarang, ku nyekel beuheung, ku cai, atawa ku seuneu: sadayana éta téh bunuh diri, sarta sangsara sapertos kitu euweuh gunana, malah ngabahayakeun; sabab sanajan aya nu ngocorkeun getih sorangan ku ngabunuh diri, getih éta henteu mawa kasalametan tapi hukuman; jeung 'martir' sapertos kitu henteu ngarah ka makuta tapi ka sangsara anu paling parah di naraka; sabab bunuh diri téh dosa anu gedé, leuwih gedé tibatan rajapati. Ieu téh dosa anu gedé mun maéhan jalma; tapi maéhan diri sorangan mah dosa anu leuwih gedé deui. Urang ngadéngé Santo Yohanes Krisostomus,

---

[676] Kaluar 20:13.
[677] Kejadian 9:6.
[678] Yohanes 16:2.
[679] Habakuk si ahli bidah.

dina homilina ngeunaan Epistel Paulus ka urang Galatia, nyarioskeun jalma-jalma anu ngancurkeun hirupna sorangan ku maot anu kejem, ku gantung, atawa ku cara séjén saperti kitu, sarta nyarios kieu: Gusti ngahukum jalma-jalma sapertos kitu leuwih parah tibatan nu maéhan batur, sarta urang sadayana ngabenci maranéhna (nya éta, urang ngabenci jalma-jalma anu bunuh diri); sarta saéstuna, lamun salah maéhan batur, leuwih parah deui maéhan diri sorangan[680] . Sarta deui, Santo anu sami, dina homilina ngeunaan Surat ka urang Filipi (13), nyarios: 'Salibkeun diri anjeun,' saur kuring, 'tapi ulah maéhan diri anjeun: ulah ngalakukeun éta; sabab éta jahat'[681] . Nepi ka dieu Chrysostom. Pihariang naon anu diomongkeun ku guru agung universal, Santo Yohanes Chrysostom, nalika anjeunna ngabahas jalma-jalma anu maéhan diri sorangan: yén Gusti henteu boga welas asih ka jalma-jalma sapertos kitu sanggeus maotna. Tapi Anjeunna nyiksa maranéhna; sarta yén jalma-jalma sapertos kitu dibenci ku Allah jeung ku manusa, sarta yén lampah éta lain saleh, tapi teu takwa. Tapi guru skismatik Avvakum usaha ngajar murid-muridna, sarta nyarankeun lampah éta, nyarios: 'Bagja jalma anu milih ieu di Gusti.' Tapi saha nu kudu urang percanten: Chrysostom, Paus Konstantinopel, atanapi Avvakum, ahli bidah ti Moskow? Guru lami nu sajati di dunya, atanapi guru bidah anyar nu palsu? Putuskeun sorangan.

Urang terang yén dina jaman baheula para martir suci ngalungkeun diri kana seuneu demi Kristus; tapi nalika maranéhna dicekel ku para penyiksa, disiksa demi Kristus jeung dihukum dibakar dina tiang, sarta geus dibawa ka tempat seuneu, mangka, tanpa ngantosan dilungkeun, maranéhna ngalungkeun diri kana seuneu: jeung kitu kalakuan maranéhna, anu pantes dipuji di payuneun Gusti. Tapi sajaba ti panangan para panyiksa maranéhna, maranéhna henteu ngabakar diri sorangan, ogé henteu ngalungkeun diri kana seuneu; sabalikna, maranéhna ngantosan nepi ka urang pagan nyekel maranéhna, ngamimitian nyiksa maranéhna, sarta ngabakar seuneu ka maranéhna. Martir-martir anu teu takwa kiwari téh sabenerna golongan pecah belah: sanajan euweuh panganiayaan demi Kristus, teu aya nu maksa maranéhna pikeun nyangkal Kristus, atawa nu nyiksa maranéhna demi Kristus; tapi maranéhna sorangan nu nyulut seuneu ka dirina, terus kabakar ku kahayang sorangan, bari ngabayangkeun yén maranéhna keur sangsara demi Kristus. Tapi harepan maranéhna sia-sia, pangarepan maranéhna teu aya gunana; sabab maranéhna henteu sangsara pikeun Kristus, tapi pikeun kekerasan haté sorangan, jeung jiwa maranéhna henteu angkat ka Kristus, tapi ka setan: sabab maranéhna sanés martir Kristus, tapi martir setan; sabab setan ogé boga martir sorangan. Janten saha martir setan éta? Aranjeunna, (sakumaha urang déngé ti Chrysostom), nyaéta jalma anu nyabut nyawa sorangan. Jeung sabab para skismatik anu keur dibakar éta nyabut nyawa sorangan, maranéhna sanés martir Kristus, tapi martir setan. Kanun patristik ngalarang pangeling-eling ka jalma sapertos kitu: sabab Kanon 14 ti Santo Timotius, Uskup Agung Alexandria, nyatakeun: 'Lamun aya nu maéhan dirina, atawa nyacok dirina, atawa ngaléng dirina, moal aya korban nu dipersembahkeun pikeun manéhna, kajaba manéhna sabenerna henteu ngancurkeun akalna sorangan.' Parios ngeunaan hal ieu dina buku *Kormchiya*, kaca 270, verso. Sabab sanajan murid-murid skismatik, anu ngancurkeun diri sorangan ku seuneu, teu pantes diémutan sanggeus maotna anu ngancurkeun, saperti jalma anu bunuh diri. Teu aya sesajen anu kudu dipersembahkeun pikeun maranéhna. Ingetan ka maranéhna leungit kalayan riweuh.

Naha éta kalakuan alus mun ngotoran, ngaliwatan zinah, ka awéwé, gadis-gadis jeung nonoman anu geus sesat, samémèh maranéhna dibakar, saperti nu kajadian di Tyumen? Hal ieu disaksian ku Sang Metropolitan Ignatius nu Maha Beureumati ti Siberia, nu élingna dipikabeunghar, dina suratna nu kadua, sakumaha geus urang tulis di luhur dina bagian katilu ieu. Sabab kasedihan anu disababkeun ku ngagoda hiji budak téh kacida parahna, sakumaha Kristus Gusti nyalira nyarios dina Injil: *'Saha waé anu nyababkeun salah sahiji budak leutik ieu anu percaya ka Kuring kasandung, leuwih hadé pikeun anjeunna lamun* batu gilingan *digantungkeun* di *beuheungna teras anjeunna tenggelam di jero laut*' ([682]). Leuwih deui pikeun godaan loba budak lalaki ngora, gadis jeung awéwé, anu kotor ku zinah ku alatan nu jahat nu ngajurung; pikeun masing-masing maranéhna, lain ngan hiji, bakal dipasang batu giling beurat di beuheungna, tapi sabaraha waé jalma anu geus maranéhna sesatkeun; sarta maranéhna bakal dibuang kana jurang seuneu anu aya di naraka. Sabab para panyesat sapertos kitu ngalakukeun kajahatan anu paling parah: maranéhna ngancurkeun boh jiwa boh raga; jiwa ku dosa, raga ku seuneu. Ieu pamikiran anu matak sieun pikeun mertimbangkeun hukuman naon anu bakal maranéhna tampi pikeun duanana.

---

[680] Ngeunaan Surat ka Galatia, bab 1, ayat 4, surat 1469.

[681] Surat 1993.

[682] Mateus 18:6; jeung Markus 9:42.

Naha éta kalakuan anu hadé pikeun nyokot harta banda jalma anu geus kabakar? Naha lain pikeun tujuan éta pisan maranéhna nipu jeung ngabakar jalma, supaya maranéhna bisa ngaharta banda ti harta banda jalma-jalma éta? Sareng naha ieu lain perampokan anu jelas-jelas, maéhan jalma ku seuneu demi harta banda maranéhna? Sareng sajatinna, perampokan ku golongan skismatik ieu jauh leuwih kejem tibatan anu dipigawé ku perampok jalan raya. Pikeun maling anu ngintip di jalan, ngan saukur hayang nyokot harta banda; tapi ahli bidah hayang ngancurkeun jiwa ogé. Maling bisa maéhan awak, tapi teu bisa maéhan jiwa; ahli bidah mah maéhan boh jiwa boh awak. Kusabab ku nganteurkeun hiji jalma kana bidah anu ngancurkeun jiwa, anjeun ngutus awakna ka seuneu jeung jiwana ka naraka.

Naha éta kalakuan hadé lamun ngagandéng jalma nu katipu dina gubuk kedap sora atawa ruang handapeun taneuh jero, tuluy ngantep maranéhna paéh kalaparan, sahingga jadi panyabab sangsara pikasieuneun nu ti baheula tacan kungsi kadéngé—di mana, sanggeus dikurung pikeun paéh kalaparan tur teu kuat nahan lapar nu parah, maranéhna silih dahar silih hirup, saha waé nu sanggup ngéléhkeun batur? Di mana di handapeun langit aya sangsara sapertos kieu nu kungsi kadéngé? Sareng saha, ti jaman baheula, nu nyusun jalan sapertos kieu pikeun nyugemakeun Gusti jeung kasalametan? Saéstuna, jalan ieu sanés pikeun nyugemakeun Gusti, tapi pikeun nimbulkeun murka-Na; sanés pikeun kasalametan, tapi pikeun binasa. Jeung jiwa-jiwa malang sapertos kitu ngamimitian sangsara maranéhna malah dina kahirupan ieu, sarta ku éta maranéhna turun ka Tartarus langgeng. Wah, ciptaan nu teu boga Gusti jeung sangsara nu teu manusa!

Naha éta kalakuan hadé mun masihan hiji mojang, tinimbang Komuni Kristen anu sajati, kismis anu dicampur jeung sihir, saperti anu kajadian di wewengkon Kineshma jeung Reshma, sakumaha anu geus disebutkeun tadi; aranjeunna anu ngadahar komuni gaib ieu, sanggeus kaleungitan akal, nyababkeun karuksakan sorangan—sabagian ku seuneu, sabagian ku cai, jeung sabagian deui ku dicekek?

Naha éta kalakuan alus mun nyabut jantung orok nu kakara lahir, ngaringkeunana, ngagilingna jadi bubuk, tuluy sacara rusiah dicampurkeun kana dahareun jeung inuman jalma, atawa sumebarkeun kana sumur pikeun ngasétél jalma, sarta ngaliwatan sihir éta narik jalma kana ajaran sesat sorangan?

Naha leres lamun hiji nikah anu sah, anu dilaksanakeun nurutkeun tata cara Garéja, dianggap zinah? Naha ieu henteu sabalikna tina hukum Gusti jeung hukum sipil? Malah di antara jalma anu teu percaya, hukum nikah diajénan, sedengkeun di antara kaum skismatik, anu ngaku satia jeung suci, hukum alam éta keur diruksak. Sabab di mana maranéhna ngaleungitkeun Kitab Suci, kecap-kecap Kristus nu diucapkeun dina Injil: *'Naha anjeun henteu maca yén Nu Maha Nyipta ti mimitina nyiptakeun maranéhna jalu jeung awéwé?'* Jeung Anjeunna nyarios: *'Ku sabab éta hiji lalaki bakal ninggalkeun bapa jeung indungna sarta ngahiji jeung pamajikanna, sarta duanana bakal jadi hiji daging.' Ku kituna, henteu aya deui dua, tapi hiji daging: sabab naon anu geus dihijikeun ku Gusti, ulah aya nu misahkeun*[683] . Sareng saha di antara nu iman nu wani nyebut hukum Gusti éta—sareng hukum alam nu diciptakeun ku Gusti—salaku zinah, padahal Apostel sorangan nyaksianana, nyarios: *'Perkawinan téh mulya dina sagala hal, sareng ranjang perkawinan téh teu kotor'*[684] ?

[685]Naha éta hal anu hadé pikeun ngalakukeun zinah, sanajan éta teu kabuka tapi rusiah, sarta nyebut zinah éta 'cinta Kristus'? Di mana Kristus maréntahkeun cinta sapertos kitu? Sareng saha di antara Rasul, atanapi Nabi, atanapi Bapa-bapa suci anu ngajar urang pikeun cicing dina zinah? Naha teu sakabéh ngalarang kahirupan zina, ngahukumna kalayan parna, sarta kadang-kadang malah ngahukum pati pikeun kalakuan zina? *Naha teu diparéntahkeun dina Hukum Musa pikeun ngabatu jalma anu ngalakukeun zina jeung jalma anu ngalakukeun perselingkuhan*[686] ? Sareng naon anu diomongkeun ku Rasul Suci ngeunaan jalma-jalma sapertos kitu? *'Unggal jalma anu ngalakukeun zinah jeung jalma anu kotor teu boga warisan di karajaan Kristus Gusti urang'*[687] . Jeung deui: *'Gusti Allah ngadili jalma-jalma anu ngalakukeun zinah jeung jalma-jalma anu ngalakukeun perselingkuhan'*[688] . Ngeunaan Kristus sorangan, Gusti urang, nu paling suci jeung teu aya cacadna, lahir tina Perawan nu paling suci, sarta sumber sagala kasucian, tina ieu écés kumaha hina jeung ngajijikkeunana zina,

683 Kejadian 2:24; sareng Mateus 19:4, 5 jeung 6.
684 Ibrani 13:4.
685 Wahyu 2:12, 14, 15 jeung 16.
686 Ibr. 13:4, jeung Yoh. 8:5.
687 Efesus 5:5.
688 Ibrani 13:4.

sakumaha nu ditulis dina Wahyu: Kristus Gusti urang, sanggeus nembongan ka murid-Na nu dipikacinta, Yohanes, ngomong ka anjeunna: *Tulis ka malaikat garéja di Pergamum: Kieu saur Anjeunna nu nyekel bedog dua mata: Aya hiji hal nu Kuring boga ngalawan anjeun, sabab di dinya aya jalma-jalma nu nuturkeun ajaran Bileam, nu ngajar Balak pikeun nempatkeun batu sandungan di hareupeun barudak Israil, supaya maranéhna dahar kadaharan nu geus dikurbankeun ka berhala jeung ngalakukeun cabul: Janten anjeun ogé nyekel ajaran Nikolait, anu Kuring benci. Taubat; upama henteu, abdi bakal gancang sumping tur perang ka maranéhna ku bedog tina sungut abdi.* Nepi ka dieu kecap Kristus. Hayu urang merhatikeun ieu; sabab Kristus Gusti benci ajaran Nikolait, anu (saur-Na) dipikasieun ku-Na. Naon ajaran Nikolait éta? Éta sarua jeung ajaran Bileam; sabab sakumaha Bileam baheula ngajar Balak pikeun ngagoda rahayat Israil ku pelacur, kitu ogé Nikolas ti Antiohia, dina jaman Rasul, ngajar jalma-jalma pikeun babagi pamajikan jeung ngalakukeun zinah tanpa sieun atawa watesan, sabab manéhna henteu nyebut éta dosa. Sabab Gusti parantos ngasah pedang-Na ngalawan jalma-jalma sapertos kitu, sarta parantos sacara jelas nyatakeun yén Anjeunna benci kana ajaran Nikolait—nya éta zinah—sarta hoyong ngayakeun perang ngalawan jalma-jalma anu berzinah ku pedang tina sungut-Na. Tapi para skismatik malarat éta henteu ragu-ragu nyebut zinah 'cinta Kristus'.

Aranjeunna nyarios: 'Henteu sadayana sapertos kitu; henteu sadayana ngalakukeun zinah, ogé henteu nganggap éta salaku dosa zinah.' Abdi ngawaler: urang henteu nyarioskeun ngeunaan sadayana; sabab urang mendakan dina Kitab Suci yén sanajan di antara bangsa-bangsa pagan aya seueur lalaki jeung awéwé anu ngajaga kasucian jeung kalanggengan maranéhna, sanajan maranéhna nyembah berhala; kumaha deui, tangtu aya jalma-jalma di Brynyany anu tetep suci jeung murni. Sanajan kitu, urang nyarita ngeunaan naon anu urang dengekeun jeung tingali. Sabab urang sering ngadenge gadis-gadis jeung biarawati kabur ti keuskupan urang ka dinya; sarta urang ningali maranéhna balik ti dinya kalayan beuteung ngembung—jeung bukti naon deui nu leuwih jelas?

Naha éta alus nyebut saurang patani basajan 'Kristus', ngahormat anjeunna salaku Kristus, ngadoa ka anjeunna salaku ka Kristus, sarta percaya ka anjeunna? Naha Kristus sorangan henteu geus ngaramal ieu dina Injil, bari nyarios: *'Tuluy, lamun aya nu nyarios ka anjeun, "*Tingali*, Kristus aya di dieu," atawa "Aya di ditu," ulah percaya; sabab bakal mucunghul Kristus-Kristus palsu'?* [689]

Naha leres mun jadi munafik, jeung nembongkeun diri salaku jalma nu disangka suci, bener, jeung taat? Sabab munafik moal mawa kasalametan sanajan ka jalma nu boga akhlak mulya. Leuwih deui jalma anu di balik kamunatan nyumputkeun pikiran jahat, sarta pikeun nipu batur nutupan sipat serigala ku kulit domba, nyababkeun lain kasalametan tapi karuksakan—henteu ngan pikeun munafik éta sorangan, tapi ogé pikeun anu katipu ku anjeunna.

Naha éta hal anu hadé pikeun ngahormat ka ahli bidah Avvakum anu terkutuk, anu geus dikucilkeun jeung dipiceun tina Garéja Kristus kawas anggota awak nu geus busuk, pikeun nyembah gambarna, pikeun ngayakeun pésta pikeun ngahormat anjeunna, pikeun nganggap buku-buku bidahna salaku ortodoks, jeung pikeun nuturkeun ajaranana anu ngabahayakeun jiwa?

Naha éta hal anu hadé pikeun ngabaptis deui jalma-jalma anu geus dibaptis sacara Ortodoks kana iman skismatik? Naha Kanon Apostolik henteu ngalarang ieu? Tingali dina buku *Kormchiya*, dina kaca 12, verso, Kanon 47: 'Lamun aya nu ngabaptis deui jalma anu geus dibaptis ku baptisan anu sajati, sangkan anjeunna dikucilkeun.'[690] Sareng naon ceuk Santo Krisostomus? 'Urang parantos dikubur babarengan jeung Anjeunna (Kristus) ngaliwatan baptisan kana pati. Sabab sakumaha teu aya salib kadua pikeun Kristus, kitu ogé teu aya baptisan kadua pikeun urang.' Sareng salajengna dina bagian anu sami anjeunna nyarios: 'Saha waé anu dibaptis deui, anjeunna nyalib Anjeunna deui.'

Naha éta hal anu hadé pikeun mindahkeun pastur ti hiji tempat ka tempat séjén, pikeun motong rambut biksu, jeung pikeun awam anu teu diangkat jadi pastur nganggap dirina bisa ngalaksanakeun kawajiban pastur, ngabaptis jeung ngadéngékeun pangakuan dosa? Kumaha carana hiji awam, anu teu nampi wewenang pastur, bisa ngabebaskeun hiji jalma tina dosana?

---

[689] Mat. 23:23 jeung 24.

[690] Ngeunaan Surat Ibrani, Bab 6, Kuliah 9, lambar 2857.

Naha ieu sanés hal anu pantes dipiceun tawa yén saurang pastur ngadugem doa di luhur lawon tuluy ngirimkeunana ka awéwé nu keur ngalahirkeun atawa ka nu geus maot, pikeun diayunkeun di hareupeun beungeutna? Naon mangpaatna doa sapertos kitu?

Naha éta hal anu hadé lamun jalma biasa anu teu diangkat ngalaksanakeun Komuni ku cara anu teu dipikanyaho, sarta tinimbang Awak Kristus anu sajati, maranéhna masihan Komuni kosong jeung palsu ka jalma-jalma? Sareng upami saurang imam, anu dipilih ti antara maranéhna, ngalaksanakeun Liturgi di hiji garéja kosong nurutkeun Buku Ibadah baheula, maké tujuh prosfora: Kumaha rupa palayanan jalma anu geus misah ti Garéja Ortodoks, anu geus ngutuk konsékrasi imamna sorangan, sarta geus nampik boh uskup anu ngonsékrasi anjeunna boh sagala hal suci, sarta geus nampa wewenang pikeun ngalaksanakeun upacara suci ti jalma-jalma basajan anu teu diangkat? Kumaha rupa ayana Roh Suci di dinya lamun Roh Suci dihujat?

Naha éta kalakuan anu hadé lamun henteu ngadoa ka Gusti pikeun raja anu maréntah di handapeun pamaréntahanana, sarta ngahina ngaranana dina doa siga-siga éta sesat? Padahal Kitab Suci maréntahkeun urang pikeun ngadoakeun sanajan pikeun raja-raja anu teu percaya. Kitu ogé nabi suci Barukh nulis ka dulur-dulurna urang Yahudi di pangasingan Babilonia: 'Doakeun pikeun kahirupan Nebukadnezar, Raja Babilonia, jeung pikeun kahirupan Belsyazar putrana, supaya poé-poé maranéhna jadi saperti poé-poé sawarga di bumi, supaya urang bisa hirup dina panangtayungan Nebukadnezar jeung dina panangtayungan Belsyazar putrana.' Saha Nebukadnezar? Sareng saha Belsyazar? Naha maranéhna sanés panyembah berhala sareng jalma jahat? Tapi Nabi maréntahkeun urang pikeun ngadoa pikeun maranéhna. Kitu deui, Rasul Suci Paulus, nalika anjeunna ngajar urang *pikeun ngadoakeun raja jeung sakumna anu boga kawenangan*[691] : saha raja anu aya dina mangsa éta? Naha sanes Nero, sang pemuja berhala anu jahat, nu jadi panganiaya ageung Garéja Kristus jeung panyiksa kejem ka para umat iman? Najan kitu, Rasul parantos maréntahkeun urang pikeun ngadoakeun anjeunna. Brynians, sanajan henteu sadayana, tapi di loba pangumbangan maranéhna, ngaleungitkeun raja Kristen ortodoks tina doa-doa maranéhna. Naha doa-doa maranéhna, nu asalna tina sungut nu teu ortodoks, teu pantes diingetkeun sangkan ngaran raja Kristen ortodoks bisa disebutkeun deui di jerona? Jeung dengekeun naon nu diajarkeun ku Santo Krisostomus: 'Tiruan Gusti: upami Anjeunna miharep sadayana salamet, pantes mun urang ngadoa pikeun sadayana; upami Anjeunna miharep sadayana salamet, kitu ogé kudu urang; sarta upami urang miharep kitu, ngadoa: ieu ngeunah pikeun Gusti, sarta sakumaha urang sarupa jeung Anjeunna dina hal ieu, kitu ogé urang babarengan dina kahayang-Na'[692] . Ulah sieun ngadoa pikeun urang Yunani; Anjeunna ogé miharep kitu. Sieun wungkul lamun ngadoa ngalawan maranéhna, sabab Anjeunna henteu miharep éta. Tapi lamun pantes ngadoa pikeun urang Yunani, écés ogé pantes ngadoa pikeun para bidah; sabab leres ngadoa pikeun sakabéh jalma, sarta henteu miceun maranéhna. Nepi ka dieu Chrysostom. Sabab urang ngadoa pikeun umat pagan, supaya Gusti maparin padang sumebrat ku cahaya iman suci; urang ngadoa pikeun para bidah anu geus misah ti Garéja, supaya Gusti ngabalikeun maranéhna ka Garéja Suci-Na. Tapi para Brynians henteu daék ngadoa pikeun para ortodoks.

Naha éta hadé nyebut diri Kristen padahal teu acan nampi baptisan sajati nurutkeun tata cara Garéja, tapi sabalikna dibaptis tanpa perlu ku lalaki atawa awéwé basajan anu teu diangkat, atawa malah teu boga baptisan pisan? Kanggo jalma-jalma sapertos kitu, sakumaha anu parantos disebatkeun tadi, maranéhna parantos dewasa sareng ngagaduhan anak, tapi henteu gaduh baptisan.

Naha leres pikeun ngahirupkeun deui observasi Sabat Yahudi tina Perjanjian Lama, sakumaha anu dikabarkeun dilakukeun di sawatara komunitas maranéhna? Naha Bapa-Bapa Para Kudus henteu ngalarang prakték ieu? Tingali buku *Kormchiya*, folio 14, aturan 53; folio 18, aturan 64; jeung folio 59, aturan 17.

Para Brynyans nyarios: prakték sapertos kitu henteu dilakukeun di sakabéh biara jeung komunitas. Kuring ngajawab: sanajan henteu sadayana nuturkeun prakték anu sami, tapi unggal biara atawa komunitas ngalaksanakeun sawatara lampah husus anu bertentangan jeung Garéja Ortodoks, sakumaha geus dijelaskeun. Tapi sakabéhna, anu boga pikiran sarua jeung nyarita ku sora sarua dina perpecahan, sarta ngahujat Garéja Kristus ku hujatan anu teu saleh, sakabéhna kasangkut dina jaringna setan kana kahayangna anu jahat, sarta sakabéhna ngalaksanakeun kahayangna setan.[693] Sabab, dina skisma maranéhna jeung dina caci maki maranéhna ngalawan

---

[691] 1 Tim. 2:2.

[692] Dina 1 Tim. 2:7, ceramah ka-7, lambar 2423.

[693] 2 Tim. 2:26.

Garéja Allah, maranéhna silih satujuan nurutkeun kahayangna setan; ku kituna, maranéhna jadi babarengan dina lampah jahat silih, saluyu jeung putusan Apostolik: *'Lamun aya nu geus dosa, kabéh tanggung jawab*.'[694]

Bab 21. Sadaya lampah hadé ti anu mecah Garéja téh jahat

Sanajan di antara golongan pecah belah aya kalakuan-kalakuan nu dipigawé anu alus (di panon manusa)—sapertos puasa sering, doa panjang, jeung sajabana; sanajan kitu, sakabéh éta hal dasarna jahat, sabab éta dilakukeun dina skisma ku jalma-jalma anu mecah Garéja Kristus; sarta ngaliwatan paséa maranéhna, Sirah Garéja—Kristus—pisan kabungkam. Kunaon deui nu bisa nyieun Gusti Kristus kacida ambekna salian ti skisma, nu ngalawan Garéja Suci-Na, nu ditebus ku getih-Na nu mulya; sarta nu nyababkeun paséa di antara nu iman, kawasna Arians nu mecah busana Kristus, atawa leuwih tepatna awak Kristus sorangan, nyaéta Garéja-Na, ku misahkeun iketan-Na? Dengekeun naon anu diomongkeun ku guru agung Garéja, Santo Yohanes Krisostomus: 'Teu aya nu leuwih nyieun Gusti ambek tibatan pamisahan Garéja; sanajan urang ngalakukeun loba pisan amal hadé, urang anu misahkeun Awak-Na moal nampi hukuman anu leuwih hampang tibatan maranéhna anu misahkeun kasatuan Garéja'[695] . Hayu sadayana di dieu merhatikeun kecap-kecap Chrysostom: 'Sanajan aya nu ngalakukeun loba pisan amal hadé, tapi misahkeun kasatuan Garéja ku pasualan jeung skisma, manéhna moal disalametkeun tapi bakal binasa; sabab manéhna ngadorong amarah Kristus sarua gedéna jeung lamun manéhna misahkeun Awak-Na.' Salajengna, guru universal ieu, pikeun nambahan bobot kecapna salaku peringatan ka anu nyababkeun perpecahan, ngutip martir suci anonim Cyprian, Uskup Kartago[696] , guru pangkolotna di Garéja, sabab Cyprian hirup leuwih ti saratus taun saméméh Chrysostom. Cyprianus ti Kartago ngalaman martir dina usum panas sanggeus Kelahiran Kristus dina taun 261; Sanajan kitu, Chrysostom diangkat jadi diakon di Antioch ku Uskup Agung Meletius dina usum panas taun 382; pikeun Chrysostom, anu nyutat Santo Cyprian sacara anonim, nyarios: 'Aya saurang jalma suci nyarios hiji hal anu sigana sombong, tapi éta leres.' 'Naon ieu? Malah getih martir ogé teu tiasa ngabersihkeun dosa ieu.' Anjeunna nyarios: 'Caritakeun ka abdi, naha anjeun janten martir? Naha sanés pikeun kamulyaan Kristus? Sabab anjeun ngorbankeun jiwa anjeun demi Kristus, sakumaha Garéja diancurkeun, pikeun nu Kristus ogé ngorbankeun Jiwa-Na?' Dengekeun Paulus nyarios: *'Kanggo abdi henteu pantes disebat Rasul, sabab abdi geus ngudag-ngudag Garéja Allah* sareng nyobian ngancurkeunana'[697] . Nepi ka dieu Chrysostom. Di dieu anjeun ngadéngé dua guru suci Garéja, Cyprian sareng Chrysostom; anu nyatakeun yén getih para martir teu tiasa ngahapus dosa skisma, anu mecah Garéja Suci. Sabab tina sagala kalakuan jahat, anu paling jahat jeung pikasieuneun nyaéta skisma; perselisihan anu maranéhna timbulkeun di Garéja Kristus, nu ngancurkeun ogé kalakuan alusna (lamun aya di antara maranéhna). Hayu urang ulah poho nyebutkeun di dieu kecap-kecap Santo Siril ti Alexandria ngeunaan para skismatik, anu ditulis dina risalahna ngeunaan pamunduran jiwa, nyaéta: 'Maranéhna anu misahkeun diri tina Garéja jeung tina Ekaristi jadi musuh Gusti jeung babaturan setan'[698] .

Bab 22. Carita jujur ngeunaan prakték-prakték skismatik, salami éta henteu nyugemakeun Gusti

Urang parantos ngadangu saméméhna yén Anu Mulya Ignatius, Metropolitan Siberia, anu émutanana dipikahormat, nyerat dina surat katilu ka diosez Siberia-Na yén, di wates Nizhny Novgorod, di désa karaton, masyarakat Knyaginin jeung Murashkin, nalika maranéhna dibakar hirup babarengan jeung pamajikan jeung barudakna di hiji lumbung di tempat ngagiling, katingali dua urang Étiopia hideung ngapung di udara di tengah haseup di luhur seuneu, maranéhna tepuk tangan kalayan kabagjaan bari ngagero: *'Aranjeunna milik kami, aranjeunna milik kami!'*

Sareng nalika seueur pisan jalma anu kaduruk maot di leuweung caket Tyumen, sora tangisan sedih kadéngé sapanjang peuting di tempat éta: *'Aduh, maranéhna leungit! Aduh, maranéhna leungit!'* Bau anu nyengat pisan kaluar ti tempat éta salila lami. Hal anu sami kajadian di distrik Tomsk, sakumaha anu parantos disebatkeun

---

[694] Yakobus 2:10.
[695] Ngeunaan Surat ka Warga Éfésus, Bab 4, Palajaran 11, folio 1692.
[696] 31 Agustus.
[697] 1 Korinta 15:9.
[698] Siril ti Alexandria, dina ceramahna ngeunaan pamunduran jiwa, folio 495.

tadi. Hal anu sami ogé kajadian di distrik Ustyug, di volost Cherepovsk, sakumaha anu dicaritakeun sacara jujur ku saurang warga satempat, Maxim Danilov, anu parantos disebatkeun tadi.

Tiasa pisan ningali kersa Gusti nu teu resep kana bidah skismatik tina pupusna imam Nikita, nu ngajahani tempat suci, anu kungsi tobat tina bidahna, tapi tuluy balik deui ka dinya sakali deui, siga babi ka leutak; anu Dirina Anu Mulya Ignatius nyarioskeun deukeut tungtung epistel katilu-Na, nyatakeun yén dina taun 7190, salila karusuhan di Moskow anu disababkeun ku streltsy nu ngalawan, Nikita, babarengan jeung babaturanana—saatos manggihan kasempetan pikeun ngalakukeunana— sareng kalayan pitulung para pemberontak anu nyababkeun karusuhan di kota karajaan, nu nyicingan di kampung Streltsy—anu perenahna di sabrang Walungan Yauza, di resimen Semyon Titov—tur ti dinya, nalika anjeunna angkat ka Alun-alun Beureum, anjeunna ngagero kalayan sora ngagerem, nyarita kalayan wani pisan ka rahayat: 'Teguhkeun diri, hai rahayat Ortodoks, pikeun iman anu sajati; sabab ayeuna teu aya Garéja sajati di bumi, boh di Rusia boh di antara urang Yunani; ngan urang masih nyepeng iman Kristen Ortodoks, sarta urang dibabtis, sakumaha anu ditulis ku Theodoret nu suci, ku dua ramo, anu nandakeun kasucian jeung kamanusaan Putra Allah: tapi saha waé anu dibabtis ku tilu ramo bakal kasiksa salamina babarengan jeung Antikristus, sabab éta téh capna Antikristus, Ku nyarita kalawan ngahina, jalma terkutuk éta ngajar rahayat ulah asup ka garéja ayeuna, ogé ulah nampa barang suci ti Garéja. Ku kituna manéhna nuntut sangkan Patriark, babarengan jeung sakabéh panguwasa agama, kaluar ka Lobnoye Place, sarta sangkan di dinya lumangsung debat ngeunaan iman. Ogé, dina tanggal 5 Juli, ahli bidah terkutuk Nikita éta, babarengan jeung para pangikutna anu sapikiran, datang teu isin ka karaton Tsar, kalawan wani nuntut debat ngeunaan iman jeung Patriark sarta para uskup. Aranjeunna masang analogion di gigireun Garéja Archangel, nempatkeun ikon-ikon anu dibawa ku maranéhna di dinya, sarta, nangtung di luhur bangku, maranéhna ngagero-ngagero kecap-kecap hinaan ka Garéja, bari ngajar rahayat pikeun nyieun tanda salib dina awak sorangan (dina cara Armenia) maké dua ramo, tinimbang dina wangun Trinitas Suci maké tilu ramo. Kasuci Patriark Yochakim ngutus dua imam ti katedral utama ka maranéhna pikeun nyarankeun ka Nikita jeung batur-baturna supaya eureun tina usaha jahat éta. Tapi maranéhna ngagancang ka imam-imam éta tur ngéléhkeunana parah, nepi ka imam-imam éta ampir teu bisa kabur tina panangan nu nyerangna. Nempo yén gosip sesat jeung huru-hara beuki sumebar, Patriark nyauran para Tsar pikeun ngabéla Garéja Suci. Para Tsar anu paling kawentar, John Alexeyevich jeung Peter Alexeyevich maréntahkeun diayakeun hiji déwan di kamar karajaan maranéhna anu dihias ku kristal, anu dipingpin ku indung karajaan maranéhna, Tsarina Natalia Kirillovna nu saleh, bibi karajaan maranéhna, Putri Tatiana Mikhailovna nu mulya, jeung adi-adina karajaan maranéhna, Putri-putri Sophia jeung Maria Alexeyevna nu mulya; Di gigireun maranéhna linggih Anu Maha Suci Patriark Joachim, babarengan jeung para uskup. Sareng nalika Nikita si Ahli Sesat asup babarengan jeung para pangikutna anu sapikiran, manéhna nampilkeun gulungan anu eusina sakabéh omongan edanana. sasarengan jeung sagala cacian ka Garéja Suci, sarta hiji petisi anu di jerona manéhna ménta putusan anu adil ti para tsar anu paling mulya ngeunaan réformasi garéja. Sanggeus nyarios panjang dumasar kana Kitab Suci, Nikita, sanggeus kabuka jeung isin ku sakabéh kalakuan sesatna, buru-buru nyerang Anu Mulya Athanasius, Uskup Agung Kholmogory, anu geus nyarangan manéhna, sarta nimpuk manéhna di dada; kusabab kalakuan wani jeung sembrono éta, Nikita jeung batur-baturna langsung diusir ti kamar karajaan ku paréntah tsar. Nalika maranéhna ngalangkungan kota ka Lobnoye Place, maranéhna ngagero ku sora nyaring, ngagerem siga serigala: 'Urang geus meunang, urang geus meunang!' Sabab dina majelis éta, euweuh nu bisa nyarita hiji kecap ogé ngalawan maranéhna. Nalika maranéhna geus naék ka Tempat Éksekusi sarta keur ngagero ka balaréa di dinya, Gusti Allah nyalira, teu kuat nahan caci maranéhna ka Garéja-Na, nembongkeun skéma hérésina ngaliwatan hukuman dadakan: hiji sumanget jahat nyerang pamimpin hérés, Nikita nu ngahujat, sarta langsung Nikita ragrag ka taneuh, kaku sarta katempuhan. Teras sakumna rahayat, ningali hukuman Gusti ka anjeunna, ngaku yén Nikita téh hiji ahli bidah anu nyata, nu ngahujat Garéja Suci, sarta musuh Gusti; sareng énjingna, pinuh ku sumanget, sakabéh resimen infanteri nyekel ahli bidah nu terkutuk éta—anu saméméhna maranéhna bantu—lawasana sanggeus diiket dibawa ka pangadilan sipil; sareng ku paréntah Tsar, Nikita dihukum pati salaku ahli bidah sareng nu ngaganggu katentreman masarakat.

Ti ieu, urang tiasa ningali kalayan jelas henteu satuju-Na Gusti kana niat jahat nu nyieun perpecahan; sabab Nikita si ahli sesat, anu sacara terang-terangan ngahujat Garéja Gusti, sacara terang-terangan dipasrahkeun kana kakawasaan Setan di hareupeun sakumna rahayat Moskow. Sareng kabodoan Nikita janten panyingkepan anu jelas ngeunaan ajaran sesatna jeung ajaran sesat sakumna pangikutna anu sapikiran.

Leuwih ti éta, aya rahib Pachomius, anu geus urang sebat dina bagian kahiji risalah ieu, anu dina mangsa budakna dibawa ti distrik Poshekhonsky ka leuweung-leuweung éta, tumuwuh di dinya, sarta dibabtis deui dua kali ku golongan skismatik sanggeus baptisan sajati na di dieu: kahiji maranéhna ngabaptis deui anjeunna dina hiji sekte anu disebut 'Bespopovshchina'; sareng anu kadua di hiji sekte anu dipikawanoh salaku 'Popovshchina', ngaranna saméméhna Panka, nyaéta Panteleimon. Saatos balik ka Garéja Suci, anjeunna dicukur janggutna jadi biksu ku Abbot Pitirim anu parantos disebat tadi: biksu éta, Pakhomius, mangrupikeun alesan carita ieu, anu leres, sabab kajadian-kajadian ieu lumangsung nalika anjeunna cicing di dinya di antara para skismatik.

Di distrik Anufriyevsky aya skete awéwé anu kagungan sepuh Elena, anu di jerona aya leuwih ti saratus biarawati. Ayeuna kajadian di handap ieu lumangsung di antara maranéhna: kira-kira lima taun ka tukang, saurang biarawati sepuh pupus tur teu dikubur salila dua poé bari maranéhna nungguan guru jeung pituduh rohani maranéhna, Anuphrius, anu keur ngurus urusan. Jeung saméméh Anuphrius sumping pikeun ngubur almarhumah, sesepuh nu geus maot éta hudang deui hirup sarta calik di tempat nu sarua manéhna keur ngagolér; teras manéhna ngagero ka abbess, ceukna: 'Ibu! Ka abdi.' Kasieunan anu gedé ngajurung ka sakabéh nu aya di dinya. Ibu Superior ngadeukeutan ka manéhna, sarta awéwé nu hirup deui éta maréntah sangkan sakabéh biarawati dikumpulkeun ka manéhna; ka sakabéh nu datang ka manéhna, manéhna nyarios: 'Kusabab urang sadayana nuturkeun ajaran Anuphrius, urang moal angkat ka surga, tapi ka sangsara.' Sanggeus nyarios kitu, manéhna langsung ngagolér deui sarta maot sakali deui. Teras sakumna biarawati pinuh ku sieun anu gedé, sarta loba di antarana mimiti mikir pikeun ninggalkeun tempat éta tur balik deui ka garéja suci. Samentara éta, Anufri sumping, sanggeus apal kana mujijat anu kajadian, manéhna mimiti ngayakinkeun maranéhna, bari nyarios: 'Éta téh Sétan anu keur gawe, jeung naon anu anjeun tingali téh hiji wahyu, lain kanyataan sabenerna.'

Ivan Vasilyevich, saurang penganut gerakan Bespopovshchina, cicing di Yazvitsy (hiji désa nu dipikawanoh minangka Pochinok; lahan milik Sheremetev di dinya geus ditinggalkeun kira-kira opat taun ka tukang, sarta mayitna geus dibaringkeun di dinya salila sapoé, geus diumban jeung dipakéan). Indungna, nu keur calik gigireun awakna bari ceurik, ningali jalma nu geus maot éta hudang hirup deui tuluy ngamimitian ngagero: 'Abdi keur karam, abdi keur karam.' Indungna, kalimpudan sieun, kabur ti manéhna. Manéhna, kumaha ogé, sadar deui tur mimiti, bari ceurik, nyauran indungna. Indungna ngadeukeutan ka manéhna, babarengan jeung jalma-jalma anu aya di imah, sarta lalaki anu hirup deui éta mimiti nyaritakeun ka mana rohna indit jeung naon anu geus katingalina. 'Sababaraha urang Étiopia datang terus nyekel kuring,' cenah, 'tur ngalungkeun kuring kana rawa anu lega. Saterusna, aya saurang lalaki anu rupana saé pisan, sarta sanggeus nyekel leungeun abdi, manéhna nungtun abdi ngaliwatan tempat-tempat anu pikasieuneun tur pinuh ku seuneu, sarta nembongkeun ka abdi sakabéh biara jeung kumpulan jiwa-jiwa anu disiksa di naraka, kabakar ku seuneu anu ngabeledug—maranéhna anu baheula abdi terang masih hirup, tapi ayeuna geus maot: para guru ti rupa-rupa biara, jeung jalma biasa; abdi ningali maranéhna sadayana di jero seuneu. 'Kuring ogé ningali,' cenah, 'hiji padang poék, di dinya kuring dicaritakeun yén jiwa-jiwa jalma nu teu percaya aya di dinya—jalma-jalma nu teu wawuh ka Gusti jeung teu kungsi ngadéngé ajaran Kristen. Jiwa-jiwa éta, ku kituna, aya dina poék, tapi henteu aya dina seuneu.' Teras pituduh éta nanya ka abdi: 'Naha anjeun bakal tobat, sarta naha anjeun bakal mimitian indit ka garéja, sarta naha anjeun bakal ngurilingan sakabéh tempat pertapaan pikeun nyaritakeun naon anu anjeun tingali di dieu? Lamun henteu, abdi bakal ngalungkeun anjeun kana seuneu babarengan jeung pikiran anjeun.' Abdi jangji bakal tobat sarta ngalakukeun sagala paréntahna. Jalma éta, sanggeus ngaluarkeun kuring tina tempat-tempat nu pikasieuneun éta, mawa kuring ka hiji kolam leutak tuluy ngalungkeun kuring ka dinya. Kuring ngagero: 'Kuring keur karam, kuring keur karam!' tuluy mendakan diri kuring masih hirup. Ieu nu dicaritakeun ku Ivan, anu geus dihirupkeun deui tina paéh, ka indungna jeung ka jalma-jalma nu kabeneran aya di dinya waktu éta. Sareng manéhna ngider ka sakabéh tempat pertapaan, nyaritakeun ngeunaan dirina—kumaha manéhna geus maot, kumaha manéhna dibawa ngaliwatan siksaan, naon anu geus manéhna tingali, sarta kumaha manéhna dihirupkeun deui. Tapi maranéhna henteu percaya ka anjeunna; malah, maranéhna ngahinakeun anjeunna jeung ngajahilkeun anjeunna. Saatos éta, anjeunna angkat ti dinya babarengan jeung indungna ka hiji kota (Pachomius henteu émut ngaran kotana), sarta sanggeus cicing sawatara lami di antara umat Ortodoks, anjeunna pupus kalayan taqwa.

Ti catetan jujur sapertos kitu, saha waé tiasa yakin pinuh kana kalakuan skismatik, kumaha éta teu dipikaresep ku Gusti, sareng yén maranéhna henteu pantes nampi kasalametan tapi azab.

Hayu sakumna anu geus ninggalkeun Garéja Kristus jeung para pangembala jeung guru sajati na, sarta anu nuturkeun guru-guru palsu skisma, ngadéngékeun ieu: sarta hayu maranéhna waspada tur ningali ka saha maranéhna ngadéngé, ka saha maranéhna nempatkeun iman, jeung ka saha maranéhna nuturkeun: pembunuh, nu ngancurkeun jiwa, tukang sihir, tukang tenung, ahli bidah, munafik, pezina, jalma nu teu patuh kana hukum, nu murtad tina iman suci, nu ngahina hal-hal suci Gusti nu paling luhur, maranéhna nu geus nampik rahmat Roh Suci, ngaliwatan maranéhna jalan nu leres dihina, ku maranéhna Kristus Gusti urang dihina dina misteri-misteri-Na nu paling suci, ku maranéhna ngaran Kristen dihujat, dina karuksakanana setan-setan gumbira, nu jiwana, sanggeus maot, ditampi kana seuneu Gehenna. Naon panyalametan nu bisa diarepkeun ku nu nuturkeun maranéhna? Tangtu karuksakan nu sarua nu kajadian ka pamingpin-pamingpinna.

Tingali, hai umat ortodoks nu dipikacinta, domba sajati dina kandang Kristus, jeung barudak satia Garéja-Na nu Suci! Urang geus nalungtik kalayan akal séhat buah katilu tina kebon Bryn—nyaéta lampah-lampahna—jeung geus sacara tuntas nalungtik éta:

Ngeunaan lampah-lampahna, anu saukur pura-pura alus,

Sareng pikeun jalma-jalma jahat, maranéhna ngadukung maranéhna.

Sareng kami mendakan dina buah éta, sapertos dina apel warna-warni Sodom, sanés rasa amis, tapi lebu jeung abu anu bau; kami mendakan, saur abdi, yén:

Kajahatan maranéhna henteu nyugemakeun Gusti, sabab dilakukeun sacara munafik. Sanajan aya kalakuan maranéhna nu dilakukeun tanpa munafik, éta ogé henteu nyugemakeun Gusti, komo deui henteu pantes pikeun kasalametan maranéhna: sabab éta dilakukeun di luar Garéja Katolik Ortodoks, nu tanpa éta mustahil pikeun saha waé bisa disalametkeun.

Ngeunaan kalakuan maranéhna anu jahat, anu jelas-jelas dilakukeun pikeun nentang Garéja Suci, saha nu bisa satuju kana éta? Ngan jalma anu resep nyebut poék jadi caang, peuting jadi beurang, lumpurna jadi emas, seuneu jadi cai, jeung haseup jadi salju: jalma saperti kitu bakal nyebut jahat jadi hadé. Tapi cilaka ka jalma sapertos kitu, ceuk nabi Yesaya: *'Cilaka ka maranéhna anu nyauran* anu jahat jadi hadé jeung anu hadé jadi jahat, *anu nyokot poék jadi caang jeung caang jadi poék, anu nyokot pait jadi amis jeung amis jadi pait'*[699] .

Bab 23. Kasimpulan Kitab, jeung Seruan ka nu Satia

Ku kituna geus diadegkeun ku panalungtikan anu jero:
Iman sesat, jeung
ajaran maranéhna, jeung
lampah-lampahna:
Sareng parantos écés yén: saéstuna,
iman maranéhna palsu,
ajaran maranéhna ngarugikeun jiwa, jeung
lampahna henteu nyugemakeun ka Gusti.

Hiji ajakan ka nu satia

Tingali, hai umat Gusti, sarta paham kana tipu daya jeung karuksakan rohani nu disababkeun ku golongan pecah belah, *sarta awas ka anjing-anjing, awas ka nu jahat*[700] . Ati-ati ka serigala anu kaluar ti leuweung Bryn, nu ngadeukeutan anjeun sacara rusiah maké baju domba, sarta nyobian nipu anjeun ku ramalan jeung ajaran palsu, pikeun nganteurkeun anjeun kana karuksakan sorangan. Maranéhna téh sabenerna nabi palsu jeung guru palsu, anu geus diramalkeun ku Rasul Agung Petrus, saurna: *Aya nabi-nabi palsu di antara rahayat, kitu ogé bakal aya guru-guru palsu di antara anjeun, anu bakal ngenalkeun ajaran sesat nu ngancurkeun sarta, ku nampik Gusti nu geus nyalametkeun maranéhna, mawa karuksakan gancang ka diri sorangan: Sareng seueur jalma bakal nuturkeun kabejatan maranéhna, nu ngajadikeun jalan kabeneran dihujat; ku kecap-kecap manis maranéhna nu loba, maranéhna bakal ngabohongkeun anjeun: hukuman maranéhna geus lila disimpen, sarta binasa maranéhna henteu bakal lila* deuislumbering[701] .

---

[699] Yesaya 5:20.
[700] Fil. 3:2.
[701] 2 Petrus 2:1, 2 jeung 3.

Maranéhna téh jalma-jalma anu ku Rasul suci jeung pangagungna, Paulus, diparéntahkeun ka urang supaya waspada ka maranéhna, saurna: *'Abdi ngadorong dulur-dulur, ulah caket ka jalma-jalma anu nyieun pasualan jeung nyieun halangan dina jalan anjeun anu sabalikna tina ajaran anu parantos anjeun pelajari, sarta ulah caket ka maranéhna'*[702] .

Maranéhna téh *nu ngajar béda jeung henteu nuturkeun kecap-kecap anu séhat ti Gusti urang Yesus Kristus jeung ajaran dumasar kana doktrin anu séhat; maranéhna kabuncit ku kabanggaan, teu nyaho nanaon, sarta gering ku takhayul, maranéhna sering rebutan jeung ngabahas* kecap-kecap[703] .

Maranéhna téh anu *ti maranéhna mucunghul sirik, paséa, fitnah, jeung rupa-rupa tipu daya jahat ti jalma-jalma anu pikiranana geus ruksak jeung leungit tina kabeneran, nu néangan ngahontal* ngaran goréng ngaliwatan *'taqwa'* jahatna sorangan[704] . Sabab maranéhna jahat, tapi nganggap dirina saleh; ku nipu jalma-jalma, maranéhna ngarebut harta banda keur dirina sorangan jeung nguntungkeun tina sedekahna jalma beunghar. Paulus maréntahkeun Timotius supaya ngajauhan ti para penipu saperti kitu, anu geus leungit kabeneran, pikiranana ruksak, jeung tukang ngadakwa anu licik:

Maranéhna téh jalma-jalma anu nyelundup kana imah-imah jalma sarta ngabujuk awéwé ngora anu kabebanan ku dosa, digerakkeun ku rupa-rupa kahayang, salawasna diajar tapi teu kungsi bisa ngahontal pangaweruh kabeneran[705] .

Maranéhna téh jalma-jalma licik jeung tukang sihir, anu terus maju ka hal-hal anu leuwih goréng, ngabohong jeung kabohongan[706] .

Maranéhna téh jalma-jalma anu sifatna dijelaskeun ku Santo Yohanes Krisostomus, anu nyarios: maranéhna lain saukur serigala, tapi ogé palaku kajahatan, lawan, musuh, tukang ngadakwa, tukang ngahujat, munafik, maling, perampok, guru palsu, sareng nabi palsu, sareng pituduh buta, sareng nu ngagoda, sareng musuh licik Kristus, sareng jalma bodo, sareng anak-anak nu jahat, sareng nu ngalawan Roh, anu geus ngahujat Roh Suci, anu moal aya hampura boh dina jaman ieu boh dina jaman nu bakal datang, tapi anu ditakdirkeun pikeun ngahujat nu sajati way[707] . Ka maranéhna *ogé kaasup barudakna setan jahat,* sakumaha Gusti nyarios ka maranéhna: *'Anjeun téh ti bapa anjeun, nyaéta setan'*[708] . Sareng deui, ahli teologi Yohanes nyarios: 'Maranéhna *dipikawanoh minangka barudakna setan.'* Nepi ka dieu Chrysostom.

Awas ka jalma-jalma sapertos kitu, hai nu dipikacinta! Abdi nyuhunkeun sareng ngadorong anjeun; ulah merhatikeun dongéng-dongéngna. Kitu ogé Santo Paulus ngadesek Timotius: *'Tolak dongéng-dongéng profana jeung carita nini-nini kolot; tapi latihan diri dina kasatiaan* ka Allah'[709] . Ati-ati kana pergaulan maranéhna, sarta ulah merhatikeun ajaran palsu maranéhna; malah, leuwih hadé ngajauhan pergaulan maranéhna, sarta ulah nampa kana imah anjeun jalma-jalma anu hayang nyasabkeun anjeun tina jalan anu leres. Turutan naséhat hadé ti Santo Yohanes Teologian, anu nyarios: *'Saha waé anu ngalanggar sareng henteu cicing dina pangajaran Kristus henteu gaduh Allah; tapi saha waé anu cicing dina pangajaran Kristus gaduh boh Rama boh Putra'*[710] . Upami aya anu sumping ka anjeun sareng henteu mawa pangajaran ieu, ulah nampi anjeunna di bumi anjeun, komo salam ogé. Sabab ku ngahormat ka anjeunna, anjeun babagi dina kalakuanana anu jahat. *Sakumaha jalma anu ny*abak *tar bakal kotor* ku éta (siga ceuk Sirakh)[711] : kitu ogé, saha waé anu nyarengan jeung ahli bidah bakal kotor ku maranéhna.

Ku kituna, terangkeun, hai para nu iman leres, yén saha waé nu narima golongan pecah belah—anu musuh Garéja Kristus—jeung ngajalin babarengan jeung maranéhna, sarta méré sedekah tina harta banda sorangan, mangrupa musuh Kristus sorangan, anu jadi Sirah Garéja-Na. Kawasna saha waé anu babarengan jeung musuh

---

[702] Roma 16:17.
[703] 1 Tim. 6:3 jeung 4.
[704] 1 Tim. 6:4 jeung 5.
[705] 2 Tim. 3:6 jeung 7.
[706] Ibid., paragraf 13.
[707] Margarit, kecap ka-13 ngeunaan guru-guru palsu, kaca 466.
[708] Yohanes 8:44.
[709] 1 Tim. 4:7.
[710] 2 Yohanes 1:9.
[711] Sirakh 13:1.

raja jeung ngadukungna mah lain babaturan raja, tapi musuhna; kitu deui saha waé anu babarengan jeung musuh Garéja Suci, anu mangrupa awak Kristus nu jadi Sirah, mah lain abdi satia Kristus, tapi musuhan ka Anjeunna. Sareng sakumaha hiji anak anu bogoh ka musuh bapana henteu sabenerna bogoh ka bapana, komo deui manéhna sorangan henteu pantes nampi kanyaah ti bapana: kitu ogé saurang Kristen anu bogoh ka musuh-musuh Kristus—para skismatikus jeung herétikus—henteu sabenerna bogoh ka Kristus, komo deui manéhna sorangan henteu dipikacinta ku-Na; sabab Kristus bogoh ka maranéhna anu bogoh ka-Na. Kumaha, nya, jalma bisa ngaku bogoh ka Kristus bari babarengan jeung maranéhna anu nyobek jubah Kristus jeung misahkeun Awak-Na, nyaéta Garéja Suci anu ngahiji jeung Anjeunna? Lamun anjeun bener-bener bogoh ka Kristus, jauhkeun diri ti maranéhna anu ngahujat Garéja Kristus, anu ngagogog ka manéhna siga anjing, sarta ngagerem jeung nyobek anggotana siga serigala. Saé pisan nyonto Daud, anu nyarios: *'Naha abdi henteu benci ka maranéhna anu benci ka Anjeun, ya Gusti, sareng ngajijikeun musuh-musuh Anjeun? Kalayan kabencian anu sampurna abdi parantos benci ka maranéhna, sareng naha maranéhna henteu janten musuh abdi?'*[712]

Saenggeus nembongkeun kanyaah anjeun ieu, hai umat nu satia! Kuring bakal mungkaskeun pangajaran ka anjeun kalayan kecap-kecap ti Santo Yohanes Teologian:

'Saha waé anu wawuh ka Gusti ngadangukeun ka urang; saha waé anu sanés ti Gusti henteu ngadangukeun ka urang: ku *ieu urang wawuh ka Roh kabeneran jeung roh panipuan'*[713] .

Mugi Gusti, dina rahmat-Na anu agung, henteu kersa kana paéhna jalma-jalma nu dosa anu geus nyimpang kana perpecahan jeung pasualan sarta geus ngajauhan Garéja-Na anu suci, tapi mugi-mugi Anjeunna ngabalikeun maranéhna deui kana jalan anu leres, ku cara naon waé anu dipikahoyong-Na, sarta mugi-mugi Anjeunna ngahijikeun maranéhna deui jeung kumpulan umat-Na anu suci anu dipilih-Na.

Mugi Anjeunna ngukuhkeun sareng nguatkeun anjeun, anak-Na anu nyekel Garéja Katolik Suci anjeun sareng cicing dina iman anu sajati, supados anjeun tetep teu goyah dina iman suci, sareng mugi Anjeunna ngajaga Garéja-Na, anu teu éléh ku gerbang naraka, nepi ka ahir jaman. Amin.

Abdi nyerahkeun buku leutik ieu, buah tina pagawean basajan abdi, ka pangadilan Garéja, ka para Uskup Anu Paling Mulya, sareng ka sakumna rohaniawan. Kanggo abdi henteu nganggap diri wijaksana, ogé henteu ngandelkeun pamahaman abdi anu saeutik. Upami aya kasalahan anu kapanggih di jerona, abdi nyuhunkeun bimbingan kalayan lemes. Abdi, ti pihak abdi, siap taat kana paréntah Garéja dina sagala hal, sabab abdi téh anggota anu paling handap, ogé abdi anu paling handap tur pagawéna.

[712] Mazmur 138:21, 22.
[713] 1 Yohanes 4:6.